

R. 2524
SVMMA CON-

CILIORVM ET PON-

TIFICVM A PETRO VSQVE AD

IVLIVM TERTIVM, SVCCINCTE COM-

plectens omnia, quæ alibi sparsim tradita

sunt: per F. Bartholomæum Carrizam

Miranden. instituti sancti

Dominici, theologiæ professorum, & regentem

in collegio sancti Gregorij in

Valle Oletana.

*

Eiere. 6.

State super vias & videte, & interrogate de semitis antiquis,

quæ sit via bona: & ambulatè in ea: & invenietis re-

frigerium animabus vestris.

HABENTVR ET ALIA QVÆ VERSA

PAGELLA INDICABIT.

PARISIIS.

Apud Hieronymum de Marnes sub Pelicano,
Monte D. Hylarii.

1558.

let. R.
Cap. 6.
n. 29

R. 2074
SVMMA CON-

CILIORVM ET PON-
TIFICVM A PETRO VSQVE AD

IVLIVM TERTIVM, SVCCINCTE COM-
plectens omnia, quæ alibi sparsim tradita
sunt: per F. Bartholomæum Carrizam
Miranden. instituti sancti

Dominici, theologiæ professorem, & regentem
in collegio sancti Gregorij in
Valle Oletana.

let. R.
Cap. 6.
n. 29.

*

Hiere. 6.

*State super vias & videte, & interrogate de seminis antiquis,
quæ sit via bona: & ambulatè in ea: & inuenietis re-
frigerium animabus vestris.*

HABENTVR ET ALIA QVÆ VERSA
PAGELLA INDICABIT.

PARISIIS.

Apud Hieronymum de Marnes sub Pelicæ-
no, Monte D. Hylarii.

1558.

QV AE IN HOC VOLV-
MINE CONTINEN-

T V R.

Canones Apostolorum.
Summa omnium Conciliorum, in qua hi canones
adiecti sunt.

Canones sextæ synodi generalis.
Septima synodus generalis, & canones eiusdem.
Octava synodus generalis & canones eiusdem.
Canones concilij Ephesini generalis.

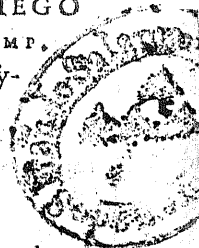
Decretalis Martini quinti & Calisti tertij de an-
nui census licita emptione & venditione expli-
catio.

ADMODVM ILLVSTRI
ET PRAECLARO DOMINO DIEGO

HVRTADO MENDOZAE, APVD REMP.

Venetorum oratori, & in sacrosancta sy-
nodo Tridentina Cæsareæ maiestatis
vice geréti, F. Bartholomæus Car-
râza Mirandé. Instituti sancti
Dominici, S. D.

Uum mecum hisce diebus voluerem Diege ma-
gnum, & nobilitatis, & studiorum decus, &
nostra laus Hispaniæ, quid mihi potissimum
agendum foret dum Deus Opt. Max. viam ali-
quam ostendit concilio futuro, si quando nunc ad-
modum necessario, in tantis ecclesiæ procellis, &
vitæ malis, subit animum relegere maiorum
nostrorum acta in conciliis antiquioribus. Et puduit me, ut inge-
nue fatear, nostrorum morum, expuere libuit in sinum subinde re-
petens, En à quanto culmine decidimus, en segnitiam, & oscitan-
tiam nostram, en gentem à Christo & redemptam, & factam re-
rum dominâ, Vbi ille charitatis ardor? Vbi animus τὸν κρημάτων
νεκρῶν? Vbi dolorum & mortis contemptus dum gregem tra-
ditum custodirent? Denique nihil ferè conuenit presentis rerum sta-
tui, si quis attentius conferat cum illo quem cernere licet in scriptu-
ris conciliorum. Quod ut facilius contemplari possem, excerpti epi-
tomen quadam collatione exemplariorum tum latinorū tum græco-
rum quoad eius fieri potuit. Quam quum vtilem fore multis arbi-
traret, ne idem illis subeundum esset fastidium, & laboris, presertim
quibus aut euoluere non vacat, aut comparare non possunt tantum
librorum farraginem, è re communi me facturum putavi, si quod mi-
hi sudarum, omnibus impertirem. Proposui verò aliquot questio-
nes, velut operis præcursores, necessarias, ni fallor, tractatariis Ger-
manicæ hæreses. Itaque sub tuo nomine editur hoc quicquid est libel-
li, tum ut studiosis vel ob hoc sit in pretio, tum ut tibi cui omnia de-
beo, incipiam nouo ere obligari, si sensero ea suscepisse fronte, que
vel minutissima, qua tamen ad rem literariam pertinent, amplecti
soles Vale in Christo Iesu.

DIEGVSVHVRTADVS

MENDOSA F. BARTHOLO-

MAEO MIRANDAE, S.

209

Pulchrum est aliquid in dicendo posse, quo ab hominibus laude dignis approberis pulchrius ea, quae mente conceperis orationeque expresseris scripto mediocriter explicare, pulcherrimum orationi, atque scripto studio, & labore adiungere, ne aliquid deesse videatur, quominus, & bonis viris, & multis admirationi sis. Horum primum, cuius quidem velut parentes, altricisque sunt prudentia, & eloquentia, te penitus consecutum fuisse locupletissimi testes esse poterunt, qui te Bartholomaei Miranda, vel in sacrarum literarum Gymnasio (quas publice profiteris) vel in publica concione audierunt. ultimam vero, quod semper cum medio coniunctum est, tum multis alias, tum hoc edito libro, in quo breui compendio conciliorum prolixitatem circumcidisti, ita ut multa in eorum libris abundare, in hoc nihil deesse ostenderis, adeo prestitisse visus es, ut prudentissimi viri in eligendo, magni oratoris atque philosophi in disponendo, maximi theologi in considerando, atque declarando quaecumque legentibus impedimento ob difficultate, obscuritate atque futura forent, partes compleueris. Quod autem nomen meum in tuis scriptis conspicitur, & legi voluisti, maximas tibi gratias ago. Vale,
Nonis Ianuarij,
Venerij.

209

INDICES QVINQVE IN

HAC SVMMA CONCILIORVM, VBI

PRIMO HABENTVR PONTIFICES PER

ordinem alphabeti, ac iidem postmodum suo

quique ordine, & similiter Conciliorum,

Deinde rerum ac sententiarum

totius libri.

A

A	Driani papæ 1. vita	224
	Adriani papæ 2. vita	331
	Adriani papæ 3. vita	256
	Adriani papæ 4. vita	261
	Adriani papæ 5. vita	268
	Adriani papæ 6. vita	294
	Adeorati papæ vita	194
	Agapeti pa. 1. vita & epistola vna	131
	Agapeti papæ 2. vita	146
	Agathonis pa. vita	194
	Alexandri pa. 1. vita, & eius epistolæ tres	11
	Alexandri papæ 2. vita	260
	Alexandri 3. vita	261
	Alexandri 4. vita	267
	Alexandri 5. vita	271
	Alexandri 6. vita	289
	Anacleti papæ 3. vita	9
	Anastasi j pa. 1. vita & epistolæ duæ	77
	Anastasi j 2. vita & ep. duæ. 115	
	Anastasi j 3. vita	258
	Anastasi j 4. vita	261
	Aniceni pa. vita & epi. vna. 12	
	Athanasi j & aliorum episcoporum Aegyptiorum epistola ad Liberium papam	57

B

B	Benedicti pa. 1. vita & epistola vna	154
	Benedicti 2. vita	219
	Benedicti 3. vita	244
	Benedicti 4. vita	258
	Benedicti 5. vita	259
	Benedicti 6. vita	ibidē
	Benedicti 7. vita	ibidē
	Benedicti 8. vita	259
	Benedicti 9. vita	ibidē
	Benedicti 10. vita	260
	Benedicti 11. vita	267
	Benedicti 12. vita	270
	Bonifacij pa. 1. & epist. tres	82
	Bonifacij 2. vita & epi. vna	136
	Bonifacij 3. vita	164
	Bonifacij 4. vita	161
	Bonifacij 5. vita	ibidē
	Bonifacij 6. vita	58
	Bonifacij 7. vita	259
	Bonifacij 8. vita	269
	Bonifacij 9. vita	271
	Bonifacij episcopi ad zachariam papam epistola	220

C

C	Calisti papæ 1. vita & eiusdem epistolæ 5.	14
---	--	----

ā iij

INDEX

Calisti 2.vita	260
Calisti 3.vita	287
Clementis pa. 1.vita & eiusdē epist. decretales quinque	8
Clementis 2.vita	259
Clementis 3.vita	261
Clementis 4.vita	267
Clementis 5.vita	269
Clementis 6.vita	270
Clementis pa. 7.vita	294
Cœlestini pa. 1.vita & episto- læ quatuor	93
Cœlestini pa. 2.vita	261
Cœlestini 3.vita	ibid.
Cœlestini 4.vita	267
Cœlestini 5.vita	269
Cononis papæ vita	219
Cornelij papæ vita & episto- læ duæ	17
Constantini pa. 1.vita	220
Constantini pa. 2.vita	224
Christophori pa. vi. D	258
Damasii pa. 1.vita & epi- stolæ 6.	61
Damasii pa. 2.vita	259
Deusdedit pa. vita	164
Doni pa. 1.vita	294
Doni pa. 2.vita	259
E	
Eutherij pa. vita secundū Damasum & epi. vna	13
Euaristij. papæ vita secundum Damasum. & epi. duæ	10
Eutychiani pa. vita secundum Damasum & epi. tres	20
Eugenij pa. 1.vita	189
Eugenij 2.vita	244
Eugenij 3.vita	261
Eugenij 4.vita	282

F	
Fabiani pa. vita secundum Damasum & epi. tres	15
Felicitis papæ 1. vita secundum Damasum & epist. tres	18
Felicitis pa. 2. vita, & epi. vna & alia illum concernentia	57
Felicitis 3.vita, & epi. duæ.	122
Felicitis 4.vita, & epi. duæ	130
Formosi pa. vita	258
G	
Gaij papæ. vita secundum Damasum & epist. 1. 20	
Gelasij pa. 1.vita, & epi. 7. 122	
Gelasij pa. 2.vita	260
Gregorij pa. 1.vita cū duab. sy nodis ipsi tempore celebratis	164
Gregorij pa. 2.vita	220
Gregorij 3.vita & epi. 1. ibid.	
Gregorij pa. 4.vita	244
Gregorij pa. 5.vita	259
Gregorij 6.vita	ibid.
Gregorij 7.vita	260
Gregorij 8.vita	261
Gregorij 9.vita	267
Gregorij 10.vita	268
Gregorij 11.vita	270
Gregorij 12.vita	271
H	
Hilarij papæ vita	121
Honorij pa. 1.vita	166
Honorij pa. 2.vita	260
Honorij 3.vita	267
Honorij 4.vita	269
Hormisdæ papæ vita & epist. 10. 127	
I	
Ioanis p. 1.vit & epi. duæ	129
Ioanis pa. 1.vita & epi. 1. 130	
Ioanis 3.vita & epist. 1. 131	

INDEX	
Ioannis 4.vita	166
Ioannis 5.vita	219
Ioannis 6.vita	ibid.
Ioannis 7.vita & epist.	220
Ioannis 8.vita	244
Ioannis 9.vita	256
Ioannis 10.vita	258
Ioannis 11.vita	ibid.
Ioannis 12.vita	ibid.
Ioannis 13.vita	ibid.
Ioannis pa. 14.vita	258
Ioannis pa. 15.vita	ibid.
Ioannis 16.vita	ibid.
Ioannis 17.vita	ibid.
Ioannis 18.vita	ibid.
Ioannis 19.vita	ibid.
Ioannis 20.vita	ibid.
Ioannis 21.vita	ibid.
Ioannis 22.vita	268
Ioannis 23.vita	270
Ioannis 24.vita	271
Innocē. pa. 1.vita & epi. 2. 8. 82	
Innocentii pa. 2.vita	260
Innocentii 3.vita	261
Innocentii 4.vita	267
Innocentii 5.vita	268
Innocentii 6.vita	270
Innocentii 7.vita	271
Innocentii 8.vita	299
Iulij pa. 1.vita & epist. 1. & alia ipsum concernentia	47
Iulij pa. 2.vita	289
Iulius pa. 3.	315
L	
Leonis pa. 1.vita	102
Leonis pa. 2.vita	194
Leonis pa. 3.vita	237
Leonis 4.vita	244
Leonis 5.vita	258
Leonis 6.vita	ibid.

Leonis 7.vita	259
Leonis 8.vita	ibid.
Leonis 9.vita	ibid.
Leonis 10.vita	289
Liberii pa. vita & epi. 2. & alia ipsum concernentia	57
Landi pa. vita	258
Lucii pa. 1.vita, & epi. 2. & epi condemnatio	18
Lucii pa. 2.vita	261
Lucii pa. 3.vita	ibid.
M	
Marcellini pa. vita secundū Damasum & epi. 2.	
ac ipsius condemnatio per concil.	18
Marcellini pa. vita secundū Da masum & epist. 2.	24
Marci pa. vita & epist. 1.	47
Martini pa. 1.vita epi. 1.	182
Martini pa. 2.vita	256
Martini pa. 3.vita	259
Martini pa. 4.vita	268
Martini pa. 5.vita	269
Melchiadis pa. vita secundum Damasum & epi. 1.	25
N	
Nicolai p. 1.vi. & e. 1. 244	
Nicolai pa. 2.vita	260
Nicolai 3.vita	268
Nicolai 4.vita	269
Nicolai pa. 5.vita	286
P	
Paschalis pa. 1.vita	244
Paschalis pa. 2.vita	260
Pauli pa. 1.vita	224
Pauli pa. 2.vita	288
Pauli pa. 3.vita	294
Pelagii pa. 1.vita & epi. 1.	145
Pelagii pa. 2.vita, & epi. 2. 154	
Pii pa. 1.vita secundū Dama- sum & epist. 2.	12

Pij pa. 2. vita	288	Stephani 7. vita	ibid.
Pij pa. 3. vita	289	Stephani 8. vita	259
R			
R Eccarhedi Regi. Cotto-		Stephani 9. vita	ibi.
rū edictū de confirmatio-		Syricij pa. vita & epist. 4.	64
ne concilij Tolerani 3.	160	Symmachi pa. vita & epi. 3.	125
Romani pa. vita,	258	Syluerij pa. vita	131
S			
S Abiniani pa. vita	164	Syluestri pa. 1. vita	27
Sergij pa. 1. vita	219	Syluestri 2. vita	259
Sergij pa. 2. vita	244	Syluestri 3. vita	ibid.
Sergij 3. vita	258	T	
Sergij 4. vita	259	T Heodori pa. 1. vita	181
Seuerini pa. vita	181	Theodori 2. vita	258
V			
Simplicij pa. vita & aliquot e-		V Alentini pa. vita	244
pistole	121	V ctoris pa. 1. vita secū-	
Sixti pa. 1. vita secundum Da-		dū Damasum & epist. 2.	13
masum & epistole 2.	11	Victoris 2. vita	260
Sixti 2. vita & epi. 2.	19	Victoris pa. 3. vita	ibidem
Sixti 3. vita & epist. 1 & eiusdē		Vigintj pa. vita & epist.	111
expurgatio ab inposita fi-		Vitaliani pa. vita	190
bi calumnia	97	Vrbani pa. 1. vita & epist. 1	14
Sixti 4. vita	288	Vrbani. 2. vita	260
Silini pa. vita	220	Vrbani 3. vita	261
Sotheris pa. vita secundū Da-		Vrbani 4. vita	267
masum & epist. 2.	12	Vrbani 5. vita	270
Stephani pa. 1. vita & epi. 3.	18	Vrbani 6. vita	271
Stephani 2. vita	224	Z	
Stephani 3. vita	ibid.	Z Achariæ pa. vita & epi-	
Stephani 4. vita	ibid.	stole 1.	220
Stephani 5. vita	258	Zepherini papæ vita secundū	
Stephani 6. vita	ibi.	Damasum & epist. 2.	13
		Zozimi pa. vita & epist. 2.	92

PONTIFICVM A PETRO VSQVE AD

IULIVM 3. MODERNVM.

1 Petrus	8	39 Anastasius	77
2 Clemens	ibidem	40 Innocentius	82
3 Anacletus	9	41 Zosimus	92
4 Euaristus	10	42 Bonifacius 1.	ibid.
5 Alexander primus	11	43 Calectinus	93
6 Sixtus primus	ibid.	44 Sixtus tertius	97
7 Thelephorus	ibid.	45 Leo primus	103
8 Higinus	ibid.	46 Hilarius	121
9 Pius	12	47 Simplicius	ibid.
10 Anicetus	ibid.	48 Felix 3.	122
11 Sothor	ibid.	49 Gelafius	ibid.
12 Eleutherius.	13	50 Anastasius	125
13 Victor	ibid.	51 Symmachus	ibid.
14 Zepherinus	ibid.	52 Hormisda	127
15 Calistus	14	53 Ioannes 1.	129
16 Vrbanus	ibid.	54 Felix 4.	130
17 Pontianus	15	55 Bonifacius 2.	ibid.
18 Antherus	ibid.	56 Ioannes 2.	ibid.
19 Fabianus	ibid.	57 Agapetus 1.	131
20 Cornelius	17	58 Syluerius	ibid.
21 Lucius	18	59 Vigilus	ibid.
22 Stephanus	ibid.	60 Pelagius primus	145
23 Sixtus secundus	19	61 Ioannes 3.	153
24 Dionysius	ibid.	62 Benedictus 1.	154
25 Felix	ibid.	63 Pelagius 2.	ibid.
26 Eutichianus	20	64 Gregorius primus	164
27 Gaius	ibid.	65 Sabimianus	ibid.
28 Marcellinus	16	66 Bonifacius tertius	ibid.
29 Marcellus	24	67 Bonifacius quartus	ibid.
30 Eusebius	25	68 Deusdedit	ibid.
31 Melchitades	25	69 Bonifacius 5.	166
32 Syluester 1.	27	70 Honorius 1.	ibid.
33 Marcus	47	71 Seuerinus	181
34 Iulius primus	ibid.	72 Ioannes 4.	ibid.
35 Liberius 1.	57	73 Theodorus	ibid.
36 Felix secundus	58	74 Martinus 1.	182
37 Damasus 1.	61	75 Eugenius 1.	189
38 Syritius	64	76 Vitalianus	190

INDEX

77	Adeodatus	194	117	Theodorus 2.	258
78	Donus primus	ibid.	118	Ioannes 10.	ibidē
79	Agatho	ibid.	118	Benedictus 4.	ibidē
80	Leo 2.	ibid.	120	Leo 5.	ibidē
81	Benedictus 2.	219	121	Christophorus 1.	ibidē
82	Ioannes 5.	ibid.	122	Sergius 3.	ibidē
83	Conon	219	123	Anastafius 3.	ibidē
84	Sergius 1.	ibid.	124	Landus 1.	ibidē
85	Ioannes 6.	ibid.	125	Ioannes 11.	ibidē
86	Ioannes 7.	220	126	Leo 6.	ibidē
87	Sifinius	ibid.	127	Stephanus 7.	ibidē
88	Constantinus	ibid.	128	Ioannes 12.	ibidē
89	Gregorius 2.	220	129	Leo 7.	259
90	Gregorius 3.	ibid.	130	Stephanus 8.	ibidē
91	Zacharias	ibid.	131	Martinus 3.	ibidē
92	Stephanus 2.	224	132	Agapetus 2.	ibidē
93	Paulus 1.	ibid.	153	Ioannes 13.	259
94	Constantinus 2.	ibid.	134	Benedictus 5.	ibidē
95	Stephanus 3.	284	135	Leo 8.	ibidē
96	Adrianus 1.	224	136	Ioannes 14.	ibidē
97	Leo tertius	237	137	Benedictus 6.	ibidē
98	Stephanus 4.	244	138	Donus 2.	ibidē
99	Paschalis	ibid.	139	Bonifacius 7.	ibidē
100	Eugenius 2.	ibid.	140	Benedictus 7.	ibidē
101	Valentinus	ibid.	141	Ioannes 15.	ibidē
102	Gregorius 4.	ibid.	142	Ioannes 16.	ibidē
103	Sergius 2.	ibid.	143	Ioannes 17.	ibidē
104	Leo 4.	ibid.	144	Gregorius 5.	ibidē
105	Ioannes 8.	ibid.	145	Ioannes 18.	ibidē
106	Benedictus 3.	ibid.	146	Syluester 2.	ibidē
107	Nicolaus 1.	ibid.	147	Ioannes 19.	259
108	Adrianus 2.	249	148	Ioannes 20.	ibidē
109	Ioannes 9.	256	149	Sergius 4.	ibidē
110	Martinus 2.	ibid.	150	Benedictus 8.	ibidē
111	Adrianus 3.	ibid.	151	Ioannes 21.	ibidē
112	Stephanus 5.	258.	152	Benedictus 9.	ibidē
113	Formosius	ibid.	153	Syluester 3.	ibidē
114	Bonifacius 6.	ibid.	154	Gregorius 6.	ibidē
115	Stephanus 6.	ibid.	155	Clemens 2.	ibidē
116	Romanus 1.	ibid.	156	Damasus 2.	ibidē

INDEX

157	Leo 9.	259	194	Nicolaus 3.	268
158	Victor 2.	260	195	Martinus 5.	269
159	Sephanus 9.	ibidē	196	Honorius 4.	ibidē
160	Benedictus 10.	ibidē	197	Nicolaus 4.	ibidē
161	Nicolaus 2.	ibidē	198	Cælestinus 5.	ibid.
162	Alexander 2.	ibidē	199	Bonifacius 8.	ibidē
163	Gregorius 7.	ibidē	200	Benedictus 11.	ibidē
164	Victor 3.	260	201	Clemens 5.	ibid.
165	Vrbanus 2.	ibidē	202	Ioannes 23.	270
166	Paschalis 2.	ibidē	203	Benedictus 12.	ibidē
167	Gelasius 2.	ibidē	204	Clemens 6.	ibidē
168	Calistus 2.	ibidē	205	Innocentius 6.	ibidē
169	Honorius 2.	ibidē	206	Vrbanus 5.	ibidē
170	Innocentius 2.	261	207	Gregorius 11.	ibidē
171	Cælestinus 2.	ibidē	208	Vrbanus 6.	271
172	Lucius 2.	ibidē	209	Bonifacius 9.	ibidē
173	Eugenius 3.	ibidē	210	Innocentius 7.	ibidē
174	Anastafius 4.	ibidē	211	Gregorius 12.	ibidē
175	Adrianus 4.	ibidē	212	Alexander 5.	271
176	Alexander 3.	ibidē	213	Ioannes 24.	ibidē
177	Lucius 3.	261	214	Martinus 5.	ibidē
178	Vrbanus 3.	ibidē	215	Engenius 4.	282
179	Gregorius 8.	ibidē	216	Nicolaus 5.	286
180	Clemens 3.	ibidē	217	Calistus 3.	287
181	Cælestinus 3.	ibidē	218	Pius 2.	288
182	Innocentius 3.	ibidē	219	Paulus 2.	ibidē
183	Honorius 3.	267	220	Sixtus 4.	ibidē
184	Gregorius 9.	ibidē	221	Innocentius 8.	ibidē
185	Cælestinus 4.	ibidē	222	Alexander 6.	ibidē
186	Innocentius 4.	ibidē	223	Pius 3.	ibidē
187	Alexander 4.	ibidē	224	Iulius 2.	ibidē
188	Vrbanus 4.	ibidē	225	Leo 10.	ibidē
189	Clemens 4.	ibidē	226	Adrianus 6.	294
190	Gregorius 10.	268	227	Clemens 7.	ibidē
191	Innocentius 5.	ibidē	228	Paulus 3.	ibidē
192	Adrianus 5.	ibidē	229	Iulius 3.	315
193	Ioannes 22.	ibidē			

INDEX
CONCILIORVM
SERIES.

A		Cæsaraugustanum	129
A Gripinense seu Colo-		Chalcedonense	109
nienſe concil.	47	Colonienſe	47
Agathenſe	98	Conſtantinopolitanum	63
Ancyranum	21	Conſtantinopolitanū cū aliis	133
Antiochenum	48	illud concernentibus	133
Antiochenum quoddā concilium inſertum aſſioni	14	Cōſtātinopolitanū aliud	195
Chalcedonenſis concilij	47	Cōſtātinopolitanū aliud 2.	48
Antiſiodoreniſe	154	Conſtantiene	271
Aquileienſe	102	E	
Arelatenſe 1.	40	E Liberrinum	34
Arelatenſe 2.	43	E Ephēſinum	95
Arelatenſe 3.	108	Epaunenſe	124
Arauſicanum	103	F	
Aurelianum 1.	127	Florentinum	282
Aurelianum 2.	139	G	
Aurelianum 3.	141	G Angrenſe	41
Auerneniſe	145	G Gerundenſe	129
Aurelianum 4.	152	H	
Aurelianum 5.	159	H Hieroſolymitanum	55
B		H Hiſpalenſe 1.	155
B Aſilienſe	278	H Hiſpalenſe 2.	166
B Bracarenſe 1.	178	I	
B Bracarenſe 2.	180	Ilerdenſe	126
B Bracarenſe 3.	193	L	
C		L Aodicenſe	58
C Abilonenſe	189	L Lateranenſe	262
C Carthaginē. habitum	46	Lateranenſe aliud	289
extra numerum	46	Lugdunenſe	294
Carthaginēſe 1.	46	M	
Carthaginēſe 2.	68	M Attiſconenſe 1.	160
Carthaginēſe 3.	69	M Mattiſconenſe 2.	161
Carthaginēſe 4.	72	Mileuitanum	88
Carthaginēſe 5.	78	Moguntiacenſe	237
Carthaginēſe 6.	92	N	
Carthaginēſe 7.	108	N Eocæſarienſe	26
Carpentoraſtenſe	108	N Nicænum	27
		Nicænum 2.	224

INDEX

Parrhiſienſe	151	Triburienſe	256
R		Turonenſe 1.	121
R Emenſe	95	Turanenſe 2.	148
R Rhegienſe	98	Tridentinum	299
Romanum circa tēpora Sylueſtri papæ	33	V	
Romanum aliud circa tempora Iulij papæ	47	V Alentinum Galliæ	64
Romanum aliud circa tempora Hylarij papæ	121	V Valētinū Hiſpaniæ	127
Romana ſynodus prima circa tempora Symmachi pa.	125	Valenſe	207
Alia tertia ſynodus circa eadem tempora.	ibi.	Veneticum	121
Quarta item ſynodus ibidem circa idem tempus	ibi.	Vormaciene	242
Quinta quoque eodem tempore.	126	CONCILIORVM	
Sexta & vltima tempore eiufdem pap.	ibi.	ordo.	
S		C Arthaginē. de rebapt.	17
S Ardicenſe	51	C Anciranum	21
S Sirmienſe	55	Neocæſarien.	26
T		Nicænum 1.	27
T Arraconenſe	122	Romanum	33
T Taurinatenſe	77	Elibertinum	34
Telenſe	65	Arelatenſe 1.	40
Toletanum 1.	79	Gengrenſe	41
Toletanum 2.	130	Arelatenſe 2.	43
Toletanum 3.	155	Carthaginē. 1.	46
Toletanum 4.	169	Romanum aliud	47
Toletanum 5.	176	Colonien.	ibi.
Toletanum 6.	ibi.	Antiochenum	48
Toletanum 7.	182	Sardicenſe	51
Toletanum 8.	184	Hieroſolymitanum	55
Toletanum 9.	185	Sirmien.	ibi.
Toletanum 10.	187	Laodicenſe	58
Toletanum 11.	190	Conſtantinop. 1.	63
Toletanum 12.	218	Valentinum Galliæ	64
Toletanum 13.	220	Telenſe	65
		Carthaginē. 2.	68
		Carthaginē. 3.	69
		Carthaginē. 4.	72
		Taurinatē.	77
		Carthaginē. 5.	78
		Toletanum 1.	79
		Mileuitanum	88
		Carthaginē. 6.	92

INDEX

Carthaginen. 7.	ibidē	Toletanum 3.	ibidem
Ephesinum 1.	95	Mattifconense 1.	160
Rhēgiense	98	Mattifconense 2.	161
Agathense	ibidem	Hispalense 2.	166
Aquileiense	102	Toletanum 4.	169
Arauficanum	103	Toletanum 5.	176
Vasense	107	Toletanum 6.	ibidē
Carpentoraecten.	108	Bracarense 1.	178
Arelatense 3.	ibidem	Bracarense 2.	180
Chalcedonen.	109	Toletanum 7.	182
Venetium	121	Toletanum 8.	184
Turonense	ibidem	Toletanum 9.	185
Tarraconense	122	Toletanum 10.	187
Spaumenſe	124	Cabilonense	189
Herdenſe	126	Toletanum 11.	190
Valent. Hispaniæ	127	Bracarenſe 3.	193
Aurelianense 1.	ibidem	Constantinopo. aliud	195
Gerundenſe	129	Toletanum 12.	218
Cæſaraugustatum	ibidem	Toletanum 13.	220
Toletanum 2.	130	Nicenum 2.	224
Constantinopitani cum aliis	illud concernentibus	Maguntiacum	237
Aurelianense 2.	139	Vormaciense	42
Aurelianense 3.	141	Constantinopo. aliud	248
Auernense	145	Triburiense	256
Aurelianense 4.	ibidem	Lateranense 1.	262
Turonense 2.	148	Constantien.	271
Parrhiſiense	151	Baſiliense	278
Aurelianense 5.	152	Florentinum	282
Hispalense 1.	155	Lateranense 2.	289
		Tridentinum concilium.	295.

INDEX

RERVM AC SENTENTIARVM INDEX

dex per ordinem alphabeticum.

A

Accusatum innocentes peccata,	161
Adæ præuaricatio omnes infecit	104
Adorandus Christus vna adoratione non duabus, licet in eo duæ sint nature	138
Adulteri qua pœna plectendi	24. & 243
Adulteris, ad mortem vsque communitio neganda	38
Adultera quæ filium spurium genuit & necauit, nec in sine communionem accipiat	38
Adulter adulteram suam ne vxorem ducat	257
Agapes ne fiât in ecclesia	214
Aleatori comunio in perpetuum neganda: emendatus autem post annum communicet	39
Alea clericis interdicta	212
Alienare res ecclesiæ episcopo nō potest, nec distrahere	74
Angeli & aîa: rationales non oîno corporeæ substantiæ: expertes & inuisibiles	228
Anima rationalis per se forma est corporis hūani.	269
Anima vna in homine vno, non plures	253
Annatarum exortio sublata.	
Apostolorum oîm par electio est, tamē Petrus vt omnibus præmineret, à Christo institutus est	132
Aron primus sacerdotalis dignitate insignitus, Melchisedec & alij spōtanea voluntate	Fo. 9.
Abbatissa præsumens velare virginem vel viduam, excōmunicetur	20
Abbatibus & presbyteris quâdo ad concilium veniendū	164
Abbares episcoporum præcepta contemnentes, ad communionem non admittendi	141
Abbatibus episcopi, monachi abbatibus subiecti	128
Abbatis mensa qualis esse debeat	243
Abbatis vel monacho nō licet ad nuptias ambulare	166
Abbas non permittat mulierē ingredi monasterium, ibi.	
Abbatibus non licet suscipere filios in baptismo	ibidem
Abortum sponte faciens qua pœna plectatur	24
Abortiuum facientes aut natos suos necantes, quot annis à communionem priuandi sint	126
Abraham primus vocatus presbyter	9
Abscindentes se ipsos, ad clerum non perueniunt	44
Absolutio à peccatis quam curam desiderat	217

Apostolica sedes cōcilio vniuersali ac legimā congregato subiecta est	279	celebretur	212
Apostolica sedes anathemate feriri pōt per conciliū ibid.		Baptismi sacramentum cō inuocatiōe sanctæ trinitatis à quocunque rite fiat proficit	262
Aqua benedictę virtus	11	Baptismi materia, forma, minister	284
Arrius hæretic⁹ quis fuerit	28	Baptizandus nil clericis aut presbyteris debet	37
Arriani rebaptizentur, vt qui in trinitatem nō crediderint	40	Baptizatus nullo teste, iterum baptizandus venit	78
Arriani non rebaptizentur, si in nomine trinitatis fuerint baptizati	ibid.	Baptizatos rebaptizans deponatur	5
Arbitrium liberum quęquam nō potest per se erigere	93	Barbari sacerdotes vxoribus vti possunt	209
Arcendus nemo est à monachismo, propter scelus	211	Beuinarum & Begardotum errores	270
Archiepiscop⁹ sine pallio missam dicere nō p̄sumat	161	Blasphemix & iuramēto quę pœna indita sit	12
Armeniorū & Iacobinorū vnio cū Roma ecclesia	283	Bigamus ad gradum ecclesiasticum non ascendit	3
Azima Iudæorum comedere fidelibus non licet	207	Bona episcopi ab ecclesię bonis diuisa sunt	4
B		Bonorum temporalium cura etiam episcopo incumbit, sicut & spiritualium	4
Balthazaris regis punitio	18	Bona ecclesię in quatuor partes diuidenda	33. & 122
Baptism⁹ nō celebrand⁹ nisi in Pascha & Penthecoste	64	Bona ecclesię episcopo tantū cōmēdata sunt, nō data	74
Baptismus maioris est necessitatis quā cōfirmatio	26	Bona episcopi rapere clericis non licet	112
Baptismus in trinitatis nomine fieri debet	132	Bona episcopi aut ecclesię cōfiscans aut rapiens, anathemate punitur	151
Baptismus trina mersione fieri debet	5. & 131	Bona ecclesię, religionis intuitu alienari possunt	158
Baptismus omnium hominū omnia peccata abluit	88	Bona per clericum comparata, inter clericum & hæredes ex æquo diuidenda	186
Baptismi collati nomine nihil dari debet	181		Bo-
Baptism⁹ iterari nō potest.	46		
Baptismus in ecclesia tantum			

Bona episcopi defuncti futuro imminuta seruetur. 210

C

C alamistratis crinib⁹ incedere non licet	216
Canonē, profas, hymnos, præfationes missę canticis quis adiunxerit	122
Canonici libri qui sint	7
Canonici libri in ecclesia legendi	61
Cantet nemo in ecclesia præter clericos deputatos	59
Carnibus quare clerico non abstinendum	180
Carnem & vinum tanquā malum qui abominatur, ab ecclesia reiciendus	5
Capitale crimē in clerico quā pœnam desideret	102
Cartula fidei Polycramij hæretici	203
Cataphruges & Paulianistę rebaptizandi	32
Catholicus habendus non est qui in pascha, penthecoste, & natali domini non communicauerit	39
Catechumeni ad quid admittēdi sint in ecclesia cum reliquis fidelibus	104
Catechumeni quo tēpore baptizandi	129
Castitas episcoporum violata qua pœna puniatur.	184
Castitas seruanda presbyteris	68
Clericus cauponans deponatur	5

Clericus nunquam laicorum vestimenta induat	161
Clerici etiam in obsidione positi à sanguine humano abstineant	126
Clericum peccantē nemo cæde attingat	34
Clericus in ministerio positus si mœchus detentus fuerit, nec in sine cōmunionem accipiat	35
Clericis in ministerio positus non liceat vxorum vti commercio, aut clericatus honore exterminetur	36
Clericus tabernam non ingrediatur vescēdi gratia	59
Clericus nec comam nutriat, nec barbam	74
Clericus victum quærat honesto artificio vel agricultura.	75
Clericus non desistens à iuramento, excommunicandus,	75
Clericus in duabus ecclesiis non constituatur	236
Clerici suo nomine comparantes prædia, inuasionis crimine obnoxij sunt.	72
Clerici ad officium tardi quæ pœna plectendi	99
Clerici cum secularibus non habitent sine episcopi permissione	140
Cognatio spiritualis seruetur in nuptiis	211
Communicent omnes ex sacerdotali catalogo, oblatione facta	2

Communicans cum Iudæis & infidelibus in ieiuniis, oratione, & sacris, à communione excluditur 6
 Communicaturus, triduo saltem vxore abstineat 39
 Communicare cum excōmunicatis non licet 48
 Communicādum ter in anno à fidelib⁹, scilicet in pascha, penthecoste, & natali domini 17
 Comestationibus Christianū interesse non decet 61
 Coma quibus rationibus clericis non nutrienda 12
 Compulsus à domino peierare, & ipse peierat, & dominus 12
 Concilia bis in anno ab episcopis celebrentur 4
 Concilium primum celebratū in Hierusalem sub D. Petro fuit 8
 Concilium perfectum vbi interfuit Metropolitanus antistes 50
 Confirmationis sacramentum ab alio q̄ à pontifice ministratū, irritum fit 25
 Confirmatio maioris dignitatis quā baptismata 26
 Confiteri tenentur fideles oēs saltē semel in anno 265
 Coniugatus ne promoueatur ad sacerdotium 44
 Consecratio altarium & ecclesiarum & chrismatism benedictio ad episcopū pertinet, nō ad solum presbyterū. 180
 pro Consecratione ecclesiarū nil debetur 181
 Constantinopolitanus episcopus post apostolicam sedem primus habetur, & quare. 63
 Consuetudo obseruanda quæ contra fidem non est 12
 Corpus Christi non in azimō solum, sed etiam in fermento confici potest 283
 Corpus domini in altari nō in armario cōponi debet. 148
 Corp⁹ Christi verū & sanguis in sacramēto altaris est. 262
 Chorepiscopi qui, & in quo sint gradu 62
 Chorepiscopi dāuati à Ioan. 3. 153
 Criminalia nunquam clericus iudicet 122
 Christus idem miracula faciebat & patiebatur 136
 Christus in duab⁹ naturis, tribus extat substātiis, substētia tamen vna, & persona vna 191
 Christus homo creatus & increatus, corporeus & incorporeus 200
 Chrisma à solo episcopo confici debet 28. & 33
 Chrisma quotannis quare cōficiendum 16
 Christianis cum Iudæis quando communicare non licet. 144
 Christianus cum Iudæo cibū sumens, à cōmunionē abstineat 37

D
 DAEmoniacos qui se simulat quomodo puniendi. 112
 Dedicata deo, secularia fieri non possunt 112
 Defunctorum oblationes retinentes, excōmunicantur. 107
 Defunctorum delationes minime retinendæ 144
 Delicta omnia ab hominibus non puniendā 243
 Deus vnus indiuisus in essentia, discret⁹ in personis. 262
 Decimæ fructuum omnium sacris locis præstandæ 162. & 240
 Decimæ pri⁹ quā tributa soluantur 266
 Decreta Siritij pap. 64
 Decreta Cœlestini 93
 Decreta duodecimi concilij Ephesini 95
 Decreta Leonis primi, pap. 103
 Decreta Hilarij pap. 121
 Decreta Anastasij 11. pap. 125
 Decreta Symmachi pap. ibi.
 Diabolus creaturam aliquam sua autoritate nō facit. 178
 Diabolus principio angelus bonus fuit ibi.
 Diaconus ante 25. annū ne ordinetur 69
 Diaconi non sint negotiatores ibi.
 Diaconi non protestantes in ordinatione, vxores ducant, protestantes minime. 23
 Diaconus coram presbytero ne sedeat 44
 Diaconi votum emittant, & presbyteri 172
 Diacones septem de quib⁹ in Actis apostolorum, sunt qui mensis ministrant, non qui altaribus 208
 Diaconissa ordinanda, 40. annos nata sit, & si nubat post ordinationem, anathema sit scum eo cui nupsit 111
 Diligere, dei donum est 106
 Difficiliores quæstiones ad primam sedem apostolicam referantur 9
 Dimissus dimissus ne alteri iungantur 90
 ex Dispensationibus incautē datis orta scandala 221
 Dominici dies diligētē obseruandi 240
 Dominico die operari prohibetur 144
 Dominico die boues iungere non licet 165
 Domina ancillæ interfectrix qua pœna puniendā 34
 Donare parentibus non licet episcopo ex bonis ecclesiæ. 4
 Dualitas naturarū in Christo in vnitāte personæ 136
 Ducens vxorem præter canonicas sanctiones, qua pœna plectendus 206
 Ducere vxorem soli lectores & cantores possunt 207
 Duplex verbi natiuitas, 136

E		17
Brietatis mala	241	
Ecclesiæ orationes non cõ- temnendæ	42	
Ecclesiæ catholica militãs im- mediate potestatem habet à Petro	271	
Ecclesiæ reuerentia ad se con- fugientes protegere debet à persequentibus	103	
Extra ecclesiam nullus facien- tus conuentus	42	
Ecclesia & domus episcopi asy- lum est adulteri, furis, homi- cidæ, vnde eos nõ licet ab- trahere	128	
Ecclesiastici quomodo ab epi- scopo plectendi	194	
Electio episcoporum vi facta, irrita sit, quã qui fecerit ex- communicetur	235	
Electiois iuridicæ triplex for- ma, per spiritũ sanctum, per scrutinium, & per compro- missionem	265	
Electio ministrorum ecclesiæ non cõcedenda populari suf- fugio & vi multitudini	59	
Episcopus res ecclesiasticas cõ- timore domini dispensandi potestatem habet	51	
Episcopus in necessitate clerũ alat	5	
Episcopus à duobus saltem or- dinandus	2. & 30	
Episcopus non nisi propter ma- iorem religionis profectum de vna ad aliam transeat ec- clesiam	2	
Episcopus à quibus ordinan-		
dus aut accusandus	9	
Episcopus non ordinandus sine metropolitani præsen- tia	50	
Episcoporum causæ ad Roma- num pontificem deferendæ vt omnium iudicem	52	
Episcopus pro paruis causis neminem excõmunicet	242	
Episcoporum negligentia que mala pariat	62	
Episcopus hæredem non ha- bēs, ecclesiam relinquat hæ- redem	101	
Episcopus eligi potest à rege	219	
Episcopalis sedes in ciuitati- bus nõ in vicis esse debet ne vilescat	222	
Episcopus à quibus immunis esse bebet	172	
Episcopus cõsanguineum aut amicum præficiens ecclesiis immeritum, qua pœna mul- tandus	187	
Episcopus successorem sibi ce- ligere non potest	130	
Episcopus solus presbyterum vel diaconum deponere nõ potest	167	
Episcopus presbyteris subli- mior sedeat in ecclesia, do- mi se collegam presbytero- rum agnoscat	74	
Episcopus ordinat ⁹ perpetuo vxore abstineat	207	
Episcopus suam ecclesiam vi- cario nõ committat guber- nandam.	62	
Epistola Felicis pap. & eiusdẽ		

decreta	133	
Epistola lbæ hæretica ad Ma- rim per sam damnatur	139	
Energumeni qualiter habeantur	36	
Energumeni quomodo in sine tractandi	ibid.	
Eremitæ monachorum habitũ deferant	211	
Esca nulla communis aut im- munda, vt quæ à deo creata sit	13	
Essentiam dei nemo vnquam in hoc corpore vidit	10	
Eucharistia mortuis non est data	215	
ad Eucharistiam quo gestu ac- cedendum	217	
Eucharistiam solus sacerdos rite promotus conficit, non laicus	269	
pro Eucharistiæ administratio- ne nihil exigendum	209	
qua cum Eucharistia simul nõ distribuenda	ibid.	
Eugenius papa cõtumax decla- ratur per concil.	281	
Eugenius papa deponitur, & Amadeus eius in locũ sub- rogatur	282	
Eunuchus qui se sponte fece- rit, ne clericus fiat	3	
Eunuchus, si modo aliàs dign ⁹ clericus fiat	ibid.	
Eunuchum laicum qui se fece- rit, tribus annis communio- ne priuetur	ibid.	
Excommunicatus non susci- piendus in alia ciuitate sine commendaticijs literis	2	
Ex cõmunicatus ab aliquo, sus- cipi non debet ab alio ad communione	30. & 54	
Excommunicantes leui de cau- sa episcopi, qua pœna cen- sentur	99	
cum Excommunicatis non fre- quentandum	14	
Excommunicatus & hæreti- cus neminem accusare po- test	244	
Excõmunicatus presbyter sa- crificans, anathematizatur	68	
Excubiæ funeris sanctorũ quo- modo obseruandæ, & quæ in eis sit reuerentia	108	
Exequiæ episcopi morientis quomodo celebrandæ	182	
Expositio fidei Gregorij epif- copi Neocæsariensis	135	
F		
Facultates ecclesiæ subtra- hens punitur	153	
Falsi testes vt tractandi	39	
Falsi testes & homicidæ à com- munionem pellendi	101	
Falsus delator clericorum nec in sine communionem accipiat	39	
ad Falsum testimonium attra- hentes quomodo puniantur	161	
Familiaritas mulierum cleri- co vitanda	148	
Festa gentilium ne celebren- tur	213	
Festi dies celebrandi	240	
Fides episcoporum & primo- rum gothicæ gentis	157	

INDEX

Fides Recharedi	156	præstandæ	163
Fides sancti Quintiani episcopi	76	Fundatores ecclesiarum ad incipiam redacti, ab eisde alantur	173
Fides Syrmienſis concilij	55	Furtum ecclesiæ à clerico	
Fides Toletani concilij	81	Factum quomodo puniendum	99
Fides Romanorum	112	Furti aut falsitatis aut periurij conuictus clericus qualiter puniendus	141
Fides Nicenæ ſynodi	32		
Fides sine operibus mortua	238		
Fidei catholicæ regulæ	81		
Fidelis apud infidelem iudicem litigans excommunicatur	76		
Fidelis nemo iungatur nuptiis cum infideli, vt idololatæ, Iudeo, hæretico	35		
Fidelium oblationes qualiter distribuendæ	180		
Fideles quinta feria apud catholicas fidem recitent	214		
ad fidem Christianam Iudei non sunt cogendi	175		
Figura humana Christus pingendus est, non agni	215		
Filius dei incarnationis mysterium declaratur	191		
Filius solus humanitatem assumpsit	176		
de Foemina viduitatem promouet	104		
Fornicationis conuictus episcopus, presbyter, diaconus, deponatur, communione tamen ne priuetur	3		
Fornicarij episcopi qualiter puniendi	184		
Formula pro celebrandis conciliis	120		
Fortitudinem christianam quid faciat	106		
Fructum decimarum sacris locis			

Gentilibus desiderantibus manus imponenda 37

Gentilium festa non celebranda 213

Gentilium sacerdotes quomodo ad communionem recipiendi 38

Gentilibus episcopi non legantur libri 73

Gentilis gentilem si duxerit, post baptismum eam habere vel non habere potest 20

Gentilium festa non celebranda 213

Gloria patri & sicut erat in principio qua ratione institutum in ecclesia 108

Gloria in fine Psalmorum dicatur 171

Glorietur nemo ex eo quod habet, sed ex eo quod accipit 106

Gratia peccatum dimittit, & ne amplius committatur adiuvat 88

Gratia dei possumus & facere & facienda diligere ibid.

Gratia diuina non nisi iuuantem, diaboli insidias vitare nemo potest 93

Gratia dei prouenit hominem in baptismo 164

Gratia dei prouenit & comi-

INDEX

ratur & sequitur	105	est	263
Gratia dei & natura quid possit	106	Hæreticus omnis potestati seculari puniendus committitur	ibid.
Gratia dei sumus id quod sumus	105	Hæreticorum colluuiæ recedunt	184
		Hæretici qualiter suscipiendi	216
		Hæretici iudices esse non possunt	244
		ab Hæreticis abstinendum	16
		Hæretici quomodo reconciliandi	17
		Hæretici ad clerum non promouendi	37
		ab Hæreticis feriatica non suscipienda	60
		Homicidij voluntarij poena	258
		ob Hæresim episc. Roma. ab alio iudicatur, non ab aliam causam	250
		de Hæreticis siue Bonofiacis	144
		Hæreticorum conuiuia clerico fugienda	76
		Hæreticorum cœtus non ecclesia sed conciliabulum ibi. cum Hæreticis nihil faciendum	ibid.
		Hæreseos damnantur 7. pontifici.	202
		Hispaniarum reges iurant se à suo regno hæreticos ac infideles expuluros	177
		Histrionibus conuersis penitentia non neganda	71
		Homicidæ qua poena plectantur	24

Homicidæ per malitiam quomodo puniendi	35	cœnauerint quomodo iudicandi	22
Homicidium voluntariū perpetrans qua pœna dignus sit	147	Idolis vi aut frequēter immolantes quale iudicium fortiantur	ibid.
Hominis proprium mendaciū & peccatum	106	Ieiuniorum tempora	36
Honorandi pauperes & senes ecclesiæ	76	Ieiunandū omni sabbato	ibi.
Honorandi episcopi à principibus secularibus	253	Ieiunium quadragesimæ quomodo obseruandum	11
Honor collo demisso à laico clericis exhibendus	163	Ieiunis solum sacrificandū est	13
de Hymnis canendis	171	Ieiunium quatuor temporum à quo institutum	14
de Hymno triū puerorū ibid.		de Ieiuniorum obseruatione	149
Hymni recipiendi in ecclesia quomodo	150	Ieiunium singulis mēsis impositum præterquam Iulio & Augusto	36
I			
Iacobinorum & Armeniorū vnio cum Romana ecclesia	283	de Ieiunio quadragesimæ indicendo	181
Ianuarij Calendæ non obseruandæ	150	Ieiunij tempore à litibus & contentione vacandum, ac diuinis rebus incumbendū	57
Ianua vitæ spiritualis baptismus	284	Ieiunari non debet die dominico	43
Ibæ ad Marim per fam epistolæ damnatio	139	Ieiunans die dominico ne creatur catholicus	79
Idola destruens si occidatur, martyr	38	Ieiunia communia non licet soluere	43
Idolis sacrificans post baptismum, ad cōmunionem non suscipiendus	34	Ieiuniorum antiqua institutio monachis imposita quæ fuerit	149
Idola colere seruis, domini prohibeant	37	Ieiuniū aduentus domini quo tempore incipiendum	161
Idolis munus dantes quomodo suscipiendi	34	Ieiunium in quadragesima nō soluendum	99
Idolis datum fideles ne accipiant	37	Ieiunium non soluendum in feriis in cœna domini	209
Idolorum in templis aliisue locis qui manducauerint aut		non Ieiunandum sabbatis aut	

dominicis diebus quadragesimæ	212	Immersio trina in renascentibus fieri debet	131
Ieiunandū in die passionis domini vsque ad mediam noctem	216	Imperator pontificū facta nō iudicat	247
Ignorantia sacerdotibus maxime vitanda	172	Imperator nil iuris in concilio habet, nec concilium potest congregare	245
Ignorantia linguæ non officit baptismō	223	Imperator monitis parcat.	125
Ignorantia non impedit quin ab illicitis nuptiis abstinere teneamur	209	de Imperatoribus	245
Imagines turpes & ad lasciuiam prouocantes pingens segegeretur	217	ad Imperatorē spiritualia non attinent	245
Imaginum sacrarum ædificationem & inuentionem qui dicit esse diabolicā, anathema sit	225	de Incestuosis	241
Imagines à fidelibus quomodo adorentur, & quomodo non	229. & 234	Incesta coniunctiones vitandæ	141
Imagines reiiciens & ecclesiæ contradicit & naturæ	230	Incestu qui se maculant quomodo ad ecclesiam admittendi	126
Imagines Iudæis faciendas vitatum, & quomodo intelligendum	230	Incōpatibilia ne quis habeat.	291
Imagines sanctorum qui dixerit idola, anathema sit.	235	Impedimento nō obstāte quis sæpe contrahere potest.	286
Imagines vt venerentur	252	Incantatores ab ecclesia sunt eiciendi	60
Imaginum hostes non admittendi	ibi.	Incarnationis dominicæ mysterium explicatur	191
pro Imaginū veneratione recensentur patres	230	Indigni ad sacerdotium non promouendi	146
Immolantes idolis vel presbyteri vel diaconi inuiti, deinde respicientes honorē retineant, ab officio tamen abstinant.	21	Infamis nemo ad gradus ecclesiasticos admittendus.	19
		Infamia qui se notat, clericus nunquam fiat	174
		Infamia Polycramij hæretici	203
		Infirmorum cura habenda episcopo	153
		ob Infirmiorem non abiciendi pontifices	246

Ingredientes monasteria qua etate debeant esse	210	fuerit	ibid.
Innocentes qui accusant quo- modo puniendi	161	Iudæi testes esse non possunt	ibid.
Interdicti tēpore monachi ce- lebrare possunt	266	Iudæis officia publica non cō- mittenda	ibid.
Inuitis non dandus episcopus	152	Iudæi seruos Christianos non habeant	176
Ioachim abbatis liber condē- natur	263	Iudices placita non habeant diebus festis	257
Iudæi ne fidelium fruges be- nedicant	37	Iudex sacerdos esse non debet vbi sanguinis sententia præ- paratur	173. & 192
cum Iudæis non est ieiunan- dum	6	pro Iudiciis clericus munera non accipiat	122
cum Iudæa mœchans fidelis à communione pellendus	39	Iuuenibus pœnitentia nō te- mere commitenda	143
Iudæorū azyma christiani ne comedant	60	Iuramentum in templum non est inducendum	215
de Iudæis couerti petentibus	101	Iure communi punitur mona- chus fornicans	211
Iudæis inter Christianos quā- do procedere non liceat	144	Ius quale episcopi habeant in monasteriis	174
de Iudæis qui aduenam aut Christianum ad Iudaicam su- perstitionē seduxerunt, quid sentiendum	147	Iurare non cogantur presby- teri	257
Iudæis officia publica non cō- mittenda	159	Iuramentum præstandum à se- cularibus potestariis	263
de Iudæorum mancipiis	161	Iuxta plebis merita datur sa- cerdos	19
Iudæis dare suffragium contra fidem Christianam prohibe- tur	175		
Iudæi ad fidē non cogendi ibi.		K Yrie eleison in omni- bus ecclesiis cantandum cum grandi affectu tam ad matutinum, quàm missas & vesperas	108
Iudæorum filij post baptismū à parentibus separandi	175		
Iudæi conuersi cum remanen- tibus in veteri ritu non con- uerferentur	ibid.		
Iudæus ab vxore fidei separe- tur, nisi ad fidem conuersa	75	L Abore ac artificio cleri- cus victum querat	

Læse maiestatis reus qua pœ- na puniendus	187	Lapsi sponte qualiter pœnite- re debeant	31
Lærania quando dicēda	176	Lapsi qui de catholica fide in hæresim transeunt, quo- modo tandem suscipiantur	102
Lærania quid sit	240	de Languoris euentu in cleri- co ministrante	182
Lærania maior	ibid.	de Latronibus & furibus	257
Laicus seipsum abscindens cō- munionē priuetur tribus an- nis	3	Lateranen. conc. canones	182
Laici actores clericos non con- stituant	47	Lauacra non debent esse com- munia viris cum mulierib⁹	60
Laicus nō doceat præsentibus clericis	77	Laudes decantandæ post euan- gelium	171
Laici in maioribus solennita- bus cum episcopo nō occur- rentibus triennio priuentur ecclesiæ communionē	102	Lectio sacrarum literarum fa- cerdotalibus mensis miscenda	158
Laicus ne sibi sacramenta mi- nistret	212	Lectores qualiter ordinentur	73
Laico publice docere prohi- betur	213	Legis nouæ septem sacramen- ta, & ad quid ordinata	284
Laicus chorum non ingredia- tur, excepto Cæsare	214	Legenda in ecclesia	61
Laicus per tres hebdomadas absens ab ecclesia punitur	215	Lectores & cantores possunt vxores ducere	207
de Laicis excommunicatis	30	Leonis pap. primi decreta	103
de Laicis vsurariis	35	Lena nec in fine cōmunionem accipiat	35
de Laicis tit.	247	Leuitæ non offerant	41
de Laicis ad clerum qui pro- moueri non debeant	86	Leuitę in veteri lege quo tem- pore ordinabantur	172
ex Laicis qui possunt clerici ferri	ibid.	ne Lauentur vnā viri cum mulieribus	214
à Laicis clerici iniuriam non debent pati	162	Libri qui canonici	7
ex Laicorum ordine nemo af- sumendus ad sacerdotium	180	Liberum est clericis monasti- cam vitam profiteri	174
Laodiceen. conc. canones	58	Liberti ob ingratitude[m] li- bertatem amittunt	163

Liberti ad clerum nō promo- uendi	39	M	
Libertij papæ decreta	57	Magistra rationis eccle- sia Romana	132
Libros Gentilium episcopus non legat	73	Magistratus ab ecclesia cohi- bendus eo anno quo agunt duumuiratum	38
Libri in canone recepti	85	Mahometi vita, origo, inge- nium, obitus	166
Librum arbitrium neminem erigit sine dei gratia	93	Maiores & minores qualiter accipiant pœnitentiam	100
de Libero arbitrio	104	Maiores solēnitates in ciuita- tibus celebrandæ	ibi.
Liberti in ecclesia commen- dati ne opprimantur	103	Maledicus clericus veniā co- gatur postulare	75
de Liberti arbitrij reparatione	105	Mala ebrietatis magna.	20. & 241
Libellum officialem accipiat presbyter ab episcopo cum ordinatur	172	Manes Perſa Manichæorū ſe- ctam introduxit	19
de Libertate clericorum.	174	Mancus, mutus, ſurdusue non ſubſannandus	5
Libri ſacri communi & pro- phano vſu non conſumen- di	214	Mancipia clericorum à nullo occupanda	103
Libertas ſeruis donata quo- modo valeat	215	Mancipia Chriſtiana ſeruien- tia Iudæis quomodo redi- mantur	147
Libellus famoſus in eccleſia poſitus, anathema meretur.	38	Manuſſus à domino ſeruis in clerum recipi poteſt, aliàs non	7
Locus Pauli 1. Tim. 6. Qui ſo- lus habet immortalitatem, &c. explicatur.	10	Marcus filius Petri in baptif- mate	8
Loco quolibet & tempore ba- ptizandum, vrgente neceſſi- tate	13	D. Marci corpus ab Alexan- dria Venetias tranſlatum eſt	244
Loqui cum ſœmina clericus ſolus prohibetur	18	Marcellini pontif. condem- natio.	
Lucii papæ decreta	ibi.	Marcelli pap. decreta	24
Lucris turpibus non inſeruiat clerici	109	Marcus pap. ſymbolum miſſæ inſeruit	47
Lutheri errores	293	Maria Virgo vere dei ma- ter	137
Lutheranorum iniquiſſima fa- cta	12		

Martyrum collectæ non aſper- nandæ	43	ne	141
Martyrum ſepulchra nō infa- manda	46	Mami aut venationes ne ſpe- ctentur	212
Martyres hæreticorum	60	Minifterium ſubdiaconorum.	59
Martyrum reliquiæ à quibus geſtandæ & quomodo.	194	Miniſtri orario non vtantur.	59
Matrimonia inter conſangui- neos vetita	14	Miniſtris non licet panem da- re aut calicem benedicere.	59
Matricidarum pœna	248	Miniſtri eccleſiæ res eccleſia- ſticas ſine episcopi conſenſu non alienent	143
Matronarum domicilia cleri- cus non frequentet	18	Miniſtrans clericus ſi in lan- guorē incidat quid agen- dum	182
vt Matutinis hortis clerici in- terſint	242	Miniſtri dei vt ſobrij ſint	245
Marcel. à Maxentio martyrio coronatus	25	de Miſericordia dei	105
de Maximo Cynico philoſo- pho	63	Miſeri rebus ſuis non fraudā- di.	165
pro Meritis plebis datur ſacer- dos	10	Miſſæ ſacrificiū à domino or- dinatum	2
Merſione trina baptiſmus ſie- ri debet	5	Miſſa & iacrificium & obla- tio eſt	ibi.
Meretrices paganorum ſe cō- uerrentes ad fidem recipien- dæ incunctanter	37	Miſſa ter celebranda in nocte natiuitatis domini	11
de Mercede operis boni	106	Miſſæ celebrandæ ſuper ſepul- chra martyrum	19
Merces pro diuinis ſacramen- tis non ſumenda	192	Miſſa à ieiuniis celebrāda.	70
Mercimonia in eccleſia non exercenda	214	ad Miſſam cathecumenorum nullus ingredi prohibeatur.	76
Metropolitæ ne exerceāt mi- niſteria episcopalia per ſub- iectos episcopos	255	qui Miſſam prætermittūt, ex- cōmunicentur	ibi.
Metropolitanorum episcopo- rum primatus	30	ante Miſſam expletam nullus egrediarur	100
Metropolitani arbitrio ſyno- dus congregetur	44	in Miſſa ſemper cantetur San- ctus, Sanctus, Sanctus	108
de Metropolitanis episcopis.	49	in Miſſa, papæ nomen ſemper repetendum	ibi.

Missarum celebritas hora ten- tia inchoetur 142	Si sint episcopo 109
Missas sine pallio non dicat ar- chiepiscopus 161	Monachi ne veniant ad secu- laria placita 258
Missæ vno ordine celebrêtur. 179	Monasteriis deputati ad mili- tiam redire nequeunt 110
Modulatione inordinata in ec- clesia non vtendum 214	de Monachorum professione 242
Modus idem psallendi sit re- storibus ecclesiarum 192	Monachus nuptiis iungi non potest 111
Modus poenitentes reconcili- andi 71	Monachi sine licentia episco- pi vagantes ad propria loca redire cogantur 112
Monastriæ non exeant à mo- nasterio nisi sub certa forma 211	Monachi à negotiis seculari- bus abstineant 239
in Monasterio mulierum vir non dormiat ibid.	Monasteria deo dicata, cœna- cula seculariû non fiât. ibi.
Monasteria duplicia ne fiânt. 237	de Monasticis votis 247
Monachus fornicator iure cõ- muni punitur 211	Monasterij vnus vnus sit ab- bas 124
à Monachatu propter scelus nemo arcendus ibi.	Monachus matrimonio nõ co- puletur 149
Monachatum profitetes quo- modo probandi 210	in Monasteria episcopi nec presbyteri ingrediatur 160
Monasteria ingrediētium æ- tas ibi.	de Monasteriorum locis pro- uidendis 23
Monachã vitians clericus de- ponatur 206	Mortalium nullus deũ vidit in essentia 10
Monasteriis aut ecclesiis con- sanguineos præficientis ar- guuntur episcopi 182	Mortuis eucharistia non dan- da 69. & 115
Monasterio vel ecclesiæ quid cõferre possit episcopus. 186	Morientis episcopi exequiæ qualiter celebrandæ 182
Monachum quid faciat 174	Mortis periculo quomodo a- gendũ cum poenitete 193
Monasterium inconsulto epi- scopo nullus de monachis constituat 100	Mortua fides sine operib⁹. 238
de Monachorum vita 238	Mulier duobus fratribus nu- bens abiicienda 26
Monachi in ciuitatibus subie- xitum 24	Mulieres partus suos ex forni- catione necantes ab ecclesia remouentur vsque ad vitæ exitum 24

de Mulieribus subintroductis 30	Natura hũana quid possit. 106
Mundatus à dæmone in ordi- nẽ clericorũ recipi potest. 7	Natura & gratia ibi.
de Multinubis 26	Naturarũ vnio in Christo. 136
de Mulieribus lenocinium fa- cientibus 35	Naturarũ dualitas cũ vnitatem personę in Christo 137
Mulieres virilem habitum nõ deferant 43	Naturæ duplicis in Christo materia tractatur 168
Mulier caput tondere nõ li- cere ibi.	Naturæ duæ in Christo, non duæ personæ 191
Multitudinis iudicio ordi- nationes non faciendæ 59	Nazareni archiepiscopi erro- res 280
Mulieres sacrarium nõ intro- cant 60	Necesse est episc. p̄dicare. 191
Mulieres publice non doceat. 77	Necessitate nõ cogente nõ alie nentur res ecclesiæ 157
Mulieres nõ baptizent ibi.	Necessitate cogente, poenitẽs lector aut ostiari⁹ fiat 79
Mulieres cũ clericis in adulte- rio deprehensæ subiaceat di- strictioni 147	Necessitati fidelium dispensan- dę ab episcopo res à fideli- bus oblatae 14
Mulier sola monasterium nõ adeat 149	Necessitati singulorum eccle- siæ dona diuidenda ibi.
Mulierum extranearum vitã- da consortia 194	Neganda non est poenitentia histrionibus conuersis 71
cũ Mulieribus viri vnã non la- uentur 214	Negligẽtiores poenitentes tar- dius recipiendi 76
Mulier nulla cohabitet cum presbytero vel diaconib⁹. 223	de Negligentiã prælatorum in diuinis officiis 265
de Mutatione præuaricatio- nis Adæ 105	Negotia clericis non sectan- da 35
Munera non accipienda ab e- piscopo 181	Negotiatores clerici esse pro- hibentur 70
Multiplicitas operationum in Christo 187	Nemo ordinetur absolute. 110
N	Nemo gloriatur de substantia sua 106
Natalitia sanctorum salta- tionibus turpibus non polluenda 160	Nemo per seipsum salutis æ- ternæ mysterium conquire- re potest 105
Natiuitas verbi duplex 136	Nemo discadat episcopo ver- bum faciente 74

Nemo sine peccato esse potest	89	Nouilano non accédantur rō gi ritu gentiliū	213
Neophiti clerici non ordinan di	43	Nucerianus episcopus	85
Neophiti non promouendi	58	Nullus peccantem clericum cade attingat	34
Nestorius hæreticus	94	Nullus diiudicet primam se- dem iustitiæ	ibid.
Nestorij & Eutichetis dogma ta damnantur	152	Nullus ecclesiasticorum in ta- bernis comedat	59
Nicenum cōcilium sub Sylu. 27. cuius origo & canones ibd. & deinceps.		Nullus clericus sine episcopi sui iussione peregrinetur	60
Nicenzæ synodi fides	32	Nullus episcopus clericum ma- lienum ordinet	70
Nicenum concilij corroboratio	34	Nullus in ecclesia conuiuetur	71
Nicenum concil. prophanum	57	Nullus præter episcopū chris- ma conficiat	80
Nicenzæ statuta immota perma- neant	63	Nulli neganda a vltima pœni- tentia	93
Nihil boni hominem posse si- ne deo	106	Nullus pro leuibus causis à comunione suspendendus	152
Nihil exigendum pro baptis- mo	181	Nulli liceat episcopatū præ- cio comparare	ibid.
Nihil exigatur p administrat- ione Eucharistiæ	208	Nullus inuitus debet ordina- ri episcopus	ibid.
Nomé christi metus causa ne- gās, ab ecclesia reicitur	6	Nullus ecclesiæ oblata aufer- re præsumat	154
de Nomine presbyteri	9	Nullus miserorum rebus suis fraudandus	163
Nomina non recitanda ante precem sacerdotis	82	Nullus cum excommunicatis communicet	166
Noua ciuitas nouam habeat dignitatem episcopale	210	Nullus sacerdos iudex sit vbi agitur causa sanguinis	173
Nouati thermæ diuæ Potentianæ à Pio I. dedicatæ	12	Nullus in regem præficiendus sine oīum electione	176
Nouatus hæreticus à Corne- lio damnatus	17	Nullus seculariū scandala ex- citet in ecclesia	190
de Nouatianis	30	Nullus per præmiū ad sacros ordines	
Nouatiani quomodo instruen- di	58		
Nouatiani in comunionem non recipiendi	44		

ordines accedat	ibid.	nitas	286
Nullus fidelium azima Iudæo- rum comedat	207		
Nullus clericus tabernam ha- beat cauponariam	207	O blationes panis & vini dominicis diebus fa- ciendæ & viris & mulieri- bus in remissionem pecca- torum	17
Nulla mulier cohabitaret cum presbyteris aut diaconibus	223	Oblationes episcopis cōmit- tuntur pro fidelium ipsorū necessitate	14
Nullus fiat lector sine manus impositione	236	Oblationem eius quā com- munionem reiectus est, ne acci- piat episcopus	39
Nulla valet præscriptio absq; bona fide	266	Oberuantia regularium cano- nicorum quæ esse debet	238
Nullus mortalium vidit deū in essentia	10	Oecolapadij errores, & Zuin- glij & Berengarij	293
Nullus nisi ieiunus sacrificet	13	Officia publica Iudæis non sunt committenda	159
Nullus subdiaconus ad nu- ptias transeat	32	Orans cum infidelibus & hæ- reticis secluditur à comu- nionem	6
Nullus clericus vel presbyter propter causam suam intret curiam	ibid.	Oratio semper ad Patrem in altari dirigenda	70
Numerus certus diaconorum	27	Ordinare non licet episcopo in aliena prouincia	4. & 49
Numerus diaconorum paro- chiarum & cardinalium vr- bis Romæ	33	Ordinationes episc. presby. & clericorum omnium quo- modo fiant	72. & 73
Nundinæ clericis vitadæ	75	Ordinatus bis, deponatur	6
in Nuptiis secundis sacerdos non oret	27	Ordinatus in clericum ex pœ- nitente deponatur	75
Nuptias detestans, anathema sit	42	Ordinari potest in clericū ex pœnitente sed ex necessita- te	79
Nuptiarum cōpula cum hære- ticis prohibita	58	Ordinandus non sit caudici- cus, Curialis, Miles, quod si ordinatus fuerit, deponatur cum ordinatore	86
Nuptiæ non celebrandæ in quadagesima	61	Ordinandi quales esse debet	87
Nuptialia conuiua clericus nō frequentet	101		
Nuptiis non iungantur mona- chus nec virgo deo dicata	111		
Nuptiæ prohibitæ	212		
Nuptiis præfertur casta virgi-			

Ordinans propter pecuniam
anathema sit 109
Ordinentur minime ad supe-
riorem ordinem pœnitentes,
literarū nescij, & membris
mutilli 121
Ordinentur minime bigami,
vel viduam aut corruptā qui
duxerint 121
Ordinandus alienus nō est si-
ne cōsensu episcopi sui 32. &
53
Ordinat⁹ etiam nesciente do-
mino valet 129
Ordinatus inuitus, deponatur
141
Ordinat nemo inuitum 141
Ordinare presbyter ne præsu-
mat. 167
Ordinati contra canones indis-
crete etiam valēt, sed mise-
ratione à domino & ab ec-
clesia petita 127
Ordinationes ternis fiant mē-
sibus 112
Ordines minores soli vxorem
ducere possunt 207
Ordo sacer vt subdiaconus,
diaconus, presbyter, vicis tē-
pore vxore abstineat 207
Ordo sacerdotū & episcoporū
à deo institutus est. 10
Ordo quis in templo oratio-
num, catechumenorum & fi-
delium obseruandus 59
Originale peccatum ad infer-
num derrudit 283
Osculum pacis post confecta
mysteria dandum 82
Oues pastorem ne reprehē-

dant nisi à fide exorbitauerit
126
Oxomensis errores, & erro-
rum abiuratio per eum
288

P

Pædiconib⁹ ne in fine qui-
dem danda communicio
est 39
Palmitem esse in vite, & fide-
lem esse in patre vti accipiē-
dum. 106
Pasc̃ha celebrandū est die do-
minica non alia 13
Pater filiū in baptismo nō sus-
cipiat 241
Patriarchalium quatuor sediū
ordo, Cōstantinopolitanæ,
Alexandrinæ, Antiochenæ,
& Hierosolymitanæ
264
Pauperes suos vnaquæque ec-
clesia pascat. 148
Paulianistæ & Cathaphryges
rebaptizandi 32
Peregrinari non licet clericis
abique episcopi iussione &
literis 60
Persona in Christo vna non
duæ, quanuis duæ in ipso na-
tura sint 136
Personę in trinitate nullo mo-
do separabiles sunt. 191
Periurus in iudicio annum à
communione abstineat 126.
& 127
Petrus Antiochiæ sedit an-
nos septem. 8
Petrus Romæ sedit viginti-
quinque annos, menses duos,

dies tres 8
Petrus post Christum passum
mortuus anno trigesimo o-
ctauo 8
Petrus primatum ecclesie ac-
cepit à Christo, aliis aposto-
lis inter se æqualibus, quibus
episcopi succellere 8. & 9
Pœnitentia iuuenibus non te-
mere credenda est 143
Pœnitentem sacerdos cautus sus-
cipiat & foueat 242
Pœnitentia vltima nulli negan-
da est 93
Pœnitens quis appellatur 79
Pōtius summi deus solus in-
dex, aliorum autem hominū
pontifex ipse 126
Prædicare necessum est episco-
pum ipsum, & ab aliis curis
cessare 191
Prædicans sine licetia excom-
municetur 264
Præces non recitandæ in eccle-
sia, nisi quas cōcilium com-
probauerit 90
Præceptores pueros suos do-
ceant quæ sunt fidei 291
Præfationes tantum in eccle-
sia recipiendæ sunt, & quæ
sunt vidē 155
Præscriptio in rebus ecclesie
locum non habet 129
Præscriptio tam canonica quā
civilis nulla est sine fide bo-
na 264
Præscriptio in bonis ecclesie
quando incipiat 186
Presbyter & clerici alij ab e-
piscopo vno ordinentur 1

Presbyter ne vxorem abiiciat
sub religionis obtentu 1
Presbyter nemo fiat ante an-
nos triginta, etiam si valde
dignus fuerit 17
Presbyter secularibus sese cu-
ris immiscens eiiciatur 1
Presbyter aliud quàm quod à
domino est ordinatum of-
ferens super altare, deponen-
dus est 1
Presbytero propriā ne liceat
parochiam relinquere 1
Presbyter si vxorem duxerit
qua pœna plectendus 26
Presbyter ante vernū æqui-
noctium pascha cum Iudæis
celebrans abiiciatur 1
Presbyter solus sacrum age-
re non potest 241
Primitiæ inter quos diuiden-
dæ sint 2
Primam, sedem nemo iudicet
34
Priscillianistarum dogmata
178. & 179
Præuilegium meretur amitte-
re, qui permissa sibi abuti-
tur potestate 122
Professuri monachisimū quo-
modo probandi 210
Professores literarū quæ fidei
aduersantur ab ethnicis tra-
dita, discipulos moneat 291
Promotioni episcoporum ne
se immisceat princeps secu-
laris 254
Prophanator templorū segre-
getur, si laicus: si autē cleri-
cus fuerit, deponatur 217
I ij

Pfallendi obseruatio in eccle-
 sia quæ esse debet 150
 Puellæ in domo patris vel vo-
 tum, vel iuramentum nullū
 est, nesciente vel contradi-
 cente statim patre 39
 Puer non cogitur iurare ante
 annos quatuordecim 39
 Publicis ne se administratio-
 nibus episcopus imiscet. 7
Quadragesimæ clericus
 non ieiunans depo-
 natur. 6
 Quadragesima clericis omni-
 bus imposita 11
 Quadragesimæ tempore à cõ-
 iugibus omnino abstinen-
 dum 57
 Quadragesimæ ieiuniū fide-
 libus omnibus impositū 99
 Quadragesimæ tempore nusquā
 nuptiæ celebrentur 127
 Quadragesimæ ieiuniū viola-
 tem quæ pœna sequatur 185
 Quadragesimæ sabbatis & do-
 minicis tantū diebus conse-
 cratio fiat, alij non 212
 Quadragesimæ sabbatis & do-
 minicis diebus non est ieiu-
 nandum 212
 Quæ ad altare licet offerri 2
 Quales nos amat deus 105
 Quarta generatio nuptias nō
 patitur, secus separentur. 241
R
 Raptores virginum & vi-
 duarum communione
 priuentur 125
 Regularis obseruantia canoni-
 corū qualis & quæ sit 238
 Reliquiæ sanctorum magna
 potentes virtute sunt 226
 Reliquiæ sanctorum à Leuitis
 gestandæ, nō à pontifice. 194
 Relinquens temere vxorē ex-
 cludatur à cõmunionē 219
 Repudians suam, & alienā su-
 perinducens, reiiciatur à cõ-
 munionē 5. & 85
 Rescriptum episcoporum pul-
 cherrimum ad Siritium pa-
 pam 66. & 67
 Resurgēt cum corporib⁹ mor-
 tales omnes 262
 Restituat vsuras Iudæus etiam
 compulsione 267
 Reuelatio fidei Gregorij epi-
 scopi Neocæsariensis. 135
 Rex concilium aut synodum
 congregare non potest, ad-
 monere vt cõgregetur po-
 test 221
 Ritus diuersi in eadem sede to-
 lerandi 264
 Rogationes quomodo cele-
 brandæ 129
 Romana sedes à nemine, nisi
 in hæresi iudicatur: tum mi-
 noribus maiores reprehē-
 dere nō licet 250
 Romanus pontifex Christi vi-
 carius, Petri successor, totius
 caput ecclesiæ, & doctor &
 pater est 283
 Romana ecclesia cæteris eccle-
 siis nullo synodico decreto
 prælata est: sed domini voce
 primatum obtinuit: & à ne-
 mine iudicatur 28. & 245

S
 Sabbatum Christianus Iu-
 daeorum more celebras
 anathema sit 50. & 60
 Sacerdoti ad nuptias emissō
 voto reditus esse non potest
 185
 Sacerdos iuxta plebis merita
 datur à deo 70
 Sacerdos ad venandum cani-
 bus ne vtatur 102
 Sacerdos qualis esse debet.
 172
 Sacerdos in sanguine ne sit iu-
 dex 173
 Sacrata deo vasa humanis ne
 inseruiant vsibus 194
 Sacramenta nouæ legis septem
 sunt: & ad quid ordinata sūt
 284
 Sacramenta tribus perficiun-
 tur, materia, verbis, & perso-
 na 284
 Sacramentorum septem virtu-
 tes & efficaciz 284
 Sacrificas domino semper ad-
 iutorem habeat 195
 Sacrificet nemo nisi ieiunus.
 23
 Sacrilegus communione pri-
 uetur 99
 Saltare non licet sanctorū na-
 talitiis 160
 Salutem nemo sibi ex sese cõ-
 parat 105
 pro Sepultura nil omnino exi-
 gendum est 107
 Sepeliendus vbi quis decimā
 soluit 256
 Separans se temere ab vxore
 fegregetur 279
 Simoniacus quam pœnā luit.
 277
 Spectaculis ludicris interesse
 clericis non licet nec laicis.
 61. & 69
 Spiritus sancti processio à pa-
 tre & filio est, & quomodo.
 190
 Sponsalium fidem frangentes
 trienniu à cõmunionē abli-
 neant 38
 Stellis fatalibus & animas &
 corpora humana qui credit
 adstringi, anathema sit 178
 Subdiaconus ad nuptias trās-
 re non potest 33
 Subsistentia in Christo vna est
 non duæ: quauis duæ insint
 naturæ 137
 Subsistentiæ tres sunt in trini-
 tate 200
 Successore episcopus sibi nul-
 lus eligit 50. & 121
 Superstitiones & sortilegia &
 auguria omnino prohiben-
 tur 164. & 165
 Suspensis in paribulo solen-
 nia etiam sepulturæ ne de-
 negentur 243
 Suspendi nemo debet à cõ-
 munionē leui de causis.
 152
 Symbolum Apostolicū & do-
 minicam orationem omnes
 teneant. 241
 Symbolum Syrmienfis concilij
 56
 Symbolum Constantinopoli-
 tanum 63. & 64

Synodus generalis conuocari non potest nisi per sedē apostolicam 154
 Synodus bis in anno celebranda est, & quibus rationibus 50. & 102

T

T Abernam cauponariā exercere clerico non licet 207

Talionis pœna iniurenda est falso accusantibus 16. & 98

Theatrici omnes dum agunt, communionē abstineant 40

Tempora quatuor obseruanda cum ieiunio 240

Toletanus episcopus episcopum proficere potest, quem rex elegit 219

Tonsuratus præter voluntatē & iniuste, tonsuratus maneat 239

Tonsurā clericus deferat 174

Trinitatem esse variā testimoniā ostendunt 154

Trinitas, tota commuiter filiū incarnauit 262

Trinitas secundum communē essentiam indiuisa, secundum personas discreta 262

Turpes imagines pingens segregetur 217

V

Vasa sacra, nō nisi à sacerdotibus ministris tangantur 11

Verberans peccantem etiam infidelem episcopus deponatur 3

Verbum dei homo factus est, quomodo interpretandum. 96

Viduā ducens, episcopus aut presbyter esse non potest 3

Vidua continentiam professā deuoluta ad nuptias excommunicanda est 77

Vinum aquæ permixtum cum pane offeratur in altari. 11

Violans virginem eam ducat uxorem 6

Violator virginittatis suę professę inter digamos reiciendus est 24

Violatrix virginittatis suę professę qua pœna censetur. 35. & 64

Violatrix virginittatis suę nō professę qua pœna censetur 35

Virgines ante annos viginti-quinque consecrandę non sunt 69

Visitandis in ecclesiis quam formā episcopus tenere debet 180

Vita clericorum qualis 238 & 239

Vita monachorum qualis. 238

Vitiāns monachā clericus deponatur 206

Vituperans ecclesię orationes & conuentus in ea, & ritus anathema sit 42

Vir in mulierum monasterio

dormire non debet 212

Virginis partus fuit citra vulgum dolorem 215

Voluntatem hominis homo facit, cum id facit quod deo displicet 106

Voluntates multę & operationes in Christo 197

Voluntas vna patris, & filij, & spiritus sancti est 198

Voluntas in Christo humana semper diuinę subiecta fuit 204

Votum nullum rectum est, nisi à domino iubente acceptum 105

Votorum obligatio 106

Urbe priuati episcopi, sua priuilegia non amittunt 210

Vsus imaginum admittendus probatur 228

Vsuras accipere clerici vetantur 207

Vua cum eucharistia non coniungenda 209

Vsurarius absoluedus non est

nisi de vsuris satisfecerit. 268

Vituperans ecclesię bona anathema sit 42

Vsurarius clericus qua pœna censetur 32. & 35

Vuicleff errores damnati & articuli. 272. vsque ad 276

Vii, & Vuicleff errores 277 & 278.

Vxor relinqui potest barbarico sacerdoti post ordinationem 209

Vxor episcopi reponenda est in monasterium 212

Vxore relicta, vir aliam ducens, adulter est 216

Vxores suas temere relinquentes quomodo puniendi 219

Vxoribus abstinedum episcopis post consecrationem. ibidem

Vxorem ducere possunt lectores & cantores 207

FINIS INDICIS PRAECIPUARUM MATERIARUM IN HOC CODICE ADNOTANDARUM.

FRATER PETRVS SO-
to maior ad scholasticos Theologicæ
facultatis sancti Gregorij in
valle Oletana.

NON ambigo patres optimi, & literis
& morum probitate insignes quàm pro-
be noueritis omnes nostrum patrem Bar-
tholomæum Mirandem. meum iâ olim,
simul ac vestrum præceptorem, cuius quid-
dem vel animi erga vos propensissimam
benevolentiam, vel in quotidianis sacræ
theologiæ prælectionibus (dum studeat ma-
xime vobis esse vsu) improbam sollicitudinem, vel in vestræ re-
gionis augmentum flagrantissimam charitatem, omnibus vo-
bis multis magnisque argumentis esse perspectam haud me clâr-
est. Sed nunc hoc ipsum nouo quodam officij genere ne utiquam
vulgari pernoscite. Cum enim animaduerteret vestræ utilitatis
studiosissimus maximam commoditatem & accessionem vestris
studijs adiecta niri, si lectioni assidua diui Thomæ lectio simul
conciliorum esset adiuncta, quibus reb. integrum atque absolutum
theologum æstimare par est, nam vtrumque per se indigens, alte-
rum alterius auxilio eget, curauit diligentissime omnium concilio-
rum, que hæcenus apud nos extant, vastum & immensum opus,
decreta, in summam quandam cogere, vt sic tandem facili opera,
ac mediocri labore quilibet theologiæ candidatus omnium concilio-
rum notitiam, vt per necessariam, sic etiam & laboriosissimam
& multi temporis indigentem sibi comparare posset. Qua in re
eo studio & diligentia sudatum est, id laboris & operæ est in-
sumptum, vt affirmare liceat, nihil, vel ad fidem, vel ad mores per-
tinens magnis illis conciliorum voluminibus contineri, quod non
sit in hac breui epitome summa cum re positum. Quod ita rem ha-
bere facile comperiet, quicumque (modo æquus sit arbiter) experi-
ri volet. Vt interim taceam quod in illa effusissima conciliorum
lectione nequaquam queas vbique dignoscere quodnam concilium
generale sit, quodâne prouinciale, cui pontificus accessit autoritas,
cui non accessit. Qua ex re concilium omnibus integrum, inconcus-

sanque stabilitatem ac fidem ad confirmationem dogmatum ecclesiasticorum orthodoxi aut demunt, aut tribuunt. At vero in hoc compendio huic rei maxime data est opera, ut ex multis coniecturis hinc inde animaduersis vel ex ipsis conciliis, vel ex aliis grauisimis auctoribus difficultas haec quoad fieri potuit, sit in lucem educta. Generalia vniuersa celebrata sunt praesente aliquo vicario pontificis: provincialia nonnulla probauit sedes Romana, ut in suis locis indicatum est. caetera digna sunt, quae probarentur, quantum expressa approbatio pontificis non accesserit. Hac opera noluit vos auocare a lectione integra conciliorum, sunt enim multa in epistolis decretalibus pontificum lectione dignissima, quae compendio concludi non possunt. Erit vobis hic labor loco indicis, quo veterem illam sanctissimam ecclesiam praesentem habere possitis, et hanc nostram cum illa conferre. Hinc vos animaduertite patres optimi quemadmodum oportet at vos in eum esse animatos, qui ut vobis parceret, nec saluti, nec labori pepercit suo, atque harum rerum, quo vobis compendium hoc traderet, dispendium subire non est grauat, ut siquid minus aut laboris, aut operae in quotidianis lectionibus est impensum, quam ipse vestram utilitatem cupit impendere, hic cum senore compensatum accipiat. Bene valete patres in Christo obseruantissimi.

Autor.

De canonibus Apostolorum varie tradiderunt scriptores ecclesiastici, ut diligenter annotauit Gratianus in suo volumine decretorum d. 16. Quidam in totum reiecerunt tanquam apocryphos. Alii admiserunt sexaginta, ut Zephyrinus Papa scribens episcopis per Siciliam constitutis. Alii vero quinquaginta recipiunt, ut Leo nonus Papa contra epistolam Niceni abbatis. Sexta autem synodus recepit, et probauit 85, in can. 2. prout in Graecis et Latinis exemplaribus feruntur. Quam synodum secutus integros 85. canones ex Graecis et Latinis codicibus transcripsi.

Can. 1.
Episcopus a duobus aut tribus episcopis ordinetur.

Can. 2.
Presbyter ab vno episcopo ordinetur, & diaconus & reliqui clerici.

Can. 3. Quid offerendum sit in sacrificio altaris.
Siquis episcopus, aut presbyter praeter ordinationem domini alia quaedam in sacrificio offerat super altare, id est, aut mel, aut lac: aut pro vino ficeram, & confecta quaedam, aut volatilia, aut animalia aliqua, aut legumina contra consuetudinem domini faciens, congruo tempore deponatur.

Can. 4. Quae liceant ad altare offerri.

Offerri non liceat aliquid ad altare praeter nouas spicas & uuas & oleum ad luminaria, & thymiam, id est, incensum tempore quo sancta celebratur oblatio.

Can. 5. Inter quos primitiae diuidenda.

Omnium aliorum primitiae episcopo & presbyteris domum mittuntur, non super altare. Manifestum est autem quod episcopus & presbyteri inter diaconos & reliquos clericos eas diuidunt.

Can. 6.

Episcopus aut presbyter uxorem propriam nequaquam sub obtentu religionis abiiciat. Si vero reiecerit, excommunicetur: sed si perseverauerit deiciatur.

Can. 7.

Episcopus, aut presbyter, aut diaconus nequaquam seculares curas adsumant, si autem eiiciantur.

Can. 8.

Siquis episcopus aut presbyter aut diaconus sanctum paschae diem ante vernale aequinoctium cum Iudaeis celebrauerit, abiiciatur.

Ca. 9. Ut oes ex sacerdotali catalogo facta oblatione comunicent.

Siquis episcopus, aut presbyter, aut diaconus vel quilibet ex sacerdotali catalogo facta oblatione non coicauerit: aut causam dicat, ut si rationabilis fuerit, veniam consequatur: aut si non dixerit, communionem priuetur, tanquam qui populo causam laesionis extiterit, das suspensionem de eo, qui sacrificauit, quod recte non obrulerit.

Ca. Si archiepiscopus & c. Nec episcopi. De templo ordinata. Sacrificium missae a domino ordinatum.

Can. iste sextus per duodecimum canonem 6. synodi immutatur.

Missae & sacrificium & oblatio est.

Canones

Ca. 10. *Vt sine communionis perceptione fideles ab ecclesia non discedant.*

De cōf. d. 1.
Oēs fideles Omnes fideles qui conueniunt in solennibus sacris ad ecclesiam, scripturas apostolorum & euangelium audiāt. Qui autem non perseverauerint in oratione vsque dum missa peragitur, nec sanctam communionem percipiunt, velut inquietudines ecclesiæ mouentes, cōuenit communioni priuari.

Can. 11.

Siquis cum excommunicato saltem in domo locutus fuerit, iste communioni priuetur.

Can. 12.

Siquis cum damnato clerico veluti cum clerico simul orauerit, iste damnetur.

Can. 13. *Sine commendatitiis literis in alia ciuitate non suscipiatur excommunicatus.*

Siquis clericus aut laicus à communioni suspensus, seu cōmunicans, ad aliam properet ciuitatem, & suscipiatur præter commendatitiis literas: & qui susceperunt, & qui susceptus est, communioni priuentur. Excommunicato verò proteletur ipsa correptio, tanquàm qui mentitus sit, & ecclesiam Dei seduxerit.

Ca. 14. *Vt propter maiorem religionis profectum episcopum de vna ad aliam liceat transire ecclesiam.*

Episcopo non licere alienam parochiam, propria relicta, peruadere, licet cogatur à plurimis. Nisi forte quis cū rationabili causa compellatur, tanquàm qui possit ibidem constitutus plus lucri conferre: & in causa religionis aliquid profectus prospicere: Et hoc non à semetipso perentet, sed multorum episcoporum iudicio & maxima supplicatione perficiat.

Can. 15. *Vt presbyter non liceat propriam relinquere parochiam.*

Siquis presbyter aut diaconus, aut quilibet de numero clericorum relinquens propriam parochiam pergat ad alienam, & omnino demigrans præter episcopi sui cōscientiam, in aliena parochia commoretur, hunc vltterius ministrare non patimur: præcipue si vocatus ab episcopo redire contempserit, in sua inquietudine perseverans. Veruntamen tanquam laicus ibi communicet.

Nica. con. ca. 9.
Antio. cō. ca. 3.

Can. 16. *Episcopus, qui commemoratus in præcedenti canone presbyteros admiserit, communioni priuetur.*

Episcopus verò apud quem moratus esse constiterit, si contra eos decretam cessationē pro nihilo reputans, tanquam clericos forte susceperit, velut magister inquietudinis communioni priuetur.

Can. 17. *Vt non liceat bigamo gradum ecclesiasticum suscipere.*

Si quis post baptismum secundis fuerit nuptiis copulatus, aut concubinam habuerit, non potest esse episcopus, non presbyter, aut diaconus, aut prorsus ex numero eorū, qui ministerio sacro deseruiunt.

Can. 18. *Qui viduam in vxorem duxit, episcopus aut presbyter esse non potest.*

Siquis viduam aut eiectam acceperit, aut meretricem, aut ancillam, vel aliquam de iis, quæ publicis spectaculis mancipantur, non potest esse episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut ex eorum numero, qui ministerio sacro deseruiunt.

Can. 19.

Qui duas in coniugium sorores acceperit, vel viduam fratris, vel filiam fratris, clericus esse non potest.

Can. 20.

Clericus fideiussionibus inseruiens abiciatur.

Can. 21.

Eunuchus si per insidias hominum factus est, vel si in persequutione eius sunt amputata virilia, vel si ita nat⁹ est, & est dignus, efficiatur episcopus.

Can. 22.

Siquis abscidit semetipsum, id est, si quis amputauit sibi virilia, non fiat clericus, quia suiipsum homicida est, & Dei conditionis inimicus.

Can. 23.

Siquis cū clericus fuerit, absciderit semetipsum, omnino damnatur, quia suiipsum est homicida.

Can. 24.

Laicus semetipsum abscidens, annis tribus cōmunioni priuetur, quia vitæ suæ insidiator exitit.

Can. 25. *Vt episcopus in fornicatione deprehensus, deponatur.*

Episcopus aut presbyter, aut diaconus, qui in fornicatione, aut periurio, aut furto captus est, deponatur, non tamē cōmunioni priuetur. Dicit enim scriptura: Non vindica-

D. 33. *Si quis post.*

D. 34. *Si quis viduam.*

D. 35. *Eunuchus si.*

Ibidem Si quis absciderit.

Nic. cō. c. 1.

D. 81. *Presbyter aut diaconus.*

bit dominus bis in idipsum.

Ca. 26.

Similiter & reliqui clerici huic conditioni subiaceant.

Ca. 27. *Qui clerici debeant coniugibus copulari.*

In nuptiis autē qui ad clerū prouecti sunt, præcipimus, vt, si uoluerint, vxores accipiant: sed lectores cantoresq; tantummodo.

Ca. 28. *Quòd episcopus, aut presbyter, fideles peccantes verberare non debeant.*

Episcopum, aut presbyterum, aut diaconum percutientem fideles delinquentes, aut infideles inique agentes, & terroē ipsi per huiusmodi uolentem incutere, deiici ab officio suo præcipimus: quia nusquā nos hoc dominus docuit. Ecòtrario uerò ipse cū percuteretur, non repercutiebat: cū malediceretur, nō remale dicebat: cum pateretur, non comminabatur.

Ca. 29.

Siquis episcopus, aut presbyter, aut diaconus depositus iuste super certis criminibus, ausus fuerit attecitare ministerium dudum sibi cōmissum, hic ab ecclesia penitus abscindatur.

Ca. 30.

Siquis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, per pecunias hanc obtinuerit dignitatem, deiiciatur, & ipse ordinator eius, & à communione modis omnib⁹ abscindatur sicut Simon Magus à Petro.

Ca. 31.

Siquis episcopus secularibus potestatibus vsus, ecclesiā per ipsos obtineat, deponatur & segregetur, omnesq; qui illi communicant.

Ca. 32. *Presbyter qui contempto episcopo seorsum conuentus congregauerit, deponatur.*

Siquis presbyter contemnens episcopum suum, seorsum collegerit, & altare aliud erexerit, nihil habens quo reprehendat episcopū in causa pietatis & iustitiæ, deponatur, quasi principatus amator existēs: est enim tyrānus. Et cæteri clerici quicunq; tali cōsentiunt, deponantur, laici uerò segregetur. Hæc autem post vnā & secundam & tertiam episcopi obsecrationem fieri conueniat.

Ca. 33.

Siquis presbyter aut diaconus ab episcopo suo segregetur, huic nō licere ab alio recipi, sed ab ipso qui eum sequestrauerat, nisi forsitan obierit episcopus ipse, qui eum

segregare cognoscitur.

Ca. 34. *Vt nec etiam episcopus sine cōmendatiis literis in aliena ecclesia recipiatur.*

Nullus episcoporum peregrinorū, aut presbyterorum, aut diaconorū sine cōmendatiis suscipiatur epistolis. Et cū scripta detulerint, discutiantur attentius, & ita suscipiantur. Et quidē si prædicatores pietatis fuerint, suscipiatur, sin minus, ubi necessaria ipsis suppeditaueritis, ad communionem & vltiorē ipsos consuetudinem non admittito: multa enim per subreptionem proueniunt.

Ca. 35. *De Metropolitans.*

Episcopus gentium singularum scire conuenit, quis inter eos primus habeatur: quem velut caput existiment, & nihil amplius præter eius conscientiam gerant, quā illa sola singuli, quæ parochiæ, ppariæ & villis, quæ sub ea sunt, competunt. Sed nec ille præter omnium conscientiam faciat aliquid in eorum parochiis. Sic enim vnanimitas erit, & glorificabitur Deus per Christum in spiritu sancto.

Ca. 36. *Quòd non liceat episcopum in aliena prouincia clericos ordinare.*

Episcopum non audere extra terminos proprios ordinationes facere in ciuitatibus & villis, quæ illi nullo iure subiectæ sunt. Si uerò cōiunctus fuerit hoc fecisse præter eorum conscientias, qui ciuitates ipsas & villas detinent, & ipse deponatur, & qui ab illo sunt ordinati.

Ca. 37. *Vt qui proprium non receperint episcopum excommunicentur.*

Siquis episcopus non susceperit officium & curā populi sibi cōmissam, hic cōmunionem priuetur, quousque consentiat, obedientiam cōmendans. Similiter autē & presbyter & diaconus. Si uerò perrexerit, nec receptus fuerit, non pro sua sententia, sed pro malitia populi, ipse quidem maneat episcopus, clerici uerò ciuitatis cōmunionem priuentur, eo qd eruditores inobedientis populi non fuerunt.

Ca. 38. *Vt bis in anno concilia celebrentur.*

Bis in anno episcoporum cōcilia celebrentur, vt inter se iniuicē dogmata pietatis explorent, & emergentes ecclesiasticas contentiones amoueant. Semel quidē quarta septimana Pentecostes: secundo uerò 12. die mensis Hyberberetei, id est iuxta Romanos, 4. Idus Octob.

a iiij

Chalce. cō.
c. 1.

Act. 2.

16. q. Siquis
episcopus.

Nice, con.

c. 5.

Antio. cō.
c. 6.

Antio. cō.
c. 7.

Antio. cō.
c. 9.

Antio. cō.
c. 8.

Nice. con.
c. 3.

Can. 39. *Vt non liceat episcopo parentibus ex ecclesiæ bonis aliquid condonare.*

Omnium negotiorum ecclesiasticorum curam episcopus habeat & ea velut deo contemplante dispenset: nec ei liceat ex eis aliquid omnino contingere, aut pariter propriis (quæ dei sunt) condonare. Quod si pauperes sunt, tanquam pauperibus subministret, ne eorum occasione ecclesiæ negotia deprædentur.

Can. 40. *Vt ab ecclesiæ bonis sint episcopi bona diuisa.*

11. q. 1. Sint manifestæ. Presbyteri & diaconi præter episcopum nihil agere perentent: nam domini populus ipsi commissus est, & pro animabus eorum hic redditurus est rationem. Sin autem manifeste res episcopi (si tamen habet proprias) & manifestæ dominicæ, ut potestatem habeat de propriis moriens episcopus, sicut voluerit, & quibus voluerit derelinquere, ne occasione ecclesiasticarum rerum, quæ episcopi esse probantur, intercidant: fortassis enim aut uxorem habet, aut filios, aut propinquos, aut seruos. Et iustum est hoc apud deum & homines, ut nec ecclesia detrimentum patiatur ignoratione rerum potestatis: nec episcopus vel eius propinqui sub obtentu ecclesiæ proscribantur, aut in causas incidant, qui ad eum pertinent, morsque eius iniuriis malæ famæ subiaceat.

Can. 41. *Vt sicut spiritualium rerum cura ad episcopum pertinet, sic etiam temporaliū.*

11. q. 1. Præcipimus. Præcipimus, ut in potestate sua episcopus ecclesiæ res habeat. Si enim animarum hominum pretiosæ illi sunt creditæ, multo magis oportet eum curam pecuniarum gerere, ita ut potestate eius indigentibus omnia dispensentur per presbyteros & diaconos, & cum timore omnium sollicitudine ministrentur. Ex iis autem quibus indiget (si tamen indiget) ad suas necessitates & peregrinorum fratrum usus ipse percipiat, ut nihil eis possit omnino deesse. Lex enim Dei præcipit, ut qui altari deseruiunt, de altari pascantur: quia nec miles stipendiis propriis contra hostes arma iustulit.

Can. 42.

D. 35. Epif. aut presby. Episcopus, aut presbyter, aut diaconus alicuiusque ebrietas deseruiens, aut desinat, aut certe communionem priuetur.

Can. 43.

Subdiaconus aut lector aut cantor similia faciens, aut desinat, aut communionem priuetur. Similiter etiam laicus.

Can. 44.

Episcopus, aut presbyter, aut diaconus versus a debitoribus exigens, aut desinat, aut damnetur.

Can. 45.

Episcopus, presbyter, & diaconus qui cura hæreticis orauerit, tantummodo communionem priuetur. Si vero tanquam clericos, hortatus eos fuerit agere vel orare, dānetur.

Can. 46.

Episcopum, aut presbyterum hæreticorum suscipientem baptismum dānari præcipimus. Quæ enim cōuentio Christi ad Beliam? Aut quæ pars fidei cum infidei? **1. Corin. 6.**

Can. 47. *Qui vere baptizatos rebaptizauerint, deponantur.*

Episcopus aut presbyter si eum qui secundum veritatem habuerit baptismum, denuo baptizauerit, aut pollutum ab impiis non baptizauerit, deponatur tanquam deridens crucem & mortem domini, nec sacerdotes a falsis sacerdotibus discernens.

Can. 48.

Siquis laicus uxorem propriam pellens, alteram vel ab alio dimissam duxerit, communionem priuetur.

Can. 49. *Vt fiat baptismus trina immersione.*

Siquis episcopus, aut presbyter non trinam immersionem Deo consecrati mysterij celebret, sed semel mergat in baptismate, *dist. 4.* Si quod dari videtur in domini morte, damnetur. Non enim dixit nobis dominus: In morte mea baptizate, sed: Eūtes docete omnes gentes; baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. **Mat. vii.**

Can. 50. *Vt si quis ex clero non propter abstinentiæ bonum a carnibus abstinerit, deponatur.*

Siquis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut quis omnino de sacerdotali consortio nuptiis & carnibus & vino abstinerit, non propterea quod mens ad cultum pietatis reddatur exercitior, sed propter abominationem, oblitus quod omnia pulchra valde, & quod masculum & feminam Deus creauit hominem, sed diffamationibus la cessens creationem dei vocat ad calumniam, aut corrigitor, aut deponitor, & ex ecclesia reuicitor. Consimiliter & laicus.

Ca. 51. Quid si pœnitentē presbyter non receperit, deponatur.

Siquis episcopus aut presbyter eum qui à peccato reuertitur, nō recipit, sed reicit: deponitor, eo q̄ Christum offendat, qui dixit, ob vnum peccatorē qui respiscat, gaudium oboriri in cœlo.

Ca. 52. Qui propter abominationem tantum carnibus in diebus festiuis non vitatur, deponatur.

Siquis episcopus, aut presbyter, aut diaconus carnibus & vino festiuis diebus non vitatur, idq̄; per abominationem, non propter exercitationem ad cultum pietatis, deponitor, tanquam qui cauterio notatam habeat conscientiam, & multis auctor sit offendiculi.

Ca. 53. Ut deponatur clericus, qui in caupona cibum sumpserit.

Siquis clericus in caupona cibum capere deprehensus fuerit, à cōmunionem excluditor, excepto tamen eo, qui necessario in itinere in commune diuerterit hospitium.

Can. 54.

Exo. 28.

Siquis clericus episcopum contumelia affecerit, deponitor. Principi enim populi tui non maledices.

Can. 55.

Siquis clericus contumelia affecerit presbyterum, aut diaconum, à cōmunionem segregator.

Can. 56.

Siquis mancum aut mutum furdūmve, aut cæcū, aut eū, cui vitiosus incessus est, subsannauerit, cōmunionem priuator. Consimiliter & clericus.

Can. 57.

Episcopus, aut presbyter qui negligentius circa clerum aut populum agit, nec in pietate eos erudit, à cōmunionem segregator. Si verò in ea focordia perseverauerit, deponitor.

Can. 58. Ut episcopi in necessitate clericos alant.

Siquis episcopus aut presbyter clerico ex inopia laboranti necessaria non suppeditauerit, à cōmunionem reicit.

Can. 59.

Siquis falsò inscriptos impiorum libros tãquam sacros in ecclesia ad populi & cleri corruptionem publicauerit, deponitor.

Can. 60.

Si accusatio contra fidelem instituat de fornicatione, aut de adulterio, aut quacunque alia actione prohibita, & conuictus fuerit, in clerum non producitor.

Ca. 61. Qui Christi nomen metus causa negauerit, ab ecclesia reiciatur.

Siquis clericus per metum humanū vel Iudæi vel Græci, vel hæretici negauerit, siquidem nomen Christi, ab ecclesia reiciator: si verò nomen clerici, deponitor. Pœnitentia tamen ductus, vt laicus recipitor.

Can. 62.

Siquis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut omnino quicumque ex sacerdotali consortio comederit carnes in sanguine animæ eius, aut à bestiis abreptum aut suffocatum, deponitor. Hoc enim lex prohibuit. Sin verò laicus sit, à cōmunionem excluditor.

Ca. 63. Ut deponatur qui cum hæreticis orauerit.

Siquis clericus aut laicus synagogum Iudæorū aut hæreticorum conuenticulum ingressus fuerit, vt preces cum illis coniungat, deponitor, & à cōmunionem secluditor.

Can. 64.

Siquis clericus in concertatione aliquem pulsauerit, & vno ictu ac pulsatione interemerit, deponitor, propter temeritatem suam. Sin verò laicus sit, arcetor à cōmunionem.

Can. 65.

Siquis Dominicum diem, aut sabbatum, vno solo dempto, ieiunare deprehendatur, deponitor. Sin laicus, è cōmunionem eiicitur.

Sexta synodi. ca. 55.

Can. 66. Ut quam quis vi violauerit virginem, ducat in uxorem.

Siquis virginem sibi non desponsatam admota vi detinet, à cōmunionem suspenditor. Non licitum autem est ei aliam ducere, sed eam detinet, quam sollicitauit, quam uis pauperula sit.

Ca. 67. ut bis ordinati deponantur.

Siquis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, secundam ab aliquo ordinationem susceperit, deponitor tam ipse, quam qui ipsum ordinauit, nisi forte constet ordinationem eum habere ab hæreticis. Qui enim à talibus baptizati aut ordinati sunt, hi nec fideles, nec clerici esse possunt.

Author. Secunda pars huius canonis intelligenda est de hæreticis, quæ iuxta ritum ecclesiæ catholice nec ordinabant, nec baptizabant, ut Paulianistæ, & Cataphrygiæ qui sine inuocatione trium personarum dispensabant baptismi sacramentum, à quibus baptizati (ut explicat can. 19. concil. Niceni & ca. 95. sexta synodi) sunt rebaptizandi.

Ca. 68. Ut deponatur quicumque ex clericis quadragesimam non ieiunauerit.

Siquis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut lector, aut cantor sacram quadragesimam Paschæ, aut quartam feriam, aut parasceuem non ieiunauerit, deponitur: præterquam si imbecillitate impeditur corporis. Sin laicus sit, communionem priuatur.

Can. 69. Ut cum Iudæis non liceat ieiunare.

Siquis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut omnino quicumque ex clericorum consortio cum Iudæis ieiunauerit, aut communem festum diem cum ipsis egerit, aut iactantia festi, nempe azyma, aut aliud huius generis ab eis susceperit, deponitur: Si laicus, à communionem segregatur.

Can. 70.

Siquis Christianus oleum ad sacra gentilium, aut ad synagogam Iudæorum in festis eorum detulerit, aut lucernas incenderit, à communionem excluditur.

Can. 71.

Siquis clericus aut laicus ceram aut oleum ex sancta surripiat ecclesiæ, à communionem seiungitur.

Can. 72. Qui in profanos usus uasa sacra assumpsit, excommunicatur.

Vas aureum & argenteum sanctificatum, aut velamen linteam nemo amplius in suos usus assumito: iniquum enim est. Cæterum si quis deprehensus fuerit, excommunicationem multatur.

Ca. 73. Qualiter contra episcopum procedendum.

Episcopum de aliquo per fide dignos accusatum homines, ab episcopis vocari necessarium est. Et si quidem comparuerit, & confessus conuictusque fuerit, censura irrogatur ecclesiastica. Si verò vocatus non obtemperauerit, secunda quoque vice vocatur missis duobus ad ipsum episcopis. Quod si per contumaciam nec sic quidem comparuerit, synodus suam contra ipsum pronuntiato sententiam,

etiam, ne quid tergiuersando detrectandoque iudicium, lucri facere videatur.

Can. 74.

Indictionem testimonij contra episcopum hereticus non admittitur, sed nec fidelis si solus sit. In ore enim duorum vel trium testium consistet omne dictum. *Matth. 18.*

Can. 75. Ut bona ecclesiastica consanguineis episcopus non conferat.

Item, non oportet episcopum fratri aut filio, aut alteri cognato, humano gratificari affectu: nec enim ecclesiam Dei conferre debet in hæredes. Enimvero, si quis id fecerit, irrita permanet ordinatio: ipse autem excommunicationem percussor.

Can. 76.

Siquis oculo defectus, aut obtusus cruce existat, & dignus sit, episcopus efficitur. Non enim mutilatio corporis ipsum polluit, sed inquinatio animæ.

Can. 77.

Qui verò mutus, surdusue & cæcus est, episcopus non efficitur: non quia oblatro corpore est, sed ne ecclesiastica impediatur munia.

Can. 78.

Siquis dæmonem habeat, clericus non efficitur, sed nec cum fidelibus preces fundito. Mundatus verò recipitur, & si dignus fuerit, efficitur.

Ca. 79. Ut à gentilitate conuersus non statim in episcopum promoueatur.

Qui ex vita gentili aduenerit, & baptizatus est, aut ex conuersatione praua, eum iustum non est protinus promoueri in episcopum. Iniurium enim est, eum, qui non prius specimen & documentum de se præbuerit, aliorum doctorum existere: nisi alicubi dono diuinæ gratiæ hoc fiat.

Ca. 80. Quod non oportet episcopum publicis se implicare administrationibus.

Dicimus, quod non oporteat episcopum aut presbyterorum publicis se administrationibus immittere. sed vacare, & commodum se exhibere. vñibus ecclesiasticis. Animum igitur inducito hoc non facere: aut deponitur: Nemo enim potest duobus dominis seruire, iuxta præceptum *Matth. 6.* Dominicum.

*Ca. 81. Sine dominorum manuissione serui
in clerum non promouentur.*

Serui si in clerum promoueantur citra dominorum voluntatem, hoc ipsum operatur rehibitionem. Si quando verò seruus quoque gradus ordinatione dignus videatur (qualis & noster Onesimus apparuit) & domini conferint, manūque emiserint & domo sua ablegauerint, efficitur.

Can. 82. Ut episcopus militiæ vacans deponatur.

Episcopus, aut presbyter, aut diaconus qui militiæ vacauerit, & simul vtrunque retinere voluerit, tam officium Romanum, quàm functionem sacerdotalem, deponitor. Quæ enim Cæsaris sunt, Cæsari; & que Dei, Deo.

Can. 83.

Quisquis Imperatorem aut magistrum contumelia affecerit, supplicium luito: & quidem si clericus sit, deponitor: si laicus, à communionem remouetur.

Ca. 84. Qui libri sint canonici.

Sunt omnibus vobis clericis simul & laicis venerandi ac sacri libri: veteris quidem testamenti, Moysi quinque, Genesis, Exod⁹, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium, Iesu filij Naue vnus, Iudicum vnus, Ruth vnus, Regum quatuor, Derelictorū ex libro Dierum duo, Esther vnus, De Machabæorum gestis tres, Iob vnus, Psalterij vnus, Salomonis tres, Prouerbia, Ecclesiastes, Canticum canticorum, Prophetarum duodecim vnus, Esaiæ vnus, Hieremiæ vnus, Ezechielis vnus, Danielis vnus. Inquiritur autem à vobis extrinsecus vt adolescententes vestri addiscant item sapientiam eruditi Syrach.

Nostra verò (hoc est) noui testamenti, euangelia quatuor, Matt. Mar. Luc. Ioan. Pauli epistolæ quatuordecim, Petri epistolæ duæ, Ioannis tres, Iacobi vna, Iudæ vna, Clemētis epistolæ duæ, & præceptiones quæ vobis episcopis per me Clemētem in libris octo nūcupatæ sunt, quas omnibus publicare non oportet, ob quædā arcana quæ in se continent. Et actiones nostras Apostolorum.

Expliciunt Canones Apostolorum.

**SUMMA CONCILIORUM PONTIFICVM, ALIORUMQUE SANCTORUM PATRŪ, SUC-
CINCTE COMPLECTENS OMNIA,
QUÆ ALIBI SPARSIM TRADITA SUNT.**

PETRVS PAPA PRIMVS.

PETRVS Apostolus, & princeps Petrus primus Apostolorum, natione Galilæus, ex *mus Pontico* Bethsaida, filius Ioannis, frater *Anno.* Andreæ, primo sedit in cathedra *Chr. 33.* episcopatus Antiochiæ annis septem. Hinc ingressus est in urbem Romanam, Claudio Cæsare, ibique sedit in cathedra episcopatus annis. 25. mē-

sibus duobus, diebus tribus. Fuit autem temporibus Tiberij Cæsaris, & Caij, & Tiberij Claudij, & Neronis. Hic scripsit duas epist. quæ catholicæ & canonicæ nominantur, & euangelium Marci, quia Marcus auditor eius fuit & filius à baptismo. Hic ordinauit duos episcopos, Linum, & Cletum, qui præsentialiter omne ministerium sacerdotale in vrbe Roma populo, vel superuenientibus exhiberent. Beatus autem Petrus orationi, prædicatione populū erudiēs, vacabat. Hic cum Simone Mago multas disputationes habuit &c. Idem Petrus beatum Clementem episcopum consecrauit, cui & cathedram, vel ecclesiam omnem disponendam commisit, (vt refert idem Clemens in epistola prima ad Iacobum fratrem Domini) dicens: Sicut mihi gubernadi tradita est à domino meo Iesu Christo potestas ligandi soluendique, ita & ego tibi cōmitto, vt ordinēs dispositores diuersarū causarū: per quos actus non ecclesiastici profligentur, & tu minime curis seculi detritus reperiaris, sed solum modo orationi, & prædicationi-

Marcus filius Petri in baptismo.

Actu. 8.

Verba Petri ad Clementem.

ni ad populum vacare stude. Deinde martyrio cum Paulo coronatur, anno post passionem domini. 38. qui sepultus est via Aurelia, in templo Apollinis, iuxta palatium Neronianum, in Vaticano. 3. cal. Iulij. Sub Petro celebratum est concilium primum Hierosolymis, cuius exemplar habes in Actis Apostolorum cap. 15.

Primum concilium Hierosolymis sub Petro.

Ann. d. 70. Linus, natione Italus, de regione Tuscia, patre Herculaniano, sedit Episcopus annis. 11. Menses tres, dies. 12. Fuit autem temporibus Neronis, martyrio coronatur a Saturnino Consule, & sepultus est iuxta corpus beati Petri in Vaticano. 9. calen. Octob.

Linus episcopus. Hic nudis capite sceminis ecclesiam intendit, an d. 18.

Cletus, natione Romanus, patre Emiliano, sedit annis. 12. mēse vno, diebus. 12. Fuit temporibus Vespasiani & Titij, & sub Domitiano martyrio coronatur, & sepultus fuit iuxta corpus beati Petri in Vaticano.

Clemens papa secundus. Clemens, natione Romanus, de regione Caelio monte, ex patre Faustino, sedit annis. 9. Fuit autem temporibus Galbae, & Vespasiani. Hic ex praecepto beati Petri suscepit ecclesiae pontificatum gubernandum, sicut ei fuerat a Domino Iesu Christo tradita & commissa, ut ipse in epistola, (quae ad Iacobum scripta est) explicat. Sed Linus, & Cletus ante eum conscribuntur, qui ab ipso principe Apostolorum ad ministerium sacerdotale exhibendum, sunt episcopi ordinati. Clemens tamen fuit immediatus, & proximus successor Petri in cathedra pontificali. Obiit martyr anno Traiani. 3. Tenet hoc Ioannes papa tertius, in epistola decretali ad episcopos prouinciarum Germaniae & Galliae, & Alexander primus in epistola decretali prima ad orthodoxos. Euseb. verò Caesariensis ecclesiast. histo. lib. 3. capi. 14. de Clemente scribit dicens. In vrbe Roma. 12. Anacleti annis in episcopatu exactis sacerdotij sedem Clementi tradidit. Et cap. 34. Igitur in vrbe Roma tertius ab apostolis Clemens. 9. annis sacerdotio

perfunctus Euaristo diuini verbi tradidit ministerium. Platina enumerat Clementem papam quartum a Christo post Linum, & Cletum. Et diuus Hieronymus dicit fuisse quartum, sed alia ratione, quoniam recenset Anacletum

Clemens secundus Hierosolymis quartus pontifex.

tum praedeccessorem Clementis, & tertium papam, quod tamen communis sententia non recipit. Ego tamen puto secundum, sed in re tam perplexa lectoris arbitrio iudicium permitto.

Extant epistolae Clementis decretales quinque.

Anacleto Papa. Anacleto tertius papa, natione Graecus, ex patre Antiocho, sedit annos. 9. menses. 2. dies. 10. Fuit temporibus Domitiani, sepultus est in pace iuxta corpus beati Petri. Eusebius ecclesiast. hist. lib. 3. capit. 14. ait sedisse annos. 12. & tradidisse sacerdotium Clementi.

Decreta Anacleti in epistola prima. Sacerdotes, quando Domino sacrificant, non solum hoc agere debent, sed testes secum adhibeant, ut Domino perfecte in sacris deo locis sacrificare probentur, iuxta illud Deuter. 12. Vide, ne offeras holocausta in omni loco, quem videris, sed in loco, quem elegit Dominus Deus tuus. Episcopus deo sacrificans, testes secum habeat, & plures, quam alius sacerdos, cum quo peracta consecratione, omnes ministri communicent qui noluerint ecclesiasticis carere liminibus. Sic Apostoli statuerunt, & sancta Romana tenet ecclesia, de consecratione. d. 1. cap. Episcopus Deo &c.

In fine eiusdem epistolae: Si difficiliore ortae fuerint quaestiones, ad sedem Apostolicam (si appellatum fuerit) referantur: quoniam Apostoli hoc statuerunt iussu domini saluatoris, ut maiores, & difficiliore quaestiones semper ad sedem referantur Apostolicam, super quam Christus vniuersam construxit ecclesiam, dicente ipso: Tu es Petrus &c.

Epistola secunda eiusdem, in qua de fide, & aliis causis rogatus respondit ad episcopos Italiae.

Primo, de ordinatione Episcopi habetur ex eius decretis, & d. 64. & 75. ca. Ordinationes, quod per tres Episcopos fiat consecratio reliquis consentientibus. Secundo, habetur de eorum accusatione, quod non nisi ab idoneis, & probatissimis viris, qui suspicionibus & sceleribus careant, fieri debeat, quia dominus sacri sui corporis tractatores, a vilibus, & reprobis personis infamari noluit, nec calumniari permittit, sed ipse, proprio flagello, peccatum

Opinio antheoris. ann. d. 101. Anacleto 3. Pont. Sub hoc pontificatus apostolus migravit ad dominum.

Quo loco, & quibus scribitur sacrificandum.

de primatu ecclesiae Romae.

Matth. 16. c.

A quibus accusandus, & ordinandus episcopus.

res sacerdotes à templo eiecit. habetur. 2. q. 7. c. Accusatio quoque.

De electione episcoporum. Tertio de electione. Cum eiectionem summorum sacerdotum sibi dominus reseruarit, electionem tamen eorum bonis sacerdotibus, & spiritualibus populis concessit. habetur. d. 79. ca. Eiectionem. Ante Abraham nullus alius

De nomine presbyteri. Abraham primus appellatus presbyter. Gene. 14. d. vocatus est presbyter, id est, senior, cum ab Adam usque ad eundem, nongentos & amplius annos multos homines vixisse legimus. Abraham vero multo paucioribus annis vixisse conuincitur. Vnde non propter decrepitam senectutem, sed propter sapientiam, sacerdotes presbyteri nominantur. Exo. 29. Mosi præceptum est, vt eligeret presbyteros.

De origine sacerdotii. In initium sacerdotij fuit Aaron, licet Melchisedec prius sacrificium obtulerit, & post hunc Abraham, Isaac, & Iacob, sed hi spontanea voluntate, non sacerdotali auctoritate ista fecerunt. Quo loco contemplari oportet Aaron, summum sacerdotem, id est Episcopum fuisse. Porro filios eius presbyterorum demonstrasse figuram. d. 21. ca. In nouo testamento.

De primatu Petri. In nouo testamento, post Christum dominum, à Petro sacerdotalis capit ordo, iuxta illud apud Matthæum: Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo ecclesiam meam. Et primus ille ligandi & soluendi potestatem accepit à domino, primusque ad fidem populum virtute suæ prædicationis adduxit. Cæteri vero apostoli cum eodem pari consortio, honorem & potestatem acceperunt, ipsumque principem eorum esse voluerunt, ipsi quoque decedentibus, in locum eorum successerunt Episcopi. d. 2. c. In nouo testamento.

De æqualitate patris & filii. Filius est æqualis patri, quia licet verbum fuerit abbreviatum, non tamen minutio deitatis in dei filio significatur: sed dispensatio susceptæ carnis annunciat. In qua dispensatione non solum patre, sed etiam angelis, hominis filium legimus minoratum, idque probat multis testimoniis scripturarum.

Tertia epistola eiusdem.

Sacerdotii & episcoporum. Quæ in summa tractat Anacletus in hac epistola, sunt

ista. Primus, à domino constitutos esse hos duos ordines Episcoporum, & sacerdotum, & amplius quam isti duo, nec nobis à deo collati sunt, nec apostoli docuerunt. Ex quo colligitur reliquos ordines, aut gradus notos in ecclesia, non à domino ordinatos, nec ab apostolis. Secundo colligitur, Episcopos superiores esse sacerdotibus aliis, cum loco apostolorum successerint. Presbyteri vero septuaginta discipulorum locum tenent. In sacerdotio complexus est Anacletus diaconos, & subdiaconos.

Secundum. Romana ecclesia non ab apostolis, sed ab ipso domino saluatore nostro primatum obtinuit, & eminentiam potestatis super vniuersas ecclesias, ac totum Christiani populi gregem assequuta est. Secunda sedes est apud Alexandriam sub Marco euangelista. Tertia apud Antiochiam sub Petro Apostolo, qui illic priusquam Romam veniret, habitauit, & Ignatium Episcopum constituit.

Petrus, & Paulus eodem tempore, & vno die sub Nerone Principe passi sunt, & ambo sanctam Romanam ecclesiam sua morte consecrarunt, & aliis omnibus vrbibus in vniuerso mundo, eam suo venerando triumpho prætulerunt.

Pro meritis plebis sepe pastores deprauantur ecclesie, vt procliuus corruant qui sequuntur. Capite enim languescente, facilius reliqua corporis membra inficiuntur, iuxta illud Esaiæ. 1. Omne caput languidum, & omne cor merens. Et illud, Sicut populus, sic sacerdos, & sicut seruis sic & dominus eius, & sicut ancilla, sic & domina eius.

Contra detractores prælatorum suorum, qui sententia Cham filij Noe damnatur, quia patris pudenda non operuit, sed magis deridenda aliis fratribus suis monstrauit. Quia doctor, vel pastor ecclesie, si à fide exorbitauerit, erit à fidelibus corrigendus, sed pro reprobis moribus magis est tolerandus, quam distingendus, quia rectores ecclesie à deo iudicandi sunt, vt dicitur in psalmita. 81. Deus stetit in synagoga deorum, in medio autem deos diiudicat. 2. q. 7. c. Sententia Cham. & 24. q. 3. c. Tam sacerdotes.

porum deo a Deo constitutus.

d. 22. sacro sancti. Quod ecclesia Ro. sit caput omnium ecclesiarum.

Petrus, & Paulus vna die passi sunt.

Iuxta meritam plebis datur sacerdos. Esa. 24.

Contra detractores prælatorum suorum.

Decreta Euaristi papæ.

Ann. d. 110. Euaristus quartus papa, natione Græcus, ex patre Iudæo, nomine Iuda, de ciuitate Bethlehem, sedit annos. 9. menses. 10. dies duos. Fuit temporibus Domitiant, & Neruæ Traiani, & martyrio coronatur, sepultus iuxta corpus sancti Petri in Vaticano. Eusebius autem ecclesiast. hist. 1. Secus illius annos prosequitur.

Epistola prima ad episcopos Aphyricanos.

Qualia sint Christiana coniugia. Quale debet esse legitimum coniugium fidelium, vt à patribus, & apostolis, eorumque successoribus traditum inuenimus. Non fit coniugium, nisi ab his, qui super ipsam fœminam dominationem videntur habere. Vxor petatur & à parentibus propinquieribus sponsetur, & suo tempore sacerdotaliter (vt mos est) cum precibus, & orationibus à sacerdote benedicatur, & paranympis (vt consuetudo docet) custodiatur, & consocietur, & biduo & tri-duo orationibus vacent, & castitatem custodiant, vt bonæ soboles generentur, & Domino in actibus suis placeant. Aliter verò præsumpta, non coniugia, sed adulteria, vel contubernia, vel supra, vel fornicationes, potiusquam legitima coniugia esse non dubitate. &c. Habetur. 3. q. 5. A-liter legiti.

Canon renouandus in reformatione ad cauenda clandestina matrimonia, quæ ipsa Venus solet contrahere.

Locus Pan-explicat De hoc quod Paulus. x. Timoth. 6. dicit: Qui solus habet immortalitatem, & lucem habitat inaccessibilem. Quod non de solo patre dictum sit (vt quidam male interpretati sunt) probat rationibus, & testimoniis. De filio etiam hunc locum intelligendum, post pauca subiungit.

Quod nullus mortalium uiderit Deum essentia. Eam lucem inaccessibilem (quam pater, & filius inhabitant,) nullus in hoc mortali corpore constitutus potest aliquatenus contueri. Sed dum apparuerit, tunc uere eum videbit, sicuti est. Et non sicut Moses, cæteri- que Prophete per ænigmata & figuram, sed ipsam ueraciter in filio continebitur deitatis imaginem. Hic sentit, nullum prophetam, nec Mosem uidisse Deum in natura sua.

Epistola secunda eiusdem ad episcopos Aegypti, quod Christus sit sponsus ecclesie.

Sicut vir non debet adulterare uxorem suam, ita nec episcopus ecclesiam suam, id est, vt illam dimittat, ad quæ sacratus est, absque inuitabili necessitate, aut Apostolica, aut regulari mutatione: neque alteri se ambitus causa coniungat. Et velut uxor, quæ sub manu viri est, obedire debet viro suo, eumque diligere & amare, sic ecclesiam episcopo suo in omnibus obedire, & amare, (vt animam suam) debet: quia illud fit carnaliter, istud uero spiritualiter. 7. q. 1. Sicut vir non, &c. Vide eruditam, & elegantem epistolam.

Deus omnipotens, vt nos à præcipitata sententiæ prolatione compesceret, cum omnia nuda & aperta sint oculis eius, mala tamè Sodomæ noluit audita iudicare, prius quam manifeste agnosceret. Gene. 18. Descendam & uidebo &c. Cuius exemplo monemur, ne ad proferendam sententiam, vnquam præcipites simus, aut temere, & indiligenter indiscussa quæque, quoquo modo iudicemus, dicente ueritatis uoce, Nolite iudicare &c.

Decreta Alexandri Papæ.

Alexander primus, fuit natione Romanus, temporibus Traiani, sedit annos. 10. menses. 7. dies. 2. De hoc Eusebius ecclesiast. hist. lib. 4. cap. 4. quintus papa sub Petro.

Epistola ad omnes orthodoxos, est erudita epistola.

In sacrificio missarum panis tantum, & uinum aqua permixtum offeratur. Non debet in calice domini, aut uinum solum, aut aqua sola offerri, sed utrunque permixtum, quia utrunque ex latere eius in passione sua profuixisse legitur. De consecratione. d. 2. c. In sacramentorum.

Aquam sale conspersam populis benedicimus, vt ea cuncti aspersi sanctificentur, ac purificentur, quod & omnibus sacerdotibus faciendum esse mandamus. Nam si cinis uitulæ aspersus sanguine, populum sanctificabat, multo magis aqua sale aspersa diuinis precibus sacrata. Et si sale asperso per Helisæum prophetam, sterilitas aquæ sanata est, quanto magis diuinis precibus sacrata, sterilitatem rerum auferet humanarum, & insidias diaboli auerteret, &

Episcopus ecclesiam suam non dimittat.

In concilio fo. 35

Ne temere aliquid diffiniamus.

Heb. 4

Matth. 7

Anno. d.

119.

Alexander papa quintus.

De pane, & uino offerendo in sacrificio missæ.

De aqua benedicta.

4. Reg. 4. 2. d.

De consecratione. d. 2. c.

*Aquã san-
ctã. De fide
Trinitatis.* à phantasmaticis versutiis homines defendet, & coinquinatos sanctificabit?

Ibidem, de fide sanctæ Trinitatis docet & tradit multa, congestis multis testimoniis veteris testamenti.

*A. d. 129
Sixtus sex-
tus Pont.* Sixtus primus, natione Romanus, temporibus Adriani, sedit annos. 10. menses tres. Eusebius ecclesiast. histo. lib. 4. cap. 5. ait sedisse annos. 12. cui subrogatus est Telephorus. 7. papa sub Petro.

Hic constituit sacra mysteria, & ministeria, id est sacra-
ta vasa, non tangi, nisi à ministris sacratis.

Constituit etiam, vt sacerdote incipiente actionem mis-
sarium, à populo cantaretur. Sanctus, Sanctus. &c.

In prima epistola ostendit, secundum fidem, patrem es-
se Deum, & ingénitum, filium vero (in quo pater visus est)

esse genitum, vnúmque cum patre Deum, non alium Deum
patrem, alium filium. Hæc epistola scripta est ad vniuer-
sos Christi fideles.

*A. d. 139
Telepho-
rus 7. pont.* Telephorus fuit natione Græcus, temporibus Anto-
nini Imperatoris, sedit annos. 11. menses tres, conuenit cū
hoc Eusebius ecclesiasticæ histo. lib. 4. cap. 10.

*Etius tẽpo-
ribus inua-
sit Valen-
tiniana hæ-
resis.* Summa epistolæ decretalis ad
vniuersos scripta.

Statuit, septem hebdomadas plenas ante sanctum pas-
cha clericos omnes à carnibus ieiunare, quia discreta de-
bet esse vita clericorum, & laicorum, dicens: Sic ergo à
carne, & delitiis ieiunent, & Hymnis, & vigiliis, atque
orationibus Deo inhærere, diu, noctúque studeant. d. 4. c.
Statuimus.

Statuit etiam, vt nocte Natiuitatis dominicæ missas
celebrent, & hymnum Angelicum in eis solenniter de-
cantent: quoniam ea nocte ab Angelo pastoribus nun-
ciatus est. Reliquis verò temporibus missarum celebra-
tiones ante horam diei tertiam minime sunt celebra-
ndæ: quia eadem hora Dominus crucifixus est, & spiritus
sanctus super Apostolos descendisse legitur.

*Lucæ. 2
Mar. 15
& Act. 2.* Decreta Higinij Pape.

*a. d. 143
Iginij o-* Higinij papa, natione Græcus, ex Athenis, seditan-

nos. 4. menses tres, octauus sub Petro.

Extat epistola decretalis ad omnes Christi fideles, de
fide Trinitatis satis erudita, in qua de æqualitate perso-
narum in diuinis, multa congerit testimonia.

Ibidem, epistolam primam Ioannis docet ad Parthos
scriptam.

Extat secunda epistola eiusdem ad Athenienses paræ-
netica.

Decreta Pij Pape. *a. d. 147*
Pius primus, natione Italus, sedit annos decem & nouẽ:
iuxta Eusebium verò. 15. historiæ ecclesiast. lib. 4. c. 11.

Hermes frater huius librum scribit, in quo refert, quod
ei præcepit Angelus Domini (cum veniret ad eum in ha-
bitu pastoris,) vt pascha die dominica celebraretur. Hoc
approbat in epistola prima Pius papa. & habetur de con-
secratione. d. 3. c. Nolite vos volumus.

In secunda epistola ad Italos directã. *Pastor in-*
Prædia diuinis vsibus tradita, quidam humanis appli-
cant vsibus, & Domino Deo, cui tradita sunt, ea subtra-
hunt vt suis vsibus inserviant, quod si quisque præsum-
perit: sacrilegus habeatur, & sicut sacrilegus iudicetur.

Quod hac tempestate fecerunt Lutherani. 12. q. 2. c. Præ-
dica diuinis.

Decretum eiusdem Pii Pape. *Lutherano-
rum in qua
facta.*

Qui compulsus à domino, sciens peierat, vtrique sunt
periuri, & Dominus & miles. Ille, quia præcepit. Hic, quia iurii.
plus dominum, quàm animam suam dilexit. Si liber est,
quadragesima dies in pane & aqua pœniteat, & septem se-
quentes annos. Si seruus est, tres quadragesimas, & legiti-
mas ferias pœniteat.

Ex eodem.
Siquis per capillum dei, vel caput iurauerit, vel alio
modo blasphemia contra Deum vsus fuerit, si in ecclesia-
stico ordine est, deponatur, si laicus anathematizetur. Et
siquis per creaturam iurauerit, acerrime castigetur, &
iuxta hoc, quod synodus iudicauerit, pœniteat. Si-
quis autem talem hominem non manifestauerit, diuina
condenatione similiter coæceatur. Et si episcopus emen-
b iij

Chauis pœ-

*Hic patri-
nũ & ma-
trinã ba-*

*ptismo, &
confirmatio*

ni adhibuit

*Pius pont.
nonus.*

*Hic. Noua
ti thermas,
diuæ poten-
tiana dedi-
cauit.*

*Pastor in-
scribitur il-
le liber.*

*Non pro-
phananda
res ecclesia-
stica.*

*Lutherano-
rum in qua
facta.*

pœna per-

*22. q. 5.
Qui cõpul-*

sus.

82. q. 1. *Qui dare neglexerit, acerrime corripitur.*

peccat. De pœnitentia eius, cuius negligentia aliquid de sanguine Domini distillat, de consecratione d. 2. c. Si per negligentiam.

Laudabilis est consuetudo, quæ nihil fidei contrarium agit.

Consuetudinem laudamus, quæ tamen contra fidem catholicam nil usurpare dinoscitur.

De consuetudine seruanda, quæ non est contra fidem.

Petistis per Hilarium Chartularium nostrum à beate memoriæ decessore nostro, vt omnes vobis retrotemporum consuetudines seruarentur, quæ à Petri Apostoli tum principis ordinationem inchoatis hæctenus verustas longa seruauit. Et nos quidem iuxta seriem relationis vestræ consuetudinem laudamus, quæ tamen contra fidem catholicam nihil usurpare dinoscitur.

Decreta Aniceti papa.

Anicetus, natione Syrus, sedit annos. 11. decimus Papa.

Extat epistola decretalis ad episcopos Gallia, in qua docet sequentia.

Primo tradit, Iacobum, (qui dicebatur iustus) à Petro, Iacobo, & Ioanne apostolis, Hierosolymorum Episcopum fuisse ordinatum, citat Anacletum. 2. epistola.

Secundo ibi, quod Archiepiscopi ab omnibus episcopis suffraganeis ordinentur. 66. d. c. Archiepiscopus ab omnibus.

Tertio ibi, vt clerici comam non nutriant, sed desuper caput in modum spheræ radant: quoniam laicis & simplicibus, virtutis, honestatis, pudicitia, & grauitatis exemplar esse debent. d. 23. c. Prohibet fratres.

Decreta Sotheris papa.

Sother, natione Campanus, ex Fundis, sedit annos. 9. Et fuit vndecimus Papa.

Epistola prima tota est de fide, in qua docetur, quod Christus in diuinis scripturis dicitur secundum carnem factus, nam secundum diuinitatem nusquam à patre dicitur factus, sed genitus.

Secunda epistola ad Episcopos Italia.

Primo constituit, sacratas deo sceminas vel monachas,

sacra vasa, aut sacratas palas non contingere, nec incensum circa altaria deferre. 23. d. Sacratas deo.

Secundo præcipitur ab eodem, vt sacrificans habeat se- *Sacerdotes,* cum adiutorem sacerdotem, vt si aliquo casu ille, qui officia *(sine socio sacra)* impleturus accedit, turbatus fuerit, vel ad terram *(sine socio)* elissus, à tergo semper habeat, qui eius vices insequatur *sacrificet.* intrepidus, & officium inceptum adimpleat. d. 1. De consecratione.

Tertio ibi, vt nullus post cibum potumque, siue quodlibet minimum sumptum missas facere. Nullus absque *Nullus, nisi* patentis necessitatis prouentu minister, vel sacerdos imperfecta officia præsumat omnino relinquere. Siquis hæc *sic ieiunus* temerarie præsumperit, excommunicationis sententiam sustinebit, habetur vbi supra. c. Vt illud. & 7. q. 1. c. Illud diuinum.

Quarto idem, vt nullus presbyterorum missarum solènia celebrare præsumat, nisi duobus presentibus, sibi que respondentibus, & ipse tertius habeatur. Quia cum ab eo dicitur, Dominus vobiscum, & Orate pro me, aptissime conuenit, vt & ipsius respondeatur salutationi. de consecratione. d. 1. c. Hoc quoque.

Quinto, si aliquid incautius aliquem iurasse contigerit, quod obseruatum, in peiorem vergat exitum, illud salubri consilio mutandum nouerimus, & magis instante necessitate periurandum nobis, quam pro facto iuramento in aliud crimen maius diuertendum. 22. q. 4. c. Si aliquid.

Sexto idem, quod à nullis in cœna Domini perceptio eucharistiæ negligatur, exceptis his, quibus pro grauibus criminibus inhibetur, ab omnibus aliis percipiendam esse, ecclesiasticus vsus demonstrat. Cum & pœnitentes eadem die ad percipienda corporis, & sanguinis dominici sacramenta reconcilientur, de consecratione. d. 2. c. In cœna.

Decreta Eleutherij papa.

Eleutherius, natione Græcus, sedit annos. 15. menses. 3. duodecimus papa. Sub Petro, temporibus Antonini Commodi. Eusebius ecclesiasti. histo. lib. 5. cap. 22. Lucius Britannæ Rex huius tempore se ab eo Christianum fieri per epistolam impetrauit.

In epistola vnica ad Gallia pronincias.

Incauta Iuramenta non seruanda.

In cœna Domini ab vniuersis sumenda eucharistia.

d. d. 177 Eleutherij pont. 12.

Huius tempore Marcianus secta varie diuisa est.

a. d. 159.

Anicetus pont. decimus.

Hic cauit, à paucioribus, quod tribus, ne consecraretur episcopus.

Clerici comam non nutriant.

a. d. 163

Sother vn decimus pont.

Huius tempore Ca- taphrygarum hæresis orta est.

Non quod inuati per. De quibus audierat, vt certas escas vitarent, instruit eos (secundum euangelium) nullas escas, tanquam cōmunes, os, &c. refutari debere: quoniam vniuersas Deus ad cibos tribuit Postera autē die, &c.

an. d. 198. Victor, natione Apher, sedit annos 10. menses 2. Eusebii ecclesiasticæ hist. lib. 5. cap. 23. decimumtertius papa pa. 13. sub Petro.

Huius tēporis fuit hārēsis Pauli Samosatēni. *Sequentia in epistola ad Theophilum Alexandriae episcopum.* Primo hic instituit die dominica pascha domini celebrari, sicut constituerat & Pius papa. De consecra. dist. 3. c. Celebritatem.

Tēpore necessitatis, quolibet tēpore vel loco baptizandum, Secundo idem præcepit, vt si necesse fuerit, aut mortis periculum ingruerit, Gentiles ad fidem venientes, quocumque loco vel momento (vbicumque euenierit) siue in flumini ne, siue in mari, siue in fonte, tantum Christianæ credulitate cōfessione clarificata, baptizentur.

Controuersia, quo tēpore celebranda sit pascha. Eusebius lib. 5. ecclesiasticæ historiæ, ca. 22. & 23. & infra, scribit quanta fuerit controuersia inter episcopos, & alios fideles de celebratōe paschæ tempore huius Victoris papa. Quibusdam volentibus. 14. luna pascha Domini celebrandum, quacumque die septimane luna. 14. venisset, quando Iudeis agnus præcipitur immolari, & tunc solui debere ieiunium. Aliis verò volentibus, ne aliquando nisi in die dominica, quando Dominus surrexit à mortuis, dominicum paschæ celebraretur mysterium, & in hac sola soluendum esse paschæ ieiunium. Et ob huiusmodi causam congregata sunt concilia nonnulla prouincialia:

Extat epistola prima Victoris ad Aphros parænetica. *Decreta Zepherini papa.*

an. d. 208. Zepherinus, natione Romanus, sedit annos 9. menses 7. temporibus Antonini. Eusebius ecclesiast. hist. lib. 6. cap. 16. est 14. papa sub Petro.

Pont. 14. *In epistola prima ad episcopos Sicilienses.* *Graviore causa ad sedem Rom. deferenda.* Tradit illud, quod & alij multi tradiderunt, quod iudicia episcoporum, & maiores ecclesie causæ, à sede Apostolica sunt terminandæ, quia sic apostoli & sancti successores eorum statuerunt.

Scribit alteram epistolam episcopis Aegypti, qua hortatur eos ad patientiam, quia persequebantur, & bonis suis spoliabantur. Est epistola commendatione digna.

Decreta Calixti papa.

Calixtus primus, natione Romanus, sedit annos quinque, menses duos. Eusebius ecclesiasticæ historiæ libro sexto, cap. 16. Papa 15. sub Petro. *an. d. 217. Calixtus papa 15.*

In prima epistola ad Benedictum episcopum.

Constituit ieiunium quatuor temporum, propter fructuum terræ abundantiam, iuxta prophetiam Zachariæ: c. 3. ieiunium. 4. & ieiunium. 5. Quia sicut replemur à domino, frumento, vino, & oleo ad alenda corpora, sic repleamur ieiunio ad alendas animas. *d. 76. ieiunium quod.*

In secunda epistola ad episcopos Galliarum.

In ea generaliter instituit per diuinas scripturas, seruandos esse à causis illicitis, & commonet delinquentes ad poenitentiam. Ibi etiam vetat, excommunicatos à sacerdotibus ab aliquo recipiendos ante vtriusque partis iustam examinationem, & ne cum eis in oratione, aut cibo, aut potu, aut osculo communicent, nec aue eis dicatur. Et quod simili excommunicationi subiacebunt, iuxta Apostolorum institutionem, qui cum scienter excommunicatis communicauerint. *Cum excommunicatus non est conuersandum*

Hic primus prohibet matrimonia inter consanguineos. Hos verò consanguineos appellat, quos diuinæ, atque Imperatorum & Romanorum, atque Græcorum leges consanguineos appellant, & in hæreditatem suscipiunt, nec repellere possunt. talium enim coniunctiones nec legitimæ sunt, nec manere possunt, sed sunt repellendæ. Et si quæ ausu temerario attentatæ sint, autoritate Apostolica rescindendæ veniunt, & ca. 3. q. 4. cæ. Consanguineorum. *Affinitas conuinctis interdixit matrimonio.*

Ibi, leges humanas rationi, & honestati non repugnantes, esse amplectendas censemus, præsertim vbi Reipublicæ consulunt vtilitati, vel ecclesiasticæ dignitatis auctoritatem defendunt, atque pro adminiculo tuentur, &c.

Decreta Urbani papa.

Urbanus primus, Romanus, sedit annos 4. 16. post

an. do. 222. Urbanus pont. 16. an. d. 230.

Petrum. Eusebius lib. 6. cap. 18. tradit. 8. annis administrat se sacerdotium. passus est sub Alexandro Imperatore, sub eodem passus est & Calixtus prædecessor eius.

Hic sua traditione, multos ad baptismum & fidelitatem conuertit, Tiburtium, & Valerianum nobilem virum. sp̄sum sanctæ Cecilie, quos etiam vsque ad martyrij palmam perduxit, cuius monitis, & doctrina multi alij martyrio coronati sunt.

Extat eius epistola decretalis ad vniuersos episcopos spiritu Paulino digna, per quam statuit, vt oblationes fidelium relinquuntur ecclesijs matricibus dispensandæ per episcopos, iuxta necessitatem fidelium.

14. q. 1. videtes autē. Hic refert in eadem, quod in exordio nascentis ecclesie, cū fideles vniuersi venderent omnia, quæ possiderēt, & pretium eorum ponerent ad pedes Apostolorum (vt legitur in Actis) tunc videntes sacerdotes summi, & alij, atque Leuitæ, & reliqui fideles, plus vtilitatis posse afferre, si hæreditates, & agros, quos vendebant, ecclesijs (quibus præsidebant episcopi) traderēt, eod quod ex sumptibus eorum tam præsentibus, quam futuris temporibus, plurima & elegantiora possent ministrare fidelibus communem fidem ducentibus, quam ex pretio eorum: ceperunt prædica, & agros, quos vendere solebant, matricibus ecclesijs tradere, & de sumptibus eorum viuere. Ipsæ verò res in ditione singularum parochiarum episcoporum (qui locum tenent Apostolorum) erant, & sunt vsque adhuc, & futuris semper debent esse temporibus. E quibus episcopi, & fideles dispensatores eorum, omnibus communem vitam degere volentibus: ministrare cuncta necessaria debent, prout melius potuerint, vt nemo in eis egens inueniatur. Ipsæ enim res fidelium oblationes appellantur, quia domino offeruntur. Non ergo debent in alijs vsibus, quam ecclesiasticis, & prædictorum christianorum fratrum, vel indigentium conuerti, quia vota sunt fidelium, & pretia peccatorum, ac patrimonium pauperum, atque ad prædictum opus explendum, Domino traditæ. Siquis autem (quod absit) secus egerit, videat, ne damnationem Ananias & Saphiræ percipiat, & reus sacrilegij efficiatur, sicut illi effecti sunt, qui pretia prædictarum rerum fraudauerunt, vt legitur Actuum 5.

Actu. 4.

Oblationes fidelium episcopis creduntur dispensandæ, iuxta necessitatem fidelium.

Ecclesie donata non priuata clericis, sed ad necessitatem singulis singula.

Addidit ad prædicta. Hæc igitur fratres, quæ Ananias, & Saphira passi sunt, valde cauenda sunt, & timenda, quia res ecclesie, non quasi propria, sed vt communes, & Domino oblatae cū summo timore nõ in alios, quam in præfatos vsus sunt fideliter dispensandæ, ne sacrilegij reatum incurrant, qui eas inde abstrahunt, vbi traditæ sunt, ne peccam & mortem Ananias & Saphiræ incurrat, & (quod peius est) anathema, Maranatha, fiant. Et si non corpore, vt Ananias & Saphira, mortui ceciderint, anima tamen (quæ potior est corpore) mortua, & alienata à fidelium consortio cadat, & in profundum barathri labatur.

Vnde attendendum est omnibus, & firmiter custodiendum, ne prædica vsibus sacrorum celestium dedicata, à quibusdam irruentibus vexentur. Quod si quis fecerit, post debite vltionis acrimoniam (quæ erga sacrilegos iure promenda est) perpetua damnatur infamia, & carceri tradatur, aut exilio perpetue deportationis seruetur. Quoniã (iuxta Apostolum) tradere oportet huiusmodi hominẽ Satanæ, &c. Memoratis ergo augmentationibus & cultibus, in tantum ecclesie, quibus episcopi præsent, Domino adminiculante creuerunt, & tantis maxima pars earum abudat rebus, vt nullus sit in eis, communem gerens vitam, indigens, sed omnia necessaria ab episcopo, suisque ministris percipit. Ideoque subiungit: Si aliquis extiterit modernis aut futuris temporibus, qui hæc auellere nitatur, iam dicta damnatione feriatur.

Quod autem sedes in ecclesijs episcoporum excelsæ, constitutæ, & preparatæ inueniuntur: vt thronus, speculationem, & potestatem iudicandi & soluendi, atque ligandi à Domino sibi datam materiam docent. Vnde Matth. 16. legitur. Quæcunque ligaueritis, &c. Et Ioan. 20. Quorum remiseritis. Ideo ista prætulimus charissimi, vt intel ligatis potestatem episcoporum vestrorum, in eisque Deum venerimini, & eos (vt animas vestras) diligatis, & quibus illi non communicant, non communicetis, & quos eiecerint, non recipiatis. Valde enim timenda est sententia episcopi, licet iniuste liget aliquem: quod tamen summo opere præuidere debet.

Omnes fideles per manuum impositionem episcoporum spiritum sanctum per baptismum accipere debent, vt ple-

17. q. 4. attendendum est.

11. q. 3. quibus episcopi non.

Sententia episcopi valde timenda

De confirmatione

ni Christiani inueniantur : quia cū spiritus sanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam, & constantiam dilatur, de consecratione. d. §. c. Omnes fideles. Et infra in epistola Melchias papæ.

Decreta Pontiani papæ.

Pontianus papa 17. Pontianus Romanus, sedit annos nouem, menses quinque: qui cum Hyppolito presbytero in Sardiniam insulā a Maximino Imperatore deportatus est, & ibi. 12. calend. Decembris mactatus: cuius corpus Fabianus papa reduxit, & Romæ in cœmiterio Calixti sepeliuit.

Scripsit duas epistolas ad vniuersos fidelēs. In prima tractat de honore, quo prosequendi sunt sacerdotes, quoniam proprio ore corpus Domini conficiunt, & populis tradunt.

In secūda generaliter hortatur ad fraternā dilectionē.

Decreta Antheri papæ.

Antherus papa 18. Antherus, natione Græcus, temporibus Maximini martyrio coronatus. Hic gesta martyrum diligenter exquisiuit, & in ecclesia recondidit. Propter quod a quodam Maximo præfecto martyr effectus est. Sedit annos tres, 18. papa sub Petro. Huius papæ est inexplicabilis ferē annorū differentia.

7. q. 1. mutationes episcoporum. Scribit rogatus ab episcopis Bethicæ & Toletanæ prouinciarū, si liceret mutari episcopum de vna ciuitate in aliam. Respondit, licere quidem communi vtilitate, aut necessitate fieri, sed non libitu cuiusquam, aut dominatione. Ut Petrus princeps Apostolorum de Antiochia translatus est Romam, & alij quidam Apostolica autoritate mutati sunt. Eusebius de quadā parua ciuitate, autoritate Apostoli translatus est Alexandriā. & Felix electione ciuiū propter doctrinam & bonam vitam, quam habebat, communi episcoporum & reliquorum sacerdotum, ac populorum consilio translatus est Ephesum. Verum auaritiæ, vel præsumptionis, aut propriæ voluntatis causa, nō sunt episcopi mutandi de ciuitate in ciuitatem, sed vtilitatis, & necessitatis.

Decreta Fabiani papæ.

Fabianus papa 19. Fabianus papa, natione Romanus, sedit annos 14. temporibus Maximini martyrio coronatur. 19. papa. Hic fecit septem subdiaconos, qui septem notarios im-

minerent, vt gesta martyrum in integrum colligerent. *Sub Fabio* Tempore huius Nouatus hæreticus venit ex Africa, & no papa separauit Nouatianum ab ecclesia, & quosdā cōfessores. *Nouatus hæreticus.*

Huius etiam tempore passa est ecclesia persecutionem, *reticus.* & multi Christiani ē Roma fugerunt.

Eusebius lib. 6. cap. 21. histo. ecclesiast. tradit, Fabianum *Sub hoc pō.* signo columbæ apparentis super ipsum cælitus ostensæ, *Cæsar Philippus, bane* quæ ferebat figuram illius, quæ super Christum in Iordane descenderat, ab vniuerso clero & populo electum fuisse episcopum, qui ante episcopatum habuit vxorem, quæ *primo infans* post, martyrio coronata est. *gnitus est.*

Epistola prima est lectione digna.

Præcipit vniuersis ecclesiis, vt ad officia diuina peragenda ordinarent diaconos septem, cum subdiaconis, & cæcolitis, qui diebus dominicis & festiuitatibus solennibus diuina peragant ministeria, & omni hora parati sint ad diuinum officium: & quicquid eis iniungitur peragendum. Quod & ipse seruabat Romæ.

Ibidem commonet, vt caueant se ab hoc Nouato, & similibus, qui alteram fidem & doctrinam tenent, quā Apostoli & successores eorum tenuerūt & docuerūt, ne (quod *Ab hæreticis abstine dum.* ab sit) post eum abeuntes, in laqueum Satanæ cadant.

A quibus abstinendum est, sicut ab illis, quos Apostolus commemorat, dicens: cū eis nec cibum sumere. Quoniam sic Apostoli statuerunt, dicentes: Cum excommunicatis non est communicandum. Et si quis cum excommunicatis, auertendo regulas, scienter psallat in domo, aut simul locutus fuerit, aut orauerit, ille communionem priuetur. 11. q. 1. Sicut Apostoli, & supra in canonibus Apostolorum. c. 10.

In secunda epistola ad episcopos Orientales.

Intellexerat literis eorum, nonnullos episcopos nō per singulos annos in cœna Domini chrisma conficere, sed *Quot annis.* duos vel tres annos cōfectionem sancti chrismaris semel *chrisma conficiendum.* aetam conseruare, quoniam nec balsamum per singulos annos poterant reperire, nec necesse est singulis annis *De consec.* chrisma conficere, dum vna cōfectio chrismaris abūdat. *d. 3. literis* ad quos ait, Errant, qui talia excogitant. & mente vesana, *nostris.* potius quā recta sentientes, hæc dicūt. In illa enim die Do-

minus Iesus, postquam cœnauit cum discipulis suis, & lauit eorum pedes (sicut à sanctis apostolis prædecessores nostri acceperunt, nobisque reliquerunt) chrisma cōficere docuit. Ipsa enim lauatio pedum, nostrū significat baptismum, quando sancti chrisimatis vnctione perficitur & confirmatur. Sicut igitur ipsius diei solēnitas per singulos annos est celebranda: ita ipsius sancti chrisimatis confectio per singulos annos est agēda, & de anno in annum renouāda, & vetus chrisma in sanctis ecclesiis cremādum. Ista à sanctis apostolis, & à successoribus eorū accepimus, vobisque tenenda mandamus.

Hęc sancta Romana ecclesia, & Antiochēna à tempore apostolorum custodit. Hęc Hierosolymorum & Ephesiorum tener. In quibus apostoli præidentes hęc docuerunt, & vetus chrisma incendi, & non amplius quā vno anno vti permiserunt.

Mali sacer Quomodo sacerdotes non temere accusandi aut reprehendēdi sint, nisi à magistris suis, quoniam eorum causas di non ferēt sibi Dominus referuare voluit, & suo iudicio vindicari.

Matth. 13. Tolerandi hi sunt potius à fidelibus, quā exprobrandi: veluti palea cum tritico, vsque ad vltimum ventilabrum, & sicut pisces mali cum bonis, vsque ad segregationem; quæ futura est in littore, id est, in fine seculi. Hinc colligitur, sacerdotes Domini non gladio nec morte feriendos.

11. q. 1. statimus vt si quis. Nullus in iudicio præsumat accusator simul esse, & iudex, vel testis: quoniā in omni iudicio quatuor personas necesse est semper adesse, id est, indices electos, & accusatores, ac defensores, atque testes.

In tertia ad Hilarium episcopum.

2. q. 6. si quis iudicem. Primo, nullus accusetur alicubi, quā in suo foro. Siquis verò iudicem aduersum sibi senserit, vocem appellationis exhibeat. Appellāntem autem nō debet afflictio vlla, aut detentionis iniuriare custodia: sed liceat appellatori vitiatam causam appellationis remedio subleuare, &c. Licet etiam in causis criminalibus appellare. Nec vox appellandi ei denegetur, quē supplicio sententia destinatur.

3. q. 6. qui crimen. Siquis crimen alteri obiecerit, nisi per scripturā se probaturum esse fateatur, non est pro accusatione habendum. Si verò scripserit, si non probauerit quod obiecit, pœnam quam intulerit, ipse patiatur.

Tetio

Tertio idem, & si non frequentius, saltem in anno ter, homines communicent (nisi forte quis maioribus criminibus impediatur) in pascha, (videlicet) & pentecostes: & Natali Domini.

Quarto idem. Siquis ætatis suæ triginta non impleuerit annos, nullo modo presbyter ordinetur, etiam si valde sit dignus, quia & ipse dominus 30. annorum baptizatus est, & sic cœpit docere.

Quinto idem decreuit, vt in omnibus diebus dominicis, ab omnibus viris & mulieribus, oblatio, tam panis, quā vini, fiat, vt per has immolationes à peccatorum suorum fascibus liberentur.

Sexto idem: vt presbyter illiteratus missam celebrare non audeat.

Decreta Cornelii Papæ.

Cornelius Romanus, sedit annos 2. Vigésimus papa sub Petro.

Huius tempore Nouatus Nouatianum extra ecclesiam ordinauit, & in Aphrica Nicofratum. Hic à Decio martyrio coronatus est, quia noluit ductus ante tēplum Martis adorare.

Eusebius histo. ecclesiast. lib. 7. cap. 2. refert, eodem tempore Cornelium Romæ, & Cyprianum apud Carthaginē, episcopatum gessisse. Et tunc in Aphrica quæstio exorta est, si oportet hæreticos rebaptizari. Cūque id à Cypriano, & cæteris pene omnibus per Aphricam sacerdotibus oportere fieri decerneretur, Cornelius, & cæteri omnes per Italiam sacerdotes, huiusmodi decretum, manente sacerdotali concordia, refutarunt: statuentes anti-quam à patribus super hoc traditam regulam debere seruari, quæ continebat, Hæreticos sola manus impositione purgandos.

In epistola prima.

Tractat de translatione corporum Apostolorum Petri & Pauli, quæ rogatu deuotæ matronæ Lucinæ, leuata sunt de Cathecumbis.

In epistola secunda ad Rufum episcopum Orientalem.

Vetat, à summis sacerdotibus, & dei ministris exigi sacramentum iuramenti, nisi pro recta fide.

Ibidem, testimoniis scripturarum ostendit, quā alienū

Ter in anno communicēt fideles.

De cōsecratione. d. 1.

Et si non 30. annorū

Presbyter ordinetur.

78. si quis triginta.

Diebus dominicis fiat

oblatio panis, & vini.

an do. 255.

Cornelius papa 20.

Quomodo reconciliādi sint hæretici.

2. q. 4. Sacramentū autem.

Matth. 5.

fit ab hominibus Christianis iurare, exponens illud Domini. Quod autem his abundantius est, à malo est, id est. ab exigente, & à iurante.

22. q. 5. *Honestum est* Idem decreuit dicens, Honestum etiam videtur, vt qui in sanctis audet iurare, hoc ieiunus faciat, cum omni honestate, & timore dei. Et pueri ante annos 14. non cogantur iurare.

Hic p̄. Nouatum dicitur De hoc Pontifice meminit Eusebius, libr. 6. cap. 33. Et de Nouato hæretico, qui spem salutis ademerat peccantibus, etiam si digne penitissent. Hic extitit princeps Nouatianorum, qui ab ecclesia separati superbo nomine Catharos, id est, mundos appellarunt semetipsos. Ob hanc rem concilium sacerdotale Romæ congregatum est, episcoporum 60. totidem presbyterorum, cum diaconis multis. Et statuitur, Nouatum cum his qui eum sequerentur, alienum esse ab ecclesia. Eos vero, qui lapsi fuerint in certamine, fraterna commiseratione curandos, & fomentis penitentiae medicandos. Scribit de hac re Cornelius vrbis Romæ episcopus, ad ecclesiam Antiochenam, indicans quid statuerit concilium Romæ congregatum, & quid Italia, Aphris, cæterisque occidentibus visum fuerit. De quo Cyprianus librum edidit lapsos ad penitentiam cohortando.

Huius tempore (vt refert idem Eusebius) iam ecclesia habebat, ad diuina mysteria peragēda, cum episcopis presbyteros, Diaconos, Subdiaconos, Acolytos, Exorcistas, Lectores, Ostiarios. Et viduas habebat ecclesia, quas cum aliis indigentibus alebat.

Concilium Carthaginense sub Cypriano. Item sub hoc pontifice celebratum est concilium Carthaginense. super ea quaestione, An baptizati ab hæreticis, venientes ad ecclesiam essent rebaptizandi. In quo concilio, ab omnibus vnanimiter decretum est, ab hæreticis non conferri verum baptisma, sicut nec datur spiritus sanctus, nec vera remissio peccatorum. Innixi verbis Pauli ad Eph. 4. Vna fides, Vnum baptisma.

Verba Cypriani. Audistis, collegæ dilectissimi, quid mihi Iubaianus copiscopus noster scripserit, consulens mediocritatem nostram de illicito, & prophano hæreticorum baptismo. Et quid ego ei rescripserim, censens scilicet quod semel, atque iterum censuimus, hæreticos ad ecclesiam venientes,

ecclesie baptismo baptizari, & sanctificari oportere. Item. Lectę sunt vobis & alię literę Iubaiani, quib⁹ pro sua syn-cera, & religiosa deuotione ad epistolam nostram rescribens, non tantum consensit, sed & instructum se esse gratias egit. Superest, vt de hac ipsa re quid singuli sentiamus, proferamus, neminem iudicantes, aut à iure communionis aliquem (si diuersum senserit) amouētes. Neque enim quisquam nostrum episcopum se esse episcoporum constituit, vt tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit, quando habeat omnis episcopus pro licentia libertatis, & potestatis suæ arbitrium proprium, tanquam iudicari ab alio non possit, cum nec ipse possit alterum iudicare. Sed expectemus vniuersi iudicium Domini nostri Iesu Christi, qui vnus, & solus habet potestatem, & præponendi nos in ecclesie suæ gubernatione, & de actu nostro iudicandi.

Ego vnum baptisma in ecclesia sola scio, & extra ecclesiam nullum. Hoc erit vnum, vbi spes vera est, & fides certa. Sic enim scriptum est. Vna fides, vna spes, vnum baptisma. Non apud hæreticos, vbi spes nulla est, & fides falsa. Vbi omnia per mendacium aguntur. Vbi exorcizat demoniacus. Sacramentum interrogat, cuius os & verba cæcer emittunt. Fidem dat infidelis. Veniam delictorum tribuit sceleratus, & in nomine Christi tangit Antichristus. Benedicit, à deo maledictus. Vitam pollicetur mortuus. Pacem dat impacificus. Deum inuocat blasphemus. Sacerdotium administrat prophanus. Ponit altare sacrilegus. Ad hæc omnia accedit & illud malum, vt Antistes diaboli audeat eucharistiam facere, aut qui illis assistunt, dicat hæc omnia falsa esse de hæreticis. Ecce ad qualia ecclesia consentire cogitur, & sine baptismo, ac venia delictorum communicare compellitur. Quam rem (fratres) fugere, ac vitare debemus, & à tanto scelere nos separare, & vnum baptisma tenere. Quod soli ecclesie à deo concessum est.

Cyprianus Carthaginensis dixit.

Censeo secundum euangelicam & Apostolicam constitutionem, aduersarios Christi, & Antichristos appell-

latos,quādo ad ecclesiam venerint,vnico ecclesie baptis-
mo baptizandos esse,vt possint fieri de aduciariis amici,
& de Antichristis Christiani.Reuocata sunt hæc per Cor-
nelium in sacerdotali concilio Romæ.Et per Stephanum
papam.

Decreta Lucij Papæ.

an.do.258. Lucius Pöt. Lucius Romanus,sedit annos.3.à Valeriano martyrio
21. Fuit tē- coronatur.

poribus Hic præcepit,vt duo presbyteri,& tres diaconi, in om-
Galli, & ni loco episcopum comitarentur,propter testimonium ec-
Volusiani. clesiasticum.

Hic,episco- Idem cum ad passionem pergeret, omnem potestatem
pü.30.an- ecclesie reliquit archidiacono suo Stephano successori
nis mino- suo.

rem repu- Huius meminit Eusebius. histor. ecclesiasti. lib.7.
diavit. cap.3.

In epistola prima ad episcopos Gallie, & Hispanie.

Excommunicauit bona ecclesie expoliantes,vel eccle-
siis vexationem inferentes,quoniam erant pauperibus de-
dicata.

Ecclesia Ibidem de Romana ecclesia tradit,quod est Apostolica
Romanain mater omnium ecclesiarum, quæ à tramite Apostolicæ
fide nūquā traditionis nunquam errasse probatur,nec hæreticis no-
errauit. uitatibus deprauata succubuit, secundum ipsius Domini
saluatoris diuinam pollicitationem,qui principi discipu-
lorum dixit:Petre ecce Satanas &c.Ego autem rogauit
pro te,vt non deficiat fides tua,&c.

Lucæ.22. Idem fecit decretum, vt ministri altaris presbyteri &
81. d. c. mi- diaconi,tales eligantur, qui continentiam seruent.

cleric⁹ ma Idem, vt clericus solus ad fœminæ tabernaculum non
ironarum accedat,nec frequenter properet, sine maioris natu sacer-
domicilia dotis iussione.Et ne solus presbyter cum sola fœmina fa-
frequentis bulas misceat.Et si quid agnitum fuerit,& ille deponatur,
deponitur. & illa à liminibus ecclesie arceatur.

Ne clericus Idem,vt nullus clericus cum extranea habitet fœmina.
solus cum nisi soror,aut proxima fuerit,& cū magna sollicitudine fiat.

fœmina lo- Non enim ignoro malitias Satanae.

quatur. Extant epistola Cypriani ad Lucium.

Decreta Stephani Papæ.

an.do.261. Stephanus Romanus,sedit annos 7.martyrio coronatur

22.papa sub Petro.

In epistola prima ad Hilarium episcopum.

Quod non sint admittendi ad gradus ecclesiasticos o-
mnes illi,qui pro crimine aliquo notantur infamia.Vide
6.q.1.c. Infames, vbi omnes ferè peccatores excludit.

Qualia debent esse vestimenta, quibus Domino mini-
stratur,& cultus celebratur diuinus.Vt sint sacrata,& ho-
nesta,quibus in aliis vsibus ecclesiasticis non vtantur.Nec
ab aliis contingantur,aut ferantur,nisi à sacratissimis homini-
bus,ne vltio,quæ Balthasarem regem percussit,super talia
præsumentes veniat diuina.

Idem à Sixto papa decretum est.

In secunda epistola.

De accusationibus sacerdotum, de qua re in decretis
Telesphori, & Iginij.

Ibi, Apostolo prohibente, inter Christianos non debent
accusationes exerceri: ex quo docemur à Paulo, lites non
probari inter fideles. Eusebius de Sixto. lib.7. cap.23.

Decreta Sixti papæ

Sixtus secundus, natione Græcus ex Athenis sedit an-
nos duos.23. Papa sub Petro.

Hic sub Decio, & Valeriano martyrio coronatur. Quia
noluit sacrificare dæmoniis, capite truncatus est, & cū eo
sex diaconi. Et die tertio post passionem illius passi sunt
Laurentius eius archidiaconus, Claudius subdiaconus,
Seuerus presbyter, Romanus ostiarius, & Crescentius te-
ctor.

In epistola ad Gratium episcopum explicat processum
personarum diuinarum.

In secunda ad episcopos Hispanie.

Agit de accusationibus, & persecutionibus episco-
pum &c. Consule Euse. hist. eccl. li.7. cap.4. Et infra tra-
dit multa, quæ huius tempore contigerunt.

Decreta Dionysij Papæ.

Dionysius Monachus, sedit annos.6. Fuit 24. Papa.

Hic presbyteris ecclesias diuisit, & cœmeteria, paro-
chiæque, & dioceses constituit. Eius epistolæ nihil habent,
nisi generales commonitiones ad obseruationem le-
gis Christianæ.

Huius tempore congregatum est prouinciale conciliū

Steph. pöt.

22. Fuit tē-

poribus

Valeriani

De conse-

crat. d. i. c.

Vestimenta.

Quibus ve-

stibus cele-

brandum.

Punitio

Balthasaris

Regis.

Galat. 6

1. Cor. 13.

a. d. 264.

Sixtus pöt.

Vigesimus

tertius.

Tēpore hu-

ius exorta

est Sabel-

lianorum.

secūda.

a. d. 266

Dionysij.

pont. 24.

Fuit tem-

poribus Ga-

lenni.

Ab hoc

pontifice in

cepu Ecclē-

in Antiochia.

Huius meminit Eusebius histo. ecclesia. lib. 7. cap. 23. & infra. Aggregatum vero contra Paulum Samosatenum, qui abiecta, & indigna de Christo sentiens, negabat eum de cœlis descendisse, sed à Maria originem cepisse, & initium habuisse de terra, & communis naturæ hominem tantum fuisse.

Extat epistola episcoporum Antiochæni concilij ad Dionysium Papam, & ad alios episcopos, & vniuersum clerum & plebem, contra prædictum Paulum. Apud Eusebium. c. 26.

Decreta Felici Papæ.

an. do. 272

Felix. 11.

pont. 25.

Fuit tēpori,

bus Clau-

dij, & V^a

leriani.

Sub hoc po,

Manes per

sa, Mani-

chorum in

eroduxit se-

ctam.

Joan. 1.

Felix Papa, primus, Romanus, sedit annos. 4. Papa. 25. sub Petro.

Hic constituit, supra memorias, ac sepulchra martyrum, Missas celebrari. Quod destruxerunt Lutherani hac nostra tempestate.

Huius meminit Eusebius lib. 7. cap. 27.

Extat epistola eius ad Paternum episcopum, & altera ad episcopos Gallia, quæ tantum generales commonitiones continent.

Extat alia ad Benignum episcopum, à quo consultus est in rebus fidei, quoniam quidam in sua ecclesia dicebant filium non posse proprie videre patrem. Iuxta illud, Deum nemo vidit vnquam. Et alij fingeant filium minorem patre, quoniam pater illi perhibet testimonium. Et quia pater inuisibilis dicitur, filius vero visibilis comprobatur. Atque consultus, respondit Felix, Isti ignorantēs diuinarum scripturarum, & Apostolorum iura, ex proprio & adulterino sensu, talia fabricant. Nos vero euidentioribus testimonijs veteris & noui instrumenti, filiū patrem semper videre posse doceamus, Salomone dicente, Est tecum sapientia, quæ nouit opera tua, quæ affuit tibi, cum faceres orbem terrarum. &c. Et in Euangelio, Nemo nouit filium nisi pater, nec patrem quis nouit nisi filius. &c. Et iterum. Deum nemo vidit vnquam, sed vnigenitus. &c. Itē, Vos non nostis eum, ego autem noui eum. Et iterum. Qui ex Deo est, hic nouit Deum.

Si sereno sensu recenscas scripturas, inuenies, non so-

lum patrem filio testimonium perhibentem, sed totam simul inseparabilem Trinitatem. Ego sum qui testimonium perhibeo de me, & testimonium perhibet de me, qui misit me pater. Ioannis 8. Et, Cum venerit paracletus spiritus veritatis, ille testimonium perhibebit de me. &c. Ioan. 15. Intende, quoniam in quibus vna testificationis virtus ostenditur, nullus ab alio neque potior, neque inferior iudicatur.

De alio sepe diximus, quod secundum hominis formam filius visibilis dicitur, secundum vero deitatis substantiam, inuisibilis prædicatur. Vt Paulus multis in locis ostendit. Hæc est Apostolorum vna traditio. Hæc sancta & Apostolica mater omnium ecclesiarum Christi ecclesia, quæ per dei omnipotentis gratiam à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probatur, nec ab hæreticis prauitatibus deprauata succubuit, sed, vt in exordio normam fidei Christianæ percepit ab authoribus suis, Apostolorum Christi principibus, illibata manet. Iuxta illud Luca 22. Ego rogavi pro te, vt non deficiat fides tua. 24. quæst. 1. A recta ergo fide.

Et supra in decretis Lucij Papæ.

Decreta Eutychni Papæ.

Eutychnianus primus, natione Tuscus, sedit anno vno. an. do. 276. Papa 26. sub Petro.

Hic temporibus suis per loca diuersa. 342. martyres propriis manibus sepeliuit. Qui etiam statuit, vt cū Dalmatica, aut Colobio sepelirentur. Huius meminit Eusebius, histo. ecclesiasti. lib. 7. cap. 7.

Extat epistola eius prima ad episcopos Bethicæ provincie, in qua veritatem dominicæ incarnationis explicat, quomodo salua proprietate vtriusque naturæ deus verus, & verus homo erat.

Extat altera ad episcopos Sicilia, tantum continēs generales commonitiones ad fidem & pietatem pertinentes.

Extant decreta eius apud Gratianum 20. q. 2. c. Statuimus.

Abbatissa præsumens velare virginem, vel viduam, excommunicetur. Qui poenitentiam periurij agere noluerit, excommunicetur. 20. q. 1. Prædicandum.

Roma. 2.

Ecclesia Romana hæreticis prauitatibus nunquam polluta est.

an. do. 276. Eutychnianus.

1. pon. 26. Fuit tēpori Aureliani

*Quam diu-
xit fidelis
ante baptis-
mum, libe-
rum est illi
habere, vel
nō habere.
Cōtra ebric-
tatem.*

In potestate fidelis erit, si quis gentilis gentilem vxorem duxerit ante baptismum, post baptismum eam habere, vel non habere. Et infidelem discipulum fidelis semper qui non cogitur 28. q. 1. Si quis gentilis.

Magnum malum ebrietatis, ex quo omnia vitia pululant, Christianis modis omnibus cauere præcipimus. Qui autem hoc vitare noluerit, excommunicandum esse decreuimus, vsq; ad congruam emendationem.

1. Tbiff. 5.

Idem Episcopi, & Dei ministri non debent comestationibus, & vinolentiis nimis incumbere, considerantes sententiam Domini, dicentes, Attendite, ne grauentur corda vestra. & c. Lucæ. 21. Moderate enim cibum, & necessarium sumptum sumant, vt (iuxta Apostolum) sobrii sint, & parati ad seruitium Dei.

*Decreta Gaii Papæ.*an. do. 284
Gaius pōt.
27.

Gaius, natione Dalmata, sedit annos. 11. temporibus Diocletiani Imperatoris, cuius meminit Eusebius histor. eccl. lib. 7. cap. 27. Papa. 27. sub Petro.

*Gradus, qui
bus ascēdi-
tur ad epi-
scopatū.*

Hic constituit, vt omnes ordines in ecclesia sic ascēderent. Siquis episcopus fieri mereretur, primo fiat ostiarius, lector, exorcista, acolythus, deinde subdiaconus, diaconus, presbyter. Et exinde episcopus ordinaretur.

2. Cor. 5.

Extat epistola eius elegantissima ad Felicem episcopum de veritate incarnationis dominicæ. Vbi ostendit primo, quod nullius innocentis occisio fuerit redemptio mundi, nec alicuius debitum quisquam suo sine persoluit, nisi filius hominis Iesus Christus, in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes etiam sunt suscitati, de quibus ipse dicebat, Ego cum exaltatus fuero. & c. Ioann. 12. Vbi secundo, postquam multa elegantissima col legit, subdit, Mundum Deo in Christo reconciliatum, vt nisi verbum dignaretur caro fieri, nulla caro posset saluari.

an. do 293.

*Marcelli-
nus pōt. 28.
Sub quo de
cima Chri-
stianorum
persecutio
fuit.**Decreta Marcellini papæ.*

Marcellinus, natione Romanus, sedit annos 9. temporibus Diocletiani. Quo tempore fuit persecutio magna, ita vt intra 30. dies. 17. milia hominum promiscui sexus per diuersas præuincias martyrio coronarentur. Et ipse Marcellinus ad sacrificium ductus est, vt thurificaret. Quod & fecit. Et post paucos dies pœnitentia ductus, ab

eodem Diocletiano pro fide Christi cum Claudio, & Cyrino, & Antonino capite truncatus est. & martyrio coronatus. Iacuerunt vero corpora sanctorum in platea dies 36. iussu Diocletiani. Deinde Marcellus presbyter noctu collegit cum presbyteris, & diaconis, & cum hymnis sepeliuit.

Extat epistola eius prima ad Salomonem episcopum. In qua damnat errores quorundam dicentium Patrem maiorem esse filio, quia illi soli sacrificium immolatur. Et quod filius nullam cum patre communionem operum habeat. Et quod illud propheticum, Sciant gentes, quoniam nomen tibi Deus, tu solus altissimus, de solo patre dictum sit. Psal. 82. Hæc refellit, adductis testimoniis satis idoneis sacrarum scripturarum.

Extat altera epistola ad episcopos Orientales, solas monitiones generales continens.

Hic etiam Marcellinus conuictus est, quod thurificasset in templo Isis & Vestæ, per Gaium, & Innocentium diaconos, & urbanum, Castorium, & Iuuenalem presbyteros, & per. 28. alios testes. Et tandē in synodo 300. Episcoporum, & 30 presbyterorum, caput cinere conuolutum habens Marcellinus episcopus Vrbs Romæ, voce clara clamans, dixit, Peccaui coram vobis, & non possum in ordine esse sacerdotum, quoniam auarus me corruptit auro.

Et subscriperunt in eius damnationem, & damnauerunt eum extra ciuitatem, dicentes, Quia ore suo cōdemnatus est, & ore suo anathematizatus accepit Maranatha. Nemo enim vnquam iudicauit pontificem, nec præsul sacerdotem suum, quoniam prima sedes nō iudicabitur a quocquam. Tu eris iudex, ex te cōdemnaberis, tamen in nostra præsentia. Tu enim iudex, tu reus. Hoc autem facto, Diocletianus (dum esset in bello Persarū) audiuit, quod 300. episcopi, & 30. presbyteri in eius damnationem conuenerent, iratus in eandem ciuitatem misit, & multos episcopos ad martyrii coronam traxit. Inter quos damnatus est & Marcellinus, & (vt tradunt multi) vacauit episcopatus eius annos. 7. De condemnatione Marcellini est fermè inexplicabilis scriptorum differentia. Diximus certior in controuersia quarta.

Concilium Ancyranum post tempora Marcellini pa-

Marcellin
pœnitentia
ductus, a ne-
mune homi-
num dāna-
bilis se dā-
nauit.*

*De condē-
natione Mar-
cellini Pōt.*

pæ celebratum parum ante Nicenum cōcilium, circa annum Domini 308. Sub quo Cæsare ex scriptoribus cōstare non potest. Fuit prouinciale cōcilium, sed receptum in 6. synodo generali Constantinopoli, in Trullo celebrata, vt patet ex 2. Canone sextæ synodi.

Hoc concilium vocatur à Gratiano in decretis Anchyranum, ab aliis Ancyranū. Cui interfuerunt aliqui episcopi, qui etiam affuerunt in concilio Niceno.

Continet Canones generales 24. contra eos, qui iniuncti, vel diis thurificabant, vel immolabant.

Cap. 1. De presbyteris, qui immolauerunt tempore persecutionis.

Presbyteros, qui immolauerunt, & postea certamen iterum inierunt, si hoc ipsum ex fide, & non aliquo argumento, sibi met præparantes, egerunt, vt iterum teneri viderentur, aut tormentis subiici putentur, tanquam inuiti. Si ex fide ergo luctati sunt, & non ex pacto, ad ostentationem, vt caperentur, ipsi fecerunt, hos placuit honorẽ quidem sedis propriæ retinere. Offerre autem illis, & sermonem ad populum facere, aut aliquibus sacerdotibus officijs fungi, non liceat.

Cap. 2. De diaconis, qui immolauerunt.

Diaconi similiter, qui immolauerunt, postea autem iterum reluctati sunt, illum quidem honorẽ habere oportet. Cessare verò debere ab omni sacro, ita vt nec panem, nec calicem offerant, nec pronuncient, nisi fortè aliqui episcoporum consilij sint laboris eorum, & humilitatis, & mansuetudinis, & voluerint eis aliquid amplius tribuere, vel adimerẽ. Penes ipsos ergo erit de his potestas.

Cap. 3. De his, qui ex fuga comprehensi sunt.

Qui fugientes timore persecutionis comprehensi sunt, vel à familiaribus, seu à domesticis traditi, & vel bona propria amiserunt, vel sustinuerunt tormenta, vel etiam carceribus inclusi sunt, & tamen proclamauerunt se esse Christianos, quin etiam perseverante violentia, ad id usque perducti sunt, vt manus eorum apprehensas, & violenter attractas, super sacrificia imponerent, illis licet perseverantibus in fide, & Christianos se esse vociferantibus, hoc ergo quod eis inuitis, & aliis cogentibus, contigit, si luctu & mœrore animi, acerbe se ferre de-

monstrent, ipsique humili per bonam conuersationem habitu incedentes, dolere se, quòd inuiti coacti sunt, doceant, hos tanquam inculpatores à communionem non veteri. Si autem iam prohibiti sunt ab aliquibus à cōmunionem, maioris diligentia, & inquisitionis causa, aut per aliquorum ignorantiam, statim recipi oportet. Hoc autem obseruari conuenit, & de clericis, & de laicis omnibus. Laicos sanè, qui in similes necessitatis causas inciderunt, tanquam si nihil peccauerint, maxime si eos probabilis vita commendat, ad ordinationem recipi placuit.

Cap. 4. De his, qui in templis idolorum cœnauerunt.

De his, qui sacrificare coacti sunt, insuper in templis idolorum cœnauerunt, si qui eorum cum habitu cultiore ad templa producti sunt, atque ibi pretiosiori veste adhuc mutata, cœnæ participes facti sunt idolorum, indifferenter sumentes omnia, quæ fuerunt apposita, placuit, eos inter audientes vno anno constitui, tribus autem alijs annis agere pœnitentiam. Sed ex ipso triennio per biennium tantummodo orationi communicare, tertio autem anno reconcillari sacramentis,

Cap. 5. De his, qui in locis idolorum manducauerunt.

Quotquot autem ascenderunt templa cum veste lugubri, & recubentes inter alios manducauerunt, flentes (si compleuerint pœnitentiam triennij temporis) sine oblatione suscipiantur ad cōmunionem, id est, vt ipsi oblationem non offerant. Si autè perducti ad templa, nõ manducauerint, biennio maneant in pœnitentia. Tertio verò anno cōmunicent, sed sine oblatione, vt dictum est. In quarto autem anno perfectionem suam recipiant. Episcopum autem hanc habere licentiam oportet, vt perspecta singulorum conuersatione, normam, regulamque conuersationis attribuat, id est, vt humanius agens, secundum vitæ modum, tempus alicui pœnitentiæ breuiare, aut etiam prolixius, quod correctioni necessarium viderit, addere. Discutiatur autem omnium horum & præce-

dens vita, & posterior. Et ita circa eos sacerdotalis se humanitas moderetur.

Cap. 6. De his, qui timore, ritus Gentilium peregerunt.

De his, qui minis tantum cesserunt, aut bonorum ablatione, aut transportationis pœna deterriti, sacrificauerunt, & nunc vsque non pœnituerunt, neque conuersi sunt, modo autem, id est, tempore huius Synodi se obtulerunt, conuersionis suæ cōsiliū capientes, placuit, eos vsque ad magnum diem inter audientes suscipi, ac pœnitentiā agere triennio, & post duos alios annos sine oblatione communicare, & ita demum sex annis completis ad perfectū peruenire. Quod si aliqui ante hoc cōsiliū suscepti sint ad pœnitentiā, ex illo tempore imputabitur eis initium sexennij constituti. Quod si alicui horum quodlibet mortis periculum, aut ex aegritudine, aut ex aliqua causā acciderit, his communio propter viaticum suum non negabitur.

Cap. 7. De his, qui frequenter idolis immolauerunt.

De his, qui in festis diebus paganorum, in remotis eorum locis conuiujs interfuerunt, & suas nihilominus epulas ibidem portauerunt, & comederunt, placuit, vt post biennij pœnitentiā suscipiantur, ita itamen, vt vtrum aut cum oblatione recipiendi sint, an ad solam communionem admitti debeant, vnusquisque episcoporum examinet vitam eorum, & præterita, ac præsentia, debita consideratione perpendat.

Cap. 8. De his, qui vi coacti idolis immolauerunt.

Hi autem, qui secundo, vel tertio, sacrificauerunt vi coacti, quatuor annis sese ad pœnitentiā submittant, duobus autem alijs sine oblatione cōmunicent, septimo anno perfectionem recepturis communionis.

Cap. 9. De his, qui alijs sacrificandi causam attulerunt.

Quotquot autem non solum à fide dominica deuiarunt, sed etiam insurrexerunt in alios, & fratribus persuaserunt, & rei facti sunt persuasionis, hi per triennium quidem inter cathecumenos habeantur. Per aliud autem sexennium pœnitentiæ recipiant locum, alio verò anno, id est decimo communionem sine oblatione recipiant, vt completo decennio perfectione fruantur. Ideo autem ipso tempore etiam vita eorum, & conuersatio consideranda est.

Cap. 10. De diaconis protestantibus cum ordinantur.

Diaconi quicumque (cum ordinantur) si in ipsa ordinatione protestati sunt, dicentes, Velle se habere vxores, nec posse se continere, hi postea, si ad nuptias venerint, manent in ministerio, propterea quod his episcopus licentiā dederit. Quicumque sanè tacuerunt, & susceperunt manus impositionem professi continentiam, si postea ad nuptias venerint, à ministerio cessare debebunt.

Cap. 11. De desponsatis puellis.

Desponsatas puellas, & postea ab alijs corruptas, placuit erui, & his reddi, quibus fuerant ante desponsatæ, etiam si à raptoribus florem pudoris sui amisisse constiterit.

Cap. 12. De his, qui ante baptismum sacrificauerunt idolis.

Eos, qui ante baptismum sacrificauerunt, & postea baptismum consecuti sunt, placuit ad ordinem promoueri, tanquā ab omni crimine lauacri salutaris sanctificatione purgatos.

Cap. 13. De Chorepiscopis & eorum potestate.

Vicarijs episcoporum (quos Græci Chorepiscopos vocant) non licere, vel presbyteros, vel diaconos ordinare, sed nec presbyteris ciuitatis, sine episcopi præcepto amplius aliquid imperare, nec sine autoritate literarum eius in vnaquaque parochia aliquid agere.

Cap. 14. De presbyteris à carnibus se abstinentibus.

De his, qui in clero sunt presbyteri, vel diaconi, & abstinent à carnibus, hoc placuit statui, vt non eas tanquam immundas, contemnant, sed contingant. A quibus quidem, qui se abstinere volunt, habeant potestatem, ita tamen, vt si quando cum oleribus coquantur, eadem tanquā carnibus polluta non iudicent, sed ex his cibum assument, quanuis à carnibus se abstineant. Quod si in tantum eas immundas, & abominabiles iudicauerint, vt nec olera, quæ cum carnibus coquantur abstinent comedenda, tanquam non consentientes huic regulæ cessare eos oportet & à ministerio, & ordine suo. Siquis autem huius regulæ monitis non obediit, sed carnes (vt dictum est) immundas, & abominandas existimauerit, cessare debet ab ordine suo.

D. 28. Diaconi.

27. q. 2. Desponsatas puellas.

Cap. 15. *Non debere presbyteros ecclesiasticam iuram vendere.*

1. q. 2. Si-
qua.

Siqua de rebus ecclesiæ, cum episcopus non est, presbyteri vendiderint, placuit, rescisso contractu, ad ius ecclesiasticum reuocari. In iudicio autem erit episcopi, si constitutum pretium debeat recipi, necne, propter quod sæpe cõringit distractarum rerum reditus ampliore summam pro accepto pretio reddi.

Cap. 16. *De his, qui irrationabiliter vixerint.*

De his, qui irrationabiliter versati sunt, siue versantur. Quotquot ante vicesimum ætatis suæ annum tale crimen commiserint, quindecim annis exactis in pœnitentia, communionem mereantur orationum. Deinde quinquennio in hac communionem durantes, tunc demum oblationis sacramenta contingant. Discutiatur autem vita eorum, quales tempore pœnitentini extiterint, & ita misericordiam consequantur. Quod si inexplabiliter his hæere criminibus, ad agendam pœnitentiam prolixius tempus insumant. Quotquot autem peracta viginti annorum ætate, & uxores habentes, hoc peccato prolapsi sunt, viginti quinque annis pœnitentiam gerentes, in communionem suscipiantur orationum. In qua quinquennio perdurantes, tunc demum oblationis sacramenta percipiant. Quod si qui, & uxores habentes, & transcendentem quinquagesimum annum ætatis, ita deliquerint, ad exitum vitæ communionis gratiam consequantur.

Cap. 17. *De his, qui alios ad antedicta peccata induxerint.*

Hos eosdem sanè non solum leproso crimine huiusmodi factos, sed & alios isto suo morbo replètes, placuit inter eos orare, qui tempestate iactantur, qui à nobis energumini intelliguntur.

Cap. 18. *De his, qui ad episcopatum promoti sunt, nec recepti.*

D. 92. Si Siqui episcopi suscepti non sunt à sua dioecesi, in qua fuerant denominati, compellantur ad eandem, iudicis edicto redire. Quod si voluerint alias ecclesias occupare, & vim facere aliis episcopis, quos ibi inuenerint, seditiones excitando aduersus eos, hos segregari oportet. Quod si voluerint in presbyterio in ecclesia, ubi prius fuerant, tanquam

presbyteri residere, non repellantur à propria dignitate. Quod si etiam ibi seditiones concitare probantur, episcopus ibidem constitutus, segregari eos necesse est, & nihilominus presbyterij dignitate priuari.

Cap. 19. *De his, qui virginitatem profitentur.*

Quotquot virginitatem pollicitam præuaricati sunt, professione contempta, inter digamos, id est qui ad secundas nuptias transferunt, haberi debent. Virgines autem puellas, quæ tanquam sorores cum nonnullis viris habitare volunt, ab eorum consortio prohibemus.

Cap. 20. *De adulteris, & eorum pœnitentia.*

Siquis adulterium commiserit, septem annis in pœnitentia completis, perfectioni reddatur secundum pristinos gradus.

Cap. 21. *De mulieribus, quæ partus suos ex fornicatione necant.*

De mulieribus, quæ fornicantur, & partus suos necant, sed & de his quæ agunt secum, ut utero conceptus excutiantur, antiqua quidem definitio est, usque ad exitum vitæ eas ab ecclesia remoueri. Humanius autem nunc definimus, ut eis decem annorum tempus tribuatur.

Cap. 22. *De homicidiis.*

Qui voluntarie homicidium fecerint, ad pœnitentiam quidem iugiter se submittant. Circa autem exitum vitæ communionem digni habeantur. Eos verò, qui non voluntarie, sed casu homicidium fecerint, prior quidem regula post septem annorum pœnitentiam communioni sociari fecundum gradus constitutos. Hæc verò humanior definitio quinquennij tempus tribuit.

Cap. 23. *De his, qui diuinationes expetunt.*

Qui auguria, vel auspicia, siue somnia, vel diuinationes quaslibet, secundum morem Gentilium obseruant, aut in domos suas huiusmodi homines introducunt in exquirendis aliquibus arte maleficia, aut ut domos suas lustrent, cõfessi, quinquennio pœnitentiam agant, secundum antiquitus constitutas regulas.

Cap. 24. *De his, qui virginum corruptionibus consentiunt.*

Siquis sponsam habens, forori eius forsità intulerit violentiam, eique inhæserit, tanquam suæ, hac autem decepta,

27. q. 1.
Quotquot
virginitatē.

D. 50. Eos
vero, qui.

26. q. 5. Qui
diuinationes.

postea vxorem duxerit desponsatam, illa verò que vitium passa est, si forè necem sibi intulerit, omnes hi, qui facti huius sunt conscij, decem annis in pœnitentiam redigantur secundum Canones constitutos.

In eodem concilio mandatur decreto generali, vt episcopi, eorumq; ministri studeant, perniciosam, & à diabo lo inuentam maleficam artem, & sorilegam penitus è patriarchiis suis eradicare, & ab ecclesia eicere. Iuxta illud

Ad Tit. 3
De maleficis mulieribus.

Pauli. Hæreticum hominem post, &c. Ibidem. Quòd sceleratæ quædam mulieres demonum illusionibus seductæ, nocturnis horis cum Diana pagano rum dea, & innumera multitudine mulierum, credunt se equitare super quasdam bestias, & multa terrarum spatia pertransire, que falsa opinione deceptæ, hæc vera esse credunt, & credendo à recta fide deuîat. Ideo sacerdotes per ecclesias sibi commissas populo prædicare debent hæc omnino esse falsa, & à maligno spiritu talia phantasmata mentibus fidelium irrogari. Siquidem Satanas transfiguratur se in angelum lucis, & cum mentem cuiusque mulierculæ ceperit, & hanc sibi per infidelitatem subiugauerit, ilico transformatur se in diuersarum personarum species, atque similitudines, & mentem, quam captiuâ tenet in somnis deludens, modo læta, modo tristia, modo cognitas, modo incognitas personas ostendens, per deuia quæque deducit. Et cum solus spiritus hoc patitur, infidelis mēs hæc non in animo, sed in corpore opinatur euenire. Cum Ezechiel propheta visionis Domini nō in corpore, sed in spiritu vidit. Et Ioannes sacramentum Apocalypsis in spiritu non in corpore vidit. Et Paulus non audet dicere, se raptum in corpore. Omnibus itaque publice annunciandum est, quòd qui talia & his similia credit, fidem perdit. Subscriperunt 13. episcopi, qui in eo concilio conuenerunt.

2. Cor. II

Apoc. 1.
2. Cor. II.

Decreta Marcelli papa.

an. do. 304
Marcellus
Pont. 29.

Marcellus Romanus, sedit annis quinque. Hic à Mixentio comprehensus, vt negaret se esse episcopum, & sacrificiis se humiliaret dæmoniorum. Qui semper contemnens & deridens dicta Maxentij, damnatus est in Cacabulum. Vbi dum multis diebus seruiret, orationibus & ieiuniis Domino deseruire non cessabat. Mense verò nono veniunt

runr clerici eius omnes, & eruerunt eum noctu de Cacabulo. Et matrona Lucina vidua suscepit beatum virum, quæ Cardinum titulum suam nomine tituli beati Marcelli dedicauit, vbi die, noctuque hymnis & orationibus domino Iesu Christo confitebantur.

His auditis à Maxentio, tenuit iterum beatum Marcellum, & iussit in eadem ecclesia iterum plateas externi, vt ibidem animalia Cacabuli congregata starent, & ipsis beatus Marcellus deseruiret. Qui tandem in seruitio animalium nudus, amictus cilicio defunctus est.

Extat epistola eius decretalis ad episcopos Antiochenæ prouinciæ. Vbi primo definit de primatu ecclesiæ Romanæ, ad quam omnes, quasi ad caput iuxta Apostolorum sanctiones, episcopi suffugere, eamque appellare debent, vt inde accipiant liberationem, vnde acceperunt informationem, & consecrationem. Cui celsit Antiochena, que olim erat prima.

Ab eisdem constitutum est, vt nulla synodus fieret præter eiusdem sedis auctoritatem.

Extat alia eius epistola ad Maxentium tyrannum, quam commonet, vt cesset seruire aduersus Christi fideles.

Extat eiusdem decretum 20. q. 1. Illud autem statuendum esse censemus, vt si in minori ætate filij monasterio oblati fuerint, vel sacram tonsuram, vel velamina susceperint, dignum duximus, vt. 15. anno, à prælatis, moniti verbis, inquirantur, vtrum in ipso habitu permanere cupiant, an non. Si vero permanere professi fuerint, vltius pœnitendi locum minime amplecti possunt. Si vero ad secularem habitum reuerti voluerint, redeundi licentia nullo modo denegetur, quia satis inutile est, vt coacta seruitia domino præstentur.

Decreta Eusebii Papæ.

Eusebius, Græcus, sedit annos sex, temporibus Constantini. Fuit sub Petro. 30. Papa.

Sub hoc Crux Domini nostri Iesu Christi, 5. nonas Maij inuenta est, & festum de ea celebrandum instituit, vt habetur in epistola eius tertia ad episcopos Tusciæ, & Campaniæ prouinciæ.

Ibidem definit, Hæreticos in sanctæ Trinitatis nomine credentes, & sub hac inuocatione baptizatos per so-

Marcellus
Cardin
lum titulos
instituit.

De prima-
tu ecclesiæ
Romanæ.

2. q. 6. Ad
Romanâ.

Concilium
absque Ro-
mon. aucto-
ritate irri-
tum.

an. do. 309
Eusebius
pont. 30.

De consecra-
tione d. 3. c.
Crucis do-
mmi.

De consecra-
tione. d. 5.
Manus
quoque.

De sacramento confirmationis lam manus impositionem reconciliandos. Ibidem, manus impositionis sacramentum magna veneratione tenendum est, quod ab aliis perfici non potest, nisi à summis sacerdotibus, nec tempore Apostolorum ab aliis, quam ab ipsis Apostolis legitur, aut scitur esse peractum. Nam si aliter præsumptum fuerit, irritum habeatur & vacuum, nec inter ecclesiastica vnquam reputabitur sacramenta.

27. q. 2. De sponsatam. Decretum est ab eodem, desponsatam puellam non licere parentibus alij viro tradere. Licet tamen illi monasterium sibi eligere, si voluerit.

De cōsecratione. d. 1. Cōsulto. Quod cōsulto omnium statuimus, sacrificium altaris non in serico panno, aut tincto quisquam celebrare præsumat, sed in puro lineo ab episcopo consecrato. Sic corpus Domini nostri Iesu Christi in sindone munda sepultum fuit.

Idem. ieiunium ecclesiæ à sacerdotibus constitutum, si ne necessitate rationabili non solvatur.

De cōsecratione. d. 5. Ieiunia. Idem, oportet episcopum moderatis epulis contentum esse, subòsque conuiuias ad comedendum, & bibendum nõ vrgere, quin potius sobrietatis præbeat exemplum. Remoueantur ab eius conuiuii cuncta turpitudinis augmenta, non ludicra spectacula, non fatuorum stultiloquia, non scurrilium admittantur præstigia. Adfint peregrini, & pauperes, & debiles, qui de sacerdotali mensa Christum benedicentes, benedictionem percipiant. Recitetur sacra lectio, subsequatur viuæ vocis exhortatio, vt non tantum corporali cibo, immo verbi spiritualis alimento, conuiuantes se refectos gratulentur, vt in omnibus honorificetur Deus per Iesum Christum dominum nostrum.

Extant aliæ duæ epistolæ eiusdem. Vna ad episcopos Galliæ, altera ad episcopos Aegypti.

Decreta Melchiadis papæ.

an. do. 311.

Melchades Põ. 31. De primatu Petri.

Melchades Apher, sedit annos. 3. Papa. 31. Hic constituit, vt die dominica, & quinta feria ieiunium nullus fidelium ageret, quia eos dies pagani, quasi sacrum ieiunium, celebrabant.

Extrat epistola eius ad episcopos Hispaniæ, in qua primum docet, quod inter beatos Apostolos fuit quædam dis-

cretio potestatis. Et licet cunctorum par electio foret, beato tamen Petro concessum est, vt aliis præmineret.

Ibi respondet ad quæstionem scilicet vtrum sit maius sacramentum manus impositio episcoporum, an baptismus, dicens: Scitote vtrunque magnum esse sacramentum. Et sicut vnum à maioribus fit, quod à minoribus perfici non potest. ita & maiori veneratione tenendum est. Sed ita cōiuncta sunt hæc duo sacramenta, vt ab inuicem, nisi morte præueniente, nullatenus possint segregari, & vnum sine altero rite perfici non potest. Nam (præueniente morte) vnum saluare sine altero potest, aliud autem non potest. Ex quibus colligitur, quod baptismus est maioris necessitatis, manus vero impositio maioris dignitatis ex ministro.

Ibi distinguit effectus vtriusque sacramenti, quia in baptismo regeneramur ad vitam, post baptismum vero confirmamur ad pugnam. In baptismo abluimur, post baptismum roboramur. Et quantum transitoris sufficiant regenerationis beneficia, victuris tamen necessaria sunt confirmationis auxilia. Nam regeneratio per se saluat mox in pace beati seculi recipiendos. Confirmatio vero armat, & instruit ad agones mundi huius, & prælia referuandos. Qui autem post baptismum cum acquisita innocentia, immaculatus peruenit ad mortem, confirmatur morte, quia non potest peccare post mortem.

Ad hoc profuit Apostolis aduentus Spiritus sancti, quia ante descensum sancti spiritus, vsq; ad negationem Apostoli deterrentur. Post visitationem vero eius, vsque ad martyrium contemptu salutis armantur. Igitur secundum hoc per Christum redimimur, per sanctum vero spiritum dono sapientiæ spiritualis illuminamur, ædificamur, erudimur, instrumur, confirmamur, vt illam sancti Spiritus vocem audire possimus, Intellectum tibi dabo, & instruat te in via hac, qua gradieris Psalm. 31. De consecratione d. 5. c. Spiritus sancti.

Sub hoc congregatum est concilium Neocæsariense parum ante Nicænum, quoniam idem episcopus reperitur hic & illic assignatus. Est vero ciuitas Neocæsariensis, clara nunc Trapezuntium, imperij Turcici sedes, ante captam Constantinopolim, in prouincia Cappadociæ, in qua

Matth. 16. In baptis- mus, sacra- menti ma- nus sit quæ cōfirmatio.

De cōsecra- tione d. 5. c. Spiritus sanctus.

Concilium Neo cæsariense sub Melchi. d. Pont.

patres. 17. conuenerunt in Concilio Neocæsariensi. Adfuit episcopus Longinus, & in concilio Nicæno. De hoc scribit Gratianus d. 16. Sub quo Cæsare celebratum fuerit, ex scriptoribus constare non potest.

Habet concilium canones. 14. parum ad hæc tempora pertinentes.

Probauit canones huius Concilij 6. synodus Constantino. in Trullo celebrata, vt ex secundo canone æditionis Græcæ constabit.

Cap. 1. De presbyteris, quod vxores ducere non debent.

Canones Neo cæsariensis non cili. D. 28. Presbyter. Presbyter, si vxorem duxerit, ab ordine suo illum depōni debere. Quod si fornicatus fuerit, vel adulterium commiserit, extra ecclesiam abiici, & ad pœnitentiam inter laicos redigi.

Cap. 2. De muliere, quæ duobus fratribus nupsit.

Mulier, si duobus nupsit fratribus, abiiciatur vsque in diem mortis. Sed propter humanitatem in extremis suis, sacramentis reconciliari oportet, ita tamen, vt si forte sanitatem recuperauerit, matrimonio soluto, ad pœnitentiam admittatur.

Cap. 3. De multinubis.

31. q. 1. De his qui frequenter. De his, qui frequenter vxores ducunt, & de his, quæ sæpius nubunt, tempus quidem pœnitentiæ his constitutum, manifestum est. Sed conuersatio, & fides eorum tempus abbreviat.

Cap. 4. De concupiscentia non consummata.

Siquis concupita muliere, etiam si concubitus eius desiderium habeat, non autem subsequatur effectus, manifestum est, hunc fuisse per diuinam gratiam liberatum.

Cap. 5. De catechumenis peccantibus.

Catechumenus, id est, audiens, qui ingreditur in ecclesiam, & stat cum catechumenis, si peccare fuerit visus, fignens genua, audiat verbum, vt se absteat ab illo peccato, quod fecit. Quod si in eo perdurat, abiici omnino debere.

Cap. 6. De pręnantibus baptizandis.

De pręnantibus, quod oportet eas baptizari, quando volunt. Nihil enim in hoc sacramento commune est parituræ, & illi, qui de eius vtero fuerit editus, quia vniuersis que in illa confessione libertas arbitrij declaratur.

Cap. 7. Presbyteros in secundis nuptiis non debere orare.

Presbyterum coniuuium secundarum nuptiarum interesse non debere, maxime cum præcipiatur, secundis nuptiis pœnitentiam tribuere. Quis ergo erit presbyter, qui propter coniuuium illis consentiat nuptiis?

Cap. 8. Vxor adulteræ virum, clericum fieri nõ debere.

Si cuius vxorem adulterium commississe, cum esset laicus, fuerit comprobatum, hic ad ministerium ecclesiasticum admitti non potest. Quod si in clericatu iam constituto eo, adulterauit, dato repudio, dimittere eam debet. Si vero retinere eius consortium velit, non potest suscepto ministerio perfrui.

Cap. 9. De presbyteris, corporali peccato præoccupatis.

Qui admisit corporale peccatum, & hic postea presbyter ordinatus est, si confessus fuerit, quod ante ordinationem suam peccauerit, non quidem offerat, maneat tamen in aliis officiis, propter eius studij vtilitatem. Nam cetera peccata, censuerunt plurimi, etiam ordinatione priuari. Quod si de his non fuerit confessus, nec ab aliquibus potest manifeste conuinci, huic ipsi de se potestas est committenda.

Cap. 10. De diaconis similiter.

Similiter & diaconus, si in eodem culpæ genere fuerit *Ibidem.* inuoluitus, sese à ministerio cohibebit.

Cap. 11. Quo tempore conueniat presbyterum ordinare.

Presbyter ante triginta annorum ætatem non ordinetur, quamuis sit probabilis vitæ, sed obseruet vsque ad præfinitum tempus. Dominus enim trigésimo anno baptizatus est, & tunc prædicauit.

Cap. 12. De his, qui in ægritudine baptisma consequuntur.

Siquis, in ægritudine constitutus, fuerit baptizatus, presbyter ordinari non debet. Non enim fides illius voluntaria est, sed ex necessitate est, nisi forte postea ipsius studium, & fides probabilis fuerit, aut hominum raritas cogat.

Cap. 13. De presbyteris alterius regionis.

Presbyteri, qui conregionales sunt, in ecclesia præsentibus episcopis, vel presbyteris ciuitatis, offerre non possunt, nec dare panem sanctificatum, nec calicem porrigere. Quod si absentes sint ciuitatis sacerdotes, & fuerint inui-

Summa Syluestri pp.

rati ad dandam orationem, soli debent dare. Vicarij autem episcoporum (quos Græci Chorepiscopos vocant) constituti sunt quidem ad exemplum septuaginta seniorum, sed tanquam confacerdotes propter sollicitudinem, & studium, quod in pauperes agunt, offerant, & honorabiles habeantur.

Cap. 14. De numero certo diaconorum.

D. 93. Diaconi septem esse debent secundum regulam, quamuis non magna sit ciuitas. Regulæ autem autoritas ista est. Quod & liber Act. apostolorum insinuat.

Decreta Syluestri Papa.

an. d. 315. Syluester pont. 32. Syluester, natione Romanus, sedit annis 23. Temporibus Constantini, fuit exul in monte Soracte persecutionis fugiens Imperatoris, vbi in cauernis petrarum cum suis clericis latitabat.

Postmodum rediens cum gloria, baptizauit Constantinum quem dominus curauit a lepra in baptismo: quoniam fugerat superstitionem idolorum, cui consignationem sancti spiritus adhibuit sancti Chrismaus vntione, dicens: Signet te Deus sigillo fidei suæ, in nomine patris, & filij & spiritus sancti &c. in consignatione fidei Amen. Quæ forma parum immutata, nunc seruatur in sacramento confirmationis.

Hæc eadem refert Constantinus in ædificio suo generali de conuersione sua ad fidem Christi.

Nicenum Concilium sub Syluestro pont. Huius temporibus factum est concilium in Nicæa Bithyniæ, vbi congregati sunt 318 episcopi catholici, qui exposuerunt fidem integram, sanctam, catholicam, & immaculatam. Et damnauerunt Arrium, Phorinum, & Sabellium. Et in vrbe Roma congregauit ipse cum consilio Augusti episcopos 277. & damnauit iterum Calixtum, & Arrium, Photinum, & Sabellium.

Hic constituit, vt baptizatum liniat presbyter chrismate leuatum de aqua, propter occasionem transitus mortis.

Idem constituit, vt sacrificium altaris non in serico, nec in panno tincto consecraretur, nisi tantum in lineo ex terra procreato, sicut corpus Domini nostri Iesu Christi in sudore linea & munda sepultum fuit.

Constituit idem, vt presbyter Arrium respicentem

non susciperet, nisi episcopus loci designati.

Constituit, & chrisma ab episcopo confici, & priuilegium episcopis contulit, vt baptizatum consignet propter hereticam suasionem.

Hic constituit, vt nullus laicus crimen clerico audeat inferre.

Idem, vt diaconi Dalmaticis in ecclesia vterentur, & palla lino stima læua eorum tegetur.

Idem constituit, vt nullus clericus propter quamlibet causam in curiam introiret, nec ante iudicem cinctum causam diceret, nisi in ecclesia.

Refertur etiam, huius temporibus Constantinum Romanam dotasse ecclesiam, & multas constituisse basilicas, quas ornauit magnificentissima largitione auri, & argenti.

In præfatione Nicæni Concilij, primum notatur illud, quod ecclesia Romana nullis synodicis decretis prælata est cæteris ecclesiis, sed euangelica voce Domini, & saluatoris nostri primatum obtinuit. Vbi dixit beato Petro apostolo: Tu es Petrus. Et adhibita est etiam societas in eadem Romana vrbe beatissimi apostoli Pauli, qui vno die, vnoque tempore gloriosa morte cum Petro (sub Nerone) agonizans, coronatus est. Et ambo pariter ecclesia Romanam Christo domino consecrarunt, aliisque omnibus vrbebus in vniuerso mundo eam sua præsentia, atque venerando triumpho prætulerunt. Vnde prima sedes est, cœlesti beneficio, Romanæ ecclesiæ. Secunda apud Alexandriam, à Marco euangelista Petri discipulo consecrata. Tertia apud Antiochiam, vbi beatus Petrus (priusquam Romam veniret) habitauit, & Ignatium episcopum constituit. Quarta apud Hierosolymam, vbi Iacobus apostolus est episcopus ordinatus. Itaque, secundum antiquorum patrum definitionem, sedes prima Hierosolymis esse minime dicitur, ne forte ab infidelibus, aut idiotis sedes domini nostri Iesu Christi (quæ in cælo est) in terra esse putaretur.

De prima in ecclesia Roma.

Matth. 16.

De origine Concilij Nicæni sub Constantino Augusto congregati.

Rufini nobis decimus liber, qui coniunctus est nouem libris Eccle. Histor. quos Eusebius Cæsariensis ædidi, d. iiii

necessario profertur ad medium. Quia dubium non est
318. sanctissimos patres, ex vniuerso Orientali, atque Oc-
cidentalibus orbe in Nicæa Bithyniæ congregatos, vt & Ar-
rij impium dogma, Christi auxilio, funditus damnaretur,
& salubri prouidentia constituerent, quid in sancta catho-
lica ecclesia debeat obseruari. Consule. c. 1. lib. 10. histo-
ecclesiast.

Etenim presbyter quidam apud Alexandriam, nomi-
ne Arrius, vir ipse & forma magis, quam virtute religio-
sus, sed gloriæ, laudisque, & nouitatis improbæ percupi-
dus, praua quædam de Christi fide proferre, & quæ antea
in quæstionem nunquam venerat, cœpit. Abcindere enim
ac separare ab illa æterna, & ineffabili Dei patris substā-
tia, vel natura filium conabatur. Quæ res in ecclesia plu-
rimos conturbabat, & à dulcimetis tranquillitate dimo-
uebat. Sed cum Alexander episcopus, natura lenis & quie-
tus, assiduis cōmonitionibus Arrium cuperet à prauo in-
cepto, & assertionibus impijs reuocare, nec tamen res ex
sententia procederet, & quod plerosque quodam cōtagio
pestiferæ assertionis infecerat, non solum apud Alexan-
driam, verumetiam per alias vrbes, prouinciâque disper-
ferat, perniciosum fore credens, si dissimularet a talibus,
plurimis confacerdotibus suis rem indicat. Quæstio la-
tius innotescit, sermo vsque ad aures religiosi principis
(quippe qui omni studio & diligentia curaret, quæ no-
stra sunt) peruenit. Tunc ille ex sententia sacerdotū apud
vrbem Nicæam episcopale concilium conuocat, ibique
Arrium trecentis decem & octo episcopis residentibus
adesse iubet, ac de eius propositionibus, & quæstionibus
iudicare. Sed in eo Concilio admirabile factum principis
non puto reticendum. Etenim cum ex omnibus penè lo-
cis episcopi conuenissent, & diuersis ex causis inter se di-
uersa iurgia detulissent, interpellabatur frequenter à sin-
gulis. Offerebantur libelli, culpæ proferbantur, & magis
ad hæc, quam ad id quod fuerat ventum, animos dabant.
At ille susceptis à singulis libellos, quos simul omnes in
sinu suo continens, nec in eis quod contineretur, aperiens,
ait ad episcopos: Deus vos constituit sacerdotes, & pote-
statem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, ideo nos
à vobis recte iudicamur, vos autem non potestis ab ho-

minibus iudicari. Propter quod Dei solius inter vos ex-
pectate iudicium, vt & vestra iurgia, quæcunque sunt, ad
illud diuinum referuētur examen. Vos enim nobis à Deo
dati estis. Conueniens non est, vt homo iudicet Deos:
sed ille solus, de quo scriptum est, Deus stetit in synago-
ga deorum, in medio autem Deos discernit. Et ideo (his
omnibus) alia, quæ ad fidem Dei pertinent, absque vlla a-
nimorum contentione discutite. Cum hæc dixisset, o-
mnes simul querimoniarum libellos iussit exuri, ne inno-
tesceret vlli odium, & fugillatio sacerdotum. &c.

In hoc etiam Concilio adfuit Paphuntius, homo dei,
episcopus Aegypti, in quo tanta inerat gratia, vt signa per
eum non minus, quam olim per Apostolos fierent. Vide
lib. 10. ecclesiast. histor. c. 4. & 5. vbi referuntur alia anno-
tatione digna. Vide & historiam tripartitam, lib. 1. cap. 13.
& deinceps vsque ad 21. vbi plurima notantur ad hoc Cō-
cilium concernentia.

Interea, per dies singulos agitabatur conuentus, neque
facile, aut temere de re tanta statuere audebant. Euoca-
batur Arrius frequenter in concilium, & assiduo tractatu
assertiones eius discutebantur, & quid aduersum hæc te-
neri deberet, ac statui, summa cum deliberatione quære-
batur. Tandem post diutinum, multūque tractatum, &
placuit omnibus, ac velut vno cunctorum ore & corde
decernitur, Homouision conscribi debere, id est, eiusdem
cum patre substantiæ filium confiteri, idque firmissima
omnium sententia pronunciat. Decem & septem so-
li tunc fuisse dicuntur, quibus Arrij magis fides place-
ret, extrinsecus creatum Dei filium, & non ex ipsa pa-
tris deitate progenitum confirmantes. Defertur ad Con-
stantinum sacerdotum concilij sententia. Ille tanquam à
deo prolatus veneratur. Cui si quis tentasset obniti, ve-
lut contra diuina statuta venientem, in exilium se prote-
statur acturum. Sex igitur soli cum Arriano se patiuntur
expelli, reliqui vero vndecim concilio inter se habito,
acquiescunt ad subscribendum manu sola, non mente.
Cuius simulationis author præcipue extitit Nicomedia
episcopus Eusebius.

Post, iidem patres ædiderunt canones. xx. quos ha-
bes à Gratiano transcriptos in volumine decretorum va-

Psal. 81.

Homouisio.

riis in locis.

Athanasius Alexandrinus tradit 70. capitula decreta à Nicæno concilio, sed 20. tantum canones habet ecclesia Romana, vt vult Stephanus papa. Et habetur d. 16. c. Viginti. Quomodo alia non extant, nescitu. Certum est, Antiocheno concilio aliqua esse incerta, & nonnulla alia in Sardinense concilium trāsata, vt patebit ex canonibus prædictorum conciliorum, & quædam alia in epistolis, & decretis Iulij papæ primi.

Bona pars horum viginti canonum concilij Niceni repetita est in concilio Arelaten. 2. & aliqui ex 70. quorum meminit Athanasius.

Regula siue Canones Niceni concilij.

Itaque cum conuenisset hoc sanctum & magnum concilium apud Nicæam Bithyniæ ciuitatem, Constantino Augusto, & Lycinio Cæsare, & c. decreta, 363. statuta sunt ab episcopis, quæ infra scripta sunt, & ex Græco in Latinum versa sermonem. Et placuit, vt hæc omnia mitterentur ad episcopum vrbs Romæ Syluestrum.

Canon. 1. De eunuchis, & de his, qui se ipsos abscindunt.

D. 55. Si- Siquis in ægritudine, vel à medicis sectus est, vel à Barbaris castratus, placuit vt iste permaneat in clero. Siquis autem sanus seipsum abscidit, hic (etiã si est in clero) cessare debet, & ex hoc nullum talem oportet ordinari. Sicut autè de his, qui vel affectauerint hæc, vel ausi sunt se ipsos abscindere, hæc quæ diximus, statuta sunt: Ita si qui, vel à Barbaris, vel à dominis suis eunuchi facti sunt, & probabilis vitæ sunt, tales hos suscipit ecclesiastica regulæ in clerum.

Canon. 2. De his, qui post baptismum statim ad clerum applicantur.

D. 43. Quo- Quoniam multa, siue per necessitatem, siue ex quacunque causa contra regulam gesta sunt, ita vt homines ex vita gentili nuper adhuc catechizati, vel instituti, statim ad spirituale baptismum venissent, & continuo cum baptizati sunt, etiam ad episcopatum, vel presbyteriũ prouecti sunt. Recte igitur visum est, de cætero nihil tale debere fieri. Nam & tempore opus est, vt sit catechumenus, & post baptismum multa probatione indiget. Euidens nan-

que Apostolicum præceptum est, dicens: Non neophytũ, ne forte elatus in iudicium incidat, & laqueum diaboli, Si verò procedente tempore, aliquod peccatum admiserit, & conuictus duobus vel tribus testibus fuerit, cesset à clero qui huiusmodi est. Siquis verò præter hæc facit, tanquam contraria statutis sancti Concilij gerens, ipse de clericatus honore periclitabitur.

Canon. 3. De subintroductis mulieribus.

Omnibus modis interdixit sancta synodus, neque episcopo, neque presbytero, neque diacono, neque vlli clericorum omnino licere habere secum mulierem extraneã, nisi fortè mater, aut foror, aut auia, aut amita, vel matertera sit. In his nanque solis personis, & harum similibus, omnis quæ ex mulieribus est, suspicio declinatur. Qui autè præter hæc agit, periclitatur de clero.

Canon. 4. Qualiter episcopi debeant ordinari.

Episcopum oportet ab omnibus episcopis (si fieri potest) qui sunt in prouincia eius, ordinari. Si verò hoc difficile fuerit, vel aliqua vigente necessitate, vel itineris longitudine, certe tres episcopi debent in vnum esse congregati, ita vt etiam cæterorum qui absentes sunt, consensus literis teneant, & ita faciant ordinationem. Potestas sanè vel cõfirmatio pertinebit per singulas prouincias ad metropolitani episcopum.

Canon. 5. De excommunicatis clericis, vel laicis.

Seruetur & ista sententia, vt hi qui ab aliis excommunicantur, ab aliis ad communionem non recipiantur. Requiritur sanè, si forte aliqua indignatione, aut contentione, aut qualibet commotione episcopi sui, excommunicati sint. Vt ergo digna hæc possit examinatione perquiri, recte visum est, per singulos annos in singulis prouinciis, bis in anno episcoporum concilium fieri, vt simul in vnũ conuenientes ex communi prouincia, huiusmodi examinent quæstiones, vt ita demum hi, qui ob culpas suas episcoporum suorum offensas merito contraxerunt, dignè etiam à cæteris excommunicati similiter habeantur, quousque in communi, vel ipsi episcopo suo visum fuerit, humaniorem circa eos ferre sententiam. Habeatur autem semel Concilium antè dies quadagesimæ, vt omnibus, si quæ sunt, simultatibus amputatis, mundum & solenne deo

1. Tim. 3.

D. 32. Interdixit. Et in decre. suo lib. 3.

D. 94. Episcopi ab omnibus.

II. q. 3. Seruetur ista sententia.

D. 18. Hæmel Concilium antè dies quadagesimæ, vt omnibus, si beatur sequatur mel concilij.

munus possit offerri. Secundum verò agatur circa tempus Autumni.

Canon 6. De primatibus episcoporum metropolitanorum.

D. 65. Mos antiquus. Mos antiquus perdurat in Aegypto, vel Libya, & Pentapoli, ut Alexandrinus episcopus horum omnium habeat potestatem, quoniam quidem & episcopo Romano * parilis mos est. Similiter autem & apud Antiochiam, ceteraque prouincias, honor suus unicuique seruetur ecclesiae. Per omnia autem manifestum est, quod si quis praeter voluntatem & conscientiam metropolitana episcopi fuerit ordinatus, hunc, concilium magnum & sanctum censuit, non debere esse episcopum. Sanè si communi omnium consensu rationabiliter probato, secundum ecclesiasticam regulam, duo vel tres animositate ducti, per contentionem contradicant, obtineat plurimorum sententia sacerdotum. * Nonnullis perperam visum est, quod hic Canon sextus parem faceret episcopum Romanum cum aliis metropolitanis, quia dicit: Episcopo Romano parilis mos est. Sed licet hoc leue sit argumentum, ut eo ambigamus de re alioqui tã cognita, & probata, consulti varias editiones, tam Graecas quam Latinas, in illis si inscriberetur hic Canon ad hunc modum. Et in editione quadam Latina antiquissima, quam exhibuit mihi Reuerend. Marcellus, Cardinalis sanctae Crucis amplissimus, & vnus ex tribus vicariis apostolicae sedis in synodo Tridentina inuentus dignissimus, sic habet sextus hic Canon. Mos antiquus perduret in Aegypto, vel Libya, & Pentapoli, ut Alexandrinus episcopus horum omnium habeat potestatem: quoniam quidem metropolitanis episcopo hoc idem moris est, & c. Hunc scrupulum lectori excimere libuit, ne in eum impingat.

Canon 7. De honore episcopi Hierosolymitani.

D. 65. Quo niam mos antiquus. Quoniam mos antiquus obtinuit, & vetusta traditio, ut Aeliae i. Hierosolymorum episcopo honor deferatur, habeat consequenter honorem, manente tamen metropolitanae ciuitatis propria dignitate.

Canon 8. De Nouatianis.

1. q. 7. Siqui voluerint. Siqui voluerint venire ad ecclesiam catholicam ex Nouatianis placuit sancto concilio, ut ordinentur, & sic maneat in clero. Ante omnia autem hanc habeant ab eis confessionem, quam per scripturam exigi oportet, ut fatean-

tur se cum omni consensu ecclesiae catholicae statuta obseruatos, id est communicatos se & his, qui fortè secundas nuptias experti sunt, vel his qui persecutionis tempore lapsi sunt. Quibus tamen lapsis poenitentiae modus, & tempus ascriptum est, ut in omnibus sequantur ea, quae in ecclesia catholica obseruantur. Et sicubi iidem ipsi fuerint inuenti, siue in vicis, siue in vrbybus, clerici ordinati à catholicis, sic etiam in clero persistant, vnusquisque tamen in suo ordine. Si verò episcopus, vel presbyter ecclesiae catholicae fuerit, ad quem aliqui ex his accedunt, certum est, quod episcopus quidem catholicus suam habeat dignitatem. Similiter autem presbyteri, & diaconi habeant. Hi verò, qui ab istis veniunt, si fortè episcopus fuerit, habeat sacerdotij dignitatem, nisi fortè placeat catholico episcopo concedere ei etiam episcopalis nominis honorem. Si verò non placuerit, inueniat ei locum, ut sit in parochia Chorepiscopus, aut in clero presbyter, ut in ciuitate vna non videantur duo episcopi esse, & ille omnimode in clero permanere videatur.

Canon 9. De presbyteris sine examinatione constitutis.

Si qui sine examinatione promoti, presbyteri sunt, & postea examinati confessi sunt peccata sua, & cum confessi fuissent, contra regulam venientes, homines manus eius temere imposuerunt, hos ecclesiasticus ordo non recipit. In omnibus enim, quod irreprehensibile est, defendit ecclesia sancta.

Canon 20. De lapsis clericis ordinatis.

Quicumque ex lapsis per ignorantiam sunt ordinati, vel contemptu eorum, qui eos ordinauerunt, hoc non praedicat regulam ecclesiasticae. Cum enim compertum fuerit, deponantur.

Canon 11. De his, qui sponte lapsi sunt, qualiter debeant poenitere.

De his, qui praeter necessitatem praenunciati sunt, aut propter oblationem facultatum; aut propter periculum, aut aliquid huiusmodi, quod factum est sub tyrannide Licinij, placuit sanctae synodo, licet indigni sint misericordia, tamen aliquid circa eos humanitatis ostendi. Si quos ergo ex animo poenitet, tribus annis inter poeniteatas ha-

D. 81. Si quis sine examine.

D. 81. Quicumque ex his.

beantur. Si tamen fideles sunt, septem annis aliis inter pœnitentes sint, duobus autem annis iidem sine oblatione in oratione sola, participant populo. Siqui verò per Dei gratiam vocati, primo quidem ostēderunt fidem suā, deposito militiæ cingulo, post hæc autem ad proprium vœnitium reuersi sunt, vt & pecunias darent, & ambirēt redire rursus ad militiam, isti decem annis sint inter pœnitentes, post primum triennium, quo fuerint inter audientes. Ab omnibus verò illud præcipue obseruetur, vt animus eorum, & fructus pœnitentię attendatur. Quicumque enim cum omni timore & lachrymis perseverantibus, & operibus bonis, conuersationem suam non verbis solis, sed opere & veritate demonstrant, cum tempus statutum etiam ab his fuerit impletū, & orationibus iam cœperint communicare, licebit etiam episcopo humanius circa eos aliquid cogitare. Qui verò indifferēter habuerint lapsū, & sufficere sibi (quod ecclesiam introierunt) arbitrantur, isti omnimodo tempora statuta complebunt.

Canon. 12. De excommunicatis à seculo exeuntibus.

26. q. 6. De his verò, qui.

De his verò, qui recedūt ex corpore, antiq̄æ legis regula obseruabitur etiam nunc, ita vt si fortè quis recedat ex corpore, necessario vitæ suæ viatico non defraudetur. Quod si desperatus aliquis, recepta communione, superuixerit, sit inter eos, qui sola oratione communicant. De omnibus tamen his, qui à corpore recedunt, in tradendo eis communionem, & cura, & probatio sunt episcopi.

Canon. 13. De cathecumenis.

Placuit huic sancto & magno Concilio, de cathecumenis, qui lapsi sunt, vt tribus annis inter audientes verbum sint tantummodo, post hæc verò orent cum cathecumenis.

Canon. 14. De diaconis, ne corpus Christi tradant presbyteris.

D. 23. Peruenit ad sanctum Concilium, quod in locis quibusdam, & ciuitatibus, presbyteris sacramenta diaconi porrigant. Hoc neque regula, neque consuetudo tradidit, vt hi, qui offerendi sacrificij non habent potestatem, his qui offerunt, corpus Christi porrigant. Sed & illud innotuit, quod quidam diaconi, etiam ante episcopum sacramenta sumunt. Hæc ei go omnia amputentur, & accipiant secun-

dam, & ciuitatibus, presbyteris sacramenta diaconi porrigant. Hoc neque regula, neque consuetudo tradidit, vt hi, qui offerendi sacrificij non habent potestatem, his qui offerunt, corpus Christi porrigant. Sed & illud innotuit, quod quidam diaconi, etiam ante episcopum sacramenta sumunt. Hæc ei go omnia amputentur, & accipiant secun-

dum ordinem post presbyteros ab episcopo, vel à presbytero sacram communionem. Quod si non fuerit in præfenti, vel episcopus, vel presbyter, tunc ipsi proferant & edant. Sed nec sedere quidem licet in medio presbyterorum diaconos. Siquis autē non vult his sufficiens esse post hanc definitionem, cesset esse diaconus.

Canon. 15. De clericis temere ab ecclesia recedentibus.

Propter multas perturbationes, & frequentes tumultus seditionum, quæ fieri solent, placuit omnimodo ista abscondi consuetudinem, quæ contra regulam est (sicubi tamen sit) id est, ne de ciuitate ad ciuitatem transeat vel episcopus, vel presbyter, vel diaconus. Siquis verò post hæc statuta sancti huius Concilij, tale aliquid agere tentauerit, infringatur omni genere huiusmodi conatus, & restitua- tur propriæ ecclesiæ, in qua ordinatus est.

Canon. 16. De presbyteris vel clericis, qui ad alias ciuitates transeunt.

Siqui verò, timorem Dei ante oculos non habentes, neque ecclesiastica statuta custodientes, recesserint ab ecclesia sua, siue presbyter, siue diaconus, vel in quocunque ecclesiastico ordine positi fuerint, non debent suscipi in alia ecclesia, sed cum omni necessitate cogantur, vt redeant ad ecclesiam suam. Quod si permanerint, excommunicare eos oportet.

Canon. 17. De clericis non ordinandis sine consensu sui episcopi.

Siquis ausus fuerit aliquem, qui ad alterum pertinet, ordinare in sua ecclesia, cum non habeat consensum episcopi ipsius, à quo recessit clericus, irrita erit huiusmodi ordinatio.

Canon. 18. De clericis vsuras accipientibus.

Quoniam multi clerici, avaritiæ causa, turpia lucra sectantes, obliui sunt diuini præcepti, quo dictum est: Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram, scelerantes ceteris exigant, statuit hoc sanctum concilium, vt si quis inuentus fuerit post hanc definitionem, vsuras accipere, vel ex quolibet tali negotio turpia lucra sectari, vel etiam species frumentorum ad septuplum dare, omnis qui tale aliquid conatus fuerit ad quæstum, deiciatur à clero, & alienus

7. q. 1. Non oportet episcopum.

7. q. 1. Siqui vero.

D. 71. Siquis ausus fuerit.

14. q. 4. Quoniam multi clerici.

Pfal. 141.

ab ecclesiastico habeatur gradu.

Canon 19. De Paulianistis, & Cataphrygis, rebaptizandis:

1. q. 1. Si quis confu- Siquis confugit ad ecclesiam catholicam de Paulianis-
gerit. tis & Cataphrygis, statutum est, rebaptizari eos debere. Siqui verò clerici erant apud eos (siquidem inculpati fuerint, & irreprehensibiles) rursus etiam ordinentur ab episcopo ecclesie catholice. Si verò examinati, min⁹ fuerint apti deprehensi, deponi eos oportet. Similiter autè & circa diaconos, & de omnibus, qui in eodem clero inueniuntur, eadem forma seruabitur. Comemorauimus autem diaconissas, quæ in hoc ordine inuentæ sunt, quæ nec manus impositionem aliquam habeant, & omni modo inter laicas habeantur. Similiter autem diaconissæ, quæ in catholico canone non habentur, simili loco, id est, laicæ, & tanquam non consecratæ deputentur.

*De con. d. 3
Quoniam
sunt.*

Canon 20. De flectendo genua.

Quoniam sunt in dominica die quidam ad orationem genua flectentes, & in diebus Pentecostes, propterea utriusque statutum est à sancta synodo, quoniam consona, & conueniens per omnes ecclesias custodienda consuetudo est, ut stantes ad orationem, vota domino reddamus.

Et subscripserunt trecentidecem & octo episcopi, qui in eodem concilio conuenerunt.

Osus episcopus ciuitatis Cordubensis, prouinciæ Hispaniæ dixit: Ita credo, sicut superius dictum est.

Victor, & Vincentius, presbyteri urbis Romæ pro venerabili viro Papa, & Episcopo nostro Syluestro, subscriptimus, &c.

Cæterorum verò episcoporum nomina recitata sunt in conciliorum volumine magno.

F I D E S N I C A E N A E S Y N O D I.

*Symbolum
Nicænae sy
nodi.*

Credimus in vnum Deum patrem omnipotentem, & omnium visibilem, inuisibilemque factorem. Et in vnum dominum Iesum Christum, filium Dei, natum ex patre, vnigenitum, hoc est, ex substantia patris. Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero. Natum, non factum. Homouision, hoc est consubstantialem patri, per quem

quem omnia facta sunt, & quæ in cælo, & quæ in terra. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus, & homo factus, est passus. Et resurrexit tertia die, & ascendit in cælos, & inde venturus est iudicare viuos & mortuos. Et in spiritum sanctum. Dicentes autem, erat, quando non erat, aut non erat, antequam fieret, & quia ex non extantibus factus est, aut ex altera substantia, vel essentia dicentes esse, aut creatum, aut conuertibilem filium Dei, hos tales anathematizat catholica, & apostolica ecclesia. Hanc venerabilem fidem trecenti quidem decem & octo, & agnouerunt, & amplexi sunt, & (sicut ait Eusebius) consonantes, & vnanimis in scriptis explanauerunt. Quinque verò non receperunt, verbum consubstantialitatis reprehedentes.

Eodem tempore celebratum est concilium Romanum, sub Syluestro papa, præfente Constantino intra thermas Domitianas cum ducentis septuagintaquinque episcopis, qui vocati à Syluestro in ipsa synodo conuenerunt, in quo denuo damnauit Calixtum, Arrium, Phorinum, & Sabelium, & ordinauerunt canones sequentes.

Canones Syluestri episcopi urbis Romæ, & domini Constantini Augusti.

Canon. 1. De congregatiue episcoporum, vel diaconorum.

Eodem tempore cum multi nobiles gauderent, quod Constantinus baptizatus esset à Syluestro urbis Romæ episcopo, & mundatus fuisset à lepra, per hoc beneficium quod accepit à Domino Iesu Christo per Syluestrum episcopum, cæpit integre prædicare Dominum Iesum Christum, & confiteri eius beneficia. Syluester igitur episcopus urbis Romæ congregauit fratres, compresbyteros & coepiscopos, vel diaconos suos ciues Romanos. Et quoniã mater ecclesia genuerat filium charissimum Constantinum, integre igitur Syluester episcopus urbis Romæ, cum suis eam ordinare desyderauit, & filios eius frequenter lactare, & gradus eius ordinis, & consuetudines conseruare. Collegit autem vniuersam synodum episcoporum cum consilio Augusti, vel matris eius, & fecit parari in urbe Roma intra thermas Domitianas, quæ nunc cognominantur Traianæ. Collegit autem in gremio sedis suæ ducentos octogintaquatuor episcopos, quibus Augustus Cõ-

stantinus vehicula, & annonas præstari præcepit. Et alij 57. Episcopi partis Rinocoruræ, quorum chirographus in eorum concilio declaratur. Ceterum quadraginta duo presbyteri urbis Romæ, & diaconi sex. Subdiaconi sex. Acolyti eius confilio facti quadraginta quinque. Exorcistæ 22. Lectores urbis Romæ nonaginta, quorum præsentibus parentes audiebant. Notarij ecclesiæ. 14. qui gesta diuersorum martyrum suscipientes, ordinare narrabant. Hos omnes etiam dum in vno articulo ad examen sanctitatis colligeret in thermas supradictas, voluit vt nullus laicorum præsens esse videretur.

Canon. 4. Vt de redditibus ecclesiæ quatuor partes fiant.

Commoneo autem vobis omnibus, mihi confortibus monumentum hoc, vt de redditibus ecclesiæ quatuor partes fiant, quarum vna cadat pontifici ad sui sustentationem. Altera presbyteris, & diaconis, & omni clero. Tertia tæplorum, & ecclesiarum reparationi. Quarta pauperibus, & infirmis, & peregrinis.

Facultas ecclesie quadripartienda.

Constituit & hunc ordinem, vt si quis de clero, vel presbyteris vniuersi loci transferit (quod commune est) de hoc mundo, si neminem de suo genere habuerit confortem, quicquid paupertas eius haberet, conferret ecclesiæ, & exinde quatuor partes fierent, sicut supra dictum est.

Canon. 5. Vt nullus presbyter chrisma conficiat.

Constituit etiam clara voce idem Syluester episcopus urbis Romæ, vt nemo presbyterorum chrisma conficeret, dicens, quoniam Christus à chrismate vocatur.

Canon. 6. De numero diaconorum parochiarum, & Cardinalium urbis Romæ.

Et vt diaconi non essent plures per parochiarum examen, nisi duo, & Cardinales urbis Romæ. 7. ita tamen, vt dalmaticis vterentur, & palla linoctima læua eorum tegeretur.

Canon. 8. Vt nullus subdiaconus ad nuptias transeat.

Nullum autem subdiaconorum ad nuptias transire præcipimus, ne aliquam præuaricationem sumpserit.

Et subscripserunt supradicti episcopi in istud, prædicante Syluestro episcopo urbis Romæ. Subscripsit autem & nouissimus Calphurnius præfectus urbis. Subscripsit Augustus Constantinus cum matre Helena Augusta. Tunc fe-

cit orationem sedens in eodem loco, & discesserunt.

ACTIO SECUNDA.

Alia autem die venerunt omnes presbyteri urbis Romæ, & diaconi, & episcopi, omnes. 284. intra thermas Domitianas, quæ nunc Traianæ vocantur, & sedit in sede sua in eodem loco. Ibi autem fecit septem regiones, & diuisit diaconis. Erant autem diaconi isti Fabianus, Marcus, Liberius, Archidamus, Iulius, &c.

Canon. 16. Vt nullus clericus, vel presbyter, propter causam suam intret in curiam.

Nemo enim clericus, vel diaconus, aut presbyter propter causam suam quamlibet intret in curiam, quoniam omnis curia à cruore dicitur, & immolatio simulachrorum est. Quoniam si quis clericus in curiam introiret, anathema suscipiat, nunquam rediens ad matrem ecclesiam. A comunione autem non priuetur propter tempus turbidum.

Canon. 17. Vt nullus peccantem clericum cade attingat.

Nemo enim quisquam peccantem clericum cade attingat. Non presbyter, non diaconus, non episcopus supra clericum, vel seruitorem ecclesiæ ad cadem perducatur. Sed si ita causa exigit clerici, triduo priuetur honore, vt poenitentes redeant ad matrem ecclesiam.

Canon. 20. Vt nullus diuidet primam sedem iustitia.

Nemo enim iudicabit primam sedem, quoniam omnes sedes à prima sede iustitiam desiderant temperari. Neque ab Augusto, neque ab omni clero, neque à regibus, neque à populo iudex iudicabitur.

Et subscripserunt 284. Episcopi, & 45. diaconi, & duo sequentes, Augustus Constantinus, & mater eius Helena. Et fixit canonem hunc Syluester episcopus in vrbe Roma, & omnibus episcopis aspersit, & scripsit. Actum in Traianas thermas, tercio calen. Iunij, Domino Constantino Augusto tercio, & Prisco consule.

Syluester episcopus sanctæ & apostolicæ sedis præsul urbis Romæ, dixit: Quicquid in Nicæa Bithyniæ constitutum est, ad robur sanctæ matris ecclesiæ catholicæ, à sanctis sacerdotibus 318. nostro ore confirmamus. Omnes, qui ausi fuerint dissoluere definitionem sancti & magni concilij, quod apud Nicæam congregatum est sub præ-

Corroboratio Concilij Nicæni.

sentia piissimi, & venerandi principis Constantini Augusti, anathematizamus. Et dixerunt omnes, Placet.

In exemplaribus huius synodi Romanæ est intolerabilis deprauatio: & ne aliquid ex proprio adderemus, transcripsimus hæc parum explicata.

CONCILIVM ELIBERTINVM HISPANIÆ circa Syluestri papæ primi, & Nicæni concilij tempora celebratum. Est prouinciale concilium 19. Episcoporum.

Concilij Elibertinum.

Cap. 1. De his qui post baptismum idolis sacrificant.

Placuit, ut quicumque post fidem baptismi salutaris, ad ultra ætate ad templum idoli idolatraturus accesserit, & fecerit, quod est crimen capitale, nec in fine eum ad communionem suscipere.

Cap. 2. De sacerdotibus gentium, qui post baptismum immolauerunt.

Flamines, qui post fidem lauacri, & regenerationis sacrificauerint, eò quòd geminauerint scelera, accedente homicidio, vel triplicauerint facinus, cohærente mœchia, placuit eos nec in fine accipere communionem.

Cap. 3. De eisdem, si idolis tantum munus dederint.

Item, flamines, qui non immolauerunt, sed munus tantum dederunt, eò quòd se à funestis abstinerunt sacrificiis, placuit, in fine eis præstare communionem, facta tamen legitima pœnitentia. Item. Ipsi si post pœnitentiam fuerint mœchari, ulterius eis non esse dandam communionem, ne lussisse de dominica communionem videantur.

Cap. 4. De eisdem, quando baptizabuntur.

Item flamines, si fuerint catechumeni, & se à sacrificiis abstinerunt, post triennij tempora, placuit ad baptismum admitti debere.

Cap. 5. Si domina per zelum ancillam occiderit.

D. 50. Si qua fœmina.

Si qua fœmina, furore zeli accensa, flagellis verberauerit ancillam suam, ita ut intra tertium diem animam cum cruciatu effundat, eò quòd incertum sit, voluntate, an casu occiderit, si voluntate, post septem annos, si casu, per quinque annorum tempora, acta legitima pœnitentia, ad communionem placuit admitti. Quòd si infra tempora constituta fuerit infirmata, accipiat communionem.

Cap. 6. Siquis per malitiam hominem interfecerit.

Siquis verò maleficio interficiat alterum, eò quòd sine idolatria perficere scelus non potuit, nec in fine impartendam esse illi communionem.

Cap. 7. De pœnitentibus mœchæ, si rursus peccauerint.

Siquis forte fidelis, post lapsum mœchæ, post tempora constituta, acta pœnitentia, denuo fuerit fornicatus, placuit eum nec in fine habere communionem.

Cap. 8. De fœminis, quæ relictis viris suis, aliis nubunt.

Item, fœminæ, quæ nulla præcedente causa, reliquerunt viros suos, & alteris se copulauerunt, nec in fine accipiant communionem.

Cap. 9. De eisdem, quæ adulteros maritos relinquunt.

Item, fidelis fœmina, quæ adulterum maritum reliquit fidelem, & alterum duxerit, prohibeatur ne ducat. Si delis fœmina autem duxerit, non prius accipiat communionem, quam natis quem reliquit, de seculo exierit, nisi necessitas infirmitatis dare compulerit.

Cap. 10. De relicta catechumeno, si alterum duxerit.

Si ea, quam catechumenus reliquit, duxerit maritum, potest ad fontem lauacri admitti. Hoc & circa fœminas catechumenas erit obseruandum. Quòd si fuerit fidelis, quæ ducitur ab eo, qui vxorem inculpata reliquit, & cum cluerit illam ab vxore, quam sine causa reliquit, placuit huiusmodi in fine dari communionem.

Cap. 11. De eadem, si grauiter egrotauerit.

Intra quinquennij autem tempora, catechumena, si grauiter fuerit infirmata, dandum ei baptismum, placuit non denegari.

Cap. 12. De mulieribus, quæ lenocinium fecerint.

Mater, vel parentes, vel qualibet fidelis, si lenocinium exercuerit, eò quòd alienum vendiderit corp⁹, vel potius suum, placuit eam nec in fine accipere communionem.

Cap. 13. De virginibus Deo sacratis, si adulterauerint.

Virgines, quæ se Deo dedicauerint, si pactum perdidissent, virginitatis, atque eidem libidini seruiuerint, non intelligentes quid amiserint, placuit nec in fine dandam eis esse communionem. Quòd si semetipsas pœnituerint, quòd infirmitate corporis lapsæ fuerint, & toto tempore

27. q. 1. Virgines.

vita suae huiusmodi foeminae egerint poenitentiam, & abstinerint se a coitu, eod quod lapsae potius videantur, placuit eas in fine communionem accipere debere.

Cap. 14. De virginibus secularibus, si moechatae fuerint.

Virgines, quae virginitatem suam non custodierint, si eosdem qui eas violauerunt, acceperint & tenuerint maritos, eod quod solas nuptias violauerint, post annum sine poenitentia reconciliari debebunt. Vel, si alios cognouerint viros, eod quod moechatae sint, placuit per quinquennij tempora, acta legitima poenitentia, admitti eas ad communionem.

Cap. 15. De coniugio eorum, qui ex gentilitate veniunt.

Propter copiam puellarum, gentilibus minime in matrimonium danda sunt virgines christianae, ne etas in florem tumens, in adulterio resoluaatur anima.

Cap. 16. De puellis fidelibus, ne infidelibus coniungantur.

Haereticis, qui errant ab ecclesia catholica, nec ipsi catholicas dandas puellas, sed neque iudaeis, neque haereticis dari placuit, eod quod nulla possit esse societas fidelis cum infideli. Si contra interdictum fecerint parentes, abstinere per quinquennium placet.

Cap. 17. De eis, qui filias sacerdotibus gentilibus coniungunt.

Si qui forte sacerdotibus idolorum filias suas iunxerint, placuit nec in fine eis danda communionem.

Cap. 18. De sacerdotibus, si moechati fuerint.

Episcopi, presbyteri, diaconi, si in ministerio positi, detecti fuerint quod sint moechati, placuit, & propter scandalum, & propter nephandum crimem, nec in fine eos communionem accipere debere.

Cap. 19. De clericis negotia sectantibus.

Episcopi, presbyteri, & diaconi, de locis suis negotiandi causa non discedant, nec circumueites prouincias, questuosas nundinas sectentur. Sane, ad victum sibi conquirendum, aut filium, aut libertam, aut mercenarium, aut amicum, aut quemlibet mittat, & si voluerint negotiari, intra prouinciam negotientur.

Cap. 20. De clericis, & laicis usurarijs.

D. 47. Si quis clericorum detectus fuerit usuras accipere, placuit degradari, & abstinere. Si quis etiam laicus accepisse

xiii.

probatum usuras, & promiserit correptus se iam cessaturum, nec ulterius exacturum, placet ei veniam tribui. Si vero in ea iniquitate durauerit, ab ecclesia sciat se esse piciendum.

Cap. 21. De his, qui ad ecclesiam tarde accedunt.

Siquis in ciuitate positus, tres dominicas ecclesiam non accesserit, tanto tempore abstinere, vt correptus esse videatur.

Cap. 22. De catholicis in haeresim transeuntibus.

Siquis de catholica ecclesia, ad haeresim transitum fecerit, rursusque ad ecclesiam recurrerit, placuit huic poenitentiam non esse denegandam, eod quod cognouerit peccatum suum, qui etiam decem annis agat poenitentiam, cui post decem annos praestari communicatio debet. Si vero infantes fuerint transducti, quod non suo vitio peccauerint, incunctanter recipi debent.

Cap. 23. De temporibus ieiuniorum.

Ieiunia, seu abstinentias per singulos menses placuit celebrari, exceptis diebus duorum mensium Iulij, & Augusti ob eorundem infirmitatem.

Cap. 24. De his, qui peregre baptizantur, vt ad clericum non veniant.

Omnes, qui in peregrinatione fuerint baptizati, eod quod eorum minime sit cognita vita, placuit ad clericum non esse promouendos in alienis prouincijs.

Cap. 25. De epistolis communicatoris confessorum.

Omnis, qui attulerit literas confessorias, sublato nomine confessoris, eod quod sub hac nominis gloria partim concutiant simplices, communicatoriae ei danda sunt literae.

Cap. 26. Et omni sabbato ieiunetur.

Errorum placuit corrigi, vt omni sabbati die ieiunium super positionem celebremus.

Cap. 27. De clericis, vt extraneam mulierem in domo non habeant.

Episcopus, vel quilibet clericus alius, aut sororem, aut filiam virginem dicatam Deo, tantum secum habeat, extraneam vero nequam quam secum habeat.

Cap. 28. De oblationibus eorum, qui non communicant.

Episcopum placuit, ab eo qui non communicat, munera accipere non debere.

Cap. 29. De Energumenis, qualiter habeantur.

e iiii

Energumenum, qui ab erratico spiritu exagitur, huius nomen, neque ad altare cum oblatione esse recitandum, neque permittendum, ut sua manu in ecclesia ministret.

Cap. 30. De his, qui post lauacrum mœchati fuerint, ut nec subdiaconi fiant.

Subdiacōnem eum ordinare non debere, qui in adolescentia sua fuerit mœchatus, eò quòd postmodum per subreptionem ad altiore gradum non sit promouendus. Si autem aliqui sunt in præteritum ordinati, amoueantur.

Cap. 31. De adolescentibus, qui mœchati fuerint.

Adolescentes, qui post fidem lauacri salutaris fuerint mœchati, cum duxerint vxores, acta legitima pœnitentia, placuit ad communionem eos admitti debere.

Cap. 32. De excommunicatis presbyteris.

Siquis graui lapsu in ruinam mortis incidit, placuit agere pœnitentiam non debere, sine episcopi consulto, sed potius apud episcopum agat, cogente tamen infirmitate. Non est presbyterorum, aut diaconorum communionem talibus præstari debere, nisi eis iusserit episcopus.

Cap. 33. De episcopis, & ministris, ut ab vxoribus abstineant.

Placuit in totum prohibere Episcopis, presbyteris, diaconis, ac subdiaconis positus in ministerio, abstinere se à coniugibus suis, & non generare filios. Quòd quicunque fecerit, ab honore clericatus exterminetur.

Cap. 34. Ne cœrei in cœmeteriis incenduntur.

Cæreos per diem, placuit, in cœmeterio non incendi. Inquietandi enim sanctorum spiritus non sunt. Qui hæc non obseruauerint, arceantur ab ecclesiæ communionem.

Cap. 35. Ne fœminæ in cœmeteriis peruigilent.

Placuit prohiberi, ne fœminæ in cœmeterio peruigilent, eò quòd sæpe sub obtentu orationis scelera latenter committant.

Cap. 36. Ne picturæ in ecclesia fiant.

Placuit picturas in ecclesia esse non debere, ne quod colitur, aut adoratur, in parietibus depingatur.

Cap. 37. De energumenis baptizandis.

Eos, qui à spiritibus immundis vexantur, si in fine mortis fuerint constituti, baptizari placet. Si uero fideles fue-

rint, dandam eis esse communionem. Prohibendum etiam ne lucernas publice accendant. Si facere contra interdictum uoluerint, abstineant à communionem.

Cap. 38. Ut in necessitate & fideles baptizent.

Peregre nauigantes, aut si ecclesia in proximo non fuerit, posse fidelem (qui lauacrum suum integrum habet, nec sit bigamus) baptizare in necessitate infirmitatis positum catechumenum, ita ut si superuixerit, ad episcopum eum perducatur, ut per manus impositionem perfici possit.

Cap. 39. Ut gentilibus desiderantibus manus imponatur.

Gentiles, si in infirmitate desiderauerint sibi manus imponi, si fuerit eorum ex aliqua parte honesta vita, placuit eis manum imponi, & fieri Christianos.

Cap. 40. Ne, quod idolis datum est, fideles accipiant.

Placuit prohiberi, ut cum rationes suas accipiunt possessores, quicquid ad idolum datum fuerit, acceptum non inferant.

Si uero post interdictum fecerint, per quinquennij spatia temporis à communionem esse arcendos.

Cap. 41. Ut prohibeant domini idola colere seruis.

Admonere placuit fideles, ut, quantum possunt, prohibeant, ne idola in domibus suis habeant. Si uero vim metuunt seruorum, uel seipfos pueros conferuent. Si non fecerint, alieni ab ecclesia habeantur.

Cap. 42. De his, qui ad fidem veniunt, quomodo baptizentur.

Eos, qui ad primam credulitatis fidem accedunt (si bonæ fuerint conuersationis) intra biennium temporis placuit ad baptismi gratiam admitti debere, nisi infirmitate compellente, coegerit ratio, uel socio subuenire periclitanti, uel gratiam postulanti.

Cap. 43. De celebratione Pentecostes.

Prauam institutionem emendari placuit iuxta auctoritatem scripturarum, ut cuncti diem Pentecostes celebremus. Quòd qui non fecerit, quasi nouam hæresim induxisse notetur.

Cap. 44. De meretricibus paganis si conuertantur.

Meretrix, quæ aliquando fuerit, & postea habuerit maritum, si postmodum ad credulitatem uenerit, incunctanter placuit esse recipiendam.

Cap. 45. De catechumenis, qui ecclesiam non frequentant.

Qui aliquando fuerit catechumenus, per infinita tempora, & nunquam ad ecclesiam accesserit, si eum de clero quisquam agnouerit voluisse esse Christianum, aut testes aliqui extiterint fideles, placuit ei baptismum non negari, eo quod in vetere homine deliquisse videatur.

Cap. 46. De fidelibus, si apostatauerint.

Siquis fidelis apostata, per infinita tempora ad ecclesiam non accesserit, si tamen aliquando fuerit reuersus, nec fuerit idolatra, post decem annos placuit eum communionem accipere.

Cap. 47. De vxoratis sepius mœchantibus.

Siquis fidelis habens vxorem, non semel, sed sepe fuerit mœchatus, in fine mortis est conueniendus. Quod si se promiserit cessaturum, detur ei communio. Si resuscitatus rursus fuerit mœchatus, placuit vltius non edere cum de communionem pacis.

Cap. 48. De baptizandis, vt nihil accipiant clerici.

2. q. 1. Emē dari placuit Emēdari placuit vt hi qui baptizantur (vt fieri solebat) numos in concham non mittant, ne sacerdos, quod gratis accepit, pretio distrahere videatur. Neque pedes eorum lauandi sunt à sacerdotibus, vel clericis.

Cap. 49. Ne fruges fidelium Iudæi benedicant.

Admoneri placuit professores, vt non patiantur fructus suos, quos à Deo percipiunt, cum gratiarum actione à Iudæis benedici, ne nostram irritam, & infirmam faciāt benedictionem. Siquis post interdictum facere vsurpauerit, penitus ab ecclesia abiciatur.

Cap. 50. De Christianis, qui cum Iudæis vescuntur.

Si verò aliquis clericus, siue fidelis fuerit, qui cum Iudæis cibum sumpserit, placuit eum à communionem abstinere, vt debeat emendari.

Cap. 51. De hæreticis, vt ad clerum non promoueantur.

Ex omni hæresi, qui ad nos fidelis venerit, minime est ad clerum promouendus, vel si qui sunt in præteritum ordinati, sine dubio deponantur.

Cap. 52. De his qui in ecclesia libellos famosos ponunt.

Siqui inuenti fuerint libellos famosos in ecclesia pone-
re, anathematizentur. **5. q. 1. Siqui inuenti.**

Cap. 53. De episcopis, qui excommunicato alieno communicant.

Placuit cunctis, vt ab eo episcopo quisiat
nionem à quo absentus in crimine aliquo fuerit. Quod si aliquis episcopus præsumperit eum admittere, illo adhuc minime sciante, vel cōsentiente, à quo fuerat communionem priuatus, sciat se huiusmodi causas inter fratres esse cū status sui periculo præstaturum.

Cap. 54. De parentibus, qui fidem sponsaliorum frangunt.

Siqui parentes fidem frigerint sponsaliorum, triennij tempore abstinere se à communionem. Si tamen iidem sponsus, vel sponsa, in illo graui crimine fuerint deprehēsi, excusati erunt parentes. Si verò in eodem fuerint vitio, & polluerunt se consentiendo, superior sententia seruetur.

Cap. 55. De sacerdotibus Gentilium.

Sacerdotes, qui tantum sacrificantium coronam portant, nec sacrificant, nec de suis sumptibus aliquid idolis præstant, placuit post biennium accipere communionem.

Cap. 56. De magistratibus & dominantibus.

Magistratū verò, anno quo agit duumviratum, prohibere placet, vt se ab ecclesia cohibeat.

Cap. 57. De his qui vestimenta ad pompam dederint.

Matronæ, vel earum mariti, vestimenta sua ad ornandam seculariter pompam non dent. Et si fecerint, triennij tempore abstinere.

Cap. 58. De his, qui communicatorias litteras portant.

Placuit vbicumque & maxime in eo loco, in quo primæ cathedæ constitutus est episcopus, vt interrogentur hi, qui communicatorias litteras tradunt, an omnia recte habeant, & suo testimonio comprobent.

Cap. 59. Ne fideles ad capitolium sacrificandi causa ascendant.

Prohibendum ne quis Christianus, aut Gentilis, ad idolum capitolij sacrificandi causa ascendat & videat.

Quod si fecerit, pari crimine teneatur. Si fuerit fidelis, post decem annos acta pœnitentia recipiatur.

Cap. 60. De his qui destruentes idola, occiduntur.

Siquis idola fregerit, & ibidem fuerit occisus, quia in euangelio non est scriptum, neque inuenitur ab Apostolis vnquam factum, placuit in numerum eum non recipi martyrum.

Cap. 61. De his, qui duabus sororibus copulantur.

Siquis post obitum vxoris suæ, sororem eius duxerit, & ipsa sit fidelis, quinquennio à communionem placuit abstinere, nisi forte velocius dari pacem necessitas coegerit infirmitatis.

Cap. 62. De Auguribus & Pantomimis.

Si Augur, aut Pantomimi credere voluerint, placuit vt prius artibus suis renuncient, & tunc demum suscipiatur, ita vt vterius non reuertantur. Quòd si facere contra interdictum tentauerint, proiciantur ab ecclesia.

Cap. 63. De vxoribus, quæ filios de adulteris necant.

Siqua mulier per adulterium, absente marito, conceperit, idque post facinus occiderit, placuit ei nec in fine dandam esse communionem, eò quòd geminauerit scelus.

Cap. 64. De fœminis, quæ semper adulterantur.

Siqua mulier, vsque in finem mortis suæ cum alieno fuerit viro mœchata, placuit nec in fine dandam ei esse communionem. Si verò eum reliquerit, post decem annos recipi ad communionem, acta legitima pœnitentia.

Cap. 65. De adulteris vxoribus clericorum.

Si cuius clerici vxor fuerit mœchata, & sciat eam maritus suos mœchari, & eam non statim proiecerit, nec in fine accipiat communionem, ne ab his qui exemplum bonæ conuersationis esse debent, videantur magisteria scelerum procedere.

Cap. 66. De his qui prinignas suas ducunt.

Siquis prinignam suam duxerit vxorem, eò quòd sit incestus, placuit nec in fine dandam esse ei communionem.

Cap. 67. De coniugio catechumene fœminæ.

Prohibendum, ne qua fidelis, vel catechumena, aut comicos, aut viros scenicos habeat, quæcunque hoc fecerit, à communionem arceatur.

Cap. 68. De catechumena adultera, quæ filium necat.

Catechumena, si per adulterium conceperit, & conceptum necauerit, placuit eam in fine baptizari.

Cap. 69. De coniugatis in adulterium lapsis.

Siquis forte habens vxorem, semel fuerit lapsus, placuit eum quinquennio agere debere pœnitentiam, & sic reconciliari, nisi necessitas infirmitatis coegerit ante tempus dare communionem. Hoc & circa fœminas obseruandum.

Cap. 70. De fœminis, quæ conscis maritis adulterantur.

Si, conscio marito, fuerit mœchata vxor, placuit nec in fine dandam ei esse communionem. Si verò eam reliquerit, post decem annos accipiat communionem.

Cap. 71. De stupratoribus puerorum.

Stupratoribus puerorum nec in fine dandam esse communionem.

Cap. 72. De viduis mœchis, si eundem maritum duxerint.

Siqua vidua fuerit mœchata, & eundem postea habuerit maritum, post quinquennij tempus, acta legitima pœnitentia, placuit eam communionem reconciliari. Si alium duxerit, relicto illo, nec in fine dandam ei esse communionem. Vel si fuerit ille fidelis, quem acceperit, communionem non accipiat nisi post decem annos, acta legitima pœnitentia, nisi infirmitas coegerit velocius dare communionem.

Cap. 73. De delatoribus.

Delator si quis extiterit fidelis, & per delationem eius aliquis ferit proscriptus vel interfectus, placuit eum nec in fine accipere communionem. Si leuior causa fuerit, intra quinquennium accipere poterit communionem. Si catechumenus fuerit, post quinquennij tempora admittatur ad baptismum.

Cap. 74. De falsis testibus.

Falsus testis, prout crimen est, abstinebit, si tamen non fuerit mortis, quod obiecit, & si probauerit, quod diu tauerit, biennij tempore abstinebit. Si autem non probauerit in conuentu clericorum, placuit per quinquennium abstinere.

Cap. 75. De accusantibus sacerdotes.

1. q. 6. De delator.

Siquis autem episcopum, presbyterum, vel diaconum falsis criminibus appetierit, & probare non potuerit, nec in sine dandam ei esse communionem.

Cap. 76. De diaconis, si peccasse probentur.

Siquis diaconum se permiserit ordinari, & postea fuerit in crimine detectus mortis, quod aliquando commiserit, si spote fuerit confessus, placuit eum, acta legitima poenitentia, post triennium accipere communionem. Quod si alius detexerit, post quinquennium, acta poenitentia, accipere communionem laicam debere.

Cap. 77. De baptizatis, non confirmatis.

Siquis diaconus, reges plebem, sine episcopo vel presbytero aliquos baptizauerit, episcopus eos per benedictionem perficere debet. Quod si ante de seculo recesserit, sub fide qua quis crediderit, poterit esse iustus.

Cap. 78. De fidelibus, cum Iudaea moechantibus.

Siquis fidelis habens uxorem, cum Iudaea vel Gentili fuerit moechatus, a communione arceatur. Quod si alius eum detexerit, post quinquennium, acta legitima poenitentia, poterit dominica sociari communioni.

Cap. 79. De his qui tabula ludunt.

Siquis fidelis alea, id est, tabula luserit, placuit eum abstinere. Et si emendatus cessauerit, post annum poterit communionem reconciliari.

Cap. 80. De Libertis.

D. 54. Prohibendum est Prohibendum est, ut liberti, quorum patroni in seculo fuerint, ad clerum non prouehantur.

Cap. 81. De sceminarum epistolis.

Ne sceminae, suo potius quam maritorum nominibus, laicis scribere audeant, qui fideles sunt, vel literas alicuius paucificas ad suum solum nomen scriptas accipiant.

Ex eodem concilio Elibertino.

De consec. d. 4. Omnis homo. Omnis homo ante sacram communionem a propria uxore abstinere debet, tres, aut quatuor, aut septem dies, nec inter catholicos connumerabitur, qui in istis temporibus, Pascha, Pentecoste, Natali domini, non communicauerit. Pueri ante annos quatuordecim non cogantur iurare. Puella quoque, si in puerili aetate in domo patris illo, nesciente, se iuramento constrinxerit, & si pater statim ut auerit, contradixerit, vota eius & iuramenta irrita erunt, &

facilius emendabitur.

Subscripsit in hoc concilio Osus episcopus Corduben. qui subscripsit in concilio Nicæno, & episcopus Hispanen. & Mentefanus, Toletanus, & Cæsaraugustan. & Malacitanus.

Explicit concilium Elibertinum.

CONCILIVM ARELATENSE *Concilium Arrelatense primum.*
primum, tempore Constantini Imperatoris, & Syluestri papæ primi, in Galliis celebratum. Est prouinciale, sed (ut apparet ex præfatione) autoritate pontificis Romani confirmatum.

P R A E F A T I O.

Domino, & sanctissimo fratri Syluestro episcopo, Marinus, vel cæteris episcoporum, qui adunati fuerunt in oppido Arrelatensi. *Prefatio.* Quæ decreuimus communi concilio, charitatiue significamus, ut omnes sciant, quid in futurum obseruare debeant.

Cap. 1. Ut vno die, & tempore pascha celebretur.

De obseruatione paschæ Domini, ut vno die & tempore per omnem orbem obseruetur, & iuxta consuetudinem, literas ad omnes tu dirigas.

Cap. 2. Ut ubi quisque ordinatur, ibi permaneat.

De his, qui in quibuscunque locis ordinati fuerint ministri, in ipsis locis perseuerent.

Cap. 3. Ut qui in pace arma proiciunt, excommunicentur.

De his, qui arma proiciunt in pace, placuit abstinere eos a communionem.

Cap. 4. Ut aurige, dum agitant, excommunicentur.

De agitatoribus, qui fideles sunt, placuit eos quandiu agitant, a communionem separari.

Cap. 5. De his, qui conueniunt in theatris.

De theatricis, & ipsos placuit, quoadiu agunt, a communionem separari.

Cap. 6. De conuersis in infirmitate.

De his, qui in infirmitate credere volūt, placuit debere eis manum imponi.

Cap. 7. De praesidibus.

De praesidibus, qui fideles ad praesidatum impetu profiliunt, ita placuit, vt, cum promoti fuerint, literas accipiant ecclesiasticas communicatorias, ita tamē, vt in quibuscunque locis gesserint, ab episcopo eiusdem loci cura de illis agatur, vt cum coeperint contra disciplinam publicam agere, tunc demum à cōmunionem excludantur. Similiter & de his fiat, qui Rempubicam agere volunt.

Cap. 8. Vt ex hæreſi conuerſi, in Trinitate baptizentur.

De consecr. d. 4. De Arrianis. De Arrianis, qui propria lege sua vtūt, vt rebaptizentur, placuit, si ad ecclesiam aliqui de hac hæreſi venerint, interrogent eos nostræ fidei sacerdotes symbolum. Et si peruiderint in patre, & filio, & spiritu sancto eos baptizatos, manus eis tantum imponatur, vt accipiant spiritum sanctum. Quod si interrogati, non responderint hanc Trinitatem, baptizentur.

Cap. 9. De afferentibus literas confessorum.

Simile legitur in concilio Eliberti no. 6. 26. De his, qui confessorum literas afferunt, placuit, vt sublati eis literis, alias accipiant communicatorias.

Cap. 10. De illo, cuius vxor adulterauit.

De his, qui coniuges suas in adulterio deprehendunt, & iidem sunt adolescentes fideles, & prohibentur nubere, placuit, vt in quantum potest, consilium eis detur, ne viuentibus vxoribus suis, licet adulteris, alias accipiant.

Cap. 11. De foemnis fidelibus, quæ gentibus se iungunt.

De puellis fidelibus, quæ Gentilibus iunguntur, placuit, vt aliquanto tempore à cōmunionem separentur.

Cap. 12. De clericis foeneratoribus.

14. q. 4. Ministri qui. De ministris, qui foenerantur, placuit, eos iuxta formam diuinitus datam, à cōmunionem abstinere.

Cap. 13. De proditoribus.

De his, qui scripturas sanctas tradidisse dicuntur, vel vaſa dominica, vel nomina fratrum suorum, placuit nobis, vt quicumque eorum in actis publicis fuerit detectus, vel verbis nudis, ab ordine cleri amoueat. Nam si iidem aliquos ordinasse fuerint deprehensi, & si in his, qui ordinauerunt

mauerunt ratio subsistit, non tamen illis obſit ordinatio, quoniam multi sunt, qui cōtra ecclesiasticam regulam pugnae videntur, & per testes redemptos putant se ad accusationem admitti debere, qui omnino non admittantur, nisi (vt supra diximus) actis publicis docuerint omni se suspicione carere.

Cap. 14. De falsis accusatoribus.

De his, qui falso accusant fratres suos, placuit, eos vsque ad exitum nō communicare, sed falsum testem iuxta scripturam, impunitum non licere esse.

Cap. 15. Vt Leuitæ non offerant.

De diaconis, quos cognouimus multis locis offerre, placuit minimè fieri debere.

Cap. 16. De pœnitentia.

De his, qui pro delicto suo à cōmunionem separantur, ita placuit, vt quibuscunque locis fuerant exclusi, eodem loco cōmunionem consequantur.

Cap. 17.

Vt nullus episcoporum alium episcopum conculcet.

Cap. 18.

De diaconis vrbicis, vt non aliquid per se præsumant, sed honor presbyteris referretur.

Cap. 19.

Vt presbyteri, sine conscientia episcoporum, nihil faciant.

Cap. 20.

Vt peregrino episcopo locus sacrificandi detur.

Cap. 21. Vt sine tribus episcopis nullus episcopus ordinetur.

De his, qui vsurpant sibi, quod soli debeant episcopum ordinare, placuit, vt nullus hoc sibi præsumat, nisi assumptis secum aliis septem episcopis. Si tamen non potuerint septem, sine tribus fratribus non audeant ordinare.

Cap. 22. Vt clericus alibi transiens, excommunicetur.

De presbyteris, aut diaconis, qui solent dimittere loca sua, in quibus ordinati sunt, & ad alia loca se transfulerunt, placuit, vt his locis ministrent, quibus præfixi sunt. Qui relictis locis suis ad alium locum se deferre voluerint, deponantur.

Cap. 23. De apostatis.

De his, qui apostatant, & antequam ad ecclesiam se re-

præsentent, nec quidem pœnitentiam agere quærunt, & postea in infirmitate arrepti, petunt communionem, placuit eis non dandam communionem, nisi reuelauerint, & egerint dignos fructus pœnitentiæ.

Explicit concilium Arelatense primum.

CONCILIVM GANGREN.

celebratum circa annos Domini. 324.

in Paphlagonia, seu regione

Pelagiorum.

Dominis honorabilibus confacerdotibus, in Armenia constitutis episcopis, qui conuenerunt in Gangrense concilium, in Domino Salutem.

Quoniam conueniens sancta synodus episcoporum in ecclesiam Gangrensem, propter quasdam ecclesiasticas & necessarias causas inquirendas, & ea quæ secundum Eustachium gesta sunt dinoscenda, inuenit multa fieri indecenter ab his, qui eundem Eustachium sequuti sunt, necessario statuit palam omnibus factis amputare vniuersa, quæ ab eodem male commissa sunt. Declaratum est enim hos eosdem nuptias accusare, & docere, quod nullus in coniugali positus gradu spem habeat apud Deum. Vnde factum est, ut mulieres multæ seductæ, relictis propriis viris, & viri vxoribus destitutis, vinculum coniugale dissoluerent, continentiam profitentes, quam quum retinere non possent, adulterium commiserunt. Inuenti enim sunt dissensiones ac separationes in dominicis ecclesiis docere, id est, traditiones ecclesiasticas, & ea quæ in ecclesiis aguntur, debere contemni, priuatissimæ conuenticulis institutis, ad imitationem eorum, quæ in domo Dei aguntur, omnia præsumere celebrare. Adhuc etiam vestibus communibus spreto, novos etiam & insolitos habitus assumpisse. Primitias quoque fructuum, & oblationes eorum, quas veterum institutio ecclesiis tribuit, sibi vendicasse, id est, propria ratiocinatione doctrinæ, tanquam sanctis, sibi eas offerri debere, apud se & inter se dispensandas. Seruos à dominis recedentes, per hunc inuictatum religionis suæ habitum sub specie religionis, dominos contempisse. Mulieres quoque præter consuetudinem, & sui sexus ornatus, hinc se iustificari cre-

Hæc epistola est pro argumento concilii Gangren.

dentem, virilem habitum suscepisse, plurisque earum occasione religionis tonsas, genuini decoris comas penitus amputasse. Ieiunia, quæ in ecclesia prædicantur, contemnenda asseruisse. Nonnullos eorum etiam cibos carniuum tanquam illicitos reputasse. In domibus coniugatorum nec orationes quidem debere celebrari, persuasisse intantum ut easdem fieri vetent, & oblationibus, quæ in domibus factæ fuerint, minime communicandum esse decernant. Presbyteros verò, qui matrimonia contraxerunt, sperni debere dicunt, nec sacramenta, quæ ab eis conficiuntur, attingi. Loca sanctorum martyrum, vel basilicas contemnere, & omnes qui illuc conueniunt, reprehendere. Diuites fideles, qui non omnibus renunciant, quæ possident, spem apud Deum non habere. Et multa alia quæ enumerare nulli possibile est. Singulos quoque eorum pro suo arbitrio constituere. Vnusquisque enim eorum per tales institutiones ab ecclesiastico canone recessit, tanquam proprias leges sibi condidisse præsumens.

Sed nec communis his omnibus, & vna sententia est. Singuli enim, prout videtur, & libet, ad accusationem ecclesiæ nitendo, tanquam rector non sit, vel addunt decreta, vel minuunt. Propterea ergo coactum est hoc concilium, in Gangrensi ecclesia habitum, ut canones istos exponeret, quibus probatur memorati extra ecclesiam esse. Quod si per pœnitentiam condemnauerint omnia hæc, quæ male senserunt, tanquam à se non bene prolata, acceptabiles fiant, atque ideo singula, quæ debeant condemnare, synodus credit exponenda. Quod si quis renuerit hæc quæ hodie constituta sunt, tanquam hæreticus, & anathematizatus, & damnatus abiiciatur. Et erit non solum incommunicatus, verum etiam ab ecclesia habeatur extorris, donec deprecetur episcopos, & de vniuersis, quæ penes eos detecta atque deprehensa sunt, prouiderit, quid horum susceperit obseruandum.

Cap. 1. De his, qui nuptias execrantur.

Siquis vituperat nuptias, & dormientem cum viro suo fidelem ac religiosam detestatur, aut culpabilem æstimat, velut quæ in regnū Dei introire non possit, anathema sit.

D. 31. Sigs
vituperat.
Et. d. 30. Si
quis nu-
ptias.

Cap. 2. De his qui carnes manducantes damnant.

D. 30. Si quis carnē. Siquis carnem edentem, præter sanguinem, & idolis immolatum, & suffocatum, cum religione & fide condemnat, velut spem propter huiusmodi perceptionem non habentem, anathema sit.

Cap. 3. Non debere seruum occasione religionis dominum contemnere.

17 q. 4. Si quis alienū. Si quis seruum, prætextu diuini cultus, doceat dominum contemnere proprium, vt discedat ab eius obsequio, nec ei cum beneuolentia, & omni honore deferuiat, anathema sit.

Cap. 4. De oblatione presbyteri coniugati.

D. 28. Si quis discer- nit. Quicumque discernit à presbytero qui uxorem habuit, quod non oporteat, eo ministrante, de oblatione percipere, anathema sit.

D. 30. Si quis docet. *Cap. 5. Ne orationes ecclesie contemnantur.* Siquis docet domum Dei contemptibilem esse, & conuentus qui in ea celebrantur, anathema sit.

D. 30. Si quis extra. *Cap. 6. Non debere extra ecclesiam congregari.* Siquis extra ecclesiam seorsum conuentus celebrat, & despiciens ecclesiam, ea quæ sunt ecclesie, voluerit usurpare, non conueniente presbytero, iuxta decretum episcopi, anathema sit.

Cap. 7. De fructibus in ecclesiam dandis. Siquis oblationes ecclesie extra ecclesiam accipere, vel dare voluerit, præter conscientiam episcopi, vel eius cui huiusmodi officia commissa sunt, nec cum eius voluerit agere consilio, anathema sit.

Cap. 8. De his, quæ in vsu pauperum conferuntur. Siquis dederit, vel acceperit oblata, præter episcopum, vel eum qui constitutus est ab eo, ad dispensandam misericordiam pauperibus, & qui dat, & qui accipit, anathema sit.

D. 30. Si quis vel vir gemitatem. *Cap. 9. De his, qui in virginitate persiſſunt.* Quicumque virginitatem custodiens, aut continentie studēs, velut horrescens, nuptias temerat, nec propter hoc quod bonū & sanctum est, nomen virginitatis assumit, anathema sit.

D. 30. Si quis ppter. *Cap. 10. De his, qui pro virginitate superbiunt.* Siquis ex his qui virginitatem propter dominum ser-

uant, extollitur aduersum coniugatos, anathema sit.

Cap. 11. Ne quis Agapem fratrum contemnat. Siquis despicit eos, qui fideliter Agapes, id est, conuiuia pauperibus exhibent, & propter honorem Dei conuocat fratres, & noluerit comunicare huiusmodi vocationibus, paruipendens quod geritur, anathema sit.

Cap. 12. De his, qui pallis viuuntur. Siquis viro- rum, propter continentiam quæ putatur, amictum pallij vitur, quasi per hoc habere se iustitiam credens, & despicit eos qui cum reuerentia birris, & aliis communibus & solitis viuuntur, anathema sit.

Cap. 13. Ne mulieres virilem habitum vsurpent. Siqua mulier, propter continentiam quæ putatur, habitum mutat, & pro solito muliebri amictum virilem sumit, anathema sit.

Cap. 14. Non debere à viro discedere. Siqua mulier, virum proprium relinquens discedere voluerit, nuptias execrans, anathema sit.

Cap. 15. De his, qui filios despiciunt. Siquis filios suos relinquens, non eos enutrit, & quod ad se pertinet non ad pietatem diuini cultus informat, sed per occasionem continentie negligit, anathema sit.

Cap. 16. Ne filij parentes suos contemnant. Quicumque filij à parentibus, prætextu diuini cultus, abscedunt, nec debitam reuerentiam dependunt illis, qui diuinum cultum sibi proculdubio præferunt, anathema sit.

Cap. 17. Caput tondere mulieri non licet. Si qua mulier, propter diuinum cultum (vt æstimat) crines attondeat, quos ei Deus ad subiectionis materiam tribuit, tanquam præceptum dissoluens obedientie, anathema sit.

Cap. 18. Non debere die dominico ieiunare. Siquis propter continentiam quæ putatur, aut contumaciam, in die dominico ieiunat, anathema sit.

Cap. 19. Non licere communia ieiunia soluere. Siquis eorum qui continentie student, absque necessitate corporea tradita in commune ieiunia, & ab ecclesia custodita superbiendo dissoluit, stimulo suæ cogitationis impulsus, anathema sit.

Cap. 20. De his, qui collectas quæ sunt in martyrum commemoratione, execrantur.

D. 30. Si quis per. Siquis superbæ vsus affectu conuentus ahominatur, qui ad confessiones martyrum celebratur, & ministeria quæ in eis sunt, simul cum eorum memoriis execratur, anathema sit.

D. 30. Hæc autem. Hæc autem scripsimus, non qui in ecclesia Dei secundum scripturas sanctum propositum continentia eligunt, vituperantes, sed eos qui abutuntur proposito in superbiam, & extolluntur aduersus simplices, abscindimus, & damnamus eos, qui aduersum scripturas & ecclesiasticas regulas, noua introducunt præcepta. Nos autem & virginitatem cum humilitate admiramur, & continentiam quæ cum castitate & religione suscipitur, approbamus, & renunciationem secularium negotiorum cum humilitate recipimus, & nuptiarum castum vinculum honoramus, & diuitias cum iustitia & operibus bonis non spernimus, & habitum simplicem, ac vestem viliores, pro corporis diligentia infucatum, laudamus, sicut etiam solutas ac fractas in vestibus processiones reprobamus. Et domos Dei honoramus, & conuentus, qui in his sunt tanquam sanctos & vtilis suscipimus, pietatem in priuatis domibus non claudentes, sed omnem locum in nomine Dei edificatum honoramus, & congregationem sanctam in eadem ecclesia pro vtilitate communi recipimus. Et bona opera, quæ supra vires in fratres pauperes exercentur, secundum ecclesiasticas traditiones beatificamus, & omnia, quæ per sanctas scripturas, & per Apostolos sunt tradita, in ecclesia celebrari exoptamus.

Explicit concilium Gangrense prouinciale, sed confirmatum in sexta synodo generali, Constantinopoli in Trullo celebrata, ut ex secundo canone editionis Græcæ Parisinæ constat,

*Concilium Arelaten-
c. 2.*

CONCILIVM ARELATEN.
secundum, sub Syluestro papa celebra-
tum, Est prouinciale.

*D. 82. Assie
nialiquæ.* *Cap. 1. De neophytis clericis non ordinandis.*
Ordinari ad diaconatus, vel sacerdotij officium, neophytum non debere.

Cap. 2. Ne coniugati ad sacerdotium prouehantur.

Assumi aliquem ad sacerdotium non posse in vinculo coniugij constitutum, nisi fuerit promissa conuersio, non oportet.

Cap. 3. Ne clericus in solatio extraneam habeat mulierem. *3. Canon in concilio Ni-*
Siquis de clericis à gradu diaconatus, in solatio suo mulierem, præter auiam, matrem, sororem, filiam, neptem, vel conuersam, secum uxorem habere præsumperit, à comunione alienus habeatur. Par quoque & mulierem (si se separare noluerit) poena percussat.

Cap. 4. Ne clericus in secreto intromittat puellam.
Nullus diaconus, vel presbyter, vel episcopus, ad cellarij secretum intromittat puellam, vel ingenuam, vel ancillam.

Canon quintus hic subicitur, eò quod nihil diuersum complectatur à canone quarto Concilij Nicæni.

Cap. 6. Ne episcopus ordinetur sine consensu metropolitani.
Illud autem ante omnia clareat, eum qui sine conscientia metropolitani constitutus fuerit episcopus, iuxta magnam synodum esse episcopum non debere.

Cap. 7. De his, qui seipfos abscidunt.
Si qui se carnali vitio repugnare nescientes abscidunt, ad clerum peruenire non possunt.

Cap. 8. De his, qui excommunicatos alterius suscipiunt. *D. 55. Efi
qui se.*
Siquis excommunicatum alterius, siue clericum, siue secularem recipere post interdictum præsumperit, nouerit se reum paternitatis fractum, causam in concilio redditurum.

Cap. 9. Ut Nouatiani in communionem non suscipiantur.
Nouatianum in communionem recipi non debere, nisi suscepta poenitentia incredulitatis, præteritum damnet errorem.

Decimum canonem hoc loco non inseruimus, quod idem planè sit cum eo, qui in Nicæno concilio vndecimum locum sortitus est.

Cap. 11. De his, qui poenis victi, sacrificare coguntur. *Ex eodem.*
Siqui verò, dolore victi & pondere persecutionis, negare & sacrificare compulsi sunt, duobus annis inter catechumenos, triennio inter poenitentes habeantur à comunione suspensi. *Ex cap. 12.
Nicæne*

Cap. 12. De excedentibus vitam in poenitentia positis.
De his, qui in poenitentia positi, vitam excederunt, pla-

est, nullum communionem vacuum debere dimitti, sed pro eo quod honoravit poenitentiam, oblatio illius recipiatur.

Canonem 13. hic prætermisimus, ne 15. & 17. ex concilio Nicæno otiose repetere videremur.

Canon 14. est a nobis sublatus, cum in Nicæna synodo 18. loco idem relatus sit.

Cap. 15. Ne diaconus coram presbytero sedeat.

Ex cap. 14. Eiusdem. In secretario diacones inter presbyteros sedere non liceat, vel corpus Christi, præsentem presbytero, tradere non præsumant. Quod si fecerint, ab officio diaconatus abcedunt.

Cap. 15. Vt Photiniani, & Paulianistæ baptizentur.

Photinianos, siue Paulianistas, secundum patrum statuta baptizari oportet.

Cap. 17. Vt heretici baptizati recipiantur.

Bonafiacos autem, ex eodem errore venientes (quos sicut Arrianos baptizari in trinitate manifestum est) dum interrogati, fidem nostram ex toto corde confessi fuerint, cum chrismate & manus impositione in ecclesia recipi sufficit.

Cap. 18. Vt metropolitanis arbitrio synodus congregetur.

D. 18. Si quis autem. Ad Arelatensis episcopi arbitrium synodum congregandam (ad quam urbem ex omnibus mundi partibus, præcipue Gallicanis, sub sancti Martini tempore legimus celebratum fuisse concilium, atque conuentum) si quis communitus, infirmitatis causa, defuerit, personam vice sua dirigat.

Cap. 19. Ne episcopi discedant ante peractam synodum.

Siquis autem adesse neglexerit, aut cœtum fratrum, antequam dissoluatur concilium, crediderit deferendum, alienum se à fratrum communionem cognoscat, nec eum recipi liceat, nisi in sequenti synodo fuerit adsolutus.

Cap. 20. De auribus fidelibus.

Vide supra 1. 40. De agitatoribus, siue theatricis, qui fideles sunt, placuit eos, quandiu agunt, à communionem separari.

Cap. 21. Si post acceptam poenitentiam quis nupserit.

Poenitentes, quæ defuncto viro, alijs nubere præsumpserint, vel suspecta, vel interdicta familiaritate, se cum extraneo iunxerint, cum eodem ab ecclesiæ liminibus arceatur. Hoc etiã de viro in poenitentia posito, placuit obseruari.

Cap. 22.

Poenitentiam coniugatis non nisi ex consensu dandam. 30. q. 4. Poenitentiam.

Cap. 23. De sacerdotibus, qui idololatriam non eruerunt.

Si in alicuius presbyterio infideles, aut faculas acciderint, aut arbores, fontes, vel saxa venerentur, si hæc eruereneglexerit, sacrilegij se esse reum cognoscat. Dominus autem, vel ordinator rei ipsius, si admonitus emendare noluerit, communionem priuetur.

Cap. 24. De accusatoribus fratrum.

Eos, qui falsa fratribus capitula obieciisse conuicti fuerint, placuit vsque ad exitum non communicare (sicut magna synodus ante constituit) nisi digna satisfactione poenituerint. 10. q. 1. Eos qui.

Cap. 25. De apostatis, si non reuertuntur.

Hi qui post sanctam religionis professionem apostatant, & ad sæculum redeunt, & postmodum poenitentiam remedia non requirunt poenitentiam communionem poenitentiam non accipiant. Quod etiam iubemus ad clericatus officium non admitti, & quicumque ille sit, post poenitentiam secularem habitum non præsumat. Quod si præsumperit, ab Ecclesia alienus habeatur. Hic est vnus cano præter illos. 20. ex cõcilio Nicæno, quos supra recẽsumus.

Cap. 26.

De his, quos clericatui ipsa vitæ gratia suggererit, si forte internupta, & duplicata matrimonia inciderint, nõ ultra subdiaconatum aliãue ecclesiasticas capiant dignitates. Quod si facti forsitan sunt, ab ecclesiastico remoueantur officio.

Cap. 27.

Professas viduas, si in cohabitando præstiterint, cum raptoribus esse damnandas.

Cap. 28.

Secundum constitutionem synodi Vasensis, qui oblationem fidelium suppresserit, aut negauerit, ab ecclesia, cui fraudem fecit, excludatur.

Cap. 29.

Siquis episcopus suæ sententiæ non acquiescit, synodi legibus audiendum.

Cap. 30. De episcopis suspensis.

Secundum instituta seniorum, si à communionem sacerdotali fuerit auctoritate suspensus episcopus, hunc non

solum à clericorum, sed etiam à totius populi colloquio, atque conuiuio placuit excludi, donec resipiscens, ad sanitatem redire festinet.

Cap. 31. De his, qui inter se odiis exardescunt.

Hi, qui publicis inter se odiis exardescunt, ab ecclesiasticis cōuentibus sunt remouendi, donec ad pacē recurrant.

Cap. 32. De expositis ante ecclesiam.

Si expositus ante ecclesiam cuiuscunque fuerit miseratione collectus, contestationis ponat epistolam. Et si is qui collectus est, intra decem dies quaeritus agnitusque non fuerit, securus habeat quæ collegit. Sanè qui post prædictum tempus calumniator extiterit, vt homicida, ecclesiastica districtione damnabitur, sicut patrum sanxit auctoritas.

Cap. 33. De puellis, quæ se Deo uouerunt.

De puellis, quæ se uouerunt Deo, & præclari nominis decore floruerunt, si post. 25. annos ætatis ad terrenas nuptias sponte transferint, id custodiendum esse decreuimus, vt cum his cum quibus se obligauerint communionem priuentur, ita vt eis postulantis, pœnitentia non negetur, cuius pœnitentiæ communitio multo tempore differatur.

Cap. 34. De famulis se percutientibus.

Siquis famulorum cuiuslibet conditionis, aut generis, quasi ad exacerbendam domini discretionem, se diabolico repletus furore percusserit, ipse tantum sanguinis sui reus erit, neque ad dominum sceleris alieni inuidia pertinebit.

Cap. 35. De ordinatione episcopi.

Placuit, in ordinatione episcopi hunc ordinem custodiri, vt primo loco uenialitate, vel ambitione submota, ab episcopis nec nominentur, de quibus clerici vel laici ciues erga vnum eligendi habeant potestatem.

Cap. 36. De secularibus hominibus.

Siquis secularium, amore religionis, se ad quemcunque sacerdotum crediderit conferendum, ipse sibi eam quem erudiendi gratia suscepit, vindicabit.

Cap. 37. De honore synodi metropolitani.

Hoc etiam placuit custodiri, vt nihil contra magnam synodum metropolitani existiment vindicandum.

Finit concilium Arelatense secundum.

CONCILIVM CARTHAGINE N.
primū, tempore Syluestri primi papæ celebratū.
Est prouinciale, & ex diuersis prouincijs Aphricanis ad Carthaginem connerunt multi episcopi.

*Concilium
Carthagi-
nen. 1.*

Cap. 1. Ne baptismus reiteretur.

Gratus episcopus Carthaginensis, qui præsidebat in cōcilio, dixit: Ergo si uobis placet, consideremus primum titulum rebaptizationis. Vnde sanctitatem uestram postulo, vt mentis uestræ placita producaris. Vniuersi episcopi dixerunt, Absit. Illicitas esse sancimus rebaptizationes, & satis esse alienum à sincera fide & catholica disciplina rebaptizari.

Cap. 2. De martyrum sepulchris, & honorificentia.

Martyrum dignitatem nemo prophanus infamet. At si quis ad iniuriam martyrum claritati eorum adiungat infamiam, placet eos, si laici sint, ad pœnitentiam redigi. Si autem sunt clerici, post cōmonitionem, & post cognitionem honore priuari.

Cap. 3. Quod non liceat clericis habitare cum fœminis.

Gratus episcopus dixit: Et illud præcipue, si uidetur uestræ dilectioni, cauendum est, vt pastoris cura, quantum debet & potest regularis prouidentia, præmoneat, vt nullis liceat, ab affectu abstinentibus carnali, apud extraneas pariter commorari. Occasiones enim amputandæ sunt peccatorum, & tollendæ omnes suspensiones, quibus subtilitas diaboli, sub prætextu charitatis & dilectionis, incautas animas vel ignaras irretire cōsueuit. Nullus igitur, nullaq; sanctimoniam & uirginitati deseruiens, propter blasphemiam ecclesiæ, si nobis placet, in vna domo cum extraneis penitus commorari debent. Vniuersi dixerunt: Qui nolunt nubere, & pudicitiam meliorem eligunt partem, hæc vitare debent, & non solum habitare simul, sed nec habere ad se aliquem accessum. Hoc ergo & lex iubet, & sanctitas uestra commendat, vt in singulis concilijs statutum est. Gratus episcopus dixit: Ergo persuasio interdum prudentes solet arcere à peccatis, dum imprudentes debet metus huiuscemodi constringere, si sanū consilium respuunt, & salutare mandatum. Si ergo laici sunt,

post communionem, si contempserint, à communione separentur. Vniuersi dixerunt: Placet.

Cap. 4. Vt cum viduis non commorentur.

Gratus episcopus dixit: Et si infinita sunt, quæ lege præscripta, proficientia sunt disciplinæ, & vnusquisque nostrum tractatu assiduo, & commonitione frequenti, per singulas quasque species, proficientes ad disciplinam poterit populos inuitare, tamen aliqua ex eis propter blasphemias fugerenda sunt à nobis, & in concilio statuenda. Si videtur vobis, pari sententia teneantur etiam hi, qui cum viduis commorantur, & nulla secum germanitate cõiuncti sunt. Vniuersi dixerunt: Iuxta viduos & viduas, eadem lex maneat & sententia.

Cap. 5. Ne clerici ordinentur in ecclesia alterius.

Priuatius episcopus Vegesitanus dixit: Suggero sanctitati vestræ, vt statuat non licere clericum alienum ab aliquo suscipi sine literis episcopi sui, neque apud se retinere, nec laicum vsurpare sibi de plebe aliena, vt eum ordinet sine conscientia eius episcopi, de cuius plebe est. Gratus episcopus dixit: Hæc obseruantia pacem custodit. Nã & memini in sanctissimo concilio Sardicensi statutum, vt nemo alterius plebis hominem vsurpet. Sed si forte erit necessarius, petat à collega suo, & per consensum habeat.

Cap. 6. Vt clerici actus secularium non suscipiant.

II. q. 3. Credo.
Nicasius episcopus Culusitanus dixit: Credo placere suggestionem meam sanctitati vestræ, & displicere vobis, vt qui seruiunt Deo, & annexi sunt clero, non accedant ad actus seu administrationem, vel procuracionem domorum. Gratus episcopus dixit: Et Apostolorum statuta sunt, quæ dicunt, Nemo militans Deo ingerit se negotiis secularibus. Proinde aut clerici sint sine actionibus domorum, aut actores sine officio clericorum. Vniuersi vixerunt: Hoc obseruemus.

Cap. 7. Vt clerici in ecclesia aliena non communicent sine literis sui episcopi.

Casianus Vsulensis episcopus dixit: Statuat grauitas vestra, vt vnusquisque clericus, vel laicus non communique in aliena plebe, sine literis episcopi sui. Gratus episcopus dixit: Nisi hoc obseruatum fuerit, cõmunio fiet. forte pat-

sim. Nam si cum literis receptus fuerit, & concordia inter episcopos seruetur, & nemo subtilis alterius fugiens communionem, ad alterum latenter accedit. Vniuersi dixerunt: Omnibus prouides, & clero & laicis consulis.

Cap. 8. Ne clerici ordinentur implicati negotiis alienis.

Magnus episcopus Astiagensis dixit: Quid dilectioni vestræ videtur? procuratores & actores, etiam per se tutores pupillorum si debeant ordinari? Gratus episcopus dixit, Si post deposita vniuersa, & reddita ratiocinia, actus vitæ ipsorum fuerint probati in omnibus, debent & cum laude cleri, si postulati fuerint, honore munerari. Si enim ante libertatem negotiorum vel officiorum, ab aliquo sine cõsideratione fuerint ordinati, ecclesia infamatur. Vniuersi dixerunt: Recte omnia statuit sanctitas tua, ideoque ita est & nostra ista quoque sententia.

Cap. 9. Vt laici clericos actores non constituent.

Metus Caunenensis episcopus dixit: Recte statutum est, vt obnoxij alienis negotiis non ordinentur. Tamen dimissi, & gratias referre debent, & à clericorum iniuria temperare. Et ipsis non liceat clericos nostros eligere apothecarios, vel ratiocinatores. Gratus episcopus dixit: Nulli dubium est, quod omnes, vel domini, vel procuratores, vel quicumque præsumunt, cum audierint saluberrima instituta concilij, & sibi esse consultum, nec impeditum, propriam debent temperare, iniuriam in clericis nostris. Quod si iniuria constitutionis imperatoris clericos inquietados putauerint, si defensio ecclesiastica nos non deridet, pudor publicus vindicabitur. Vniuersi dixerunt: Saluberrimæ professiones debuerunt à tanto concedi concilio.

Cap. 10. Ne episcopus alterius episcopi plebes vel fines vsurpet.

Felix episcopus Baianen. dixit: Nullus debet collegæ suo facere iniuriam. Multi enim transcendent sua, & vsurpant aliena, ipsis inuitis. Gratus episcopus dixit: Auaritiæ cupiditatem, radicem omnium malorum esse nemo est qui dubitet. Proinde inhibendum est, ne qui alienos fines vsurpet, aut transcendat episcopum collegam suum, aut vsurpet alterius plebes, sine eius petitu, quia inde cætera mala omnia generantur. Vniuersi dixerunt: Placet, placet.

D. 54. Magnus episcopus.

I. Tim. 6.

Canon. 11. De numero iudicantium
presbyterorum.

11. q. 7. Si quis tumidus, vel contumeliosus extiterit in maiorem natu, vel aliquam causam habuerit, à tribus vicinis episcopis, si diaconus est, arguatur, si presbyter, à sex, si episcopus, à duodecim confacerdotibus audiatur. Vniuersi dixerunt episcopi: Contemptus debet contumaciæ & superbiæ in omnibus frangi, causa verò pro personis à statuto numero audiatur.

Canon. 11.

Oprantius Episcopus circuibat, & vsurpabat populos Antigoni episcopi vicini, componitur hæc lis per synodum.

Canon 13. est in secundo Arelatenfi. 14. & in primo. 12. In 14. Canone commendatur obseruatio constitutionis huius concilij, & subscribunt episcopi.

Finis concilij Carthaginensis primi.

Decreta Marci Papæ.

an. d. 336. Marcus, natione Romanus, sedit annos 2. menses 8. dies 21. temporibus Constantini Iunioris. Quæ sub illo acta sunt, hæbes histo. tripart. lib. 4. cap. 1. Papa 33. Sub Petro. Hic misit ad Athanasium, & episcopos Aegypti 70. canones Nicæni concilij, fideliter transcriptos ex exemplaribus, quæ Syluester Papa reliquerat Romæ, nunc non extant, nisi 20. canones. Bona pars horum viginti est in concilio Arelatenfi. 2. & aliqui illorum 70. (quos nunc non habemus) sunt in prædicto concilio.

Decreta Iulij Papæ.

an. do. 338. Iulius primus papa, natione Romanus, sedit annos quindecim, de quo habes histo. tripart. lib. 4. cap. 4. & infra. Pont. 34. Extat epistola eius increpatoria ad episcopos Orientales pro causis Athanasij, episcopi Alexandrini, lectione digna. Tèpore huius Arriani hæresis inuaduit. Romana synodus sub Iulio Pö. Sub eodem celebrata est synodus Colonienfis contra Eufratam blasphemum, & hæreticum, qui Christum ne-

gabatur Deum. Dannatus est, & priuatus episcopatu.

ANTIOCHENVM CONCILIVM.

Concilium
Antioche-
num.

Regulæ Antiocheni concilij expositæ apud Antiochiam.

Sancta & pacatissima synodus in vnum congregata, his qui per singulas prouincias sunt, vnanimis sanctis, & confacerdotibus in Domino salutem. Gratia & veritas Iesu Christi domini, & saluatoris nostri, sanctam & Antiochenam ecclesiam visitans, & in vnum connectens per concordiam pacatissimi spiritus, multa quidè & alia perfecit, in omnibus autem, suggerente sancto & pacifico spiritu, etiam hoc perfecit, vt quæ visa sunt recte constituit, cum plurima consideratione, & iudicio vnâ cum omnibus nobis Antiochiam ex diuersis prouincijs in vnâ collectis episcopis, in vestram notitiam deferuntur. Credimus autem gratiæ domini, & spiritui sancto pacis, quod & ipsi conspirabitis nobis, tanquam in vnâ fuissetis virtutem, & nobiscum orationibus adnitentes, magis autem muniti, & in spiritu sancto præsentem ipsius, quæ definita sunt, consentientes, & ea quæ visa sunt recta, roborantes, cum consensu sancti spiritus consignabitis. Sunt autem præfiniti canones ecclesiastici hi, qui infra sunt scripti.

Canon primus.

Non licere Pascha diuerso tempore facere, nec cū Iudæis celebrare, sicut in Nicæno concilio statutum est.

Canon. 2. Non licere cum excommunicatis communicare.

Omnes qui ingrediuntur ecclesiam Dei, & scripturas sacras audiunt, nec cōmunicant in oratione cū populo, sed pro quadam intemperantia se à perceptione sanctæ cōmunionis auertunt, hi de ecclesia remoueantur, quandiu per confessionem poenitentiae fructus ostendant, & precibus indulgentiam consequantur. Cum excommunicatis autem nõ licere communicare, nec cum his qui per domos conueniunt deuitantes orationes ecclesiae, simul orandum est, ab alia quoque ecclesia non suscipiendum, qui in alia minime congregatur. Siquis autem de episcopis

aut presbyteris, vel diaconis, seu quilibet ex clero deprehensus fuerit cum excommunicatis communicare, etiam iste priuatur communione tanquam qui regulam cōfundat ecclesiæ.

Canon. 3. Non debere clericum ad ecclesiam migrantem ibi perseverare.

7. q. 1. Si quis presbyter. Siquis presbyter, aut diaconus, aut omnino quilibet ex clero, parochiam propriam deserens, ad aliam properauerit, vel omnino demigrans, in alia parochia per multa tempora nititur immorari, vltius ibidem non ministrat; maxime si vocanti suo episcopo, & regredi ad propriam parochiam commoventi, obedire contempserit. Quod si in hac indisciplinatione perdurat, à ministerio modis omnibus remoueatur, ita vt nequaquam locum restitutionis inueniat. Si verò pro hac causa damnatus alter episcopus suscipiat, hic etiam à communi coerceatur synodo, velut qui ecclesiastica constituta dissoluat.

Canon. 4. Non licere episcopo, vel clerico si ex auctoritate fuerit, ministrare.

11. q. 4. Si quis episcopus. Siquis episcopus damnatus à synodo, vel presbyter aut diaconus à suo episcopo, ausi fuerint aliquid de ministerio sacro contingere, siue episcopus iusta præcedentem consuetudinem, siue presbyter, aut diaconus, nullo modo liceat ei nec in alia synodo restitutionis, s. em aut locum habere satisfactionis, sed communicates ei omnes abiici de ecclesia, & maxime, si postea quam didicerit aduersum memoratos prolata fuisse sententiam, eisdem communicare tentauerit.

Canon 5. Ne clerici, contempto episcopo, seorsum se colligant.

Siquis presbyter, aut diaconus episcopum proprium contemnens, se ab ecclesia sequestrauit, & seorsum colligens, altare constituit, & commoventi episcopo non acquiescit, nec consentire vel obedire voluerit semel & iterum cōuocanti, hic dānetur omnimodo, nec vltra remedium consequatur, quia suam recipere nō potest dignitatem. Quod si ecclesiam conturbare, & sollicitare persistat, tanquam seditionis per potestates exteras opprimatur.

Canon. 6. De excommunicatis.

Siquis à proprio episcopo communione priuatus est, nō ante

ante suscipiatur ab aliis, quam suo reconcilietur episcopo, aut certe ad synodum quæ congregatur, occurrens profè satisfaciatur. Et persuadens concilio, sententiam suscipiat alteram. Hæc autem definitio maneat circa laicos, & presbyteros, & diaconos, omnesque, qui sub regula esse monstrantur.

Canon. 7. De peregrinis.

Nullus peregrinorum sine pacificis, id est, commendatiui suscipiatur epistolis.

Canon. 8. Vt epistola à solo fiant. Chorepiscopi.

Presbyteri, qui sunt in agris, canonicas epistolas dare non possunt, ad solos tantum vicinos episcopos literas destinabunt. Chorepiscopi autem, qui sunt irprehensibiles, dare possunt pacificas, id est, generales epistolas.

Canon. 9. De metropolitanis episcopis.

Per singulas regiones episcopos conuenit nosse metropolitanum episcopum, sollicitudinem totius provincie gerere. Propter quod ad metropolim omnes vndique, qui negotia videntur habere, concurrant. Vnde placuit, eum & honore præcellere, & nihil amplius præter eum ceteros episcopos agere, secundum antiquam à patribus nostris regulam constitutam, nisi ea tantum, quæ ad suam dioecesim pertinent, possessionesque subiectas. Vnusquisque enim episcopus habeat suæ parochiæ potestatem, vt regat iuxta reuerentiam singulis competentem, & prouidentiam gerat omnis possessionis, quæ sub eius est potestate, ita vt presbyteros, & diaconos ordinet, & singula suo iudicio comprehendat. Amplius autem nihil agere tentet præter Antistitem metropolitanum, nec metropolitanus sine cæterorum gerat consilio sacerdotum.

Canon. 10. De his qui vocantur Chorepiscopi.

Qui in vicis vel possessionibus Chorepiscopi nominantur, quamuis manus impositionem episcoporum perceperint, & vt episcopi consecrati sint, tamen sanctæ synodo placuit, vt modum proprium recognoscant, vt gubernent sibi subiectas ecclesias, earumque moderamine curaque contenti sint. Ordinent etiam lectores, & subdiaconos, atque exorcistas, quibus promotiones istæ sufficiant. Nec presbyterum verò, nec diaconum audeant ordinare, præ-

ter ciuitatis episcopum, cui ipse cum possessione subiectus est. Si quis autem transgredi statuta tentauerit, depositus, quo utebatur, honore priuetur. Chorepiscopum uero ciuitatis episcopus ordinet, cui ille subiectus est.

Can. 11. De episcopis, vel clericis aduentibus Imperatorem.

23. q. 8. Si quis episcopus, aut presbyter, aut quilibet regulæ subiectus ecclesiæ, præter concilium, & literas episcoporum prouinciæ, & præcipuè metropolitani, adierit Imperatorem, hunc reprobari & abiici oportere, non solum à communione, uerum & ab honore, cuius particeps uidetur existere, quia uenerandi Principis auribus molestiam tentauit inferre contra leges ecclesiæ. Si igitur adire Principem necessaria causa deposcit, hoc agatur cum tractatu, & consilio metropolitani, & cæterorum episcoporum, qui in eadem prouincia commorantur, qui etiam proficiscentem suis prosequantur epistolis.

Can. 12. De damnatis episcopis, aut clericis, aduentibus Imperatorem.

10. q. 5. Si quis à proprio Si quis à proprio episcopo presbyter, aut diaconus, aut à synodo fuerit episcopus forte damnatus, & Imperatoris auribus molestus extiterit, oporteat ad maius episcoporum conuerti concilium, & quæ putauerint habere iusta, plurimis episcopis suggerant, eorumque discussiones ac iudicia præstentur. Si uero hæc paruidentes molesti fuerint Imperatori, hos nulla uenia dignos esse, nec locum satisfactionis habere, nec spem futuræ restitutionis penitus operiri diiudicamus.

Can. 13. Ne episcopi in aliena prouincia ordinationes efficiant.

1. q. 1. Nullus episcopus ex alia prouincia audeat ad aliam transgredi, & ad promotionem ministerij aliquos in ecclesiis ordinare, licet consensum videantur præbere nonnulli, nisi literis tam metropolitani, quam cæterorum, qui cum eo sunt, episcoporum rogatus adueniat, & sic ad actionem ordinationis accedat. Si uero, nullo uocante, inordinato more depereret super aliquibus ordinationibus & ecclesiasticis negotiis ad eum non pertinentibus, componendis, irrita quidem, quæ ab eo geruntur, existant, ipse uero incõpositi motus sui, & irrationabilis au-

dactæ subeat uisionē, ex hoc iā damnatus à sancto cõcilio.

Can. 14. De episcopis accusatis.

6. q. 4. Si quis episcopus de certis criminibus iudicetur, & contingat de eo comprouinciales episcopos dissidere, cum iudicatus ab aliis innocens creditur, reus ab aliis æstimatur, pro totius huius ambiguitatis absolutione sanctæ synodo placuit, ut metropolitanus episcopus à vicina prouincia iudices alios conuocet, qui controuersiam tollant, ut per eos, simul & per comprouinciales episcopos, quod iustum uisum fuerit, approbetur.

Can. 15. De quibus, ut supra.

6. q. 4. Si quis episcopus de certis criminibus accusatus, condēnetur ab omnibus episcopis eiusdem prouinciæ, cunctique consonanter eandem contra eum formam decreti ptulerint, hūc apud alios nullo modo iudicari, sed firmā concordantiū episcoporum prouinciæ manere sententiā.

Can. 16. De episcopis uacantibus.

D. 92. Si quis episcopus uacans, in ecclesiam uacantem proficiat, sed eumque peruadat absque integro perfectoque consilio, hic abiiciatur necesse est, & si cunctus populus, quem diripuit, eum habere delegerit. Perfectum uero cõciliū illud est, ubi interfuerit metropolitanus antistes.

Can. 17. De episcopis, qui cum ad episcopatum conuocantur, euitant.

D. 92. Si quis episcopus, per manus impositionem episcopatum acceperit, & præesse populo constitutus, ministerium subire neglexerit, nec acq̄ieuerit ire ad ecclesiam sibi commissam, hunc oportet communione priuari, donec susceperit coact⁹ officium, aut certe de eo aliquid integra decreuerit eiusdem prouinciæ synodus sacerdotum.

Can. 18. De eisdem quibus supra.

D. 92. Si quis episcopus ordinatus ad parochiam minime, cui est electus, accesserit, non suo uitio, sed quod eum aut populus uetet, aut propter aliam causam, non tamen eius uitio perpetrata, hic & honoris sit & ministerij particeps, dummodo nil molestus ecclesiæ rebus existat, ubi ministrare cognoscitur. Quem etiam obseruare conueniet, quicquid synodus perfecta prouinciæ, quod uisum fuerit, iudicando decreuerit.

Cap. 16. Non licere episcopū ordinari sine consilio metropolitani.

D. 65. Epif Episcopus præter synodum, & præsentiam metropolitani, non est. can. nullatenus ordinetur.

Can. 20. Vt bis in anno synodus celebretur.

D. 18. Propter. Propter utilitates ecclesiasticas, & absolutiones earum rerum, quæ dubitationem controuersiamque recipiunt, optime placuit, vt per singulas quasque prouincias episcoporum concilia celebrentur.

7. q. 1. Epif copum.

Can. 21. Ne episcopus de vna parochia in aliam transeat.
Episcopus ab alta parochia nequaquam migret ad aliam, nec sponte sua prorsus infiliens, nec vi coactus à populis, nec ab episcopis necessitate compulsus, maneat autem in ecclesia, quam primitus à Deo sortitus est. Nec inde transfugiet secundum pristinum de hac re terminum constitutum.

9. q. 2. Epif copum non liceat.

Can. 22. Episcopum non debere in alienam intruere ciuitatē.
Episcopus alienam ciuitatem, quæ non est illi subiecta, non adeat, nec ad possessionem accedat, quæ ad eum non pertinet, super ordinationem cuiusquam, nec constituat presbyteros aut diaconos alteri subiectos episcopo, nisi forte cum consilio & voluntate regionis episcopi. Si quis autem tale aliquid facere tentauerit, irrita sit eius ordinationis, & ipse coerceatur à synodo. Nam si ordinare non potuerit, nullatenus iudicabit.

8. q. 1. Epif copum non liceat.

Can. 23. Episcopo non licere successorem sibi constituere.
Episcopo non licere pro se alterum successorem sibi constituere, licet ad exitum vitæ perueniat. Quod si tale aliquid factum fuerit, irritum esse huiusmodi est constitutum. Seruetur autem ius ecclesiasticum id continens, oportere non aliter fieri nisi cum synodo & iudicio episcoporum, qui post obitum quiescentis potestatem habent, eum qui dignus extiterit, promouere.

Episcopo non licet successore sibi constituere

Can. 24. De rebus ad ecclesiam pertinentibus.

9. q. 1. Quæ

Quæ sunt ecclesiæ, sub omni sollicitudine, & conscientia bona & fide, quæ in Deum est, qui cuncta considerat iudicatque, seruentur, quæ etiam dispensanda sunt iudicio & potestate Pontificis, cui commissus est populus, & animæ quæ in ecclesia congregantur. Manifesta verò sint, quæ pertinere videntur ad ecclesiam, cum notitia presbyterorum & diaconorum, qui circa ipsum sunt, ita vt agnoscat, nec ignorent, quæ sint ecclesiæ propria, nec eos aliquid la-

teat. Vt si corigerit episcopum migrare de seculo, certis existentibus rebus, quæ sunt ecclesiæ, nec ipsæ collapsæ depereant, nec, quæ propria probantur episcopi, sub occasione rerum peruadantur ecclesiæ. Iustum nanque & acceptum est coram Deo & hominibus, vt sua episcopus, quibus voluerit, derelinquat, & quæ ecclesiæ sunt, eidem conferentur ecclesiæ, vt nec ecclesia aliquod patiat in commodum, nec episcopus sub occasione proscribatur ecclesiæ, & in causas incidant, qui ad eam pertinent, & ipse post obitum maledictionibus ingrauetur.

Can. 25. Vt episcopus dispensandis ecclesiasticis habeat potestatem.

Episcopus ecclesiasticarum rerum habeat potestatem ad dispensandum erga omnes qui indigent, cum summa reuerentia & timore Dei. Participet autem & ipse, quibus indiget, si tamen indiget tam in suis, quam in fratrum qui ab eo suscipiuntur, necessariis vsibus profuturis, ita vt in nullo qualibet occasione fraudentur, iuxta sanctum Apostolum sic dicentem: Habentes victum & tegumentum, his contenti simus. Quod si contentus istis minime fuerit, conuertat autem res ecclesiæ in suos vsus domesticos, & eius commoda, vel agrorum fructus, non cum presbyterorum conscientia, diaconorumque pertractet, sed horum potestatem domesticis suis, aut propinquis, aut fratribus, filiisque committat, vt per huiusmodi personas occulte ceteræ lædantur ecclesiæ, Synodo prouinciæ poenas iste persoluat. Si autem & aliter accusetur episcopus, aut presbyteri, qui cum ipso sunt, quod ea quæ pertinent ad ecclesiam, vel ex agris, vel ex alia qualibet ecclesiastica facultate sibimet vsurpent, ita vt ex hoc affligantur quidem pauperes, criminatori verò, & blasphemis tam sermo prædicationis, quam hi qui dispensant, taliter exponantur, & hos oportet corrigi, saneta synodo, id quod conceder, approbante. Et subscripserunt. 30. episcopi, qui in eodem concilio conuenerunt.

12. q. Episcopus ecclesiasticarum rerum.

1. Timo. 6.

Subscriptio episcoporum.

De hac synodo legitur in decretis d. 16. c. Sexta synodus.

Finis concilij Antiocheni.

Probatum est concilium Antiochenum, in sexta synodo generali Constantinopoli in Trullo celebrata, vt ex

secundo canone editionis Græcæ constat, & per Dionysium papam. Vt patet per Eusebium lib. 7. cap. 24. & 25. in hist. Ecclesiastica.

Concilium
Sardicense.

CONCILIVM SARDICENSE, SVB
Iulio primo papa, de cuius origine & causa, qua congregaretur, habes in historia tripartita, lib. 4. cap. 21.

Congregatum est præcepto Constantij imperatoris, vt Athanasius ad suam rediret ecclesiam, à qua expulsus fuerat per hæreticos episcopos Arrianos. Conuenerunt in eo concilio, Orientales & Occidentales episcopi. Occidentales circiter 300. Orientales verò 76. Qui tamen continuo discedentes à concilio, seorsum fecere conciliū aliud, in quo statuerūt dogmata Arrij, vt habes in historia prædicta. Causa discessus fuit, quia dixerunt se nolle ad verba procedere, nisi prius à concilio submouerentur Pauli & Athanasij defensores, quod Occidentales passi non sunt. Cui concilio affuit Osius episcopus Cordubensis, qui & affuit in concilio Nicæno. Celebratum est anno 11. ab obitu Constantini patris duorum Augustorum, Constantis & Constantij, vt habes lib. 4. Ecclesiasticæ historiae, tripart. cap. 23.

Cap. 1. De episcopis qui ciuitates mutauerint.

D. 8. Mala consuetudo.
Prohibetur mutatio episcoporum de vna ad aliam ecclesiam.
Osius episcopus dixit: Non minus mala consuetudo, quam perniciofa corruptela funditus eradicanda est, ne cui liceat episcopo de sua ciuitate ad aliam transfire ciuitatem. Manifesta est enim causa, qua hoc facere tentat, cum nullus in hac re inuentus sit episcopus, qui de maiori ciuitate ad minorem transfret. Vnde apparet auaritiæ ardore eos inflammati, & ambitioni seruire, & vt dominationem agat. Si omnibus placet, huiusmodi pernicies seuius & austerius vindicetur, vt nec laicam communionem habeat, qui talis est. Responderunt vniuersi: Placet.

Cap. 2. De eisdem episcopis.

Osius episcopus dixit, Etiam si talis aliquis extiterit temerarius, vt fortassis talem excusationem afferens, affereret, quòd à populis literas acceperit: cum manifestum sit potuisse plures præmio & mercede corrumpi eos qui synceram fidem non habent, vt clamarent in ecclesia, & ipsum petere viderentur episcopum, Omnino has frau-

des damnandas esse arbitror: ita vt nec laicâ in fine communionem talis accipiat. Si verò omnibus placet, Statuitur. Synodus respondit: Placet.

Cap. 3. De episcopo adiudicato.

Osius episcopus dixit: Illud quoque necessario adiiciendum est, vt episcopi de sua prouincia ad aliam prouinciam, in qua non sunt episcopi, non transeant, nisi forte à fratribus suis inuitati, ne videamur ianuam claudere charitatis. Quòd si in aliqua prouincia aliquis episcopus contra fratrem suum episcopum litem habuerit, vnus de duobus ex alia prouincia aduocet episcopum cognitorē. Quòd si aliquis episcopus iudicatus fuerit in alia causa, & putat se bonam causam habere, vt iterum concilium renouetur, si vobis placet sancti Petri apostoli memoriam honoremus, vt scribatur ab his qui causam examinarunt, episcopum Iulio Romano episcopo, & si iudicauerit renouandum esse iudicium, renouetur, & det iudices. Si autem probauerit talem causam esse, vt non refricentur ea quæ acta sunt, quæ decreuerit, confirmata erūt. Si hoc omnibus placet? Synodus respondit, Placet.

Cap. 4. De episcopis depositis.

Gaudentius episcopus dixit: Addendum, si placet, huic sententiæ, quam plenam sanctitate protulisti, vt cum aliquis episcopus depositus fuerit eorum episcoporum iudicio, qui in vicinis locis commorantur, & proclamauerit agendum sibi negotium in vrbe Roma, alter episcopus in eius cathedra, post appellationē eius qui videtur esse depositus, omnino non ordinetur, nisi causa fuerit in iudicio episcopi Romani determinata.

Cap. 5. Quando quis debeat à vicinis prouinciis episcopis ordinari.

Osius episcopus dixit: Si contigerit in vna prouincia, in qua plurimi fuerint episcopi, vnum forte remanere episcopum, ille verò per negligentiam noluerit ordinare episcopum, & populi conuenerint, episcopi vicinæ prouinciæ debent illum prius conuenire episcopum, qui in ea prouincia moratur, & ostendere, quòd populi petant sibi rectorem, & hoc iustum esse, vt & ipse veniat, & cum ipso ordinet episcopum. Quòd si, conuertus literis,
g iij

vacuerit, & diffimulauerit, nihilque rescripserit, satisfaciendum esse populis, ut veniant ex vicina prouincia episcopi, & ordinent episcopum.

Cap. 6. De non ordinandis episcopis per vicos.

Licentia verò danda non est ordinandi episcopum, aut in vico aliquo, aut in modica ciuitate, cui sufficit vnus presbyter, quia non est necesse ibi episcopum fieri, ne uilescat nomē episcopi, & authoritas. Non debent illi ex aliā prouincia inuitati facere episcopum, nisi aut in his ciuitatibus, quæ episcopos habuerunt, aut si qua talis, aut tā populosa est ciuitas, quæ meretur habere episcopū. Si hoc omnibus placet, Synodus respondit, Placet.

Cap. 7. De episcopis accusatis.

11. q. 9. Si quis episcopus. Osus episcopus dixit: Placuit autem, ut si episcopus accusatus fuerit, & iudicauerint congregati episcopi regionis ipsius, & de gradu suo eum deiecerint, si appellauerit, qui deiectus est, & confugerit ad episcopum Romanæ ecclesiæ, & voluerit se audiri, si iustū putauerit, ut renouetur iudicium, vel discussionis examen, scribere his episcopis dignetur, qui in finitima & propinqua prouincia sunt, ut ipsi diligenter omnino requirant, & iuxta fidē veritatis definiant. Quod si is qui rogat causam suam iterum audiri, deprecatione sua mouerit episcopum Romanū, ut è latere suo presbyterū mittat, erit in potestate episcopi, quid velit, & quid æstimet. Et si decreuerit mittēdos esse, qui præsentēs cum episcopis iudicent, habētes eius authoritatem à quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si verò crediderit episcopos sufficere, ut negotio terminum imponant, faciet, quod sapientissimo consilio iudicauerit.

Cap. 8. Ut episcopi passim ad comitatum non pergant.

Osus episcopus dixit: Importunitates, & nimia frequentia, & iniustæ petitiones fecerunt, nos non tantum habere vel gratiam vel fiduciam, dum quidam non cessant ad comitatum ire episcopi, & maxime Aphri, qui (sicuti cognouimus, sanctissimi fratres & coepiscopi nostri) Grati salutaria consilia spernunt atque contemnunt, ut non solum ad comitatum, multas & diuersas ecclesiæ non profuturas perferant causas, ut fieri solet, aut oportet, ut aut pauperibus, aut viduis, aut pupillis subueniatur. Sed & dignitates seculares & administrationes quibusdam

postulant. Hæc itaque prauitas olim non solum murmuraciones, sed & scandala excitat. Honestum est autem, ut episcopi intercessionem his præstent, qui iniqua vi opprimuntur, aut si vidua affligatur, aut pupillus expolietur, si tamen isthæc nomina iustam habeant causam aut petitionem. Si vobis ergo, fratres charissimi placet, decernite, ne episcopi ad comitatum accedant, nisi forte hi, qui religiosi Imperatoris literis, vel inuitati vel vocati fuerint. Sed quoniam sæpe contingit, ut ad misericordiam ecclesiæ confugiant, qui iniuriam patiuntur, aut qui peccantes in exilio vel infulis damnantur, aut certe quamcunque sententiam suscipiunt, subueniendum est his, & sine dubitatione petenda indulgentia. Hoc ergo decernite, si vobis placet. Vniuersi dixerūt: Placet, & constituatur.

Cap. 9. De diaconis ad comitatum dirigendis.

Osus episcopus dixit: Hoc quoque prouidentia vestra tractare debet, qui decreuistis, ne episcoporum improbitas nitatur, ut ad comitatum pergant. Quicumque ergo (quales superius memorauimus) preces habuerint, vel acceperint, per diaconum suum mittant, quia persona ministri inuidiosa non est, & quæ impetrauerit, celerius, poterit referre. Et hoc consequens esse videtur, ut de qualibet prouincia episcopi ad eum fratrem & coepiscopum nostrum preces mittant, qui in metropoli cōsistit, ut ille & diaconum eius, & supplicationes destinet, tribuēs commendatitias epistolas pari ratione ad fratres & coepiscopos nostros, qui in illo tempore in his regionibus & urbibus morantur, in quibus scilicet & beatus Augustus reipublicam gubernat. Si verò habeat episcopus amicos in palatio, qui cupit aliquid (quod tamen honestum est) impetrare, non prohibetur per diaconum suum rogare ac significare his, quos scit benignam intercessionem sibi absenti posse præstare.

Cap. 10. Quod sit eundem ad comitatum pro pupillis & viduis.

Si verò Romam venerint (sicut dictum est) sanctissimo fratri & coepiscopo nostro Romanæ ecclesiæ preces quas habent, tradant, ut & ipse prius examinet, si honestæ & iustæ sunt, & præstet diligentiam atque sollicitudinem,

vt ad comitatum perferantur. Vniuersi dixerunt placere sibi, & honestum esse consilium.

Alipius episcopus dixit: Si propter pupillos & viduas vel laborantes, qui causas non iniquas habent, susceperint peregrinationis incommoda, habebunt aliquid rationis. Nunc verò cum ea postulet præcipue, quæ sine inuidia hominum, & sine reprehensione esse nõ possunt, non necesse est ire ad comitatum.

Cap. 11. Quòd episcopi euntes ad comitatum, solcite discant.

Gaudentius episcopus dixit: Ea quæ salubriter præmonitis, conuenientia & æstimatione omnium, & Deo placitura & hominibus, tenere hanc firmitatē possunt, si metus huic sententiæ coniungatur. Scimus enim & ipsi, sæpissime propter paucorum impudentiam religiosum sacerdotale nomen fuisse reprehensum. Si igitur aliquis contra omnium sententiam nisus, voluerit ambitioni magis placere, quàm Deo, is debet scire, causis redditus, honorem dignitatemq; se amissurum. Quod ita demum cõpleri poterit, si vnusquisque nostrum, qui in Canali constitutus est, cum progredientem episcopum viderit, inquiret transitū eius, causas videat, quò tendat, agnoscat, & si quidem eum inuenerit ire ad comitatum, requirat & illud, quod superius comprehensum est, ne forte inuitatus est, vt ei facultas eundi permittatur. Si verò (vt superius memorauit sanctitas vestra) propter desideria & ambitiones ad comitatum pergat, neque in literis eius scribatur, neque in cõmunionem recipiatur. Si vobis placet, omnium sententia confirmari debet. Vniuersi dixerunt hoc honestum esse, & placere sibi hanc constitutionem.

Osus episcopus dixit: Sed & moderatio necessaria est, dilectissimi fratres, ne adhuc aliqui, nescientes quid decretum sit in synodo, subito veniant ad ciuitates eas, quæ in Canali sunt. Debet ergo episcopus ciuitatis ipsius adinere eum & instruere, & ex eo loco diaconum suum mittere. Admonitus ipse tamen redeat in parochiam suam.

Cap. 13. Vt ne ex laico quilibet episcopus ordinetur.

D. 61. Osus episcopus. Osus episcopus dixit: Et hoc necessariū arbitror, vt diligentissime tracteris, si forte aut diues aut scholasticus de foro, aut ex administratore episcopus fuerit postularus, vt

non prius ordinetur, nisi ante & lectoris munere, & officio diaconi, aut presbyteri, fuerit perfunctus, & ita per singulos gradus (si dignus fuerit) ascendat ad culmē episcopatus. Potest enim per has promotiones, quæ habebunt vtrique prolixum tempus, probari, quæ fide sit, quæue modestia, quæ grauitate & verecundia. & si dignus fuerit probatus, diuino sacerdotio illustretur, quia conueniens non est, nec ratio vel disciplina patitur, vt temere & leuiter ordinetur aut episcopus, aut presbyter, aut diaconus, qui neophytus est. Maxime cum & magister gentium, beatus Apostolus, ne hoc fieret denunciasset & prohibuisse videatur, sed hi quorum per longum tempus examinata sit vita, & merita fuerint comprobata. Vniuersi dixerunt placere sibi hæc.

Cap. 14. Vt episcopus in aliena prouincia non immoretur.

Osus episcopus dixit: Et hoc quoque statuere debetis, vt episcopus, si ex alia ciuitate cum venerit ad aliam ciuitatem, vel ex prouincia sua ad aliam prouinciam, & ambitioni magis quàm deuotioni seruiens, voluerit in aliena ciuitate multo tempore residere (forte enim euenit, episcopum loci non esse tam instructum, neque tam doctum) is verò qui aduenit, incipiat contemnere eum, & frequenter facere sermonem, vt dehonestet & deformet illius personam, ita vt ex hac occasione non dubitet relinquere assignatam sibi ecclesiam, & transeat ad alienam. Definite ergo tempus, quia & non recipi episcopum inhumanum est, & si diutius resideat, perniciosum est, hoc ergo ne fiat, prouidendum est. Memini autem superiore concilio fratres nostros constituisse, vt si quis laicus in ea in qua commoratur, ciuitate, tres dominicos dies, id est, per tres septimanas, non celebrasset cõuentum, cõmunionem priuaretur. Si ergo hæc circa laicos constituta sunt, multo magis episcopo nec licet, nec decet, si nulla sit tam grauis necessitas, quæ detineat, vt amplius à suprascripto tempore absens sit ab ecclesia sua. Vniuersi dixerunt placere sibi.

Cap. 15. Quòd non liceat episcopo à sua ecclesia, plus tribus hebdomadis abesse.

Osus episcopus dixit: Quia nihil prætermitti oportet, sunt quidam fratres & coepiscopi nostri, qui non eam

1. Tim. 3.

De residentia episcopi in sua ecclesia.

ciuitatem possident, in qua videntur episcopi esse constituti, vel certe quod paruam rem illic habeant, alibi autem idonea prædia habere cognoscuntur, vel affectionem proximorum quibus indulgeant, hætenus permitti eis oportet, vt accedant ad possessiones suas, & disponant vel ordinent fructum laboris sui, vt post tres dominicos, id est, post tres hebdomadas, si morari necesse est, in suis potius fundis morètur. Aut si est proxima ciuitas, in qua est presbyter, ne sine ecclesia videatur facere diem dominicum, illuc accedat, vt neque res eius domesticæ per absentiam eius detrimentum sustineant, & non frequenter veniendo ad ciuitatem, in qua episcopus moratur, suspiciōne iactantiæ & ambitionis euadat. Vniuersi dixerunt, placere sibi.

Cap. 16. De clericorum excommunicatione.

Osus episcopus dixit: Hoc quoque omnibus placet, vt siue diaconus, siue presbyter, siue quis clericorum ab episcopo suo communionem fuerit priuatus, & ad alterum perrexerit episcopum, & scierit ille ad quem cōfugit, eum ab episcopo suo fuisse abiectum, non oportet, vt ei communionem indulgeat. Quod si fecerit, sciat se, conuocatis episcopis, causas esse dicturū. Vniuersi dixerunt: Hoc statum & pacem seruabit, & concordiam custodiet.

Cap. 17. De excommunicatis, apud vicinos episcopos audiendis.

Osus episcopus dixit: Quod me adhuc mouet, reticere non debeo. Si episcopus, qui forte iracundus (quod esse non debet) cito & aspere commoueat aduersus presbyterum siue diaconū suum, & exterminare eum de ecclesia voluerit, prouidendum est ne innocens damnetur, aut perdat communionem. Et ideo habeat potestatem is qui abiectus est, vt episcopos finitimos interpellet, & causa eius audiatur, ac diligentius tractetur, quia non oportet ei negare audientiam roganti. Et ille episcopus, qui aut iuste, aut iniuste eum abiicit, patienter accipiat, vt negotium discutiatur, vt vel probetur sententiā eius à plurimis, vel emendetur. Tamen priusquam omnia diligenter & fideliter examinentur, eum, qui fuerit à communionem separatus, ante cognitionem nullus alius debet præsumere, vt eum communioni societ. Hi verò, qui conueniunt ad audiendum, si viderint clericorum esse fastidium, & su-

11.9.3. Si forte.

perbiam, quia iam non decet, vt episcopus iniuriam, vel contumeliam patiatur, seuerioribus eos verbis castigent, vt obediant honesta præcipienti episcopo, qui sicut ille clericis syncerum exhibere debet amorem charitatis, ita quoque vicissim ministri infucata debent episcopo suo exhibere obsequia.

Cap. 18. De non sollicitandis clericis alienis.

Ianuarius episcopus dixit: Illud quoque statuatur sanctitas vestra, vt nulli episcopo liceat, alterius episcopi ciuitatis ministrum ecclesiasticum sollicitare, & in suis parochiis ordinare. Vniuersi dixerunt: Placet, quia ex his contentionibus solet nasci discordia, & ideo prohibet omnium sententiā, ne quis hoc facere audeat.

Cap. 19. Non licere episcopo, alterius clericum in sua ecclesia ordinare.

Osus episcopus dixit: Ex hoc vniuersi constituimus, vt quicumque ex alia parochia voluerit alienum ministrum sine consensu episcopi ipsius, & sine voluntate ordinare, non sit rata ordinatio eius. Quicumque autem hoc vsurpauerit, à fratribus & coepiscopis nostris & admoueri debet, & corrigi.

Cap. 20. Vt extranei clerici apud Thessalonicam non tardent.

Actius episcopus dixit: Non ignoratis, quanta & qualis sit Thessalonicensium ciuitas. Sæpe ad eam veniunt ex aliis regionibus presbyteri & diaconi, & non sunt contenti breui tempore morari, & aut residere ibi, aut certe vix post longa spatia ad sua redire coguntur. Vniuersi dixerunt, Ea tempora, quæ constituta sunt circa episcopos, & circa has personas, obseruari debent.

Cap. 21. De suscipiendis his, qui persecutionem patiuntur.

Osus episcopus dixit, Suggestente fratre & coepiscopo nostro Olympio, etiam hoc placuit, vt si aliquis vim perpeffus est, & inique expulsum pro disciplina & catholica confessione, vel pro defensione veritatis, effugiens pericula, innocens & deuotus ad aliam venerit ciuitatem, non prohibeatur immorari, quandiu aut redire possit, aut iniuria eius remedium acceperit, quia durum est eum qui persecutionem patitur, non recipi. Etiam & larga benevolentia & humanitas ei est exhibenda. Omnis

Summa Hierosolymitani

synodus dixit: Vniuersa quæ constituta sunt, catholica ecclesia in vniuerso orbe diffusa custodiat. Et subscriperunt qui conuenerant, omnes episcopi diuersarum prouinciarum, numero. 121.

Est generale concilium ex vniuersis orbis prouinciis, receptum ab vniuersali ecclesia, vt patet d. 19. c. Quod dicitis ex Nicolao Papa. & in sexta synodo generali Constantinopoli in Trullo celebrata.

Concilium Hierosolymitanum.

HIEROSOLYMITANVM CONCILIVM sub eodem Iulio celebratum est per Maximum episcopum, cum Athanasius reuerteretur ad ecclesiam suam, literis Constantij Imperatoris, & Iulij Pontificis. In quo hoc tantum actum est, vt consensu omnium episcoporum restitueretur Athanasius ad communionem & pristinam dignitatē. Quæ habentur fusi? histo. tripart. lib. 4. cap. 34.

Concilium Syrmien.

Paulo post iussit Imperator Constantius., in Syrmio congregari concilium, in quo tradiderunt regulas fidei orthodoxas contra Arrianum, in quibus interpretati sunt locum illum Genesi. 19. pluit dominus, à domino, vt sit sensus, Non quod ipse pater à semetipso pluire dicat, sed pluit dominus filius, à domino patre. De hoc concilio habetur histo. tripart. lib. 5. cap. 3. & c. Adfuit Osius episcopus Cordubensis, vt refertur in historia prædicta.

FIDES SYRMEN. CONCILII.

Credimus in vnum deum patrem, omnipotentem, creatorem, & factorem vniuersorum, ex quo omnis paternitas in cælo & in terra nominatur. Et in vnigenitum eius filium, dominum nostrum Iesum Christum, qui ante omnia secula ex patre natus est, deum ex deo, lumen ex lumine, per quem facta sunt omnia in cælis & in terra, visibilia & inuisibilia, verbum existens, & sapientia, & lumen verum, & vita. Qui nouissimis diebus propter nos humanatus est ex sancta virgine, & crucifixus, & mortuus, & sepultus. Et resurrexit à mortuis tertia die, & ascendit in cælum, & sedet in dextera patris. Et venturus est in consummatione seculi iudicare viuos & mortuos, & reddere vnicuique secundum opera sua, cuius imperium sine fi-

Matt. 16.

Concilij,

56

ne existens, in secula permanet infinita. Erit enim sedens in dextera patris, non solum in hoc seculo, sed etiam in futuro. Et in spiritum sanctum paracletum, id est, consolatorem, quem promittens Apostolis post ascensionem ad cælos esse mittendum, vt doceret & commemoraret eis vniuersa, transmisit. Per quem etiam sanctificatur animæ credentium in eo veraciter. Eos autem, qui dicunt, ex non existentibus filium, aut ex altera essentia, & non ex dei, & quia erat tempus aut seculum, quando non erat, alienos nouit sancta ecclesia. Rursus igitur dicimus:

1. Siquis patrem, & filium duos deos dicit, anathema sit. r.

2. Et si quis deum Christum, ante secula filium dei, ministrantem patri ad creationem vniuersorum, non confiteatur, anathema sit.

3. Siquis ingentum, aut partum eius, ex Maria natum dicere præsumit, anathema sit.

4. Siquis secundum præsentiam ante Mariam dixerit filium esse, & non ante secula ex patre natum, apud deum esse, & per ipsum omnia facta, anathema sit.

5. Si quis substantiam dei dilatari, aut contrahi dixerit, anathema sit.

6. Siquis dilatam substantiam dei filium dixerit facere, aut dilatationem eius substantiæ filium nominauerit, anathema sit.

7. Si quis affectiuum, aut prolatiuum verbum dixerit dei filium, anathema sit.

8. Si quis hominem solum dixerit filium, qui ex Maria est, anathema sit.

9. Si quis deum, & hominem ex Maria dicens, deum ingentum eundem intelligit, anathema sit.

10. Siquis illud quod scriptum est, Ego deus primus, & ego postea, & præter me non est deus, cum ad destructionem idolorum, & deorum non existentium dictum sit, ad destructionem magis vnigeniti ante secula dei, iudaice percipit, anathema sit.

11. Siquis audiens, verbum caro factum est, verbum in carnem mutatum putauerit, aut conuersione facta, suscepisse carnem, anathema sit.

12. Siquis vnigenitum filium dei crucifixum audiens, corruptionem, aut passionem, aut conuersionem, aut mu-

Ioan. 14.

Apoc. 22.

Deut. 22.

Et Esaiæ.

41. & 44

10. Ioan.

- tationem, aut peremptionem ſuſtinuiſſe dicit, anathema ſit. 12
- Siquis, quod ſcriptum eſt, faciamus hominem, non patrem ad filium dicere, ſed ipſum ad ſemetipſum aſſerit dixiſſe deum, anathema ſit. 13
- Gene. 1.*
Gene. 31. Siquis contra Iacob, non filium, tanquam hominem luctatum eſſe, ſed ingenitum deum, aut patrem eius dixerit, anathema ſit. 14
- Gene. 19.* Siquis illud quod ſcriptum eſt: Pluit dominus à domino, non de patre & filio perceperit, ſed & ipſum à ſemetipſo pluere dixerit, anathema ſit. Pluit enim dominus filius à domino patre. 15
- Siquis audiens dominum patrem, aut filium dominum, & dominum patrem, & filium, & dominus à domino dicens, duos aſſeruerit deos, anathema ſit. Non enim coapta mus filium patri, ſed ſubditum nouimus. Neque enim deſcendit in corpus ſine voluntate patris, neque pluit à ſemetipſo, ſed à domino, authoritatem videlicet præbente patre. Neque ſeder à dextris à ſemetipſo, ſed audit, dicens te patre: Sede à dextris meis. 16
- Siquis patrem, & filium, & ſpiritum ſanctum, vnâ perſonam dicit, anathema ſit. 17
- Siquis ſpiritum ſanctum paraclatum dicens, ingenitum aſſerit deum, anathema ſit. 18
- Siquis, ſicuti docuit nos, non alium dicit paraclatū præter filium, ait enim, & alium paraclatum mittet vobis pater, quem rogabo ego, anathema ſit. 19
- Siquis ſpiritum dicit patrem patris, aut filij, anathema ſit. 20
- Siquis conſilio dei, tanquam vnâ creaturarum, factum aſſerit filium dei, anathema ſit. 21
- Siquis patrem, & filium, & ſpiritum ſanctum tres dicit deos, anathema ſit. 22
- Siquis, nolente patre, natum filium dixerit, anathema ſit. Nō enim inuitus, & vim paſſus, pater, neceſſitate naturali, quaſi nolens, genuit filium, ſed illico, vt voluit, etiam ſine tempore, & ſine paſſione ex ſemetipſo genuit eum. 23
- Siquis ingenitū, & ſine principio dicit filium, tanquam duos ſine principio, & duo ingenta dicēs, & duos faciēs deos, anathema ſit. Caput enim eſt & principium omnium filius.
- 1. Cor. II.*

filius. Caput autem Chriſti, deus. Sic enim ad vn̄um omnium principium, quod eſt ſine principio, per filium omnia referuntur. 24.

Rurſus autem ſubtiliter inſpicientes Chriſtianum ſenſum, dicimus:

Siquis Chriſtum deum, filium dei ante ſecula, miniſtratem patri ad omnem creationem non dixerit, ſed ex quo ex Mariâ natus eſt, ex eo dicit filium, & Chriſtum eſſe vocatum, & initium accepiſſe vt deus eſſet, anathema ſit, ſicut Samofatenus. 25.

Decreta Liberij Papa.

Liberius, natione Romanus, temporibus Conſtantij, filij Conſtantini magni, ſedit annos. 6. menſes tres. Deportatur in exilium à Conſtantio, eò quod noluiſſet hæreſi Arrianae conſentire, & fuit in exilio annos tres. Sacerdotes congregantes concilium, ordinauerunt in locum eius episcopum Felicem presbyterum. Et fecit concilium Felix, & inuenit duos presbyteros, conſentientes Conſtantio Arriano, nomine Verſatium & Valentem, & damnauit eos in concilio. 48. episcoporum. Poſt paucos autem dies zelo ducti, Verſatius & Valens rogauerunt Conſtantium, vt reuocaret Liberium de exilio, Qui rediens habitauit in cœmeterio ſanctæ Agnetis apud germanam Conſtantij Auguſti. Reuocato Liberto, Conſtantius fecit concilium cū hæreticis, & eiecit Felicem de episcopatu, qui erat catholicus. Qui Felix deſiſtus habitauit in prædiolo ſuo via Portuenſi, vbi & requieuit in pace. Et reuocauit Liberium.

*Maxima
persecutio
in clero.*

Ab eo die fuit perſecutio maxima in clero, ita vt intra eccleſiam presbyteri & clerici plures necarentur, & martyrio coronarentur. Ingreſſus autem Liberius in urbem Romanam, conſenſit Conſtantino hæretico. Propter hoc nonnulli putant hunc episcopum Romanum fuiſſe hæreticum, ſed hoc leue argumentum eſt, vt tali nota inuratur Pontifex Chriſti. Primum ea hiſtoria quod ſenſerit cum Arrianis, à multis reuocatur in dubium.

*Rationes
pro Liberio
& non fuerit
hæreticus.*

Secundo, in epiſtola ad Athanaſium & episcopos Aegypti in Alexandria ſynodo congregatos, inſectatur Arrianos, & gratulatur, quod episcopos Aegyptiorum permanent in fide ſynodi Nicenæ.

Tertio extat alia epiſtola vniuerſe catholica ad vniuerſos

episcopos, in qua cum eruditione & pietate exhortatur, vt nullus propter persecutiones, suam relinquat ecclesiam, nec quietem magis eligat, quam pro populo sibi commisso laborare intendat. Hæc non cohærent cum priori opinione.

Aetius hæresiarches suscitatur. Sub hoc tempore emerfit in Antiochia Syriæ alter hæresiarches, cognomento Aetius, id est sine Deo, vel sine causa. Is enim eadem, quæ Arrius, sapiebat, sed ab Arriano se segregabat. Is nihil solidæ eruditionis habebat, sed venientes ad se disputationibus sophisticis eludebat. Qui tunc Aetiani, nunc Eunomiani vocantur, quoniam Eunomius notarius eius, eruditus ab illo editionem eius hæreticam diuulgauit. Habes hæc latius tripar. histo. lib. 5. cap. 13. & infra.

Hac tempestate fecerunt concilium hæretici Antiochiæ contra Athanasium, & alios catholicos. Fuit concilium prophanum, non catholicum.

Concilium prophanum in Nicæa Thraciæ. Sub eodem Liberio Vrsatius, & Valens hæretici fecere concilium in Nicæa ciuitate Thraciæ. Vbi statuentes sua dogmata, diuulgabant illam esse fidem, quæ ab vniuersali concilio dictata esset, & edita Nicææ, vt similitudine nominis Nicæanæ vrbis simpliciores hac subreptione deciperentur. Putabant enim in Nicæa Bithyniæ esse dictatam fidem, sed nihil profuit eis tale commentum. Paulò post nanque confusi, ac derisi sunt.

Extat epistola Athanasii, & Aegyptiorum episcoporum ad Liberium de oppressionibus Arrianorum, missa ex concilio Alexandrino. Valde tunc opprimebantur episcopi, maxime apud Orientem.

Primum decretum Liberii Papæ. Extant decreta eiusdem Liberij. Primum, in diebus ieiuniorum nullæ lites, nullæ contentiones esse debent, sed in dei laudibus, & opere necessario persistendum. Arguit enim eos, qui contentiones & lites quadagesimæ tempore faciunt, & qui debita à debitoribus exigunt, vt dominus per prophetam. Esa. 58. Ecce in diebus ieiunij vestri &c. & debitores vestros repetitis, ecce ad lites & contentiones ieiunatis.

Secundum. Secundum, abstinendum est in his 40. diebus sacrificiis à coniugibus, & caste & pie viuendum, vt sanctificatio corde & corpore, isti dies transigantur, donec perue-

niatur ad diem sanctum Paschæ, quia penè nihil valet ieiunium, quod coniugali opere polluitur, & quod orationes, vigiliæ, & eleemosynæ non commendant.

Tertium, si euenerit fames, inæqualitas aeris, pestilentia, vel talis qualiscunque tribulatio, statim ieiuniis, elemosynis, & obsecrationibus, domini misericordia deprecetur.

Decreta Felicis secundi Papæ.

Felix secundus Papa, natione Romanus, sedit annum 1. menses tres. Hic declarauit Constantium, filium Constantini hæreticum, & secundo rebaptizatum ab Eusebio Nicomediensi. Et pro hac declaratione ab eodem Constantio martyrio coronatus, & capite truncatur. Papa 36. sub Petro.

Extat epistola eius vna ad Athanasium, & alios episcopos Aegypti, in Alexandrina synodo congregatos, distincta per 21. capitula.

CONCILIUM LAODICÆNVM in fine Liberij Papæ celebratum. Prouinciale, sed confirmatum in sexta synodo generali, quæ in Trullo celebrata est, præsentem Constantino.

Congregatum est dictum concilium in Laodicea circa annum domini 364. sub Papæ Liberij finalibus annis. De eodem autem concilio legitur in decretis d. 16. c. Sexta synodus Laodicen. in qua patres 22. statuerunt canones 59. quorum author maxime Theodosius episcopus extitit.

Sancta synodus, quæ apud Laodiceam Phrygiæ Pacatiannæ conuenit ex diuersis prouinciis Asiæ, regulas exposuit ecclesiasticas, sicut infra scriptum est.

Cap. 1. De bigamiis.

De eo, quod oportet secundum ecclesiasticum canonem eos, qui libere & legitime, secundis nuptiis iuncti sunt, nec occultam permissionem operati sunt, pauco tempore exempto, vacare orationibus, & ieiuniis, secundum veniam reddi eis communionem.

Cap. 2. De his, qui peccatorum lapsus incurrunt.

His, qui diuersorum peccatorum lapsus incurrunt, & oratione, & confessione, ac penitentia malorum suorum perfectam conuersione demonstrant, pro qualitate peccati penitentia tempus attribuendum est, propter misericordiam & bonitatem dei. Qui ergo huiusmodi sunt, reuocandi & ad communionem sunt applicandi.

Tertium

am. do. 370. Felix Pon. 36.

Concilium Laodice.

26. q. 7. His qui.

Cap. 3. De Neophytis.

Non oportet neophytum promoueri ad ordinem sacerdotalem.

Cap. 4. *Quod non liceat coram catechumenis clericos fieri.*

Non licere manus impositionem super ordinandos, presentibus catechumenis, fieri.

D. 46. Nō
licet.

Cap. 5. *Vt hi, qui in sacrario seruiunt, vsuras non exigant.*

Non licere scenerare ministris altaris, vel in sacerdotali ordine constitutis, vel vsuras, vel lucra, quæ sexcupla dicuntur, accipere.

Cap. 6. *De hæreticis intrantibus in ecclesias.*

Non concedendum hæreticis ingressum domus dei, in hæresi permanentibus.

Cap. 7. *De Nouatianis, & Quartodecimanis.*

Nouatianos, vel etiam Quartodecimos, quos Græci Tetrascædæatites appellant, id est qui quattadecima luna primi mensis cum Iudæis Pascha celebrant, sed & catechumenos eorum fideles non recipi, priusquam condemnent omnem hæresim, in qua detinebantur. Plenissime autem ante omnia, & nunc, qui apud eos fideles dicuntur, symbolum fidei doceantur, atque ita, victos etiam sancto christinate, diuino sacramento communicare conuenit.

Cap. 8. *De Cataphrygis ad ecclesiam venientibus.*

Eos, qui conuertuntur ab hæresi, que dicitur Cataphrygarum, qui se in clero constitutos existimant, quamuis magni dicantur, huiusmodi cum omni diligentia catechizari oportet, & baptizari ab ecclesiæ catholicæ episcopis & presbyteris.

Cap. 9. *De his, qui ad hæreticorum speluncas causa orationis accedunt.*

Non concedendum, in cœmeteria, vel quæ martyria hæreticorum dicuntur, catholicos orationis gratia & petendæ curationis intrare. Sed & qui serint, si sunt fideles, incommunicabiles factos ad pœnitentiam, vsque ad aliud quod tempus redigi. Pœnitentes autem eos, & errasse se confitentes, suscipi oportere.

Cap. 10. *De his, qui cum hæreticis nuptiarum copula iunguntur.*

Eos, qui ad ecclesiam pertinent, indifferenter filios pro-

prios hæreticorum nuptiis minime sociare debere.

Cap. 11. *Non congruere presbyteras ordinare.*

Mulieres, quæ apud græcos presbyteræ appellantur, apud nos, viduæ seniores, ynuire, matricuriæ appellantur, in ecclesia tanquam ordinatas constitui non debere.

Cap. 12. *De episcopalibus ordinationibus.*

Episcopum non oportet, præter iudicium metropolitanorum & finitimorum episcoporum, constitui ad ecclesiæ principatum. Nec eligantur nisi hi, quos multo ante nota probabilisque vita commendat. Et nihilominus, si in sermone fidei, & recta operatione per suam conuersationem fuerint probati.

Cap. 13. *Iudicio multitudinis ordinationes fieri non debere.*

De eo, quod non sit populis concedendum electionem facere eorum, qui altaris ministerio sunt applicandi.

Cap. 14. *Ad alias parochias, Eulogias minime destinandas.*

Sanctas oblationes, ad vicem eulogiarum, per festiuitatem Paschale ad alias parochias mitti, minime oportere.

Cap. 15. *De psalmistis.*

Non licere, præter canonicos psaltes, id est qui regulariter cantores existunt, qui que pulpitem ascendunt, & de codice legunt, alium quemlibet in ecclesia psallere.

Cap. 16. *Vt sanctum euangelium sabbatis legatur.*

Sabbatis euangelia cum aliis scripturis legenda esse censemus.

Cap. 17. *Psalmos sparsim non licere confundi.*

In processionibus non connectere, id est ex diuersis verbis & sensibus libri vnum canticum minime coniungere, sed singulorum psalmorum ordinabiliter debere fieri lectionem.

Cap. 18. *De orationibus quotidianis.*

De eo, quod semper supplicationes orationum, & ad horam nonam, & vesperam oportet celebrari.

Cap. 19. *De ordine orationum catechumenorum atq; fidelium.*

Quoniam catechumeno orationem separatim, & prius prostratis eis, episcopum oportet celebrare. Quibus egressis, orent etiam hi, qui in pœnitentia sunt constituti. Et post manus impositionem, his quoque ascendentibus, tunc fideles orare debebunt. Quorum tres orationes fiant, vna quidem, id est prima, per silentium, secunda

D. 32. Mu-
lieres qua.

D. 61. Epif-
copum.

D. 63. Nō
est permittendum.

Verò & tertia per vocis prononciationem, & tunc demum osculum pacis dari debere. Et, postea quam presbyteri episcopo pacem dederint, tunc etiam laicos dare; & tunc oblatio offeratur. Solis autem ministris altaris liceat ingredi ad altare, & ibidem communicare.

Cap. 20. De disciplina, atque modestia clericorum.

D. 99. Nō oportet. Quoniam non oportet diaconum sedere ante presbyterum, sed ex iussione presbyteri sedere. Similiter autem honorificetur & diaconus à ministris, inferioribus; & omnibus clericis.

Cap. 21. De ministerio subdiaconorum.

D. 13. Non oportet. Quoniam non oportet subdiaconos licentiam habere in secretarium, siue sacrarium (quod Græci diaconico appellant) ingredi & contingere vasa dominica.

Cap. 22. De ministris, ut oratio non vitentur.

D. 23. Ministrum. Ministrum non oportet oratio uti, nec ostia derelinquere. **Cap. 23. Non debere lectores cum orationis suum officium agere.** Quoniam non oportet lectores aut psalmistas orationis uti, & sic legere aut psallere.

Cap. 24. Quod nullus ecclesiasticorum in tabernis comedere debeat.

D. 44. Nō oportet. Quoniam non oportet clericos seruitutes, à presbyteris usque ad diaconos, & deinceps ordinis ecclesiastici omnes usque ad ministros, aut lectores, aut psalmistas, aut exorcistas, aut ostiarios, aut etiam eos, qui in proposito continentiae sunt, tabernas intrare.

Cap. 15. Quod non liceat ministris panem dare, aut calicem benedicere.

D. 93. Nō oportet. Non oportet, diaconum panem dare, nec calicem benedicere.

Cap. 26. De exorcistis.

D. 69. Nō oportet. Non oportet exorcizare eos, qui necdum ab episcopis sunt prouecti, neque in ecclesiis neque intra domos.

Cap. 27. Non debere clericos vel laicos ad Agapem vocatos, partes tollere.

D. 42. Nō oportet. Non oportet ministros altaris, vel quoslibet clericos aut laicos ad Agapem vocatos, partes tollere propter iniuriam, quæ ex hac occasione ecclesiastico ordini possit deputari.

Cap. 28. In ecclesiis prandia fieri non debere.

Non oportet in basilicis, seu ecclesiis Agapem facere, & intus manducare, vel accubitus sternere. **D. 42. Nō oportet in basilicis.**

Cap. 29. Non debere Christianos sabbatizare.

Non oportet Christianos iudaizare, & in sabbato vacare, sed operari eos in eadem die, dominicam proponendo eidem dici. Si hoc eis placet, vacent tanquam Christiani. Quod si inuenti fuerint iudaizare, anathema sint.

Cap. 30. De viris cum mulieribus lauacra celebrantibus.

Quoniam non oportet ministros altaris, vel etiam clericos quoslibet, aut continentes se, aut omnem omnino Christianum cum mulieribus lauacra habere communia. Est enim apud Gentiles prima reprehensio. **D. 81. Non oportet.**

Cap. 31. De cauendis hæreticorum connubiis.

Quoniam non oportet cum hæreticis commiscere connubia, & vel filios & filias dare, sed potius accipere, si tamē profiteatur Christianos se futuros esse, & catholicos.

Cap. 32. Ab hæreticis elogias accipere non debere.

Non oportet hæreticorum benedictiones accipere, quoniam maledictiones magis sunt, quam benedictiones. **I. 4. 1. Non oportet.**

Cap. 33. De schismaticis.

Non oportet cum hæreticis vel schismaticis orare.

Cap. 34. De martyribus hæreticorum.

Non oportet omnino Christianum, derelictis martyribus Christi, abire ad falsos martyres. Hi enim alieni à Deo sunt. Quicumque autem abire voluerint, anathema sint.

Cap. 31. De his, qui angulos colunt.

Non oportet Christianos, derelicta ecclesia, abire, & ad angulos idololatriæ abominandæ congregationes facere, quæ omnia interdicta sunt. Quicumque autem inuentus fuerit occultæ huic idololatriæ vacans, anathema sit, quoniam derelinquens dominum nostrum Iesum Christum, filium Dei, accessit ad idola.

Cap. 36. De his, qui incantationibus vtuntur.

Quoniam non oportet ministros altaris, aut clericos magos, & incantatores esse, aut facere, quæ dicuntur phylacteria, quæ sunt magna obligamenta animarum. Hos autem, qui talibus rebus vtuntur, proiici ab ecclesia iustumus. **26. 9. 5. Nō oportet.**

Cap. 37. De his, qui ab hæreticis dona feriatica suscipiunt.
Quoniam non oportet à Iudæis, vel hæreticis feriati-
ca, quæ mittuntur, accipere, nec cū eis dies agere feriatos.

Cap. 38. De Christianis, qui Iudæorum azyma comedunt.
Non oportet à Iudæis azyma accipere, aut commu-
nicare impietatibus eorum.

Cap. 39. Non licere cum paganis festa celebrare.
Non oportet cum Paganis festa celebrare, & impie-
tatis eorum habere societatem.

Cap. 40. Episcopos ad synodum vocatos, non debere contemnere.
Non oportet vocatos episcopos ad synodum, cōtem-
nere, sed abire debere, & aut docere aut doceri, quæ sunt
ad ecclesiæ cæterorumque correctionem utilia. Quod si
contempserit, seipsum videtur accusasse, nisi forte pro in-
firmitate ire non possit.

Cap. 41. Non debere clericum sine epistolis peregrinari.
Non oportet ministrum altaris, vel etiam laicum sine
canonicis literis, id est, formata alicubi proficisci.

*Cap. 42. Nullum clericum debere sine episcopi
sui iussione peregrinari.*
Non oportet ministrum altaris vel quemlibet clericū
præter iussione episcopi ad peregrinandum proficisci.

Cap. 43. Vt subdiaconi ad ostia perseruent.
Non oportet ministros, id est ostiarios, vel breui tem-
pore ab ostiis deesse, & orationi vacare.

Cap. 44. Vt ad sacrarium mulieres non introeant.
Non oportet mulieres ingredi ad altare.

*Cap. 45. De his, qui circa mediam septimanam
ad baptismum veniunt.*

De cōsec. d. Non oportet post duas hebdomadas quadragesimæ
4. Baptiz. d. quenquam ad baptismum suscipi.
dos.

Cap. 46. De redditione fidei baptizandorum.
Baptizandos oportet fidei symbolum discere, & quin-
ta feria vltimæ septimanæ vel episcopo, vel presbytero
reddere.

Cap. 47. De his, qui in ægritudine baptizantur.
Qui in ægritudine constituti, baptismum percepe-
runt, facti sani fidei symbolum doceantur, vt nouerint
qua donatione digni sunt habiti.

Cap. 48. Vt post baptismum Chrisma detur.

Oportet baptizatos post baptismum sacratissimum
chrisma percipere, & cælestis regni participes fieri.

Cap. 49. Oblationes offerri in quadragesima non oportere.
Non oportet in quadragesima panem offerri, nisi sab-
bato & dominica tantum.

*Cap. 50. Non licere quinta feria septimana
maioris ieiunium solui.*
Non oportet in quadragesimæ quinta feria vltimæ heb-
domadæ ieiunium dissolui, & totam quadragesimam in-
honorari, sed per totos hos dies ieiunare, & escis abstinere
conuenientibus, id est aridioribus vti.

*Cap. 51. Non debere in diebus ieiuniorum commemo-
rationes martyrum fieri.*
Non oportet in quadragesima martyrum natalitia
celebrari, sed eorum in sabbato & dominica tantum me-
moriæ fieri.

Cap. 52. Non licere nuptias fieri in quadragesima.
Non oportet in quadragesima, aut nuptias, vel quæli-
bet natalitia celebrare.

Cap. 53. Vt in Christianorum non saltetur nuptiis.
Non oportet Christianos ad nuptias euntes, vel ba-
lare vel saltare, sed caste cœnare vel prandere, sicut com-
petit Christianis.

Cap. 54. Non licere clericis, ludicris spectaculis interesse.
Non oportet ministros altaris, vel quoslibet clericos
spectaculis aliquibus, quæ aut in nuptiis, aut in scenis ex-
hibentur, interesse, sed antequam Thymelici ingrediatur,
surgere eos de conuiuio, & abire debere.

Cap. 55. Non congruere Christianis comestationibus interesse.
Non oportet ministros altaris vel quoslibet clericos,
vel etiam laicos Christianos ex symbolis (quæ vulgus cō-
missalia appellat) conuiuia celebrare.

*Cap. 56. Non licere presbyteris, ante ingressum
episcopi introire ad altare.*
Non oportet presbyteros ante ingressum episcopi in-
gredi ecclesiam, & federe in tribunalibus, sed cum episco-
po ingredi, nisi forte aut ægroret episcopus, aut in pere-
grinationis commodo eum abesse constiterit.

Cap. 57. Qui in agris vel possessionibus debeant ordinari.
Nō debere in villis & vicis episcopos ordinari, sed visi-
dere.

*D. 18. Non
oportet.*

*De cōsec. d.
5. Nō oportet.*

*De cōsec. d.
4. Baptiz. d.
dos.*

*De cōsec. d.
3. Nō oportet.*

*33. 7. 4. Nō
licet.*

*33. 7. 4. Nō
oportet.*

*De cōsec. d.
5. Nō oportet.*

*D. 44. Nō
oportet.*

*D. 95. Non
oportet.*

*D. 80. Nō
debet.*

tatores, id est qui circueant constitui. His autem qui ante hoc ordinati sunt, nihil agere censemus, sine conscientia episcopi ciuitatis. Similiter etiam presbyteri nihil sine praecepto & consilio episcopi agant.

Cap. 58. Oblationes offerri in domibus non oportere.

Non oportet in domibus oblationes ab episcopis, siue presbyteris fieri.

Cap. 59. Quae psallere, vel legere in ecclesia conueniat.

Non oportet ab idiotis Psalmos compositos & vulgares in ecclesiis dici, neque libros, qui sunt extra canonem legere, nisi solos canonicos noui & veteris testamēti. Quae autem oporteat legi, & in auctoritatem recipi, haec sunt:

Libri canonici in ecclesia Dei.

Genesis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium, Iesu naue, Iudicum, Ruth, Regnorum libri 4. Paralipomē non libri 2. Esdræ, Liber Psalmorum numero 150. Prouerbia Salomonis, Ecclesiastes, Cātica canticorū, Iob, Esther, 12. Prophetarum libri, id est; Osee, & Amos, Iohel, Abdias, Ionas, Michæas, Naum, Abacuc, Sophonias, Aggæ⁹, Zacharias, Malachias, Esaias, Hieremias, Ezechiel, Daniel. Noui testamenti, id est euāgelium secundum Matthæum, secundum Marcum, secundum Lucam, secundum Ioannem, Actus Apostolorum, Canonicae epistolæ 7. Iacobi vna, Petri 2. Ioannis 3. Iudæ vna, Epistolæ Pauli apostoli, numero 14. ad Romanos, ad Corinthios 2. ad Galatas, ad Ephesios, ad Philipenses vna, ad Colossenses vna, ad Thessalonicenses duæ, ad Timotheum duæ ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos.

Decreta Damasi 1. Pape.

an. do. 371. Damascus, natione Hispanus, sedit annos 18. mēses 3. dies 11. temporibus Iuliani. Hic constituit vt Psalmi die noctuq; canerentur per omnes ecclesias. Hoc praecepit episcopis, presbyteris, & monasteriis. Habes de eo, hist. ecclesiast. lib. 11. cap. 10. & de seditione facta contra illum per Ursinum eiusdem ecclesiae diaconum. Qui voluit fieri episcopus, collecta turbulentorum & seditiosorum hominū manu. Ex quo factō tanta bella coorta sunt, alterutrum descendētib; populis, vt replerentur humano sanguine orationum loca, sed post eiectus est Ursinus ab vrbe.

Damascus vitas Pontificum qui ante se fuere conscri-

psit. Primus etiam Hieronymi scriptis auctoritatem dedit, cum prius 70. interpretum scripta tantūmodo in pretio essent.

Extat epistola Damasi ad Paulinum Antiochenum episcopum: per quam instruit illum in duobus. Primū, quod integrum hominem susceperit Christus sine peccato. Secundum, quod vnus sit Christus, ante secula ex patre natus, & in tempore ex virgine editus.

Extat eiusdem professio quaedam fidei catholicae, ad eundem Paulinum sub hac forma.

Anathematizamus omnes, qui non tota libertate proclamant, spiritum sanctum cum patre & filio vnus potestatis esse, atque substantiæ. Anathematizamus quoque eos qui Sabellij sequuntur errorem: eundem dicentes patrem esse, quem & filium. Anathematizamus Arrium, atque Eunomium, qui pari impietate (licet sermone dissimili) filium & spiritum sanctum asserunt esse creaturas. Anathematizamus Macedonianos, qui de Arrij stirpe venientes, non perfidiā mutauerunt, sed nomen. Anathematizamus Photinum, qui Hebionis hæresim instaurat, qui dominum Iesum Christum tantum ex Maria virgine confitetur. Anathematizamus eos qui duos filios asserunt, vnum ante secula, & alterum post assumptionem carnis ex virgine. Anathematizamus eos qui pro hominis anima rationali & intelligibili dicunt, Dei verbum in humana carne versatum, cum ipse filius sit verbum Dei, & non pro anima rationali & intelligibili in suo corpore fuerit, sed nostram, id est rationalem, & intelligibilem sine peccato animam susceperit, atq; saluauerit. Anathematizamus eos qui verbum Dei filium extensione, aut collectione, & à patre separatim in substantiū, & finē habiturum esse contendūt.

Extat epistola eiusdem ad Stephanum archiepiscopum & ad tria concilia Africæ, quod episcoporum iudicia, & maiores causæ non nisi auctoritate sedis Apostolicae sunt terminandæ.

Extat epistola 4. Damasi, qua interrogatus de Chorepi Neocæsariensis, an aliquid essent in ecclesia, vel nihil, & quam haberent in ecclesia auctoritatem, respondit, Eos nihil esse in ecclesia, nec aliquam habere auctoritatem, sed eorū institutionē improbā, & nimis prauā, atq; sacris canonibus Antiocheno, c. 10.

Professio fidei
Error Sabellij
Error Arrii
Error Macedonianorum
Error Photini

cōtrariam, atque ad totius ecclesiæ perturbationem. Ideo definiuit, vanum esse & inane, quicquid in prædicto sacerdotij summi egerunt ministerio, hisceq; de causis prohibito esse, & à sacra sede, & à totius orbis episcopis.

De Chorepiscopis.

Fuerunt in ecclesia primitiua quidam vocati Chorepiscopi, nisi tunc necessarij propter studium, quod erga pauperes exigebant, qui cum ex consecratione sua nihil essent quàm presbyteri, tentarunt exercere ministeria episcopalia, consecrare subdiaconos, & diaconos, & virgines, erigere altaria, vngere, & sacrare, & ecclesias dedicare, quæ sunt propria ministeria episcoporum. Hos dānauit ecclesia, & reiecit ab eo gradu, ad quem ambitione sua ascenderant: tantum concessit eis, vt inter sacerdotes locum haberent, & ministerio presbyterorum essent cōtenti. Quoniā ecclesia non nouit inter discipulos Domini, nisi duos ordines, scilicet duodecim apostolorum, & 70. discipulorum. vnde iste tertius processerit, funditus ignoramus. De his d. 78. Chorepiscopi tam ab hac, & c.

De residentia episcoporum.

Ioan. 10.

Nota desideriam episcoporum.

In eadem epistola contra episcopos, qui propter suam quietem Chorepiscopis plebes suas committere non formidabant: quos in hunc modum damnat. Primum, quod curam sibi à Deo commissam negligat, cum dominus dicat: Bonus pastor animā suam ponit pro ouibus suis, mercenarius autem videt lupum venientem, & dimittit oues, & fugit, & c. Secundo illi episcopi qui talia præsumunt, xidentur (ait) mihi esse meretricibus similes, quæ statim, vt pariunt, infantes suos alijs nurricibus tradunt educandos, vt suam citius libidinem explere valeant. Sic & isti, infantes suos, id est, populos sibi commissos, alijs educandos tradunt, vt suas libidines expleant, id est, pro suo libitu secularibus curis inhærent, & quod vnicuique visum fuerit, liberius agant. Pro talibus enim animæ negliguntur, oues pereunt, morbi crescunt, hæreses & schismata prodeunt, ecclesiæ destruntur, sacerdotes vitiantur, & reliqua mala proueniunt. Non taliter Dominus docuit, nec Apostoli instituerunt, sed ipsi, qui curam suscipiunt, ipsi peragāt, & ipsi proprios manipulos domino repræsentent. Nā ipse ouem perditam diligēter quæsiuit, ipse inuenit, ipse propriis humeris repositauit: nōsque id ipsum facere perdocuit. Si ipse pro ouibus tātā curam habuit, quid nos mi-

Lnc. 15.

seri distulimus; qui etiam pro ouibus nobis commissis curam impendere negligimus, & alijs eas educandas tradimus: Corrigatur hæc (fratres) necesse est, quia qui plus laborat, maiorem mercedem accipiet.

Tertio audiatur, quid beatus Iacob, qui pro vxoribus diu feruerat, dixerit socero suo: Viginti annis fui tecum, oues tuæ & capræ steriles non fuerunt, arietes gregis tui non comedi, nec captum à bestia ostendi tibi: ego damnū omne reddebam, & quicquid furto perierat, à me exigebas: diē noctūque æstu vigebar & gelu, fugiebat somnus ab oculis meis. Si ergo sic laborat & vigilat, qui pascit oues Labā, quanto labori, quanti que vigilijs debet intendere, qui pascit oues Dei: Sed in his omnib; ipse nos instruat, qui pro suis ouibus dedit animam, & c.

Idem Damascus in epistola quinta notat, quod in concilio Romano per episcopos 90. ex Italia & Gallia congregatos celebrato, professi sunt eandem fidem, quam tradiderant patres in concilio Nicæno: & damnarunt, quod in concilio quodam Ariminensi tradiderant episcopi quidam hæretici, ibi congregati.

CONCILIVM CONSTANTINOPOLITANVM centum quinquaginta patrum, contra Macedonium episcopum Constantinopolitanū, qui negabat spiritum sanctum Deum esse. Celebratum temporibus Graciani, & Theodosij principū, Damascij papæ, & Cyrilli Hierosolymitani. Est vnum ex quatuor principalibus concilijs, & quidem proximum post Nicænum. Statuerunt aliquos canones. Editum est & symbolum fidei, in nullo diuersum ab eo, quod nūc publice canitur in ecclesia: nisi quod tantum dixerint, spiritum sanctum ex patre procedetem, suppressā persona filij. Subscriperunt 150. episcopi, qui in eodem concilio conuenerunt.

Cap. 1. Vt ea, quæ apud Niceam statuta sunt, immota permaneant.

Custodiendam esse fidem 318. patrum, qui apud Nicæā Bithyniæ conuenerunt, ad anathematizandam omnem hæresim, specialiter Eunomianorum & Arrianorum, & Macedonianorum, & Photinianorum, & Apollinarianorum.

Gene. 31.

Ioan. 10.

Concilium Constantinopolitanum

Canones concilij Constantinopolitani.

Can. 2. *Vt episcopi suam diocesim gubernent, nec ad alius accedant.*

9. q. 2. *Episcopi qui extra dioc.* Episcopi, qui extra diocesim sunt, ad ecclesias, quæ extra terminos earum sunt, non accedant, neque confundant & permisceant ecclesias secundum regulas constitutas. Alexandria quidem episcopi solius Orientis curam gerant, seruatis honoribus primatus ecclesie Antiochenæ, qui in regulis Nicenæ synodi continentur. Sed & Asiæ diocesis episcopi ea quæ sunt in Asia, & quæ in Asianam tantummodo diocesim pertinent, gubernent. Ponti autem episcopi, Ponticæ tantum diocesim habeant curam. Thraciæ verò, ipsius tantummodo Thraciæ.

Can. 3. *Non inuitatos episcopos, vltra diocesim propriam accedere non debere.*

9. q. 2. *Non inuitati episcopi.* Non inuitati episcopi, vltra diocesim accedere non debent, super ordinandis aliquibus, vel quibuscunque disponendis ecclesiasticis causis, seruata regula, quæ superscripta est, de vna quaque diocesi. Manifestum namque est, quod per singulas quasque provincias, prouincialis synodus administrare & gubernare omnia debeat, secundam ea quæ sunt in Nicæa definita.

Can. 4. *De ecclesiis Barbaricis positis.*

Ecclesias autem Dei, quæ sunt in Barbaricis gentibus constitutæ, regere atque administrare oportet, secundum consuetudinem, quam à patribus obtinuisse dinoscitur.

Can. 5. *De honore Constantinopolitani episcopi.*

Constantinopolitanæ ciuitatis episcopum habere oportet primatus honorem post Romanum episcopum, propter quod sit noua Roma.

Can. 6. *De Maximo Cynico philosopho.*

D. 22. *Constantinopolitana ciuitatis.* De Maximo Cynico, & eius inordinata constitutione, quæ Constantinopoli facta est, placuit neque maximū episcopū esse, nec eos, qui ab ipso in quolibet gradu clerici sunt ordinati, cum omnia quæ ab eodem perpetrata sunt, in irritum deducta esse videantur.

Can. 7. *De fide symboli apud Constantinopolim constituti.*

Symbolum Constantinopolitani Credimus in vnum Deum patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilibus omnium, & inuisibilibus conditorem. Et in vnum dominum Iesum Christum, filium

Dei vni genitum, ex patre natum ante omnia secula, Deū ex Deo, lumen ex lumine, Deū verum, ex Deo vero, Natum, non factum, Homouision patri, hoc est, eiusdem cum patre substantiæ, per quem omnia facta sunt, quæ in cælo, & quæ in terra. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem, descendit de cælis, & incarnatus est de spiritu sancto ex Maria virgine. Homo factus, passus est sub Pontio Pilato, ac sepultus, & tertia die resurrexit. Ascendit in cælos, sedet ad dexteram patris, inde venturus est cum gloria, iudicare viuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Credimus in spiritum sanctum dominum, & viuificantem, ex patre procedentem, cum patre & filio adorandum & conglorificandum, qui locutus est per prophetas. Et vnam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confitemur vnum baptismum in remissionem peccatorum. Expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam futuri seculi, Amen.

Hæc in synodo Constantinopoli generali.

CONCILIVM VALENTINVM PRO- *Concilium*
Valentinū.
uinciale sub Damaso 1. Papa celebrato. Conuenerunt 30. episcopi, Era. 413, sub Gratiano & Valentiniano Imperatoribus. Ediderunt canones 4. ex quibus subtrahimus primū & subieciimus tres sequentes, quorum tenor est.

Can. 2. *De puellis quæ se Deo vouerunt.*

De puellis verò, quæ se Deo vouerunt, & præclari nominis decore floruerunt, si ad terrenas nuptias sponte transierint, id custodiendum esse decreuimus, vt poenitentia his non statim detur, & cum data fuerit, nisi plene satisfecerint Deo, in quantum ratio poposcerit, eidem communio differatur.

Can. 3. *De his qui post sanctum lauacrum sacrificiis demonum se polluerunt.*

Circa eorum verò personas, qui se post vnum & sanctum lauacrum, vel prophanis sacrificiis demonum, vel incesta lauatione polluerunt, eam censuræ formam duximus esse seruandam, vt his iuxta synodum Nicenam, satisfractionis quidē aditus non negetur, ne infelicibus lachrymis, vel solatijs ianua desperatione claudatur, acturi verò poenitentiam vsque in diem mortis, non sine spe tamē

Nicænæ synodi c. 11.

Summa Valentini Concilij.

remissionis, quam ab eo plene sperare debebunt, qui eius largitatem & solus obtinet, & tamen diues misericordia est, vt nemo desperet. Deus enim mortem non fecit, nec lætatur in perditione viuorum.

Can. 4. Vt sacerdos deponatur, si de se crimen confitetur.

Nec illud, fratres, scribere alienum ab ecclesiæ utilitate censuimus, vt sciretis, quicumque sub ordinatione vel diaconatus, vel presbyterij, vel episcopatus mortali crimine dixerint se esse pollutos, à supradictis ordinationibus subinueniendos, reos scilicet, vel veri confessione, vel mendacio falsitatis. Neque enim absolui potest is qui in seipsum dixerit, quod dictum in alios puniretur, cum omnis, qui sibi fuerit mortis causa, maior homicida est. Diuina pietas vos in æternū custodiat, dilectissimi fratres.

Explicit concilium Valentinum Galliarum.

Decreta Siritij papæ.

*an. do. 389.
Siritius
Pont. 38.*

Siritius, natione Romanus, sedit annos 15. menses 11. dies 25. fuit temporibus Valentiniani & Valentis Augustorū. Huius temporibus fuit Hilarius Pictauiorum episcopus, qui contra Arrianos duodecim libros scripsit. Isidorus tunc in pretio erat.

Extat epistola Siritij Papæ prima, ad Himerium Tarraconen. episcopū, quæ sic incipit: Siritius Himerio Tarraconen. episcopo salutem, &c. Estq; distributa in 15. capita, quorum argumenta placuit hoc loco referre.

Tituli capitulorum prima epistola Siritij papæ.

De Arrianis non rebaptizandis.	1.
Vt præter quam in Pascha, & Pētecoste, baptisnus nō celebretur.	2.
De Apostatis ab ecclesia separandis.	3.
Quod non liceat alterius sponsam in matrimonij iura sortiri.	4.
De his, qui acceptā poenitentia minime seruauerunt.	5.
De monachis, & virginibus propositum non seruanti- bus.	6.
De clericis, vel ministris incontinentibus.	7.
Quales debeant ad clericatus officium peruenire.	8.
De clericorum conuersatione.	9.
De his qui gradatim ad sacra militā conuertuntur.	10.
De clericis qui ad secundas nuptias transeunt, vt deponantur.	11.

Que

Siritij pap.

85

Quæ foemina cum clericis debeant habitare. 12.

De monachorum promotione ad clericum. 13.

Quod poenitens non fiat clericus. 14.

De poenitentibus, vel bigamis, vel viduarum maritis, vt non permittatur ad ordinem clericatus admitti. 15.

Item eiusdem secunda, ad ecclesiam Mediolanensem. qua damnat Iouinianum hæreticum, & præcipit illum & socios eius ab ecclesiæ vnitatem remouendos. Contra hunc scripsit diuus Hieronymus. *2. Epistola.*

Extat epistola eiusdem tertia ad vniuersos orthodoxos, *Tertias* in qua tria seruanda docet, & mandat.

Primum, vt nullus indignus efficiatur episcopus.

Secundum, vt ignotis sacerdotium non detur.

Tertium, vt neophyti, vel laici sacerdotes non fiant.

CONCILIUM TELENSE

provinciale, sub Siritio Papa, cōtra Iouinianum, & socios eius. Lectæ & recensitæ sunt literæ Siritij Papæ, & concilium rescripsit ad Siritium Papam. Hæc tantum acta sunt in hac synodo. *Conciliū Telesse.*

Epistolam Siritij quartam, & rescriptum episcoporum ad eundem (veluti lectione dignum) hic subiicimus, etiā si compendij legem transiisse videamur.

Epistola Siritij Papæ quarta.

Dilectissimis fratribus, & coepiscopis per Aphricam, Siritius. Cum in vnum plurimi fratres conuissimus, ad sancti apostoli Petri reliquias, per quem & apostolat⁹ & *Epistola Siritij Pa- pa 4.*

episcopatus in Christo cœpit exordium, placueritq; propter emergentis plurimas causas, quæ in aliquantis non erant causæ, sed crimina, vt de cætero sollicitudo esset vnicuique sacerdoti in ecclesia sua curam huiusmodi habere

(sicuti apostolus prædicat Paulus) talem Deo ecclesiam exhibendam, non habentem maculam aut rugam, ne per alicuius morbida ouis affatum, conscientia nostra contaminata videretur, hac de re meliore consilio id sedit, propter eos maxime, qui in præsentia, valetudine corporis aut festæ ætatis causa, adesse minime potuerunt, quo perpetuo istiusmodi forma seruetur, literas tales dare placuit, non quod noua præcepta aliqua imperentur, sed ea, quæ per ignauiam, desidiaque aliquorum neglecta sunt, *Eph. 5.*

- obseruari cupiamus, quæ tamē apostolica & patrū cōstitu-
tione sunt cōstituta. Scriptū est: State, & tenete traditio-
nes nostras siue per verbū, siue per epistolā. Illud certe ve-
strā debet mentē, dilectissimi fratres, vehementius excita-
re, vt ab omni labe seculi istius immunes ante Dei cōspe-
ctum securique veniamus. Nō enim erimus immunes, qui
præsumus plebibus, cum scriptum sit: Cui multum credi-
tum fuerit, plus ab eodem requiretur. Ergo, quoniam nō
pro nobis tantum, sed pro populo credito cogimur præ-
stare rationem, populum in disciplina deifica & humili
erudire debemus. Extiterunt enim nonnulli, qui statuta
maiorum contemnentes, castitatem ecclesiæ præsumptione
sua violarunt, voluptatem populi sequentes, Dei iudi-
cium non timentes. Ergo, ne pari more silentio connie-
re, atque adhibere consensum talibus videamur, vnde ge-
hennæ penas possimus incurtere, dicente domino: Furem
videbas & currebas cum eo, & cum adulteris portionem
tuam ponebas. Hæc sunt, quæ deinceps intuitu diuini iudi-
cij omnes catholicos episcopos expedit custodire.
- Primum, vt extra consuetudinem sedis apostolicæ, hoc est,
primatis, nemo audeat ordinare. Integrum enim iudicium
est, quod plurimorum sententia confirmatur.
- Ne vnus episcopus episcopum ordinare præsumat pro-
pter arrogantiam, ne furtiuum beneficium præstitum vi-
deatur. Hoc enim in synodo Nicæna constat esse defi-
nitum.
- Item, si quis post remissionem peccatorum cingulū mi-
litiæ secularis habuerit, ad clerum admitti non debet.
- Vt mulierem, id est, viduam, clericus nō ducat vxorē.
- Vt is, qui laicus viduam duxerit, non admittatur ad cle-
rum.
- Vt de aliena ecclesia ordinare clericum nullus vsur-
pet.
- Vt abiectū clericum alia ecclesia nō admittat.
- Vt venientes à Nouatianis, vel Montensibus per manus
impositionem suscipiantur, præter eos quos rebaptizāt.
- Præterea, quod dignum & pudicum & honestum est,
suademus, vt sacerdotes & leuitæ cum vxoribus suis non
cocant, quia in ministerio diuino quotidianis necessitati-
bus occupantur. Ad Corinthios nanque sic Paulus scri-

- bit, dicens, Abstinete vos, vt vacetis orationi. Si ergo lai-
cis abstinentia imperatur, vt possint deprecantes audiri,
quanto magis sacerdos vtique omni momento paratus
esse debet, munditiæ puritate securus, ne aut sacrificium
offerat, aut baptizare cogatur? Qui si contaminatus est
carnali concupiscentia, quid faciet? Excusabitur? Quo
pudore, qua mente vsurpabitur? Qua conscientia, quo
merito hic exaudiri se creditur? cum dictum sit: Omnia
munda mundis, coinquanatis autem, & infidelibus ni-
hil mundum. Qua de re, hortor, moneo, rogo, tollatur
hoc opprobrium, quod potest iure etiam gentilitas ac-
cusare. Forte creditur, quia scriptum est: Vnius vxoris
virum. Non permanenti in concupiscentia generandi
dixit, sed propter continentiam futuram. Neque enim
integros non admittit, qui ait: Vellem autem omnes ho-
mines sic esse sicuti & ego. Et apertius declarat, dicens: Qui
autem in carne sunt, Deo placere nō possunt. Vos autem
iam non estis in carne, sed in spiritu.
- Hæc itaque (fratres) si plena vigilantia fuerint ab om-
nibus obseruata, cessabit ambitio, dissensio conquiescet,
hæreses & schismata non emergent, locum non accipiet
diabolus sæuendi, manebit vnanimitas. inquit as su pe-
rata calcabitur. Charitas spiritali feruore flagrabit, pax
prædicata labiis, cum voluntate concordabit. Pax vtique
Dei nostri saluatoris, quam proximus passioni seruandam
esse præcepit, & hæreditario eam nobis iure dere-
liquit, dicens: Pacem do vobis, pacem relinquo vobis.
Et dictum Apostoli, vt vnanimis, vnum sentientes, per-
maneamus in Christo, nihil per contentionem nobis, ne-
que per inanem gloriam vindicantes, nec hominibus, sed
Deo nostro saluatori placentes, His præceptis omnibus si
fideliter voluerimus obedire, custodiet dominus corpo-
ra nostra, & animas nostras, in die qua redditurus est
vnicuique iuxta opera sua. Siquis sanè, inflatus mente
carnis suæ, ab hac canonis ratione voluerit euagari,
sciat se & à nostra communione seclusum, & gehennæ
penas habiturum. Præterea, misericordia cum iudicio
esse debet, talibus oportet labentibus manum porrige-
re, qui sic currentem non pertrahant in ruinam. Data
Romæ, in concilio episcoporum octoginta, sub die

1. Cor. 7.

Ad Tit. 1.

1. Timo. 3.

1. Cor. 7.

Roma. 8.

Ioan. 4.

Philip. 2.

Roma. 2.

oſtauo Idus Ianuarij, poſt conſulatum Arcadij Auguſti & Bautionis, viris clariffimis conſulibus.

Reſcriptum epiſcoporum ad Siritium Papam.

Reſcripti
epiſcopo-
rum ad Si-
ritium.

Dilectiſſimo Domino fratri Siritio, Ambroſius, Sabi-
nus, Baſſianus, & cæteri. Recognouimus literis ſanctiſſi-
tutæ boni paſtoris excubias, qui diligenter ſanctiſſam
tibi ianuam ſerues, & pia ſolicitudine Chriſti ouile custo-
dias, dignus, quem oues domini audiant, & ſequantur. Et
ideo, quia noſtri ouiculas Chriſti, lupos facile deprehen-
dis, & occurris (quaſi prouid^o paſtor) ne iſti morſibus p-
fidia ſua, ſeralique vlulatu dominicum ouile diſpergant.
Laudamus hoc, domine frater nobis dilectiſſime, & toto
concelebramus affectu. Nec miramur, ſi lutorum rabiem
grex domini perhorruit, in quibus Chriſti vocem non
recognouit. Agreſtis enim vlulatus eſt, nullam virginita-
tis gratiam, nullum caſticitatis ordinem reſeruare, promiſ-
ſue omnia velle confundere, diuerſorum gradus abroga-
re meritorum, & paupertatem quandam cæleſtium remun-
erationum iaducere, quaſi Chriſto vna ſit palma, quam
tribuit, ac non plurimi abundant tituli præmiorum. Simu-
lant ſe iſti condonare coniugio. Sed, quæ poteſt laus eſſe
cōiugij, ſi nulla virginittatis eſt gloria? Neq; verò nos ne-
gamus ſanctificatum à Chriſto eſſe coniugium, diuina
voce dicente: Erunt ambo in vna carne & in vno ſpiritu,
ſed prius eſt, quòd nati ſumus, quàm quòd effecti, multò-
que præſtantius diuini operis myſterium, quàm humanæ
fragilitatis remedium. Iure laudatur bona vxor, ſed me-
lius pia virgo præfertur, dicente Apoſtolo: Qui matrimo-
nio iungit, bene facit, & qui non iungit, melius facit. Hæc
enim cogitat quæ Dei ſunt, illa quæ mundi. Illa coniuga-
libus vinculis colligata eſt, hæc libera vinculorum. Illa
ſub lege, iſta ſub gratia. Bonum coniugium, quo eſt inuen-
ta poſteritas ſucceſſionis humanæ, ſed melior virginittas,
per quam regni cæleſtis hæreditas acquiſita, & cæleſtium
meritorum reperta ſucceſſio. Per mulierem cura ſucceſ-
ſit, per virginem ſalus euenit. Denique ſpeciale ſibi donū
virginittatis Chriſtus elegit, & integritatis munus exhibuit,
atq; in ſe reſepreſentauit, quòd elegit in matre. Quanta
amentia funeſtorum latratum, vt iidem dicerent Chriſ-
tum ex virgine non potuiſſe generari, qui aſſerūt, ex mu-

Gene. 2.

1. Cor. 7.

Ibidem.

liere, editis humanorum pignorum partub^o, virgines per-
manere? Alias præſtat ergo Chriſtus, quòd ſibi (vt di-
cunt) præſtare non potuit? Ille verò carnem ſic ſuſcep-
pit, & homo factus eſt, vt hominem redimeret, & atque
a morte reuocaret, inuſitato tamen quaſi Deus itinere ven-
it in terris, vt quemadmodum dixerat, Ecce facio omnia
noua, partu immaculatæ virginittatis nasceretur, & (ſicut
ſcriptum eſt) crederetur nobiſcum Deus. Sed de via per-
uerſitatis produntur dicere, virgo concepit, ſed non vir-
go generauit. Potuit ergo virgo concipere, non potuit
virgo generare, cum ſemper conceptus præcedat, partus
ſequatur? Sed ſi doctriſinis non creditur ſacerdotum, cre-
datur oraculis Chriſti, credatur monitiſ angelorum, di-
centium, Quia non eſt impoſſibile apud Deum omne
verbum, credatur ſymbolo Apoſtolorum, quòd eccleſia
Romana intemperatum ſemper cuſtodit & ſeruat. Audiuit
Maria vocem angeli, & quæ dixerat antè, Quomodo fiet
iſtud? non de fide generationis interrogans, reſpondit
poſtea: Ecce ancilla domini, contingat mihi ſecundum
verbum tuum. Hæc eſt virgo, quæ in vtero concepit,
virgòque peperit filium. Sic enim ſcriptum eſt: Ecce vir-
go in vtero concipiet, & pariet filium. Non enim con-
cepturam tantummodo virginem, ſed parituram virgine-
m dixit. Quæ autem eſt ſanctuarij illa porta, porta
illa exterior ad Orientem, quæ manet clauſa, & nemo
(inquit) pertransibit per eam, ſed ſolus Deus Iſrael tráſi-
bit per eam? Nonne hæc porta Maria eſt, per quam in
hunc mundum redemptor intrauit? Hæc eſt porta iuſti-
tiæ, ſicut ipſe dixit: Sine nos implere omnem iuſtitiam.
Hæc porta eſt Maria, de qua ſcriptum eſt, Quia domi-
nus pertransibit per eam, & erit clauſa poſt partum, quia
& virgo concepit, & genuit. Quid autem incredibile, ſi
contra vſum originis naturalis peperit Maria, & virgo
permanet, quando contra vſum naturæ mare vidit, & fu-
git, atque in fontem ſuum Iordanis fluenta remearunt?
Non ergo excedit fidem, quòd virgo peperit, quando
legimus, qd petra vomuit aquas, & in muri ſpeciem mar-
ris vnda ſolidata eſt. Non excedit fidem, quòd homo exi-
uit de virgine, quando petra fontè profluū ſcatu iuit, fer-
rum ſuper aquas natauit, ambulauit homo ſuper aquas.

Apocal.

22. 7.

Eſaia. 43.

Matth. 1.

Luca. 1.

Exec. 44.

Matth. 3.

Exech. 44.

Pſal. 123.

Exod. 17.

Exod. 14.

Exod. 17.

7. Reg. 4. 6.

Matt. 14. Ergo, si hominem vnda portauit, nō potuit hōm idem vir-
Et saia. 19. go generare, atque hominem, de quo legimus, Et mittere
 illis dominus hominem, qui saluos faciet eos, & natus
 erit dominus Aegypti? In veteri itaque testamento, vir-
Exod. 14. ga Hebræorum per mare duxit exercitum. In nouo testa-
 mento, virgo regis aula cælestis electa est ad salutem.
 Quid autem? Etiam viduitatis adtexamus præconia, cum
 in euangelio, post virginis celeberrimum partum, Anna
 vidua subrogetur, quæ vixerat cum viro suo annis septem
Lucæ. 2. à virginitate sua, & hæc vidua erat annorum 84. quæ non
 discedebat de templo, ieiuniis & obsecrationibus ser-
 uans diē ac noctē. Merito ab illis viduitas despicitur,
 quæ solet obseruare ieiunia, quibus se dolent isti aliquo
 tempore esse maceratos, & propriam vlciscuntur iniu-
 riam, quotidianis quoque cōiuniis, vsūque luxuriæ, labo-
 rem abstinentiæ propulsare desiderant. Qui nihil rectius
 faciunt, quàm quod ipsi se suo ore condemnent. Sed &
 metuunt, ne in istis illud ieiunium reputetur. Eligant,
 quod volunt. Si aliquando ieiunauerint, gerant ergo boni
 facti sui penitentiam. Si nunquàm, suam ergo ipsi intem-
1. Cor. 9. perantiam & luxuriam confiteantur. Et ideo dicunt, Pau-
 lum luxuriæ magistrum fuisse. At quis erit sobrietatis
 magister, si fuit ille luxuriæ, qui castigauit corpus suum,
 & in seruitutem redegit, atque ieiuniis multis se debi-
 tam Christo obseruantiam detulisse memorauit, non, vt
 se suaque laudaret, sed, vt nos quid sequeremur, doceret?
Coloss. 2. Ille ergo luxuriam docuit, qui ait, Quid adhuc, velut vi-
 uentes, de hoc mundo decernitis? Ne tetigeritis, ne at-
 taminaueritis, ne gustaueritis, quæ sunt omnia in corrup-
Ibidem telam, qui ait, Non indulgentia corporis, non in honore
 aliquo ad saturitatem & diligentiam carnis. non in de-
 sideriis erroris, sed in spiritu, quo renouamur, esse vi-
 uendum. Si parum est quod Apostolus dixit, audiant
 prophetam dicentem: Et operui in ieiunio animam me-
 am. Ergo, qui non ieiunat, intectus & nudus est, patet
 vulneri. Denique, si Adam se texisset in ieiunio, non fuis-
 set nudus effectus. Ninive se à morte ieiunio liberauit.
Gene. 3
Matt. 17. Et ipse dominus ait: Non eiciet hoc genus, nisi per o-
o. rationem & ieiunium. Sed quid plura apud magistrum
Marti 9. atque doctorem? cum iam dignum pretium retulerint

illi perfidiæ suæ, qui ideo huc venerunt, ne superesset lo-
 cus, in quo non damnarentur, qui verè se Manichæos
 probauerunt, non credentes, quia ex virgine vtrique ve-
 nisse creditur. Quænam hæc est suppar nouorum Iudæo-
 rum amentia? Si venisse non creditur, nec carnem credi-
 tur suscepisse, ergo in phantasmate visus est, in phantaf-
 mate crucifixus est. Sed nobis in veritate crucifixus est.
 In veritate redemptor est noster. Manichæus est, qui ab-
 negat veritatem, qui carnem Christi negat, & ideo non
 est illis remissio peccatorum, sed impietas Manichæo-
 rum, quam & clementissimus execratus est Imperator,
 & omnes, qui illos viderunt, quasi quædam contagia re-
 fugerunt. Sicut testes sunt fratres & compresbyteri nos-
 tri, Crescens, Leopardus, & Alexander, sancto feruen-
 tes spiritu, qui eos omnium execratione damnatos, Me-
 diolanensi ex vrbe profugos, reliquerunt. Itaque Iou-
 nianum, Germinatorem, Felicem, Plotinum, Genialem,
 Martialem, Ianuarium, & Ingeniosum, quos sanctitas tua
 damnauit, scias apud nos quoque secundum iudicium
 tuum esse damnatos. Incolumem te & florentissimum
 Deus noster tueatur omnipotēs, domine dilectissime fra-
 ter. Item subscriptio, Ego Euentus episcopus saluto san-
 ctitatem tuam in domino, & huic epistolæ subscripsi, Ma-
 ximus episcopus, Felix episcopus, Bassianus episcopus,
 Theodolus episcopus, Ex iussu domini episcopi Gem-
 niani, ipso præsentē, Aprus presbyter, Eustasius episcopus,
 Constantinus episcopus, Eustasius episcopus, eo omnes or-
 dine subscripserunt.

*Error Ma-
nichæi.*

Subscriptio

CONCILIUM CARTHAGINENSE. *Concilium*
 secundum, habitum Era. 428. Circa tempora Siritij Papæ. *Carthagi-*
 Prouinciale, sed confirmatum in 6. synodo generali, in *mem. 2.*
 Trullo celebrato.

Cap. Primum.

Vt trinitas & credatur & prædicetur.

Cap. 2. Vt castitas à sacerdotibus custodiatur.

Ita placuit, & concedet, sacrosanctos Antistites, & Dei *De castita-*
 sacerdotes, necnon & leuitas, vel qui sacramentis diuinis *tu sacerdo-*
 inferuiunt, continentes esse in omnibus, quo possint sim- *tum et e-*
 pliciter, quod à Deo postulant, impertare, vt quod Apo- *piscoporū.*
 li docuerunt, & ipsa seruauit antiquitas, nos quoque

Summa Carthaginensis

custodiamus. Ab vniuersis episcopis dictum est: Omnibus placet, vt episcopi, presbyteri, & diaconi, & qui sacramenta contrectant, pudicitiae custodes etiam ab vxoribus se abstineant d. 84. Cum in praeterito, & d. 31. Episcopos.

Cap. 3. Vt christina a presbyteris non fiat.

Vt christina, & consecratio puellarum, & reconciliatio poenitentium, a presbyteris non fiant. D. 26. q. 6. Si iubet sanctitas.

Cap. 4. Vt presbyter inssus ab episcopo suo poenitentem reconciliet.

Placuit vniuersis episcopis, vt presbyter periclitantem poenitentem, de praeepto episcopi absentis reconciliet. D. 26. q. 6. Aurelius episcopus.

Cap. 5. De diocesibus.

Placet, vt diocesibus, quae nunquam episcopos acceperunt, non habeant, & illa diocesis, quae aliquando habuit, habeat proprium episcopum. D. 16. q. 1. Felix.

Cap. 6. De his, qui non debent clericos accusare.

Placet, vt qui aliquibus sceleribus irretitus est, vocem aduersus maiores natu non habeat accusandi.

Cap. 7. Vt nemo excommunicatum alterius suscipiat.

Placeat, vt qui merito facinorum suorum ab ecclesia pulsi sunt, si ab aliquo episcopo, vel presbytero, vel clerico, fuerint in communione suscepti, etiam ipse pari cum eis crimine teneatur obnoxius. D. 11. q. 3. Qui merito.

Cap. 8. Vt si presbyter excommunicatus sacrificauerit, anathematizetur.

Placet, vt si presbyter excommunicatus, aut correctus a suo episcopo, sacrificare praesumpserit, anathematizetur.

2. q. 3. Si presbyter.

Cap. 9. Ne presbyter inconsulto episcopo celebret.

Quisquis presbyter, praesente & inconsulto episcopo, agenda in quolibet loco voluerit celebrare, ipse honoris contrarius existit.

Cap. 10. Quot debeant iudicare sacerdotem.

Placet, vt causa criminalis episcopi a 12. episcopis audiatur, causa presbyteri, a sex. causa vero diaconi, a tribus cum proprio episcopo. D. 15. q. 7. c. Felix, & 3. q. 9. Suggesto secundum statuta.

Cap. 11. Vt nullus parochiam alienam praesumat inuadere.

Concilij. II.

Placeat, secundum diuinam legis, & sancti euangelij auctoritatem, vt nemo nostrum alienos limites transgrediatur.

Cap. 12. Vt nullus ordinetur episcopus, sine consensu metropolitani.

Placet omnibus, vt inconsulto Primatu cuiuscumque provinciae, nemo praesumat, licet cum multis Episcopis, in quocumque loco sine eius praeepto episcopum ordinare. Si autem necessitas fuerit, tres episcopi, in quocumque loco sint, cum primatis praeepto ordinare debeant episcopum.

2. D. 1. Placet omnibus.

Cap. 13. Vt nemo contra subscriptionem veniat.

Genedius episcopus praeses concilij dixit: Omnia ergo, quae a vestro coetu statuta sunt, placet ab omnibus custodiri. Et qui contra suam professionem, vel subscriptionem venerit, ipse se ab hoc coetu separabit. Et subscripserunt omnes.

Explicit concilium Carthaginense.

CONCILIVM CARTHAGINENSE.

tertium, Provinciale, confirmatum in 6. synodo generalis, in Trullo celebrata.

Concilium Carthaginense.

Cap. 1. Vt episcopi provinciales de pascha consulant Primatem suum.

Placuit ergo in principio propter errorem, qui saepe solet aboriri, vt omnes Africanae provinciae episcopi obseruationem paschalem ab ecclesia Carthaginensi current accipere.

Cap. 2. Vt per singulos annos concilium fiat.

Similiter placuit, vt propter causas ecclesiasticas, quae ad perniciem plebis saepe veterascunt, singulis quibusque annis concilium conuocetur. Ad quod omnes provinciae, quae primas sedes habent, de conciliis suis binos aut quatuor elegerint, episcopos mittant, vt & minus inuidiosi, minusque hospitibus sumptuosi existant, vt congregato coeuentu, plena possit esse auctoritas. De Tripoli autem, propter inopiam episcoporum, vnus episcopus veniat.

Nota.

Qualesvenerunt sunt episcopi ad concilium.

Cap. 3. Vt episcopus canones agnoscat.

Item placuit, vt ordinandis episcopis vel clericis, prius ab ordinatoribus suis decreta conciliorum auribus eorum inculcentur, ne se aliquid contra statuta concilij fecisse poeniteat.

D. 38. Placuit.

Cap. 4. Vt diaconi ante 25. annos non consecrentur.

D. 77. Pla Item placuit vt ante 25. annos ætatis, nec diaconi ordi-
euit, & 20. nentur, nec virgines consecrentur. Et vt lectores populū
q. 1. Placuit non saluent.

Cap. 5. Vt sacramentum catechumenis non præbeatur.

Item placuit vt per solennissimos paschales dies sacra-
mentum catechumenis non detur, nisi solitum sal, quia si
fideles per illos dies sacramenta non mutant, nec catechu-
menis oportet mutari.

Cap. 6. Ne liceat mortuis baptismum nec eucharistiam dare.

Mortuis nō Item placuit vt corporibus defunctorum eucharistia nō
danda cu- detur. Dicitum est enim à domino, Accipite & edite. Cada
charistia, uera autem, nec accipere possunt, nec edere. Cauēdum est
nec conferē etiam, ne mortuos baptizari posse, fratrum infirmitas cre-
dus baptif- dat, quibus nec eucharistiā dari licitum est.
mus.

Cap. 7.

4. q. 45. Episcopus accusatus, quo loco, & quo tempore sit exa-
minandus: *Cap. 8.*

Qui sunt qui debent audire accusationes diaconorum
15. q. 7. Si autem presbyteri vel diaconi.

Cap. 9.

Vt clerici publica iudicia nō appellent. 11. q. 1. Placuit.

Cap. 10.

Quomodo prouocandum clericis ab inferioribus iu-
dicibus ad superiores. 2. q. 6. Placuit.

Cap. 11. Vt filii clericorum ad spectacula non accedant.

Vt filij sacerdotum vel clericorum spectacula secularia
non exhibeant, sed nec spectent: quoniam quidem ab spec-
taculo & omnes laici prohibeantur. Semper enim chri-
stianis omnibus hoc interdictum est, vt vbi blasphemii
sunt, non accedant.

Cap. 12. Vt clericorum matrimoniis infideles non socientur.

Item placuit vt filij vel filia episcoporum, vel quorum-
libet clericorum Gentilibus, vel hæreticis, aut schisma-
ticis matrimonio non iungantur.

Cap. 13. Vt clerici de rebus suis nihil infidelibus conferant.

Vt episcopi vel clerici in eos qui catholici christiani nō
sunt, etiam si consanguinei fuerint, nec per donationes re-
rum suarum aliquid conferant.

Cap. 14. Vt clerici filios suos à sua potestate exire non sinant.

Vt episcopi vel clerici filios suos à sua potestate per emā

expationem exire non sinant, nisi de moribus eorum fue-
rint & ætate securi, vt possint ad eos iam propria pertine-
re peccata.

Cap. 15. Vt clerici non sint negotiatores.

Itē placuit vt episcopi, & presbyteri, & diaconi, vel cle-
rici non sint conductores, neque procuratores, neque villo
turpi vel inhonesto negotio victum quærant, quia respice
re debent scriptum esse, Nemo militans Deo, implicat se
negotiis secularibus. *21. q. 3. pla-
cuit.*

Cap. 16. Vt clerici non sint vsurarii.

Vt nullus clericorum amplius recipiat, quàm cuiquam
accommodauerit. Si pecuniam, pecuniam accipiat, specie
eandem, quantam dederit, accipiat, & quicquid aliud tan-
tum, quantum dederit, accipiat. *14. q. 4.
Nullus.*

Cap. 17. Vt extraneæ fœminæ cum clericis non cohabitent.

Vt cum omnibus omnino clericis extraneæ fœminæ nō
cohabitent, sed solæ matres, auia, materteræ, amita, foro-
res, & filia fratrum, aut fororum, & quæcunque ex fami-
lia, domestica necessitate etiam antequam ordinarentur,
iam cum eis habitabant, vel si filij eorū, iam ordinatis pa-
rentibus, vxores acceperūt, aut seruis non habitantibus in
domo, quas ducant, aliunde ducere necessitas fuit. *D. 82. Cum
omnibus.*

*Cap. 18. Vt clerici non ordinentur, nisi qui cum
eis sunt, fideles existant.*

Vt episcopi, presbyteri, & diaconi, nō ordinentur, prius
quàm omnes, qui sunt in domo eorum, christianos catho-
licos fecerint.

Cap. 19. De clericis: cum ad pubertatem veniunt.

Placuit vt lectores, cū ad annos pubertatis venerint, co
gantur, aut vxores ducere, aut continentiam profiteri. *D. 23. Le-
ctores.*

Cap. 20. Vt plebes alienas alius episcopus non vsurpet.

Placuit vt à nullo episcopo vsurpetur plebes alienæ, nec
aliquis episcoporum supergrediatur in diocesi suam col-
legam. *7. q. 1. placi-
tus.*

Cap. 21. Vt nullus episcopus alienum clericum ordinet.

Vt clericum alienum, nisi concedente eis episcopo, ne-
mo audeat, vel retinere, vel promouere in ecclesia sibi cre-
dita. Clericorum autem nomen etiam lectores, & psalmi-
sta, & ostiarij retineant. *D. 75. Cle-
ricum.*

Cap. 22. De clericis non ordinandis, nisi probabiles fuerint.

Summa Carthaginensis

D. 24. *Nul* Vt nullus ordinetur clericus, non probatus, vel episcopo-
rum examine, vel populi testimonio.

Cap. 23. De precibus & orationibus.

In altari Vt nemo in precibus vel patrem pro filio, vel filium pro
semper ad patre nominet. Et cum ad altare assistitur, semper ad patre
patre diri- dirigatur oratio. Et quascunque sibi preces aliquis descri-
gatur ora- bit, non eis vtatur, nisi prius eas cū instructioribus fratri-
no. bus contulerit.

Cap. 24. Quid in sacrificio offeratur.

De cōsec. d. Vt in sacramentis corporis & sanguinis domini, nihil
2. In sacra- amplius offeratur, quàm ipse domi⁹ tradidit, hoc est pa-
mento. nis & vinum aquæ mistum. Nec amplius in sacrificiis
Quid in sa- offeratur, quàm de visis & frumentis.

cramēto al- C. 35. *Ne clerici soli accessum habeant ad viduas vel virgines.*
tariis offera- Vt clericis, vel continentibus, ad viduas vel virgines, nisi
tur. iussu vel permissu episcoporum, & presbyterorum non ac-
cedant. Et hoc non soli faciant, sed cum clericis, vel cum

D. 31. Cle- rici. quibus episcopus iusserit, vel presbyter. Nec episcopi aut
presbyteri soli habeat accessum ad huiusmodi fœminas,
nisi aut clerici præsentibus sint, aut graues aliqui christiani.

Cap. 26. Quomodo episcopus primæ sedis debeat appellari.

D. 29. Pri- Vt primæ sedis episcopus non appelletur Princeps sa-
mæ sedis. cerdotum, aut summus sacerdos, aut aliquid huiusmodi,
sed tantum primæ sedis episcopus.

Cap. 27. Vt clerici tabernas non ingrediantur.

D. 44. Cle- Vt clerici edendi vel bibendi causa, tabernas non in-
vici. grediantur, nisi peregrinationis necessitate compulsi.

Cap. 28. Quod episcopus sine licentia non debet peregrinari.

Episcopi nō Item placuit vt episcopi trans mare nō proficiscantur,
peregrinari nisi cōsulto primæ sedis episcopo, siue cuiuscunq; prouin-
debet ultra ciæ primatē, vt ab episcopo præcipue possint sumere for-
mare, nisi matā, vel commendationem.
cum venia

Cap. 29. Vt missa à ieiunis celebretur.

episcopi Ro- Vt sacramenta altaris non nisi à ieiunis hominibus ce-
mani. lebrentur, excepto vno die anniuersario, quo cœna domi-
De consec. ni celebratur. Nam si aliquorum, pro meridiano tempo-
d. 1. Sacra- re, defunctorum siue episcoporum, siue cæterorum com-
menta alta- mendatio faciendā est, solis orationibus fiat, si illi, qui fa-
ris. ciunt, iam pransi inueniantur.

Cap. 30. Vt nullus in ecclesia conuiuetur.

Concilij III.

71

Vt nulli episcopi, vel clerici in ecclesia conuiuetur, nisi *D. q. 2. Nul-*
forte transeuntes hospitiorum necessitate illic reficiatur. *li episcopi.*
Populi etiam ab huiusmodi conuiuuiis, quantum fieri potest,
prohibeantur.

Cap. 31. De pœnitentia, quomodo danda sit pœnitentibus.

Vt pœnitentibus secundum peccatorum differentiam, *16. q. 7. Pœ-*
episcopi arbitrio pœnitentiæ tempora decernantur. *nitentibus.*

Cap. 32. De modo reconciliandi pœnitentes.

Vt presbyter, inconsulto episcopo, non reconciliet pœni- *16. q. 6.*
tentem, nisi absente episcopo, & necessitate cogente. Cu- *Presbyter.*
iuscunque pœnitentis publicum & vulgatifimum cri-
men est, quod vniuersam ecclesiam commouerit, ante ab-
sidem maus eis imponatur.

Cap. 33. De custodia sacrarum virginum.

Vt virgines sacræ, si parentibus à quibus custodieban- *26. q. 6.*
tur, priuatæ fuerint, episcopi prouidentia vel presbyteri,
vbi episcopus absens est, in monasterio virginum, vel gra-
uioribus fœminis commendetur, vt simul habitantes, in-
uicem se custodiant, ne passim vagantes ecclesiæ lædant
opinionem.

Cap. 34. De baptizandis ægrotis.

Vt ægrotates, si pro se respondere non possunt, cum vo- *De consec.*
luntatis eorum testimonium sui dixerint, baptizentur. Si- *d. 4. Aegro-*
militer & de pœnitentibus agendum est. *tantes.*

Cap. 35. Ne histrionibus conuersis pœnitentia negetur.

Vt scenicis atque histrionibus, ceterisq; huiusmodi per- *De cōsec. d.*
sonis, vel apostaticis conuersis, vel reuersis ad dominum, *2. Scenicis.*
gratia vel reconciliatio non negetur.

Cap. 36. Vt presbyter chrisma non conficiat.

Vt presbyter, inconsulto episcopo, virgines non confa- *16. q. 6.*
cret. Chrisma verò nunquam conficiat. *Presbyter*

Cap. 37. Ne clerici in aliena ciuitate non immorentur.

Vt clerici in aliena ciuitate non immorentur, nisi causas *inconsulto*
eorum iustas episcopi loci, vel presbyteri locorum perui- *episcopo.*
derint.

Cap. 38. Vt non liceat fieri translationes episcoporum.

Placuit quod etiam in Capuensi plenaria synodo vide-
tur statutum, quod non liceat fieri rebaptizationes, & re-
cordationes, vel trāslationes episcoporum. *De consecra-*
tio. *D. 4.* Non licet fieri.

Cap. 39. Vt non præsumant duo episcopi ordinare pontificem.
Vt non minus quam tres episcopi, qui fuerint metropolitano directi, sufficiant ad episcopum ordinandum.

Cap. 40. De electione episcopi, si contraditores habeat.
Dum episcopus eligitur, si contraditores habeat, quinque sacerdotes conueniant. D. 37. Illud statuendum est.

Cap. 41. De episcopis conuenientibus ad concilium.
Vt per singulos annos conuenientes episcopi ad concilium, etiam de paschali solennitate, à primatè suo informantur.

Cap. 42.
Vt non accipiat alienum episcopum plebs, quæ in dicecesi semper subiaccit. 16. q. 1. Multis conciliis.

Cap. 43.
Vt qui, plebe sua contempta, ad concilium venire detrahant, & plebem & honorem amittant.

Cap. 44.
Vt clericum alienum nullus sibi præripiat episcopus, præter eius arbitrium, cuius fuerit clericus.

Cap. 45.
Vt episcopus, qui plures habet clericos, ei qui eget, ad ordinandum postulatus largiatur.

Cap. 46.
Vt episcopus in dicecesi factus, solum etiam plebem teneat, qua exiit ordinatus.

Cap. 47. Vt præter scripturas canonicas nihil in ecclesia legatur.

Scriptura canonica. Item placuit vt præter scripturas canonicas nihil in ecclesia legatur, sub nomine diuinarum scripturarum. Sunt autem canonice scripturæ, id est Genesis, Exodus, Leuiticus, Numeri 1, Deuteronomium, Iesu naue, Iudicum, Ruth, Regum libri 4. Paralipomenon libri 2. Iob vnus, Psalterium Dauidicū, Salomonis libri quinque, libri duodecim Prophetarum, Esaias, Hieremias, Ezechiel, Daniel, Tobias, Iudith, Esther, Esdræ libri duo, Machabæorum libri duo, Noui autem testamēti, viginti septem, Euāgeliorum libri quatuor, Actuum apostolorum liber vnus, Pauli epistolæ tredecim, eiusdem ad Hebræos vna, Petri apostoli duæ, Ioannis apostoli tres, Iudæ apostoli vna, & Iacobi vna, Apocalypsis Ioannis liber vnus, qui sunt viginti septem.

Hoc etiam fratri, & confacerdoti nostro Bonifacio, vel aliis earum partium episcopis, pro confirmando isto canone, innotescat, quia à patribus ista accepimus in ecclesia legitima. Liceat etiam legi passiones martyrum, cum anniuersarij dies eorum celebrantur.

Cap. 48.
De baptizatis à donatistis.

Cap. 49. De his qui positi in ecclesiastico gradu, aliquid acquirunt.

Placuit vt episcopi, presbyteri, diaconi, vel quicumque clerici, qui nihil habentes, ordinantur, & tempore episcopatus, vel clericatus sui agros, vel quæcunque prædia nomine suo comparant, tanquam rerum diuinarum inuastionis crimine teneantur obnoxij, nisi admoniti ecclesiæ eadem ipsa contulerint. Si autem ipsis proprie aliquid liberalitate alicuius, vel successione, cognationis venerit, faciât inde, quod eorum proposito congruit. Quod si à suo proposito retrorsum exorbitauerint, honore ecclesiastico indigni, tanquam reprobis iudicentur.

Cap. 50. Vt gesta concilij confirmentur.
Aurelius episcopus dixit: Quonia igitur vniuersa arbor fuisse tractata, si omnia cum animo vestro conueniunt, sermone vestro cuncta roborate. Vniuersi episcopi dixerunt: Omnibus hæc placuerunt, & hæc nostra subscriptione firmamus. Et subscripserunt, Aurelius episcopus ecclesiæ Carthaginensis huic decreto cõsenti, & relecto subscripsi, Epigonius episcopus Bullen. Regien. subscripsi, Augustinus episcopus plebis Hippone subscripsi. Similiter & omnes episcopi, quadragintaquatuor numero subscripserunt.

Concilij tertij Carthaginensis finis.
Hæc tria decreta pertinent ad concilium Carthaginense tertium.

Cap. 1.
Presbyter, si fornicationem fecerit, &c. Vide in decretis. D. 82. Presbyter si fornicat.

Cap. 2.
Non est aliquid exigendum ab his qui infantes suos ad baptizandum adducunt. Fufus apud Gratianum. 1. q. 1. Placuit vt vnusquisque.

1. q. 4. Placuit vt de infantibus.

12. q. 3. Placuit, vt epi.

Subscriptio

Summa Carthaginensis

Cap. 3. De clericis scurrilibus.

Siquis clericus, aut monachus verba scurrilia, ioculatoria, risumque mouentia loquitur, acerrime corripiatur.

Concilium Carthagin. 4.

CONCILIVM CARTHAGINEN.

quartum, cui adfuerunt episcopi 214. Era. 436. Dicitur à Gratiano, quòd interfuit Zosim^o Papa per vicarios suos, quod tamen intelligendum est, de còcilio Carthaginen. 6. non de 4.

Cap. 1. Qualiter debeant episcopi ordinari.

D. 23. Qui episcopus.

Qui episcopus ordinandus est, antea examinatur. Si natura sit prudens, si docilis, si moribus temperatus, si vitæ castus, si sobrius, si semper suis negotiis cauens, si humilis, si affabilis, si misericors, si literatus, si in lege domini instructus, si in scripturarum sensibus cautus, si in dogmatibus exercitatus, & ante omnia, si fidei documenta verbis simplicibus asserat, id est, patrem, & filium, & spiritum sanctum. &c. Quærendum etiã ab eo, si noui & veteris testamenti, id est Legis, & Prophetarum, & Apostolorum, vnum eundemque credat auctorem, & Deum. Si diabolus non per conditionem, sed per arbitrium factus sit malus.

Quomodo examinandus qui ordinatur episcopus.

Cap. 2. Qualiter consecrentur episcopi.

D. 23. Episcopus dum ordinatur.

Episcopus cum ordinatur, duo episcopi ponant & teneant euangeliorum codicem super caput & cervicem eius, & vno super eum fundente benedictionem, reliqui omnes episcopi qui adsunt, manibus suis caput eius tangant.

Cap. 3. Qualiter presbyteri ordinentur.

Ibi. Presbyter.

Presbyter cum ordinatur, episcopo eum benedicente, manum super caput eius tenente etiam omnes presbyteri qui præsentibus sunt, manus suas iuxta manum episcopi super caput illius teneant.

Cap. 4. Quomodo diaconi constituantur.

Ibi. Diaconus.

Diaconus cum ordinatur, solus episcopus, qui eum benedicat, manum super caput illius ponat, quia non ad sacerdotium, sed ad ministerium consecratur.

Cap. 5. Quomodo subdiaconi ordinentur.

Ibi. Subdiaconus.

Subdiaconus, cum ordinatur, quia manus impositionem non accipit, patenam de episcopi manu accipiat vacuam, & calicem vacuum. De manu verò archidiaconi, vrceolum cum aqua, & mantile, & manutergium.

Cap.

Cap. 6. Qualiter Acolythi ordinentur.

Ibi. Acolythus.

Acolythus, cum ordinatur, ab episcopo quidem doceatur qualiter in officio suo agere debeat. Sed ab archidiacono accipiat ceriferarium cum cereo, vt sciat se ad accedenda ecclesiæ luminaria mancipari. Accipiat & vrceolum vacuum, ad suggerendum vinum in eucharistiam sanguinis Christi.

Cap. 7. Qualiter exorcistæ constituantur.

Exorcista, cum ordinatur, accipiat de manu episcopi libellum, in quo scripti sunt exorcismi, dicente sibi episcopo: Accipe, & commenda memoriæ, & habeto potestatem imponendi manus super energumenum, siue baptizatum, siue catechumenum.

Ibi. Exorcista.

Cap. 8. Qualiter lectores fiant.

Lector cum ordinatur, faciat de illo verbu episcopus ad plebem, indicans eius fidem, ac vitam, atque ingeniu. Post hæc, spectante plebe, tradat ei codicem, de quo lecturus est, dicens ad eum: Accipe, & esto lector verbi Dei, habiturus, si fideliter & vtiliter impleueris officium, partem cum eis, qui verbum dei ministrauerunt.

Ibi. Lector.

Cap. 9. Qualiter Ostiarij ordinentur.

Ostiarius, cum ordinatur, postquam ab archidiacono instructus fuerit qualiter in domo Dei debeat conuersari, ad suggestionem archidiaconi, tradat ei episcopus clauem ecclesiæ de altario, dicens: Sic age, quasi redditurus Deo rationem, pro his rebus, que his clauibus recluduntur.

Ibi. Ostiarius.

Cap. 10. Qualiter psalmista.

Psalmista, id est, cantor potest absque scientia episcopi, sola iussione presbyteri, officium suscipere cantandi, dicente sibi presbytero: Vide, vt quod ore cantas, corde credas: & quod corde credis, operibus comprobes.

Ibi. Psalmista.

Cap. 11. Qualiter virgines sanctimonialis.

Sanctimonialis virgo, cum ad consecrationem sui episcopo offertur, in talibus vestibus applicetur, qualibus semper vsura est, professioni & sanctimoniali aptis.

Ibidem sanctimonialis.

Cap. 12. Qualiter viduæ ad baptisterium ordinentur.

Vidue, vel sanctimonialis, quæ ad ministerium baptizandarum mulierum eliguntur, tam instructe sint ad officium, vt possint apto & sano sermone docere imperitas & rusticas mulieres, tempore quo baptizandæ sunt, qualiter

baptizatori interrogatæ respondeant, & qualiter accepto baptifmate, viuant.

D. 23. *Epi.*
30. q. 5.
Sponfus.

Cap. 13. Qualiter sponsi, & sponsa benedicantur.
Sponfus, & sponsa, cum benedicendi sunt à sacerdote, à parentibus suis vel paranympis offerantur. Qui cum benedictionem acceperint, eadem nocte, pro reuerentia ipsius benedictionis, in virginitate permaneant.

Cap. 14. De cellula sacerdotis.

D. 41. *Epi*
scopus vilē.

Vt episcopus non longe ab ecclesia hospitoliū habeat.

De familia, & mensa episcopi.

Cap. 15. De victu, & habitu episcopi.
Vt episcopus vilem supellestem, & mensam, ac victum pauperem habeat, & dignitatis suæ autoritatem, fide & vitæ meritis querat.

D. 37. *Epi*
scopus gentium.

Cap. 16. Vt episcopus libros gentium non legat.
Vt episcopus gentium libros non legat, hæreticorum autem pro necessitate & tempore.

D. 88. *Epi*
scopus.
14. q. 1.

Cap. 17. Vt episcopus indigentium curā per presbyteros agat.
Vt episcopus gubernationem viduarum, & pupillorum, ac peregrinorum non per seipsum, sed per archipresbyterum, aut archidiaconum agat.

Episcopus.
D. 88. *Epi*
scopus nullam rei.

Cap. 18.
Vt episcopus tuitionem testamentorum non suscipiat.
Cap. 19. Vt episcopus pro rebus secularibus non litiget.
Vt episcopus prouocatus pro rebus transitoriis non litiget.

D. 18. *Epi*
scopus ad synodum.

Cap. 20. Vt episcopus tantum diuinis vacet.
Vt episcopus nullam rei familiaris curam ad se reuocet, sed vt lectioni, & orationi, & verbi Dei prædicationi tantummodo yacet.

D. 24. *Epi*
scopus sine.

Cap. 21. Vt episcopus egrotans pro se legatum ad synodum mittat.
Vt episcopus ad synodum ire non tardet, si non, sine factis graui necessitate, inhibeat. sic tamen, vt in sua persona legatum mittat, suscepturus, salua fidei veritate, quicquid synodus statuerit.

Cap. 22. Ne episcopus clericos instituat sine testimonio plebis.
Vt episcopus sine concilio clericorum suorum, clericos non ordinet, ita vt ciuium assensum, & conuentionem, & testimonium quarat.

Cap. 23. Vt episcopus causas audiat. presentibus clericis.

Vt episcopus nullius causam audiat, absque præsentia clericorum suorum, alioquin irrita erit sententia episcopi, nisi clericorum præsentia confirmetur.

Cap. 24. Vt nemo discedat, quando episcopus verbum facit.
Sacerdote verbum faciente in ecclesia, qui egressus de auditorio fuerit, excommunicetur.

Cap. 25. De discordantibus episcopis.

Dissidentes episcopos, si non timor Dei, synodus reconciliet.

Cap. 26. Vt episcopus dissidentes concordare compellat.

Studendum est episcopis, vt dissidentes fratres, siue clericos, siue laicos, ad pacem magis, quàm ad iudicium cohortentur.

Cap. 27. De episcopo non transferendo.

Vt episcopus de loco ignobili ad nobile, per ambitionem non transeat, nec quisquam inferioris ordinis clericus. Sanè si id utilitas ecclesiæ sciendum poposcerit, decreto pro eo clericorum & laicorum episcopis porrecto, in præsentia synodi transferatur, nihilominus alio in loco eius episcopo subrogato. Inferioris verò gradus sacerdotes, vel alij clerici, concessione suorum episcoporum, possunt ad alias ecclesias transmigrare.

Cap. 28. De damnatione episcoporum.

Irritam esse iniustam episcoporum damnationem, & incircò à synodo retractandam.

Cap. 29. De episcopo, qui alicui crimen obiecerit.

Episcopus, si clerico vel laico crimen imposuerit, deducatur ad probationem in synodum.

Cap. 30. Quòd irrita sit sententia episcopi in absentē.

Cauèat iudices ecclesiæ, ne (absente eo) cuius causa vertitur, sententiam proferant, quia irrita erit, immo & causam in synodo pro facto dabunt.

Cap. 31. Qualiter res ecclesiæ ab episcopo habeantur.

Vt episcopus rebus ecclesiæ, tanquam commendatis, nõ tanquam propriis vtatur.

Cap. 32. De irritis distractionibus episcoporum.

Irrita erit donatio episcoporum, vel venditio, vel commutatio rei ecclesiasticæ, absque conuentione, & subscriptione clericorum.

Cap. 33. De receptione episcoporum.

15. q. 7. *Nul*
lius causā.

De consecrat. d. 1. Sa
cerdote.

D. 95. *Dis*
sidentes.

Ibidē. Stud
endū est.
7. q. 1. *Epi*
scopus de
loco.

11. q. 3. *Irr*
tam esse.

6. q. 2. *Epi.*

11. q. 2. *Si*
ne exceptio
ne.

Nota.

12. q. 2. *Si*
exceptione.

7. q. 1. *Epi.* Episcopi, vel presbyteri, si causa videnda ecclesie alterius episcopi, ad ecclesiam venerint, & in gradu suo suscipiantur, & tam ad verbum faciendum, quam ad oblationem consecrandam inuitentur.

Cap. 34. De primatu confessus presbyterorum cum episcopo.
D. 95. *Epi.* Vt episcopus, in quolibet loco sedens, stare presbyterum non patriatur.

Cap. 35. De confessu presbyterorum in ecclesia.
D. 95. *Epif.* Vt episcopus in ecclesia, in consessu presbyterorum sublimior sedeat. Intra domum verò collegam se presbyterorum esse cognoscat.

Ca. 36. Vt presbyteri ab episcopo chrisma petant.
D. 95. *Presbyteri.* Presbyteri, qui per dioceses ecclesias regunt, non à quibuslibet episcopis, sed à suis, nec per iuniorum clericum, sed omni anno, aut per se ipsos, aut per illum, qui sacrum nec ante pasche solennitatem chrisma petant.

Cap. 37. De obedientia diaconorum.
D. 93. *Diacon.* Diaconus, ita se presbyteri, ut episcopi, ministrum esse cognoscat.

Cap. 38.
Ibidem presbytero. Vt diaconus, presente presbytero, eucharistiam corporis Christi populo (si necessitas cogat) iussus erogat.

Cap. 39. Quando debeat diaconus sedere.
Ibidem Diaconus. Diaconus quolibet loco, iubente presbytero, sedeat.

Cap. 40.
Ibidem Diaconus sedeat. Vt diaconus, in conuentu presbyterorum interrogatus, loquatur.

Cap. 41. Quando diaconus alba uti debeat.
Vt diaconus, tempore oblationis tantum vel lectionis, alba induatur.

Cap. 42. De clericis, qui pro fide tentati sunt.
Clericum inter tentationes officio suo incubantem, gradibus sublimandum.

Cap. 43. De his, qui pro fide persecutiones passi sunt.
Christianum catholicum, qui pro catholica fide, & pro ecclesiastica re, & Christiana religione tribulationes patitur, honore omni à sacerdotibus honorandum. Etiam & per diaconum ei victus administratur.

Cap. 44. De tonsura clericorum.
D. 42. *Clericus.* Clericus nec comam nutriat, nec barbam.

Cap. 45. De habitu clericorum.

Clericus, professionem suam & in habitu & in incessu probet, & ideo nec vestibus, nec calceamentis decorem quærat.

Cap. 46. De continentia clericorum.

Clericus cum extraneis mulieribus non habitet:

Cap. 47. De incessu clericorum.

Clericus, per plateas & andronas, nisi certa & maxima officij sui necessitate, non ambulet.

Cap. 48. Ne clerici ad nundinas vadant.

Clericus, qui non pro emendo aliquid, in nundinis vel in foro deambulat, ab officio suo degradetur.

Cap. 49. De vigiliis clericorum.

Clericus, qui absque corpusculi sui inæqualitate vigiliis deest, stipendiis priuatus, excommunicetur.

Cap. 50. De clericis ab officio continentibus.

Clericum, inter tentationes ab officio suo declinantem, *Ibidem. Clericus.* vel negligentius agentem, ab officio suo remouendum.

Cap. 51. Vt clerici artificio victum querant.

Clericus, quantumlibet verbo Dei eruditus, artificio victum quærat. *Nota.*

Cap. 52. Quomodo clerici debeant victum querere.

Clericus victum & vestimentum sibi, artificio vel agricultura, absque officij sui dūtaxat detrimento, præparet.

Cap. 53. Vt legant clerici, qui orare possunt.

Omnes clerici, qui ad operandum validi sunt, & artificio, & literas discant.

Cap. 54. De clericis inuidis.

Clericus, inuidens fratrum profectibus, donec in vitio est non promoueatur. *D. 46. Clericus.*

Cap. 55. De clericis accusatoribus.

Vt episcopus accusatores fratrum excommunicet. Et *Ibi Accusatores.* si emendauerint vitium, recipiat eos ad communionem, non ad clerum.

Cap. 56. De clericis adulatoribus.

Clericus, qui adulationi & proditiōib⁹ vacare deprehenditur, ab officio degradetur. *Ibi Clericus, qui.*

Cap. 57. De clericis maledicis.

Clericus maledictus, maxime in sacerdotibus, cogatur ad postulandum veniam. Si noluerit, degradetur,

nec vnquam ad officium absque satis factiōe reuocetur.

Cap. 58. De clericis frequenter litigantibus.

Clerici, qui frequenter litigat, & ad causandum facili est, testi moniū nemo absque grandi examine recipiat.

Cap. 59. De clericis discordantibus.

D. 90. Dis- Discordantes clericos episcopus, vel ratione vel potestate ad concordiam trahat, inobedientes synodus per audientiam damnet.

Cap. 60. De clericis turpiloquis.

Clericum scurrilem, & verbis turpibus ioculatorem, ab officio retrahendum.

Cap. 61. De clericis iurantibus.

Clericum, per creaturas iurantem, acerrime obiurgandum. Si perstiterit in vitio, excommunicandum.

Cap. 62. De clericis inter epulas cantantibus.

22. q. 1. Cle- Clericum inter epulas cantantem, supradictæ sententia seueritate coercendum.

Cap. 63. De clericis ieiunia polluentibus.

Clericum, qui tempore indicti ieiunij, absque inuitabili necessitate, ieiunium rumpit, minorem habendum.

Cap. 64. De his qui dominico die ieiunant.

76. q. 7. Sa- Qui dominico die studiose ieiunat, non credatur **cerdos.** catholicus.

Cap. 65. De pascha suo tempore celebrando.

Paschæ solennitas vno die, & tempore celebranda.

Cap. 66. Quando clericus recurrere debet ad synodum.

Clericus, qui episcopi circa se distractionem iniustam putat, recurrat ad synodum.

Cap. 67. De seditionariis, ne clericis fiant.

D. 40. Se- Seditionarios nunquam ordinandos clericos, sicut nec **dicionarios.** vsurarios, nec iniuriarum suarum vltores.

Cap. 68. Vt ex pœnitentibus ordinatus clericus, deponatur.

Ex pœnitentibus (quamuis sit bonus) clericus non ordinatur. Si per ignorantiam episcopi factum fuerit, deponatur à clero, quia se ordinationis tempore non prodidit fuisse pœnitentem. Si autem sciens episcopus ordinauerit talem, etiam ipse ab episcopatus sui ordinandi duntaxat potestate priuetur.

Cap. 69. Vt episcopus, vidua maritum ad clerum promovens, deponatur.

Simili sententiæ subia cebit episcopus, si sciens ordinauerit clericum eum, qui viduam, aut repudiatam uxorem habuit, aut secundam.

Cap. 70. Vt clericus hæreticorum conuiuia fugiat.

Clericus hæreticorum, aut schismaticorum, tam conuiuia quam sodalitates euitet equaliter.

24. q. 3. Cle-
ricus.

Cap. 71. De hæreticorum cœtu.

Quod hæreticorum cœtus non ecclesia, sed concilium sit.

Cap. 72. Quod nihil fiat cum hæreticis.

Cum hæreticis, nec orandum nec psallendum.

Cap. 73. De communicantibus cum excommunicatis.

Qui communicauerit vel, orauerit cū excommunicato, siue clericus siue laicus, excommunicetur.

11. q. 3. Qui
communica-
uerit.

Cap. 74. De pœnitentium lege.

Vt sacerdos pœnitentiam imploranti, absque personæ acceptione pœnitentiæ leges iniungat.

Cap. 75. De negligentibus pœnitentibus.

Vt negligentiores pœnitentes tardius reconcilientur.

26. q. 7. Sa-
cerdos.

Cap. 76. De postpœnitentibus, si postea obmutescât.

Is, qui pœnitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum sacerdos inuitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit, dent testimoniū,

26. q. 6. Is,
qui in infir-
mitate.

qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam. Et si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori eius eucharistia.

In phrene-
sia versus,
interdum,

Si superuixerit, admoneatur à supradictis testibus, petitioni suæ satisfactum, & subdatur statutis pœnitentiæ legibus, quoadiu sacerdos, qui pœnitentiam dederit, probauerit.

Et absolu-
us, & cõ-
municadus.

Cap. 77. De pœnitentibus infirmis.

Pœnitentes, qui in infirmitate sunt, viaticū accipiant.

26. q. 6. Is q.

Cap. 78. De eisdem, si post viaticum supervixerint.

Pœnitentes, qui in infirmitate viaticum eucharistiæ acceperint, non se credant absolutos sine manus impositione, si supervixerint.

Cap. 79. De pœnitentibus, si casu aliquo moriantur.

Pœnitentes, qui attente leges pœnitentiæ exequuntur, si casu in itinere vel in mari mortui fuerint, ubi eis subueniri non possit, memoria eorum & orationibus, & oblationibus commendetur.

26. q. 7. Sa-
cerdos.

Cap. 80. De manus impositione super pœnitentes.

Ibidem. Omni tempore ieiunij, manus pœnitentibus à sacerdotibus imponantur.

Cap. 81. Vt pœnitentes mortuos sepeliant.

Mortuos pœnitentes ecclesiæ afferant, & sepeliant.

Cap. 82. Vt pœnitentes genua flectant.

Pœnitentes etiam diebus remissionis genua flectant.

Cap. 83. De senibus honorandis.

Pauperes, & senes ecclesiæ, pl⁹ cæteris honorandi sunt.

Cap. 84. Vsq^{ue} ad missam catechumenorum nullus ecclesiam ingredi prohibeatur.

De cõs. d. 1. Vt episcopus nullum prohibeat ingredi ecclesiam, & Ep̃s nulli. audire verbum Dei, siue gentilem, siue hæreticum, siue Iudæorum, vsq^{ue} ad missam catechumenorum.

Cap. 85. De baptizandis.

De cõs. d. 4. Baptizandi nomen suum dent, & diu sub abstinentiâ Baptizandi. vini & carniū, ac manus impositione, crebra examinatione baptismum percipiant.

Cap. 86. Vt nuper baptizati caste vivant.

De cõs. d. 5. Neophyti, aliquandiu à lautioribus epulis, & spectaculis vel coniugibus abstineant.

Cap. 87. De catholicis, qui apud infideles causam proponunt.

2. q. 6. Catholicus. Catholicus, qui causam suã siue iustam, siue iniustam, ad iudicium alterius fidei iudicis prouocat, excommunicetur.

Cap. 88. De his, qui missam prætermittunt.

De cõs. d. 1. Qui die solenni, prætermisso solenni ecclesiæ conuentu, ad spectacula vadit, excommunicetur.

Cap. 89. De his, qui iudæis superstitionibus seruiunt.

26. q. 5. Augurii. Augurii, vel incantationibus seruientem, à conuentu ecclesiæ separandum. Similiter & superstitionibus Iudæicis, vel feris inhærentem.

Cap. 90. De energumenis.

De cõs. d. 5. Omni die exorcistæ energumenis manus imponant.

Omni die. Cap. 91. De eisdem.

Pauimenta domorum Dei energumeni vertant.

Cap. 92. De victu energumenorum.

Energumenis, in domo Dei assidentibus, victus quotidianus per exorcistas opportuno tempore ministretur.

Cap. 93. De oblationibus discordantium.

Oblationes dissidentium fratrum, neque in sacrario, neque in gazophylacio recipiantur.

Cap. 94. De oblationibus opprimentium pauperes.

Eorum, qui pauperes opprimunt, dona à sacerdotibus referanda.

Cap. 95. De his, qui oblationes defunctorum defraudant.

Qui oblationes defunctorum aut negant ecclesiis, aut cum difficultate reddunt, tanquam egentium necatores excommunicentur.

Cap. 96. De accusatore & accusato.

Quærendum in iudicio, cuius sit conuersationis & fidei, is qui accusat, & is qui accusatur.

Cap. 97. De eo qui religiosi sœminis præficitur.

Qui religiosi sœminis præponendus est, ab episcopo loci probetur.

Cap. 98. Vt laicus, præsentibus clericis, non doceat.

Laicus, præsentibus clericis, nisi ipsis rogantibus, docere non audeat.

Cap. 99. Vt mulieres publice non doceant.

Mulier, quumvis docta & sancta, viros in conuentu docere non præsumat.

Cap. 100. Vt mulieres non baptizent.

Mulier baptizare non præsumat.

Cap. 101. De viduis infirmis.

Viduæ adolescentes, quæ corpore debiles sunt, sumptu ecclesiæ, cuius viduæ sunt, sustententur.

Cap. 102. Ne clerici viduarum familiaritati affociantur.

Ad reatum episcopi pertinet, vel presbyteri, qui parochiæ præest, si sustentandæ vitæ presentis causa, adolescentiores viduæ, vel sanctimoniales, clericorum familiaritatibus subiiciantur.

Cap. 103. De viduis, quæ ecclesiæ stipendiis sustentantur.

Viduæ, quæ stipendio ecclesiæ sustentantur, tam assidue in Dei opère esse debent, vt meritis & orationibus suis ecclesiam adiuuent.

Cap. 104. De viduis professis continentiam præuaricantibus.

Sicut bonum est castitatis præmium, ita & maiori obseruantia & præceptione custodiendum est. Vt si quæ viduæ, quantumlibet adhuc in minoribus annis positæ, & matura ætate à viro relicte, se deuouerunt domino,

D. 90. Oblationes.

Ibidem.

De oblationibus, quæ pro defunctis offeruntur.

2. q. 7. Quæ reatum est.

18. q. 2. Qui

D. 23. Mulier.

D. 91. Ad reatum.

Ibi. Viduæ.

1. *Timot. 5.* & veste laicali abiecta, sub testimonio episcopi & ecclesie, religioso habitu apparuerint, postea vero ad nuptias seculares transferunt, secundum Apostolum, damnationem habebunt, quoniam fidem castitatis, quam domino voverunt, irritam facere ausi sunt. Tales ergo personae sine Christianorum communione maneant, quae etiam nec in conuiuio cum Christianis communicent. Nam si adultera coniuges reatu suo sunt viris suis obnoxiae, quanto magis viduae, quae religiositate mutauerunt, crimine adulterij notabuntur, si deuotionem quam Deo sponte, non coactae obtulerunt, libidinosae corruperint voluptate, atque ad secundas nuptias transitu fecerunt. Quae & si violentia irruente, ab aliquo praerepte fuerint, ac postea delectatione carnis atque libidinis permanere in coniugio, raptori vel violento viro conserferint, damnationi superius comprehensae tenebuntur obnoxiae. De talibus ait Apostolus: Cum luxuriatae fuerint, nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. Aurelius episcopus Carthagenensis ecclesiae subscripsi, Donatianus Talabricensis primae sedis subscripsi, Augustinus Hipponae Regien. subscripsi. Similiter omnes episcopi subscripserunt.

1. *Timot. 5.**Subscriptio*

Finit concilium Carthagenense. 4.

Provinciale concilium, confirmatum tamen in synodo generali, in Tuulo celebrata. Vbi recepta sunt vniuersa concilia Carthagine habita.

Concilium Taurinatense.

CONCILIVM TAVRINATENSE. Provinciale, celebratum tempore Siricii Papae, & beati Ambrosij episcopi Mediolanensis. Nihil habet annotatione dignum, totum consumitur in compositione causarum quarundam ciuilium, quae inter episcopos quosdam, & ceteros presbyteros tractabantur.

*an. do. 404**Anastasi^o**Pont. 39.**Sub hoc pro**pter scripta**Origenis in**Alexandria**celebrata est**synodus.*

Anastasio Papa. natione Romanus, sedit annos 3. dies decem. Papa 39. sub Petro.

Sub Anastasio floruerunt apud Orientem Gregorius Nazianzenus, & Basilius.

Extat epistola decretalis eius apud episcopos Germaniae & Burgundiae, in qua constituit, ut dum sancta euangelia in ecclesia recitantur, sacerdotes, & ceteri omnes

praesentes, non sedentes, sed venerabiliter curui in conspectu sancti euangelij stantes dominica verba intente audiant, & fideliter adorent.

Secundo significat eidem, ne Manichaeos quos in urbe Roma inuenit, recipiant, neque cum eis aliquam participationem habeant, priusquam ad rectam conuertantur fidem, quorum ille aliquos Romae conuertit. Quos autem ad fidem trahere non potuit, secundum Christianorum principum constituta, ne sanctum gregem sua contagione polluerent, per publicos iudices perpetuo exilio relegauit.

CONCILIVM CARTHAGENENSE. Concilium quintum, celebratum Era. 438. praesentibus 73. episcopis. Carthag. 5a

Cap. 1.

De clericis ad testimonium non pulsandis. 2. q. 6. Statutum est.

Cap. 2.

De clericis, pro crimine suo damnatis, ut a quolibet non defensentur. 21. q. 5. Si quis cuiuslibet.

Cap. 3.

De sacerdotibus & leuitis, ut ab vxoribus se contineant. d. 84. Cum de quorundam.

Cap. 4.

De rebus ecclesiae, sine consilio metropolitani episcopi non alienandis.

Cap. 5. Ne nullus episcopus, relicta cathedra, in diocesi resideat.

Placuit ut nemini sit facultas, relicta principali cathedra, ad aliquam ecclesiam in diocesi constitutam, se conferre, vel in re propria, diutius quam oportet, constitutum, curam vel frequentationem propriae cathedrae negligere.

7. q. 1. Placuit ut.

Cap. 6. De his qui nullo testimonio se baptizatos nouerunt.

Placuit de infantibus, quoties non inueniuntur certissimi testes, qui eos baptizatos esse sine dubitatione testentur, neque ipsi sunt per aetatem idonei, de traditis sibi sacramentis respondere absque vlllo scrupulo eos esse baptizandos ne ista trepidatio eos faciat sacramentorum purgatione priuari. Hinc enim Legati Maurorum fratres nostri consuluerunt, quia multos tales a Barbaris redimunt. Similiter & de ecclesiis (quoties super earum consecratione hesitatur) agendum est, id est, ut sine vlla trepidatione consecrentur.

*De consec. d. 4. Placuit de.**Cap. 7.*

7. q. 1. *Con* De intercessoribus, ne cathedram morientis episcopi *fratrum est* diu retineant, sed infra annum sacerdotem prouideant.

Cap. 9. *De defensore ecclesiarum.*

23. q. 3. *Ab* Ab Imperatoribus vniuersis visum est postulandū, propter afflictionem pauperum, quorum molestiis sine intermissione fatigatur ecclesia, vt defensores eis aduersus potentias diuitum cum episcoporum prouisione delegerent.

Cap. 10.

Vt episcopi ad diē concilij occurrant. D. 18. Placuit vt.

Cap. 11.

Vt lapsis sacerdotibus manus, sicut laicis non imponatur. D. 50. Confirmandum est.

Cap. 12.

De clericis excommunicatis, quādiu eis asserere liceat innocentiam suam. 11. q. 3. Rursum constitutum est.

Cap. 13.

De clericis, vel monachis, ab alio episcopo ordinatis, in decretis, D. 58. Siquis de alterius.

C. 14. *De basilicis, quæ sine martyrum reliquiis dedicatæ sunt.*

De conse. d. Itē placuit, vt altaria, quæ passim per agros, aut vias, tanquam memoriæ martyrum constituuntur, in quibus nullum corpus aut reliquiæ martyrum conditæ probantur, ab episcopis, qui eisdem locis præsent (si fieri potest) euerantur. Si autem hoc propter tumultus populares non fieri poterit, plebes tamen admoneantur, ne illa loca frequentent, vt qui recte sapiunt, nulla ibi superstitione deuincti teneantur. Et omnino nulla memoria martyrum probabiliter acceptetur, nisi aut ibi corpus, aut aliqua certa reliquiæ sint, aut vbi origo alicuius habitationis vel possessionis, vel passionis, fidelissima origine traditur. Nā quæ per somnia, & per inanes quasi reuelationes quorumlibet hominum vbi que constituuntur altaria, omnimode reprobentur.

Cap. 15. *De idololatriis destruendis.*

Item placuit ab Imperatoribus gloriosissimis peti, vt reliquiæ non solum in simulachris, sed in quibuscunque locis, vel lucis, vel arboribus omnimodo deleantur.

Subscriptio cōc. Carth. 5 Aurelius episcopus ecclesiæ Carthaginis, supra com-

prehensis in nostro concilio statutis, subscripti. Similiter 72. episcopi subscripserunt.

Finit concilium Carthaginense 5.

CONCILIVM TOLETANVM

Toletanū

primum 19. episcoporum, Patrono episcopo præsentente. Est provinciale, sed confirmatum autoritate Leonis papæ.

Confidentibus presbyteris, assistantibus diaconis, & ceteris qui intererant concilio congregato, Patronus episcopus dixit: Quoniam singuli cœpimus in ecclesiis nostris facere diuersa, & inde tanta scandala sunt, quæ vsque ad schisma perueniunt, si placet, communi concilio decernamus, quid ab omnibus episcopis, in ordinandis clericis, sit sequendum. Mihi autem placet, constituta primitus Nicæni concilij perpetuò esse seruanda, nec ab his esse recedendum. Vniuersi episcopi dixerunt: Hoc nobis placet, ita vt si quis, cognitis gestis Nicæni concilij, aliud quàm statutum est, facere præsumperit, & non in eo perseverandū putauerit, hic excommunicatus habeatur, nisi per correctionem fratrum emendauerit errorem.

Cap. 1.

De presbyteris & diaconis, si post ordinationem filios generint, ad altiorem gradum non ascendant.

Cap. 2. *Vt pœnitens, si necessitas cogat, lector aut ostiarius fiat.*

Item placuit, vt pœnitentes non admittantur ad clerum, nisi tantum (si necessitas aut vsus exegerit) & tunc inter ostiarios deputentur, vel inter lectores, ita vt euangelia, aut epistolam non legant. Siqui autem ante ordinati sunt diaconi, inter subdiaconos habeantur, ita vt manum non imponant, nec sacra contingant. Eum verò pœnitentem dicimus, qui post baptismum, aut pro homicidio, aut pro diuersis criminibus, grauissimisque peccatis, publicam pœnitentiam gerens, sub cilicio diuino fuerit reconciliatus altario.

Cap. 3. *De his qui viduas acceperint, ne diaconi fiant.*

Item constituit sancta synodus, vt lector fidelis, si viduam alterius uxorem acceperit, amplius nihil sit, sed semper lector habeatur, aut forte subdiaconus.

Cap. 4. *Vt subdiaconus, si de sancta uxore aliam duxerit, ostiarius fiat.*

Subdiaconus autem, de sancta uxore, si uxorem aliam duxerit,

xerit, ab officio in quo ordinatus fuerat, remoueatur, & habeatur inter ostiarios, vel leutores, ita ut euangelium & epistolam non legat, propterea ne qui ecclesiæ seruiert, publicis officiis seruire videatur. Qui verò tertiam (quod nec dicendum est) acceperit, absentus biennio, postea inter laicos reconciliatus per pœnitentiam communicet.

Cap. 5. De clericis tardius ad ecclesiam venientibus.

Presbyter, vel diaconus, vel subdiaconus, vel quilibet ecclesiæ deputatus clericus, si intra ciuitatem fuerit, vel in loco in quo ecclesia est, aut castella, aut vici sunt, aut villa, si ad ecclesiam, aut ad sacrificium quotidianum non venerit, clericus non habeatur, si castigatus per satisfactionem veniam ab episcopo noluit promereri.

Cap. 6. Ne religiosa puella virorum familiaritatem habeat.

Itemque puella Dei nec familiaritatem habeat cum confessore, aut cum quolibet laico sanguinis alieni, aut conuiuium sola adeat, nisi ubi sit seniorum, aut honestorum, aut viduarum, honestarumque frequentia, ubi honeste confessor quilibet, cum plurimorum testimonio testium, conuiuio interesse possit. Cum lectoribus autem in ipsorum domibus non admittendas penitus, nec videndas, nisi forte consanguinea soror sit, vel vterina.

Cap. 7. De clerico cuius vxor peccauerit.

33. q. 2. Placuit ut si quorumcunque clericorum vxores peccauerint (ne forte licentiam peccandi plus habeant) accipiant mariti earum hanc potestatem (præter necem) custodiendi, ligandi in domo sua ad ieiunia salutaria, non mortifera eas cogentes. Ita ut inuicem sibi clerici pauperes auxilium ferant, si seruitia forte non habeant. Cum vxoribus autem ipsis, quæ peccauerint, nec cibos sumant, nisi forte ad timorem Dei, acta pœnitentia, reuertantur.

Placuit ut si quorumcunque clericorum vxores peccauerint (ne forte licentiam peccandi plus habeant) accipiant mariti earum hanc potestatem (præter necem) custodiendi, ligandi in domo sua ad ieiunia salutaria, non mortifera eas cogentes. Ita ut inuicem sibi clerici pauperes auxilium ferant, si seruitia forte non habeant. Cum vxoribus autem ipsis, quæ peccauerint, nec cibos sumant, nisi forte ad timorem Dei, acta pœnitentia, reuertantur.

Cap. 8. De his qui post baptismum militauerint.

D. 21. Signi post.

Siquis post baptismum militauerit, & chlamydè sumperit, aut cingulum ad necandos fideles, etiam si grauia non admiserit, si ad clerum admissus fuerit, diaconi non accipiat dignitatem.

Cap. 9. De professis, vel viduis, absente sacerdote.

Nulla professa, vel vidua, absente episcopo, vel presbytero, in domo sua antiphonas cum confessore vel seruo suo faciat. Lucernarium verò nisi in ecclesia non legatur,

aut si legatur in villa, præsentem episcopo, vel presbytero, vel diacono legatur.

Cap. 10. Ne clericus fiat sine consensu domini aut patroni.

Clericos, siquidem obligati sint vel pro equatione, vel de genere alicuius domus, non ordinandos, nisi probata vitæ fuerint, & patroni consensus accesserit.

Cap. 11. De potentibus qui pauperem expoliant.

Siquis de potentibus clericum, aut quemlibet pauperem, aut religiosum expolauerit, & mandauerit eum ad se venire, episcopus, ut audiat, & is contempserit, inuicem mox scripta percurrant per omnes prouinciæ episcopos, & quoscunque adire potuerint. ut excommunicatus habeatur ipse, donec obediat, & reddat aliena.

Cap. 12. Ne clericus ab episcopo recedat.

Item ut liberum nulli clero sit discedere ab episcopo suo, & alteri episcopo communicare, nisi forte ei quem episcopus alius libenter habeat de hæreticorum schismate discedentem, & ad fidem catholicam reuertentem. Siqui autem de catholicis discesserint, & in comunione eorum, vel palam, vel occulte cum eis (qui vel excommunicati sunt, vel per sententiã ipsi notati) fuerint inuerti, habeant illorum ad quos ire voluerint, etiam in damnatione consortium.

Cap. 13. De his qui ecclesiam intrant.

De his qui intrant in ecclesiam, & deprehenduntur, nunquam communicare admoneantur. Quod si non communicant, ad pœnitentiam accedant. Si communicant, non semper abstineantur. Si non fecerint, abstineantur.

De consec. d. 2. Hi qui intrant.

Cap. 14. De accipientibus eucharistiam.

Siquis autem acceptam à sacerdote eucharistiam non sumpserit, vel ut sacrilegus propellatur.

Cap. 15. De excommunicatis à sacerdote.

Siquis laicus abstinetur, ad hunc, vel ad domum eius, vel clericorum, vel religiosorum nullus accedat. Similiter & clericus, si abstinetur, à clericis deuitetur. Siquis cum illo colloqui, aut conuiuari fuerit deprehensus, etiam ipse abstinetur. Sed hoc pertineat ad eos clericos, qui eius sunt episcopi, & ad omnes qui commoniti fuerint de eo, qui abstinetur, siue laico quolibet, siue clerico.

Cap. 16. De pœnitentia deuota si adultera fuerit.

Deuotam peccantem, non recipiendam in ecclesiam, nisi

27. q. 1. De notam.

Summa Toletani

peccare deserit, & si desinens egerit aptam pœnitentiam decem annis, recipiat communionem. Priusquam autem in ecclesiam admittatur ad orationem, ad nullius conuini christianæ mulieris accedat. Quod si admilla fuerit, etiam hæc quæ eam receperit, habeatur abstenta. Corruptorem etiam par pœna confringat. Quæ autem maritum acceperit, non admittatur ad pœnitentiam, nisi adhuc ipso viuente marito, caste viuere cœperit, aut postquam ipse decesserit.

Cap. 17. De vxorato concubinam habente.

D. 34. His qui.

Siquis habens vxorem fidelis, si concubinam habeat, non communicet. Cæterum is qui non habet vxorem, & pro vxore concubinam habet, à communionem non repellatur, tantum vt vnus mulieris, aut vxoris, aut cœcubinæ (vt ei placuerit) sit cõiunctione contentus. Aliàs verò viuens abiciatur, donec desinat, & ad pœnitentiam reuertatur.

Cap. 18. De vidua episcopi si maritum acceperit.

Siqua vidua episcopi, aut presbyteri, aut diaconi, maritum acceperit, nullus clericus, nulla religiosa cum ea conuiuium sumat, nunquam communicet, morienti tantum ei sacramentum subueniat.

Cap. 19. Si filia sacerdotis religiosa peccauerit.

Episcopi, siue presbyteri, siue diaconi filia, si deuota fuerit, & peccauerit, & maritum duxerit, si eam pater vel mater in affectum receperint, à communionem habeantur alieni, pater verò causas in concilio nouerit se præstaturum. Mulier autem non admittatur ad communionem, nisi marito defuncto, egerit pœnitentiam. Si autem (viuente eo) secesserit, & pœniterit, nullo modo nisi vitæ deficiens, accipiat communionem.

Cap. 20. Vt nullus præter episcopum chrisma conficiat.

Nullus præter episcopum chrisma nemo conficiat, tamè quia in aliquibus locis vel in provinciis presbyteri dicuntur chrisma conficere: Placuit ex hac die nullum alium, nisi episcopum, chrisma conficere, & per diœcesim destinare, ita vt de singulis ecclesiis ad episcopum ante diem Paschæ diaconi destinentur, aut subdiaconi, vt confestim chrisma ab episcopo destinatum, ad diem Paschæ possint ad tēpus deferre. Episcopo sanct-

certum est, quod omni tempore licet chrisma conficere, sine conscientia autem episcopi nihil penitus presbyteri agere præsumant. Statutum verò est diaconum non chrisma re, sed presbyterum, absente episcopo, præsentem verò non, nisi ab ipso fuerit præceptum. Huiusmodi constitutionem meminerit semper archidiaconus, vel præsentibus vel absentibus episcopis, suggerendam, vt eam & episcopi custodiant, & presbyteri non relinquunt.

Cap. 21. De regulis fidei catholica.

Regulæ fidei contra omnes hæreses, maxime contra Priscillianistas. Quas episcopi Tarraconensis, Carthaginensis, Lusitani, & Bethici fecerunt, & ex præcepto papæ Leonis ad Balconium episcopum Gallicie transmiserunt. Ipsi etiam superscripta viginti canonum capitula statuerunt in concilio Toletano.

Affertio fidei eiusdem concilij contra Priscillianistas.

Credimus in vnum verum Deum, patrem omnipotentem, & filium, & spiritum sanctum, visibilium & inuisibilium factorem, per quem omnia facta sunt, in cælo & in terra, vnum Deum, & vnam esse diuinæ substantiæ trinitatem. Patrem autem non esse filium ipsum, sed habere filium, qui pater non sit. Filium non esse patrem, sed filium Dei de patris esse natura. Spiritum quoque esse paraclætum, qui nec pater sit ipse, nec filius, sed à patre filioque procedens. Est ergo ingenuus pater, genitus filius, non genitus paraclætus, sed à patre, filioque procedens. Pater est, cuius vox hæc audita est de cælis. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite. Filius est, qui ait: Ego à patre exui, & à Deo veni in hunc mundum. Paraclætus est spiritus, de quo filius ait: Nisi ego abiero ad patrem, paraclætus non veniet. Hanc trinitatem personis distinctam, substantia vnitam, virtute & potestate & maiestate inuisibilem, indifferentem. Præter hanc nullam credimus diuinam esse naturam, vel angeli, vel spiritus, vel virtutis alicuius, quæ Deus credatur. Hunc ergo filium Dei, Deum natum à patre, ante omne omnino principium, sanctificasse vterum virginis Mariæ, atque ex ea verum hominem, sine virili generatum semine, suscepisse, duabus duntaxat naturis, id est, dei

*Chrisma
potest pres-
byter absen-
te episcopa.*

*Affertio
fidei contra
Priscillian-
istas.*

*Matth. 3,
Marci. 1.
Lucæ. 3.
Ioan. 16.*

tatis, & carnis, in vnam conuentibus omnino personam, id est, dominum nostrum Iesum Christum. Nec imaginarium corpus, aut phantasmatis alicuius in eo fuisse, sed solidum atque verum. Hunc & esurisse, & sitiisse, & doluisse, & fleuisse, & omnes corporis iniurias pertulisse. Postremo à Iudæis crucifixum, & sepultum, & tertia die resurrexisset. Conuersatum postmodum cum discipulis suis, & quadragesima post resurrectionem die ad cælum ascendisse. Hunc filium hominis, etiam filium Dei, & filium Dei & hominis filium appellamus. Resurrectionem verò futuram humanæ credimus carnis, animam autem hominis non diuinæ esse substantiæ, aut Dei patris, sed creaturam dicimus Dei voluntate creatam. Siquis autem dixerit, aut crediderit, à Deo omnipotente mundum hunc factum non fuisse, atque omnia eius instrumenta, anathema sit. Siquis dixerit, atque crediderit Deum patrem eundem esse filium, vel paracletum, anathema sit. Siquis dixerit, vel crediderit filium eundem esse patrem, vel paracletum, anathema sit. Siquis dixerit, vel crediderit paracletum esse vel patrem, vel filium, anathema sit. Siquis dixerit, vel crediderit, carnem tantum sine anima, à filio Dei fuisse susceptam, anathema sit. Siquis dixerit, vel crediderit Christum innascibilem esse, anathema sit. Siquis dixerit, vel crediderit, deitatem esse, anathema sit. Siquis dixerit, vel crediderit, deitatem Christi conuertibilem fuisse, vel passibilem, anathema sit. Siquis dixerit, vel crediderit, alterum Deum esse priscæ Legis, alterum Euangeliorum, anathema sit. Siquis dixerit, vel crediderit, ab altero Deo mundum factum fuisse, & non ab eo, de quo scriptum est: In principio fecit Deus cælum & terram, anathema sit. Siquis dixerit, vel crediderit, corpora humana non resurgere post mortem, anathema sit. Siquis dixerit, vel crediderit, animam humanam Dei portionem, vel Dei esse substantiam, anathema sit. Siquis dixerit, vel crediderit, alias scripturas, præter quas ecclesia catholica recipit, in autoritate habendas, vel esse venerandas, anathema sit. Siquis dixerit, vel crediderit, deitatis & carnis vnam in Christo esse naturam, anathema sit. Siquis dixerit, vel crediderit, esse aliquid quod se extra diuinam trinitatem possit extendere.

Gene. 1.

re, anathema sit. Siquis astrologiæ, vel Mathesi existimat esse credendum, anathema sit. Siquis dixerit, vel crediderit, coniugia hominum, quæ secundum legem diuinam licet habere, execrabilia esse, anathema sit. Siquis dixerit, vel crediderit, carnes autem, seu pecudum, quæ ad escam datæ sunt, non tantum pro castigatione hominum abstinentas, sed execrandas esse, anathema sit. Siquis in errore Priscilliani sectam sequitur, vel profitetur, vt aliud in sâ lubri baptismò cõtra sedem S. Petri faciat, anathema sit.

Explicit regula fidei catholicæ aduersus Priscillianistas, Patronus episcopus subscripsi. Marcellus episcopus subscripsi. Afrodicius episcopus subscripsi. Subscripserunt & alij episcopi, qui interfuerunt concilio.

Subscriptio

Decreta Innocentij Papa.

Innocentius primus, Papa, natione Albanensis, sedit annis 15, mensibus 2. Hic constituit, vt qui natus fuerit de Christiana, denuo nasci debeat per baptismum, quod Pelagius damnauit. Eo tempore florebat Hieronymus presbyter in Bethleem. Pelagium & Cælestinum inuenit, quos tanquam hæreticos damnauit.

Extat epistola eius decretalis ad Decentium episcopum, in qua paucis admonet, antiquas patrum traditiones seruandas, nec nouitates aliquas inducendas in sua ecclesia, nec alterius ecclesiæ, quàm Romanæ in consecrandis mysteriis, vel in cæteris agendis, consuetudinè esse seruandam.

Cap. 1. De pacis osculo dando post confecta mysteria.

Pacis osculû dandum est post confecta mysteria, vt cõstet populum ad omnia, quæ in mysteriis aguntur, atque in ecclesia celebrantur, præbuisse consensum, ac finita esse pacis concludentis signaculo demonstrentur.

Cap. 2. De nõ recitandis nominibus

ante precem sacerdotis.

De nominibus verò recitandis, antequàm preces sacerdos faciat, atque eorum oblationes, quorum nomina recitanda sunt, sua oratione commendet, quàm superfluum sit, & ipse per tuam prudentiam recognoscis, vt, cuius hostiæ necdum Deo offeras, eius ante nomen insinues, quânis illi incognitû sit nihil. Prius ergo oblationes sunt cõmendandæ, ac tunc eorû nomina, quorû sunt oblationes edicenda, vt inter sacra mysteria nominentur nõ inter alia, quæ ante

an. do. 408
Innocentius
Pont. 40.
Sub hoc capitulum hæresis, Dei corpus habere asserens, Et prædestinatio, & Cataphrygarum & Pelagij.
Et Rama d' Gothis capta est.
In cõcilio.

De cõf. d. 2.
Pacèigitur.
De cõf. d. 2.
De nominibus recitandis.

præmittimus, vt ipsi mysteriis viam futuris precibus aperiamus.

Confirmacionis sacramentum. *Cap. 3. Vt infantes baptizati à solo episcopo consignentur.*
De consignandis verò infantibus manifestum est non ab alio, quàm ab episcopo, fieri licere. Nam presbyteri, licet sint sacerdotes, pontificatus tamen apicem non habent. Hæc autem potestates debent fieri vt vel consignent, vel Paracletum spiritum tradant, non solū consuetudo ecclesiastica demonstrat, verum & illa lectio actuum Apostolorum, quæ asserit Petrum & Ioan. esse directos, qui iā baptizatis traderent spiritum sanctum. Nam presbyteris, seu extra episcopū, seu præfente episcopo, cum baptizant, chrismate baptizatos vngere licet. sed quod ab episcopo fuerit consecratū, non tamen frontem ex eodem oleo signare, quod solis debetur episcopis, cū tradunt spiritū sanctum Paracletum. Verba verò dicere non possum, ne magis prodere videar, q̄ ad consultationem respondere.

Acto. 4.

De conf. d. 4. Presbyteris.

De conf. d. Sabbato.

Cap. 4. De ieiunio sabbati.

Quòd rite omni sabbato ieiunetur, quia feria sexta, & sabbatum ambo dies tristitiæ Apostolis, vel his qui Christum secuti sunt, indixerunt. Qui die dominico exhilarati non solum ipsum festiuissimum esse voluerunt, verum etiam per omnes hebdomadas frequentandum esse dixerunt.

Cap. 5.

De fermento, id est, sacramento, quod ciuitatis tantum presbyteris dirigitur.

Cap. 6.

De energumens baptizatis, vt eis à presbytero, vel cæteris clericis, absente episcopo, manus imponatur.

De conf. d. 3. De poenitentibus.

Cap. 7. De poenitentibus.

De poenitentibus verò, qui siue ex grauioribus commissis, siue ex leuioribus poenitentiam gerunt, si nulla interueniat ægritudo, quinta feria ante Pascha eis remittendum, Romanæ ecclesiæ consuetudo demonstrat. Cæterum de pondere æstimando delictorum, sacerdotis est iudicare, vt attendat ad confessionem poenitentis, & ad fletus atque lachrymas corrigentis, ac tum iubere dimitti, cum viderit congruam satisfactionem. Sane si quis in ægritudinem inciderit, atque vsque ad desperationem deuenerit, ei

est ante tempus Paschæ relaxandum, ne de seculo absque communionem decedat.

Cap. 8. Quòd orandum sit pro infirmis.

Sanè quoniam de hoc, sicuti de cæteris, consulere voluit dilectio tua, adiecit etiam filius meus Cælestinus vnctionem diaconus in epistola sua esse à tua dilectione positum illud, quod in beati apostoli Iaco. epistola conscriptum est: Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros, & orét super eum, vngentes eum oleo in nomine domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & suscitabit illū dominus: & si in peccatis fuerit, remittentur ei. Quòd non est dubium de fidelibus ægrotantibus accipi vel intelligi debere, qui sancto oleo chrismatis perungi possunt, quo ab episcopo confecto, non solum sacerdotibus, sed omnibus vti Christianis licet in sua aut suorum necessitate inuigendo. Cæterum illud superfluum videmus adiectum, vt de episcopo ambigatur, quòd presbyteris licere non dubium est. Nam idcirco de presbyteris dictum est, quia episcopi, occupationib⁹ aliis impediti, ad omnes laquidos ire non possunt. Cæterum, si episcopus aut potest, aut dignum ducit aliquem à se visitandum, & benedicere, & tangere chrismate, sine cunctatione potest, cuius est ipsum chrisma conficere. Nam poenitentibus istud fundi non potest, quia genus est sacramenti. Nam quibus reliqua sacramenta negantur, quomodo vnum genus putatur posse concedi? His ergo, frater charissime, omnibus, quæ tua dilectio voluit à nobis exponi, prout potuimus, respondere curauimus, vt ecclesia tua Romanam consuetudinem, à qua originem ducit, seruare valeat, atque custodire. Reliqua verò, quæ scribi fas non erat, quum adfueris, interrogati poterimus edicere. Erit autem domini potentia etiam id procurare, vt tuam ecclesiam, & clericos nostros, qui sub tuo pontificio diuinis famulantur officiis, bene instituas, & aliis formam tribuas, quam debeant imitari.

Extremam vnctionem esse genus sacramenti Iaco. 5.

D. 95. Illud super fluit.

Extat epistola secunda eiusdem Inno. Papæ ad Victoricium Rothomagensis episcopum, in qua cum instruit de Romanæ ecclesiæ norma atque autoritate, digestas vitæ & morum probabilium disciplinas annectens, per quas populum doceat, quibus rebus & regulis, Christianorum

Epist. 2.

vita in sua cuiusque professione debeat contineri, & quæ deinceps intuitu diuini iudicij omnem catholicum episcopum expeditat custodire. Partita est in 13. capita. quæ in epist. 4. Siritij Papæ superius descripta sunt.

Sequitur eiusdem epistola. 3. ad Exuperium

Tholosanum episcopum.

Epi. 3. De
incōtinētia
sacerdotū.

Innocentius Exuperio episcopo Tholosano salutem. Cōsulēti tibi (frater charissime) quid de proposito specie vnaquaq; sentirē, pro captu intelligentiæ meæ, quæ sunt visa, respondi, quid sequendū, vel quid vitandum docilis ratio persuaderet, vel autoritas lectionis ostenderet, vel custodita series temporum demonstraret. Et quidem dilectio tua institutum sequuta prudentium, ad sedem apostolicam referre maluit, quid de rebus dubiis custodire deberet, potius quàm vsurpatione præsumpta, quæ sibi viderentur, de singulis obtinere. Cur enim magis pudendum putemus, discere aliquid, quàm omnino nescire? Mihi quoque ipsi de collatione docilitas accedit, dum perscrutatis rationibus, ad proposita respondere compellor, eoque fit, vt semper aliquid addicat, qui postulatur vt doceat. Proponam igitur singula, subiiciamque responsum.

Cap. 1. De incontinentia sacerdotum, vel Leuitarum.

D. 32. Pro
posuisti.

Proposuisti, quid de his obseruari debeat, quos in diaconij ministerio, aut in officio presbyterij positos, incontinentes esse, aut fuisse, generati filij prodiderunt. De his & diuinarum legum manifesta est disciplina, & beatæ recordationis viri Siritij episcopi monita euidentia commearunt, vt incontinentes, in officiis talibus positi, omnino ecclesiastico honore priuarentur, nec admittantur ad tale ministerium, quod sola continentia oportet impleri.

Lucæ 1.

1. Par. 24.

Est enim vetus admodum sacræ legis autoritas, iam inde ab initio custodita, quod in templo anno vicis suæ habitare præcepti sunt sacerdotes, vt seruientes sacris oblationibus, puri & ab omni labe mundati sibi vindicent diuina mysteria, neque eos ad sacrificia fas sit admitti, qui exercent vel cum vxore carnale consortium, quia scriptum est: Sancti estote, quia & ego sanctus sum, dominus Deus vester, Quibus vtique propter sobolis successionem vxoris vsus fuerat relaxatus, quia ex alia tribu, & præter ex semine Aaron, ad sacerdotium nullus fuerat præce-

Leuit. 11.

Numc. 8.

ptus accedere, quanto magis hi sacerdotes, vel Leuitæ pudicitiam ex die ordinationis suæ seruare debēt, quibus, vel sacerdotium, vel ministeriū sine successione est, nec præterit dies, qua vel à sacrificiis diuinis, vel à baptismatis officio vacent? Nam si beatus Paulus apostolus ad Corinth. scribit, dicens: Abstinete vos ad tempus, vt vacetis orationi, & hoc vtique laicis præcepit, multo magis sacerdotes, quibus & orandi & sacrificandi iuge officium est, semper debebunt ab huiusmodi cōsortio abstinere. Quod si contaminatus fuerit carnali cōcupiscentia, quo pudore vel sacrificare vsurpabit, aut qua cōscientia, quoue merito exaudiri se credit, cum dictum sit: Omnia mūda mundis,

1. Cor. 7.

sed for tasse hoc licere cedit, quia scriptū est: Vnius vxoris virū, non permanentem in concupiscentia generadi hoc dixit, sed propter continentiam futuram. Neque enim integros corpore nō admittit, qui ait: Vellem omnes autem sic esse, sicut & ego. Quod & apertius declarat, dicens: Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt. Vos autem iam non estis in carne, sed in spiritu. & habentem filios, non generantem, dixit. Sed ea planè dispar & diuisa sententia est. Nam si ad aliquos forma illa ecclesiasticæ vitæ, pariter & disciplinæ, quæ ab episcopo Siritio ad prouincias commeauit, non probabitur peruenisse: His ignorantibus

Tit. 1.

1. Timo. 3.

1. Cor. 7.

Roma. 8.

Idē in cōci.

Agat. c. 9.

venia remittitur, ita vt de cætero penitus incipiant abstinere. Et ita gradus suos, in quibus inuenti fuerint, sic retentent, vt eis non liceat ad potiora conscendere. Quibus in beneficio esse debet, quod hunc ipsum locum, quem retinent, non amittūt. Si qui autem sciuisse formam viuēdi, missa à Siritio, detegūtur, neque statim cupiditates libidinis abieciisse, illi sunt modis omnibus submouēdi, quia post admonitionē cognitā, præponēdā arbitrati sūt voluptatē.

Cap. 2. De his, qui post baptismum omni tempore incontinentiæ voluptatibus sunt dediti,

et in ultimo penitentiam poscunt.

Et hoc quaesitum est, quid de his obseruari oporteat, qui post baptismum omni tempore incontinentiæ voluptatibus dediti, in extremo fine vitæ suæ penitentia simul & reconciliationem cōmunionis exposcunt. De his obseruatio prior, durior, postertior, interueniente mis-

ricordia, inclinatio est. Nam consuetudo prior tenuit, vt concederetur poenitentia, sed communio negaretur. Nam cum illis temporibus crebræ persecutiones essent, ne communionis concessa facilitas, homines de reconciliatione securos non reuocaret à lapsu, negata merito communio est, concessa poenitentia, ne totum penitus negaretur: & duriores esse remissionem fecit temporis ratio. Sed postquam dominus noster pacem ecclesiis suis reddidit, iam depulso terrore, communionem dari obeuntibus placuit. & propter domini misericordiam, quasi uaticum profecturis, & ne Nouatiani hæretici negantis ueniam, asperitatem & duritiam subsequi uideamur. Tribuitur ergo cum poenitentia extrema communio, vt homines huiusmodi, vel in supremis suis, permittente saluatore nostro, à perpetuo exitio vindicentur.

Cap. 3. De administratoribus, vel iudicibus secularibus.

23. q. 4. Quæsitū ē.
Rom. 13.
 Quæsitum etiam est super his, qui post baptismum administrauerunt, & aut tormenta sola exercuerunt, aut etiam capitalem prouocauerunt sententiam. Nihil de his legimus à maioribus definitum esse. Meminerat enim à Deo potestates has fuisse concessas, & propter vindictam noxiorum gladium fuisse permissum, & Dei ministrum esse datum in huiusmodi vindicem. Quomodo ergo reprehenderent factum, quod auctore Deo uiderent esse concessum? De his ergo, ita vt hactenus seruatum est, sic habeamus, ne aut disciplinam euertere, aut contra auctoritatem domini venire uideamur. Ipsi autem, in ratione reddenda, gesta sua omnia seruabuntur.

Cap. 4. Quod uiri cum adulteris uxoribus non conueniant.

32. q. 5. Christiana religio.
 Et illud desideratum est sciri, cur communicantes uiri cum adulteris uxoribus non conueniant, cum econtra uxores in consortio adulterorum uirorum manere uideantur. Super hoc Christiana religio adulterium in utroque sexu pari ratione condemnat. Sed uiros suos mulieres non facile de adulterio accusant, & non habent latentia peccata vindictam. Viri autem liberius uxores adulteras apud sacerdotes deferre consueuerunt, & ideo mulieribus, prodito earum crimine, communio denegatur. Virorum autem, latente commisso, non facile quisquam ex suspirationibus abstinetur. Qui utique submouebitur, si ei⁹ a gi-

tium detegatur. Cum ergo par causa sit, interdum probatione cessante, vindictæ ratio conquiescit.

Cap. 5. Quod, qui preces, vel crimina dicunt, habeantur immunes.

23. q. 4. Il-
lud etiam.
 Illud etiam suscitari uoluit, an preces dicentibus liberum cõcedatur, utique post baptismi regenerationem, à principibus poscere mortem alicuius, vel sanguinem de reatu, quam rem principes nunquam sine causæ cognitione concedunt, sed ad iudices commissa ipsa, vel crimina semper remittunt, vt causæ cognitæ vindicentur. Quæ cum quæritori fuerint delegata, aut absolutio, aut damnatio, pro negotij qualitate profertur. Et dum legum auctoritas in improbos exercetur, erit dictator immunis.

Cap. 6. Quod hi, qui (intercedente repudio) diuortium pertulerunt, si se nuptiis aliis iunxerint, adulteri esse monstrantur.

De his etiam requisitum dilectio tua, qui interueniente repudio, alij se matrimonio copularunt, quos in utraque parte adulteros esse manifestum est. Qui uerò, vel uxore uiuente (quamuis dissociatū uideatur esse coniugiū) ad aliam copulam festinarunt, neque possunt adulteri non uideri, intantum, vt etiam hæc personæ, quibus tales coniuncti sunt, etiam ipsæ adulterium commississe uideantur, secundum illud quod legimus in euangelio: Qui dimiserit uxorem suam, & duxerit aliam, mœchatur. Si militet & qui dimissam duxerit, mœchatur. Et ideo tales omnes à communionem fidelium abstinendos. De parentibus autem, aut de propinquis eorū, nihil tale statui potest, nisi inceptores illiciti confortij fuisse detegantur.

Cap. 7. Qui libri in canone recipiantur.

Matt. 19. 5.
 Qui uerò libri recipiantur in canone sanctarum scripturarū, breuis annexus ostendit. Hæc sunt ergo quæ desiderata moneri uoce uoluit, Moyse libri quinque, id est, Genesis, Exodus, Leuitic⁹, &c. Cætera autem, quæ uel sub nomine Mathiæ, siue Iacobi minoris, uel sub nomine Petri, & Ioannis, quæ à quodam Leutio scripta sunt, uel sub nomine Andreæ, quæ à Nexocharide & Leonide philosophis, & sub nomine Thomæ, & si qua sunt alia, non solum repudianda, uerum etiam noueris esse damnanda. Datum, decimo calend. Martij, Stilicone 2. & Antemio, uiris clarissimis consulibus.

Sequitur eiusdem epistola quarta, ad Felicem

Nucerianum episcopum.

Epistola 4.

Innocentius Felici episcopo Nuceriano. Mirari non possumus dilectionem tuam sequi instituta maiorū, omniāque, quæ possunt aliquam recipere dubitationem, ad nos, quasi ad caput, atque ad apicem episcopatus referre, vt consulta (videlicet) sedes apostolica, ex ipsis rebus dubiis, certum aliquid faciendum pronunciet. Quod & nos libèter accipimus, & dilectionem tuam memorem canonum approbamus. Scripsisti ergo, quod feruore fidei, quo polles, & amore sanctæ plebis, vel reperaueris ecclesias Dei, vel nouas quasque construxeris, sed in his clericos, quos constituas, non habere: aliquos verò multilos, aliquos digamos esse. Ad quod studuimus prudentem virū de his noluisse consulere, quæ omnibus sunt certa ratione comperta. Ergo non quasi ignoranti dicimus, sed, in aliis forsitan occupatos, istud oblitos vos esse dicimus.

Cap. 1. *Siquis volens partem sui corporis amputauerit, clericum esse non potest: nolens autem potest.*

Qui igitur partem cuiuslibet digiti sibi ipse volens abscidit, hunc ad clerum canones non admittunt, Cui verò casu aliquo contigit, dum aut operi rustico curam impendit, aut aliquid faciens, se non sponte percussit, hos canones præcipiunt & clericos fieri, & si in clero fuerint reperi, non abiici. In illis enim voluntas iudicata est, quæ sibi ausa fuerit ferrū iniicere, quod (scilicet) & alij id facere dubitari non possit, in istis verò casus veniā meruit.

Cap. 2. *Quod digami ad clerum admitti non possunt.*

De digamis autem nec consuli debuit, quòd manifesta lectio sit Apostoli, Vnius vxoris virum ad sacerdotium, siue ad clericatum admitti debere, & hanc ipsam tamen, si virginem accepit. Nam ea quæ habuerit ante virum, licet defunctus sit, tamen si clerico postea fuerit copulata, clericus, qui eam acceperit, esse non poterit, quia in lege cautum est, Non videram, non abiectam habere posse coniugem sacerdotem.

Cap. 3. *Qui de laicis ad clerum non debeant promoueri.*

De laicis verò religio tua consuluit, quos canones ordinare prohibeant. Certum est quidem, hoc regulas ecclesiasticas continere, sed non ita definitum est, vt de om-

1. Timo. 3.
& Tit. 1.

Leui. 21.

nibus sit laicis constitutum. Neque enim clerici nasci, & non fieri possunt, sed designata sunt genera, de quibus ad clericatum peruenire non possunt, id est, si quis fidelis militauerit si quis fidelis causas egerit, hoc est postulauerit, si quis fidelis administrauerit. De curialibus autem manifesta ratio est, quoniam & si inueniantur huiusmodi viri, qui debeant clerici fieri, tamè quoniam sepius ad curiam repetuntur, cauendum ab his est propter tribulationem, quæ sæpe de his ecclesiæ prouenit.

Cap. 4. *Qui de laicis possunt clerici fieri. Hic aperte concubina prohibetur.*

Laici verò, qui habentes vxores, baptizati sunt, ac sic se instituerunt, vt opinio eorum in nullo vacillet, vt aut clericis iuncti sint, aut monasteriis, ex quo baptizati sunt, hæserint, & si non concubinam, non pellicem nouerint, si in bonis operibus vigilauerint, non prohibentur huiusmodi ad clericatus sortem assumi.

Cap. 5. *De temporibus in clero immorandis.*

Ita sanè, vt in eos tempora à maioribus constituta seruentur. Nec cito quilibet lector, cito acolythus, cito diaconus, cito sacerdos fiat, quia in minoribus officiis si diu perdurent, & vita eorum pariter & obsequia comprobantur, vt ad sacerdotium post hæc emensis stipendiorum meritis veniant, nec præripiant, quod vita probata meretur accipere. Quoniam ergo certa definitione monstratum est, qui debeant admitti, quive reprobati, ex his omnibus quos videt dignatio tua, non posse reprobati, eligere debetis, quos clericos facias. Si enim nullam gratiam hominibus, aut beneficium præstare velimus, tales inuenire possumus, de quorum assumptione nec incurrere scandalum, nec erubescere valeamus.

Sequitur eiusdem epistola 24. ad synodum in Toletana ciuitate constitutam.

Cap. 1. *De Hispanorum reprehensione, qui inordinate constituunt clericos.*

Innocentius vniuersis episcopis in Toletana synodo constitutis, dulcissimis fratribus, in domino salutem. Sæpe me & nimium cum teneret cura sollicitum, super dissensionis schismate ecclesiarum, quod malum per Hispanias latius in dies separationis gradu incedere fama pro-

D. 33. Laici

Epist. 24.

Summa decretorum

quitur, necessarium tempus emerfit, quo non possit emendatio tanta differri, & deberet congrua medicina prouideri. Nam de ordinationibus, quas prauæ consuetudinis vitio Hispanienses episcopos celebrare cognoscimus, fuerat aliquid secundum maiorum traditionem statuendum, nisi perpenderemus, ne perturbationes quamplurimas ecclesiis moueremus. Quorum factum ita reprehendimus, ut propter numerum corrigendorum, ea quæ quoquo modo facta sunt, non in dubium vocemus, sed Dei potius dimittamus iudicio.

Cap. 2. Ut causidici, vel curiales, vel seculari militiae deducti, ad clerum non admittantur.

D. 51. Alii *quantos ex.* Quantos enim ex eis qui post acceptam baptismi gratiam, in Foræsi exercitatione versati sunt, & obrinendi pertinaciam susceperunt, accitos ad sacerdotium esse comperimus, è quorum numero Rufinus & Gregorius perhibentur, quantos ex militia, qui cum potestatibus obediunt, seuera necessario præcepta sunt executi, quantos ex curialibus, qui dum parent potestatibus, quæ sibi sunt imperata, fecerunt, quantos, qui voluptates, & editiones populo celebrarunt, ad honorem summi sacerdotij peruenisse, quorum omnium neminem, ne ad societatem quidem ordinis clericorum oportuerat peruenisse? Quæ si singula discutienda mandemus, non modicos motus, aut scandala Hispaniensibus prouinciis, quibus mederi cupimus, de studio emendationis inducemus. Idcirco remittenda potius hæc putamus. Sed, ne deinceps similia committantur, dilectionis vestræ maturitas prouidere debebit, ut tantæ usurpationi saltem nunc finis necessarius imponatur, eo videlicet constituto, ut quicumque tales ordinati fuerint, cum ordinatoribus suis deponantur.

Cap. 3. Ut quicumque tales ordinati fuerint, cum ordinatoribus suis deponantur.

Post hæc, si quis aduersus formas canonum, vel ad ecclesiasticum ordinem, vel ad ipsum sacerdotium venire tentauerit, unà cum ordinatoribus suis, ipso in quo inuerti fuerint, ordine & honore priuentur. Et quauis dilectioni vestræ, fratres charissimi, regulæ Nicænæ sint cognitæ, secundum quas ordines esse faciendos per sententiam decernitis, tamen aliquam partem, quæ de ordinationibus est pro-

uisa, inferendam putavi, ut secundum eam ordinationes in posterum celebrandas esse sciamus, ne cui interpretandi aliter liberum arbitrium relinquatur. Ac primum, quæ sunt prohibita, digerantur.

Cap. 4. De commemoratione Nicæni concilii, in quo supradicta prohibentur.

Ne quispiam, qui post baptismum militauerit, ad ordinem debeat clericatus admitti, neque qui causas post acceptum baptismum egerint, aut qui post acceptam Dei gratiam administrauerint, neque de curialibus aliquem ad ecclesiasticum ordinem venire posse, qui post baptismum vel coronati fuerint, vel sacerdotium (quod dicitur) sustinuerint, & editiones publicas celebrauerint. Nam & hoc de curialibus est cauendum, ne iidem, qui ex curialibus fuerint, aliquando à suis curiis, quod frequenter videmus accidere, poscantur. Quæ omnia, rationabiliter prohibita, oportet modis omnibus custodiri.

Cap. 5. Quales eligendi sunt in ordine clericorum.

Quales verò eligendi sunt in ordine clericorum euidens forma declarat, id est, qui ab ineunte ætate baptizati fuerint, lectorum officio sociati, vel, si maiores sunt, cum fuerint Dei gratiam consecuti, statim se ecclesiasticis ordinibus mancipauerint. Et si vxores habuerint, querendum si vxorem virginem habuerint, quia scriptum est in veteri testamento: Vxorem virginem accipiat sacerdos. Et alibi: Sacerdotes mei semel nubant. Neque qui duas vxores habuerit, quia Paulus apostolus ait: Vnius vxoris virum.

Cap. 6. De eo qui ante baptismum vxorem habuit, & post baptismum aliam, ut clericus non fiat.

Nec illud debere admitti, quod aliquati pro defensione prauis erroris opponunt & asserunt, quod ante baptismum omnia dimittuntur, non intelligentes huiusmodi, quod sola in baptismo peccata dimittuntur, non vxoris numerus aboletur. Nam si à Deo, ut scriptum est, preparatur viro vxor, & quod deus iunxit, homo non separet, & ipsi auctores generis humani in origine à Deo benedicuntur, quomodo inter peccata ista creduntur posse dimitti? Quod si secundum illos qui tanta credunt verum est, ergo omnis iniustitia, quæ à catechumenis ante baptismum

Nicæne synodi c. 11. 12.

In dec. Sirtii ad Hiermerium.

Leuit. 21. 1. Tim. 3. 2. Tit. 1. 1.

In epist. In no. ad Rufinum cap. 2. Prouc. 19.

Matth. 19. et Mar. 10.

fuerit operata, per baptismum aufertur. Nullus ergo contra Apostolum tale aliquid sentiat, nec admittat, sed fideliter intelligat, Vnius vxoris virum, siue ante baptismum esse nominatum, siue post baptismum. Si enim vxor ante baptismum accepta, non ducitur in numerum, nec filij ex eadem suscepti, inter filios poterunt nominari. Quod, quàm absurdum sit atque alienum, prudentia vestra melius æstimator. Vnde neminem liceat interpretari aliter diuinas scripturas, nisi quod recta ratio permittit, ne dum quidam remedia sibi iniqua ad excusationem præparant, ex eo rupisse legem, & regulas euertisse iudicentur, sed ea tenenda sunt, quæ diuinarum scripturarum series continet, & à sacerdotibus vtili ratione sunt constituta. Bene valeatis, fratres charissimi.

Lege in volumine conciliorum. Extat epistola concilij Carthaginen. ad Innocentium Papam, in qua sequentes damnantur errores Pelagij & Celestij.

Error 1.

Quod naturaliter possit implere legem, qui vult, & quod Deus legem ad adiutorium dedit.

Error 2.

Ad perficiendam iustitiam, & Dei mandata complenda, sola humana sufficere potest natura.

Error 3.

Paruuli propter salutem, quæ per saluatorem Christum datur, baptizandi non sunt.

Ad hæc rescripsit Innocentius in epist. 25. in qua gratulatur episcopis Carthaginen. ecclesie, de sollicitudine sua. Deinde damnat propositos errores, & authores eorum, Pelagium & Celestium, & quia nihil addit ad epistolam concilij Carthaginen. ideo non censuimus subiiciendam hoc loco.

Vide in concilio.

Epistola concilij Mileuitani, ad Innocentium Papam, quæ incipit: Domino beatissimo meritoq; venerabili Patre Innocentio, &c. In qua sequentes damnantur errores.

Primus, potest homo in hac vita, præceptis Dei cognitis, ad tantam perfectionem iustitiæ, sine adiutorio gratiæ saluatoris, per solum liberæ voluntatis arbitrium peruenire, vt etiam non sit necessarium dicere, dimitte nobis debita nostra.

Secundus, illud, Ne nos inferas in tentationem, non ita intelligendum, tanquam diuinum adiutorium poscere debeamus, ne in peccatum tentati decidamus, quoniam hoc in nostra positum est potestate, & ad hoc implendum sola sufficit hominis voluntas.

Tertius, non est orandus Deus, vt contra peccati malum & ad operandam iustitiam, sit noster adiutor.

Quartus, non opitulatur paruulis, ad consequendam vitam æternam, Christianæ gratiæ sacramentum.

Rescripsit Innocentius Papa ad Mileuitanum conciliū. Est inter epistolas illius 26. in qua primum gratulatur de sollicitudine sua, & quod in rebus arduis consulant ecclesiam Romanam, deinde damnat propositos errores, & quia nihil addidit ad epistolam concilij Mileuitani, cõsuimus eam non esse subiiciendam hoc loco.

Hæc eadem explicarij in concilio Mileuitano definita sunt.

CONCILIUM MILEUITANVM *Concilium*
sub Innocentio primo, Papa, à quo confirmata sunt in eo *Mileuitanum*
definita.

Gloriosissimis Imperatoribus Archadio & Honorio *Huic concilio*
Augustis, viris clarissimis consulibus 6. calend. Septembris, in ciuitate Mileuitana, in secretario Basilicæ, cū *Interfuit*
Aurelius episcopus ecclesie Carthaginis in concilio vniuersali *Anselmus*
consedisset, astantibus diaconibus, Aurelius episcopus *legatus concilij*
dixit: Quoniã ecclesie sancte vnum est corpus, omniumq; *tra Pelagium.*
membrorum caput est vnum, factum est, volente domino, ac nostram infirmitatem iuuante, vt ad hanc ecclesiam conueniremus, dilectionis & fraternitatis gratia inuitati. Vnde quæso charitatem vestram, quia ita credendum est quod noster accessus ad vos, nec superfluus, nec inuisus est cunctis, ideoque pariter quædam de causis fidei, vnde nunc quæstio Pelagianorum imminet, in hoc cœtu sanctissimo primitus tractentur, deinde subsequantur & alia, quæ disciplinæ ecclesiasticæ necessaria existunt.

Cap. 1. Contra Pelagianos, qui dicunt etiam sine peccato mori potuisse Adam.

Placuit ergo omnibus episcopis, qui fuerunt in hac sancta

synodo constituere hæc, quæ in presenti concilio definita sunt. Vt quicumque dicit Adam primū hominem mortalem factum, ita vt siue peccaret, siue non peccaret, moreretur in corpore, hoc est, de corpore exiret, non peccati merito, sed necessitate nature, anathema sit.

Cap. 2. Quod omnes in peccatorum remissione, veraciter baptizentur.

De conse. d. 4. Placuit. Item placuit vt quicumque paruulos recentes ab vteris matrum baptizandos negat aut dicit in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lauacro expietur, vnde fit consequens, vt in eis forma baptismatis, in remissionem peccatorum, non vera, sed falsa intelligatur, anathema sit. Quoniam non aliter intelligendum est, quod ait Apostolus, Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertrāsit, in quo oēs peccauerūt, nisi quemadmodū ecclesia catholica vbiq; diffusa semper intellexit. Propter hanc enim regulam fidei, etiam paruuli, qui nihil peccatorum in semetipsis adhuc committere potuerūt, ideo in peccatorum remissionem veraciter baptizantur, vt in eis regeneratione mundetur, quod generatione traxerunt.

Rom. 5.

Item placuit vt quicumque dixerit gratiā Dei, in qua iustificamur per Iesum Christum dominum nostrum, ad solā remissionē peccatorum valere, quæ iam commissa sunt, non etiam adiutorium, vt non committantur, anathema sit.

Cap. 3. Quod gratia dei non solum peccata dimittit, sed etiam adiuvat ne committantur.

De consec. d. 4. Placuit vt.

Item placuit vt quicumque dixerit gratiā Dei, in qua iustificamur per Iesum Christum dominum nostrum, ad solā remissionē peccatorum valere, quæ iam commissa sunt, non etiam adiutorium, vt non committantur, anathema sit.

Cap. 4. Quod per gratiam Dei sciamus, quid facere debeamus, & diligere vt faciamus.

Decōf. d. 4. Quisquis dixerit.

Item quisquis dixerit eandem gratiam Dei, per Iesum Christum dominum nostrum, propter hoc tantum nos adiuvare ad non peccandum, quia per ipsam nobis reuelatur & aperitur intelligentiā mandatorum, vt sciamus quid appetere, quid vitare debeamus, non autem per illā nobis præstari, vt quod faciendum cognouerimus, etiam facere diligamus atque valeamus, anathema sit. Cū enim dicat Apostolus, Scientia inflat, charitas verō ædificat, valde

1. Cor. 8.

de implum est, vt credamus ad eam quæ inflat, nos habere gratiam Christi, ad eam quæ ædificat, non habere, cum sit vtrūque donum Dei, & scire quid facere debeamus, & diligere vt faciamus, vt ædificante charitate, scientia non possit inflare. Sicut autem de Deo scriptum est: Qui docet *Psal. 63.* hominem scientiam, ita etiam scriptum est, Charitas ex Deo est. *Ioan. 4.*

Cap. 5. Quod gratia Dei præstet vt lex impleatur, non (sicut ait Pelagius) facile, quasi sine gratia Dei difficilius possit impleri.

Item placuit, vt quicumque dixerit ideo nobis gratiam Deo iustificationis dari, vt quod facere per liberum iubemur arbitrium, facilius possimus implere per gratiam, tanquam & si gratia non daretur, non quidem facile, sed tamē possumus etiam sine illa implere diuina mandata, anathema sit. De fructibus enim mandatorum dominus loquebatur, vbi non ait, sine me difficilius potestis facere, sed ait, Si ne me nihil potestis facere. *4. Placuit vt. Ioan. 15.*

Cap. 6. Quod, iuxta sententiam Ioannis Evangelii scilicet, nemo sit, qui esse possit sine peccato.

Item placuit, quod ait sanctus Ioannes Apostolus, Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Quisquis sic accipiendum putauerit, vt dicat, propter humanitatem nō oportere dici nos non habere peccatum, non quia veritas est, anathema sit. Sequitur eum Apostolus & adiungit: Si autem confessi fuerimus peccata nostra, fidelis est, & iustus, qui remittat nobis peccata, & mundet nos ab omni iniquitate. Vbi satis apparet hoc nō tantum humiliter, sed etiam veraciter dici. Poterat enim Apostolus dicere, Si dixerimus, quia non habemus peccatum, nos ipsos extollimus, & humilitas in nobis non est. Sed cum ait, Nos ipsos decipimus, & veritas in nobis non est, satis ostendit eum qui se dixerit non habere peccatum, non verum loqui, sed falsum. *1. Ioan. 1. 1. Ioan. 1.*

Cap. 7. Quod unicuique etiam iusto, dicere oporteat, Dimitte nobis debita nostra.

Item placuit, vt quicumque dixerit, in oratione dominica ideo dicere sanctos, Dimitte nobis debita nostra, vt nō pro seipsis hoc dicant, quia non est eis iam necessaria ista

Math. 6.

petitio, sed pro aliis, qui sunt in suo populo peccatores, & ideo non dicere vnumquemque sanctorum, Dimitte mihi debita mea, sed dimitte nobis debita nostra, vt hoc pro aliis potius, quam pro se iustus petere intelligatur, anathema sit. Sanctus enim & iustus erat apostolus Iacobus, cum dicebat, In multis enim offendimus omnes, Nam quare additum est omnes, nisi vt ista sententia conueniret & Psalmo, vbi legitur: Nō intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens? Et in oratione sapientissimi Salomonis: Non est homo, qui non peccet. Et in libro Iob: In manu omnis hominis signat, vt sciat omnis homo infirmitatem suam. Vnde etiā Daniel sanctus, & iustus cum in oratione pluraliter diceret, Peccauimus, iniquitatem fecimus, & cætera, quæ ibi veraciter & humiliter confitetur, ne putaretur, quemadmodum quidam sentiunt, hæc non de suis, sed de populi sui potius dixisse peccatis, postea dixit: Cum orarem, & confiterer peccata mea, & peccata populi mei domino Deo nostro, noluit dicere, peccata nostra, sed populi sui dixit, & sua, quia futuros istos, qui tam male intelligunt, tanquam Propheta præuidit.

Cap. 8. Quod à sanctis veraciter dicitur, Dimitte nobis debita nostra.

Matth. 6.

Item placuit, vt quicumque verba ipsa dominicæ orationis, vbi dicimus, Dimitte nobis debita nostra, ita volunt à sanctis dici, vt humiliter, non veraciter hoc dicatur, anathema sit. Quis enim ferat, orantem, & non hominibus, sed ipsi domino mentientem, qui labiis sibi dicit dimitti velle, & corde dicit, quæ sibi dimittantur, debita non haberet? Hucusque de fide contra Pelag. nunc regulæ tractentur ecclesiasticæ.

Cap. 9. Quod ad cōmunes causas ecclesie, generale concilium congregari oportet, in priuatis verò causis, speciale vniuscuiusque prouinciæ.

Regule ecclesiasticæ.

Placuit, vt nō sit vltra fatigandis fratribus anniuersaria necessitas, sed quoties exegerit causa communis, id est, rotius Aphricæ, vndecumque ad hanc sedem pro concilio datæ literæ fuerint, congregandam esse synodū in ea prouincia, vbi opportunitas persuaserit. Causæ autē, quæ cōmunes non sunt, in suis prouinciis iudicentur.

Cap. 10. Vt epistolas ad concilium euocandum, metropolitani subscribat, & dirigat.

Placuit etiam pati, vt omnium episcoporum epistolis omnibus, de concilio dandis, sanctitas tua sola subscribat.

Cap. 11. Vt de hæreticis & infidelibus quicquid in concilio constituitur, à principe impetretur.

Placuit & illud aduersus hæreticos, vel paganos, vel eorum superstitiones, vt legati missi de hoc gloriosq concilio, quicquid vtile prouiderint, à gloriosissimis principibus impetrent.

Cap. 12. Vt preces & orationes compositæ, nisi probatæ fuerint in concilio, non dicantur.

Placuit etiam & illud, vt preces vel orationes, seu missæ, quæ probatæ fuerint in concilio, siue præfationes, siue commendationes, seu manus impositiones, ab omnibus celebrentur. Nec aliæ omnino dicantur in ecclesia, nisi quæ à prudentioribus tractatæ, vel comprobatæ in synodo fuerint, ne forte aliquid contra fidem, vel per ignorantiam, vel per minus studium sit compositum.

Cap. 13. Vt posteriores anterioribus episcopis non præferantur.

Palentinus episcopus dixit: Si permittit bonum patientiæ vestræ, prosequar ea quæ necessaria sunt ecclesiasticæ disciplinæ. Scimus enim, sic inuolatè permanfisse ecclesiasticam disciplinam, ita vt nullus fratrum prioribus suis se aliquando auderet anteponere, sed officiis legitimis id semper exhibitum est prioribus, quod ab insequentibus rationabiliter semper acciperetur. Hunc ordinem iubeat sanctitas vestra, melius vestris interlocutionibus roborare. Aurelius episcopus dixit: Nō decuerat quidem, vt hæc repeteremus, nisi forte existerent inconfydata mentes quorundam, quæ & hæc statnenda nostros acuerent sensus. Sed & communis hæc causa est, quam insinuauit frater & coepiscopus noster, vt vnusquisque nostrum ordinem sibi decretum à Deo, cognoscat, & posteriores anterioribus deferant, nec eis incōsultis, aliquid agere præsumant. Qua dere oportet eos qui putauerint, spretis maioribus, aliquid præsumendum, competenter esse ab omni concilio coercendos. Vniuersi episcopi dixerunt:

Hic ordo & à patribus & à maioribus est seruatus, & à nobis, Deo propitio, seruabitur, saluo etiam iure primatus Numidiæ & Mauritaniam.

Cap. 14. *Vt episcopi, pro tempore consecrationis suæ literas ab ordinatoribus habeant.*

Deinde placuit, vt quicumque deinceps ab episcopis ordinantur, literas accipiant ab ordinatoribus suis, manueorū subscriptas, continentes consulem, & diem, vt nulla altercatio de posterioribus vel anterioribus oriatur.

Cap. 15. *Vbi primum quis legerit, ibi permaneat clericus.*

D. 72. *Placuit vt.* Item placuit, vt quicumque in ecclesia, vel semel legerit, ab alia ecclesia ad clericatum non teneatur.

Cap. 16. *Vt pro causis ecclesiarum exequutores, vel aduocati à principe postulentur.*

Placuit præterea, vt exequutoribus in omnibus iustis desiderijs impertiatur. Placuit etiam, vt petatur à glorioffimis Imperatoribus, vt iubeant iudicibus dare petitos sibi defensores scholasticos, qui in actu sunt, vel in officio defensionum causarum ecclesiasticarum, more sacerdotum, vt prouinciæ idem ipsi qui defensionem ecclesiarum susceperint, habeant facultatem pro negotijs ecclesiarum (quoties necessitas flagitauerit) vel ad obstitendū callide decipientibus, vel obrepentibus, vel ad necessaria suggerenda, ingredi iudicium secretaria.

Cap. 17. *Vt neque dimissus, neque dimissa alteri coniungantur.*

32. q. 7. *Placuit vt. i. Cor. 7.*

Placuit, vt secundum euangelicam & apostolicam disciplinam, neque dimissus ab vxore, neque dimissa à marito, alteri coniungantur, sed ita maneant, aut sibi met recōcilientur. Quod si contempserint, ad penitentiam redigantur. In qua causâ legem Imperialem petendam promulgari,

Cap. 18. *De his, qui in sua prouincia non cōmunicant, alibi non cōmunicent.*

Placuit, vt quicumque in prouincia propria, & in alijs prouincijs, vel trāsamarinis partibus ad cōmunicandū obrepserit, iacturâ communionis, vel clericatus excipiat.

11. q. 1. *Placuit vt quicumque.*

Cap. 19. *De clericis, qui apud principem seculare iudicium, aut synodale impleuerint.*

Placuit, vt quicumque ab Imperatore cognitionem iu-

diciorum publicorum petierit, honore proprio priuetur. si autem episcopale iudicium ab Imperatore postulauerit, nihil ei obfit.

Cap. 20. *Vt sine formatis nemo ad comitatum proficiscatur, & qualiter formatæ fiant.*

Placuit, vt quicumque clericus propter necessitatem suâ alicubi ad comitatum ire voluerit, formatam ab episcopo suo accipiat. Quod si sine formata voluerit pergere, à cōmunionem remoueatur. Quod si alicubi ei repetina necessitas orta fuerit, ad comitatū pergēdi, alleget apud episcopū loci eius ipsam necessitatem, & de hoc scripta eiusdem episcopi deferat: formatæ autem, quæ à primatibus, vel à quibuscunque episcopis clericis proprijs dantur, habeant diem Paschæ, Quod si adhuc eiusdem anni Paschæ dies incerta est, ille præcedens adiungatur, quomodo solet, post consulatum, in publicis gestis ascribi.

Cap. 21. *De episcopis qui, quod repetere poterant, prætermissa synodo inuaserunt.*

Item placuit, vt quicumque episcopi, quascunque ecclesias, vel plebes, quas ad suam cathedram æstimant pertinere, non ita repetierint, vt causas suas, episcopis iudicantibus, agant, sed alio retinente irruerint, siue volētibus, siue nolentibus plebibus, causæ suæ detrimentum patiantur. Et quicumque iam hoc fecerint, si nondum est inter episcopos finita contentio, sed adhuc inde contendunt, ille discedat, quem confiterit, prætermissis iudicijs ecclesiasticis, irruisse. Nec sibi quisque blandiatur, si à primare, vt retineat, literas impetrarit, sed siue habeat literas, siue non habeat, conueniat eum, qui tener, & eius literas accipiat, vt cum appareat pacifice tenuisse ecclesiam ad se pertinentem. Si autem ille aliquam quæstionem retulerit, per episcopos iudices causâ finiatur, siue quos cōprimates dederint, siue quos ipsi vicinos ex consulti primatis delegerint.

16. q. 6. *Placuit vt.*

Cap. 22. *De clericis, qui de iudicio episcoporum suorum cōqueruntur.* 2. q. 6. *Placuit vt presbyteri.*

Item placuit, vt presbyteri, diaconi, vel cæteri inferiores clericis in causis quas habuerint, si de iudicijs episcoporum suorum questi fuerint, vicini episcopi eos audiant, & inter eos quicquid est, finiant adhibiti ab eis ex consensu episcoporum suorum. Quod si & ab eis prouocan-

dum putauerint, non prouocent, nisi ad Aphricana concilia, vel ad primates prouinciarum suarum. Ad transmarina auté, qui putauerit appellandum, à nullo intra Aphricam in communionem suscipiatur.

Cap. 23. De his qui apud hæreticos pœnitentiam acceperunt.

Placuit, vt quicumque conuersus ab hæreticis, dixerit se apud eos pœnitentiam accipere, vnusquisque catholicus episcopus requirat vbi & ob quam causam apud eosdem hæreticos pœnitentiam susceperit: vt cum documētis certis hoc ipsum approbauerit, sibi pro qualitate peccati, sicut eidem episcopo catholico visum fuerit, tempus pœnitentiæ vel reconciliationis decernat.

Cap. 24. De episcopis negligentibus aduersus hæreticos.

16. q. 3. Pla
quæ vt.

Item placuit, vt quicumque negligunt loca, ad suam cathedram pertinentia, in catholicam vnitatem lucrari, conueniantur à diligentibus vicinis episcopis, vt id agere non morentur. Quod si intra sex menses à die conuentionis, non hoc fecerint, qui potuerint ea lucrari, ad ipsum pertineant, ita sanè vt (si ille, ad quem pertinuisse videbatur, probare potuerit, magis illius electam negligentiam ab hæreticis, impune vt ibi sint, & suam diligentiam fuisse præuentam, vt eo modo eius cura solertior vitaretur, cū hoc iudices episcopi cognouerint) sanè cathedræ loca restituant. Sanè, si episcopi inter quos causa versatur, diuersarum sunt prouinciarum, ille Primas det iudices, in cuius prouincia est locus, de quo contēditur. Si autem ex communi placito vicinos iudices elegerint, aut duo eligantur aut tres. Quod si tres elegerint, aut omnium sententiam sequantur, aut duorum. A iudicibus autem, quos communis consensus elegerit, non liceat prouocari. Et quisquis probatus fuerit, pro contumacia nolle obtemperare iudicibus cū hoc primæ sedis episcopo fuerint probatum, det literas, vt nullus ei communicet episcoporum donec obtemperet.

2. q. 6.
A iudi.

2. q. 6. Quis
quis.

Cap. 25. Vnde supra.

Si in matricibus cathedris episcopus negligens fuerit aduersus hæreticos, conueniatur à vicinis episcopis diligentibus, & ei sua negligentia demonstratur, vt se excusare non possit. Quod si ex die quo conuenitur, intra sex menses, si in eius prouincia executio fuerit, & non eos ad

vnitatem catholicam conuertendos curauerit, non ei comunicetur, donec impleat. Si autem executor ad loca non venerit, non ascribatur episcopo. Si autem probatum fuerit eum de communionem illorum fuisse metitum, dicendo eos communicasse, quos (eo sciente) non communicasse constiterit, etiam episcopatum amittat.

Cap. 26. De virginibus, quæ infra viginti quinque annos necessitate cogente velantur.

Item placuit, vt quicumque episcoporum necessitate periclitantis pudicitie virginis (cum vel petitor potes, vel raptor aliquis formidatur, vel si aliquo etiam mortis scrupulo periculoso compuncta fuerit, ne non velata moriatur, aut exigentibus parentibus, aut his ad quorum curam pertinet) velauerit virginem, seu velauit intra viginti quinque annos ætatis, non ei obstit concilium, quod de isto annorum numero constitutum est.

Cap. 27. De episcopis, qui post acta Carthaginensis synodi, retenti sunt ad reliqua peragenda.

Item placuit, ne diutius vniuersi episcopi, qui ad concilium congregati sunt, tenerentur, ab vniuerso concilio ternos iudices de singulis prouinciis eligi. Et electi sunt de prouincia Carth. Vincentius, Fortunatianus, & Clarus. De prouincia Numidie Alypius, Augustinus, & Restitutus. De prouincia Byzacena, cum sancto sene Donatiano primate Cresconius, Iocundus, & Emilianus. De Mauritania Sitifensi, Seuerianus, Asiaticus, & Donatus. De prouincia Tripolitana Plautius, qui (ex more) legatus vnus est missus, qui omnes cum sancto sene Aurelio vniuersa cognoscant. A quo petiit vniuersum concilium, vt cunctis siue gestis, quæ confecta iam sunt, siue epistolis ipse subscribat. Et subscriperunt, Aurelius episcopus ecclesie Carthaginensis huic decreto consensit, & perlecto subscripsi. Donatianus Telepiensis primæ sedis subscripti, Augustinus Hipponæ Regiensis subscripti. Similiter & omnes episcopi subscriperunt.

Finit concilium Mileuitanum.

Decreta Zosimi Pape.

Zosimus Papa, natione Græcus, sedit annum. i. mens. 2. dies. ii. sub Honorio, & Theodosio iuniore. Hic Paschale cererum sacrauit. Seruis sacerdotio, sacerdotibus verò tabernis interdixit.

an. d. 421
Zosimu.
Pon. 41

m iij

Tēpore huius fuit Lucius hereticus, & Pelagius damnatus est. 25
 Ex eius decre. hoc extat ex Gratiano desumptum. Contra statuta Patrum condere aliquid, vel mutare, nec huius quidem sedis potest autoritas. Apud nos enim inconuulsis radicibus uiuit antiquitas, qui decreta Patrum sanxere reuerentiam.
 Extant etiam eiusdem duæ decretales epistolæ, altera ad Iſichium Salonitanum episcopum, altera ad clerum Rauennatum.

Decreta Bonifacij primi, Papa.

Bonifacius. 1. Pont. 42. Hieron. vita, & obitus.
 Bonifacius primus, Romanus, sedit ann. 3. mens. 8. Hic, Eulalio schismatico superato, statuit, ne mulier Sacra attingeret, nec incensum adoleret. Prohibuitque, ne obnoxius, aut errans, aut annis. 30. minor ad sacerdotium admitteretur. Huius Pontificatum insignem reddidit diuus Hierony. presbyter. Moritur in Bethlehem ætatis suæ ann. 91. Quantum hic vita & doctrina iuuerit ecclesiam Dei, alius iudicandum relinquo. Siquidem claruit miraculis, & eius scripta omnib⁹ sunt in precio. Decretum eiusdem Bonifacij: De ætate presbyterorum, ne ante. 30. ann. ordinentur, prætermisimus, quia hoc idem exaratum est in statutis Frabiani.

CONCILIVM CARTHAGINEN.

Sextum, ab episcopis. 217. celebratum.

Concil. Carthagen. 6.
 In hoc cōcilio, quæ statuta sunt, breuis declarat annexus. Primum, interfuit Legatio ecclesiæ Ro. Faustinus, episcopus, Philippus, & Afellus presbyteri. Deinde actū est, vt ab episcopis Orientalibus peteretur Nicænum cōcilium. Vbi, in præsentia omnium, exemplaria Nicænæ synodi (sicut à Patribus cōstituta fuere) in medium prolata sunt. Postremo recitata fuit professio fidei Nicæni cōcilij, quam superius post canones suo loco inseruimus.

Explicit concilium Cartha. 6. prouinciale.

CONCILIVM CARTHAGINEN.

Septimum sub eodem Bonif. 1. per. 38. episcopos celebratum est, nihil habēs, quod ad nostra hæc tempora pertineat. In hac synodo fuerunt recitati canones cōciliorū diuersorum vniuersæ prouinciæ Africæ. Numero. 105. Quos non recensemus, quia quæ ibi decreta sunt, superioribus probantur inserta.

Hoc in loco adiecta sunt etiam capita Nicæni concilij

ij è Græcò in Latinum conuersa, missa ab episcopis Orientalibus ad conciliū Africanum, sicut in concil. Carth. 6. latius explicantur in vol. concil.

Decreta Cælestini primi, papa.

Cælestinus, 1. Ro. sedit ann. 8. mens. 10. dies 17. Hic Pfalt. Antiphonis interstrinxit, Introitus, Gradus, Tract⁹, Offertoria, Communiones, & Orationes inseruit Missæ. Clericos canonicarum institutionum doctos esse voluit. Scotos atque Britannos in viam Christi reduxit.

Extat epistola eius ad episcopos Galliæ, in qua damnat errores Pelagij, quos iam damnarat Innocentius prius in epistola ad Carthagenenses concilium, cuius initium est, Inquirendo de his rebus, quas omni, &c. Quos etiam damnauit concilium Mileuitanum. Ideo superua canem duximus hic omnia illa transcribere per capita, nisi titulis duntaxat in hac ferie expensis.

Primum notat, quòd nisi gratia Dei iuuemur, insidias diaboli euitare non possumus.

Secundo, Quòd Adam omnes homines læserit, nec quempiam per liberum arbitrium posse consergere, nisi eum gratia Dei erexerit.

Tertio, quòd nemo sit bonus suis uiribus, nisi participatione eius qui solus est bonus.

Quarto, quòd p̄ Christū libero bene uitamur arbitrio.

Quinto, quòd omnia sanctorum merita, dona sint Dei.

Sexto, quòd omnis sancta cogitatio, & motus pie uoluntatis ex Deo sunt.

Septimo, quòd gratia Dei non solum peccata dimittat, sed etiam adiuuet ne committantur, & præstet vt lex impleatur, non sicut Pelagius ait, facile, quasi siue gratia, Dei difficiliter possit impleri.

Octauo, quòd præter statuta sedis Apostolicæ, omnes orationes ecclesiæ gratiam Christi resonat, qua genus hu manum reparatur, & ab æterna damnatione reducitur.

Nono, quòd gratiam Dei etiam baptizandorum testatur instituta purgatio cum exorcismis, & insufflationibus spiritus ab eis expelluntur immundi.

Extat altera epistola eiusdem Cælestini ad eosdem episcopos Galliæ, quos corrigit in nonnullis superstitionibus, vt sequitur.

Summa Caelestini.

Cap. 1. *Quod non debeant sacerdotes amicti pallis in ecclesia ministrare.*

Didicimus quosdam domini sacerdotes superstitioso potius cultui inseruire, quam metis, vel fidei puritati. Qui amicti pallio, & lumbos praecincti, credunt se sanctae scripturae fidem, non per spiritum, sed per literam complexuros. Nam si ad hoc praecpta sunt, ut taliter seruentur, cur non fiunt pariter, quae sequuntur, ut lucernae ardentes in manibus una cum baculo teneantur? Habent autem suum ista mysterium, & intelligentibus ita clara sunt, ut ea magis, qua decet, significatione seruentur. Nam in lumborum praecinctione castitas, in baculo regimen pastorale, in lucernis ardentibus boni fulgor operis indicatur. De quo dicitur: Sic luceant opera vestra. Discernendi a plebe vel ceteris sumus doctrina non veste, conuersatione non habitu, mentis puritate non cultu. Nam si studere incipimus nouitati, traditum nobis a patribus ordinem calcabimus, ut locum superuacuis superstitionibus faciamus. Rudes ergo fidelium mentes ad talia non debemus inducere. Docendi enim potius sunt, quam illudendi. Nec imponendum est eorum oculis, sed mentibus infundenda praecpta sunt.

Cap. 2. *Quod nulli sit vitima poenitentia neganda.*

Agnouimus poenitentiam morientibus denegari, nec illorum desyderiis annui, qui obitus sui tempore hoc animae suae cupiunt remedio subueniri. Horremus (fateor) tantae impietatis aliquem reperiri, ut de Dei pietate desperet, quasi non possit ad se quouis tempore concurrenti, succurrere, & periclitantem sub onere peccatorum hominem redimere, quo se ille expediri desyderat & liberari. Quid hoc (rogo) aliud est, quam morienti mortem addere, eiusque animam sua crudelitate ne absolui possit, occidere? Cum Deus ad subueniendum sit paratissimus, & nitans ad poenitentiam, sic promittat peccatori, inquit, Quacunque die conuersus fuerit, peccata eius non imputabuntur ei. Et iterum: Nolo mortem peccatoris, sed tantum conuertatur, & uiuat. Salutem ergo homini adimit, quisquis mortis tempore poenitentiam denegauerit. Et desperat de clementia Dei, qui eum ad subueniendum morienti sufficere, vel in momento posse non credit. Per-

Luc. 12.

Matth. 5.

26. q. 6. Ag
nouimus
morien.

Exech. 33.
33.

didisset iatro in cruce praemium ad Christi dexteram pendens, si illum unius horae poenitentia non iuisset. Vera ergo ad Deum conuersio in ultimis positum, mente potius est existimanda, quam tempore. Propheta hoc taliter afferente, Cum conuersus ingemueris, tunc saluus eris. Cum ergo dominus sit cordis inspector, quouis tempore non est deneganda poenitentia postulati, cum ille se obliget iudici, cui occulta omnia nouerit reuelari.

Luc. 23.

Exech. 18.

33.

CANONES DVCENTORVM SANCTORVM & BEATORVM PATRVM, qui in Epheso conuenerunt sub Theodosio Imperatore, & Caelestino Papa. Luciano Mantuano Monacho Casinen. interprete.

De hac synodo habes supra.

Cap. 1. *Ut qui cum Caelestio aut complicibus sentiunt, deponantur.*

Quoniam autem oportebat & absentes a sancta synodo, morantesque in urbibus & prouinciis ob aliquod impedimentum, seu ecclesiasticum, siue corporeum, non ignorare quae de ipsis sunt constituta, significamus sanctitati vestrae ac dilectioni, ut si quidam Metropolitae prouinciae derelicta sancta & oecumenica synodo, aut accessit ad illorum defectionis confessum, aut accedet in posterum, siue cum Caelestio sensit, aut sentiet, ipse nihil amplius poterit agere aduersus prouinciae episcopos, ut qui iam inde a synodo totius ecclesiasticae communionis expertus sit factus, & prorsus inutilis: sed & ipsis episcopis illius prouinciae circumque vicinis Metropolitae recta sentientibus subiacebit, ut omnino deiectus sit a sede episcopatus.

A synodo Ephesina recesserunt quidam numero circiter triginta, qui deprehensi sunt Nestorij atque Caelestij sentia tenere. Fugerunt autem nolentes una cum Patribus Nestorium condemnare, quos sancta synodus omni ecclesiastica communione priuauit, & sacerdotij omne munus ademit. Hic est scopus huius canonis.

Cap. 2. *Qui deficientibus a synodo adhaeserunt, sacerdotio priuantur.*

Siqui autem prouinciales episcopi a sancta synodo defecerunt, vel deficientibus adhaeserunt, aut adherere tentarunt, vel etiam postquam subscripserunt Nestorij depositioni, rursus ad defectionis confessum nihilominus recurrerunt: istos

Regiones
intelligit pa-
gos aut vi-
cos.

placuit sanctæ synodo penitus alienos esse à sacerdotio, à graduque cecidisse.

Cap. 3. Restituuntur, qui à Nestorio sunt sacerdotio prohibiti

Siqui verò ex clericis in singulis vrbib⁹, aut regionibus à Nestorio & conspirantibus sacerdotio prohibiti sunt, quòd recte sentirent, iustum putauimus hos quoque proprium gradum accipere. In summa autem, clericos orthodoxæ & œcumenicæ synodo consentientes iubemus eis qui defecerunt, aut defecturi sunt, episcopis nullo pacto aut ratione subiectos esse debere.

Cap. 4. Qui cum Nestorio, aut Celestio sentiunt, deponantur à synodo.

Siqui autem clericorum defecerint, & ausi fuerint, vel priuatim, vel publice, quæ sunt Nestorij aut Celestij sapere, sanctitū est à sancta synodo istos quoq; depositos esse.

Cap. 5. Quos sancta synodus condemnauit, restitui non debere.

Quicumque autem ob turpia gesta sunt à sancta synodo condemnati, vel à propriis eorum episcopis, quibus præter canones, Nestorius, qui nullum rerum discrimen habebat, & qui cum illo eadem sentiunt, restituere conati sunt gradum vel communionem, aut conarentur, istos censuimus inutiles esse, & manere nihilominus depositos.

Cap. 6. Contra turbatores gestorum in synodo.

Similiter autē, & siqui velint ea quæ de singulis per sanctam synodum gesta sunt Ephesinam, quocūque modo mouere, sancta synodus ipsa decreuit; siquidem episcopi aut clerici fuerint, eos omnino à proprio cadere gradu: Sin verò laici, aut alij sine communionem permaneant.

Collocutio eiusdem sanctæ synodi edita postquam lecta fuit expositio sanctorum, aut beatorum Patrum trecentorum decem & octo apud Nicæam, & impium symbolum à Theodoro Mopsuestiensi confectū, & à Carisio presbytero Philadelphicæ porrectū sanctæ synodo Ephesinæ.

Cap. 7.

His igitur lectis, decreuit sancta hæc synodus alterā fidem nemini licere proferre, aut scribere, aut componere, præter eam, quæ definita fuit à sanctis Patribus apud Nicæam vrbem in spiritu sancto congregatis.

Eos autem qui fuerint ausi aliam fidem componere, siue porrigere, aut proferre his qui volūt ad cognitionem ve-

ritatis conuerti, vel ex Gentibus, vel ex Iudæis, vel etiam ex qualibet hæresi, istos siquidem episcopi fuerint aut clerici, alienos esse episcopos quidem ab episcopatu, clericos autem à clericatu. Si verò laici fuerint, anathematizari. Pari modo si deprehensi fuerint aliqui, siue episcopi, siue clerici, seu laici sentientes, aut docentes ea quæ continentur in expositione per Carisum allata presbyterum de incarnatione vnigeniti filij Dei, seu scelerata atq; peruersa Nestorij dogmata, quæ & subiecta sunt, subiaceant sententiæ sanctæ huius & œcumenicæ synodi. Vnde liquet episcopum quidem alienum ab episcopatu, atque depositum esse, clericumque similiter cecidisse à clero: & si laicus fuerit, anathemati subiacere, quemadmodum dictum est.

Edictum eiusdem sanctæ synodi ex aduentu Cypriorum episcoporum constitutum, atque vulgatum. Cap. 8.

Rē nouā, ac præter ecclesiasticas leges & canones sanctorum apostolorum, quæ & libertatem omnium tangit, Deo dilectus coepiscopus Reginus annunciauit, unā cum Deo dilectis episcopis prouinciæ Cypri Zenone & Eugenio. Nempe episcopum Antiochenum in Cypro facere ordinationes, quemadmodū per libellos & proprias voces fidem fecere religiosissimi viri, qui ad sanctam synodum huc accesserunt, habebunt ius suum intactum & inuiolatum, qui sanctis Cypriorum ecclesiis præsentem secundum canones sanctorum Patrum, & antiquam consuetudinem per seipfos religiosissimorum episcoporum faciētes ordinationes. Idem autem & in aliis diocæsis omnibusque vbique prouinciis erit seruādum, vt nullus (vide licet Deo dilectorum episcoporum) alienā inuadat prouinciam, quæ non prius atque ab initio sub illius, seu antecessorum suorum fuerit potestate. Sed & si quis occupauerit, vel vi sibi subegerit, idem ipse restituat, ne Patrum statuta frangantur, neque sub specie sacrae functionis potentia tumor irrepāt, sicque incogitantes & paulatim libertatem perdamus, quam Iesus Christus dominus noster redemptor hominū omnium, proprio sanguine nobis quaesit & condonauit.

Placuit igitur sanctæ & œcumenicæ synodo, vt singulis prouinciis pura & inuiolata, quæ iam inde ab initio ha-

In sexta synodo gener. can. 35 confirmat hunc octau canonē, vt Cypri ecclesiæ sit principalis & prima.

bent sua iura seruentur, vt vnusquisque Metropolita secundum priscum & solitum morem rerum faciendarum æqualiter facultatem obtineat, propriumque ius firmū possideat. Quod si quis superbia contumaci definitis obuiam ierit, hunc abrogatum iri placuit toti sanctæ & œcumenicæ synodo.

Expliciunt canones synodi Ephesinæ generalis.

Secundum veterē translationem. **CONCILIVM EPHESINVM VNVM**
ex quatuor principalibus, sub Cælestino primo, Papa.

Concilium Ephesinum contra Nestorium. Habitum est aduersus Nestorium Constantinopolitanum episcopum, qui purum hominem ex sancta virgine Maria natum asseruit, vt aliam personam carnis, aliam faceret deitatis. Nec vnum Christum in verbo Dei & carne sentiret, sed separatim atque seunctim alterum filium Dei, alterum hominis prædicaret. Conuenit autem hæc synodus sub Theodosio iuniore, Era. 468. Cui synodo vice sancti Cælestini Papæ (cuius anno penultimo celebrata est) præfedit beatissimus quondam Cyrillus Alexandriæ episcopus, qui cum vniuerso concilio, ad eundem Nestorium synodalia decreta transmissit, vt habentur in epistola concilij Ephesini ad ipsum Nestorium. In qua symbolum fidei, quod à magno illo concilio apud Nicæam congregato traditum est, prolixè interpretantur, vt iure optimo possint dici summa quædam totius doctrinæ Christianæ.

Sequuntur ea quæ à 200. episcopis in synodo Ephesina congregatis cum anathemate definita sunt.

Cap. 3.

Decreta concilij Ephesini. i. Ioan. 1. Siquis non confitetur Deum esse veraciter Emmanuel, & propterea Dei genitricem sanctam virginem (peperit enim secundum carnem, carnem factum Dei verbum, secundum quod scriptum est, verbum caro factum est) anathema sit.

Cap. 2.

Siquis non confitetur carni secundum substantiam vnum Dei patris verbum, vnumque esse Christum cum propria carne, eundem scilicet Deum, simul & hominem, anathema sit.

Cap. 3.

Siquis in vno Christo diuidit substantias post vnitatem, sola eas connexionè coniungens, eamque quæ secundum carnis dignitatem sit, vel etiam auctoritatem & potestatem ac non potius conuentu, qui per vnitatem factus est naturalem, anathema sit.

Cap. 4.

Siquis in personis duabus, vel subsistentiis eas voces, quæ in Apostolicis scriptis continentur & Euangelicis, diuidit, vel quæ de Christo dicuntur à sanctis, vel ab ipso, & aliquas quidem ex his, velut homini, qui præter Dei verbum specialiter intelligatur, apparuit, illas autem tanquam dignas Deo, soli Dei patris verbo deputauerit, anathema sit.

Cap. 5.

Siquis audeat dicere, hominem Christum, Teophoron, id est Deum ferentem, ac non potius Deum esse veraciter dixerit, tanquam filium per naturam, secundumque verbum factum est caro, & communicauit similiter & nos carni & sanguini, anathema sit.

Cap. 6.

Siquis dicit Deum esse, vel dominum Christi Dei patris verbum, & non magis eundem ipsum confitetur Deum simul & hominem, propterea quod verbum caro factum est, secundum scripturas, anathema sit. *Ioan. 1.*

Cap. 7.

Siquis velut hominem Iesum, operante Deo verbo, dicit adiutum, & vnigeniti gloriam, tanquam alteri præter ipsum exigenti, tribuit, anathema sit.

Cap. 8.

Siquis audeat dicere assumptum hominem coadorandum Deo verbo, & cōglorificandum, & nuncupandum Deum, tanquam alterum cum altero (nam con, syllaba superadiecta hæc cogit intelligi) an non potius vna supplicatione veneratur Emmanuel, vnanque ei glorificationem depedit, iuxta quod verbum caro factum est, anathema sit. *Ioan. 1.*

Cap. 9.

Siquis vnum dominum Iesum Christum glorificatum dicit à spiritu sancto, tanquam qui aliena virtute per eum vsus fuerit, & ab eo acceperit efficaciam contra immundos

spiritus, posse & coram hominibus diuina signa perficere, ac non potius fatetur eius proprium spiritum, per quem diuina signa expleuit, anathema sit.

Cap. 10.

Heb. 3.
Eph. 5.

Pontificem & Apostolum confessionis nostræ factum esse Christum, diuina scriptura commemorat. Obtulit enim semetipsum pro nobis in odorem suauitatis Deo, & patri. Siquis ergo Pontificem & Apostolum nostrum dicit factum, non ipsum Dei verbum (quando caro factum est, & homo iuxta nos homines) sed velut alterum præter ipsum specialiter hominem ex muliere, aut qui dicit, quod pro se obtulisset semetipsum oblationem, & non potius pro nobis solis (non enim eguit oblatione, qui peccatum omnino nesciuit) anathema sit.

Cap. 11.

Siquis non confitetur carnem domini viuificatricem esse, & propriam ipsius verbi Dei patris, sed velut alterius præter ipsum, coniuncti eidem per dignitatem, aut quasi diuinam habetis habitationem, ac non potius viuificatricem esse, quia facta est propria verbi cuncta viuificare valentis, anathema sit.

Cap. 12.

1. Cor. 5.

Siquis non confitetur Dei verbum passum carne, & crucifixum carne, & mortem carne gustasse, factumque primogenitum ex mortuis, secundum quod vita est, & viuificator ut Deus, anathema sit.

Cap. 13.

Idē habetur
in cōcilio cal
cedonen.

Ait igitur magna & sancta synodus, ipsum qui est ex Deo patre naturaliter natus, filium vnigenitum, Deum de Deo vero, lumen de lumine, per quem & cum quo omnia fecerit pater, hunc descendisse, incarnatum esse, & hominem factum, passum esse, & resurrexisse tertia die, ascendisse rursus in cælos. Hæc nos sequi verba debemus, his non conuenit obtemperare dogmatibus, considerantes quid sit incarnatum esse, & hominem factum Dei verbum. Non enim dicimus quod Dei natura conuersa vel immutata, facta sit caro, nec quod in totum hominem, qui est ex anima & corpore, transformata sit, sed magis quod carnem animatam anima rationali sibi copulauerit, verbumque substantialiter, ineffabiliter, & incomprehensibiliter factus sit homo, & nuncupatus sit etiam filius

Nota, quid
sit hominē
factū Dei
verbum.

lius hominis, non nuda tantummodo voluntate, sed nec assumptione sola personæ, sed quod diuersæ quidem naturæ in vnum conuenerint, vnus tamen ex ambabus Christus, & filius non euacuata vel sublata diuersitate naturarum per coniunctionem, sed quia simul nobis effecerunt vnum Deum, & Christum, & filium, id est diuinitas & humanitas, per arcanam illam ineffabilemque copulationis adunationem. Itaque is qui ante secula omnia est natus ex patre, etiam ex muliere carnaliter est procreatus in tempore. Non quia diuina ipsius natura de sacra virgine sumpsit exordium, nec propter seipsam opus habuit secundo nasci post illam natiuitatem, quam habebat ex patre (est enim ineptum & stultum hoc dicere, quod is qui ante omnia secula est, & consempiternus patri, secundæ generationis egerit, ut esse inciperet) sed quia propter nostram salutem, naturam sibi copulauit humanam, & processit ex muliere, idcirco dicitur esse natus carnaliter. Nec enim primum natus est homo communis de sancta virgine, & tunc demum inhabitauit in eo verbum, sed in ipsa vulua vteroque virginali secum carnem coniunxit, & sustinuit generationem carnalem, carnis suæ natiuitatem suam faciens. Sic illud dicimus & passum esse, & resurrexisse, non quia Deus verbum in sua natura passus sit aut plagas, aut clauorum transfixiones, aut alia vulnera susceperit (Deus namque incorporealis extra passionem est) sed quia corpus illud, quod ipsius proprium factum est, hoc sustinuit, ideo hæc omnia pro nobis ipse dicitur passus. Inerat enim in eo corpore quod patiebatur, Deus, qui pati non poterat. Simili modo & mortem ipsius intelligimus. Immortale enim & incorruptibile est naturaliter & vita, & viuificans Deus verbum, sed quia corpus ipsius proprium, gratia Dei (iuxta Pauli vocem) pro omnibus mortem gustauit, idcirco ipse dicitur mortem passus pro nobis. Non quod ipse mortem esset expertus, quantum ad ipsius naturam pertinet (infantia enim est hoc vel sentire, vel dicere) sed quod (ut diximus) vera caro ipsius mortem gustauit. Ita & resurgente carne ipsius, rursus resurrectionem dicimus, non quia in corruptionem ceciderit (quod absit) sed quia eius resurrexit corpus. Ita Christum vnum, & dominum confitemur, non tanquam hominem cum verbo coadorantes,

Heb. 2.

ne diuisionis quædam species inducatur, sed vnum iam & eundem adorantes, quia non est alienum à verbo corpus suum, cum quo ipse etiam assidet patri. Nec hoc ita dicimus, quasi duobus filiis assidentibus, sed vno cum carne per unitatem, quasi talem copulationem factam per instantiam, aut quasi præpassibilem, aut quasi parum decoram voluerimus accipere, in id incidemus, vt duos filios esse dicamus. Necesse est enim discernere & dicere hominem separatim fuisse sola filij appellatione honoratum, & rursus verbum, quod est ex Deo in homine, in veritate filium Dei. Sed discernere in duos filios non debemus vnum dominum Iesum Christum. Neque enim adiuvat rectam fidei rationem, licet nonnulli copulationem (nescio quam) perhibeant personarum. Non enim dicit scriptura verbum Dei personam sibi hominis assumpsisse, sed carnem factum esse. Id autem est ostendere Dei verbum, similiter ac nos principium habuisse carnis & sanguinis, & corpus nostrum propriè suum fecisse, & hominem ex muliere processisse, non abiecta vel deposita deitate, aut generatione illa, quam habebat ex patre, sed mansisse etiã in assumptione carnis Deum, quod erat. Hoc itaque recte fidei ratio protestatur. In tali sensu sanctos patres fuisse comperimus. Ideoque illi non dubitauerunt sanctam Virginem dicere Theotocon, non quia verbi natura deitatisque in sancta Virgine sumpsit exordiũ, sed quod ex ea natum sit sacrum illud corpus, animatum anima rationali, cui substantialiter adunatum Dei verbum, carnaliter natum esse dicitur. Hæc igitur pro charitate in Christo scribo tibi, querens tanquam frater, & contestans coram Deo & electis eius angelis, vt hæc nobiscum sentias, simul & doceas, vt ecclesiarum pax salua feruetur, & concordie charitatisque vinculum indissolubile maneat sacerdotibus Dei.

Finis concilij Ephesini.

Decreta Sixti tertij, Pape.

Sixtus tertius, natione Romanus, sedit annis octo, diebus .19. Hic post annum vnum & menses octo accusatur Romæ apud Augustum & plebem, ita vt Augustus & multus populus ab eius communione se segregaret. Accusatur autem à quodam Basilio. Sixtus autem volens se purga-

Ioan. 1.

a. d. 436.
Sixtus. 3.
Pont. 44.
De hac. 2.
q. 4. can.
Sixtus.

re, fecit vt Valentianus Augustus sanctam synodum congregaret in basilica beati Petri apostoli. Et facto conuentu cum magna examinatione per iudicium synodicum purgatur à 56. episcopis. Et condemnatur Bassus à synodo, ita tamen vt ultimo die viaticum ei non negaretur propter humanitatem pietatis ecclesie. Hoc audiens Valentianus Augustus, cum matre sua Placida furore sancto commoti, proscriptioe Bassum condemnauerunt, & omnia prædia facultatum eius ecclesie catholice sociavit. Qui Bassus nutu diuino intra tres menses defunctus moritur. Cuius corpus Sixtus episcopus cum lintheamentis, & aromatibus, manibus suis tractans, recõdidit & sepeliuit apud beatum Petrum apostolum in cubiculo parentum eius.

Extat epistola Sixti tertia ad episcopos Orientales, elegans & lectione digna, gratias referens quod suis literis illum visitauerint in tribulatione & persecutione sua: In qua hanc tradit regulam, qua persecuti nos cõsolari debeamus.

Fratres, propter insidiantium vituperationes aut accusationes, vel propter laudantium opiniones, nec ad dexteram, nec ad sinistram declinare debemus, sed inter verba laudantium, siue vituperantium ad mentem semper recurrendum est. Et si in ea non inuenitur bonum quod de nobis dicitur, magnam tristitiam generare debet. Et rursus, si in ea non inuenitur malum quod de nobis homines loquuntur, in magnam debemus lætitiã proficere. Quid enim si omnes laudent, & conscientia nos accuset, aut si omnes accusent, & conscientia nos liberos demõstret? Habemus Paulum dicentem: Gloria nostra hæc est, testimonium conscientie nostræ. Iob quoque dicit: Ecce in celis testis meus. Si ergo est nobis testis in cælo; testis in corde, dimittamus stultos foris loqui quod volunt. Quid enim aliud detrahentes faciunt, nisi in puluerem sufflant, atque in oculos suos terram excitant: vt vnde plus de tractionis perslant, inde magis nihil veritatis videant. Vocandi tamen sunt etiã ipsi, & tranquillè admonendi, eisq; satisfieri modis omnibus debet, scientes qd de Iudæis veritas ait: Ne forte scandalizemus eos. Si autè satisfieri sibi ex veritate noluerint, habes cõsolationẽ, quã in euãgelio

Epistola
hæc est pa-
rænerica
& cõsolato-
ria.
II. q. 4. In-
ter verba.

Nota.

2. Cor. 1.
Iob. 16.

Math. 17.

Summa Rhegiene. Et Agat.

Match. 15. aspicias. Quia cum domino dictum fuisset, Scis q. Pharisæi, audito verbo hoc, scandalizati sunt, respondit: Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum.

In capite secundo eiusdem epistolæ Sixtus decreuit, vt hi qui non sunt bonæ conuersationis, & quorum vita est accusabilis, vel quorum fides, vita, & libertas nescitur, nõ possint domini sacerdotes accusare, nec viles personæ ad accusationem eorum admittantur.

Supra in decretis Fabiani se. 13. In tertio agit de peregrinis, siue de prouincialibus iudiciis. Et si quis sibi iudicem senserit aduersum, appellationis vtatur remedio.

Ibidem. In quarto, vt qui crimen obiicit, scribat se probaturum, & qui non probauerit, similem pœnam sustineat.

In quinto, De episcopis accusatis. Vbi placuit, vt si episcopus accusatus appellauerit Apostolicam sedem, id statuendum, quod eiusdem sedis Pontifex censuerit.

Concilium Rhegien. **CONCILIVM PROVINCIALE** Rhegiene. sub Sixto. 3. Papa, ab episcopis. 13. Era. 472. *Ca. 2. Turinaten. concilij.* Canones concilij Rhegiene.

Vt peruersi ordinatores, nullis denuo ordinationibus intersint. 1.

Nica. concil. cap. 8. De re. notione eius, quem ordinare perperam duo præsumpserunt. 2.

De hæreticis & schismaticis episcopis, si ad catholicam fidem venerint, quid obseruari debeat. 3.

Vt episcopus benedicat & confirmet neophytum. 4.

Vt episcopus, cum sepelierit episcopum, curam habeat ecclesiæ ipsius. 5.

Vt absque Metropolitanis literis & consensu, nullus accedat ad ecclesiam destitutam episcopo. 6.

Concilium Agathen. Finis concilij Rhegiensis.

CONCILIVM AGATHENSE prouinciale in ciuitate Agatha in Gallia habitum, ab episcopis. 35.

Cum in Dei nomine ex permisso regis Alarici in Agathensem ciuitatem sancta synodus conuenisset, & in sancti Andreæ basilica confedissemus, ibique flexis genibus in terra, pro regno eius, pro longæuitate populi dominum deprecaremur, vt qui nobis congregationis permiserat potestatem, regnum eius dominus felicitate ex-

Conciliarum.

tenderet, iustitia gubernaret, virtute protegeret, de disciplina & ordinationibus clericorum * atque Pontificum * vel de ecclesiarum vtilitatibus tractaturi, in primis id placuit, vt canones & statuta Patrum per ordinem legentur.

Cap. 1. De contumacibus clericis, & ad officium tardis.

Contumaces verò clericis prout dignitatis ordo permiserit ab episcopis corrigantur, & si qui prioris gradus elati superbia, communionem fortasse contempserint, aut ecclesiam frequentare, vel officium suum implere neglexerint, peregrina eis communitio tribuatur, ita vt, cum eos penitentia correxerit, rescripti in matricula gradum suum dignitatemque recipiant.

Canones concilij Agathen. D. 50. Contumaces.

Cap. 2. De episcopis, qui pro minimis causis aliquos excommunicant.

Episcopi verò, si sacerdotali moderatione postposita, innocentes, aut minimis causis culpabiles excommunicare præsumpserint, aut ad gratiam baptismatis festinantes fortasse recipere noluerint, à vicinis episcopis eiusdem prouinciæ literis moneantur, Et si parere noluerint, communitio illis vsque ad tempus synodi à reliquis episcopis denegetur, ne forte per excommunicationis peccatum, excommunicari longo tempore, morte præueniantur.

11. q. 3. Episcopi, si sacerdot.

Cap. 3. De his qui oblationes ecclesiæ defraudant.

Clerici etiam, vel seculares, qui oblationes parentum, aut donatas, aut testamento relictas, retinere perstiterint, aut id quod ipsi donauerint ecclesiis vel monasteriis crediderint auferendum (sicut sancta synodus constituit) velut necatores pauperum (quousque reddant) ab ecclesiis excludantur.

13. q. 2. Clerici, vel.

Cap. 4. Si clericus furtum ecclesiæ fecerit.

Si quis clericus furtum ecclesiæ fecerit, peregrina ei communitio tribuatur.

Ibidem.

Cap. 5. Si quicquam fuerit episcopo derelictum.

Pontifices, quibus in summo sacerdotio constitutis, ab extraneis aliquid, aut cum ecclesia, aut sequestratim dimittitur, aut donatur, quia hoc ille qui donat pro redemptione animæ suæ, nõ pro commodo sacerdotis probatur offerre, non quasi suum proprium, sed quasi dimis-

12. q. 3. Pontifices.

sum ecclesie inter facultates ecclesie computabunt, quia iustum est ut sicut sacerdos habet quod ecclesie dimissum est, ita & ecclesia habeat quod relinquitur sacerdoti. Sanè quicquid per fidei commissum, aut sacerdoti, aut ecclesie fortasse dimittitur, cuiusque alij postmodum profuturum, id inter facultates suas ecclesia computare, aut retinere non poterit.

Cap. 6. De rebus ecclesie, quomodo ab episcopo habeantur.

Casellas verò vel mancipiola ecclesie episcopi (sicut prisca sanctorum canonum præcepit autoritas) vel vala monasterij, quasi commendata fidei proposito, integro ecclesie iure possideant, id est, ut episcopi neque vendere, neque per quoscunque contractus res, unde pauperes viuunt, alienare præsumant. Quòd si necessitas compulerit, ut pro ecclesie necessitate, aut utilitate, vel in usufructu, vel in directa venditione aliquid distrahatur, apud duos vel tres comprouinciales, vel vicinos episcopos, causa qua necesse sit vendi, primitus comprobetur, ut habita discussione sacerdotali, eorum subscriptione, quæ facta fuerit venditio corroboretur. Aliter facta venditio vel transitio non valebit. Sanè, si quos de seruis ecclesie, bene meritis sibi episcopus libertate donauerit, collatam à successoribus libertatem placuit custodiri, cum hoc quod eis manumissor in libertatem contulerit, quòd tamen iuuenis viginti solidorum numerum & modum in terrula, vel vineola, vel hospitio tenere, Quod amplius datum fuerit, post manumissoris mortem ecclesie reuocetur. Minusculas verò res, aut ecclesie minus utiles peregrinis vel clericis, salvo iure ecclesie, in usum præstari permittimus.

Cap. 7. De clericis, qui ad seculares confugiunt.

Id etiam placuit, ut si clericus, relicto officio suo, propter distractionem ad secularem iudicem factasse confugerit, & is ad quem recurrit, solatiu ei defensionis impenderit, cum eodem de ecclesie communione pellatur.

Cap. 8. Ut in quadragesima non soluatur ieiunium.

Placuit etiam, ut omnes ecclesie filij (exceptis diebus dominicis) in quadragesima, etiam in die sabbati, sacerdotali oratione, & discretionis communione ieiuent.

Cap. 9. De prædicatione Symboli.

Symbolum etiam Placuit ab omnibus ecclesiis vna die, id est, ante octo dies dominicæ resurrectionis, publice in ecclesia competentibus prædicari.

Cap. 10. De benedictione, & vnctione altaris.

Altaria placuit non solum vnctione chrismatis, sed etiam sacerdotali benedictione sacrari,

Cap. 11. Qualiter maiores & minores poenitentiam accipiant.

Poenitentes tempore quo poenitentiam petunt, impositionem manuum, & cilicium supercaput à sacerdote (sicut vbique constitutum est) consequantur. Si autem comas non deposuerint, aut vestimenta non mutauerint, abiciantur. Et nisi dignè poenituerint, non recipiantur. Iuuenibus etiam poenitentia non facile committenda est propter ætatis fragilitatem. Viaticum tamen omnibus in morte positis, non est negandum.

Cap. 12. Qua ætate diaconi ordinentur.

Episcopus benedictionem diaconatus minoribus viginti quinque annorum penitus non committat. Sanè si coniugati iuuenes confenserint ordinari, etiam vxorum voluntas ita requirenda est, ut sequestrato mansionis cubiculo, religione promissa, posteaquam pariter conuersi fuerint, ordinentur.

Cap. 13. De sanctimonialibus, qua ætate velentur.

Sanctimoniales, quantumlibet vita earum & mores probati sint, ante annum ætatis suæ quadragesimum non velentur.

Cap. 14. Ut solennitates maiores in ciuitatibus celebrentur.

Siquis etiam extra parochias, in quibus legitimus est ordinariusque conuentus, oratorium habere voluerit reliquis festiuitatibus, ut ibi Missam audiat, propter fatigationem familie, iusta ordinatione permittimus. Pascha verò, Natali Domini, Epiphania, Ascensione domini, Pentecoste, & natali sancti Ioannis Baptistæ, & si qui maximi dies in festiuitatibus habentur, non nisi in ciuitatibus aut in parochiis audiant. Clerici verò, si in his festiuitatibus, quas supra diximus (nisi iubente, aut permittente episcopo) ibi Missas celebrare voluerint, cõmunione priuentur.

Cap. 15. Ut non liceat presbyterum rem ecclesie vendere.

Statuimus (quod omnes canones iubent) ut ciuitatem

De cõse. di.
4. Symbolum.

De cõse. di.
1. Altaria.

D. 50. Poenitentes.

D. 77. Episcopus benedictionem.

20. q. 2. Sã chmo.

De cõf. d. 1.
Siquis etiã.

Solennitates maiores.

Idẽ Aug. Ignaro.

12. q. 2. Statim⁹ quòd episcopi.

ses, siue dicecesani presbyteri, vel clerici, saluo iure ecclesie, rem ecclesie (sicut permiserunt episcopi) teneant, vendere autem, aut donare penitus non presumant. Quod si fecerint, & facta venditio non valebit, & de facultatibus (si quas habent proprias) indemnem ecclesiam reddant, & communione priuentur.

D. 74. *Episcoporum etiam.*

Cap. 16. *Ut clericus minori seniori non prapronatur.*

Episcoporum etiam, quorum vita non reprehenditur, posteriorem priori nullus prapronat, nisi forte elatus superbia, quod pro necessitate ecclesie episcopus iusserit, implere contemnat. Sanè si officium archidiaconus aut propter simpliciore naturam implere, aut expedire nequiverit, ille loci sui nomen teneat, & ordinationem ecclesie, quem elegerit episcopus prapronendum.

Idem Gregorius Ioanni episcopo Syracusan.

Cap. 17. *De secularibus, qui vxores suas derelinquunt.*

33. q. 2. *Seculares qui.*

Si vero seculares, qui coniugale confortium nulla culpa grauiori dimittunt, vel etiam dimiserunt, & nullas causas dissidij probabiliter proponentes, propterea matrimonia sua dimittunt, vt aut illicite, aut aliena presumat, si antequam apud episcopos coprouinciales dissidij causas dixerint, & priusquam in iudicio damnentur, vxores suas abiecerint, à communione sancte ecclesie, & populi cœtu (pro eo quod fidem & coniugia maculant) excludantur.

Idem Ambrosio super Lucam.

Cap. 18. *Ut monasterium, inconsulto episcopo, nullus constituat de monachis.*

18. q. 2. *De monachis.*

Monasterium nouum, nisi episcopo aut permittente, aut probante, nullus incipere aut fundare presumat. Monachi etiam vagantes ad officium clericatus, nisi eis testimonium Abbas suus dederit, nec in ciuitatibus, nec in parochiis ordinentur. Monachus, nisi abbatis sui permisso, aut voluntate ad alterum monasterium commigrante nullus abbas suscipere aut retinere presumat: sed vbicūq; fuerit, Abbati suo autoritate canonum reuocetur.

20. q. 5. *Monachū nisi.*

Cap. 19. *Ut monasteria puellarum sint procul à monachis.*

18. q. 2. *Monasteria puellarum.*

Monasteria puellarum longius à monasteriis monachorum, aut propter insidias diaboli, aut propter oblocutiones hominum collocentur.

D. 87. *Libertos legit.*

Cap. 20. *De libertis, vt in necessitate ab ecclesia tueantur.*

Libertos, legitime à dominis suis factos, ecclesia (si

necessitas exegerit) tueatur, quos si quis ante audientiam aut persuadere, aut expoliare presumpserit, ab ecclesia repellatur.

Cap. 21. *Ut post Antiphonas orationes dicantur.*

Et quia conuenit ordinem ecclesie ab omnibus æqualiter custodiri, statuendum est (sicut vbique fit) vt post antiphonas collationes ab episcopis vel presbyteris dicantur, & hymni matutini vel vespertini decantentur diebus omnibus & in conclusione matutarum vel vespertinarum, & missarum post hymnos capitula de psalmis dicantur, & plebs, collecta oratione ad vesperam, ab episcopo cum benedictione dimittatur.

Cap. 22. *De his qui propter odium ad pacem non reuertuntur.*

Placuit etiam, vt (sicut plerunque fit) quicumque odio aut longinqua inter se lite disenserint, & ad pacem reuocari diuturna obstinatione nequiverint, à sacerdotibus ciuitatis primitus arguantur. Qui si inimicitias deponere perniciose intentione noluerint, de ecclesie cœtu iustissima excommunicatione pellantur.

D. 90. *Placuit etiam.*

Cap. 23. *Quod clericus inconsulto episcopo, ad iudicem secularem pulsari non debet.*

Clericum nullus presumat apud secularem iudicem, episcopo non permittente, pulsare. Sed si pulsatus fuerit, non respondeat, vel proponat, nec audeat criminale negotium in iudicio seculari proponere.

Cap. 24. *De episcopis, quando hæredes non habent.*

Episcopus, qui filios aut nepotes non habuerit, alium quàm ecclesiam non relinquat hæredem, siquid de ecclesia, nō in ecclesie causa aut necessitate presumpserit, quod distraxit, aut donauit, irritum habeatur. Qui verò filios habet de bonis quæ reliquit, ab hæredibus eius indemnitate eius consulatur.

Cap. 25. *De Iudæis, qui conuertuntur.*

Iudæi (quorum perfidia frequenter ad vomitum redit) si ad legem catholicam venire voluerint, octo menses inter catechumenos ecclesie limen introeant. Et si pura fide noscuntur venire, tunc demum baptismatis gratiam mereantur. Quod si casu aliquo periculum infirmitatis intra prescriptum tempus incurrerint, & desperati fuerint, baptizentur.

De cōse. di. 4. *Iudæi quorum.*

1.7.2. Cle. Clerici etiam omnes, qui ecclesie fideliter vigilantissime deseruiunt, stipendia sanctis laboribus debita, secundum seruitij sui meritum, vel ordinationem canonum a sacerdotibus consequantur.

Cap. 26. De stipendiis clericorum.

24. di. Itaque. Itaque censuimus homicidas, & falsos testes a communione ecclesiastica esse submouendos, nisi poenitentia satisfactione crimina admissa diluerint.

Cap. 27. De homicidis, & falsis testibus.

Di. 34. Presbyteri. Presbyteri, diaconi, subdiaconi, vel deinceps, quibus ducendi uxores licentia modo non est, etiam aliarum nuptiarum euitent conuiuia. Nec his oetibus misceantur, ubi amatoria cantantur & turpia, aut obsceni motus corporum choreis, & saltationibus efferuntur, ne auditus & obtuitus sacris mysteriis deputati, turpium spectaculorum atque verborum contagione polluantur.

Cap. 28. Vt clerici nuptialia vitent conuiuia.

Cap. 29. Ne de poenitentibus clericus ordinetur. De poenitentibus id placuit obseruare, quod sancti patres nostri synodali sententia censuerunt, vt nullus de his clericus ordinetur, & qui iam sunt per ignorantiam ordinati, aut sicut bigami, aut internuptarum mariti locum teneant. Ministrare diaconus, aut cosecrare altare presbyter non presumat.

26. q. 6. Ministrare diacono. Benedictionem super plebem in ecclesia fundere, aut poenitentem in ecclesia benedicere, presbytero penitus non licebit.

Ibidem.

Cap. 30. Ne presbyter benedictionem populo dare presumat. Benedictionem super plebem in ecclesia fundere, aut poenitentem in ecclesia benedicere, presbytero penitus non licebit.

De conse.

di. 1. Missas

Cap. 31. Vt ante Missam expletam egredi populus non presumat. Missas die dominico secularibus totas audire speciali ordine precipimus, ita vt ante benedictionem sacerdotis egredi populus non presumat. Quod si fecerint, ab episcopo publicè confundantur.

12. q. 2. Diaconos.

Cap. 32. De non alienandis ab aliquo rebus ecclesie. Diaconi, vel presbyteri in parochia constituti, de rebus ecclesie sibi creditis, nihil audeant commutare, vendere, vel donare, quia res ecclesie sacrata Deo esse noscuntur. Simiter & sacerdotes nihil de rebus ecclesie sibi commissis (vt superius comprehensum est) alienare presument.

Quod si fecerint, conuicti in concilio, & ab honore depositi, de suo proprio aliud tantum restituant, quantum visum fuerint presumpsisse. Sanè si quis qualibet conditione, de rebus ecclesie aliquid alienare presumpserit, si de suo proprio tantum ecclesie contulerit, quantum visus est abstulisse, tunc demum illud stare licebit.

Cap. 33. De clericis capitale crimen incurrentibus.

D. 50. Si episcopus. Si episcopus, aut presbyter, aut diaconus, capitale crimen commiserit, aut chartam falsauerit, aut falsum testimonium dixerit, ab officij honore depositus in monasterium detrudatur, & ibi quandiu vixerit, laicam tantummodo communionem accipiat.

Cap. 34. De testamento episcopi.

D. 34. Episcopi, presbyterum. Si episcopus, condito testamento, aliquid de ecclesiasticis iuris proprietate legauerit, aliter non valebit, nisi tantumdem de iuris proprii facultate suppleuerit.

Cap. 35. Vt sacerdotes canibus ad venandum non vtantur. Episcopus, presbyterum, aut diaconum, canes ad venandum, aut accipitres, aut huiusmodi res habere non liceat. Quod si quis talium personarum in hac voluptate sepius detentus fuerit, si episcopus est, tribus mensibus a communione suspendatur, presbyter duobus mensibus se abstineat, diaconus vero ab omni officio, vel communione suspendatur.

Cap. 36. De venditionibus quas Abbates facere presumunt.

27. q. 4. In venditionibus quas Abbates facere presumunt, hæc forma seruetur, vt quicquid sine episcopi licentia venditum fuerit, ad potestatem episcopi reuocetur. Mancipia vero monachis donata, ab Abbate non liceat manumitti. In istum enim putamus, vt monachis quotidianum rurale opus facientibus, serui eorum libertates otio potiantur.

Cap. 37. De lapsis qui de catholica fide in hæresim transseunt.

Lapsis, id est qui in catholica fide baptizati sunt, si prauaricatione damnabili post in hæresim transferint, grandem redeundi difficultatè sanxit antiquitas. Quibus nos, annorum multitudine breuiata, poenitentiam biennij conditione, infra scriptæ obseruationis imponimus, vt prescripto biennio, tertio sine relaxatione ieiunent, & ecclesiam studeant frequentare. In poenitentium loco standi,

Summa Agathen. & Aquileien. concilij.

& orandi humilitatem ita nouerint obseruandam, vt etiã ipsi, quum catechumeni egredi componentur, abscedãt. Hoc si obseruare voluerint, constituto tempore admittendis ad altarium obseruatio relaxetur. Quod si ardua vel dura fortẽ putauerint, statuta præteritorum canonum implere debebunt.

Cap. 38. De laicis qui in solennitatibus maioribus ad ciuitatem non occurrunt.

Ciues, qui superiorum solennitatum, id est Paschæ, ac Natalis domini, vel Penthecostes festiuitatibus, cum episcopis interesse neglexerint (quũ in ciuitatibus cõmunio nis vel benedictionis accipiendæ causa positos se nosse debeant) triennio communionem priuentur ecclesiæ.

Cap. 39. De clericis qui ab ecclesiæ officio diebus solennibus desunt.

7. q. 1. Sig. Siquis in clero constitutus, ab ecclesia sua diebus solennibus defuerit, id est, Natiuitate domini, Epiphania, Pascha vel Penthecoste, dum potius singularibus lucris studet, quã seruitio Dei parere, conuenit vt triennio à cõmunionem suspèdatur. Similiter diaconus vel presbyter, si per tres hebdomadas ab ecclesia sua defuerit, huic dånationi succumbat.

Item, Hilarius papa.

Cap. 40. De synodo annis singulis congreganda.

Synodum etiam secundũ constituta Patrum, annis singulis placuit congregari. Et quia in nomine domini, omnibus salubriter cõstitutis, synodus cum pace dimittitur, gratias Deo primitus, & domino nostro regi agamus, orantes diuinam clementiam, vt hæc eadem facere & docere per multos annos in honore domini possimus.

Explicit concilium Agathense.

Concilium AQUILEIENSE

sub Damafo primo celebratum, tempore quoque beati Ambrosij Mediolanensis episcopi contra Palladium & Secundianum Arrianæ hæresis defensores, quos damnarunt in prædicto concilio prouinciali, disputante Ambrosio cum Palladio. Sententia verò damnationis sub hac forma pronunciata est ab episcopo Constantio. Palladium Arrij discipulum, cuius impietates iam olim damnatæ sunt à patribus nostris in concilio Nicæno, &

nunc hodie probatæ, cum recenserentur à Palladio singulari, quia non confusus est, dum Dei filium à Deo patre esse alienum, cum creaturam constitetur, cum tempore dicit, dominũ & Deum verum negat, solum patrem esse sempiternum & immortalem, in sempiternũ cõsuo esse damnandum, & vltterius sacerdotem dici non posse, nec inter episcopos deputari.

In hoc concilio pro prouinciis Occidentalibus, quia propter prolixitatem itineris episcopi venire non poterunt, adfuerunt Legati prouinciarum, vt legati Aphrorũ, & legati Gallorum.

Decreta Leonis primi, Papæ.

Leo primus, Papa, natione Tuscus, sedit annos 21. mensum vnũ, dies 13. Hic & doctrinæ & vitæ præstantia magnus, Homiliarum declamator insignis, in Chalcedonensi 4. principali 630. episcoporum synodo, Martiano principe, contra Eurychen Abbatem, de Christi natura perperã sentientem (vt infra dicitur) celebrata, omnium consensus ter sanctus acclamatus est. Hic ecclesiã ab hæreticis penè discerptam, reparauit. Sanctorum statuis reuerentiam, sub anathematis nota decreuit, Secretæ missæ, Sanctũ sacrificium, Immaculatam hostiam addidit. Monialibus ante 40. probatæ castitatis annum vel negauit. Ecclesias condidit, & Cubicularios instituit.

an. do. 44. Leo. 1. Põr. 45. Hic Acciphalos conseruit, Antilã reuero vertit, & Geserium cum mitiga uit.

CONCILIVM ARAUSICANVM PRO- uinciale, sub Leone primo, Papæ, tempore Theodosij iunioris.

Arausica- nũ conciliũ.

Cap. 1. Vt nullus minister sine chrismate profiscatur.

Nullus ministrorum, qui baptizandi recipit officium, sine chrismate vsquam debet progredi, quia inter nos placuit semel in baptisate chrismari. De eo autem, qui in baptisate, quacunque necessitate faciẽte, chrismatus nõ fuerit, in confirmatione sacerdos commonebitur. Nã inter nos chrismatis ipsius non nisi vna benedictio est; Non præiudicantes cuiquam hoc dicimus, sed vt necessaria habetur chrismatio.

Cap. 2. De hæreticis, si in mortis discrimine conuertantur.

Hæreticos in mortis discrimine postros, si catholici esse desyderet, si desit episcopus, à presbyteris cũ chrismate

De consec. d. 4. Nullus

& benedictione consignari placet.

Cap. 3. De pœnitentibus, qui de corpore exeunt.

26. q. 6. *Qui recedunt de corpore, pœnitentia accepta, placuit sine reconciliatoria manus impositione eis communicare, quod morientis sufficit reconciliatori secundum definitiones Patrum, qui huiusmodi communionem congruenter viaticum nominauerunt. Quod si superuixerint, stent in ordine pœnitentium, ut ostentis necessariis pœnitentię fructibus, legitimam communionem cum reconciliatoria manus impositione recipiant.*

Cap. 4. De his qui ad ecclesiam confugiunt, ne tradantur.

D. 77. *Eos qui ad ecclesiam confugiunt, tradi nõ oportet, sed loci sancti reuerentia & intercessione defendi.*

Cap. 5. Quod nullus clericorum mancipia occupet.

Siquis autem mancipia clericorum pro suis mancipiis ad ecclesiam confugientibus crediderit occupanda, per omnes ecclesias districtissima damnatione feriatur.

Cap. 6. De libertis qui in ecclesia commutati sunt, ne opprimantur.

In ecclesia manumissos, & per testamentum ecclesię commendatos, si quis in seruitutem, vel obsequium, vel ad colonariam conditionem reuocare tentauerit, animaduersione ecclesiastica coerceatur.

Cap. 7. De his qui clericum alienum ordinare pœsumunt.

Siquis alibi consistentem clericum ordinandum putauerit, prius definiat, ut cum ipso habitet. Nec eum sine consultatione eius episcopi, cum quo antę habitauit, ordinare pœsumat, quia non sine causa diu ab alio non ordinatus remansit.

Cap. 8. De his qui ciues alienos ordinauerint.

Siqui autem alienos ciues, aut alibi consistentes ordinauerint, nec ordinati in illo accusantur, aut ad se eos reuocent, aut ipsi eis impetrent, cum quibus habitent.

Cap. 9. De episcopis qui in aliena ciuitate ecclesiam ædificant.

Siquis episcoporum in aliena ciuitatis territorio ecclesiam ædificare disponit, non pœsumat dedicatione, quæ illi omnimode reseruatur, in cuius territorio ecclesia assurgit. Reseruata verò ædificatori episcopo hac gratia, ut

quos desyderat clericos in re sua videre, ipsos ordinet is, in cuius ciuitatis territorio est, vel si ordinati iam sunt, ipsos habere acquiescat.

C. 10. De episcopis qui excommunicatum alterius suscipiunt.

Placuit in reatum venire episcopum, qui admonitus de excommunicatione cuiusque sine reconciliatore eius, qui eum excommunicauit, ei communicare pœsumpserit, ut integra omnia (si reconciliatio intercesserit) de iniustitia vel iniquitate excommunicationis proximæ synodo referentur.

Cap. 11. De his qui subito obmutescunt.

Subito obmutescens (prout statutum est) baptizari, aut pœnitentiam accipere potest, si voluntatis pœteritæ testimonium aliorum, verbis habet, aut pœsentibus in suo nutu.

Cap. 12. Ut euangelia catechumeni non audiant.

Placuit catechumenis non legi euangelium in ecclesia.

Cap. 13. De eisdem, ne ad baptisteria accedant.

Catechumeni nonnunquam admittendi sunt, etiam inter domesticas orationes, ad baptisteria nequaquam.

Cap. 14. De eisdem, ne cum fidelibus benedictionem accipiant.

Segregandi in formandique sunt catechumeni, ut se reuocent, & signandos vel benedicendos semotim offerant eos fideles.

Cap. 15. De feminis quæ viduitatem professæ sunt.

Viduitatis seruandæ professionem, coram episcopo in secretario habitam, imposita à presbytero veste viduali, didicimus non esse violandam. Eius verò repudiatorem, vel ipsam talis professionis desertricem, merito esse damnandam decernimus.

Ego Hilarius episcopus subscripsi. Ego superuëtor pro patre & meo episcopo Claudio subscripsi, & recognoui.

Explicit concilium Aurasianum.

CANONES CONCILII ARAUSICANI circa tempora Leonis primi, Papæ, De libero arbitrio, & de rebus necessariis per capitula requirendis.

Cap. 1. De gratia & libero arbitrio.

Siquis per offensam pœuaricationis Adæ non totum,

17. q. 1. *Vi-*
ditatis.

Subscriptio

Exech. 18.
Rom. 6.
2. Pet. 2.

id eſt ſecundum corpus & animam, in deterius dicit hominem commutatum, ſed animæ libertate illeſa durante, corpus tantummodo corruptioni credit obnoxium, Pelagij errore deceptus, aduerſatur ſcripturæ dicenti: Anima quæ peccauerit, ipſa morietur. Et neſcitis, quoniam cui exhibetis vos ſeruos ad obediendum, ſerui eſtis eius cui obeditis. Et à quo quis ſuperatur, eius & ſeru⁹ addicitur?

Cap. 2. *Quòd præuaticatio Adæ omnes infececit.*

Rom. 5.

Siquis ſoli Adæ præuaticatione ſuam, non & eius propagini afferit nocuiſſe, aut certe mortem tantum corporis (quæ pœna peccati eſt, non autem & peccatum, quod mors eſt animæ) per vnum hominem in omne genus humanum tranſiſſe teſtatur, iniuſtitiã Deo dabit, contradicens Apoſtolo dicenti: Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors in omnes homines pertranſiit, in quo omnes peccauerunt.

Cap. 3. *De gratia Dei.*

Eſa. 65.
Rom. 10.

Siquis inuocationem humanam gratiæ Dei dicit poſſe conferri, non autem ipſam gratiam facere, vt inuocetur à nobis, contradicit Eſaiæ propheta, vel Apoſtolo idem dicenti: Inuentus ſum non quærentibus me, palam apparui his qui me non interrogabant.

Cap. 4. *De purgatione peccati.*

Philip. 2.

Siquis, vt à peccato purgemur, voluntatē noſtram Deū expectare contendit, non autem, vt etiam purgari velimus, per ſancti ſpiritus inſuſionē & operationem in nos fieri conſtitetur, reſiſtit ipſi ſpiritu ſancto, per Salomonem dicenti: Præparatur voluntas à domino, & Apoſtolo ſalubriter prædicanti, Deus eſt, qui operatur in nobis & velle & perficere pro bona voluntate.

Cap. 5. *Quòd ad fidem & regenerationem baptiſmatis per gratiæ donum perueniamus.*

Siquis, ſicut augmentum, ita etiam initium fidei, ipſum credulitatis affectum, quo in eum credimus qui iuſtificat impium, & ad regenerationem baptiſmatis peruenimus, non per gratiæ donum, id eſt per inſpirationem ſpiritus ſancti corrigentem voluntatem noſtram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, & naturaliter nobis ineſſe dicit, Apoſtolicis dogmatib⁹ aduerſarius approbatur, beato Paulo dicente: Conſidimus, quia qui cepit in vobis

vobis bonum opus, perficiet vſque in diem domini noſtri Ieſu Chriſti. Et illud: Vobis datum eſt pro Chriſto, non ſolum vt in eū credatis, ſed etiam vt pro illo patiamini. Et gratia ſalutis facti eſtis per fidem, non ex vobis, Dei enim donum eſt. Qui enim fidem, qua in Deum credim⁹, dicunt eſſe naturalem, omnes eos, qui ab eccleſia Chriſti alieni ſunt, quodammodo fideles eſſe definiunt.

Cap. 6. *Quòd gratia Dei ſumus id quod ſumus.*

Siquis ſine gratia Dei credentibus, volentibus, deſyderantibus, & pullantibus nobis miſericordiam dicit conferri, non autem diuinitus, vt credamus, velimus vel hæc omnia, ſicut oportet agere, valeamus, per inſuſionem & inſpirationem ſancti ſpiritus in nobis fieri conſtitetur, aut humilitati aut obedientiæ humanæ ſubiungit gratiæ adiutorium, nec vt obediēs & humillimus ipſius gratiæ donum eſſe conſentit, reſiſtit Apoſtolo dicenti: Quid habes, quod non accepisti? Et gratia Dei ſum id, quod ium.

Cap. 7. *Quòd non ſumus idonei cogitare aliquid à nobis, quaſi ex nobis.*

Siquis per naturæ vigorem bonum aliquod, quod ad ſalutem pertinet vitæ æternæ, cogitare non expedit, aut eligere, ſiue ſaluari, id eſt, euangelizanti, prædicationi conſentire poſſe confirmat, abſque illuminatione & inſpiratione Spirituſſancti, qui dat omnibus ſuauiſſimam in conſentiendo & credendo veritati, hæretico fallitur ſpiritu, non intelligens vocem Dei in euangelio dicentis: Si ne me nihil poteſtis facere. Et illud Apoſtoli: Non quòd idonei ſumus cogitare aliquid à nobis, quaſi ex nobis, ſed ſufficiencia noſtra ex Deo eſt.

Recentiores quidam Theologi interpretantur hæc duo loca de auxilio Dei generali, ſine quo nihil omnino valeamus facere, nec opus aliquod Naturæ. Magis legitimum eſt, quod hic ſentitur à Concilio & Pontifice, vt hic non negentur opera Naturæ, ſed quæ pertinent ad ſalutem æternæ vitæ.

Cap. 8. *Nemo per ſemetipſum ſalutis æternæ myſterium poteſt conquirere.*

Siquis, alius miſericordia, alius verò per liberum arbitriū (quod in omnibus, qui de præuaticatione primi hominis nati ſunt) conſtanti ſeuſu hominem ad gratiam ha-

Philip. 2.

Ibidem.

Eph. 2.

1 Cor. 4.

Ibidem. 15.

Ioan. 15.

2. Cor. 3.

Ceſura au-
thoris.

ptissimi posse venire contendit, à recta fide probatur alienus. Is enim non omnium liberum arbitrium per peccatum primi hominis afferit infirmatum, aut certe ita laxum putat, vt tamen quidam valeant sine reuelatione Dei mysterium salutis æternæ per semetipfos posse conquirere. Quod quàm sit contrarium, ipse dominus probat, qui non aliquos, sed neminem ad se posse venire testatur, nisi quem pater attraxerit. Sicut & Petro dicit: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus, qui in cælis est. Et Apostolus: Nemo potest dicere donum Iesum Christum, nisi in Spiritu sancto.

Ioan. 16.
Matth. 16.
1. Cor. 12.
Philip. 2.

Cap. 9. De adiutorio Dei.

Diuini est muneris, cum rectè cogitamus, & pedes nostros à falsitate & iniustitia tenemus. Quoties enim bona agimus, Deus in nobis, atque nobiscum, vt operemur, operatur.

Cap. 10. De eodem.

Adiutorium Dei etiam renatis ac sanctis semper est implorandum, vt ad finem bonum peruenire, vel in bono possit opere perdurare.

Cap. 11. De obligatione votorum.

Nemo quicquam domino rectè vouerit, nisi ab ipso acceperit, sicut legitur, Quæ de manu tua accepimus, damus tibi.

Cap. 12. Quales nos diligit Deus.

Tales nos amat Deus, quales futuri sumus ipsius dono, non quales sumus nostro merito.

Cap. 13. De reparatione liberi arbitrij.

Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum, nisi per gratiam baptismi non potest reparari. Quod amissum, nisi à quo potuit dari, non potest reddi. Vnde ipsa veritas dicit: Si vos filius liberauerit, tunc verè liberi eritis.

Ioan. 8.

Cap. 14. De misericordia Dei.

Nullus miser de quantacunque miseria liberatur, nisi qui Dei misericordia præuenitur, sicut dicit Psalmista: Cito anticipet nos misericordia tua domine. Et illud: Deus meus, misericordia eius præueniat me.

Psal. 118.
Psal. 58.

Cap. 15. De mutatione præuarcationis Adæ.

Ab eo quod formauit Deus, mutatur Adam, sed in peius

per iniquitatem suam. Ab eo quod operata est iniquitas, mutatur fidelis, sed in melius per gratiam Dei. Illa ergo mutatio fuit præuarcatoris primi, hæc secundum Psalmistam, Mutatio dexteræ excelsi.

Psal. 76.

Cap. 16. Quod nemo gloriatur de substantia sua.

Nemo ex eo quod videtur habere, gloriatur, tanquam non acceperit, aut ideo se putet accepisse, quia litera extrinsecus, velut legitur, apparuit, vel vt audiretur, sonuit. Nam sicut Apostolus dicit: Si per legem iustitia, 1. Cor. 4. ergo Christus gratis mortuus est. Ascendens in altum, Gal. 2. captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. Eph. 4. Inde habet, quicumque habet. Quisquis autem inde se Math. 25. habere negat, aut verè non habet, aut id quod habet, auferetur ab eo.

Cap. 17. De fortitudine Christiana.

Fortitudinem Gentilium mundana cupiditas, Fortitudinem Christianorum Dei charitas facit, quæ diffusa est Rom. 5. in cordibus nostris, non per voluntatis arbitrium, sed per Spiritum sanctum, qui datus est nobis, nullis meritis gratiam præuenientibus. Rom. 4.

Cap. 18. De mercede boni operis.

Debetur merces bonis operibus, si fiant, sed gratia quæ non debetur, præcedit vt fiant, neminem, nisi Deo miserante, saluari.

Cap. 19. De natura humana.

Natura humana etiam si in illa integritate, in qua est condita, permaneret, nullo modo seipsam, creatore suo non adiuuante, serualet. Vnde cum sine gratia Dei salutè non possit custodire quæ accepit, quomodo sine Dei gratia poterit reparare, quod perdidit?

Cap. 20. Nihil boni hominem posse sine Deo.

Multa in homine bona fiunt, quæ non facit homo. Nulla verò facit homo bona, quæ non Deus præstet, vt faciat homo.

Cap. 21. De natura, & gratia.

Sicut eis qui volentes in Lege iustificari, & à gratia exciderunt, verisimè dicit Apostolus: Si ex lege iustitia est, ergo Christus gratis mortuus est, iam hic enim erat lex, & non iustificabat, iam hic erat & Natura, & non iustifi-

Esaia. 26.
Gal. 2.

Math. 25. cabat, ideo Christus non gratis mortuus est, vt & lex per illum impleretur, qui dixit: Non veni legem solvere, sed adimplere, & natura per Adam perdita per illum repararetur, qui dixit: Venisse se quærere & saluare quod perierat.

Luc. 19.
Psal. 115.
Cap. 22. De his, quæ hominum propria sunt.
Nemo habet de suo, nisi mendacium & peccatum. Si quis autem habet homo veritatem atque iustitiã, ab illo fonte est, quem debemus sitire in hac eremo, vt ex eo quasi guttis quibusdam irrorati, non deficiamus in via.

Esaia. 10.
Cap. 23. De voluntate Dei & hominis.
Suam voluntatẽ homines faciunt, non Dei, quando id agunt quod Deo displicet. Quando autem ita faciunt quod volunt, vt diuinæ seruiant voluntati, quamuis volentes agant quod agunt, illorum tamen voluntas est, à quo præparatur, & obitur, quod volunt.

Ioan. 15.
*Et Augu-
stin. super
Ioan.*
Cap. 24. De palmitibus vitis.
Ita sunt in vite palmites, vt viti nihil conferant, sed inde accipiant vnde viuant. Sic quippe vitis est in palmitibus, vt vitale subministret eis, non sumat ab eis. Ac per hoc & manentem in se habere Christum, & manere in Christo, discipulis prodest, & non Christo. Nam præciso palmite, potest de viua radice alius pullulare. Qui autẽ præcisus est, non potest sine radice viuere.

Cap. 25. De dilectione, qua diligimus Deum.
Prorsus donum Dei est diligere Deum. Diffundit enim charitatem in cordibus nostris spiritus patris & filij, quem cum patre amamus & filio. Ac si secundum supra scriptas sanctarum scripturarum sententias, vel antiquorum patrum definitiones, hoc Deo propitiante, & prædicare debemus, & credere, quod per peccatum primi hominis ita inclinatum & attenuatum fuerit liberum arbitrium, vt nullus postea aut diligere Deum, sicut oportuit, aut credere in Deum, aut operari propter Deum, quod bonum est, possit, nisi gratia eum & misericordia diuina præuenierit. Vnde Abel iusto, & Noe, & Abrahã, & Isaac, & Iacob, & omni antiquorum sanctorum multitudini, illam præclaram fidem, quam in ipsorum laudem prædicat Apostolus, non per bonum naturæ, quod prius in Adam datum fuerat, sed per gratiam Dei credimus fuisse

collatam. Quia gratiam, etiam post aduentum domini omnibus qui baptizari defyderant, non in libero arbitrio habere, sed in Christi nouimus simul & credimus largitate conferri, secundum illud quod iam supra dictum est, & prædicat Paulus apostolus, Vobis donatum est pro Christo, non solum vt in eum credatis, sed etiam vt pro illo patiamini. Et illud: Deus, qui cœpit in vobis bonum opus, perficiet vsque in diem domini nostri. Et illud: Gratia salui facti estis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum est. Et quod de seipso, ait Apostolus: Misericordiã consequutus sum, vt fidelis essem. Non dixit, quia eram, sed vt essem. Et illud: Quid habes, quod non accepisti? Et illud: Omne datum optimum, & omne donum perfectum defursum est, descendens à patre luminum. Innumerabilia sunt sanctarum scripturarum testimonia, quæ possint ad probandam gratiam proferri, sed breuitatis studio prætermissa sunt, quia & re vera, cui pauca non sufficiunt, plura non proderunt. Hoc etiam secundum fidem catholicam credimus, quod accepta per baptismum gratia, omnes baptizati (Christo auxiliante & cooperante) quæ ad salutem pertinent, possint & debeant (si fideliter laborare voluerint) adimplere. Aliquos verò ad malum diuina potestate prædestinatos esse non solum non credimus, sed etiam si sunt, qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione in illis anathema dicimus. Hoc etiam salubriter profite-mur & credimus, quòd in omni opere bono nos non incipimus, & postea per Dei misericordiam adiuuamur, sed ipse nobis, nullis præcedentibus bonis meritis, & fidem & amorem sui prius inspirat, vt & baptismi sacramenta fideliter requiramus, & post baptismum (cum ipsius adiutorio) ea quæ sibi sint placita, implere possimus. Vnde manifestissimè credendum est, quod & illius latronis, quem dominus ad paradisi patriam reuocauit, & Cornelij Centurionis, ad quem angelus domini missus est, & Zachari, qui ipse dominum suscipere meruit, illa tam admirabilis fides non fuit de natura, sed diuinæ largitatis donum.

Hanc definitionẽ antiquorũ Patrum non solũ episcopi, sed laici etiã illustres & magnifici viri subscripserunt.

Eph. 2.

Iaco. 2.

Luc. 23.

Act. 10.

Luc. 19.

Subscriptio

Concilium
Vafense.

CONCILIVM VASENSE

sub Leone primo, Papa, & Theodosio iuniore celebratū est. In quo nonnullæ constitutiones sancitæ sunt per 18. episcopos ibi congregatos, ex quibus aliquas, tanquam præcipuas subiicere placuit.

Cap. 1. Vt alterius episcopi chrisma nullus accipiat, sed proprii.
Per singula territoria presbyteri, vel ministri ab episcopis non (prout libitum fuerit) à viciniorib⁹, sed à suis propriis per annos singulos petat chrisma appropinquante solennitate Paschali, nec per quemcunque ecclesiasticum, sed si qua necessitas, aut ministrorum occupatio est, per subdiaconū, quia inhonorem est inferioribus summa committi.

Cap. 2. Vt qui oblationes defunctorum retinent, excommunicentur.

13. q. 2. Qui oblationes. Qui oblationes defunctorum retinent, & ecclesiis tradere demorantur, vt infideles ab ecclesia sunt abiiciendi, quia vsque ad exinanitionem fidei peruenire certum est hanc pietatis diuinæ exacerbationem: quia & fideles de corpore recedentes, votorum plenitudine, & pauperum consolatū alimoniam, & necessaria sustentatione fraudantur. Hi ergo tales quasi egentium necatores, nec credentes iudicium Dei, habendi sunt. Vnde & quidam * patrum hoc scriptis suis inseruit congruente sententia, quæ ait: Amico quicquam rapere furtum est, ecclesiam verò fraudare sacrilegium est.

* Hierony.
vt habetur.
12. q. 2. Glo
ria epi.

Cap. 3. De sepulchris, quomodo non est accipiendum precium.
Præcipiendum est secundum canonum auctoritatem, vt de sepulchris & hominibus sepeliendis, nihil muneris exigant, nisi forte qui sepelitur, viuens iusserit ecclesiæ, in cuius atrio sepelitur, aliquid de rebus suis tribuere, aut etiam post mortem ipsius illi, quibus commissum est eius elemosynam facere, de rebus illius aliquid sponte dare voluerint. Et tamen nullatenus à presbyteris ecclesiæ illius aliquid exigatur, sine illis qui locis & villis præfunt.

12. 2. q. Præ
cipiendum.

Cap. 4. Vt presbyteris prædicandi potestas suis plebibus concedatur.

Hoc etiam pro ædificatione omnium ecclesiarum, & pro utilitate totius populi nobis placuit, vt non solum in ciuitatibus, sed etiam in omnibus parochiis verbum sa-

ciendi daremus presbyteris potestatem, ita vt si presbyter, aliqua infirmitate prohibente, per seipsum non poterit prædicare, sanctorum Patrum Homiliæ à diaconis recitentur. Si enim digni sunt diaconi, quæ Christus in Euangelio loquutus est legere, quare indigni iudicentur sanctorum Patrum expositiones publicè recitare?

Cap. 5. Vt Kyrie eleison in omnibus ecclesiis dicatur.

Et quia tam in sede Apostolica, quàm etiam per totas Orientalis atque Italiæ prouincias dulcis & nimis salubris consuetudo intromissa est, vt Kyrie eleison frequentius cum grandi affectu ac compunctione dicatur, placuit etiam nobis, vt in omnibus ecclesiis nostris ista consuetudo sancta & ad Matutinum, & ad Missas, & ad Vesperam, Deo propitiante, intromittatur.

Cap. 6. Vt in omnibus Missis semper Sanctus, Sanctus, Sanctus, dicatur.

In omnibus Missis, siue Matutinis, siue in quadagesimalibus, siue in illis, quæ pro defunctorum commemorationibus fiunt, semper Sanctus, Sanctus, Sanctus, eo ordine, quo ad Missas publicas, dici debeat. Quia tam dulcis & desyderabilis vox (etiam si die noctique possit dici) fastidium non poterit generare. Et hoc nobis iustum visum est, vt nomen domini Papæ, quicumque sedi Apostolicæ præfuerit, in nostris ecclesiis recitetur.

Nomē Pa-
pæ i Missa
recitandū.

Cap. 7. Vt propter hæreticorum incredulitatem, post Gloria patri, &c. Sicut erat in principio, &c. semper dicatur.

Quia non solum in sede Apostolica, sed etiam per totum Orientem, & totam Aphricam vel Italiam propter hæreticorū astutiam, qua Dei filium non semper cum patre fuisse, sed à tempore cœpisse blasphemant, in omnib⁹ clausulis post Gloria patri, &c. Sicut erat in principio, &c. dicatur, etiam & nos in vniuersis ecclesiis nostris hoc ita dicendum esse decreuimus.

CONCILIVM CARPENTORACT.
sub Leone 1. Papa celebratum est, in quo hæc constitutio à Patribus est definita.

Concilium
Carpentoractense.

Constitutio sanctorum episcoporum, in ciuitate Carpentoractensi.

Licet omnia quæ ecclesiastica regula præcepit obseruari, in multis canonibus contineantur inserta, noscuntur

tamen cauſæ, pro quibus neceſſe habent ſacerdotes domini, quod ad iuſtitiam pertinet, ſecundum diſciplinam eccleſiaſticaſ ordinare. Et ideo, quia Carpenteracte conuenientes, huiuſmodi ad nos querela peruenit, quod ea quæ à quibusdam fidelibus parochiis conferuntur, ita ab aliquibus episcopis præſumantur, vt aut parum, aut propè nihil eccleſiis quibus collata fuerant, relinquatur, hoc nobis iuſtum, & rationale viſum eſt, vt ſi eccleſia ciuitatis eius cui præeſt episcopus, ita eſt idonea, vt ipſa nullius indigeat, quicquid parochiis fuerit derelictum, clericis, qui in ipſis parochiis deſeruiunt, vel reparationibus eccleſiarum rationabiliter diſpenſetur. Si verò episcopum multas expenſas & minorem ſubſtantiam habere cõfiterit, parochiis, quibus largior fuerit collata ſubſtantia, hoc tantum, quod clericis, vel architectis rationabiliter ſufficiat, referuetur.

Et ſubſcripſerunt hanc conſtitutionem episcopi, quorum nomina in conciliis habentur.

Concilium
Arelat. 3.

CONCILIVM ARELATENSE

tertium ſub Leone 1. Papa, celebratum eſt à 34. episcopis, Eſa. 461. Martiano Auguſto. Opilione, & Vincomalo Cõſulibus. 8. Idus Iulij. Quum in Baſilica ſanctæ Mariæ in Arelaten. ciuitate ſacerdotes domini conueniſſent, congruum eis & rationale viſum eſt, vt primum de obſeruandis canonibus attentiffima ſollicitudine pertractantes, qualiter ab ipſis eccleſiaſticæ regulæ ſeruentur, ſalubri concilio definiunt.

Primum, Vt diaconus ante 25. annos, & ſacerdos ante 30. non ordinetur. 1

Vt bigami, vel pœnitentes, vel repudiarum mariti ad ſacerdotium non prouehantur. 2

Vt laicus ante annum conuerſionis non ordinetur. 3

Vt qui clericum alienum defendere nititur, communionem priuetur. 4

De his, qui
vanitates
in excubiis
exercent. Vt laici, qui excubias funeris obſeruant, cum timore & terrore, & reuerentia hoc faciant. Nullus ibi diabolica carmina præſumat cantare, nec iocos, nec ſalutationes facere, quæ Pagani, docente diabolo, adinuenerunt. Quis enim neſciat diabolicum eſſe, & non ſolum à religione Chriſtiana alienum, ſed etiam humanæ naturæ eſſe con-

trarium, ibi lætari, cantare, inebriari, & cachiunis ora diſſolui, & omni pietate & affectu charitatis poſtſiſto, quaſi de fraternâ morte exultare, vbi luſtus & planctus ſtebilibus vocibus debuerit reſonare pro amiſſione chari fratris? Patres ſiquidem veteris & noui teſtamenti, mortes ſanctorum virorum legimus multis in locis cum ſteu deploraffe, in nullo autem loco de illis, qui à ſeculo diſceſſerant, exultaſſe. Nam & Iacob Patriarcham tota ſteuit Aegyptus 70. diebus. Et Ioseph, & fratres eius, cum patrem deſerrent in terram Chanaan ad ſepeliendum, celebrantes exequias, planctu magno atque vehementi impleuerunt ſeptem dies. Tantus autem fuit planctus, vt lucus inde nomen acceperit. Et de beato Stephano legimus, quod ſepelierunt eum viri timorati, & fecerunt planctum magnum ſuper eum. Et ideo talis inepta lætitia, & peſtifera cantica, ex authoritate interdicienda ſunt. Siquis autem cantare deſyderat, Kyrie eleiſon cantet, ſi autem aliter, omnino taceat. Si autem tacere non vult, in craſtino à preſbytero taliter cœrceatur, vt alij timeant. 5.

Gene. 50.

Ibidem.

Act. 8.

CHALCEDONENSE CONCILIVM

ynum ex quatuor celeberrimis, celebratum eſt præſentibus DCXXX. Patribus, Temporibus Leonis 1. Papæ, & Martiani Imperatoris, contra Eutychem Conſtantinop. Abbatem, qui aſſerebat Chriſtum poſt humanam aſſumptionem non ex duabus naturis exiſtere, ſed ſolam in eodiuinam naturam permanere, & contra Dioſcorum euſdem deſenſorem. Qui condemnata præſcripta hæreſi ſtatuertunt hos canones, quorû author maxime ſanctus Anatholius Conſtantinop. episcopus fuit.

Canon. 1. De ſeruandis canonibus ſynodorum.

A ſanctis patribus in vnaquaque ſynodo vſque nunc prolatas regulas tenere ſtatuiimus.

Can. 2. In quo damnatur episcopus, qui per pecuniam ordinationem facit.

Siquis episcopus per pecuniam ordinationem fecerit, & precio redegerit Spirituſſancti gratiam, quæ vendi nõ potest, ordinaueritque per pecuniam preſbyterum, aut diaconum, vel quemlibet de his qui cognominantur in clero, promouerit, & diſpenſatorem, aut deſenſorem, vel

Concilium
Chalcedo.

25. q. 1. A
ſanctis patri
bus.

1. q. 1. Siquis
episcopus.

quemlibet, qui ſubiectus eſt regulæ, pro ſui turpiſſimi lucri commodo, is qui hoc attētare probatus fuerit, proprij gradus periculo ſubiacebit, & qui ordinatus eſt, nihil ex hac ordinatione, vel promotione quæ eſt pro negotiatione facta, proficiat, ſed ſit alienus à dignitate vel ſolicitudo, quam pecuniis acquiſiuit. Siquis verò mediator tā turpibus & nephandis datis vel acceptis extiterit (ſiquidem clericus fuerit) à proprio gradu decedat, ſi verò laicus, anathematizetur.

Can. 3. Vt hi qui connumerantur in clero, turpibus lucris non inferniant.

86. Peruenit ad ſanctam.

Peruenit ad ſanctam ſynodum, quia de his qui in clero connumerantur, quidam propter turpis lucri gratiam, aliorum poſſeſſionum conductiones & cauſas ſecularium negotiorum ſuſcipiunt, & à ſacris officiis ſe per deſidiam ſeparant, ad domos autem ſecularium concurrunt, & ſubſtantiarum earum gubernationes (auaritiæ cauſa) ſuſcipiunt. Decreuit igitur ſancta, & vniuerſalis, & magna ſynodus, neminem horum deinceps, hoc eſt epiſcopum ſiue clericum, aut monachum, conducere poſſeſſiones, aut miſceri ſecularibus poſſeſſionibus poſſe, niſi forte qui legibus ad minorum ætatis tutelam, ſiue curationes inexcufabiles attrahuntur, aut ipſius ciuitatis epiſcopus eccleſiaſticarum rerum commiſerit gubernacula, & orphanorum, ac viduarum quæ indefenſæ ſunt, aut earum perſonarum, maximè quæ eccleſiaſtico indigent adminiculo, propter Dei timorem. Siquis verò tranſgreſſus fuerit hæc præcepta, eccleſiaſticæ ſubiaceat correctioni.

Can. 4. Quod monachi in ciuitatibus, epiſcopo debeant eſſe ſubiecti.

16. q. 1. Qui vere, & pure.

Qui verè & pure ſolitariam eligunt vitam, digni ſunt conuenienti honore. Quidam tamen monachorum habitum vtentes indifferentem per ciuitates incedunt, nec non & monaſteria, & ſeipſos propria præſumptione commendant. Placuit igitur neminem aut ædificare, aut conſtruire monaſteria, aut oratorij domum, ſine conſcientia ipſius ciuitatis epiſcopi. Eos verò, qui per ſingulas ciuitates, ſeu poſſeſſiones in monaſteriis ſunt, placet nobis epiſcopo ſubiectos eſſe debere, & quieti operam dare, atque obſeruare ieiunia & orationes in locis, in quibus ſemel ſe

Notet Monachi.

Deo vouerint, permanentes. & neque communicare eccleſiaſticas, neque ſeculares aliquas atrectare actiones, relinquentes propria monaſteria, niſi fortè iubeantur, propter urgentes neceſſitates ab ipſius ciuitatis epiſcopo. Et nemi nem ſeruorum ſuſcipi in monaſterium, vt ſit cum eis monachus, niſi cum domini proprij licentia. Prætereuntem verò hæc decreuimus extra communionem eſſe, ne nomē domini blaſphemetur. Conuenit ergo ciuitatis epiſcopo, curam ſolicitudo, neceſſariā monaſteriis exhibere.

Can. 5. Non licet epiſcopo eccleſiam ſuam relinqueret, & ad aliam tranſire.

Propter eos epiſcopos & clericos qui de ciuitate ad ciuitatem tranſeunt, placuit definitiones datas à ſanctis patribus, habere propriam firmitatem.

Can. 6. Vt nemo ordinetur absolute.

Neminem absolute ordinari iubemus preſbyterum, neque diaconum, nec quemlibet in eccleſiaſtica ordinatione conſtitutum, niſi manifeſte in eccleſia ſuæ ciuitatis, ſiue poſſeſſionis, aut in martyrio, aut in monaſterio, hic qui ordinatur, mereatur ordinationis publice vocabulū. Eos autem qui absolute ordinantur, decreuit ſancta ſynodus vacuam habere manus impoſitionem, & nullum tale factum valere ad iniuriam ipſius qui eos ordinauit.

Can. 7. Quod ſemel in clero taxati, vel monaſterii deputati, ad militiam non redeant.

Eos qui ſemel in clero taxati fuerint, ſiue in monaſterio deputati, decreuimus, neque ad militiam, neque ad honores ſeculares venire. Eos autem qui hoc auſi fuerint facere, & non eius rei poenitere maluerint, vt ad hoc idem reuertantur, quod ante obtentu Dei ſibi propoſuerunt, cōuenit anathematizari.

Canon. 8. Diſpenſatores pauperum epiſcopo ſuo obediant.

Clerici in parochiis, monaſteriis, aut martyriis conſtituti, ſub poteſtate ſint eius qui in ea ciuitate eſt epiſcopus, ſecundum traditionem ſanctorum Patrum, neque per præſumptionem recedat à ſuo epiſcopo. Eos verò qui auſi fuerint reſcindere huiusmodi inſtitutionem quocunque modo, vel ſi noluerint ſubiacere proprio epiſcopo (ſiquidē fuerint clerici) ſecundū perſonarū ordinationem ſubiaceant

7. q. 1. Propter eos.

Nicæno concilio. c. 15.

D. 70. Ne minem.

*. 1. Sine titulo.

20. q. 3. Eos qui ſemel.

18. q. 2. Quidam monachorum.

condemnationibus canonum. Si verò monachi, ſeu laici fuerint, communionem priuentur.

Can. 9. Si clericus contra alium cauſam habeat, ante episcopum ſuum examinetur.

11. q. 1. Si clericus aduerſum clericum habet negotiũ, non reliquit ſuum episcopum, & ad ſecularia iudicia non concurrat, ſed prius negotium agitur apud proprium episcopum. Vel certe ſi fuerit negotium ipſius episcopi, apud arbitros ex vtraque parte electos, audiatur negotium. Si quis verò contra hoc fecerit, canonũ correctionibus ſubiaceat. Et ſi clericus aduerſum ſuum vel alium episcopum habeat cauſam, apud audientiam ſynodi prouinciæ conqueratur. Si verò contra ipſius prouincię metropolitanum episcopum episcopus ſiue clericus habeat controuerſiam, pergant ad ipſius diœceſis primates, aut certè ad Cõſtantinopolitanæ regię ciuitatis ſedem, vt eorum ibi negotiũ terminetur.

Canon. 10. Vt non liceat de alia ciuitate in aliam tranſmigrare.

21. q. 1. Clericum in eccleſiis duarum ciuitatum ordinari, ſed in ea in qua ab initio ordinatus eſt, & cuius expetiſio erat ante profugiũ. Et ſi propter vanã glorię deſiderium contigerit, vt poſt ad maiorem eccleſiam conſugerit, eum indubitanter reuocari decet ad ſuam eccleſiã, in qua ab exordio ordinatus eſt, & ibi tantummodo miniſtrare. Si quis verò iam tranſlatus eſt ab vna eccleſia in aliam, nihil habeat commune cum priori, ſiue ſub eccleſia conſtitutis martyribus, ſiue in parochiis, vel xenodochiis, aut eorum negotiis. Eos verò qui auſi fuerint poſt ordinationem huius magnę & vniuerſalis ſynodi agere quę prohibita ſunt, ſtatuit ſancta ſynodus cadere de proprio gradu.

Can. 11. Vt prouincia in duos metropolitanos episcopos non diuidatur.

D. 101. Peruenit ad nos, q̄ quidã præter eccleſiaſticas ordinationes, affectantes potentia, per pragmaticũ ſacrum vnam prouinciã in duas diuidant, & ex hoc inueniãtur duo metropolitani episcopi in vna eademq; prouincia eſſe. Statuit ergo ſancta ſynodus deinceps nihil tale attentari à quolibet episcopo. Eos verò qui tale aliquid tentauerint,

cadere de proprio gradu.

Can. 12. Vt ſine literis commendatiũ clericus extra ſuam eccleſiam non miniſtret.

Extraneo clerico, & lectori extra ſuam ciuitatem ſine commendatiũ literis proprii episcopi nuſquam penitus liceat miniſtrare.

Can. 13. Quòd non liceat clericis alterius ſectę vxorem accipere.

Quoniam in quibuſdam prouinciis conſeſſum eſt pſalmiſtis & lectoribus vxores ducere, conſtituit ſancta ſynodus prorsus quicquam ex his non licere alterius ſectę accipere vxorem. Si quis verò peruenit, & habet iam de tali conubio filios, ſi fortè præuenerint eos iam apud hæreticos baptizari, debent eos offerre ſanctę eccleſiæ catholicę, vt ibi communicent. Qui verò adhuc baptizati non ſunt, omnimodo non poſſe eos in hæretica eccleſia baptizari, nec in matrimonio iungi hæretico, Iudæo vel Pagano, niſi fortè ſponſerit ſe venire ad orthodoxam fidẽ, dum coniungitur perſonę orthodoxę. Si quis verò hanc definitionem ſanctę ſynodi præterierit, regularum condẽnationibus ſubiaceat.

Can. 14. Diaconiſſa quę poſt ordinationem nuſquam, anathema ſit.

Diaconiſſam non debere ante annos 40. ordinari ſtatuiſmus, & hoc cum diligenti probatione. Si verò ordinationem ſuſceperit, & quantocũque tempore obſeruauerit miniſteriũ, & poſtea ſe nuptiis tradiderit, iniuriam faciẽs gratiæ Dei, hæc anathema ſit cum eo qui in nuptiis illius conuenerit.

Can. 15. Vt nec Deo dedicata virgo, nec monachus nuptiis iungi poſſint.

Si quę virgo ſe dedicauerit Deo, ſimiliter monachus, non licet eis nuptiis iungi. Si verò inueni fuerint hoc facientes, maneat excommunicati. Statuiſmus verò poſſe eis fieri humanitatem, ſi ita probauerit episcopus loci.

Can. 16. De ruſticanis parochiis.

Per ſingulas eccleſias parochias ruſticas permanere imobiles apud eos qui eas tenent, episcopos decreuiſmus, & maxime ſi eas ſine violẽtia per triginta annos gubernauerunt. Si verò intra triginta annos facta fuerit de

D. 32. Quo niam in quibusdam

27. q. 1. Diaconiſſam nõ

87. q. 1. Si qua virgo.

16. q. 3. Per ſingulas eccleſias.

his dubitatio, liceat eis qui ſe dixerint laſos, propter ea mouere apud ſynodum prouinciæ certamen. Si quis verò putauerit ſe à proprio metropolitano grauari, apud primatem diœceſeos, aut apud Conſtantinopolitanæ ciuitatis ſedem agat negotium, ſicut dictum eſt. Si verò quælibet ciuitas per authoritatem imperialem renouata eſt, aut ſi renouetur in poſterum, ciuilibus & publicis ordinariis, etiam eccleſiarum parochianarum ſequatur ordinatio.

Can. 17. De his qui coniurationem aut calumniam contra episcopum faciunt.

11. q. 1. Coniurationum Coniurationum & conſpirationum crimen (quod apud Græcos dicitur phratria) publicis etiam legibus certum eſt penitus inſubiri, hoc multo magis in ſancta Dei eccleſia (ne fiat) cõuenit abdicari. Si qui verò clerici vel monachi inueni fuerint coniuratores, aut conſpiratores, aut phratrias, vel factiones componentes aliquas ſuis episcopis, aut aliis, omnino cadant de proprio gradu.

Can. 18. Quòd corripantur episcopi qui ad concilium vocati venire recusant.

18. Peruenit ad no- Peruenit ad noſtras aures, quòd in prouinciis conſtituta episcoporum cõcilia minime celebrentur, hoc ex eo probatur, quòd multæ quæ correctione opus habent, eccleſiaſticae res negligantur. Statuit ergo hæc ſancta ſynodus ſecundum regulas patrum, bis in anno in vnum conuenire per ſingulas prouincias episcopos, vbi ſingula quæ emerſerint, corrigantur. Qui verò noluerint conuenire episcopi cõſtituti in ſuis ciuitatibus, & hoc maxime cum ſui corporis ſanitate ſint conſiſtentes, cum etiam ab omnibus aliis vrgentibus neceſſitatibus, & inexcufabilibus negotiis ſint liberi, licere eos fraternæ charitatis commonitionibus corripi.

Can. 19. Quòd clericus vnus eccleſiæ in aliena non ordinetur.

71. Clericos Clericos in ſingulis eccleſiis conſtitutos (ſicut iam de in ſingulis, finiuiſimus) non liceat in alterius ciuitatis eccleſiis ordinari, ſed quieſcant in ea in qua ab initio miniſtrare meruerunt, *Gregorius For-* exceptis illis qui proprias ciuitates perdididerunt, & *runato episcopo.* ex neceſſitate ad alias eccleſias migrauerunt. Si verò quicumque episcopus poſt definitionem iſtam ad alium episcopo-

ſcopum pertinentem clericum ſuſceperit, placuit ſanctæ ſynodo, & hunc qui ſuſcepit, & eum qui ſuſceptus eſt, tandiu excõmunicatos manere, quandiu ipſe clericus ad propriam reuertatur eccleſiam.

Can. 20. De his qui accuſant eccleſiam.

Clericos aut laicos paſſim accuſantes, & ſine probatione episcopos, aut clericos ad accuſationem non recipiendos decreuiſimus, niſi prius diſcutiatur eorũ exiſtimationis opinio.

Can. 21. Clericis non licere diripere bona episcopi.

Non liceat clericis poſt mortem episcopi ſui rapere res pertinentes ad eum, ſicuti præcedentibus regulis conſtitutum habetur. Si verò hæc fecerint, periclitari ſe nouerint à proprio gradu.

Can. 22. Vt monachi qui ſine licentia episcopi vagantur, ad propria loca redire cogantur.

Quidam monachi nihil habentes ſibi iniuctum à proprio episcopo, interdum verò etiam illi qui ab eo fuerant excõmunicati, veniunt ad ciuitatem Conſtantinopolitanam, & in ea perturbationes tranquillitati eccleſiaſticae inferunt, & diuerſorum domos prorumpunt. Statuit igitur ſancta ſynodus, hos primum commoneri, vt exeant à regia ciuitate, demũ eos inuitos deiici, ac inde per deſenſorem compelli, vt ad ſua loca redeant.

Can. 23. Vt quæ Deo ſemel dedicata ſunt monaſteria, cœnacula ſecularium non ſiant.

Quæ ſemel ſunt dedicata monaſteria concilio episcoporum, maneat perpetuò monaſteria, & res quæ ad ea pertinent, monaſteriis reſeruari oportet, nec poſſe ea vltra fieri ſecularia habitacula. Qui verò permiſerint hoc fieri, ſubiaceant iis condemnationibus, quæ per canones conſtituta ſunt.

Can. 24. Quòd intra tres meſes episcoporum ordinationes ſiant.

Quoniam quidam metropolitanorũ (ſicut ad nos perlatum eſt) negligunt greges ſibi creditos, & differunt ordinationes facere episcoporum, placuit ſanctæ ſynodo intra tres meſes fieri ordinationes episcoporum, niſi fortè inexcufabilis neceſſitas coegerit, ordinationis tẽpus ampliò

2. q. 7. Clericos aut laicos.

12. q. 2. Nõ liceat clericis.

16. q. 1. Qui dā monachi

Item, Pelagius Papa Palino ſolitario.

19. q. 3. Quæ ſemel ſunt.

D. 57. Quoniam quidā metropo.

protelari. Si autem quis episcoporum hoc non obseruaerit, ipsum debere ecclesiasticæ condemnationi subiacere. Reditus verò eiusdem viduatę ecclesię integros referuari apud æconomum eiusdem ecclesię censemus.

Can. 25. Vt episcopi dispensatores habeant.

D. 89. Quo Quia in quibusdam ecclesiis (vt rumore comperimus) *niam in qui* episcopi præter æconomos facultates ecclesię tractant, *busdam.* placuit omnem ecclesiam habentem episcopum habere **Et 16. q. 7.** æconomum de clero proprio, qui gubernet ecclesię res *Quonia in* cum arbitrio sui episcopi, vt non sipe testimonio sit guber- *quibusdam.* natio ipsarum rerum ecclesiasticarum, & ex hoc deueniat dispergi eiusdem res ecclesię, & sacerdotali dignitati ob- tractatio generetur. Si verò quis non obseruaerit hoc, diuinis subiaceat regulis.

Can. 26. De his qui mulieres accipiunt.

36. q. 2. Eos Eos qui sibi rapiunt vxores, vel eos qui eis auxiliũ præ- *qui rapiunt.* stiterint, statuit sancta synodus (siquidem clerici fuerint) decidere à proprio gradu. Si verò laici fuerint, anathematizentur.

Canones sancti concilij Chalced. finiunt.

Subscriptio Bonifacius presbyter S.E.R. statui & subscripsi, & ceteri episcopi diuersarum ciuitatum vel prouinciarum subscripserunt.

Fides Romanorum. Fides Romanorum ex concil. Chalcedon.

Credimus in vnum Deum omnipotentem, & in vni- genitum filium eius Iesum Christum, & dominum saluatore- rem nostrum, & spiritum sanctum, Deum non tres deos, sed patrem, & filium, & spiritum sanctum, vnum Deum esse confitemur. Non sic vnum Deum quasi solitarium, nec eundem qui ipse sibi pater sit ipse filius, sed patrem verum qui genuit filium verum, id est Deus de Deo, lumen de lumine, vita ex vita, perfectum de perfecto, totum à toto, plenum à pleno, non creatum, sed genitum, non ex nihilo, sed ex patre, vnius substantiæ cum patre. Spiritum verò sanctum Deum non ingentum, neque genitum, non creatum, sed nec factum, sed patris & filij semper in patre & filio æternum veneramus, vnum tamen Deum, qui ex vno.

Subscriptio Subscripserunt vniuersi episcopi, & Eusebius, & *episcoporum.* Constantius presbyteri, agentes vicem Anastasij episcopi Nicææ, & Aristo presbyter, habens vicem Euno-

Eunomij episcopi Nicomediæ.

Finis concilij Chalcedonen.

SYNODVS CHALCEDONENSIS

830. Episcoporum habita cõtra omnes hæreses maxime cõtra Eutychem & Dioscorũ Alexandrinum episcopum Era. 488. sub Valentiniano & Martiano imperatoribus.

Actio prima.

In ciuitate Chalcedonen. Metropoli prouinciæ Bithyniæ facta est synodus ex decreto piissimorum Imperatorũ Valentiniani & Martiani sub die 8. Idus Octob. Indi. 4. in ecclesia sanctæ martyris Euphemie. Congregatis & consententibus Paschasino & Lucentio reuerendiss. episcopis, & Bonifacio religiosiss. presbytero tenentibus locũ sanctiss. & reuerendiss. archiepiscopi vrbis Romæ Leonis, & Anatholio reuerendiss. episcopo inclytæ vrbis Cõstantinop. ceterisque reuerendiss. episcopis, & gloriosissim. iudicibus. Ecce aduenientibus omnibus ante cancellos sancti altaris cum magnificentiss. & eximio Senatu, adueniente etiam piissimo Imperatore Martiano in supra dicta sanctiss. Basilica, sanctam synodum allocutus est, animum christianum declarans, qualiter inter tantas publicas vtilitates nullum magis eum constringere negotium, quàm rectam & veram fidem Christianorum (quæ sancta & vera consistit) indubitatam omnibus declarare: ob idque sanctam conuenisse ostendit synodum, quam nõ semel hortatur, vt pro viribus inuigilet patres, omneque adhibeat studiũ, vt hæresibus, omnibusque præuis sublatis institutionibus, fides nostra pura & sancta in omnium ingrediens animas, propriæ veritatis effulget luce. Dein de subdidit, dicens, De cætero audeat nemo de natiuitate domini & saluato. nostri Iesu Christi aliud disputare, propter quod apostolicum proœmium. 318. sanctorum patrum tradidisse noscitur, sicut sanctissim. Papæ Leonis, qui apostolicum gubernat thronum, ad sanctæ memoriæ Flauianum vrbis Constantinop. episcopum testantur literæ. Et post regis hæc verba. Paschasius reuerendiss. episcopus & vicarius sedis apostolicę cũ in medio vnã cũ collegis suis stetisset, dixit: Beatissim. atque apostolici viri Papæ vrbis Romæ (quæ est caput omnium ecclesiarum,) præcepta habemus præ manibus, quibus præcipere di-

Bis adscribitur hoc cõcilium ob ver- sionẽ diuer- sam. Et hæc est noua.

gnatus est, vt Dioscorus. Alexandrinorum archiepiscopus non sedeat in concilio sed audiendus intromittatur, quod nos seruare necesse est. Si ergo præcipit vestra magnificencia, aut ille egrediatur, aut nos exhibimus. Quibus in Græco interpretatis per Berouicianum virum de uotissimū & secretarium sacri consistorij gloriosissim. iudices, & amplissim. Senatus dixerunt. Quid enim specialiter ingeritur Dioscoro episcopo? Paschasinus uero episcopus, & vicarius sedis apostolicæ dixit: Cū intromissus fuerit, necesse est, vt illi obiiciatur. Iudices & senatus dixerunt: Vt iam interfari sumus, causa quæ obiicitur, specialiter manifestetur. Lucentius episcopus & vicarius sedis apostolicæ dixit: Iudicij sui necesse est eum dare rationem, quia cum nec personam iudicandi haberet, subrepit, & synodum ausus est facere sine auctoritate sedis apostolicæ, quod nunquam ritè factum est, nec fieri licuit. Paschasinus uero vicarius sedis apostolicæ dixit: Ista sic est. Nos contra præcepta beatissim. atque apostolici Papæ gubernatoris sedis apostolicæ venire nõ possumus, nec contra ecclesiasticas regulas, vel contra patrum instituta. Iudices, & senatus dixerunt: Cõuenit vos specialiter quid errauerit, exponere. Lucentius episcopus & vicarius sedis apostolicæ dixit: Et ista sic est. Non patimur tantam iniuriam, nec uobis fieri, nec nobis, uti iste sedeat qui iudicandus aduenit. Iudices & senatus dixerunt: Si iudicis obtines personam, non vt accusator de bes prosequi. Et Dioscoro episcopo Alexandriae secundum iussione iudicum, & senatus residente in medio, & residentibus Romanis, & episcopis in propriis locis, & tacentibus, Eusebius episcopus Doryletanæ ciuitatis transiens in medium, dixit:

Per sanctam Trinitatem vos adiuro, quæ custos est principum quàmque colitis, & in qua baptizati estis, cuius quoque inuocatione saluamini, iubete preces meas relegi. Clementissimi iudices miseremini, & adeste fidei, quæ violata est à Dioscoro. Clementissimi Iudices per salutem vos adiuro Imperatorum. Flavianus sanctus episcopus iniquè occisus est. Lachrymis impleor: simul mecum iniuste à Dioscoro dånatus est. Iubete preces meas perlegi. Et lectæ sunt publicè preces, & querelæ Eusebij

Doryletanæ ciuitatis contra Dioscorum quibus ostendit ipsum Dioscorum in concilio Ephesino malis perturbationibus, atque seditionibus mundum repleisse, consensisseque Euthychi uaniloquo hæretico in destructionem religionis, fideique catholicæ. Insuper quod iniuste damnauerit, occideritque Flavianum archiepiscopum Constantinop. Ad quæ omnia petiit iudices, vt præcipiât Dioscorum respondere.

Quibus perlectis, petentibus Dioscoro & Eusebio iussu iudicum, atque senatus recensita sunt, quæ in concilio Ephesino gesta fuerant, vt Dioscori causa innotesceret. Nanque nitebatur ipse probare prædictum concilium legitime congregatum fuisse que catholicum, & quod robur & auctoritatè habuerit, vt ex hoc tam ipse, quã Iuuenalis Hierosolymorū archiepiscopus, & Thalassius Cæsareæ Cappadociæ Archiepiscopus, qui præfati concilij fuerant iudices, euaderent quam iuste merebantur damnationem, vel si secus (vt successit) incideret in foueam, quam fecit. Quam ob causam, & pro manifestanda etiam Flauiani innocentia fecerunt patres, vt legerentur in ista prima actione acta tam synodi vniuersalis r. Constantinopol. quàm & i. Ephesinæ: & quædam epistolæ Cyrilli ad Nestorium hæreticum, & ad Ioannem Antiochiæ episcopum de pace & de partu diuinæ genitricis Virginis, & vniuersi filij Dei humanitatis assumptione. Hac de causa nonnulla etiam recitantur acta in concilio Nicæno. Et cum legerentur acta in secunda Ephesina synodo, & Dioscorus in sui defensionem allegaret quod tota illic cõgregata synodus secū, tam in depositionem & damnationem Flauiani, quàm in omnibus alijs quæ ibi de decreta sunt, consensisset, & propriis uocibus eadē cõfessa fuerit atque subscripserit. Orientales, & qui cum ipsis erant omnes episcopi dixerunt illud esse falsum: & quod nullus uoluntarie consenserit, & addiderūt: Violenta facta est vis cum plagis, in pura charta subscripsimus: minabatur nobis dånatio, minæ exilij tendebatur, milites cum fustibus & gladiis instabant. Timebamus & fustes, & gladios. Vbi gladij & fustes qualis synodus est? Milites propter hoc accepit Dioscorus, vt nos terret. Vnde quicquid egimus, terrore compulsi fecimus.

Peccauimus tamen, omnes veniam postulamus, etiam si per vim & necessitatem in pura charta coacti fuerimus tunc subscribere.

Et cum ex actis in præfata synodo legeretur, quod fuerit congregata ex præceptione Imperatorum residentibus sanctissimis episcopis Dioscuro Alexandriæ, & Iuliano episcopo agente vices, & tenente locum sanctissimi episcopi Ro. Ec. Leonis, cuius lectæ & susceptæ fuerint epistolæ ad dictâ synodû directæ. Insuper quod patres omnes illic cõuenientes receperint libellum confessionis Euthychetis tanquam catholicum, cõuictus est Dioscorus in multis: ipsa etiã synodus reprobata, & vt acephala damnata. Nam cum ista legerentur, Orientales, & qui cum ipsis erant reuerendissimi episcopi clamauerunt: Eiectus est, nullus illic suscepit nomen Leonis Papæ, nec eius epistolæ receptæ, nec permissæ sunt à Dioscuro legi, & quod nec consenserint patres confessioni Euthychetis, eo quod similis fuerit Apollinari, Valentiano, atque Macedoniano, qui verbum illud à patribus de Christo in simbolo additum, scilicet (Qui conceptus est de spiritu sancto & Maria virgine) nusquam susceperint. Deinde cum inter cætera alia multa, ex actis Ephesinæ secundæ synodi legeretur sic:

Consentimus & confitemur ex duabus naturis fuisse dominum nostrum ante adunationem, post verò adunationem, vnã naturam confitemur. Quæ verba in concilio Constantinop. pronuntiaret Eutyches in sua confessione, recepta tamen à Dioscuro in secunda synodo Ephesina, & hic recitata. Quæ cum legerentur Orientales & qui cum ipsis erant episcopi dixerunt: Ista nemo dixit. Anathema ei, qui dixit ista. Homici da dixit. Aegyptij dixerunt. Ista Pharaonis sunt. Anathema qui ista dixerunt. Hæc Dioscuro sunt, & cætera. Perlectis quæ in Ephesina secunda synodo acta sunt, iudices & senatus dixerunt.

Quoniam verò Flauianus religionis memoriam, & Eusebius episcopus ex gestorum & cognitorum scrutatione & ipsa voce quorundam, qui tunc synodo præfuerunt consentium se errasse, & frustra eos damnasse, quia nihil circa fidem monstrantur errasse, ostenduntur iniuste

depositi, videtur nobis iustum esse eidem pœnæ Dioscorum episcopum Alexandriæ, & Iuuenalẽ episcopum Hierosolymorum, & Thalassium episcopum Cæsariæ Cappadociæ, & Eusebium episcopum Ancyræ, & Eustachium episcopum Beryti, & Basilium episcopum Seleuciæ Isauriæ, qui principatum tunc synodi tenuerunt, subiaccere, & ab episcopali dignitate fieri alienos. Quam sententiam vt iustam cæteri omnes episcopi approbaverunt: gratias deinde Imperatori, iudicibus, atque senatui referentes. Et sic absoluta est actio prima.

Actio secunda.

Conueniente sancto & vniuersali cõcilio secundû sacram actionem in Chalcedonenſi ciuitate cõgregato. r. Pafchafino & Lucentio reuerendissimis episcopis, & Bonifacio reuerendissimi presbytero agentibus vices sanctissimi & deo amantissimi archiepiscopi senioris Romæ sancti Leonis, & Anatholio sanctissimi archiepiscopi Cõstantinop. ciuitatis nouæ Romæ, & cætero sancto concilio, &c.

Præceptum est à legatis & senatu, vt in præsentia cõcilij legeretur symbolum 318. patrum in Nicæa congregatorum. Et lecta est per episcopum Nicomediæ expositio fidei concilij Nicæni. De quo vide supra fol. 26.

Rursus præceperunt, vt recitaretur symbolum 150. patrum, qui in Constantinopolitana synodo prima conuenerat, quod cum epistolis etiam Leonis papæ ad Flavianum episcopum de hæresi Eutycheis Actius archidiaconus ecclesiæ Constantinopolitanæ recitauit.

Iterum etiam leguntur duæ epistolæ Cyrilli ad Nestorium, quæ habentur in prima actione huius synodi, quarum etiam mentionem fecimus in eadem actione.

Hæc acta sunt, vt per hæc examinaretur Dioscuro discipulus Euthychetis, si sequeretur fidem prædictorû patrum, aliam vel quam docuerat Eutycheis.

Post lectionem verò epistolæ Leonis (quæ est . 10. in numero) episcopi clamauerunt: Hæc patrum fides. Hæc apostolorû fides. Oês ita credimus. Anathema qui ita non credit. Pettus per Leonem locutus est. Apostoli ita docuerunt, &c.

Et cum legeretur prædicta epistola, in qua & ista verba continebantur, scilicet, Et ad resoluendum conditio-

nis nostræ debitum, natura inuolabilis naturæ est unita passibili, ut quod nostris remediis congruebat, mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, & mori posset ex vno, & mori non posset ex altero, dubitantibus Illyricanis, & Palæstinis episcopis, quidam episcoporum surrexerunt, ut eos in his quæ fidei sunt, instruerent. Et hac de causa, etiam & ut pertinentia ad fidem commodius tractarentur, inducias nonnulli petierunt, quas etiam iudices concesserunt, differetes audientiam usque ad quinque tantum dies. Et sic absoluta est actio. 2.

Author.

In actione videre licet quanta reuerentia prosequantur, & titulis efferant Romanum Episcopum. Domini enim nostrum vocant: ipsumque adorantem apostolicam sedem fatentur, eius doctrinam ut ter beatissimi Petri amplectuntur, nempe ut in primatu ecclesie successor, in doctrinae soliditate (in pascendo sibi commisso grege) esset & Petri hæres.

Act. 3.

Conueniente sacro & vniuersali concilio, &c.

Accusatur Dioscorus ab Eusebio Dorylei episcopo sic ut in actione prima, & supplicat sanctam synodum, ut sceleratū dogma Dioscori anathematizare dignaretur, ipsum etiam compellere, ut coram consilio compareret. Dioscorus enim continuerat se domi, nolens coram synodo comparere.

Rursus accusatur absens à Theodoro diacono ecclesie Alexandrinæ. Primū de homicidio. Secundo de blasphemia in sanctam Trinitatē. Deinde quod cum Origene consentiret, quod incendiarius fuerit. Postremo quod excommunicationem contra sanctissimum apostolicæ sedis magnæ Romæ episcopum Leonem fecerit: necnō etiam quod temerarius exiterit contra gestum in Metro-poli Nicæna concilium. Et dato libello accusationis subscripsit, dicens:

Paratus sum adueniente Dioscoro in hoc sacrum vestrum concilium meis adesse accusationibus.

Post productus est alius libellus accusationis per Ischy- rionem diaconum, qui libellus sic incipit.

Sanctissimo & beatissimo vniuersali Archiepiscopo, & Patriarchæ magnæ Romæ Leoni, & sanctæ & vni-

uersali Chalcedonenfi synodo, &c. Vbi de multis aliis criminibus prædictum accusat Dioscorum.

Quarto productus, & lectus est alius libellus accusationis aduersus eundem Dioscorum per Athanasium presbyterum de similibus sceleribus.

Quinto, productus & lectus est alius libellus contra Dioscorum per Sophronium laicum, in quo præter alia accusauit illum de adulterio: & quod iniquo desiderio captus suam rapuerat uxorem. Insuper quod ipsum Sophronium viribus totis Dioscorus de rebus humanis curauerat facere alienum.

Sexto, vocatus est Dioscorus ad concilium per notarium concilij, ut responderet ad prædictas accusationes. Ille tamen simulans ægritudinem, noluit venire.

Vocatus est secundo directis literis à concilio ad illum, & missis tribus episcopis, qui commonefacerent illum, ut veniret, & satisfaceret de illis, quæ in concilio illi ingerebantur. Quo adhuc renuente, directæ sunt literæ à sacro concilio ad illum, quibus iam tertio vocatus est, ut in sacrum illud concilium dignaretur venire ad satisfaciendum simul & reuerendissimo Eusebio episcopo, & iis quæ illi tunc ingerebantur. Similiter responsurus & illis qui illic aduersus illum alios accusatorios dederant libellos, aliàs si post tertiam (dicunt patres) hanc regularem vocationem ex omni parte nullam habentem suspicionem ad veniendum distuleris, præsens sancta synodus ad illum veniet modum, quæ contra pertinaces & contemptores synodalis vocationis seruari solet, &c.

Et cum adhuc in sua permaneret pertinacia, Paschasius episcopus, & cum ipso Lucentius episcopus, & Bonifacius presbyter tenentes locum sanctissimi & beatissimi archiepiscopi apostolicæ sedis senioris Romæ Leonis Papæ, pronunciauerunt.

Manifesta facta sunt, quæ à Dioscoro quondam Alexandriæ episcopo commissa sunt aduersus sanctarum regularum ordinem, & ecclesiasticam disciplinam, tam ex ijs, quæ dudum examinata sunt in priore confesso, quæ ex ijs quæ hodie acta sunt. Hic enim, ut plura intermittamus, Eutychem similia sibi sapientē, & regulariæ

à proprio damnatum episcopo, id est, sanctissimo Flavianiano, præsumens sibi primatum irregulariter in communione suscepit priusquam consideret in Epheso cum Deo amatissimis episcopis. Sed & illis quidem apostolica sedes veniam præstitit de his, quæ ibi nõ voluntarie ab eis gesta sunt, qui hætenus permanerunt obediētes sanctissimo archiepiscopo Leoni & omni sancto & vniuersali concilio. Hic autem & hætenus permansit glorians in eis, pro quibus eum oportebat gemere, & se terræ prosternere. Super hæc nec epistolam beatissimi Leonis Papæ ad sanctæ memoriæ Flavianum scriptam legi permisit, etsi cum iuramento fieri lectio-nem promiserit. Sed quoniam secundis excessibus priorem iniquitatem valde transcendit, præsumpsit enim & excommunicationem dicere aduersus sanctissimū Archiepiscopum magnæ Romæ Leonem: in super etiam & multi libelli multis eius pleni iniquitatibus contra eum in sancto & magno concilio oblati sunt, & semel & 2. & 3. regulariter vocatus minime voluit obedire, & hos, qui à diuersis concilijs regulariter damnati sunt, contra diuinas leges suscepit, ideo ipse contra se elicit sententiam sepius ecclesiasticos conculcans canones. Vnde sanctissimus Archiepiscopus magnæ Romæ Leo per nos, & per præsentem sanctam synodum vnà cum ter beatissimo & omni laude digno beato Petro apostolo, qui est petra & crepido catholicæ ecclesiæ, & ille, qui est rectæ fidei fundamentum, nudauit eum tam episcopatus dignitate, quàm etiam & ab omni sacerdotali alienauit ministerio.

Tunc Anatholius archiepiscopus Cōstantinopolitanus dixit: Hęc eadē apostolicæ sedis per omnia sapiens concors sententię efficior. Similiter & omnes dixerunt cōsentientes sententię legatorum apostolicæ sedis.

Post hæc sacrum concilium epistolam ad Valentinianum & Marrianum Imperatores misit, rationem reddens omnium, quę in his tribus actionibus gesta sunt in depositionem Dioscori, huius causas in eadem epistola breuiter complectens, vt Dioscori malitiam, & in eū prolata iustæ sententię sinceritatem considerarent.

Miserunt patres & aliam epistolam ad sanctę memo-

riæ Pulcheriam Augustam, quæ idē quod in præcedenti continet argumentum.

Deinde subiectum est edictum, siue leges Martiani Imperatoris ad Constantinopolitanos ciues, quo interduntur & prohibentur disputationes Christianorum cum Paganis, & Iudæis. Quas leges beatissimus Papa Leo in suis cōfirmavit epistolis, & confirmantur Chalcedonenis concilij edita, atque statuta.

Extat in hac actione etiā relatio sanctę synodi Chalcedonenis ad Leonem papam de omnibus gestis generaliter in synodo. Quæ vniuersa postulant confirmari auctoritate apostolica, vt late ponitur in epistola, quę incipit: Repletum est gaudio os nostrum &c. Et inter alia, hæc subiiciuntur. Hęc sunt, quæ tecum, qui spiritu præsens eras, & placere tanquam fratribus deliberasti, & qui penè per tuorum vicariorum sapientiam videbaris nobis, effecimus. In dicauimus verò, quia & alia quædam pro rerum ipsarum ordinata quiete, & propter ecclesiasticorum statutorum definitiuius firmitatē, scientes quia & vestra sanctitas addiscens, & probatura & confirmatura est eadem. Rogamus igitur, & tuis decretis nostrum honora iudicium. &c.

Ad quam epistolam respondet Leo, & confirmat acta huius synodi, excepto decreto primatus Cōstantinopolitane ecclesiæ supra Alexandrinā & Antiochenā: & est inter epistolas Leonis epistola 59. quæ incipit: Omnem quidem fraternitatem vestram, &c.

Actio quarta.

Congregato sancto & vniuersali concilio, &c.

Primo, iudicum & senatus iussu lecta sunt corā synodo, quę in præcedentibus actionibus acta fuerāt. Deinde iudices & senatus dixerunt: Singuli reuerēdissimi episcopi, qui hic conuenerunt, doceant, si expositio 318. Patrum, qui olim in Nicæa collecti sunt, & post hæc 150. qui Constantinopol. congregati sunt, consonant epistolæ reuerēdissimi papæ Leonis. Anatholius archiepiscopus Constantinopol. dixit: Non solum illis consonat epistola sanctissimi Leonis papæ, sed & ijs quæ in Epheso sub beatissimo Cyrillo gesta sunt ab vniuersali & sancto cōcilio. Hoc idem vicarij sedis apostolicæ cum om-

alibus aliis episcopis dixerunt.

Illyriciani & Palæstini episcopi, qui in 2. actione cum legeretur epistola Leonis papæ (vt diximus) dubitare cœperant super verbis illis iam recitatis consequenter dixerunt: Nos sanctorum patrum 318. qui in Nicæa cœuenerat fidem semper seruauimus, & seruamus. Sequimur & 150. patrum nullo modo dissonantem, Consentimus etiam actis & constitutis in prima synodo Ephesina. Sed & lecta est vobis epistola beatissimi Archiepiscopi Romani Leonis in plurimis recte habens & prædictis consonans, & consentimus. Aliqua autem vobis ex ipsa apparuerunt verba, vt partitionem & separationem aliquam à diuinitate carnis domini & saluatoris nostri Iesu christi, quam sibi adunauit de sancta virgine Maria, demonstrantia, de quibus paulo ante dubitabamus. Sed cum iam à sanctissimis vicariis locum tenentibus eiusdem sanctissimi Leonis edocti simus, quia talia verba nullam partitionem in Domino & saluatore nostro Iesu Christo, sed vnum eundemque dominum filium Dei indicant, consentimus.

Deinde surrexerunt aliqui episcopi Aegyptiæ regionis pro tota illa prouincia, & suam confessionem in scriptis dederunt, in qua secundum fidem à sanctis prædictis conciliis expositam fatebantur se credere, epistolæ auté Leonis papæ nolebant subscribere. Ob idque magna est concertatio & tumultus in synodo, vt compellerent illos Leonis papæ epistolæ subscribere, aut regularem damnationem, vt excommunicati, susciperent: indignè ferentes patres, vt decem homines præiudicium facerent synodo sexcentorum patrū, & catholice fidei. Illi verò instanter clamabant misericordiam petentes, vt concederetur illis à sancta synodo à tali subscriptione vt supersedere possent, quoadusque esset electus Archiepiscopus pro ecclesia Alexandrina, cuius consensum (vt mos in Aegypto erat) episcopi debebāt expectare, vt tale quid possent deliberare. Sin auté quod in concilio fieret archiepiscopus Alexandrinus, & tunc subscriberent, & consentirent. Tandem datis fidei iuramentis quæ nõ exirent de ciuitate, quoadusque acciperet episcopum Alexandria, quando nõ vt repugnarent catholice fidei,

nec vt non obtemperarent synodo, subscribere in præfenti distulerint, eorum petitioni sacra annuit synodus.

Extat in fine huius actionis epistola Pseudo Archimandritarum hæreticorum quam protulerunt in concilio pro restitutione Dioscori. Quæ cum legeretur, omnes episcopi clamarunt: Anathema Dioscoro. Dioscorū Christus deposuit. Istos foras mitte. Petitiones istas synodum audire nõ licet. Qui damnatus ab omni synodo episcopum nominare non licet, &c. Et sic absoluta est actio quarta.

Actio quinta.

In ista actione committitur quibusdam episcopis cum vicariis apostolicæ sedis & Anatholio archiepiscopo Constantinopolitano, vt definitionem de fide inter se ordinarent, cui omnes postea assentiri deberent, in quo decreto quæ à 318. patribus in Nicæa, & quæ à 150. in synodo Constantinopolitana prima statuta sunt, similiter & gesta in synodo Ephesina prima cœgregata sub Cælestino papa, & Cyrillo archiepiscopo Alexandria, reuocantur & recipiuntur. Similiter & epistola Leonis papæ ad Flavianum pro expugnanda prauitatis Euty-chis perfidia, missa recipitur à sancta synodo: & nihil præterea.

Actio sexta.

Conueniente sancta & vniuersali synodo, &c. Ad hanc actionem venit Imperator Martianus, qui Græce & Latine sanctam allocutus est synodum, cuius orationis eadem ferè sunt, quæ in prima actione (vt annotauimus) ad synodum verba fecit. Post verò allocutionem, lecta est Imperatori definitio fidei, quæ in actione quinta fuerat prolata.

Et post lectionem definitionis extant subscriptiones episcoporum, & multi pro absētibus episcopis subscripserunt. Paschasius episcopus vice domini mei beatissimi atque apostolici viri vniuersalis ecclesie papæ vrbis Romæ Leonis, synodo præsidēs statui, consensu, & subscripsi. Similiter & alij duo vicarij beatissimi Leonis papæ dixerunt, & subscripserunt. Cōsequenter & alij episcopi subscripserunt.

Summa Chalced. Concilij

Post hæc idem piissimus Imperator ad sanctam synodum dixit: Pia & catholica fide à sancta & vniuersali synodo secundum patrum expositionem declarata, iustum simul & expediens esse nostra tranquillitas approbavit, omnem de cætero contèrionis occasionem de sancta fidei religione penitus amputari. Siquis igitur idiota, vel militaris, vel clericus publice de fide turbam congregans, sub obtentu disputationis tumultum fecerit, sciat, quia si quidem idiota sit, ab vrbe regia expelletur: militaris vero & clericus gradus sui periculum sustinebunt, & pœnis aliis subiacebunt. Tunc omnes clamauerunt: Multos annos Imperatori. Multos annos Augusto pio & christiano. Augustæ orthodoxæ multi anni &c. Dioscoro anathema &c.

Imperator ad sanctam synodum dixit: Quædam capitula sunt, quæ ad honorè vestræ reuerentiæ vobis seruauimus, decorum esse iudicantes à vobis hæc regulariter potius formari per synodum, quam nostra lege sanciri. Et iubete piissimo principe lecta sunt capitula, quæ superfluum iudicauimus recenseri, ut potè quod primum caput sit can. 4. & 2. c. sit 3. can. & 3. c. sit can. 5. huius concilij, & in aliis sæpe repetitus.

Actio septima.

In ista actione agitur de cõcordia duorum episcoporum iam inter se composita super quibusdam parochiis, quam postulant à sancto concilio (ut permaneat) confirmari: quod & factum est. Et nihil præterea.

Actio octaua.

Residente sancto concilio ante cancellos sanctissimi altaris, reuerendissimi episcopi clamauerunt: Theodoretus modo anathematizet Nestorium. Theodoretus dixit: Ego preces meas obtuli piissimo Imperatori, & libellos obtuli reuerend. episcopis agètibz locum archiepiscopi Leonis: & si vobis placet, legatur coram vobis, ut sicut sapio cognoscatis. Episcopi clamauerunt: Nihil relegi volumus, modo anathematiza Nestorium. Theodoretus dixit: Ego ab orthodoxis nutritus sum: orthodoxe prædicaui & docui: & non solum Nestorium & Eutychem, sed & omnem hominem, qui recte nõ sapit, aduersor. Episcopi dixerunt: Clare dic, anathema Nesto-

rio, & dogmatibus eius anathema. Tandem compulsus est, ut expresse & clare Nestorium & Eutychem, omnem hæreticum, & omnem hominem, dicentem vel opinantem duos filios, & eos, qui non dicerent Dei genitricem virginem Mariam, anathematizaret. Quod cum dixisset, omnes episcopi clamauerunt: Theodoretus dignus est sede ecclesiæ. Orthodoxum ecclesiæ pastorem recipiat, orthodoxum doctor ecclesiæ recipiat. Archiepiscopo Leoni multos annos. Post Deum Leo iudicauit. Et sic decretum est à sancta synodo, ut Theodoro ecclesiæ sua restitueretur, à qua fuerat & eiecctus, & ab episcopatu exclusus.

Theodoretus iste fuerat suspectus de Arriana heresi, quæ Iudex im-
de causa apparet fuisse depositus. Et ob hoc cum (ut est vide-
re supra in actione prima huius concilij) cum accusaretur Dio-
scorus ab Eusebio & Theodoro, ille conquirebatur, & per-
missus fuerit à iudicibus & senatu Theodoretus concilium in-
trare, qui nec episcopus erat. Insinuans illum fuisse iam depo-
stitum, quia hæreticus. Hoc idem magis apparet ex sententia Theo-
dosi iunioris lata in concilio Ephesino profano, ubi exclusit il-
lum ab episcopatu, & pari modo prohibuit scripta Theodo-
reti legi sicut & Nestorii Arriani: & ob hanc causam patres
in ista actione tanto clamore insurrexerunt in prædictum Theo-
doretum, quoad usque fidem suam palam & manifestam face-
ret, quod & fecit, addens etiam quod ille subscribebat episto-
la Leonis papæ, unde ut per omnia orthodoxus à synodo rece-
ptus est.

Actio 9. & 10.

Conueniente sancta & vniuersali synodo &c. Ibas reuerendus episcopus, qui fuit Edesenæ ciuitatis episcopus dixit: Iniustitiam ab Eutyche & falsa signèta perpeffus absens à quadraginta mansionibus & condemnatus, huc adueni impetrare clementiam &c.

Deprecor igitur vos, ut cognoscatis quam falsam accusationem pertuli, & calumniam à quibusdam clericis. Iubete omnia quæ per absentiam meam in Ephelo sub Dioscoro gesta sunt euacuari: & iustitiam mihi seruari, qui sum in nullo culpabilis: & reddi mihi episcopatum pariter & ecclesiam &c.

Accusabatur Ibas, quod publice coram clero & populo dixisset, Nõ in iudeo Christo factò Deo. Et etiã quod

Cyrrillum vocasset hæreticum.

*Iba accusa-
tio.*

*Sententia
pro Iba epi-
scopo.*

Examinatus tamen Ibas præsentibus & instantibus accusatoribus suis, talem audiuit sententiam. Paschasinus & Lucentius episcopi, & Bonifacius presbyter tenentes locum sedis apostolicæ. Qui a missi apostoli semper in synodis prius loqui, & confirmare soliti sunt, per Paschasinum dixerunt: Relectis chartis agnouimus ex sententia reuerendissimorum episcoporum Ibam reuerendum innoxium approbari. Relecta enim eius epistola cognouimus eum orthodoxum: & ob hoc decernimus ei honorem episcopatus restituendum, & ecclesiam à qua iniuste & absens expulsus est reparandam. De sanctissimo igitur episcopo Nono, qui pro eo paulo ante factus est, existimationis erit venerabilis episcopi Antiochenæ ecclesiæ, quid oporteat de eo statui, & cætera. Omnes episcopi clamauerunt: omnes eadem dicimus. Nestorium modo anathematizet: Eutychem & eius dogma modo anathematizet: Ibas reuerendus episcopus dixit. Et iam in scripto anathematizati Nestorium, eiusque dogma, & nunc anathematizati cum decies milies. Anathema Nestorio & Eutychi. Et omnem eum, qui non sapit sicut hæc sancta synodus anathematizet. Gloriosissimi iudices dixerunt: Quæ iudicata sunt a sancta synodo de Iba Reuerend. episcopo, propriam fortitudinem retinebunt. Et sic absoluta est actio decima.

Actio undecima & duodecima.

In istis duabus actionibus agitur causa inter Balsianum & Stephanum, contendentes de episcopatu ecclesiæ Ephesinæ, & definitum est, ambos esse remouendos, quia præter regulas episcopi facti fuerant, & alterum episcopum ordinari: prædictos vero habere episcopi dignitatem, & a sanctissima Ephesina ecclesia nutriendos. In 13. & 14. actionibus tractatur de compositione quorundam episcoporum, & præterea nihil.

Actio decimasexta.

Conueniente sancto & vniuersali concilio, residenti- bus omnibus ante altaris cancellos sanctæ martyris Euphemie, vicarij sedis apostolicæ ad iudices dixerunt: Hæsterna die postquam potestas vestra surrexit, & humilitas

nostra vestigia vestra secuta est, quædam gesta facta dicuntur, quæ nos & præter canones ecclesiasticos, & disciplinam æstimamus effecta. Poscimus ergo, vt vestra magnificencia relegi hæc præcipiat, vt omnis fraternitas inspiciat vtum iusta, an iniusta sint ea quæ gesta sunt. Iudices dixerunt: Relegantur. Beronicianus vir deuotus, secretarius diuini consistorij legit sic:

Definitiones sanctorum patrum sequentes vbique & regulam, & quæ nunc relecta sunt 130. Deo amantissimorum episcoporum, qui congregati sunt sub piæ memorie Imperatore maiore Theodosio in regia ciuitate Constantinopoli, cognoscentes & nos eadem definiuimus de priuilegijs eiusdem Constantinopol. ecclesiæ nouæ Romæ. Etenim sedi senioris Romæ propter imperium ciuitatis illius patres consequenter priuilegia reddiderunt. Et eadem intentione permoti cæterum quinquaginta Deo amantissimi episcopi æqua sedi nouæ Romæ priuilegia tribuerunt, rationabiliter iudicantes imperio & senatu urbem ornatam æquis senioris Romæ priuilegijs frui, & in ecclesiasticis, sicut illa, maiestatem habere negotijs, & secundam post illam existere: & vt his qui de Ponto sunt, & de Asia, & de Thracia diocæsi- bus Metropolitanos solos: rursus autem & qui inter Barbaros sunt episcopos præfatarum diocæsum ordinari à prædictæ Constantinopol. sedis ecclesia, quippe vt vnusquisque Metropolita præfatarum diocæsum cum episcopis suæ prouinciæ ordinet suæ religionis episcopos, sicut diuinis canonibus est præceptum. Ordinari autem (sicut dictum est) Metropolitanos præfatarum diocæsum à Constantinopol. Archiepiscopo, decretis consonis secundum morem factis, & ad eum relatis. Anatholius episcopus Constantinopolis definiens subscripsi. Maximus episcopus Antiochiæ definiens subscripsi, & cætera. Lucentius episcopus apostolicæ sedis vicarius dixit:

Primo gloria vestra perpèdat, qua circūuentione cū episcopis sanctis gestū sit, vt nō cōscriptis canonibus quorū mentionem fecerunt, subscribere sunt coacti. Episcopi clamauerunt: Nemo coactus est. Lucentius episcopus sedis apostolicæ dixit: Accedit ad cumulum, quod trecentorum decem & octo constitutionibus postpositis, cen-

tum quinquaginta in synodicis canonibus non habentur, mentionem tantum fecisse noscuntur, quæ dicunt ante octoginta prope annos constituta fuisse. Si ergo his temporibus in hoc beneficio vñ sunt, quid nunc requirunt? Si nunquam vñ sunt, quare requirunt? Actius archidiaconus ecclesiæ Constantinop. dixit: Si de hoc capitulo aliquod mandatum acceperunt, proferat. Bonifacius presbyter sedis apostolicæ vicarius dixit: Beatissimus & apostolicus vir Papa inter cætera hoc nobis mādauit, & ex chartula recitauit, sanctorum quoque patrum constitutionem prolatam, nulla patiamini temeritate violari, seruantes omnimodo personæ nostræ in vobis, quos vice nostra transmisiimus, dignitatem. Ac si qui forte ciuitatum suarum splendore confisi aliquid sibi tentauerint vsurpare, hoc qua dignum est constantia, retundatis. Iudices dixerunt: Vtraque pars canones proponant. Paschasius vicarius sedis apostolicæ recitauit canonem sextum concilij Nicæni, & secundum canonem Constantinopolitani concilij, & alios recitauerunt canones vicarij sedis apostolicæ, vbi decernitur sedem Romanam esse in omnibus & per omnia primam, & post illam secundum habere gradum Constantinopol. Quæ quæstio valde inter vicarios sedis apostolicæ ceterosque episcopos controuertitur. Tandem iudices dixerunt: Ex his quæ gesta sunt, vel ab vnoquoque deposita, perpendimus, omnem quidem primatum & honorem præcipuum (secundum canones) antiquæ Romæ Deo amantissimo archiepiscopo cōseruari. Oportere autem archiepiscopum Constantinop. eisdem primatibus honoris, & ipsum dignum esse, & potestatem habere ordinare Metropolitanas in Asiana & Põtica, & Thracia diocæsisibus, hoc modo, vt electi à clericis cuiuscunque Metropolis episcopi referantur ab eligentibus archiepiscopo Constantinop. vt penes eum sit (si velit) hunc qui electus est confirmare, repudiare ve. &c. Episcopi dixerunt: Hæc omnes dicimus. Hæc omnibus placet. Lucentius episcopus sedis apostolicæ vicarius dixit. Sedes apostolica nobis præsentibus humiliari non debet. Et ideo quæcunque in præiudicium canonum vel regularum hesternæ die gesta sunt non absentibus, sublimitatem vestram petimus, vt circumducatur.

duci iubeatis, sin aliàs contradicção nostra his gestis in hæreat, vt nouerimus quid apostolico viro vniuersalis ecclesiæ Papæ deferre debeamus, vt ipse aut de suæ sedis quæ absque iniuria, aut de canonum euerfione possit ferre sententiam. Episcopus Sebastia dixit: Omnes in sententia vestra magnificentia permanemus.

CONCILIUM VENETICUM prouinciæ geruntur. Inualidæ Concilium Veneticum. Ie, sub Leone Papa, in quo pauci episcopi conuenerunt, qui statuerunt 16. Canon. In quibus agitur de regula ecclesiæ, que sacerdotibus (donate domino) credita est, & de distinctione, cuius cura non sine eorum culpa vitata torpescit. Et ea quæ in priorum patrum statutis ab eis visa sunt omiſsa, & procedente tempore ex nimia licentia prælabete seculari libertate præsumpta, statutis saluberrimis in hac synodo sancita sunt. Quæ omnia, quia abudè in superioribus adscripta sunt, ex industria subticemus.

Einis concilij Venetici.

CONCILIUM TURONEN. prouinciæ Turonon. Interfuerunt octo episcopi, continet 13. canones, quorum summa hæc est.

Primum hortatur clericos ad castitatem, nam si laico abstinentia imperatur, vt possit orationi vacans exaudiri, quanto magis sacerdotibus, qui omni momento parati esse debent, sacrificium offerre pro populo cum omni munditia & puritate.

Secundo hortatur eos ad abstinentiam. Alij continent regularem institutionem clericorum.

In vltimo clericis prohibet vsuras.

Decreta Hilarij Papæ.

Hilarius, natione Sardus, ex patre Crispino, sedit ann. do. 486. Hic Pontificibus successoris substituti, & laicis inuestiendi potestatem abrogauit, & epistolæ de fide catholica per vniuersum Orientem sparsit. Confirmans tres illas vniuersales synodos, Nicænam, Epeſinam, & Chalcedonensem, & damnauit Eutychem & Nestorium, & eorum sequaces. Approbauitque dominationem & principatum sanctæ ecclesiæ catholicæ & Apostolicæ.

Sub hoc celebratum est conciliū Romanū 50. ferè episcopis ibidè congregatis, & statuerunt aliquot canones.

Romanum concilium

Primò, vt canones Nicæni concilij, & Apostolicæ se-
dis decreta custodiantur.
2. q. 1. Nulli fas.
D. 34. Curandum est.
D. 55. Pœnitentes vel in scy.
8. q. 1. Plerique.
Nullus episcopus eligat sibi successorem.

Secundò, vt bigami, aut vidua, aut corrupta mariti ad gradus ecclesiasticos non accedant.
Tertio, vt pœnitentes, aut in scij literarum siue defœu membrorum, aut decisione alicuius minus habentes, ad superiorem ordinem non accedant.
Quartò, vt nullus episcopus sibi eligat successorem, ad petitionem episcoporum Tarraconensium. Nam episcopus Barchinonensis post mortem suam velut iure hæreditario voluit Irenæum successorem in ecclesia derelinquere, Quibus Hilarius respondit ex sententia episcoporum, qui in ipso concilio sunt congregati per subiecta capita.

Primùm, quòd nullus ordinetur episcopus sine consensu metropolitani episcopi.
Secundùm, vt nullus episcoporum, relicta vna ecclesia, ad aliam transeat.

Scriptit duas epistolas ad quosdam episcopos, aliqua errata eorum emendare volens, nihil tamen continent notatione dignum.

Decretum Hilarij iuxta Gratianum.

Vbi pars est corporis, est & totum. Eadem ratio est in corpore domini, quæ in Manna, quod in eius figura præcessit. De quo dicitur, Qui plus collegerat, non habuit amplius: neque qui minus parauerat, habuit minus. Non enim est quantitas visibilis in hoc æstimanda mysterio, sed virtutis sacramenti spiritualis.

Decreta Simplicij Papæ.

an. do. 471. Simplicius Pont. 47.

Simplicius, natione Tiburinus, ex patre Castino, sedit annos 15 mensem vnum, dies 7. Hic urbem Romam in quinque ecclesias distribuit, quarum prima Petri, secunda Pauli, tertia Laurentij, quarta Ioannis Laterani, nunc in crbe prima, quinta Maria maioris. Tum Constantino episcopo damnato, ecclesiarum omnium primam Romam esse declarauit. A laicis ecclesiasticum beneficium recognosci noluit.

Hic scripsit aliquot epistolas ad quosdam episcopos.

In quarum secunda ad Ioannem Rauennatem, episcopum, habetur illa regula iuris:

Priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate.

In tertia ad Florentinum, & Seuerum episcopos scribit, quòd de reditibus ecclesiæ, vel oblatione fidelium, sola episcopis ex his vna portio remittatur, Duæ ecclesiasticis fabricis, & erogationi pauperum profuturæ, à presbytero sub periculo sui ordinis ministrantur, Vltima clericis pro singulorum meritis diuidatur.

Finis decreti Simplicij Papæ.

Decreta Felicis tertij Papæ.

Felix Romanus, ex patre Felice presbytero, sedit annos octo, menses vndecim: dies septemdecim. Fuit temporibus Odoacris Regis vsque ad tempora Theodorici Regis.

Hic cum intellexisset Petrum Eutychnum ob hæresim ante in exilium pulsum, ab Achatio Constantinopol. episcopo reuocarum, fraudem subesse veritus, autoritate Se. apo. ac consilio bene sentientium approbata, Petrum, & Achatium damnat. Post annos verò tres cum Zenon Imperator fidem faceret, hos homines pœnitere: Felix eò misit episcopos duos Messenum & Vitalem, qui (re cognita) damnatos absoluerunt. Hi itaque Heracleam ciuitatem ingressi pecunia corrupti, nihil ex sententia Felicis egere. Vnde Pontifex indignatus, habitata (de more) synodo, hos, vt præuicarios & simoniacos, à communionem deiecit. Messeno tamen pœnitentiæ tempus adscriptum est, quia errorem suum confitebatur.

Hic congregauit Synodum multorum episcoporum & presbyterorum, eò quòd in Africâ rebaptizarentur episcopi, & presbyteri, & diaconi. In quo primum statuitur, rebaptizatos, episcopos, diaconos, presbyteros, in pœnitentiâ manere vsque ad diem obitus sui, & non communicare orationi fidelium, & catechumenorum, & communio laicâ tantum in morte illis est reddenda.

Alij verò per tres annos sint inter audientes, & septem annis pœniteant, & duobus annis non sinantur oblationes offerre.

Scripsit epistolam Aquatio, in qua eum deposuit, & damnauit propter Eutychnorum communionem.

Scripsit & aliam ad Zenonem episcopum Italiae,

2. q. 1. Priuilegium.

12. q. 2. De reditibus.

Item Greg. Maximiano episcopo.

an. do. 486.

Felix 3. Põr. 48.

De cõf. d. 4.

Eos quos.

In conc. N.

e. eno. ca. 4.

14. q. 7.

Qui in qua

libet.

In conciliis.

Concilium TARRAGONENSE Huiusmodi ius etiam tempore celebratum est, prouinciale, decem episcopis congregatis. Fuit concilium anno sexto Theodorici regis. In quo.

Primo cauetur conuersatio inter foeminas & clericos & monachos, etiam si earum curam ratione parentela gerant.

24. q. 4. **Canonum statu** Secundo, vt quicumque in clero esse voluerit, emedi vilius, & vendendi carius, studio non vtatur.

24. q. 5. **Si quis clericus** Tertio, vt quantum clericus praestiterit, tantum recipiat. Quarto, quod nullus clericus vnquam iudicet criminalia: diebus vero dominicis nec etiam ciuilia, sed vt tantum Deo statuta solennia peragat.

15. q. 4. **Nullus episcopus** Quinto, vt qui in metropolitana ciuitate episcopus non fuerit ordinatus, post duos menses se metropolitana no praesentet.

D. 65. **Si quis** Sexto, vt episcopus contemnens venire ad synodum metropolitanam vocatus, excommunicetur.

D. 18. **Si quis episcopus** Septimo, vt episcopi annuatim dioecesim visitent, & bannum. 10. q. 1. siliicas destitutas restituant, & non nisi tertiam partem de Decretum parrochiis accipiant.

15. q. 2. **Obsecundum.** Octauo, quod clericus nullus accipiat munera pro iudiciis.

Nono, quod monachus missus alicubi ministerium clericatus agere non praesumat, nisi cum abbatis imperio, nec negociator existat. 16. q. 1. Monachi.

12. q. 5. **Sicut De con-** Decimo, vt si episcopus intestatus decesserit, inuentarium de rebus eius fiat, & nullus exinde aliquid auferat.

se. d. 5. **Di-** Citat & Gratianus ex hoc Pontifice, quod nullus confirmetur bis, aut ter, sicut nec baptizatur.

Explicit concilium Tarraconense.

Decreta Gelasi papae.

an. do. 494. **Gelasius** Gelasius, natione Apher, ex patre Valerio, sedit annos quatuor, menses octo, dies 18. temporibus Theodorici Regis & Zenonis Augusti. Hic sanctitate, doctrina, & pauperum dilectione clarus, Manichaeos, libros eorum combustis, proseripsit, vtriusque Testamenti libros, ac doctorum scripta, ab ambiguis Autentica separauit. Ordinum sacrorum administrationem a mense Decembri, quatuor temporum sabbatis attribuit, episcopos 67. creauit. Ca-

nonem, & Praefationes Missae, Profas, & Hymnos cantibus miscuit. Imperatore excommunicato, eundem excommunicari posse probauit. Sub eo Honoricus Saenus Vandalorum Africæ rex, Arrianorum fauore infideles gladio, flammaque saeuendo fatigatus, 495, relegatis, ecclesias, & bona Arrianis tradidit.

Scriptit epistolam ad episcopos per Lucaniam & Brutios, In concilio & Siciliam constitutos, in qua 30. decreta continentur, 522. quae omnia longum esset recensere, praesertim cum superioribus sparsim adscripta sunt.

Scriptit & aliam epistolam ad episcopos Siciliae, in qua ita habetur:

Præfulum nostrorum autoritas emanauit, vt facultates ecclesiae episcopi ad regendum habeant potestatem, ita *26. q. 3. Praesulum.*

tamen vt viduarum, pupillorum, atque pauperum, necnon & clericorum stipendia distribuere debeant. Hoc etiam eis statuimus dari, quod hactenus decretum est, reliquum sibi episcopi vendicent, vt (sicut antea diximus) peregrinorum, atque captiuorum largitores esse possint.

In quodam Tomo, quem Gelasius fecit de vinculo anathematis super acta concilij Chalcedonensis sunt aliqua annotatione digna.

Primum, Chalcedonen. Synodum admittendam, excepto decreto illo de privilegio ecclesiae Constantinopolitanae, cui repugnarunt Vicarij Apostolicae sedis ea praesidentes.

Secundo, videtur fauere sententiae, quam Hieronymus habet de obseruantia legalium, quam Petrus simulauit, inquit enim sic: Sanctus Petrus primus apostolorum, sic existimans noui testamenti gratiam praedicandam, vt à legis veteris non recederet institutis, quaedam per simulationem legitur inter Iudaeos Gentilesque gelsisse.

Tertio, Ponit illud Matthei de peccato in spiritum sanctum, & illud Ioannis 5. Est peccatum ad mortem & cetera. de eo peccato, quod vsque ad mortem durat. Nam nullum (inquit) est peccatum, pro quo, aut non oret ecclesia remittendum, aut quod, data sibi diuinitus potestate, desistentibus ab eodem, non possit absolueret, vel poenitentibus relaxare, cui dicitur: *Gal. 2. Explicatur locus Matthei 12. de peccato in spiritum sanctum.*

gaueris, &c. Loquens etiam de vinculo anathematis dicit, quod ecclesiastica sententia eos tantum & præuaticatores obligat.

Acta in synodo nõ forma, sine auctoritate Pape. Habet etiam, quod quæcunque cuiuscunque synodi acta, nisi per Ro. Pont. confirmentur, nullum habeat robur. Totum (inquit) in sedis Apostolicæ positum est potestate. Ita quod firmavit in synodo sedes Apostolica, hoc robur obtinuit. Quod refutauit, habere non potuit firmitatem, & sola rescindit, quod præter ordinem congregatio synodica putauerat usurpandum.

Qualiter sint intelligendæ comminationes diuine. Hiere. 47. Luc. 10. Quinto dicit, quod comminationes, quæ sunt in sacris literis, sunt intelligendæ, quandiu permanserint in statu rationis, quo fiunt. Sic inquit, Tyrus, & Gaza, Beryton, & Aegyptus, pronüciatæ sunt peritura, quas postea per euangeliũ nouimus esse saluatas. Perierunt itaque duplici modo, aut permanentes in eo, quod talẽ sententiam susceperunt, aut deficientes ab eo, quo tales fuerant, & incipientibus esse, quo non tales fuerant.

Explicatur locus Esa. 6. Sexto, Et super illud Esaia, Claude oculos eorum, vt videntes non videant, &c. Sic etiã inquit, De gente Iudaorum prophetatum est, Claude oculos, &c. ne vnquã conuertantur, & sanem illos, &c. Hic etiam correctio & emendatio interdicta monstratur, & resipiscendi quoque spes prorsus abscinditur. De quo tamẽ populo Apostolos, & ecclesiam primitiuam nouimus processisse, & tot milia hominum vna die baptismate fuisse saluata.

Fuerunt olim aliqui reges & sacerdotes. Gen. 14. & Heb. 7. Dicit, quod fuerunt hæc ante aduentũ Christi, vt quidam figuraliter, adhuc tamen in carnalibus actibus constituti, pariter reges existerent, & pariter sacerdotes. Quod sanctum Melchisedec fuisse, sacra prodit historia. Quod in suis quoque diabolus est imitatus, vt pote qui semper, quæ diuino cultui conuenirẽt, sibi met tyrannico spiritu vindicare contendit, vt Lagani Imperatores, iidem & maximi Pontifices dicerentur. Sed cum ad verum ventum est regem eundem atque Pontificem, vltra sibi nec Imperator Pontificis nomen imposuit, nec Pontifex regale fastigium vendicauit. Quamuis enim membra ipsius, id est veri regis atque Pontificis, secundum participationem naturæ, magnifice vtrumque in sacra generositate sumpsiße dicantur, vt simul regale ge-

1. Pet. 2.

nus, & sacerdotale subsistant: quoniam Christus memor fragilitatis humanae, quod suorum saluti congrueret, dispensatione magnifica temperauit, sic actionibus propriis, dignitatibusque distinctis officia potestatis vtriusque discreuit, suos nolens medicinali humilitate saluari, non humana superbia rursus intercipi, vt & Christiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro temporalium cursu rerum Imperialibus dispositionibus vterentur, quatenus spiritualis actio à carnalibus distaret incurfibus, & ideo militans Deo, minime se negotiis secularibus implicaret, ac vicissim non ille rebus diuinis præsidere videretur, qui esset negotiis secularibus implicatus, vt & modestia vtriusque ordinis curaretur, ne extolleretur vtroque suffultus, & competens qualitatibus actionum specialiter professio aptaretur. Ex quibus (inquit) aperte colligitur, à seculari potestate nec ligari prorsus, nec absolui posse Pontificem.

Misit etiam epistolam eloquentem & elegantem ad Faustum magistrum, fungentem legationis officio Constantinopolis, in qua docet nullũ absolui posse ab errore præterito, nisi resipiscat, Remitti culpa de præterito potest, correctione sine dubio subsequente, nam si deinceps sinitur mansura peruersitas, non est benignitas remittentis, sed consentientis assensio.

Docet enim solum Pontificem posse hæreticos damnare sine aliorum consensu, immo & quemlibet episcopum hoc posse. Et quod non opus est noua damnatione ei, qui in errorem iam aliàs condemnatum incidit, sicut iste Achatius.

Appellationes etiam oēs ad ecclesiam Ro. licere differre, ab ipsa verò nõquã appellare sacri canones sanxerunt. Aliam etiam misit epistolam ad Anastasium Augustum, in qua & fidei zelum, & charitatẽ erga proximos argute demonstrat, sic dicens: Duo sunt Imperator Auguste, quibus principaliter hic regitur mundus, Auctoritas sacra Pontificum, & regalis potestas. In quibus tanto grauius est pondus sacerdotum, quanto etiam pro ipsis regibus vel legibus hominum in diuino sunt examine rationem reddituri. Licet enim præsideas humano generi dignitate rerum, tamen præsulibus diuinarum

Post Christum diuersa sunt Pontifex, & Imperator.

2. Tim. 2.

Epistola 3.

24. q. 2. Legatur.

24. q. 1. Achatius.

9. q. 3. Ipsæ sunt. Epistola 4.

D. 96. Duo quippe.

Summa Epauenen. Concilij.

Epistola. 5.

deuotus colla submittis, atque ab eis causas tuæ salutis expectas, in que sumendis cælestibus sacramētis, eisque (vt competit) disponendis, subdi te debere cognoscis, religionis ordine, potiusquam præesse.

Exrat alia eiusdem epistola ad episcopos Dardaniæ de eiusdem Petri & Achatij iusta dānatione per sedem Apostolicam facta.

Ex hac epistola citat Gratianus duo decreta.

Primum, q̄ repeti non possunt, quæ 30. annis quietè possidentur.

Secundum, q̄ non oportet ab eorum elemosynis abstinere post mortem, quibus in vita communicare non destitimus.

Aliam etiam scripsit epistolam ad Euphemianum, in qua sanctissime & doctissime illum cohortatur ad unitatem fidei catholicæ, & vt Petrum & Achatium hæreticos habeat.

Scriptura sacra digesta.

Ordo veteris & noui testamenti, quem sancta & catholica Romana suscipit & veneratur ecclesia, digestus à Gelasio papa cum 70. episcopis superioribus iam bis relatus est.

Concilium Epauenense.

CONCILIUM EPAUENSE, tempore Gelasij primi, Papæ, est prouinciale, tempore Sigismundi Regis celebratum. Fuerunt verò. 70. episcopi in hoc concilio, in quo ediderunt 40. decreta, quæ omnia ferè ad institutionem clericorum, & episcoporum, & ecclesiarum pertinent. Sed ea, cum iam superius relata sint, maximè in concilio Agathensi, hoc loco recensere non duximus necessariū. Ex præcipuis tamen hæc summa est.

Vt episcopi venatores nō sint, nec accipitres habeāt.

Vt clerici vagi ad communionem non assumantur.

Vt alterius episcopi clericus in alia ciuitate non constituat.

Vt vnus monasterij sit vnus Abbas.

De correptione Abbatis peccantis.

Quòd clericus publicum iudicium non interpellet.

Ne illicitis horis clericus ambulet.

De pœnitentia homicidarum.

De confirmatione canonum.

Decr. Anastasij Papæ.

Finis concilij Epauenensis.

Decreta Anastasij papæ.

an. do. 498.

Anastasius secundus, natione Romanus, ex patre Fortunato, sedit annum vnum, menses. ii. dies. 24. Hic fuit temporibus Theodorici regis, & Anastasij Imperatoris, cuius tempore multi clerici ab eius cōmunionem se subtraxerunt, q̄ communicasset Photino Thessalonicensi diacono, sine consilio episcoporum & clericorū, qui communis erat Achatio, & quia occultè voluit reuocare Achatium, & non potuit. Qui nutu diuino subita morte percussus est.

Anastasius.

2. Pont. 50.

De quo

D. 19. c.

Anastasius.

Hic à Nestoriano cor

ruptus, vi-

scerū egestu

pœnas luit.

Hunc recensent aliqui inter hæreticos propter communionem Achatij & Photini diaconi. Sed de hoc diximus in controuersia. 4. supra.

Scripsit epistolam ad Anastasium Augustum, in qua hæc continentur.

Primum, q̄ non sit temere iudicandum de his, qui ad dominum migrauerunt.

Secundum, q̄ magno opere sit contentio vitanda.

Tertium, vt Imperator quoscunque potuerit, ad verā fidem pertrahat.

Quartum, vt ipse monitis apostolicis pareat.

Quintum, quòd mali ministrando sibi tantummodo nocent, non ecclesiæ sacramenta commaculent, nec eos qui per hæreticos sunt, aut baptizati aut ordinati, portio læsionis attingat.

D. 19. Se-

cundum ec-

clesiæ.

Decretum eiusdem ex Gratiano.

Qui potest obuiare & perturbare peruersos, & nō facit, nihil est aliud, quam fauere impietati eorum, nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori definit obuiare.

23. 9. 3 Qui

potest.

Decreta Symmachi papæ.

Symmachus, natione Sardinus, ex patre Fortunato, sedit annos. 15 menses septem, dies. 28. Hic fuit temporibus Theodorici Regis, & Anastasij Augusti. Fuit verò ordinatus sub contentione vnà cum Laurétio, Symmachus in Basilica Constantiniana, & Laurentius in basilica beatæ Mariæ, ex qua causa separatus est clerus, & diuisus est Senatus. Sed schismaticis superatis, Symmachus pauperum & clericorum amator & sustentator fuit. Eugenium fidelè Carthaginensem episcopum cum. 120.

an. do. 499.

Symma-

chus pōit. 57.

episcopis à Transmundo Vandalorum rege in Sardiniam proscriptū pie fouit. Hic decreuit, vt viuente Pontifice, de futuri subrogatione præsumat nemo. Hic inuenit Manichæos in vrbe, quorum simulachra & codices cremans, ipsos in exilium relegauit. Innumeras ferè basilicas sanctorum construxit & reparauit, & infinito auro & argento eas donauit.

Decreta Symmachi. Hic constituit, vt omni die dominico, & natalitijs martyri, Hymnus Gloria in excelsis diceretur, multos captiuos redemit, fecit ordinationes quatuor in vrbe, presbyteros 92, diaconos 16 episcopos 117. Sepelitur in basilica beati Petri 14. Cal. Augusti, & cessauit episcopatus dies. 7.

16. q. 1. Pofsessiones. Hic statuit bona ecclesiæ non alienari, nisi magna & pia causa exigente.

36. q. 2. Raptores. Vt raptores viduatam vel virginum ecclesiæ communiōe priuentur.

27. q. 1. Neque viduas. Vt viduæ & virgines diu in religioso proposito per tempus commoratae ultra non nubant.

1. q. 1. Nullus itaque. Vt nullus per ambitum ad episcopatum accedat.

Secunda synodus. Secunda synodus Ro. sub papa Symmacho. Congregauit Romæ synodum in basilica beati Petri, & inter cætera statuit, vt si quis, Papa superstiti, pro Romano Pontificatu cuiquam quolibet modo fauorem præstare conuincitur, loci sui honore priuetur.

d. 79. c. Siquis Papa. Item, quod si Papa, morte præuentus, non potuerit de sui successoris electione ante decernere, is consecratur episcopus, quem cunctus clerus, aut certe pars maior elegerit.

D. 19. Si transitus. Item, quod qui ambientes, vel ambientium fautores, coniuratosque prodiderit, nõ solum purgatus ab omni culpa videatur esse (etiam si fuerit particeps) verum etiam remuneratione dignissimus.

Ibidem. Siquis Papa. Aliam etiam synodum congregauit Romæ anno domini 504. In qua cauetur sub anathematis pœna, ne bona ecclesiastica alienentur.

Romana synodus. 3. Congregauit ibidem & aliam synodum, quæ dicitur Palmaris, tẽpore Theodorici, cuius iussu fuit congregata, vt Symmachus à sibi obiectis criminibus se purgaret. Extat liber eruditus & elegans Ennodij ecclesiæ Ro. diaconi pro defensione quartæ & quintæ sy. Symma-

Synodus 4. Romana. Item, quod qui ambientes, vel ambientium fautores, coniuratosque prodiderit, nõ solum purgatus ab omni culpa videatur esse (etiam si fuerit particeps) verum etiam remuneratione dignissimus.

chi papæ & 230. episcoporum.

Ex quo desumptum est huiusmodi decretum:

Nõne directa sunt verba caonum, si quis clericorū ab episcopo suo ante sententiæ tempus pro dubia suspitione discesserit, manifestam in eum manere censuram? Lex enim ecclesiastica Pontificè ab aliis accusatū, priusquam sub luce obiecta constiterit, exigit non relinqui.

9. q. 4. Nõne directa.

Item illud: Aliorum hominum causas Deus voluit per homines terminare, sed sedis istius præfulem suo sine quaestione seruauit arbitrio.

9. q. 3. Alio hominū.

Alia etiã synodus est Romæ cõgregata sub hoc Symmacho, in qua approbatur supra scriptus liber Ennodij diaconi, & ei datur eadem authoritas, quæ decretis synodorū, & ita iussus est inter actiones synodicas adscribi.

Synodus Ro.

Secundo.

Statutum est Decretū illud à multis antecessoribus synodaliter firmatum.

Oues, quæ suo pastori commissa sunt, eum nec reprehendere, nisi à fide exorbitauerit, nec vlatenus accusare possunt, quia facta pastorū oris gladio ferienda nõ sunt, quanquam reprehendenda rectè videantur.

2. q. 7. Oues quæ.

Verba sunt Eusebij pa-

Ex hac etiam synodo habetur in Decretis, quod nullus episcopus, aut clericus, ante sententiã suis bonis spoliatur, & si spoliatus fuerit, restituatur in omnibus.

3. q. 1. reinte granda,

Idem Euseb. omnib⁹ episcopis.

Fuit & alia synodus Romæ sub Symmacho tempore Theodorici Regis, ad ecclesiæ reformationem & gubernationem congregata. In qua stricte & sub pœna anathematis prohibetur:

Synodus Ro.

Ne vllus bona ecclesiæ à fidelibus oblata occupet, & quasi propria possideat sine episcopi licentia.

6. cõtra inua fores rerū ec-

Quod ferro abscindenda sunt vulnẽra, quæ fomenta non sentiunt.

clesiasticarū 16. q. 1. In ca nonibus.

Quod iniustum iudiciū, & definitio iniusta, regio metu vel iussu, aut à iudicibus ordinata non valeat.

16. q. 1. Ferro.

Extant eiusdẽ epistolæ aliquot, quas recensere superuacaneum est.

11. q. 3. Iniu stum.

CONCILIUM ILLERDEN. tempore Symmachi 8. episcoporum, habitum anno 15. Theodorici Regis, in hoc concilio statuerunt canones sequentes.

Concilium Il lerdem.

Canon. 1.

D. 50. De his. Vt clerici in obfidiōnis neceffitate poſiti à ſanguine humano (etiam hoſtili) ſe abſtineant, admittantur tamq̃ ad priſtina officia poſt 2. annos pœnitentiæ.

Canon. 2.

Quòd his, qui abortiuum faciunt vel natos ſuos extingunt, poſt 7. annorum curricula communio tribuatur.

Canon. 3.

16 q. 1. C. Quòd Monachi ſine licentia Abbatis non ordinentur. *vilitate.*

Canon. 4. De incaſtis.

35. q. 2. C. Vt hi, qui ſe incaſtus pollutione cōmaculāt (quousque *4. De his, qui incaſti.* in ipſo deſtando & illicito carnis contubernio perfeuerant) vſque ad Miſſam tantum Catechumenorum in eccleſia admittantur, cum quibus etiam nec cibum ſumere vllum chriſtianorū (ſicut Apoſtolus iuſſit) oportet. *1. Cor. 5.*

Canon 5. De his, qui altario ſeruiunt.

Hi, qui altario Dei deſeruiunt, ſi ſubito inſſenda carnis fragilitate corruerint, & Deo reſpiciente, digne pœnituerint, ita vt ſi mortificato corpore cordis contriti ſacrificium Deo offerant, maneat in poteſtate Pontificis, vel veraciter aſſictos non diu ſuſpendere, vel deſidioſos prolixiori tempore ab eccleſiæ corpore ſegregare, ita tamen, vt ſic officiorum ſuorum loca recipiant, ne poſſint ad altiora officia vltcrius promoueri. Quòd ſi iterato, velut canes ad vomitum, reuerſi fuerint, & veluti ſues in volutabris iacuerint, non ſolum dignitate officij careant, ſed etiam ſanctam communionem (niſi in exitu) non percipiant.

Canon. 6. De eo, qui viduæ, vel religioſæ Virgini ſuprum intulerit.

Qui pœnitenti Viduæ, vel Virgini religioſæ, vim ſupri intulerit, ſi ſe ob eo ſequeſtrare noluerit, pariter à cōmunionem Chriſtianorum, & conſortio ſegregentur. Si verò illa quæ vim pertulerit, ad ſanctam religionem redierit, in illo ſolo ſententia excōmunicationis teneatur, quoaduſque publice pœniteat.

Canon. 7. De his qui ſacramento ſe obligant.

23 q. 4. Qui ſacramento. Qui ſacramento ſe obligauerit, vt litigans cum quolibet, ad pacem nullo modo redeat, pro periurio vno anno à cōmunionem corporis & ſanguinis domini ſegre-

gatus, reatum ſuum eleemoſynis, ſtibus, & quantis poterit, ieiuniis abſoluat. Ad charitatem verò, quæ operit multitudinem peccatorum, celeriter venire feſtinet. *1. Petri 4.*

Canon 8. Si clericus ſeruum de Eccleſia traxerit.

Nullus Clericorum ſeruum vel diſcipulum ſuum, ad eccleſiam confugientem, extrahere audeat, vel flagellare præſumat. Quòd ſi fecerit, (donec digne pœniteat) à loco, cui honorem non dederit, ſegregetur. *17. q. 4. Nul lus clericorum.*

Canon. 9. De his, qui rebaptizati ſunt.

De his, qui in prauaricatione rebaptizati, ſine aliqua neceſſitate vel tormēto delapſi ſunt: Placuit, vt circa eos illa Nycæna ſynodi ſtatuta ſeruentur. *Can. 11. Ni cane ſynodi*

Canon. 10. De his, qui iubente Epifcopo ab Eccleſia exire contempnunt.

Qui, iubente ſacerdote, pro qualicumque culpa ab eccleſia exire contempſerit, pro noxa contumeliæ, tardius recipiatur ad veniam. *11. q. 3. Qui iubente.*

Canon. 11. De Clericis, qui in mutuam eadē prorumpunt.

Si qui clerici in mutuam eadē proruperint, prout dignitas officiorum in tali exceſſu contumeliā pertulerit, à Pontifice diſtictius vindicetur.

Canon. 12. De his, qui contra Canones ordinati ſunt.

Qui contra decreta Canonum indiſcrete Clericos vſque nunc ordinauerunt, eis dominus, vel ſancta & eccleſiaſtica charitas ignoſcat. A modo verò ſi in tali auſu proruperint, decretum Cononū, quod circa eorum perſonas ſtatutum eſt, obſeruetur.

Canon. 13. De Catholicis, qui filios ſuos hæreticorum baptiſmati tradiderunt.

Catholicus, qui filios ſuos in hæreſi baptizandos obtulerit, oblatio illius in eccleſia nullatenus recipiatur.

Canon. 14. De ſacerdote moriente.

Cum ſacerdos moritur, res eccleſiæ non diripiatur, ſed fideliter obſeruentur.

Sergius epifcopus relegi, & ſubſcripſi. Gratus epifcopus directus à domino meo Stephano epifcopo, his conſtitutionibus interfui, & ſubſcripſi. *Subſcriptio*

Ex hoc Concilio citat Gratianus quatuor Canones. *Cano. Gratiano citati* Primū, & in diebus quadrageſimæ nuptias celebrare nō licet. de hoc Concilio. *cilio.*

2. q. 4. Non oportet. Non oportet à lxx. vsque in octauam Paschæ & tribus hebdomadibus ante festiuitatem Sancti Ioannis Baptistæ, & ab aduentu domini vsque post Epiphaniam nuptias celebrare. Quod si factum fuerit, separentur.

Secundum.

2. q. 4. Presbyteri. Non prohibetur, à sacris ordinibus, qui à medicorum incisione claudus efficitur.

Tertium.

Statuitur, quomodo clericus infamatus debeat se purgare 7. testibus, & iuramento, vt fecit Leo papa coram Cæsare Carolo. Et si hoc facere non poterit, suspendatur vsque ad dignam satisfactionem.

Quartum.

De cõse. d. 4. Statuitur, quod sacerdos ad baptizandi officium & ad vestimenta altaris lauanda, debet habere propria vasa. *Omnis presbyter.* CONCILIVM VALENTINVM prouinciale 6. Episcoporum, circa tempora etiam Symmachi celebratum est in Valentia Hispaniæ, Theodorici Regis anno 15.

Cap. 1. vt Euangelium post Apostolum legatur.

Inter cætera, hoc esse censuimus obseruandum vt sacrosancta Euangelia, ante munus illationem in Missa Catechumenorum, in ordine lectionum, post Apostolum legantur, quatenus salutaria Christi præcepta, vel sermones sacerdotis, non solum fideles, sed etiam Catechumeni, ac pœnitentes & omnes, qui è diuerso sunt, audire licitum habeant. Sic enim Pontificum prædicatione audita, nonnullos attractos ad fidem euidenter scimus.

Nota quò in telligebatur à plebe euangelium.

Statuitur, qualiter episcopus defunctus per viciniorum episcopum sit honorifice tumulandus, & eius exequiæ celebrandæ.

Finit Concilium Valentinum.

Decreta Hormisdæ Papæ.

an. do. 514.

Hormisdæ

Pont. 52.

Tẽpore huius fuit Boetius Severinus.

Hormisdæ, natione Campanus, ex patre Iusto, de ciuitate Frusinona, sedit annos 9. dies 17. temporibus Theodorici Regis, & Anastasij Augusti. Hic Pont. regibus fuit charus, hæreticis exosus, & in Ecclesiam magnificus. Nuptias publice agi decreuit. Manichæos palam

combustis libris, oppressit. Ab Anastasio Imperatore cõtemptus, inquitente, Imperatoris esse imperare, non imperata Pont. vel cuiusuis recipere. Sed à Iustino confirmatus. ecclesiarum pacem obtinuit.

Scriptit Epistolam ad episcopos Hispaniæ, exhortans eos ad obseruantiam veterum Canonum, & in primis docet eos qui ad clerum promouentur, debere aliis esse præstantiores, nam milites suos probatos sibi quærunt instituta fidelium, & prius debent exemplum religiosæ conuersationis de se potius aliis præstare, quàm sumere, & oportet emendatorem esse populo, quem necesse est orare pro populo: ideoq; nullus ex pœnitentibus debet ordinari, quis enim eum, quem paulo ante iacentem viderat, veneretur antistitem?

Admonet seculo, vt pro episcopatu præmium nõ accipiatur, ne spiritualia vilescant, dum precio emuntur, & à domino corripiantur: sicut Simon Magus spiritum sanctum mercari volens: nam quis non vile putat, quod venditur? Sed ita debet fieri electio, vt in graui murmure populorum diuinum credatur esse iudicium.

Tertio, vt bis in vnoquoque anno prouincialia Concilia celebrentur, vt circa res ecclesiasticas recta disponant, & de recte dispositis, deo gratias agant.

Scriptit & aliam epistolam ad episcopos Hispaniæ, in qua ponitur Ioannis episcopi Constantinopolitani professio, propter clericos Orientales, qui eius communionem poposcerant, & docet quomodo sint recipiendi ad ecclesiæ fidem, qui ante fuerant errores Nestorii, Eutyris, Achatij, & aliorum secuti.

Aliam etiam misit epistolam ad Epiphanium Constantinopolitanum episcopum, de reconciliatione Romanæ & Constantinopolitanæ ecclesiæ, Deo gratias agens, quod hoc beneficium suis temporibus exhiberit.

Aliam scripsit epistolam ad Salustium Hispanensem episcopum, cui commisit vicem suam super prouinciam Beticam & Lusitaniam, admonens vt in omnibus statutis à patribus decreta obseruare faciat.

Aliam etiam misit ad episcopos Beticæ, in qua eis gratulatur, quod pacem diu desideratam inter se cõposuerint.

Argumenti epistolæ hõrmisdæ papæ d. 61. c. nõ negamus.

Secundo.

Acto. 8.

Tertio.

Epistola 2. Hormisdæ.

Epistola 3. Hormisdæ.

Epistola 4.

Epistola 5.

Episto. Iustini Imperatoris. Habetur etiam epistola Iustini Imperatoris ad Hormisdam Papam, rogans pro pace & vnitate ecclesiarum, maxime Hierosolymitanæ, sed nihil speciale continet annotatione dignum.

Deprecatio Hierosolymitanorum clericorum. Extat etiam deprecatio Hierosolymitanorum clericorum, & Abbatum, ad eundem Iustinum. In qua ei supplicatur, vt pacem & vnitatem ecclesiarum pro virili conetur procurare, & offerunt ei libellum, in quo ostendunt, qualiter de sancta Trinitate, & de Iesu Christi domini nostri in carnatione sentiât, iuxta Decreta à sanctis Pontificibus in Concilijs Nicæno & Chalcedonenfi.

D. 50. Si ille Ex hoc Pontifice citat Gratianus decretum, quo statuitur, ne ille qui in monasterio reclusus est, vt pœnitentiã agat, ordinetur presbyter.

30. q. 4. Nul lus. Item, q̄ nullus fidelis cuiuscunque conditionis sit occulte nuptias faciat, sed benedictione accepta à sacerdote, publice nubat in domino.

31. q. 2. De neptis tua. Ibi etiam statuitur, ne aliquis ad matrimonium compellatur.

Cõcilij Aurelianense. **CONCILIUM AVRELIANENSE** tempore Hormisdæ. In hoc Concilio primum habetur epistola Clodouei Regis Franciæ ad synodum, in qua proficitur se pariturum præceptis ecclesiæ & papæ de non captiuandis clericis, monialibus, & seruis ecclesiarum, nec eorum filijs, &c. & de captiuatis reddendis. Secundo loco habetur rescriptum synodi ad eundem regem, in quo.

17. q. 4. Id cõstitutimus. Primo, continetur de homicidis, adulteris & furibus, si ad ecclesiam cõfugerint, vt ab ecclesiæ atrijs, vel domo episcopi eos abstrahere omnino non liceat.

36. q. 1. De raptoribus. Secundo, De raptoribus verò, si ad ecclesiam raptor cõrupta confugerit, & fœminam ipsam violentiam pertulisse confiterit, statim liberetur de pœstate raptoris, & raptor mortis vel pœnarum impunitate concessa, aut ad feruendum subiectus sit, aut redimendi se liberam habeat facultatem.

Tertio, De obligationibus vel agris, quos dominus noster Rex ecclesiæ contulerit, id esse iustum definimus, vt in reparationibus ecclesiarum, alimonijs sacerdotum, & pauperum refectione, vel redemptionibus captiuorum, quicquid

quicquid deus in fructibus dare dignatus fuerit, expendatur.

Quartò, Si seruus, nesciente domino, sciente tamen episcopo, ordinetur, teneatur episcopus eius pretium in duplo reddere domino, & ipse permaneat in ordinibus. Si verò, ignorante episcopo, id ipsum facere teneatur, qui illum ordinandum obtulerit. *D. 54. Si seruus.*

Quintò, Si diaconus, aut presbyter, crimen capitale commiserit, simul & ab officio, & cõmunionem pellatur. *D. 82. Si diaconus.*

Sextò, Episcopus pauperibus vel infirmis, qui debilitate faciente, non possunt suis manibus laborare, victum & vestitum, in quantum possibilitas habuerit, largiatur. *D. 32. Episcopus.*

Septimo, Ne superstes frater thorum defuncti fratris ascendat, nec se quisquam amissæ vxoris sorori audeat sociare. *18. q. 2. Ab bates.*

Octauò, Quòd Abbates episcopis, monachi Abbatibus sint subiecti. *27. q. 1. Monachus.*

Nonò, Quòd monachus in monasterio orarium, vel zonas non habeat. *16. q. 3. Si episcopus.*

Decimò, Quòd præscriptio non habeat locum in rebus ecclesiæ. *De cõf. d. 3. sacerdot.*

Vndecimò, Quòd ante Paschæ solennitatem nõ quinquagesima, sed quadragesima teneatur. *bus.*

Duodecimò, Quòd Rogationes, i. Letaniæ ante Ascensionem domini celebrentur, ita vt præmissum triduum ieiunium in dominicæ Ascensionis solennitate soluantur, per quod triduum serui & ancillæ ab opere relaxantur. *De cõf. d. 3. Rogationes.*

Tertiodecimò, Quòd episcopus, si infirmitate non fuerit impeditus, ecclesiæ, cui proximus fuerit, die dominicò deesse non debet. *De cõf. d. 3. episcopus.*

Alia multa sancita sunt circa partitionem bonorum ecclesiasticorum, & Basilicas construendas, & honestatem monachorum, & clericorum, & cætera. Subscriperunt in hoc Concilio. 31. Episcopi.

CONCILIUM GERVNDENSE est prouinciale, tempore Hormisdæ pap. Celebratum est an. 7. Theodorici Regis, in quo,

Primò statuitur, vt vnaquæque prouincia in officio ecclesiæ vnum ordinem teneat.

Concilium Gerunden. De cõf. d. 2. Institutio,

Summa Cæsaraugust. Concilij.

Secundò . Vt expleta solennitate Pentecostes in sequenti septimana à quinta feria in sabbatum, per hoc tri dum abstinentia celebretur.

De cõf. d. 4. Catechu- meni. Tertiò , Vt Catechumeni baptizentur die vel vigilia Paschæ, & Pentecostes. Cæteris solennitatibus tantum infirmi.

Quartò Vt paruuli, si infirmari contingat, eodem die, quo nati sunt, baptizentur.

Quintò, Vt omnibus diebus post matutinas & vesperas oratio dominica à sacerdote proferatur.

De cõf. d. 5. Id semper. Alia statuuntur circa honestatem & vitam tam clericorum quam ordinandorum.

Concilium Cæsaraugustan. CONCILIVM CÆSARAVGVSTAN. à duodecim episcopis celebratũ. In quo primũ statuitur, vt mulieres fideles ad viroꝝ alienorum cõetum & lectio nem non accedant, nec ad ipsas legentes alij studio vel discendi, vel docendi conueniant, vt Apostolus iubet.

1. Corin. 14. Et 1. Tim. 2. De cõf. d. 3. Ne quis. Item, ne quis ieiunet die dominica causa timoris aut persuasione, nec quadragesimæ diebus ab ecclesiis fideles desint, nec habitet in latibulis cubiculorum aut moni tium, qui in suspitionibus perseuerant.

Item Eucharistiæ gratiã si quis probatur, acceptã non consumpsisse in ecclesia, anathema sit in perpetuum.

Item vicesimo & primo die, id est, à 16. Calendas Ianua rij vsque in diem Epiphaniæ, quæ est 8. Id. Ianuarij, con tinuis diebus nulli liceat de ecclesia se absentare, nec la tere in domibus, nec secedere ad villam, nec montes pe tere, nec nudis pedibus incedere, sed ad ecclesiam con currere. quod qui non obseruauerit, anathema sit in per petuum.

Hebr. 5. Item, ne quis doctoris nomen sibi imponat præter has personas, quibus est concessum, secundum quod scri ptum est.

Item, quòd Virgines non velentur, quæ se deo voue runt, nisi 40. annorum probata ætate, quam sacerdos cõ probauerit.

an. do. 523. 1021. Põ. 53.

Decreta Ioannis 1. Papæ.

Ioannes, natione Tuscus, ex patre Constantio, sedit annos duos, menses nouem, dies 17. temporibus Theo doricæ Regis, & Iustini Augusti Christiani. Hic à Iusti-

Decret. Felicis & Bonifacij Papæ

no Constantinopoli honoratus, Theodorici Regis (pau lò pòst in Vulcani ollam deiecti) iussu, carceris pædore, fameque cõsumptus. Rauénæ martyrum numero est ad scriptus.

Scriptæ epistolam ad quẽdam Zachariam archiepisco pum, ex qua illud decretum quod supra retulimus, desum ptum est, Oues quæ suo pastori, & cætera.

Item illud, vbi dicitur, quod nullus episcopus vocetur ad Concilium, nec accusetur, donec omnia, quæ ab illo fuerint ablata, restituantur.

Aliam misit ad episcopos Italiæ, de Theodorico Rege, hortans eos, vt pestem Arrianam conetur pro virili ex tirpare, & eorum ecclesias catholicas consecrent, non ti mentes minas Theodorici.

Decreta Felicis Papæ.

Felix, natione Sammius, ex patre Castorio, sedit an nos quatuor, menses duos, dies 13. fuit temporibus Theo doricæ Regis, & Iustiniani Augusti. Hic diuis medicis Co smo, & Damiano templum Romæ dedicauit. Huius temporibus consumpta est incendio basilica sancti Mar tyris Saturnini, quam à solo denuo extruendam curauit, & vixit vsque ad tempora Athalarici.

Scriptæ epistolam ad episcopos omnes per diuersa loca constitutos, in qua primũ habetur Missam non debere celebrari, nisi in sacratis domino locis, nisi magna compu lerit necessitas.

Quoniam scriptum est: Vide, ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris, sed in loco quem elegerit do minus deus tuus.

Sicut enim non alij, quàm sacratis domino sacerdotes debent missas cantare, nec sacrificia super altare offerre, sic non in alijs, quàm in domino consecratis locis, id est in tabernaculis, diuinis precibus à Pontificibus delibatis, missas cantare, aut sacrificia offerre licet. Non ergo licet in domibus oblationes celebrari ab episcopis, & presby teris. Idem habetur Concil. Laodicen.

Decreta Bonifacij papæ.

Bonifacius, natione Romanus, ex patre Sigibuldo, se dit annos 2. dies 26. temporibus Athalarici Regis hæ retici, & Iustiniani Augusti. Hic cum Dioscoro ordinatur

Tẽpore hu ius floruit B. Benedictus.

an. do. 525. Felix 4. Pont. 54. Hic constan tinopol. Pa triarcham damnauit. In quibus lo cis missa sit celebranda. Deut. 12.

De cõf. d. 1. Sicut nõ alij.

Ca. 26. 58.

an do. 525. Bonifac. 26. Pont. 55.

*Hic clericus
a laicis in ec-
clesia segre-
gavit.*

sub contentione: Dioscorus ordinatur in basilica Constā-
tiniana, Bonifacius verò in Basilica Iulij: & fuit dissensio
in Clero, & Senatu dies 29. Quo tempore defunctus est
Dioscorus, & quieuit seditio. Hic Bonifacius instituit ne
quispiam sibi in episcopatu successorem deligeret, quod
postea multi pontifices confirmarunt.

Extat epistola eiusdem ad Eulalium, Alexandrinum
episcopum, de reconciliatione Carthaginensis ecclesie,
ostendens per diuinam sapientiam optimè constitutum,
vt maiora minoribus subdantur, & omnes episcopi episco-
po Romano. Et hinc desumptum est decretum illud.

*D. 89. Ad
hoc diss. 3a.*

Ad hoc dispensationis prouisio gradus diuersos & or-
dines constituit esse distinctos, vt dum reuerentiam mi-
nores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dile-
ctionem impenderent, vera concordia fieret, & ex di-
uersitate contentio, & recte officiorum gereretur ad-
ministratio singulorum: neque enim vniuersitas alia
poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi manus causâ dif-
ferentia ordo seruaret.

Extat etiam epistola precum Eulalij episcopi Cartha-
ginensis, & Iustini prædicti principis pro reconciliatio-
ne suæ ecclesie, in quo se submittit Romano Pötifici, asse-
rens esse veram salutem in ecclesia Romana, & veram fi-
dem, & non extra illam. & anathematizat omnes hære-
ticos, qui oppositum tenent, & statutis Roman. Pontific.
contradiciunt.

Decreta Ioannis 2. Papæ.

*an. do. 533.
Ioã 2. Pont.
56.*

Ioannes, qui & Mercurius, natione Romanus, ex patre
Proiecto de Cælio monte, sedit annos 2. menses qua-
tuor, dies 6. Fuit temporibus Athalrici & Iustiniani, cuius
tempore idem Imperator Iustinianus misit fidem suam in
scripto sub chirographo proprio ad sedem Apostolicam
per Episcopos Apatium & Demetrium, cum ingentibus
donis auri, argenti, & gemmarum.

*In l. inter
cla. de sum.
Trini. & fi.
cathol.*

Scriptis vnâ epistolam ad Valerium episcopum, in
qua ostendit, quòd filius est patri æqualis, congestis mul-
tis & probatissimis sacrarum literarum testimoniis.

*Concilium
Toletanũ.
1. decretum.*

CONCILIVM TOLETANVM 2. Anno. f.
Amalrici Regis.
In hoc Concilio primùm statutum est, vt clerici, quos

parentes ab infantia clericatus officio mancipauerunt,
si post velint ad nuptias accedere, permittantur. Et idè
de Monachis & cum peruenerint ad annum 18. eorum
voluntas requiratur, & nõ antea, nec subdiaconatus of-
ficium ante 20. & diaconatus ante 25. accipiant.

Similiter placuit, vt nullus clericorũ a gradu subdia-
conatus, (vt supra in consortio familiaritatis habeat
mulierem, vel ingenuam, vel libertam, vel ancillam, &c.

Secundum.

Item, quòd qui in terris ecclesie agellos siue vineo-
las, seu alia ædificia fecerit, illa testamento legare non
possit, sed ecclesie relinquat.

Tertium.

Habetur etiam hic edictum piissimi Imperatoris Iu-
stiniani, fidei confessionem continens, & refutationem
hæresum, quæ a duerfantur catholicæ Dei ecclesie, Ioan-
ni papæ 2. transmissum, vt patet in vita eiusdem in libro
Pontificali, in quo optime, & satis prolixè ostendit in
sancta Trinitate tres personas, vel proprietates, & vnâ
essentiam & naturam, in Christo verò duas naturas, vnâ
personam, duas natiuitates. Beatam verò Virginem pro-
prie dici genitricem dei. Et vltimo ostèdit hæreticos, &
post mortem posse anathematizari. hoc probat multis
rationibus, & sanctorum testimoniis.

In fine primi Tomi habetur epistola Pötiani episcopi
ad eundè Iustinianum Imperatorem, illius fidem & re-
ligionem collaudans: supplicans tamen, ne Theodorum
hæreticum post mortem iubeat anathematizari: nam li-
cet eius dicta possimus respicere, non tamen authorem
dånare: nã si viveret, posset errorè admonitus corrigere.

Decreta Agapeti papæ.

Agapetus, natione Romanus, ex patre Gordiano pres-
bytero, sedit menses vñdecim, dies 18. Hic à Theodato re-
ge Gothorum, Constantinopolim Legatus missus Iusti-
niano Imperatorè ab Arrianis in Cõstantinop. syno-
do (vbi mortuus est) auertit, de cuius vita ac morũ san-
ctimonia Gratianus dicit, Agapetus papa, vas catholi-
cũ, Euangelij tuba, præco iustitiæ, sacra altaris, sedisque
velamina, sacrilegis Anthemij infecta fabulis, suis ca-
tholicis precibus deleuit. Cuius corpus Romam transla-
tum est.

*an. do. 533.
Agapetus
Ponti. 57.*

*Hic domini
cas processio
nes instituit
De confid.
Agapetus*

*In 2. Tomo
com. v. fo. 5.*

Extat elegans & catholica epistola eiusdè ad Authe-
r

an. do. 534. mium episcopum de duabus naturis in vno Christo.

Siluerius Pö

Decreta Siluerij papa.

ti. 58.

Tempore

huius Nea-

polis capta

est. & Beli-

sari Romæ

ponitur. 535

an. do.

Siluerius, natione Campanus, ex patre Hormisda episcopo Romano, ex matrimonio tamen natus, sedit annum vnum, menses quinque, dies vndecim. Qui, quoniam noluit reuocare Anthemium hæreticum in locum suum, quem deposuerat Agapetus papa propter hæresim, præcepto Augustæ missus est in exilium ad Pontianas, ubi, accufante Vigilio, martyrium pertulit. De obitu autem eius vide in exemplaribus.

Decreta Vigilij papa.

Vigilius

pont. 59.

Vigilius natione Romanus, ex patre Ioanne consule, sedit annos 17, menses sex, dies 26. Hic Constantinopolim Theodoræ Imperatricis iussu tractus, in quinta Principe synodo contra Theodorum Const. Patriarcham, Eutychi, Arriogque dissentientis, flagris expirauit, & sanctis adnumeratus est. Obitus eius diffusus scribitur in exemplaribus.

Extat epistola eiusdem ad Eutherum, in qua eum instruit, quid iuxta catholicam disciplinam teneat Apostolicæ sedis autoritas. Diuisa est in septem capita.

In primo agit de Priscillianistis, qui ab esu carniū se subtrahunt, dicens:

Hæc igitur sequentia Patrum Venerabilium constituta, specialiter eos censuerunt esse damnandos, qui, cum carnibus abstinere, ea quoque credebant esse vitanda, quæ carnibus fuisse videbantur admista. Nam & ipse dominus noster Iesus Christus ita præmonuit, dicens: Non, quod intrat in os, coinquinat hominem, sed quæ procedunt de ore, hæc sunt quæ coinquinant hominem. Quapropter nec abstinentiam Deo placitam reprobamus, nec eos qui execrantur domini creaturam, recipimus in nostra societate.

In secundo agit de trina renascentium mersione dicens: De baptismo quoque solenniter adimplendo, similiter, quid Apostolica vel sanxerit vel obseruet autoritas, in subiectis tua charitas euidenter agnosceret. Illud autem nouelli esse iudicamus erroris, quod cum in fine Psalmorum ab omnibus catholicis (ex more) dicatur Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto, aliqui (sicut indi-

cas) subducta vna syllaba coniunctiua, perfectum conantur minuire vocabulum Trinitatis, dicendo, Gloria Patri, & Filio, Spiritui sancto. Quamuis ergo ipsa nos ratio euidenter edoceat, quia subducta vna syllaba, perfectum Filij, & Spiritus sancti, vna quodammodo esse designet, tamen ad errorem talium conuincendum sufficit, quod dominus Iesus Christus, designans in inuocatione Trinitatis credentium debere baptismum celebrari, dixit: Ite docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Ergo cum non dixerit, in nomine Patris, & Filij, Spiritus sancti, sed æqualibus distinctionibus Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum iusserit nominari, constat illos omnino à doctrina dominica deuiare, qui aliquid huic voluerint confessioni derogare. Qui si in errore præserit, socij nobis esse non possunt.

In tertio agit de his, qui ab Arrianis iterum baptizantur, sic dicens, De his etiam, qui baptismatis gratia salutaris accepta, apud Arrianos iterum baptizati profundæ voraginis sunt morte demersi, quid per singulos ordines, vel ætates antecessorum nostrorum Decreta censuerunt, quæ multiplici sunt digesta ratione, è nostro sermone releuata capitula, his subiecta direximus. In quibus tamen illud specialiter charitate etiam conuenit obseruari, ut quia pro peccatis plurimis in gentibus iniquitas ipsa surrexit, in estimatione fraternitatis tuæ aliorumque Pontificum per suas dioceses relinquatur, ut si qualitas & penitentis deuotio fuerit approbata, indulgentiæ quoque remedio sit vicina. Quorum tamen reconciliatio non per illam impositionem manus, quæ per inuocationem Sancti Spiritus fit, operatur, sed per illam, qua penitentiae fructus acquiritur, & sanctæ communionis restitutio perficitur.

In quarto agit de ecclesiarum restauratione in fabricis, quid sit obseruandum, dicens: De fabrica verò cuiuslibet ecclesiæ, si diruta fuerit, instauranda, & si in eo loco consecratio solennis debeat iterari, in quo sanctuaria non fuerint, nihil iudicamus officere, si per eam minime iactetur aqua exorcizata, quia in consecratione cuiuslibet ecclesiæ, in qua Spiritus sancti Aranon ponitur, celebritatem scimus tantum esse Missarum.

Contra eos, qui filium Spiritus sancti dicunt vnā esse personam. Matth. vii.

De rebaptizatis ab Arrianis.

De cōse. d. i. de fabrica. Verba sunt Iuliani papa.

& ideo si qua sanctorum Basilica, à fundamentis fuerit innouata, sine aliqua dubitatione, cum in ea fuerit Missarum celebrata solennitas, totius consecratio sanctificationis implebitur. Si vero sanctuaria quæ habebant, ablata sunt, rursus earum depositione, & Missarum solennitate reuerentiam sanctificationis accipiet.

In quinto agit de Paschæ festiuitate, & precum ordine, ac Missarum solennijs.

In sexto agit, quòd in nomine Trinitatis debeat baptizari, sic dicens: Siquis episcopus, aut presbyter iuxta preceptum domini non baptizauerit in nomine Patris, & filij, & Spiritus sancti, sed in vna persona Trinitatis, aut in duabus, aut in tribus patribus, aut in tribus filiis, aut in tribus paracletis, proiciatur de ecclesia Dei.

In septimo agit de primatu ecclesiæ Romanæ, sic dicens: Nulli vel tenuiter sentienti, vel pleniter sapienti dubium est, quòd ecclesia Romana fundamentum & forma sit ecclesiarum, à qua omnes ecclesias principium sumpsisse nemo rectè credentium ignorat. Quoniam licet omnium Apostolorum par esset electio, beato tamè Petro cõcessum est, vt cæteris præmineret, vnde & Cephas vocatur, quia caput est, & primus omnium Apostolorum. Et quod in capite præcessit, in mēbris sequi necesse

est. Quam ob rem sancta Romana ecclesia eius merito, domini voce consecrata, & sanctorum patrum autoritate roborata, primatum tenet omnium ecclesiarum, ad quam tam summa episcoporum negotia, & iudicia, atque querelæ, quàm & maiores ecclesiarum quæstiones (quasi ad caput) semper referenda sunt. Nam & qui se scit alijs esse præpositum, nõ moleste ferat aliquem esse sibi prælatum. Ipsa namque ecclesia, quæ prima est, ita reliquis ecclesijs vices suas credidit largiēdas, vt in parte sint vocatæ sollicitudinis, nõ in plenitudine potestatis. Vnde omnium appellantium Apostolicam sedem episcoporum iudicia & cunctarum maiorum negotia causarum eidem sanctæ sedi referuata esse liquet, præsertim cum in his omnibus eius semper sit expectandum consultum, cuius tramiti si quis obuiare tentauerit, sacerdotum causas se nõ sine honoris sui periculo, apud eandem sanctam sedem nouerit redditurum.

Ioan. 7.

Ro. eccl. mater sacerdotis dignitatis, & ecclesiæ magistra ratio.

CONSTANTINOPOLITANA ^{Cõstantinop.} ^{synodus. 5.}
synodus quinta, circa tempora prædictorum Pontificum Agapeti, Siluerij, & Vigiliij celebrata est, præfidente Menna Patriarcha, sedentibus verò multis alijs episcopis Orientalis ecclesiæ, & paucis quibusdam, qui ex Italia venerant. Congregata est synodus contra Petrum, Anthimum, Seuerum, & Zoaram hæreticos. Petrus archiepiscopus Anthiochenus tenuit in Trisagio addendam esse crucem, id est, trinitatem esse crucifixam, & diceretur, Sanctus, Sanctus, Sanctus, qui crucifixus est pro nobis, vbi necesse erat, aut confundi personas trinitatis, aut negare duas naturas in Christo. Contra hunc scripserunt plures episcopi Orientales, quæ omnia in secundo Tomo conscripta sunt, quapropter hic ea præcidimus, lectorem illuc destinantes. Epistolam tamen Felicis Papæ contra ipsum Petrum scriptam hic subiecimus, quia lectioe digna est, & à memoria hominum nunquam excidenda.

Epistola Felicis Papæ Romæ, ad Petrum episcopum Antiochiæ monitoria, quoniam non oportet addere in trisagio, crucifixus propter nos.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, qualem autem & dignum fletum adducam animæ meæ, cõdolens domini & Saluatoris nostri Christi, sanctæ catholicæ & Apostolicæ ecclesiæ? Ipsa enim plorans plorauit super filios & filias suas, & non est qui consoletur eam ex omnibus, qui diligunt eam. Vniuersi tyranni & hæresiarum persequentes ipsam, apprehenderunt eam per te (frater honoratissime) & affligentes ipsam facti sunt in caput eius. Omnis decor ipsius, quantum in te est, factus est ad nihilum. Videntes inimici eius, gauisi sunt super perditione filiorum eius. Quos enim fouerat, quos enutrierat, quos ad mensuram ætatis perduxerat, lacteque pauerat Prophetis & Apostolicis doctrinis, hos tu vno temporis momento veneno necasti. Quemadmodum enim, qui piscationem sequantur, hamum esca contegunt, & ex improviso capiunt pisces, sic & tu angelicæ laudationi additionem induxisti, & trisagiæ deprecationi, quasi pietatis obtentu, dirā impietate excogitasti. Ex pluribus enim Orien-

Hier. 9.

Thymo. 1.

Pulchra cõparatio.

talibus prouinciis literas suscepimus, significantes nobis, quomodo veneratio tua dudum sopitum Valentiniani dogma resumpsit, & irritatur à vobis Saluatoris incarnatio, quodq; in Manichæorum dogma, & Arrij, & Apollinaris, Paulique Samolateni incidistis. Dicere enī vni-genitum filium, & dominum nostrum Christum Iesum perfectum nō esse in deitate, atque in humanitate perfectum, nec ipsum subiisse passionem crucis, sed vnā animā & mente, Apollinaris hæresim roborat. Ille enim ignorauit, quōd ab ipsius mundi nascentis exordiis primum anima primi parentis nostri mortua est, vel in mortem præcipitata est, atque ita demum corpus. Dicitur quippe illi est à Deo, in quacunq; die comederis de ligno scientiæ boni & mali, morte morieris. Itaque iuxta latam in illum à Deo sententiam, qua die comedit ex ligno, in ipsa secundum animam mortuus est. Nam ipse corpus mors post nongentos & triginta annos contigit. Itaque deus donum non dimidiatum fecit, sed totū simul Adam ex utero virginis sumpsit, vt etiam perditum totum saluum faceret. Idcirco & dominus ipse dicebat: Ego animam meam pro ouibus pono. Valentinus item, & Martionis, Manichæorumque, ac gentilium innouare vis dogmata. Si enim deus est, qui diuisibiliter, atque substantialiter est mortuus, similiter & Sanctus spiritus deus, & ipse diuisibiliter ac substantialiter inuenietur, sicque iuxta tuam & illorum rationem tres dii erunt, ac per hoc plurimum deorū inualeſcet error, quantumque in te est, euacuabitur illud. Audi Israel, dominus Deus tuus, dominus vnus est. Item quod ait Hieremias: Hic deus noster, non reputabitur alius ad eum. Similiter & dominus. Vt cognoscant te solum verū deum. Cūque scriptura diuina vnum deum, sanctam & indiuiduam trinitatem prædicet, tu, & hi qui ante te fuerunt hæresiarchæ, tres deos dogmatizari ausi estis. alium quidem dicentes deum patrem præter filium, & alium deum filium præter patrem. Rursusque alium deum spiritum sanctum præter patrem, præter filium, & alium deum filium præter patrem. Rursusque alium deum spiritum sanctum præter patrem & filium.

Gen. 2.

Ioan. 10.

Deut. 6.

Barruch. 3.

Ioan. 17.

Atque alium quidem mortalem, & nouiter genitum, aliū verò æternum atque immortalem. In his autem noxiis verbis tuis contraria sentire vis Patribus, qui in Nicæa, & qui in Constantinopoli, atque Chalcedone conuenerunt, qui & consubstantialē roborarunt, & vnā deitatem Patris, & Filij, sanctique Spiritus prædicarunt, atque Arrij amentiam confuderunt. At verò tu in ecclesiā ausus es dicere, quōd vnus increata, atque indiuidua trinitatis passio subit, & per hoc consubstantialē quoque soluere niteris, ac deum subiicere numero. Si enim vnus sanctæ Trinitatis & cœternus, qui crucifixus est Deus (hoc est) filius, sunt autem duo sanctæ Trinitatis Pater, & Spiritus sanctus, dicuntur autem dii, & non (vt habet vera ratio) Deus (sicut tradiderunt nobis, qui ipsi inspererūt, & ministri fuerunt verbi) inueniris quoque consubstantialē soluere. Quippe mortale & immortale cō substantialia iam esse non possunt. roborabitur autem sic pluralitas deorum, dura tres dii Christianis auribus ingeruntur. Cum itaque scriptum sit: Verbum caro factum est, & Deus erat verbum, non alius deus verbum, præter patrem inuenietur, verbum, non simpliciter, sed verbum substantiale, & deus filius inuenietur, vt ex vilitate nostra identitatem substantiæ Patris, & verbi, & sancti spiritus agnoscamus. Nos enim non alij præter verbum nostrum inueniemur. Quoniam igitur vnigenitus Dei filius, qua ratione verbum est in propria substantia, non poterit pati, ne ad omnipotentis Dei patris substantiam passio referatur, (est enim vna Patris, & Filij, & sancti spiritus deitas) patitur autem proprium animatum corpus, quod ipsum substantiale dei verbum ex ipsa sanctæ & intemeratæ virginis vulua sibi coniungens, ex muliere processit, de qua sancto Spiritu afflatus prophætæ cecinerunt: Deus virtutum conuerrere, respice de cælo, & vide, & visita vitem istam, & perfice eam, quam plantauit dextera tua. & super filium hominis, quem confirmasti tibi vitem, & filium hominis, quem confirmasti verbum, vt inferni claustra conterreret, & viuificaret eos, qui à seculo mortui sunt, salutarem verbi incarnationem vocans. Idcirco & dominus dicebat discipulis suis: Ego sum vitis, vos

Ioan. 1.

Psal. 79.

*Ioan. 15.
Mat. 26.*

autem palmites, & pater meus agricola est, & tradetur filius hominis in manibus peccatorum. Patris enim intimum substantiale verbum, ac deus per sanctæ virginis aures illapsum, conceptionem ineffabiliter operatum est. Qua igitur parte vnigenitus filius est consubstantialis patri, & vnus indiuiduæ trinitatis increatus, atque inuifibilis, impassibilis, & immortalis permansit. Quod ergo increatum atque immortale est, creaturæ ne applices, neque deorum pluralitatem confirmare pergas, dicens vnū sanctæ trinitatis mortuum esse. Rursus qua parte ex muliere natum est, & substantiæ nostræ, ac generationis est particeps, abque peccato sustinuit passionem. Porro quod non modo consubstantialis, verumetiam cognatus secundum carnem sit nobis filius Dei, docet ipse dominus, nunc quidem in euangelio his, qui in se crediderat,

Ioan. 19.

Psalm. 81.

dicens: Ego sum vitis, vos palmites, nunc autem in Psalms: Annunciabo nomen tuum fratribus meis. Vnde autem tibi tam pessima superbia subreperere potuit, vt te ipsis quoque sanctis Angelis intelligentiorem, sapientiorumque putares? Super his ingemisco, in his plango inimicos crucis Christi, quorum finis perditio, & quorum deus venter est, & gloria in confusione ipsorum. Nō cogitasti, quod scandalizare vel vnum solum ex his qui credunt in domnum nostrum Iesum Christum, quā graui cruciatim facie obnoxium? Sed incaute, vt serpens

Philip. 3.

Mat. 19.

Gen. 3.

Eux, tu ipse quoque erroris venena multitudini fidelium atque auribus infudisti, traditamque ab Angelis sanctissimam laudationis formam corrupisti, inferens illi, qui crucifixus es pro nobis. Ergo ne non aduertisti, quod Paulum Samosatenum, Photinumque, & Artemium impietate transcendis, qui duos Dei filios posuerunt, vnum quidem ante secula, alterum verò nouiter natum, cum ipse quoque trinitati inuexeris pluralitatem, duos Dei filios dicens, vnum fortem, alterum crucifixum? Ad hæc fidelissimum Christi gregem in Manichæi opinionem præcipitare contendis, qui spiritum sanctum asserit crucifixum. Nam quod post illud, sanctus immortalis, quod est spiritus sanctus, tunc inferis, qui pro nobis crucifixus est miserere nobis, quaternitatemque non trinitatem populo insinuare videris. Nempe si ex humana traditione

Error Manichæi.

manasset hæc laus, non ita incaute crucem infereres laudi, in qua filij appellatio, fortis scilicet ponitur. Quoniã verò ab Angelis nobis laus ista profluxit, qui ante crucē dicebant: Sanctus, Sanctus, Sanctus, sicut respicere Esaias meruit, post crucem verò cum laude clamabant: Sanctus deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis. Denique cum terræ motu Constantinopolis quateretur, populusque in campo oraret, infantulus, toto populo spectante eū Proclo ciuitatis Episcopo, in calum per vnā horā raptus est, ubiq; huiusmodi didicit hymnum. Rursumque descendens, nunciauit, quæ in æthere audierat, dicens, de celo quasi de multitudine psallentium huiusmodi laudes insonuisse auribus suis, dictumque sibi, vt eam laudationem populo indicaret. Quam vbi populi inceperant, ciuitatē receperunt, Deoque per huiusmodi laudem propitio facta, ab imminente ira liberati sunt. At tu, quā temere vt scripturas diuinas reliquas, ita & Angelorum laudē peruertere præsumpsisti. Quis igitur in huiusmodi nō ingemiscat, quis non lamentetur, quis dolor similis inuenietur, sicut dolor ecclesiæ domini, & Saluatoris nostri Christi? Conspice te constitutum, vt sis lumen his qui in tenebris sunt, & eruditor insipientium, immo insipientiæ præceptor es, lucem in tenebras transferens, vide à te populos semel illuminatos, qui bona gustauerunt Dei verba, Dei mandata, Dei prophetias, prædicationes Dei, Apostolicas euangelicasque doctrinas abs te peruertere magis, ac doceri non solum crucifigere filium Dei, & ostentui habere, verum & contraria sentire scripturis diuinis, & pacta abnegare, quæ accedentes ad sanctum baptismum fecerunt. Nam cum coram cælestibus virtuosus omnibus, coram Apostolicis euangelicisq; ordinibus sancti baptismatis tempore promiserint credere in vnū Deum omnipotentem, nūc illos in tres deos credere docuisti. Rursum cum polliciti sint credere in vnum dominum Iesum Christum, filium Dei incarnatum, & hominem factum de Spiritu sancto, & Maria Virgine, tu eos doces, ne dicant dominum Iesum Christum, filium Dei, crucem perpassum esse, qui deus est secundum sempiternam & impassibilem ex patre generationem, & idem homo secundum eam, quā in nouissimis diebus ex ma-

Esai. 6.

Miraculū.

Hebr. 6.

tre prodit, natiuitatem, secundum quam etiam sustinuit passionem, sed vnū Trinitatis mortuū esse, qui est ipsum Dei verbum. Confessi sunt rursus spiritum sanctum, viuificum & immortalem, dicentes credere in spiritum sanctum, dominum, & viuificantem, & mortalem esse ponis spiritum sanctum, cū dicis: Sanctus immortalis, qui crucifixus est pro nobis. Fuge obsecro huiusmodi errorem. Corruisti, noli in ruina persistere. Peccasti, iam peccare noli. Expectat te sancta Dei ecclesia, cupit amplecti penitentem in vanis propositionibus tuis, & secum de Christo diuina prædicantem, neque negantem ipsius animatam incarnationem, secundum quam etiam passus esse memoratur, clamātque tibi per nos: Venite ad me omnes, qui laboratis, & ego reficiam vos. Non vult Deus (frater charissime) mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat. Memor esto Iesum Christum resurrexisse à mortuis secundum Euangelium. Memento B. Matthæi scribentis: Liber generationis Iesu Christi filij Dauid, filij Abraham. Recordare quid Paulus scribat, segregatus in Euangelium Dei, quod promiserat ipse Deus in scripturis sanctis de filio suo, qui factus est ei ex semine Dauid secundum carnem, qui prædestinatus est filius. Memento etiam Ioannis clamantis: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum (sicut etiam est) & Deus erat verbum, quodq; caro factum est, homine assumpto, & quod deum nemo vidit vnquam. Hæc tibi scripsi vnā cum præsentis synodo, conueniens te coram Deo & sanctis angelis, vt ea doceas, ea nobiscum sentias, vt illibata fides nostra permaneat in gloriam Dei.

Sequitur expositio fidei, secundum reuelationem Gregorij episcopi Neocæsariensis.

Expositio fidei.

Vnus Deus pater verbi viuientis, sapientiæ subsistentis, & potentia, ac characteris sempiterni, perfectus perfecti genitor, pater filij vni geniti. Vnus dominus, solus ex solo, Deus ex Deo, character & imago deitatis, verbum operatiuum, sapientia consentientia omnium cōprehensua, & virtus totius creaturæ factiua, filius verus veri patris, inuisibilis, inuisibilis ineffabilis ineffabilis, & immortalis immortalis, & sempiternus sempiterni. Vnus spiritus sanctus ex Deo subsistentiam habens, & per filium existens

(scilicet) hominibus imago. Filij perfecti perfecta vita viuētium, causa, sanctificatio, sanctificationis donatiuus, in quo apparet Deus pater, qui est super omnia in omnibus, & Deus filius, qui per omnia est. Trinitas perfecta, gloria, & æternitate, ac regno, & imperio non partita, id est, distributa, nec alienata. Non ergo creatum quid, vel seruitium in Trinitate, neq; aduentum, tanquā prius non existens, & posterius adueniens. Nō ergo defuit aliquando Filius Patri, neque Filio Spiritus, sed in conuertibilis & immutabilis semper ipsa Trinitas.

Actio prima.

In hac actione leguntur multi libelli episcoporum & monachorum, & aliorum presbyterorum accusantium prædictos hæreticos, quibus auditis pronunciantur sequentes sententiæ damnationis contra Seuerū, & Petrū, & c.

Extant quoque sententiæ Epiphaniij Patriarchæ, & synodi congregatæ, ac Mennæ cōtra Seuerum, Petrum, & Zoaram hæreticos, ad quem locum (superfluitatem vitæ) remittimus Lectorem.

Accessit supra dictis sententiis constitutio Iustiniani Imperatoris contra quatuor supra dictos hæreticos: quæ iubet, eos de sacris sedibus deponendos, iuxta sententiā Agapeti papæ & sanctorum episcoporum. Habetur in exemplaribus huius synodi.

Ibidem Nota.

In istis actionibus vocatus & inquisitus est Anthimus Archiepiscopus Trapezuntius, & eo non comparēte, nec volente respondere ad libellos accusationum, damnatus est à synodo, & eiectus à loco suo.

Extat sententiā synodi præsentis contra Anthimum in actione 4. quæ incipit, Multarum transgressionū Anthimus, & c. In qua damnatur de hæresi, & deponitur de sede Trapezuntina, iuxta sententiā beatissimi Agapeti papæ.

Ibidem

Sequitur & alia sententiā Mennæ contra Anthimum in eadem actione 4. quæ incipit, Cum Saluator noster Iesus, & c. In qua damnat & deponit prædictum Anthimum.

Ibidem

Hæc omnia, quæ in his actionibus definita sunt, à sanctis patribus ibi congregatis (etiam per literas Syrias) subscripta fuere.

Subscriptio.

Capitula sancti Quinti Concilij Constantinopoli celebrati sub Iustiniano Imperatore, anno eius vigesimo-septimo.

Cap. 1.

De confessione sancte Trinit. Siquis non confitetur, Patris, & Filij, & Spiritus sancti, vnam naturam siue essentiam, vnam virtutem, & potentiam, Trinitatem consubstantialem, vnam deitatem in tribus subsistentijs, siue personis adorandam, talis anathema sit. Vnus enim deus & pater, ex quo omnia, & vnus dominus Iesus, per quem omnia, & vnus Spiritus sanctus, in quo omnia.

Cap. 2.

Duplex verbi natiuitas. Siquis non confitetur Dei verbi esse duas natiuitates, vnam quidem ante secula & sine tempore ex patre incorporaliter, aliam vero eiusdem in vltimis diebus descendens de caelo, & incarnati ex sancta gloriosa Dei genitrice semperque virgine Maria, qui natus est ex ea, talis anathema sit.

Cap. 3.

Idem erat, qui miracula faciebat, & qui passus batur. Siquis dicit alium esse Deum verbum, qui miracula fecit, & alium Christum, qui passus est, vel Deum verbum cum Christo esse dicit, quando ex muliere nascebatur, vel in ipso esse, vel alterum in altero, & non vnum eundemque dominum nostrum Iesum Christum, Dei verbum incarnatum, & hominem factum, atque eiusdem miracula & passiones, quas sponte passus est carne, talis anathema sit.

Cap. 4.

Facta est in Christo vnio naturarum per copositionem, in vna persona. Siquis dicit, secundum gratiam, vel secundum operationem, vel secundum dignitatem, vel secundum aequalitatem honoris, vel secundum auctoritatem, aut relationem, aut effectum, aut virtutem, vnitioem Dei verbi ad hominem factam esse, aut secundum bonam voluntatem, qua si quod placuit Deo verbo homini, quia bene visum est ei de ipso (sicut Theodorus insaniens dicit) vel secundum solam hominis similitudinem, quam Graeci homonamiam vocant, per quam Nestoriam Deum verbum Iesum & Christum vocantes, & hominem separatim Christum, & filium nominantes, & duas personas manifeste, dicentes, per solam nominationem, & honorem & dignitatem

guitatem, & adorationem & vnam personam, & vnum Christum confingunt dicere, sed non confitentur (sicut sancti patres docuerunt) vnitatem Dei verbi ad carnem animatam anima rationali & intellectuali secundum compositionem, id est secundum subsistentiam factam, & propterea vnam eius subsistentiam, qui est dominus noster Iesus Christus, vnus de sancta Trinitate, talis anathema sit. Cum enim multis modis vnititas intelligitur, aliquando quidem impietatem Apollinaris & Euthychetis sequuntur, imperemptionem eorum quae conuenerunt, colentes, vnitioem secundum confusionem praedicant. Theodori autem & Nestorij sequaces, diuisione gaudentes, affectualem vnitatem introducunt. Sancta Dei vero ecclesia vtriusque perfidiae impietatem eiiciens, vnitioem Dei verbi ad carnem, secundum compositionem confitetur, quod est secundum subsistentiam. Vnitio enim per compositionem in Christi mysterio, non solum inconfusa ea quae conuenere, conseruat, sed neque diuisionem suscipit.

Cap. 5.

Non introducenda sunt in Christo duae subsistentiae nec personae. Siquis vnam subsistentiam domini nostri Iesu Christi ita intelligit, tanquam suscipientem multarum substantiarum significationem, & propterea conatur introducere in mysterio Christi duas subsistentias vel personas, & ab eo introductis duabus personis vnam personam dicit per dignitatem & honorem & adorationem, sicut Theodorus, & Nestorius insaniens conscripserunt, & calumniatur S. synodum Chalcedonen. tanquam secundum hunc impiissimum intellectum vsum vnus intelligentiae vocabulo, sed non confitetur Dei verbum carni substantia-liter vniri, & propterea vnam eius subsistentiam, vel vnam personam, & ita sanctam Chalcedonen. synodum vnam subsistentiam domini nostri Iesu Christi confiteri, talis anathema sit. Neque enim adiectionem personae vel subsistentiae sancta Trinitas suscepit ex incarnato vno de eadem Trinitate Deo verbo.

Cap. 6.

Virgo Maria vere Dei genitrix & mater. Siquis abusive & non vere Dei genitricem dicit sanctam gloriosam semper Virginem Mariam, aut per relationem tanquam hominem puro nato. (Non enim Deo verbo

ex ea incarnato, sed relati, secundum illos, hominis natiuitate in Deum verbum, tanquam coherens nascenti homini) & criminatur sanctam Chalcedonen. synodum, tanquam secundum eundem impium intellectum à Theodoro commentatum, Dei genitricem virginem asserentem, aut si quis hominis genitricem vocat eam, aut Christi genitricem, utpote Christo non existente Deo, & nō specialiter & secundum veritatem Dei genitricem eandē confiterur, ob id quōd ante secula à patre genitus Deus verbum, in vltimis diebus ex ea incarnatus & natus est, atque ita pie sanctam Chalcedon. synodum Dei genitricem eam confiteri, talis anathema sit.

Cum dualitate naturarū vnitas persona.

Cap. 7.

Siquis in duabus naturis dicens, non vt in deitate & humanitate vnum dominum nostrum Iesum Christum cognosci confiterur, vt per hoc significet differentiam naturarum, ex quibus inconfusa & ineffabilis vnitas facta est, neque verbo in naturam carnis transfigurato, neque ad verbi naturam translatam. (Manet enim vtrunque quod est secundum naturam & post factam vnitatem substantialiter) sed in diuisionem per partem huiusmodi suscipit vocem in mysterio Christi, aut numerum naturarum consistentes in vno eodēque domino nostro Iesu Christo Deo verbo incarnato, & non tantum modo contemplatione differentiam eorum accipit, ex quibus & compositus est, non interēpta proprietate propter vnitate (Vnus enim ex vtrisque & per vnum vtraque) sed propterea numero vtitur, tanquam diuisis, & propriæ subsistentiæ consistentes naturas, talis anathema sit.

Cap. 8.

Siquis ex duabus naturis deitate & humanitate confiteri vnitionem factam fuisse, vel vnam naturam Dei verbi incarnati dicens, & non sic has voces intelligit, sicut sancti Patres docuerunt, quōd ex diuina natura & humana, vnitione secundum subsistentiam facta, vnus Christus factus est, sed ex huiusmodi vocibus, vnam naturam, siue substantiam deitatis & carnis Christi introducere conatur, talis anathema sit. Secundum substantiam enim dicentes carni vngentem verbum vnitum esse, non confusionem quandam ad vices naturarum factam fuisse dici-

mus, magis autem manente vtraque, hoc quod est, vnitum esse carni intelligimus verbum. Propter quod & vnus est Christus, idem deus & homo, consubstantialis patri secundum deitatem, & consubstantialis nobis idem secundum humanitatem. Similiter enim & eos, qui per partes diuidunt, vel incidunt, & confundunt dispensationis mysterium Christi, aueritur, & anathematizat catholica Dei ecclesia.

Cap. 9.

Siquis adorari in duabus naturis dicit Christum, ex quodux adoraciones introducuntur semotim Dei verbo, & semotim homini. Aut si quis ad peremptam carnis, aut in confusionem deitatis & humanitatis, vnam naturam siue essentiam conuenientium portentuose dicit, sic adoratur Christum, sed non vna adoratione Deum verbum incarnatum cum eius carne adoratur, iuxta quod sanctæ Dei ecclesiæ ab initio traditum est, talis anathema sit.

Vna adoratione adorandus Christus, Deus & homo.

Cap. 10.

Siquis non confitetur crucifixum carne dominum nostrum Iesum Christum esse verum & dominum gloriæ, & vnum de sancta Trinitate, talis anathema sit.

Condenatur heretici.

Cap. 11.

Siquis non anathematizat Arrium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, Nestorium, Eutychem, & Origenē, cum impiis eorum scriptis, & omnes alios hereticos, qui condemnati sunt, & anathematizati à sancta dei catholica, & Apostolica ecclesia, vel prædictis sanctis quatuor Conciliis, sed & eos qui similia cum prædictis hereticis sapuerunt, aut sapere noscuntur, & vsque ad finem permanserunt in propria impietate, talis anathema sit.

Cap. 12.

Siquis defendit Theodorum impiissimum Mopsuestenum, qui dixit alium esse deum verbum, & alium Christum, & passionibus animæ, & concupiscentiis carnis molestatum, & à malis molestatum, & à malis paulatim separantem se, & ita ex promotione operum melioratum, & ex vitæ conuersatione incontaminatū constitutū, tanquā purū hominē baptizari in nomine dei Patris, Filij, & Spiritus sancti, & per baptismū gratiā sancti Spiritus accipere, & adoptionē promereri, ad similitudinem Imperialis

Dannatur theodor⁹ cū dogmatibus suis.

Ephes. 5. imaginis in persona dei verbi adorari. Post resurrectionem inconvertibilem secundum intellectum, & sine peccato penitus factum. Et iterum dicente eodem impiissimo Theodoro vnitionem dei verbi ad Christum talem factam fuisse, qualem dixit Apostolus in marito & vxore: Erunt duo in carne vna. Et super alias innumerabiles eius blasphemias, præsumente dicere, quod post resurrectionem sufflans dominus in discipulos suos, & dicens, Accipite Spiritum sanctum, non dedit Spiritum sanctum, sed tantum schemate sufflauit. Hic autem & confessionem Thomæ, perquam, dum palparet manum, vel latus domini post resurrectionem, dixit: Deus meus, & dominus meus, asseruit non fuisse dictum de Christo à Thoma. Nec enim esse eum deum dicit, sed miraculo resurrectionis obstupescentem Thomam glorificasse deum, qui suscitauit Christum. Quod autem peius est, & in interpretatione facta ab eo in gestis Apostolorum, quasi in interpretatione comparans idem Theodorus Christum Platoni, vel Manichæo, & Epicuro, & Martioni, dicit, quia sicut vnusquisque illorum inueniens propriam sectam, discipulos suos fecit nominari Platonicos, & Manichæos, & Epicureos, & Martionistas, simili modo & Christo inueniente sectam, ex ipsa Christianos vocari. Siquis igitur defendit prædictum impiissimum Theodorum, vel impia eius scripta, in quibus tam prædictas, quam & alias innumerabiles blasphemias euomuit aduersus magnum deum & Saluatorem nostrum Iesum Christum, & non anathematizat eum, vel impia eius conscripta, & omnes, qui susceperint, aut defendunt eum, aut dicentes, recte eum exponere, & eos qui pro ipso scripserunt, & similia ei sapuerunt, aut pro eo scribunt, vel eius impia conscripta, & eos qui similia ei sapiunt, aut sapuerunt aliquando, & vsque ad finem permanerunt, aut permanent in huiusmodi impietate, talis anathema sit.

Cap. 13.

Damnatur Theodoretus episcopus. Si quis defendit impia scripta Theodoretæ, quæ contra rectam fidem exposita sunt, & primam Ephesinam sanctam synodum, & S. Cyrillum, vel 12. eius capitula, & ea omnia quæ conscripserunt pro Theodoro & Nestorio impiissimis vel aliis, qui similia prædictis Theodoro, & Ne-

storio impiissimè sapuerunt, & recipit eos, vel impietate eorum, atque propterea impios vocat ecclesiæ doctores, qui substantialiter Dei vnitionem Dei verbi ad carnem confitentur, & non anathematizat prædicta impiissimè conscripta & eos qui similia his sapuerunt vel sapiunt, sed & omnes, qui contra rectam fidem scripserunt, aut contra beatæ memoriæ Cyrillum, vel 12. eius capitula, & in hac impietate defuncti sunt, tales anathema sint.

Cap. 14.

Siquis defendit epistolam, quam dicitur Ibam scripserisse ad Marim Persam, quæ denegat quidem Dei verbum de sancta genitrice sempérq; virgine Maria incarnatum hominem factum. Dicit autem purum hominem ex ea natum fuisse, quem templum vocat, tanquam alio existente Deo verbo, & alio homine, sed & S. Cyrillum rectam Christianorum fidem prædicantem, reprehendit hæreticum, & similia scelesti Apollinaris scribentem, atque vituperat Ephesinam sanctam primam synodum, tanquam sine iudicio & requisitione Nestorium deponentem, sed & 12. capitula beatæ memoriæ Cyrilli impia & aduersa rectæ fidei nominat prædicta impia epistola, & defendit Theodorum & Nestorium & impia eorum dogmata & conscripta. Siquis igitur prædictam epistolam defendit, & non eam anathemati submittit, & eos qui defendunt eam, & dicunt rectam esse, aut partem eius, & eos qui conscripserunt, vel scribunt pro ea, siue pro impietatibus, quæ in ipsa continentur, & præsumentes ea defendere, aut positas in ea impietates ex nomine sanctorum Patrum, aut sanctæ Chalcedonenensis synodi, & vsque ad finem in his permanerunt, talis anathema sit.

His igitur ita confessis à nobis, quæ & accepimus de diuina scriptura à sanctorum Patrum doctrina, & definitis de vna eademque fide à prædictis sanctis quatuor Conciliis, facta verò & à nobis super hæreticos, vel impietatem eorum, sed & contra eos qui defendere præsumpserunt, aut defendunt prædicta tria capitula, aut permanerunt, & permanent in proprio errore & condemnatione: si quis conatus fuerit contraria his quæ à nobis pie terminata sunt, tradere, aut docere, aut scribere, siquidem episcopus est, aut in clero connumeratus, talis extranea &

Damnatur epistola, quam scripsit Iba.

Summa Aureliana.

à sacerdotum , & ecclesiastica disciplina peragens denu-
dabitur ab episcopatu aut clero: si autem monachus , aut
laicus fuerit, anathematizabitur.

Finis capitulorum quintæ synodi.

Ch. 1. Su.

AURELIANENSE CONCILIVM

secundum circa tempus Vigilij papæ: & est prouinciale.
Cum ex præceptione gloriosissimorum Regum in Aure-
lianensem urbem de obseruatione legis catholicæ tracta-
turi (Deo auxiliante) sancti Patres conuenirent, ibique
quid de antiquis regulis , quid de nouis ambiguitatibus
pro captu intelligentiæ (illuminante domino) senserint,
expressè atque sigillatim , descriptisque constitutionibus,
atque (Deo propitio) in posterum quæ sint obseruanda,
ex veterum canonum autoritate sequentes canones con-
scripserunt.

Canon primus.

Id ergo est constitutum, vt nullus episcoporum (admo-
nente Metropolitano episcopo) nisi certa rædij causa de-
tentus ad concilium vel ordinationem confacerdotis ve-
nire penitus nulla excusatione detractet.

Canon 2.

Vt Metropolitanus singulis annis comprouinciales suos
ad Concilium euocent.

Canon 3.

Ne quis episcopus de quibuslibet causis, vel episcopo-
rum ordinationibus , cæterorumque clericorum aliquid
præsumat accipere: quia sacerdotem nefas est cupiditatis
venalitate corrumpi.

Canon 4.

Si quis sacerdotum per pecuniæ nundinum, execrabi-
li ambitione quæserit, abiciatur vt reprobus, quia Apo-
stolica sententia donum dei esse præcipit, pecuniæ truti-
na minime comparandum.

Mat. 10.

Canon 5.

Nullus episcopus ad sepeliendum episcopum venire
conficta occasione disimulet, ne cuiuslibet corpusculum
diutius inhumatum , negligentia interueniente soluatur.
Is verò episcopus qui defunctum aduenerit sepelire, præ-
ter expensam necessariam nihil pretij pro fatigatione de-
poscat.

Concilij II.

148

Canon 6.

Vt episcopus, qui ad sepeliendum episcopum venerit,
euocatis presbyteris in vnam domum ecclesiæ, adeat de-
scriptum, qui idoneis personis custodiendam sub integra
diligentia derelinquat, vt res ecclesiæ vllorum improbi-
tate non pereant.

Canon 7.

In ordinandis Metropolitanis episcopis antiqua in-
stitutionis formulam renouamus, quam per incuriam om-
nimodis videmus amissam. Itaque Metropolitanus epi-
scopus à comprouincialibus clericis vel populis electus,
congregatis in vnum omnibus comprouincialibus epi-
scopis ordinetur, vt talis (deo propitio) ad gradum huius
dignitatis accedat , per quem regula ecclesiæ in melius
aucta plus floreat.

Canon 8.

Si quis diaconus, in captiuitate redactus , vxori fuerit
copulatus , reuersus, ab officij omnino ministerio ramo-
uendus est. Cui sufficere debet, pro actus sui leuitate im-
pleta pœnitentia, pro satisfactione communitio.

Canon 9.

Nullus clericorum sine permissione episcopi sui cum
secularibus habitare præsumat. Quod si fecerit, ab officij
communionem pellatur.

Canon 10.

Nullus noueræ suæ, i. vxori patris sui, nulla copula-
tione iungatur. Quod si præsumpserit , nouerit se ana-
thematis supplicio feriendum.

Canon 11.

Contraria matrimonia , accedente infirmitate , nulla
voluntatis contrarietate soluantur . Quod si qui ex con-
iugibus fecerint, nouerint se communionem priuandos.

Canon 12.

Ne quis in ecclesia votum suum cantando , bibendo,
vel lasciuendo exoluat, quia deus talibus votis irritatur,
potius quam placatur.

Canon 13.

Clerici , qui officium suum implere despiciunt , aut
vice sua ad ecclesiam venire detractant , loci sui dignita-
te priuentur.

Canon. 14.

Oblationem defunctorum, qui in aliquo crimine fuerint interrepti, recipi debere censemus, si tamen non ipsi sibi mortem probentur propriis manibus intulisse.

Canon. 15.

Presbyter, vel diaconus, si nec literas vel baptizandi ordinem nesciat, nullatenus ordinetur.

Canon. 16.

Fœminæ, quæ benedictionem diaconatus hætenus contra interdicta canonum acceperint, si ad coniugium probantur iterum deuolutæ, à communionem pellantur. Quod si huiusmodi contubernium, admonitæ ab episcopo, cognito errore dissoluerit, in communionis gratiam, acta pœnitentia, reuertantur.

Canon. 17.

Placuit etiam ut nulli postmodum fœminæ diaconalis benedictio pro conditionis huius fragilitate credatur.

Canon. 18.

Placuit, ut nullus Christianus Iudæam, neque Iudæus Christianam in matrimonio ducat uxorem, quia inter huiusmodi personas illicitas nuptias esse censemus. Qui si commoniti à consortio hoc se separare distulerint, à communionis gratia sunt sine dubio submouendi.

Canon. 19.

Catholici, qui ab idolorum cultu se non custodiunt, nec ad integram accepti baptismi gratiam reuertuntur, vel qui cibis idolorum cultibus immolaris, gustu illicitæ præsumptionis vtuntur, ab ecclesiæ cœtibus arceantur.

Canon. 20.

Similiter & hi qui bestiarum moribus extincto, vel quolibet morbo, aut casu suffocato vescuntur.

Canon. 21.

Abbatas, qui episcoporum præcepta despiciunt, ad communionem nec pœnitentiam admittantur, nisi contumaciam humilitate suscepta deponant.

Canon. 22.

Sanè si qui post hanc diligentissimam sanctionem, non obseruauerint quæ sunt superius comprehensa, reos se diuinitatis pariter & fraternitatis indicio futuros esse cognoscant.

Explicit secundum concilium Aurelianense.

CANONES AVRELIANENSIS Concilij 3.

Concilij tertij, tempore Childeberti regis. Estque prouinciale. Cum in Dei nomine Aurelianensem urbem ad synodale concilium Patres venissent, de his quæ per longum tempus, obseruatione cessante, fuerint intermissa, priorum canonum tenore seruato, præsentibus regulis vetera statuta seruanda, & noua pro causarum vel temporum conditione addenda crediderunt.

Canon. 1. Ne à subdiacono & supra, quis se propriis vxoribus misceat.

Ut nullus clericorum à subdiacono & supra, quos uxores in proposito suo accipere inhietur, propriæ (si forte iam habeat) misceatur vxori. Quod si fecerit, laica communionem contentus, iuxta priorum canonum statuta ab officio deponatur. Quem, si sciens episcopus suus in hac uilitate permissionis uiuentem, ad officium postea admiserit, & ipse episcopus ad agendam pœnitentiam tribus mensibus sit à suo officio sequestratus.

Canon. 2. De electione Metropolitanorum.

De Metropolitanorum uero ordinationibus id placuit, ut Metropolitanis à Metropolitanis omnibus (si fieri potest) præsentibus cõprouincialibus ordinentur, ita ut ipsi Metropolitanis ordinandi priuilegium maneat, quæ ordinationis consuetudo requirat. Ipse tamè Metropolitanus à cõprouincialibus episcopis (sicut decreta sedis Apostolicæ continent) cum cõsensu cleri vel ciuium eligatur. De cõprouincialibus uero ordinandis, cum consensu Metropolitanis, clerici vel ciuium, iuxta priorum canonum statuta, electio & uoluntas requiratur.

Canon. 3. De oblatiis & collatiis basilicis.

Si quæ oblationes in quibuslibet rebus atque corporibus collatæ fuerint basilicis in ciuitatibus constitutis, ad potestatem episcopi redigantur. Et in eius sit arbitrio, quid in reparatione basilicæ, aut obseruantium ibi substantiæ deputetur. De facultatibus uero parochiarum vel basilicarum in pagis ciuitatum constitutis, singulorum locorum consuetudo seruetur.

Canon. 4. De ordinatis clericis, ne nubant, & ne quis inuitus ordinetur.

Clerici uero, qui cum uxores non habuerint, benedi-

D. 54. Episcopus qui inuitum.

D. 81. Si quis clericus inuitum.

Etione suscepta, coniugia crediderint eligenda, qui volentes absque vlla reclamatione in ætate fuerint legitima ordinati, cum ipsis mulieribus quas acceperunt, excommunicatione percellantur. Quod si inuitus vel reclamans fuerit ordinatus, ab officio quidem deponant, sed non à communionem pellatur. Episcopus autem, qui inuitum aut reclamantem præsumpsit ordinare, annuali poenitentiae subditus, Missas facere non præsumat. De adulteriis autem honoratorum clericorum, id obseruandum est, vt si quis adulterasse aut confessus vel conuictus fuerit, depositus ab officio communionem concessa, in monasterio toto vitæ suæ tempore detrudatur.

Canon 5. De clerico conuicto de furto, aut falsitate, & de periurio.

Siquis clericus furtum aut falsitatem commiserit, quia capitalia etiam ipsa sunt crimina, communionem concessa, ab ordine degradetur. De periurio verò id cõsumimus obseruandum, vt si quis clericus in causis, quæ sub iureiurando finiendæ sunt, præbuerit iuramenta, & post rebus euidentibus detegitur peierasse, biennij tempore à communionem pellatur.

Canon 6. De his, qui vxoribus defunctis, concubinas crediderint sociandas.

De his qui ex concubinis filios habent, & vxores legitimas post habuerint, aut defunctis vxoribus, sibi concubinas publice crediderint sociandas, id obseruandum esse censuimus, vt sicut eos qui iam sunt clerici per ignorantiam ordinati, non remouemus, ita statuimus, ne vterius ordinentur.

Cap. 7. De incestis coniunctionibus, vel à quibus personis coniugalis copula sit obseruando.

De incestis coniunctionibus ita quæ sunt statuta, seruentur, vt hi qui aut modo ad baptismum veniunt, aut qui bus patrum statuta sacerdotali prædicatione antea in notitia non venerunt, ita pro nouitate conuersionis ac fidei suæ credidimus consulendum, vt contracta hucusque huiusmodi coniugia non soluantur, sed in futurum, quod de incestis coniunctionibus in anterioribus canonibus interdictum est, obseruetur, id est nequis sibi sub coniugio nomine sociare præsumat relictam patris, filiam vxoris, relictam

fratris, sororem vxoris, consobrinam, aut sobrinam relictam auunculi, vel patru. Quod si qui in hoc incestu adulterio, potius quam coniugio fuerint, sociatique diu, se non sequestrauerint, à communionem ecclesiastica repellantur. Illud etiam adiciendum esse credidimus, vt in episcopi discussione consistant. De his qui in ciuitate sua ac territorio consistunt, & tali sunt ordine sociati, vt vtrum ignoranter ad illicita coniugia venerint, aut per contumaciam quæ sunt interdicta, præsumpsit, quia sicut his qui per ignorantiam lapsi sunt, subuenitur, ita illis quibus prius Patrum statuta in notitia venerunt, quique etiam contra sacerdotum interdicta in tali permissione versantur, priorum canonum in omnibus statuta seruentur, vt non prius ad communionem recipiantur, quam incestu adulterium (sicut scriptum est) separatione sanauerint, quia in lege domini manifeste legitur, Maledictus qui dormit cum vxore patris sui, cum priuigna, vel vxoris suæ sorore, & reliqua his similia. Quo fit, vt quos deus maledixit, nos nisi emendatos, benedicere non possumus.

Deut. 27.

Can. 8. De clericis propter patrocinia secularium officium suum minus implentibus.

Si clerici ministeria suscepta quacunque occasione agere sicut & reliqui detractant, & excusationem de patrocinis quorumcunque, ne officium impleant, prætendunt, ac sacerdotes suos sub huiusmodi causa æstimant per inobedientiam contemnendos, inter reliquos clericos canonicos, ne à licentia alij vitentur, nullatenus habeantur, nec ex rebus ecclesiasticis cum canonibus stipendia aut munera vlla percipiant.

Can. 9. De agris ecclesie ab episcopo inutiliter distractis.

De agellis verò cæteriisque facultatibus ecclesiasticis à sacerdotibus non alienandis, nec per contractus inutiles obligandis, priorum canonum statuta seruentur, vt nobis per nullos contractus res ecclesiasticas alienare, aut inutiliter liceat obligare. Ea etiam quæ de rebus ecclesiasticis ab antecessoribus alienata, vel quibuscunque instrumentis inutiliter in dispendium ecclesie obligata noscuntur, & intra trecennaria tempora repetitio suppetit, quæ acta sunt, suffragante iustitia, per publicum aut clericorum

iudicium reuocentur. Quod si is qui rem ecclesiasticam tenet, admonitus iudiciū declinarit, quouſque aut ad diſcuſſionem ueniat, aut rem eccleſiaſticam reſtituat, communionem priuetur.

Can. 10. De mancipiis Chriſtianiſ, quæ in Iudæorum ſeruitio detinentur.

De mancipiis Chriſtianiſ quæ in Iudæorū ſeruitio detinentur, ſi eis quod Chriſtiana religio vetat, à dominis imponitur, aut ſi eos de eccleſia excuſatos tollant pro culpa quæ remiſſa eſt, & affligere aut cedere fortatte præſumpſerint, & ad eccleſiam iterato confugerint, nullatenus à ſacerdote reddantur, niſi pretium offeratur ac detur, quod mancipia ipſa valere pronunciauerit iuxta taxationem. Chriſtianiſ quoque omnibus interdiciſ, ne Iudæorum coniugiſ miſceantur. Qui ſi fecerint, uſque ad ſeſtationem, quiſque ille eſt, cōmunionem pellatur. Item, Chriſtianiſ conuiuia interdiciſ Iudæorum, in quibus ſi forte fuiſſe probantur, annuali excommunicationi pro huiſmodi contumacia ſubiacebunt.

Canon. 11. Vt miſſarum celebritas hora tertia inchoetur.

De miſſarum celebritate in præcipuis duntaxat ſolenitatibus, id obſeruare debemus, ut hora tertia miſſarum celebratio in Dei nomine inchoetur, quo facilius intra horas competentes ipſo officio expedito, ſacerdotes poſint ad veſpertina officia, id eſt in veſperino tempore conuenire, qui ſacerdotem veſpentinis officiis ad eccleſiam talibus præcipue diebus, nec decet deeſſe, nec conuenit.

Can. 12. Quod id quod clerici beneficio eccleſie perceperint, à ſucceſſore non auferatur.

De munificentis verò ſacerdorum id obſeruandum, quod ſicut ſiquid præſenti tempore à clericis decentibus munificentis habetur vel poſidetur, deinceps à ſucceſſoribus nullatenus auferatur, ita qui deſſorū largitatibus gaudent, officia & eccleſie obedientiam, & affectum ſacerdotibus præbeant. De quibus tamen munificentis quæ præſenti tempore ab his (ſicut dictum eſt) poſidetur, ſi pro opportunitate epiſcopo placuerit, quod uoluerit commutare, ſine accedente diſpendio, in locis aliis commutetur. De munificentis verò præſentibus, quas vnuiſque cle-

ricus pro ſua gratia eorum obſequiſ exiſtimat conferenda, ſicut in arbitrio dantis eſt, ut tribuere quibus uoluerit debeat, ita ſi inobedientia vel contumacia in aliquo accipientis extiterit, culpa agnita in arbitrio ſit præſentis, utrum vel qualiter debeat reuocare.

Can. 13. De clericis qui in oratoris ordinationem acceperint.

De his verò clericorum perſoniſ quæ de Ciuitatenſis eccleſie officio monaſterij vel diœceſis, vel baſilicis in quibuſcunque locis poſitiſ, id eſt ſiue in territoriis, ſiue in ipſiſ ciuitatibus ſuſcipiuntur ordinandæ, in poteſtate ſit epiſcopi, ſi de eo quod antè de eccleſia habebant, eos aliquid aut nihil exinde habere uoluerit, quia vniciuique facultas ſuſcepti monaſterij, diœceſis, vel baſilicæ debet plena ratione ſufficere.

Can. 14. De clericis contumacibus.

Siquis ſuperbia elatus, officiū ſuum indignatione quacunque implere noluerit, iuxta ſtatuta priora, à communionem retentus, & ab ordine depoſitus tandiu habeatur, quandiu (ſicut ſcriptum eſt) poenitentie ſuppletionem ſatiſfecerit præſente Pontifice. Tamen illiſ regulariter, iuxta charitatem integrā, & quacunque illiſ ſtipendiō iuxta conſuetudinem debentur, pro qualitate tēporiſ ſunt miniſtranda. De quibus ſi querela procedat, officium agens recurat ad ſynodum.

Canon. 15. De clericis iniuſte oppreſſiſ à ſuiſ pontificibus.

Siquis clericorum circa ſe diſtinctionē epiſcopi ſui putat iniuſtam, iuxta antiquas conſtitutiones recurat ad ſynodum.

Can. 16. De clericorum conſpiratione per rebellionem in ſcripturiſ, aut alias factam.

Siqui clericorum (ut nuper in multis lociſ per ſuperbiam diabolo inſtigante actum fuiſſe perpatuit) rebellionem in ſcripturiſ, aut alias factam, authoritate ſe in vnum, coniuratione intercedente, collegerint, aut ſacramenta inter ſe data, aut chartulā conſcriptam fuiſſe patuerit, nulliſ excuſationibuſ præſumptio labatur, ſed reſ detecta, cum in ſynodum uentum fuerit, in præſumptores iuxta perſonarum & ordinum qualitatem à Pontificibuſ, qui tunc in vnum collecti fuerint, vindice-

II. q. I. Si-
tunt. qui clerico-

tur. Quia sicut charitas ex præceptis diuinis corde, non chartulæ conscriptione, vel coniuratione est exhibenda; ita quæ supra sacras admittunt scripturas, autoritate & di-
 strictione Pontificali sunt reprimenda.

Canon 17. De sacerdotibus ecclesiæ res debitas occupantibus.

Siquis sacerdos res ecclesiæ debitas vel proprias hereda cupiditate occupauerit, retinuerit, aut à potestate ex competitione perceperit, si eas non restituerit, nullis rebus exueatur. Sed & si agnito iure ecclesiastico nõ statim ecclesiæ vel sacerdoti reformauerit, vt ipsum ius agnosce-
 re possit, & in iudicium electorum venire distulerit, tandiu à communione ecclesiastica suspendatur, quandiu restitutus rebus, tam ecclesiam, quàm sacerdotem reddat indemnem. Similis etiam de his qui oblationes defunctorum legaliter dimissas quolibet ordine assignare tardauerint, vel detinere præsumperint, distractionis ecclesiasticæ iuxta priores canones forma seruetur. Cui etiam sententia subiacebit, quifquis ille quolibet ordine, quod pro deuotione sua ecclesiis dedit, reuocare præsumperit.

*De retinentibus defunctorum de-
 lationes.*

Canon 18. Quod ministris ecclesiarum non liceat ecclesiæ res sine episcopi consensu alienare.

12. q. 2. c. Abbatibus presbyteris.

Abbatibus, presbyteris, aliisque ministris de rebus ecclesiasticis, vel sacro ministerio deditis, alienare & obligare, absque permisso & subscriptione episcopi nihil liceat. Quod si præsumperint, degradentur, communionem concessa. Et quod alienatum vel temere ordinatum est, ordinatione episcopi reuocetur.

Canon 19. Quod pœnitentia non sit iuuenibus temere credenda.

De pœnitentium conuersione, vt nequis benedictione pœnitentiæ iuuenibus personis credere præsumat. Certe coniugaris, nisi ex consensu pari, ætate iam plena eam dare non audeat. Aut si quis pœnitentiæ benedictione suscepta ad secularem habitum militiamq; reuerti præsumperit, excommunicatione plectatur, viatico concessa ad exitum.

Canon 20. Ne seruus vel colonus ad honorem promoveatur ante acceptam ingenuitatem.

Vt nullus seruilibus colonariisque conditionibus obli-

gatus, iuxta statuta sedis Apostolicæ, ad honores ecclesiasticos admittatur, nisi prius aut testamento, aut per tabulas eum legitime constiterit absolutum. Quod si quis episcoporum, eius qui ordinatur conditione sciens, transgredi per ordinationem indebita fortasse voluerit, anni spatio missas facere non præsumat.

Canon 21. Quod die dominico operari non permittatur.

Quia persuasum est populis die dominico cum caballis & bobus & vehiculis itinerare nõ debere, neque vllam rem ad victum præparare, vel ad nitorem domus vel hominis pertinentem, nullatenus exercere (quæ res quia ad Iudæam magis, quàm ad obseruationem Christianam pertinere probatur) id statuimus, die dominico, quod antè fieri licuit, licere. De opere tamen rurali, id est agricultura, vel vinea, vel sectione, vel mensione, excussione, vel exacto sæpe cenusinus abstinendum, quo facilius ad ecclesiam venientes, orationis gratia vacent. Quod si inuictus fuerit quis in operibus superscriptis, quæ interdicta sunt, se exercere, qualiter emendare debeat, non in laici distractione, sed in sacerdotis castigatione consistat.

Canon 22. Vt ante dominicam orationem expletam de ecclesia nullus discedat.

De missis nullus laicorum antè discedat, quàm dominica dicatur oratio. Et si episcopus præsens fuerit, eius benedictio expectetur. Sacrificia verò matutina, missarum siue vespertinarum nequis cum armis pertinentibus ad bellorum usum expetat. Quod qui fecerit, in sacerdotis potestate consistat, qualiter eius distractione debeat castigari.

*Canon 23. Quando Iudæis inter Christianos pro-
 cedere non liceat.*

Quia (Deo propitio) sub catholicorum Regum dominatione viuimus, Iudæi à die cœnæ domini usque in secundam sabbati in Pascha, hoc est ipso quatruiduo procedere inter Christianos, neque catholicis populis se vllò loco, vel quacunque occasione miscere præsumant.

Canon 24. De hæreticis vel Bonofiacis.

Iudex ciuitatis, vel loci, si hæreticum aut Bonofiacum, vel cuiuslibet alterius hæresis sacerdotem, vel quamcunque personam de catholicis rebaptizasse cognouerit,

quia reges non constat habere catholicos, non statim rebaptizantes adstrinxerit, & ad regis fidem propterea distringendos adduxerit, annuali excommunicatione subdatur.

Can. 25. Vt non liceat laicis clericos accusare.

11. q. 1. Clericus cuiuslibet ordinis absque Pontificis sui permissu nullus presumat ad secularem iudicem attrahere. Nec laico quemlibet clericum liceat accusare.

Can. 26. Quid de episcopis qui suprascripta obseruare distulerint.

Quocirca hac quæ inspirante Deo, communi consensu placuerit, si quis Antistitum, vel eorum quos spiritus Dei esse voluerit successores, relicta obseruationis integritate, custodire & implere neglexerit, reum se diuinitatis pariter & fraternitatis iudicio futurum esse cognoscat, quia & canones suos, nec ignorare quæquam, nec dissimulare, id est, præteriri permittitur.

Explicunt canones Aurelianens. synodi.

Sancti Quintiani episcopi Esculani ad Petrum Antiochenum fides.

Fides à sancto Quintiano episcopo exposita Omnis qui dicit vnam naturam Dei verbi & carnis, & non duas vnitas indiuisasque, damnetur.

Si quis confundit duas Christi naturas, dicens Deum passum carne secundum Apostolum, damnetur.

Si quis impassibile, immortalem Deum verbum dicit, conuersum in passione ac morte, & non hæc reddit eius carni, damnetur.

Si quis vocem trisagiam, id est ter sanctam dicit propter nos crucifixam, & non dominum nostrum Iesum Christum filium Dei vnigenitum, damnetur.

Si quis post vocem ter sanctam dicit Deum crucifixum propter nos, & non potius vnum filium, cui in medio ter sanctæ vocis hymnus dicitur, damnetur.

Si quis hominem dicit qui pro nobis crucifixus est, siue Deum, diuidendo naturas, & non eas copulando in crucifixione eius, damnetur.

Si quis dicit duas per sonas seu subsistências, & non potius duas naturas in vnam personam, & vnam subsistentiam in vnum concurrentes, damnetur.

Si quis Deum hominem, & non magis Deum & hominem

damnetur.

Si quis dicit creatum patris Verbum, & non magis eius carnem, damnetur.

Si quis dicit consubstantialem carnem domini Deo patri, & non potius Deum verbum, damnetur.

Si quis dicit sine mente & sine anima dominum nostrum Iesum Christum, & pro ea habuisse diuinitatem, & quia ex hoc dicendum passum carne Deum verbum, & non magis mente cum anima rationali inhumanatum Deum verbum, & impassibilem dicendo eundem diuinitate, humanitate verò passibilem, damnetur.

Si quis quaternitatem introducit in trisagio, apponens post Trinitatem Christum crucifixum, anathema sit.

Si quis vnum filium secat in dualitatem filiorum, anathema sit.

Si quis Dei verbum & carnem dicit vnam naturam, ignorans naturarum differentiam, anathema sit.

Si quis confundit Trinitatem, eundem dicens esse patrem, & filium, & spiritum sanctum, anathema sit.

Si quis distinguit vnam essentiam Trinitatis in duas, anathema sit.

Si quis diuinam naturam filij confundit passionibus carnis eius, & non confitetur eum spiritu impassibilem, carne verò passum, anathema sit.

Si quis dicit, Deum passibilitatem, aut mortem gustasse, tanquam ad hæc eum bona voluntate venisse, cum conuersus esset, & non confitetur eum tanquam Deum non fuisse sub damnatione mortis, mortem verò mortificasse per carnem suam mortalem, quam assumpsit, anathema sit.

Credimus enim quia vita est, & non recedit in mortem. Tu autem cognosce, & abscinde in quibus iniquè locutus es. Tamen sit & est Dei gratia cum his, qui recte prædicant verbum Veritatis.

AVERNENSE CONCILIVM *Concilium*
circa tempora Vigilij Papæ. Apud ecclesiam Auernam cū *Auernense.*
in Dei nomine, congregante S. spiritu, consentiente domino gloriosissimo, proque rege Theodeberto, in Auernam urbem sancta synodus conuenisset, ibique in ecclesia (ex more) Patres confederissent, inspectisque canonibus

id eis rationale visum est, ut quauis ecclesiasticae regulæ penè omnia cõprehendant, quædã tamen vel adderentur noua, vel repeterentur antiqua. *Cap. 1.*

In decr. Iuonis lib. 4.

In primis placuit, ut quoties secundũ statuta Patrũ, sc̃ta synodus cõgragaretur, nullus episcopus aliquã prius causam suggerere audeat, q̃ ea q̃ ad emẽdationẽ vitæ, ad ferentatẽ regulæ, ad animæ remediũ pertinet, finiatur. *Ca. 2.*

Qualiter sit eligendus Pontifex.

Placuit etiã, ut sacrũ quis Põtificij honorẽ nõ votis q̃rat, sed meritis, nec diuinũ videatur mun⁹ cõparare rebus, sed moribus, atq; eminentissimẽ dignitatis apicẽ oĩm cõscẽdat electione, non paucorũ fauore. Sit in eligendis sacerdotibus cura præcipua, quia irreprehensibiles esse conuenit, quos præesse necesse est corrigendis. *Cap. 3.*

De opertorio dominici corporis, seu palla altaris, nunquam sacerdotis corpus, dum ad tumulum euehitur, obtegatur, quia sacro velamine visibus suis reddito, dum honorantur corpora, altaria polluuntur. *Cap. 4.*

Ne ad nuptiarũ ornatũ ministeria diuina p̃stet, &c. *Ca. 5.*
Ne Iudæi Christianis populis iudices p̃ponantur. *Ca. 6.*

Episcopus, presbyter, atq; diaconus tam sancta cõscientia resplendant, ut effugiant probitate actũ maledicorũ obloquia, & testimoniũ in se diuinũ implere contendãt, quo dominus ait: Sic luceat lux vestra, &c.

Matt. 5.

Cap. 7. Ut presbyteri i plebes suas admonerent quod hospitales sint. *Cap. 8.*

Quod licitũ sit episc. cũ cõsilio cleri de thesauro eccle. pauperibus eiusd. eccl. secundum cano. instituit. iuxta quod indiguerint, erogare. *Decreta Pelagii papa.*

an. do. 552. Pel. P. 6. 60

Pelagius, Rom. sedit ann. xi. mē. 10. di. 28. Hic canon. p̃ces ecclesiast. quotidie perorãdas instituit, & defunctorũ suffragia approbavit. Heret. seculari prãte coercedos idulsi.

Concilium Aureli. 4.

AVREL. con. 4. circa tpa Pelag. Pa. i. & est p̃rouin. tpe Child. reg. Cũ i Aurel. urbẽ vnanimiter i Christi noie adfuisent sacerdotes, & de his que ad sacrũ p̃positũ p̃tinẽt, vel quæ sec. eccles. ordinat. regulari cõueniũt disciplinæ (Deo medio) tractata recepisset, placuit ut definita sc̃dm antiquã cõsuetudinẽ inuiolata mõstrẽtur. Et quod firmius statuta seruẽtur, cũ cõsẽsu oĩm docet adnotata subscriptio.

Cap. 1. De festiuitate Paschali celebranda.

Placuit, ut sanctũ Pascha secundũ laterculũ Victori. ab oĩbus sacer. vno tẽpore celebretur. Quæ festi. annis sin-

gulis ab ep̃o Epiphaniarũ die i ecclesiis denunciatur. De qua solen. quoties aliquid dubitatur, inquisita vel agnita p̃ metropolitanos à sedẽ Apost. sacra cõstitutio teneatur.

Cap. 2. Ut quadragesima æqualiter teneatur.

Hoc etiã decernimus obseruadũ, vt. 40. ab oĩbus ecclesiis æqualiter teneatur. Neq; .50. aut. 60. ante Pascha quilibet sacerdos p̃sumat indicere. Sed neq; per sabbata absque infirmitate quisquã soluat quadrag. iei. nisi ratũ die domi. prædeat. Quã fieri sp̃aliter Patrũ statuta sanxerũt. Sigs hãc reg. irruerit, tãq̃ trãsgressor disciplinẽ à sacer. cõseatur.

Cap. 3. Ut primates ciuitatis Pascha in ciuitate celebrent.

Quisquis de prioribus ciuibus Pascha extra ciuitatẽ tenere voluerit, sciat sibi à cuncta synodo esse prohibitũ. Sed principales festiuitates sub præsentia episcopi teneat, vbi sanctũ decet tenere cõuentũ. Tamen si aliquis cẽta necessitate astringatur, vt hoc implere nõ possit, ab episcopo postulet cõmeatũ. Quod si postulare despexerit, & eundẽ locũ idẽ in festiuitate p̃sentibus tenere voluerit, suspẽdatur.

Cap. 4. De ordinatione episcopi.

Id etiã regulare esse perspeximus decernendũ, vt eps in ciuitate, in qua decreto eligitur ordinãdus, in sua ecclesia, cui profuturus est, constituatur. &c.

Cap. 5. Quod clerici canonum statuta ab episcopis percipiant.

Parochiani clerici à Pontificibus suis necessaria sibi statuta canonum legenda percipiant, ne ipsi vel populi, que p̃ salute eorũ decreta sunt, excusent postmodũ ignorasse.

Cap. 6. De oratoris, & clericis in illis seruire debentibus.

Vt in oratoriis domini clericorũ nemo cõtra votũ episcopi, ad quẽ territorij ipsius priuilegium noscitur pertinere, peregrinos clericos intromittat, nisi forsità quos probatos ibidem districtio Pontificis obseruare præcepit.

Cap. 7. De alienatis à sacerdote cuiuslibet ecclesiæ.

Vt episc. qui de facultate propria ecclesiæ nihil relinquit, de ecclesiæ facultate. i. si aliter q̃ canones eloquũtur, obligauerit, vẽdiderit, aut dẽtraxerit, ad eccle. reuocetur. &c.

Cap. 8. De indignis ad sacerdotium promotis.

Siquis episcopoporũ sciens aut bigamũ, aut interruptẽ maritũ, ad offi. Leuit. digni. sue presbyterij cõtra ius canon. pmouere præsumperit, sciat se vnus anni spatio ab oĩ officio sacerdotij esse suspẽsũ. Qui si forte sententiẽ subiacere cõtẽperit, à cõione eius, vsq; in aliã synodũ se fraternitas

vniversa suspendat, illi verò, qui illicite promoti sunt, degradentur.

Cap.9. De nō distrahendis his quæ ecclesiis sunt collata.

Siquid abbatibus, aut sacris monasteriis, aut parochiis pro Dei contemplatione oblatum fuerit, in sua proprietate hoc abbates aut presbyteri minime reuocabunt, nec alienari à cunctis fratribus debet quacunque occasione. Quibus si fuerit necessarium, vt statuta conuelant, non aliter valeat, nisi fuerit sui episcopi subscriptione firmatum.

Cap.10. De his quæ episcopus ecclesiæ dederit.

Quæcunque ecclesiis à Pontificibus sub competenti ac iusto documento fuerint derelicta, ab hæredibus legitimis dignum est vt pro Dei contemplatione seruentur.

Cap.11. De his qui post baptismum dæmonibus offerunt.

Siquis post acceptum baptismi sacramentum ad immolata dæmonibus sumenda, tanquam ad vomitum reuertitur, si commonitus à sacerdote se corrigere ex hac preuaricatione noluerit, à communione catholica pro emundatione sacrilegij suspendatur.

Cap.12. Quòd Christianus in pecudes non iuret.

Siquis Christianus (vt est Gentilium consuetudo) apud cuiuscunque feræ vel pecudis exta inuocatis insuper nominibus Paganorum fortasse iurauerit, si se ab hac superstitione commonitus noluerit cohibere, donec reatum emendet, à consortio fidelium, vel ecclesiæ communione pellatur.

Cap.13. Quòd ecclesia præiudicium nō patiatur ex alienatione bonorum per clericos.

Vt quicumque clericus aliquid de iure ecclesiastico seu verbo, seu per scripturam acceperit ad vtendum, & postmodum alienare quacunque occasione voluerit, nō valebit. quia secundum canonum instituta proprietatem ecclesiæ non violat in alios quælibet longa possessio. Sed in Pontificis potestate consistat, qualiter pro conseruando iure ecclesiastico rem possessam inter clericos debeat communicare.

Cap.14. Quòd ecclesiæ collatum est, nec à collatore, nec ab illius hæredibus repeti non debet.

Quicumque pro deuotione sua oblationis studio ali-

quid in campellis, vel in viniolis, etiam absque scriptura probatur ecclesiæ contulisse, si postmodum ipse vel hæredes eius quacunque occasione auferre à iure hoc ecclesiæ, vel alienare voluerint, quoadusque à tali intentione discedant, aut peruasa restituant, aut certe à communione ecclesiastica suspendantur.

Cap.15. De mancipiis propter spem coniugij ad ecclesiam confugientibus.

Quæcunque mancipia sub specie coniugij ad ecclesiæ confugerint septa, vt per hoc credant posse fieri coniugia, minime eis licentia tribuatur, nec talis coniunctio à clericis defensetur, quia probatum est, vt sine legitima traditione coniuncti pro religionis ordine statuto tempore ab ecclesiæ communione suspendantur, ne in sanctis locis talis coitus misceatur. De qua re decernimus, vt parentibus, aut propriis dominis (prout ratio poscit) personarum accepta fide restituti sub separatione promissioni reddantur. Postmodum tamen à parentibus atque dominis concessa libertate, si voluerint, eos propria voluntate coniungant.

Cap.16. De homicidio voluntario.

Quisquis homicidium voluntate commiserit, ita vt occidere audeat innocentem, si à principibus aut à parentibus quacunque re se reddi dederit absolutum, modus potestatis distinguendi in sacerdotis potestate consistat.

Cap.17. De mulieribus in adulterio cū clericis deprehensis.

Siquæ mulieres fuerint prolapsæ in adulterium cū clericis, distractione adhibita, mulieres ipsæ, prout sacerdoti visum fuerit, distractioni subiaceant, & à ciuitatibus, vt sacerdotes præceperit, propellantur.

Cap.18. De mancipiis Christianis seruientibus Iudæis.

Cum prioribus canonibus fuerit definitum, vt de mancipiis Christianis, quæ apud Iudæos sunt, si ad ecclesiam confugerint, & redimi se postulauerint, etiã si ad quoscunque Christianos refugerint, & seruire Iudæis noluerint, taxato & oblato à fidelibus iusto pretio ab eorum dominio liberentur. Item statuimus, vt tam iusta constitutio ab omnibus catholicis obseruetur.

Cap.19. De Iudæis, qui aduenam vel Christianum ad Iudaicam superstitionem seduxerint.

Hoc etiam decernimus obseruandum, vt si quicumque Iudæus profelytum (qui aduena dicitur) Iudæum facere præsumperit, aut Christianum factum ad Iudaicam superstitionem adducere, vel si Iudæus Christianam ancillam suam sibi crediderit sociandam, vel de parentibus Christianis natum Iudæum sub promissione fecerit, libertatis mancipiorum amissione mulctetur. Ille verò qui de Christianis natus Iudæus factus est, si sub conditione fuerit manumissus, vt in ritu Iudaico permanens, habeat libertatem, talis conditio non valebit: quia iniustum est, vt ei libertas maneat, qui de Christianis parentibus veniens, Iudaicis vult cultibus adherere.

Cap. 20. De existentibus genere seruilibus personis.

De genere seruili id decernimus obseruandum, vt defendens inde posteritas, vbicumque, quamuis post longa spatia temporum reperiat in loco, cui authores eius constat fuisse de positos studio sacerdotis, in ea quæ constituta est à deuotis, conditione permaneat. Cui præcepto si quis secularium humanæ cupiditatis impulsu crediderit obuiandum, quouſque se corrigat, ab ecclesia suspendatur.

Cap. 21. De facientibus in agro suo oratorium.

Siquis in agro suo, aut habet aut postulat habere diccesim, primū & terras ei disponat sufficienter, & clericos, qui ibidē sua officia impleant, vt sacratis locis reuerentia condigna tribuatur.

Cap. 22. De agellis sacerdotum.

Quisquis agellum ecclesiæ in die vitæ suæ à quocunque sacerdote, cui potestas est, acceperit possidendum, quæcunque ibi profecerint, alienandi nullam habeat potestatem, nec ibi parentes sui ex ea re aliquid existiment vindicandum.

Cap. 23. De substituendo Antistite.

De substituendo Antistite, si fortassis mora extiterit, & voluntate decessoris ante fuerit res subarrata, quam successor accedit ecclesiæ, non impediatur successorem. Si quispiā clericorū aliquid de facultate illa præsumperit, in potestate sit aduenientis episcopi, vtrum sua debeat voluntate adire, an reicere decessori, nec ecclesiæ in obsequio veniant tempora legibus constituta, dum non exti-

tit persona, quæ de utilitate ecclesiæ cogitarit.

Cap. 24.

Siquis episcopus alterius ecclesiæ clerico de facultatibus suæ ecclesiæ aliquid sub titulo quocunque donauerit, post eius obitum qui acceperit, ad ecclesiæ ius de cuius facultate discesserat, reuertatur, quia iniquū est vt sub hac specie damnū ecclesiæ, quæ multis subuenit, patiatur.

Cap. 25. Vt quæ statuta sunt, obseruentur.

Quapropter (auxiliante domino) quæ synodus sancta constituit, decernimus, vt à cunctis fratribus hæc definitio sancta conseruetur.

Expliciuſ canones synodi Aurelianen. 4.

TVRONICA SECUNDA SYNODVS *Turonica synodus.*

circa tpa Pelagij papæ primi, est prouincialis. *Proœmiū.*

Ecclesiasticæ disciplinæ debet esse suffragium congregatio sacerdotum, nec aliud erit suæ sollicitudinis tam peculiare conscribere, quam quod ad fundamentum religionis proficere recognouerit, operari non cesset, vt cū pastoralis cautela propagatur in ouilis custodia, paucorum veneranda decreta sint salutis publicæ documēta. Et quoniam, quod omitti non decet, oportet implere, præsertim cum cuius animarum intellectu aliuū (de quibus Deo cura est) forma processit, ei? traditionis lex ad Pontifices manauit, necesse est vigilantissime prouidere, repulso torpore, vt quicquid ab antiquis Patribus statutum de tramite canonico, quarumdam personarū temeritate cernitur imminutum, reuocandum est in statum pristinum, vt possint male admissa corrigi, & non admittenda dānari. Magna est enim in ipsa seueritate pietas, per quam tollitur peccandi facultas. Nam vbi insana libertas generat vulnera, sacerdotalis districtio dat medelam. Quapropter (Christo auspice) in Turonica ciuitate concilio concordante, iuxta conuiuentiam gloriosissimi domini Arithberti regis annuentis coadunati pro pace & instructione ecclesiæ, opportunū credidimus, subter adnexa decreta conscribere, & subscriptionibus propriis roborare, vt retūdantur noxia, propagentur optata, ne taciturnitate silentij, vitiosorum criminum nutriri videretur licentia, non abscindi, & quæ opportuna erant pro qualitate temporis adici, non paterentur negligi, sed procurantur impleri.

Canon primus.

Joan. 14. Ideo placuit, propter caeleste illud mandatum: Pacem meam do vobis, &c. vt Pontificalis affectus inter confacerdotes inuolabiliter conferuetur. Verum si pro peccatis (vt affolet) ex causa liuor emerferit, vt pendente certamine sibi inuicem reconciliari nō possint, electis ab vtraque parte fratribus .i. presbyteris, præponderate dulcedine, litis iacula finiant, & vota pacis acquirant.

Canon 2.

Vt corpus domini in altari, non in armario, sed sub crucis titulo componatur.

Canon 3. Ne laici in ecclesia clericis misceantur.

Vt laici secus altate, quo sancta mysteria celebrantur, inter clericos, tam ad vigilias, quàm ad missas, stare penitus non præsumant, sed pars illa, quæ à cancellis versus altare diuiditur, choris tantum psallentium pateat clericorum. Ad orandum & communicandum laicis & scæminis (sicut mos est) pateant sancta sanctorum.

Canon 4.

De pastu pauperum propriorū. Vt vnaquæque ciuitas pauperes & egenos in colas alimentis congruentibus pascat secundum vires, vt tam vicini presbyteri, quàm ciues omnes suum pauperem pascant, quo fiet, vt ipsi pauperes per ciuitates alienas non fatigentur.

Canon 5.

De epistolis dandis. Vt nullus clericorum vel laicorum præter episcopum epistolia facere præsumat.

Canon 6.

De remoti one abbatū. Vt episcopus, nec abbas, nec archipresbyterum, sine omnium suorum compresbyterorum & abbatum consilio de loco suo præsumat eicere, neque per præmium alium ordinare, nisi facto concilio tam abbatum, quàm presbyterorum suorum. Cum autem negligètia eiicitur, cum omnium presbyterorum consilio refutetur.

Canon 7. Ne clericus familiaritate extranearum mulierum utatur.

Vitæ familiaritas mulierum. De familiaritatibus mulierum licet crebrius sit in cœnobis replicatū, attamen necesse est vt sicut secta vitæ, quæ male pullulauerant, rursus fidei falce succidantur, atqui etiam radicibus eruantur, nullus deinceps clerico-

rum pro occasione necessitatis faciendæ vestis, aut causa ordinandæ domus extraneam mulierem in domo sua habere præsumat. Et cum iubeamur victum aut vestitum artificulo quærere, & manibus propriis laborare, quid opus est in domo serpentem includere pro veste, quæ multiformem vestem non propterea deponit vt nudetur, sed vt se gratiorem, dum remouetur, ostendat?

Canon 8.

* Episcopus coniugem, vt forem habeat, & ita sancta gubernatione gubernet domum omnem, tam ecclesiasticam, quàm propriam, vt nulla de eo suspicio quaqua ratione consurgat. Et licet (Deo propitio) clericorum suorum testimonio viuat, quia cum illo tam in cella, quàm in domo, ac vbi cunque fuerit, secum habitent, eumque sequantur & alios habere presbyteri, & diaconi, vel deinceps clericorum turba iuueniorum (Deo adiutore) conuerfentur, sic tamen propter bonæ cœnæ Zelotem Deum nostrum tam longe absint, mansionis propinquitate diuisi, vt nec hi, qui ad spem recuperandam clericorum seruitute nutriuntur, famularum propinqua contagione polluantur.

* *Intellige hunc Canonem iuxta usum Orientalis ecclesie, in qua Censura coniugatus promonebatur ad sacerdotium.*

Canon 9.

Episcopum episcopam non habentem, nulla sequatur turba mulierum, licet saluetur vir per mulierem fidelem, mulieres sicut & mulier per virum fidelem, vt Apostolus ait. Nam sequi non vbi talis custodia necessaria nō est, quid est necesse, vt mihi serua serua profequatur, vnde fama consurgat? Habeant ministri ecclesie, vtique clerici, qui episcopo seruiant, & eum custodire debent, licentiam extraneas mulieres de frequentia cohabitationes eiicere.

Canon 10.

Et ne occasio famam laceret honestatis, quia aliqui laici, dum diuersa perpetrant adulteria, hoc quod de se sciunt, in aliis suspicantur (sicut ait Seneca) pessimum in eo vitium esse, qui in id quo insanit, ceteros putat furere. Vt stratum recurre ergo ipsi putandi, aut certe æstimandi locus amputetur, nullus sacerdotum aut monachorum colligere alium in lecto suo præsumat. Neque liceat monachis cellas habere communes, vbi aut bini maneant, aut singulares repo-

ni possint, sed schola labore communi construatur, vbi omnes iaceant, aut Abbate, aut Præposito imminente, vt dū duo vel tres vicissim & legant, & excubent, alij consolentur, vt non solum sit custodia corporum, sed & surgat pro lectione assidua profectus animarum.

*Monachus
coniugio nō
copuletur.*

Canon 11.
Siqui in monasterio conuersi sunt, aut conuerti voluerint, nullatenus exinde habeant licentiam euagandi, nec (quod absit) vllus eorum coniugem ducere, aut extranearum mulierū familiaritatem habere. Nam (sicut supra dictum est) si vxorem duxerit, excommunicetur, & de vxoris malæ societatis consortio, etiam iudicis auxilio separetur. Quod si iudex ad hoc solatiū dare noluerit, excōmunicetur. Qui infelix monachus tali coniunctione fœdatus, si per cuiuscunque patrocinium se conatus fuerit defendere, & is qui in hac pertinacitate perdurat, & ille qui eū exceperit ad defendendum, ab ecclesia segregentur, donec reuertatur ad septa monasterij, & indicta ab abbate, quādiu præceptum ei fuerit, agat pœnitentiam.

*Mulier sola
monasterium
non
adeat.*

Canon 12.
Mulier intra septa monasterij nullatenus introire permittatur. Si abbas in hac parte, aut præpositus negligens apparuerit, qui eam viderit, & non statim eiecerit, excommunicetur.

*De obseruatione
ieiuniorum.*

Canon 13.
De ieiuniis verò antiqua à monachis instituta seruentur, vt de Pascha vsque ad quinquagesimam, exceptis Rogationibus, omni die fratribus prædium præparetur. Post quinquagesimam tota hebdomada exacte ieiunent. Postea vsque ad Calen. Augusti ter in septimana ieiunent, secunda & quarta & sexta die, exceptis his qui aliqua infirmitate constricti sunt. In Augusto, quia quotidie Missæ sanctorum sunt, prandium habeant. In Septembri toto, & Nouembri (sicut prius dictum est) ter in septimana. De Decembri vsque ad Nata. domini, omni die ieiunent. Et quia inter Natalem domini. & Epiphaniam omni die festiuitates sunt, itēque prandebunt. Excipitur triduum illud, quod ad calcandam Gentilium consuetudinem Patres nostri statuerunt priuatas in Calen. Ianuarij fieri Litanias, vt in ecclesia psallatur, & hora octaua in ipsis Ca-

lendis circuncisionis Missa (Deo propitio) celebretur. Post Epiphaniam verò vsq; ad quadragesimam ter in septimana ieiunent.

Canon 14.

Itemque pro reuerentia domini Martini, vel cultu ac virtute id statuimus obseruandum, vt tam in ipsa basilica sancta, quàm in ecclesijs nostris, iste psallendi ordo seruetur. Vt in diebus æstiuis ad matutinum sex Antiphonæ binis psalmis explicentur. Toto Augusto manicationes fiāt, quia festiuitates sunt & Missæ. Septēbri septem Antiphonæ explicentur, binis psalmis. Octobri, octo ternis psalmis. Nouembri, nouem ternis psalmis. Decembri, decem ternis psalmis. Ianuario & Februario itidem vsque ad Pascha. Sed vt possibilitas habet, qui facit amplius pro se, & qui minus (vt potuerit) superest, vt vel duodecim psalmi expediantur ad matutinum, quia Patrum statuta præceperunt, vt ad sextam sex psalmi dicantur cum Alleluia, & ad duodecimam duodecim, itemq; cum Alleluia, quod etiā (Angelo ostendente) didicerunt. Si ad duodecimā duodecim psalmi, cur ad matutinum non itemque vel duodecim explicentur? Quicumque minus quàm duodecim psalmos ad matutinum dixerit, ieiunet vsque ad vespem, panem cum aqua manducet, & non illi sit altera in illa die vlla refectio. Et qui hoc facere contempserit, vna hebdomada panem cum aqua manducet, & ieiunet omni die vsque ad vespem.

Canon 15.

Archipresbyteri verò vicani, & diaconi, & subdiaconi, non quidem omnes, sed plures in hac suspicionem tenentur à populo, quod cum coniugibus suis maneant. Pro qua re hoc placuit obseruare, vt quotiescunque archipresbyter seu in vico manserit, seu ad villam suam ambulauerit, vnus lectorum canonicorum suorum, aut certus aliquis de numero clericorum cum illo ambulet, & in cella, vbi ille iacet, lectum habeat pro testimonio.

Canon 16.

Enimvero, quoniam cognouimus nonnullos inueniri sequipedas erroris antiqui, qui Calen. Ianuarij colunt, cum Ianus homo Gētilis fuerit, rex quidē, sed Deus esse nō potuit. Quisquis ergo vnum Deū patrem regnantem

*De obseruatione
psal-*

*Archipresbyteri
coniugati sine
testimonio
clericorum
dormire nō
debent.*

*De Calen.
Ianuarii.*

De cathedra sancti Petri.

eum filio & spiritu sancto credit, certe hic non potest integer Christianus dici, quia aliqua de gētilitate custodit. Sunt etiam qui in festiuitate cathedræ domini Petri apostoli cibos mortuis offerūt, & post missas redeūtes ad domos proprias, ad Gentiliū reuertūtur errores, & post corpus domini sacratas dæmoni escas accipiūt. Cōrestatur illam sollicitudinem tam pastores quàm presbyteros gerere, vt quemcunque in hac fatuitate persistere viderint, vel (nescio) ad petras, aut arbores, aut ad fontes designata loca Gentilium perpetrare, quæ ad ecclesiæ rationem non pertinent, eos ab ecclesia sancta autoritate repellat, nec participare sancto altario permittant, qui Gentilium obseruationes custodiunt. Quid enim dæmonibus cum Christo commune, cum magis sumēdo cibum delicta videatur addere, quàm purgare?

Canon 17.

De hymnis recipiendis.

Et licet Ambrosianos habeamus hymnos in canone, tamen quoniam reliquorum sunt aliqui, qui digni sunt forma, cantare volumus libenter, & amplecti eos præter ea quorum actorum nomina non fuerint in limine prænotata, quoniam quæ fidem cōstituerunt, dicendi rationi nõ obstant.

Iste canō habetur in Parisensi synodo prima, in primo cap.

Can. 18. De persuasoribus rerum ecclesiasticarum.

Placet itaque, ac omnibus nobis conuenit obseruare, vt quia nonnulli memores sui, per quilibet scripturas pro captu animi, de facultatibus suis ecclesiis contulisse probantur, quod à diuersis Deum minus timentibus, eatenus mortifera calliditate tenetur, vt aliorum oblatio illi pertineat ad ruinam, nec intueri corde possunt diem iudicij, dum nimix cupiditatis delectantur ardore. Quicumque ergo immemor interitus sui, res ecclesiis delegatas iniuste possidēs, præsumpserit retinere, & veritate comperta, res Dei seruis suis dissimulauerit reformare, ab omnibus ecclesiis segregatus, à sancta communione habeatur extraneus, nec aliud mereatur habere remedium, nisi culpam propriam rerum emendatione purgauerit. Indignè enim ad altare domini properare permittitur, qui res ecclesiasticas, & audeat rapere, & iniuste possidere, ac in iniqua defensione perdurat. Necatores enim pauperū iudicandi sunt, qui eorum taliter alimenta subtraxerunt. Sacerdo

talis tamen debet esse prouiso, vt vindicta admonitio manifesta præcedat, vt res vsurpata si iniuste quis tulerit, adhibita æquitate restituat. Quod si neglexerit, & necessitas compulerit, postea prædonem sacerdotalis districtio maturata percussat, neque quisquam per interregna res Dei defendere nitatur, quia Dei potentia cunctorum regnorum terminos singulari dominatione concludit.

Canon 19. De iudicibus qui pauperes opprimunt.

Vt iudices aut potentes qui pauperes opprimunt, si cōmoniti à Pontifice suo se non emendauerint, excommunicentur.

Canon 20.

Cauta enim est in salute prouiso ad effugiendam culpam delicti, aditum delinquendi repellere. Nullus episcoporum de ordinationibus clericorum præmia præsumat exigere, quia non sacrilegium, sed hereticum est (sicut in dogmatibus ecclesiasticis habetur insertum) ad ordinandum clericum per ambitionem, ad imaginē Simonis Magi, pecuniam offerre sacerdoti, quia dicitur, Gratis accepistis, gratis date. Et cum talis sit, qui gratiam Dei à sacerdote æstimat pretio comparari, qualis ille qui vendidit, uterque vsque ad synodum ab ecclesia segregetur.

Expliciunt canones 2. synodi Turonen.

Sacerdotiū per pecuniā acquiri non debet.

Act. 8.

PARISIENSE CONCILIVM PRIMUM circa tempora Pelagij Papæ primi, estq; prouinciale. Coniuncti in vnum (Christo opitulante) Parisius prouincialibus ecclesiarum, vnde non leuiter ratione sumus quandoque reddituri, in quantum diuina pietas virtutem dare dignata est, tentauimus salubri consideratione prospicere, ne dū periculosa abusione ordinatio superna negligitur, in nobis aliorum crimina vindicentur.

Cap. 1.

Itaque placet, ac omnibus nobis conuenit obseruare, vt quia nonnulli memores sui, &c.

In isto cap. agitur contra raptos, & iniustos possessores rerum ecclesiasticarum, est idem, quod habetur in secunda synodo Turonen. cap. 18.

Cap. 2.

Et quia episcoporum res propriæ ecclesiarum res esse

*An. do. 552
Concilium
Parisiense 1.*

Res episcoporum

*pi cōfficare
præsumat
nemo.* noscuntur, si eorum facultatibus simili fuerit facultate
graſſatum, peruersores rerum memoratarum, canonum di
ſtrictione feriatur, vt dum vindicta corrigit, qui moribus
propriis ac nulla conſcientiæ caſtigacione corrigitur, ſal
tem regulæ obtundatur aculeis. Perpetuo enim anathe
mate feriatur, qui res conſficare, aut corrumpere, aut per
uadere periculosa infeſtacione præſumpſerit.

Cap. 3.

*Episcopus
alterius epi
ſcopi res nō
competat.* Et quia exempla boni operis à Pontificibus debent pri
mum (Chriſto opitulatē) procedere: nullus epiſcopus res
competat alienas. aut ſi competitas, aut à ſe, aut ab ante
ceſſore ſuo fortē quis poſſedit, domino proprietatis poſ
ſeſſionem propriam abſque præiudicio liberalitatis re
giæ, integra reformidacione reſtituat, vt quia Deus dona
reprobat iniquorum, non ad iudicium ſuum eccleſiæ res
exteras derelinquat.

Cap. 4.

*De ſancti
monialium
raptarū im
decenti co
pula.* Sacrarum etiam virginū, neque per raptum, neque per
cōpetitiones aliquas quiſquam coniugia ſortiat. Simi
liter de earum coniunctionibus abſtinendum (& hi qui
eas rapere aut competere voluerint, à communione ſum
remouendi) quæ veſtium cōmutatione tam viduæ, quàm
puellæ religionem, pœnitentiam, aut virginitatem publi
ca declaratione fuerint profeſſæ. Quod ſi contra dicta
quis venerit, & ſacerdotem ſuum audire neglexerit, & in
præſenti à communione catholicæ eccleſiæ habeatur ex
traneus, & perpetuo anathemate feriatur.

Cap. 5.

*Excōmuni
catus ab a
liu colligi
non debet.* Et quia vniuerſis ſacerdotibus ita cōuenit, vt ſiquis de
eis pro contemptu canonum, aut peruerſione eccleſiaſti
carum à communione eccleſiæ aliquem fortalte ſuſpen
derit, à nullo penitus epiſcopo recipi præſumatur. Quod
ſi factum fuerit, is qui eum contra indicta receperit, & à
fratrum ſuorum erit concordia ſeparatus, & æterni iudi
cis in futurum (vt conſidimus) iracundiam ſuſtinebit.

Cap. 6.

*De ordina
tione epiſc
porum.* Et quia in aliquibus rebus conſuetudo priſca negli
gitur, ac decreta canonum violantur, placuit vt iuxta anti
quam conſuetudinem canonum decreta ſeruetur. Nullus
cōiubus inuitis ordinetur epiſcopus, niſi quem populi &

clericorum electio pleniffima quæſerit voluntate, non
principis, imperio, neque per quamlibet conditionē con
tra Metropolis voluntatem epiſcoporum comprouincia
liūm ingeratur. Quod ſi per ordinationem regiam hono
ris ſui culmē peruadere aliquis nimia temeritate præſum
perit, à cōprouincialibus loci ipſius epiſcopus recipi nul
latenus mereatur, quem indebite aſſumptum agnoſcunt.
Siquis de comprouincialibus recipere eum contra indicta
preſumpſerit, ſit à fratribus omnibus ſegregatus, & ab ip
ſorum omnium charitate remotus. Nam de actis ordina
tionibus pontificum ita conuenit, vt coniuncti metropoli
tanus cum ſuis comprouincialibus epiſcopis, vel quos vi
cinos epiſcopos eligere voluerint, in loco vbi conueue
rit, iuxta antiqua ſtatuta canonum, omnia communi con
ſilio & ſententia decernantur.

Cap. 7.

De degeneribus ſeruis, qui ſepulchris defunctorū pro
qualitate ipſius miniſterij deputantur, hoc placuit obſer
uari, vt ſub qua ab actoribus fuerint cōditione dimiſſi, &
ſiue heredibus, ſiue eccleſiæ pro deſenſione fuerint depu
tati, voluntas defuncti circa eos in omnibus debeat con
ſeruari. Quod ſi eccleſia eos de ſiſci deſunctionibus in om
ni parte deſenderit, tam illi quàm poſteri eorum eccleſiæ
deſenſione in omnibus potiantur, & occurſum impēdant.
Et quia huic deſinitioni coniuncti fratrum intereſſe mi
nime potuerunt, hoc omnis congregatio ſacerdotū (Chri
ſto propitiante) decreuit, vt conſtitutio præſens à quan
tis oblata fuerit, ſubſcriptionibus tamē eorū debeat pro
bari, quatenus in hoc quod ab vniuerſis obſeruandum eſt,
vniuerſitas debeat conſentire.

Expliciuſt canones Parisienſis ſynodi I.

AVRELIANENSE CONCILIVM
quintum circa tempora Pelagij primi Papæ celebratum
eſt.

Ad diuinam gratiam referendum eſt, cum vota Prin
cipum concordant animis ſacerdotum. Vt dum ſit Pon
tificale concilium, normam viuendi teneat recapitula
tio antiqua canonum, vt locus & tempus, quia eſt in qui
buſcuſque titulis veteribus adhærens noua conſtitutio

De miniſte
rio ſeruorū
degenerum

Concilium
Aurelianē
ſe 5.
Præſatio.

sanctionum. Igitur clementissimus princeps triumphatorū titulis inuictissimus dominus Childebertus, cum pro amore sacre fidei, studio religionis in Aurelianensium urbem congregasset in vnum dominos sacerdotes, cupiens ex ore Patrum audire, quod sacrum est, & quod pro ecclesiastico ordine auctoritate promoueretur pastorali, & quod aduenientibus sit norma, & presentibus sit disciplina, atque conueniens a presenti tempore in posterum custodiri (prestante Deo) signanter est titulis prenotatum.

Cap. 1.

Dogmata Eutychetis & Nestorij damnantur. Primum itaque nefarias sectas Eutychetis & Nestorij, quas sedes Apostolica sancta condemnat, similiter & nos easdem cum suis authoribus & sectatoribus execrantes, presentis constitutionis vigore anathematizamus, atque damnamus, Apostolicum fidei ordinem in Christi-nomine prædicantes.

Cap. 2.

Nullus pro leuibus cau- sis a communione suspensus debet. Nullus sacerdotum, quinquã recte fidei hominem pro paruis & leuibus causis a communione suspendat. præter eas culpas, pro quibus antiqui patres ab ecclesia arceri iusserunt committentes.

Cap. 3.

Nulli liceat episcopatu pretio comparare. Ut nullum episcopatum per præmia aut comparatione liceat adipisci, sed voluntate Regis iuxta electionem cleri ac plebis (sicut in antiquis canonibus continetur scriptum) consensu cleri ac plebis, a metropolitano, vel quem vice sua permiserit, cum comprouincialibus Pontifex consecretur.

Cap. 4.

Nullus inuitis ordinari debet episcopus. Item (iuxta quod antiqui canones decreuerunt) nullus inuitis detur episcopus, sed nec per oppressionem potentium personarum, ad consensum faciendum ciues, aut cleri (quod dici nefas est) inclinentur. Quod si factum fuerit, ipse episcopus qui magis per violentiam, quam per decretum legitimum ordinatur, ab indempto pontificatus honore in perpetuum deponatur.

Cap. 5.

Nulli viuenti episcopo alius superponatur, aut superordinetur episcopus, nisi forsitan in eius loco, quem culpa capitalis deiecerit.

Cap. 6.

Quæ-

De oblatione puellarum in monasteriis. Quæcunque puellæ seu propria voluntate monasterium expetunt, seu a parentibus afferuntur, annum in ipsa veste qua intrauerint, permaneant. In his verò monasteriis, ubi non perpetuo tenentur inclusæ, triennium in ea, qua intrauerint, veste permaneant, & postmodum secundum statuta monasterij ipsius in loco quo elegerint permanere, vestimenta religionis accipiant. Quæ si deinceps sacra relinquentes loca, propositum sanctum seculi ambitione transcenderint, illæ quæ in domibus propriis tam puellæ quam viduæ commutatis vestibus conuertuntur, cum his quibus coniugio copulantur, ecclesiæ communionem priuentur.

Cap. 7.

Id etiam miseratione certe condiximus custodiri, ut qui pro quibuscunque culpis in carceribus deputantur, ab archidiacono, seu a proposito ecclesiæ diebus singulis dominicis requirantur, ut necessitas victorum secundum preceptum diuinum misericorditer subleuetur, atque a Pontifice instituta fidei & diligenti persona, quæ necessaria provideat, competens victus de dono ecclesiæ tribuatur.

Cap. 8.

Et licet (propitio Deo) omnium domini sacerdotum, vel quoruncunque fidelium hæc cura posset esse, ut egenibus necessaria debeant ministrari: specialiter tamē debilibus id pietatis causa conuenit, ut vnusquisque episcopo porū incolis, quos infirmitatē iucurrisse, tam territorij sui, quam ciuitatis agnouerint, de domo ecclesiæ iuxta possibilitatem victui & vestitui necessaria subministret, ut non eis desit misericordiæ cura, quos per duram infirmitatem intolerabilis constringit inopia.

Cap. 9.

Nullus ex laicis absque annua couersatione præmissa episcopus ordinetur, ita ut intra anni ipsius spatium a doctis & probatis viris, disciplinis & regulis spiritualibus plenius instruat. Quod si hoc quisquã episcoporum transcedere quacunque conditione præsumserit, anno integro ab officio vel charitate fratrum habeatur extraneus.

Cap. 10.

Ne cui liceat res, vel facultates ecclesiæ, aut monasteriis, vel Xenodochiis pro quacunque elemosyna cum iustitia delegatas retentare, alienare, atque subtrahere. Quod

Qui in carceribus continentur, ab archidiacono diebus dominicis requirantur. De sollicitudine infirmorum, vel sustentatione.

Hic canon erat renouandus.

Qui facultates ecclesiæ subtraxerit, puniatur.

si quis fecerit, tanquam necator pauperum, antiquorum canonum sententiis constrictus, ab ecclesiae liminibus excludatur, quando ab ipso ea quae sunt ablata vel retenta reddantur.

Cap. 11.

*Nullus ecclesiae obla-
sa auferre
presumat.*

Quisquis etiam aut maiorum, aut mediocrium personarum, quodcunque muneris, vel facultatis sacerdotibus, aut ecclesiis, aut quibuslibet locis sanctorum studio mercedis cum iustitia pro Dei contemplatione contulerit, & haec ipsa quae à parentibus donata noscuntur, postmodum quis auferre praesumpserit, superiori sententia, ut necator pauperum communionem priuetur.

Cap. 12.

*De annua
euocatione
concilii.*

His quoque (Deo propitio) constitutis, quod praecipue in omnibus patrum conciliis habetur scriptum, congrua definitione sancimus, ut intra anni circulum vnusquisque Metropolitanus episcopus, iunctis in vnum locum comprovincialibus suis, intra prouinciam suam studeat habere concilium, ut aut si qua accesserint, charitatis emendentur studio, aut si pax regalis, vel disciplina in cunctis permanserit, gratias Deo referant. Haec ergo vnanimiter definita seruantes, etiam praeteritorum statuta canonum his decernimus, ut inconuulsa vniuersa seruentur.

Finis Aurelianen. concilij 5.

Decreta Ioannis 3. Papae.

*An. d. 563.
Io. 3.
P. 61.
Tempore hu-
ius Armeni
Christi
recepere.*

Ioannes tertius, natione Romanus, de patre Anastasio illustri, sedit annos 12. menses 11. dies 26. Fuit temporibus Iustini iunioris Imperatoris. Hic Pont. adem Apostolorum Philippi & Iacobi à Vigilio inchoatam absoluit, & Narseti eunucho amicissimus fuit, ei que consularum impetrauit. Prodigiosam tempestatem perturbationibus & annis plenus superauit.

Extat eiusdem epistola decretalis ad vniuersos episcopos per Germaniae & Galliae prouincias constitutos, in qua Primo damnat Chorepiscopos, quomodo damnati sunt à Damaso, & Leone, & à Concilio Neocaesariensi.

*Cap. 13.
8. q. 1. Si
Petr.*

Secundo tradit, quod Clemens post Petrum sedem Apostolicam & potestatem pontificalem tenuit, & id factum est tradente sibi beato Petro apostolo.

Tertio demonstrat, quanto labore, quantisque vigiliis in-

tendere debet, qui pascit oues Christi, quod fusius habetur in epistola Leonis, & Damasi 4.

Decreta Benedicti Papae.

Benedictus, natione Romanus, ex patre Bonifacio, sedit annos 4. mensem 1. dies 28. Huius temporibus gens Longobardorum totam Italiam inuasit, simulque & famines nimia, ut etiam multitudo castrorum se tradiderit Longobardis, ut temperare posset inopiam famis. In istis laboribus & afflictionibus positus Benedictus Papa, mortuus est.

Extat epistola decretalis ad episcopum David, qui per literas significauerat Apostolicae sedi, esse quosdam intra prouinciam Beticam, qui dicerent neminem veraciter posse probare Trinitatem, vnitatem fieri, cum neque tres vnum, neque vnum in tribus posse quenquam proprie approbari. Hos longa disputatione confundit testimoniis veteris & noui testamenti. Quae omnia habentur in epistola prima decretali Alexandri Papae primi.

Primum est Esai. Vidi dominum Sabaoth, &c. & Seraphi in stabant in circuitu eius, dicentes: Sanctus, Sanctus, Sanctus, dominus deus Sabaoth. Quia Trinitas est, tertio Sanctus dixerunt. Quia vnitas est, sub trini repetitione vnum Deum ac dominum intimarunt.

Secundum Exod. Domine, domine, domine, miserator, misericors, &c.

Tertium Gen. Abraham sedens ad ilicem Mambrae, tribusque occurrens, vni dixit, Domine, &c.

Quartum Esai. Domine deus Sabaoth, Deus Israel, qui sedes super Cherubin, &c.

Item illud Reg. Domine deus omnipotens, Deus Israel, sermones tui fideles sunt, &c.

Item Matth. Dominus discipulos suos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, vniuersas gentes misit baptizare.

Decreta Pelagii 2. Papae.

Pelagius, natione Romanus, sedit annos 10. menses 2. dies 10. tempore Mauritiij Imperatoris. Hic absque Principis auctoritate (contra consuetudinem) creatus est. Nihil enim tunc à clero in eligendo Pontifice actum erat, nisi Impe. approbasset. Sed Longobardis tunc Romam obfidens, facultas mittendi Constantinopolim nul-

*An. do. 579
Benedicti 1.
Pont. 62.
Fuit tempore
Mauritii
Imperat.*

*Hac epist.
plena est
mysterijs.*

Esai 6.

Exord. 34.

Gen. 18.

Esai 37.

2. Reg. 7.

Matth. 28.

An. do. 580

Pelagius 2.

Pontif. 63.

*Hic basilicā
Laurētiij*

martyris

extruxit.

la fuit. Postea verò offensam, misso illuc Gregorio, deprecatus est.

E xtat decretalis epistola Pelagij, in qua primo definit generales synodos non posse conuocari, nisi auctoritate Apostolicæ sedis, quoniam sedi beati Petri singulari privilegio hæc auctoritas est tradita, & quia nulla vnquam synodus rata legitur, quæ apostolica auctoritate non fuerit fulta. Hoc definit contra Ioannem Constantinopolitanum episcopum, qui intenterat concilium quoddam generale conuocari.

In eadem epistola adiecit, Orate fratres, vt honor ecclesiasticus nostris diebus non euacuetur, neque vnquam Romana sedes, quæ (instituyente domino, caput est omnium ecclesiarum) priuilegijs suis vsquam careat, aut spolietur.

D. 17. *Mu
ti denno.*

In eadem sic: Maiores verò & difficiles quæstiones (vt sancta synodus statuit, & beata cõsuetudo exigit) ad sedem apostolicam semper referantur, &c.

*Quibus cau
sis possit mu
tari episco
pus de vna
ciuitate ad
aliam.*

D. 7. q. 1.
*Scias fra
ter.*

Extat secunda epistola decretalis eiusdem, de mutatione episcoporum, in qua Benigno atchiepiscopo respondet, sic dicens: Exigit ergo dilectio tua consulta sedis Apostolicæ, si licitum foret episcopum transire, aut mutari de ciuitate in ciuitatem, cum quidam canones (vt tibi videtur) hoc fieri prohibeant. Significasti etiam literis tuis, quendam fratrum nomine & actu Dei seruum, causa vtilitatis te velle mutare in locum & ciuitatem defuncti, licet quidam dicant hoc fieri non licere, nisi consensum Apostolicæ sedis habuisses. Quapropter scias, frater dilectissime, aliud esse causam necessitatis & vtilitatis, & aliud præsumptionis, ac propriæ voluntatis. Non ergo mutat sedem, qui non mutat mentem, id est non avaritiæ causa, aut dominationis, aut propriæ voluntatis, aut delectationis suæ migrat de ciuitate ad ciuitatem, sed causa necessitatis & vtilitatis mutatur. Nam plurimorum vtilitas vni vs vtilitati aut voluntati præferenda est. Aliud est enim mutare, & aliud mutari. Quod enim in ciuitatem transire, non debere episcopum de ciuitate in ciuitatem transire, non de his dicitur, qui aut vi expulsi, aut necessitate coacti, auctoritate maiorum hoc agunt, sed de his qui avaritiæ ardore inflammati, sponte sua profiliunt, & potius

ambitioni, quàm vtilitati ecclesiæ seruire, & vt dominationem agant, insistere cupiunt.

Quapropter (charissime) muta episcopum causa necessitatis aut vtilitatis, super quo consulere nos voluisti, & alios fratres nostros, quibus hoc faciendum necessitas aut vtilitas compulerit, agere doce, quia hoc quod tibi soli scribimus, generaliter omnibus tenere mādamus. Quia sic potestatem habemus episcopos & sacerdotes regulariter titulare & ordinare, ita (vt prædictum est) causa necessitatis aut vtilitatis habes & mutare ac de titulo ad titulum transferre, licet de minori ad maiorem urbem mutandus sit. Hoc tamen summo opere præuidendum est, ne causa arrogantiae aut avaritiæ vnquam fiat, quia hi à prædictis canonibus damnantur, non illi, qui necessitate, aut vtilitate, maiorū consilio & sana ac pura, & Deo placita intentione hoc faciunt.

Extat epistola decretalis tertia eiusdem, ad vniuersos episcopos Italiæ, in qua eos adhortatur ad sollicitudinem ecclesiarum.

Extat quarta ad episcopos Germaniæ & Galliæ, in qua ordinem præfationum, quem ecclesia Romana habet, requirentibus episcopis tradit. Inuenimus has nouem præfationes in sacro catalogo tantummodo recipiendas, quas longa retro veritas in Romana ecclesia hætenus seruauit. Vnam in albis Paschalibus, aliam de Ascensione domini, tertiam die Pentecostes, quartam de Natali domini, quintam de Apparitione domini, sextam de Apostolis, septimam de sancta Trinitate, octauam de Cruce, nonam de Ieiunio in quadragesima tantummodo dicendam. Has præfationes tenet & custodit sancta Romana ecclesia, has tenendas vobis mandamus.

*De cõs. dist.
1. Inueni
mus.*

HISPALENSE CONCILIUM primum, sub Pelagio secundo, papa. Est prouinciale, sed robur habet à sede Romana, vt patet ex præfatione Concilij, Præsidente Leandro, Episcopo Hispalensi.

*Concilium
Hispalense.*

Domino sancto, & reuerenter à nobis honorando, charissimo fratri Pelagio episcopo, Leander, Agapius &c. episcopi, qui vnà in vrbe Hispalensi adsumus, sanctitatem tuam charitatis studio salutantes, precamur dominum, qui nos de salute mutua, vel visione latificare dignetur, te le-

Præfatio.

Summa Hispalensis, &

tum multo conferuet in tempore.

Cap. 1. De disponendis ecclesie rebus post episcopi excessum.

Hæres episcopi defuncta * Comperimus autē in canone, (consulentes vetera statuta) vt episcopus, qui res proprias alteri & cū ecclesie suæ dimiserit, quicquid de ecclesie rebus, aut donauit, aut vendidit, aut quoquomodo ab ecclesia transtulit, irritum haberetur.

* *Hic Canon erat renouandus in Concilio, vt hæres defuncti episcopi esset ecclesia, non tamen Papa. Secundo, Alienum est a sententia horum patrum licere episcopo instituire primogenituras, vel locupletare consanguineos.*

Cap. 2.

De mancipiis ecclesie. Ea verò mancipia, quæ memoratus de iure ecclesie sublata, suis proximis contulit, si familia de proprio suo ecclesie ipsi non compensauit, ecclesia absque aliqua oppositione accipiat.

Cap. 3. De clericis, cum quibus mulieres cohabitant.

Cap. 3. secundum concilium Toletani. Inter cætera verò hoc definitum à nobis est, pro abolendis maculis clericorum, secundum ædictum concilij Toletani, vt si presbyteri, diaconi, vel clerici consortia extraneam fœminarū vel ancillarum familiaritatem, per sacerdotis sui admonitionē à se minus remouerint, seculi iudices easdem mulieres cum voluntate, & permisso episcopi comprehensas, in suis lucris vsurpent, vt vitium hoc, dū sacerdos inhibere nō preualet, potestas iudicialis coerceat, dato tamen ab eisdem iudicibus sacramento episcopo, vt eas clericis nulla arte restituant. Quòd si restituerint, ipsi iudices sententiæ excommunicationis feriantur. Mulieribus verò illis, iuxta priores canones à sacerdote distractis, pretium earum indigentibus dispensetur.

Subscriptio Quæ statuta manu nostra subscripsimus. Data ad sanctitatem vestram, die 2. Nonas Nouembris, anno 5. gloriosi domini nostri Reccaredi regis. Era. 628. Leander ecclesie sanctæ Hispalensis episcopus, hanc cõstitutionem confirmari & subscripsi. Ioannes episcopus Agragēsis, & c.

Concilium Toletanum 3 CONCILIVM TOLETANVM tertium sub Pelagio secundo papa, in quo Arrii hæresis in Hispania cõdemnatur, Mausona Emeritano episcopo.

In nomine domini nostri Iesu Christi, anno quarto, regnante gloriosissimo atque piissimo, & Deo fidelissimo Reccaredo rege, die octauo Iduum Maiarum, Era. 627. hæc sancta synodus habita est in sancta ciuitate regia Toletana ab episcopis totius Hispaniæ & Galliciæ qui infra scripti sunt.

Cap. 1.

Cum pro fidei suæ synceritate, idem gloriosissimus Princeps omnes regiminis sui Pontifices in vnum conuenire mandasset, vt tam de eius conuersione, quàm de gentis Gothorum innouatione in domino exultarent, & diuinæ dignationi pro tanto munere gratias agerēt, memoratus sanctissimus Princeps sic venerandum conciliū alloquitur. Non incognitum reor esse vobis Reuerēdissimi sacerdotes, quòd propter instauradam disciplinæ ecclesiasticæ formam, ad nostræ vos serenitatis præsentiam euocauerim, & quia decursis retro temporibus hæresis imminens in tota ecclesia catholica agere synodica negotia denegabat, Deus, cui placuit per nos eiusdē hæresis obicē depellere, admonuit instituta de more ecclesiastico reparare. Ergo sit vobis iocūditatis, sit gaudij, quòd mos canonicus pro aspectu Dei per nostram gloriam ad paternos reducitur terminos. Prius tamen admoneo, pariter & exhortor, ieiuniis vos & vigiliis, atque orationibus operam dare, vt ordo canonicus, quem à sacerdotalibus sensibus detraxerat longa ac diurna obliuio, quam ætas nostra se nescire fatetur, diuino dono vobis rursus patefiat.

Ad hæc autem gratias Deo agētes & religiosissimo Principi vniuerso concilio in laudibus adclamante, triduanum est exinde prædicatum ieiunium. Sed cum die octaua Iduum Maiarum in vnum cœtum Dei sacerdotes adessent, & oratione præmissa, vnusquisque sacerdotum competenti loco refedisset, ecce in medio eorum adfuit serenissimus Princeps, seque cū Dei sacerdotibus orationi communicans, diuino dempsit flamine plenus, sic ad loquendum exorsus est, dicens.

Non credimus vestram latere sanctitatem, quanto tempore in errore Arrianorum laborasset Hispania, & non multos post decessum genitoris nostri dies, quibus

Allocutio Reccaredi ad conciliū.

Sancta admonitio.

Gratiarum actio cõcili.

Secunda allocutio Reccaredi.

nos vestra beatitudo fidei sanctæ catholicæ cognouit esse sociatos, credimus generaliter magnum & æternum gaudium habuisse, & ideo, venerandi Patres, ad hanc vos peragendam congregari decreuimus synodum, vt de omnibus nuper aduentibus ad Christum ipsi æternas Deo gratias referatis. Quicquid verò verbis apud sacerdotiū vestrum nobis agendum erat de fide atque spe vestra, quam gerimus, in hoc Tomo cōscripta atque allegata, nota facimus. Relegatur ergo in medio vestri, & in iudicio synodali examinata, per omne successiuum tempus gloria nostra eiusdem fidei testimonio declarata clarescat.

Susceptus est autem ab omnibus Dei sacerdotibus (offerente rege) sacrosanctæ fidei Tomus, & pronunciatē notario clara voce recensitus est, in quo confessus est fidem catholicam iuxta canones quatuor conciliorum generalium, cui subscripsit Rex, his verbis: Huic verò confessioni meæ sanctarum scripturarum, & conciliorum cōstitutionibus consentiens, testimonio diuino tota cordis simplicitate subscripsi.

Tunc acclamatum est in laudibus Dei & in fauore Principis ab vniuerso concilio, Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto, cui cura est pacem & vnitatem ecclesiæ catholicæ prouidere, &c.

Deinde vniuerso concilio iubente, vnus episcoporum catholicorū ad episcopos & religiosos clericos, vel maiores natu, ab hærese Arriana conuersos, sic est allocutus: Officij nostri cura compellimur, à vestra charitate perquirere, quid damnetis in hæresi, aut quid intra sanctam catholicam credatis ecclesiam. Tunc episcopi omnes vnà cum clericis suis Primoresque gentis Gothicæ pari consensione dixerunt; Licet hoc quod tua paternitas atque fraternitas vestra à nobis cupit audire, iam olim cōuersionis nostræ tempore egerimus, quando secuti gloriosissimum Reccaredū regem nostrum ad ecclesiam trāsimus, & perfidiam Arrianam cum omnibus superstitionibus suis anathematizauimus, nunc tamen propter charitatem & deuotionem, quam Deo & ecclesiæ catholicæ debemus, quæ petitis pròptissime agere properamus, sed & si qua adhuc congrua fidei esse perpiciatis, ac nobis charitate persuaderis, faciemus.

Omnis ergo, qui fidem & communionem ab Arriano confessione fiuentem, & vsque ad nos retētam adhuc tenere desiderat, & de tota cordis intēione non damnat, anathema sit. *porum & primorum*

Quicumque filium Dei, dominū Iesum negauerit à paterna substantia sine initio genitum, & æqualem patri esse, vel consubstantialem, anathema sit. *Gothicæ gentis.*

Quicumque Spiritum sanctū non credit, aut non creditur à Patre & Filio procedere, eūque non dixerit cōternū esse Patri & Filio, & coessentialē, anathema sit.

Quicumque in Patre, & Filio, & Spiritu sancto, & personas non distinguit, & vnus diuinitatis substantiam non agnoscit, anathema sit.

Quicumque filium Dei, dominum nostrum Iesum Christum, & Spiritum sanctum iuxta deitatem esse patre minorem asseruerit, & gradibus separauerit, creaturamque esse dixerit, anathema sit.

Quicumque nescire filium Dei, quod Deus pater sciat dixerit, anathema sit.

Quicumque initium filio Dei & Spiritui sancto deputauerit, anathema sit.

Quicumque filium Dei secundum diuinitatē suam visibilem aut passibilem ausus fuerit proferre, anathema sit.

Quicumque Spiritum sanctum, sicut patrem, & filium verum Deum & omnipotentem esse non credit, anathema sit.

Quicumque alibi fidem & cōmunionē catholicam, præterquā in ecclesia vniuersali, quā Nicæni & Cōstantinopolitani, & primi Ephesini, & Chalcedonensis concilij decreta tenent, pariter & honorant, anathema sit.

Quicumque Patrem & Filium & Spiritum sanctum honore, & gloria, & diuinitate separat, aut disiangit, anathema sit.

Quicumque non dixerit, Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto, anathema sit.

Quicumque rebaptizandi sacrilegum opus esse bonū credit aut crediderit, agit aut egerit, anathema sit.

Quicumque Ariminense concilium ex toto corde non reseruerit, & damnauerit, anathema sit.

Sint ergo damnata in cælo & in terra quæcunque per hanc catholicam fidem damnantur, & sint accepta in cælo

& in terra, quæcunque per hanc fidem accipiuntur, regnante domino nostro Iesu Christo, cui cum Patre, & Spiritu sancto est gloria in secula seculorum.

Subscriptio Subscriperunt episcopi, presbyteri, & diaconi ex hæresi Arriana conuersi, & Gothorum viri illustres, & omnes seniores subscriperunt.

Decret. Concilij. Canon. 1.

Conciliorum statuta, & Pontii. R. Q. decreta custodiri debent. Post damnationem hæresis Arrianae, & fidei sanctæ catholicæ expositionem, hoc sanctum præcepit concilium, ut quia à nonnullis, vel hæresis, vel gentilitatis necessitate per Hispaniarum ecclesias canonicus prætermisus est ordo, dum & licentia abundaret transgrediendi, & disciplinæ optio negaretur, dum omnis excessus hæresis foueretur patrocínio, & abundantia mali temporis procul esset distinctio discipline. At nunc pace ecclesiæ, Christi misericordia, reparata, quod præcorum canonum auctoritas prohibet, sit resurgente disciplina inhibitum, & agatur omne quod præcepit fieri. Permaneant in suo vigore conciliorum omnium constituta, simul & synodice sanctorum præsulum Romanorum epistolæ. Nullus deinceps ad promerendos honores ecclesiasticos contra canonum statuta aspiret indignus. Nihil ex hoc fiat, quod sancti patres, spiritu Dei pleni, sanxerunt debere non fieri. Et qui præsumperit, seueritate priorum canonum diringatur.

Aduertat Lector.

In omnibus ecclesiis dei domini ca Symbolum recitetur.

Canon. 2. Petitione Reccaredi regis constituit synodus, ut per omnes ecclesias Hispaniæ & Galliciæ secundum formam Orientalium ecclesiarum concilij Constantinopolitani, hoc est, centum quinquaginta episcoporum symbolum fidei recitetur: & priusquam Dominica dicatur oratio, voce clara prædicetur, quo fides vera manifesta sit & testimonium habeat, & ad Christi corpus & sanguinem prælibandum, pectora populorum fide purificata accedat.

Canon. 3. Vt nequis extra necessitatem, rem ecclesiæ alienet.

Hæc sancta synodus nulli episcoporum licentiam tribuit res alienare ecclesiæ, quia & antiquioribus canonibus hoc prohibetur. Si quid verò, quod utilitatem non grauet ecclesiæ, pro suffragio monachorum, vel ecclesiis ad

suam parochiam pertinentium dederint, firmum maneat. Peregrinorum vel clericorum, & egenorum necessitati, saluo iure ecclesiæ, præstare permittantur pro tempore quæ potuerint.

Canon 4. Quod licet religionis intuitu, res ecclesiæ alienare.

Si episcopus verum de parochianis ecclesiis monasterium dedicare voluerit, ut in ea monachorum regulariter congregatio viuat, hoc de consensu concilij sui habeat licentiam faciendi. Qui etiam, si de rebus ecclesiæ pro eorum substantia aliquid, quod detrimentum ecclesiæ non exhibeat, eidem loco donauerit, sit stabile. Rei enim bene statuendæ sanctum concilium dat consensum.

Canon 5.

Cõpertum est à sancto concilio episcopos, presbyteros, & diaconos, venientes ex hæresi, carnali adhuc desiderio vxoribus copulari. Ne ergo de cætero hoc fiat, præcipitur quod & canonibus prioribus continetur, ut non liceat eis viuere libidinosâ societate, sed manente inter eos coniugali lege, communem utilitatem habeant, & non sub vno conclaui maneant. Vel certe si suffragatur virtus, in alia domo suam vxorẽ faciat habitare, ut castitas apud Deum, & apud homines habeat testimonium bonum. Siquis verò post hanc conuentionem obscæne cum vxore elegerit viuere, ut neglector habeatur. Qui verò semper sub canone ecclesiastico iacuerint, si contra veterum imperata in suis cellulis mulierum, quæ infamię suspiciõne possunt generare, consortiũ habuerint, illi canonicè quidem distringantur, mulieres verò ab episcopis venundentur, & pretium ipsum pauperibus erogetur.

Canon 6. Vt liberti ab episcopo defendantur.

De libertis autem hæc præcipit sancta synodus, ut si qui presbyteri, vel diaconi ab episcopis facti sunt, secundum modum quo canones antiqui dant licentiã, sint liberi, & tamen à patrocínio ecclesiæ, tã ipsi, quã ab eis progeniti non recedat. Ab aliis quoque libertati traditi, & ecclesiis commendati, patrocínio episcopi colligantur, & ne cuiquam donentur, hoc à principe episcopus postulet.

Canon 7. Quod sacrarum scripturarum lectio sacerdotibus conuuijs miscetur.

21. q. 2. Si episcopus.

Sacerdotibus non licet cum societate libidinosâ viuere.

Summa Toletani

D. 44. Pro reuerentia. Pro reuerentia Dei & sacerdotum id vniuersa constituit synodus, vt (quia solent crebro mensis otiosa fabula interponi) in omni sacerdotali cōiuiuo lectio diuinarum scripturarum miscetur. Per hoc enim & animā aedificatur ad bonum, & fabulæ non necessariæ prohibentur.

Canon 8.

Clerici de familia fisci. Iubente autem atque consentiente domino Reccaredo rege id præcipit sacerdotale concilium, vt clericos ex familia fisci, nullus audeat à principe donatos expetere, sed tradito capitis sui tributo, ecclesiæ Dei, cui sunt alligati, vsque dum viuunt, regulariter administrant.

Canon 9.

Ecclesiæ Arrianorum in cuius diocesi sunt permancere debent. Decreto huius cōcilij hoc statuitur, vt ecclesiæ quæ fuerunt in hæresi Arriana, nūc autem sunt catholicæ, ad eos episcopos cum suis rebus pertineant, ad quos parochiæ ipsarum, in quibus ipsæ ecclesiæ fundatæ sunt, pertinere videntur.

Can. 10. *Vt mulier inuita viro non nubat.*

32. q. 2. Hoc sanctum cōfirmat. Viduæ quibus placuerit teneant castitatem, non tamen ad nuptias vt venire cogantur. Similis conditio & de virginibus habeatur. Siquis verò propositū castitatis viduæ vel virginis impediuerit, à sancta communione & à liminibus ecclesiæ habeatur extraneus.

Canon 11.

Pœnitentiam agere debet. Quoniam comperimus per quasdam Hispaniarum ecclesias, non secundum canones, sed fœdissime pro suis peccatis homines agere pœnitentiam, vt quoties peccare libuerit, toties à presbyteris se reconciliari expostulent, & ideo pro coercenda tam execrabili præsumptione, id à sancto concilio iubetur, vt secundum formam canonum antiquorum detur pœnitentia, hoc est vt prius eum quem sui pœnitet facti, à cōmunionē suspensum, faciat inter reliquos pœnitentes ad manus impositionem crebro recurrere. Expleto autem satisfactionis tempore, sicuti sacerdos talis cōtemplatio probauerit, eum communioni restituat. Hi verò qui ad propria vitia, vel infra pœnitentiæ tēpus, vel post reconciliationem labuntur, secundum priorum canonum seueritatem damnentur.

Canon 12.

Quicumque ab episcopo vel presbytero sanus vel infir-

mus pœnitentiam postulat, id ante omnia episcopus seruet & presbyter, vt si vir est, siue sanus siue infirmus, prius eum tondeat, aut in cinere & cilicio habitum mutare faciat, & sic pœnitentiā ei tradat. Si verò mulier fuerit, non accipiat pœnitentiam, nisi prius aut velata fuerit, aut mu-auerit habitum. Sæpius enim laicis cū fœminis tribuendo desidiose pœnitentiam, ad lamentanda rursus facinorosa post acceptam pœnitentiam relabuntur.

Canon 13.

Inolita præsumptio vsque adeo illicitis ausibus aditum patefecit, vt clerici clericos suos (relicto suo Pōtifice) ad iudicia publica pertrahāt. Proinde statui-⁹. vt hoc de cætero non præsumatur. Siquis hoc præsumperit facere, conuentus & causam perdat, & à communione efficiatur extraneus.

Canon 14.

Conuentus noster hoc canonibus inferendum præcepit, vt Iudæis non liceat Christianas habere vxores vel cōcubinas, neque mancipium Christianum in vsus proprios comparare: sed & filios, qui ex tali coniugio nati sunt, assumēdos esse ad baptismum. Nulla officia publica eis iniungantur, per quæ eis occasio tribuatur Christianis pœnitentiam inferre. Si verò Christiani ab eis in Iudaismo ritu sunt maculati, vel etiam circumcisi, non reddito pretio ad libertatem, & religionem redeant Christianam.

Canon 15.

Siqui ex seruis fiscalibus fortasse ecclesias construxerint, easque de sua paupertate dotauerint, has procurer episcopus prece sua autoritate regia confirmari.

Canon 16.

Quoniam penè per omnem Hispaniam, siue Galliciam idololatriæ sacrilegiū inoleuit, hoc cum consensu gloriosissimi principis sancta synodus ordinauit, vt omnis sacerdos in loco suo, vnà cum iudice territorij sacrilegiū memoratum studiose perquirat, & exterminare inuentum nō differat. Omnes verò qui ad talem errorem cōcurrunt, sine discrimine, qua poterunt animaduersione coercant. Quod si neglexerint, sciant se vtrique excommunicationis periculum esse subituros. Siqui verò domini extirpare hoc malum de possessione sua neglexerint, & familiæ

De his qui pœnitentiam possunt.

11. q. 2. Ino-
lita præsum-
ptio.

Officia pu-
blica Iudæis
non sunt cō-
mittenda.

D. 54. Nul-
la officia pu-
blica.

De seruis fi-
scalibus.

Episcopi cū
iudicib⁹ uolo
la destruere
debent.

Summa Toletani

**D. 44. Pro reuerentia Dei & sacerdotum id vniuersa consti-
tuit synodus, vt (quia solent crebro mensis otiosæ fabulæ
interponi) in omni sacerdotali cõuiuio lectio diuinarum
scripturarum miscèatur. Per hoc enim & animæ ædifican-
tur ad bonum, & fabulæ non necessariæ prohibentur.**

Canon 8.

**Clerici de Inubente autem atque consentiente domino Reccardo
familia fisci rege id præcipit sacerdotale concilium, vt clericos ex fa-
milia fisci, nullus audeat à principe donatos expetere, sed
non donen- tradito capitis sui tributo, ecclesiæ Dei, cui sunt alligati,
tur. vtque dum viuunt, regulariter administrent.**

Canon 9.

**Ecclesiæ Ar Decreto huius cõcilij hoc statuitur, vt ecclesiæ quæ sue
rianorũ in runt in hæresi Arriana, nũc autem sunt catholicæ, ad eos
cuius diæce- episcopos cum suis rebus pertineant, ad quos parochiæ ip-
si sunt per- sæ, in quibus ipsæ ecclesiæ fundatæ sunt, pertinere viden-
manere de- tur.**

Can. 10. Vt mulier inuita viro non nubat.

**32. q. 2. Hoc Viduæ quibus placuerit teneant castitatem, non tamen
sanctum cõ ad nuptias vt venire cogantur. Similis conditio & de vir-
firmat. ginibus habeatur. Siquis verò propositũ castitatis viduæ
vel virgini impedierit, à sancta communione & à limini-
bus ecclesiæ habeatur extraneus.**

Canon 11.

**Pœnitẽs pœ Quoniam comperimus per quasdam Hispaniarum eccle-
nitentiam clesias, non secundum canones, sed fœdissime pro suis pec-
agere debet catis homines agere pœnitentiam, vt quoties peccare li-
buerit, toties à presbyteris se reconciliari expostulent, &
ideo pro coerenda tam execrabili præsumptione, id à
sancto concilio iubetur, vt secundum formam canonum
antiquorum detur pœnitentia, hoc est vt prius eum quem
sui pœnitet facti, à cõmunionem suspensum, faciat inter re-
liquos pœnitentes ad manus impositionem crebro recur-
rere. Expleto autem satisfactionis tempore, sicuti sacerdo-
talis cõtemplatio probauerit, eum communioni restituat.
Hi verò qui ad propria vitia, vel infra pœnitentiæ tẽpus,
vel post reconciliationem labuntur, secundum priorum
canonum seueritatem damnentur.**

Canon 12.

Quicumque ab episcopo vel presbytero sanus vel infr-

**mus pœnitentiam postulat, id ante omnia episcopus ser-
uet & presbyter, vt si vir est, siue sanus siue infirmus, prius
eum tondeat, aut in cinere & cilicio habitum mutare faci-
at, & sic pœnitentiã ei tradat. Si verò mulier fuerit, non
accipiat pœnitentiam, nisi prius aut velata fuerit, aut mu-
tauerit habitum. Sæpius enim laicis cũ scẽminis tribuen-
do desidiõse pœnitentiam, ad lamentanda rursus facinõ-
ra post acceptam pœnitentiam relabuntur.**

Canon 13.

**Inolita præsumptio vsque adeo illicitis ausibus aditum
patefecit, vt clerici clericos suos (relictõ suo Põtifice) ad
iudicia publica pertrahãt. Proinde statutum, vt hoc de cæ-
tero non præsumatur. Siquis hoc præsumpserit facere, con-
uentus & causam perdat, & à communionem efficiatur ex-
traneus.**

Canon 14.

**Conuentus noster hoc canonibus inferendum præce-
pit, vt Iudæis non liceat Christianas habere vxores vel cõ-
cubinas, neque mancipium Christianum in vsus proprios
comparare: sed & filios, qui ex tali coniugio nati sunt, af-
sumẽdos esse ad baptismum. Nulla officia publica eis in-
iungantur, per quæ eis occasio tribuatur Christianis pœ-
nam inferre. Si verò Christiani ab eis in Iudaismo ritu ad-
sunt maculati, vel etiam circumcisi, non reddito pretio ad
libertatem, & religionem redeant Christianam.**

Canon 15.

**Siqui ex seruis fiscalibus fortasse ecclesias construxe-
rint, easque de sua paupertate dotauerint, has procuret epi-
scopus prece sua auctoritate regia confirmari.**

Canon 16.

**Quoniam penè per omnem Hispaniam, siue Galliciam
idololatriæ sacrilegiũ inoleuit, hoc cum consensu glori-
sissimi principis sancta synodus ordinauit, vt omnis sacer-
dos in loco suo, vnã cum iudice territorij sacrilegiũ me-
moratum studiose perquirat, & exterminare inuentum nõ
differat. Omnes verò qui ad talem errorem cõcurrunt, si-
ne discrimine, qua poterunt animaduersione coercent.
Quod si neglexerint, sciant se vtrique excommunicatio-
nis periculum esse subituros. Siqui verò domini extirpa-
re hoc malum de possessione sua neglexerint, & familiæ**

**De his qui
pœnitentiã
poscunt.**

**11. q. 2. Ino
lita præsum
ptio.**

**Officia pu-
blica Iudæis
non sunt cõ-
mittenda.
D. 54. Nul-
la officia pu-
blica.**

**De seruis fi-
scalibus.**

**Episcopi cũ
iudicib? uo-
la destruere
debent.**

sancto curæ committitur.

Post confessionem ergo & subscriptionem omnium episcoporum, & totius gentis Gothicæ seniorum, Reccaredus rex, Dei sacerdotes pie & benigne afflatus est, & post alia verba hoc subiecit decretum.

*Decretum
Reccaredi
regis.*

Hoc adhuc necessario pro firmitate catholicæ fidei nostræ Deo supplex instituire decreuit autoritas, vt propter roborandam gentis nostræ nouellam conuersionem; omnes Hispaniarum & Gallicie ecclesie hanc regulam seruent, vt omni sacrificij tempore ante communicatione corporis Christi & sanguinis, iuxta Orientalium partium morem vnanimiter clara voce sacratissimum fidei recenseant synodum, vt primum populi, quam credulitatem teneant, fateantur, & sic corda fide purificata, ad Christi corpus & sanguinem percipiendum exhibeant.

*Descriptio
confirmatio-
nis concilii.*

Publico edicto regis confirmatum est concilium, & singula eius capitula in vnâ summâ redactâ, confirmauit dicens: Flauius Reccaredus rex hanc deliberationem, quam sancta definiuimus synodo, confirmans, subscripsi. Subscriperuntque episcopi præsentés.

Explicit concilium Toletanum tertium.

*Concilium
Matifcon. I.*

MATIFCONEN. CONCILIVM PRIMVM circa tempora Pelagij secundi, papæ, & est prouinciale.

Canon 1.

*Prohiben-
tur episcopi
& presby-
teri in mo-
nasteria in-
gredi.*

Vt nullus episcopus, presbyter, diaconus, clericus, vel quicumque secularis in monasteriis puellarum, nisi probatæ vite, & gratiæ proeclatæ præter utilitatem, aut pro quacunque reparatione monasterij in quacunque earum necessitate habitare, aut secretas colloquutiones habere præsumant, neque intra saluatorium, aut oratoriū ingredi permittantur, præcipue Iudei, non pro quorumcunque negotiorum occasione puellis intra monasterium Deo dicatis aliquid secretius colloqui, aut familiaritatem, vel moras ibidem habere præsumant.

Canon 2.

Vt nulla mulier in cubiculo episcopi, absque duobus presbyteris, aut certe diaconis ingredi permittatur.

Canon

Canon 3.

Vt nullus clericus sagum, aut vestimenta, aut calciamenta secularia, nisi quod religionem deceat, induere præsumat. Quod si post hanc definitionem clericus, aut cum indecenti veste, aut cum armis inuentus fuerit, à seniore ita coerceatur, vt 30. dierum inclusione detentus, aqua tantum & modico pane diebus singulis sustentetur.

*Sacerdotes
secularia ve-
stimenta in-
duere non
debent.*

Canon 4.

Vt archiepiscopus sine pallio Missas dicere non præsumat.

Canon 5.

Vt nullus clericus ad iudicem secularem quemcunque alium fratrem de clericis accusare, aut ad causam dicendam trahere, quocunque loco præsumat, sed omne negotiū clericorū, aut in episcopi sui, aut in presbyteri, aut archidiaconi præsentia finiatur. Quod si quicumque clericus hoc implere distulerit, si iunior fuerit, vna minus de quadraginta istus accipiat, si certe honoratior, 30. dierum inclusione multetur.

*Clerico nõ
licet alium
clericum co-
ram iudice
seculari ac-
cusare.*

Canon 6.

Vt à feria sancti Martini vsque ad Natalem domini, secunda, quarta, & sexta sabbati ieiuentur, & sacrificium quadragesimale debite, quemadmodum ordino celebretur. In quibus diebus canones legendos esse speciali definitione sancimus, vt nullus se fateatur per ignorantiam deliquisse.

*De ieiunio
aduētus do-
mini.*

Canon 7.

Vt presbyteri, diaconi, vel de quolibet ordine clerici, ita episcopo suo obedientie deuotione subiaceant, vt nõ alibi dies feriatos, nisi in obsequio illius liceat tenere aut celebrare. Quod quis per quacunque contumaciam, aut per cuiuscunque patrociniū hoc facere distulerit, ab officio segregetur.

*De obediē-
tia circa epi-
scopum.*

Canon 8.

Nec Iudæi Christianis populis iudices deputentur, aut telonarij esse permittantur, per quod illis Christiani videantur esse subiecti.

De Iudæis

Canon 9.

Vt Iudæis à cœna domini vsque ad primam diem post Pascha, secundum edictum bonæ recordationis domini

*Canon hic
debet renouari.*

Childeberti regis per plateas aut forum, quasi insultationis causa deambulandi licentia denegetur, & vt reuerentiam cunctis sacerdotibus domini, vel clericis impendant, nec ante sacerdotes consensum, nisi ordinati, habere præsumant. Qui hoc facere fortasse præsumperit, à iudicibus locorum (prout persona fuerit) distringatur.

Canon 10.

De mancipiis Iudeorum. Præsenti concilio (Deo auctore) sancimus, quòd qui Iudæo deinceps debeat deseruire, datis pro quolibet bono mancipio 12. solidis ipsum mancipium quicumque Christianus, seu ad ingenuitatem, seu ad seruitium licentiã habeat redimendi, quia nefas est, vt quos Christus dominus sanguinis sui effusione redemit, persecutorũ vinculis permaneant irretiti. Quòd si acquiescere his quæ statuimus, quicumque Iudæus noluerit, quandiu ad pecuniam constitutam venire distulerit, liceat mancipium ipsum cū Christianis vbicumque voluerit habitare.

Canon 11.

De his qui alios ad falsum testimonium attrahunt. Id etiã pari conuenientia placuit, vt si quis conuictus fuerit alios ad falsum testimonium vel periurium attraxisse, aut quacunque corruptione sollicitasse, ipsi quidem vsque ad exitum non communicent. Hi verò qui ei in periurio consensisse probantur, post ab omni sunt testimonio prohibendi, & secundum legem infamia notabuntur.

Canon 12.

De his qui innocentes accusant. De his verò qui innocentes, aut coram principe, aut iudicibus accusare conuicti fuerint, si clericus honoratior fuerit, ab officij sui ordine degradetur, si verò secularis, cõmunione priuetur.

Explicit Matifconen. concilium primum.

Concilium Matifconen. MATIFCONEN. CONCILIVM SECUNDUM, & est prouinciale.

Canon 1.

De obseruãtia diei dominicæ. Custodire debemus diem dominicam, quæ nos denuo peperit, & à peccatis omnibus liberauit. Nullus vestrum litium fomicibus vacet, nullus causarum actiones exerceat, nemo sibi talem necessitatem exhibeat, quæ iugum ceruicibus iumentorum imponere cogat. Estote omnes hymnis & laudibus Dei animo corporeque intenti. Si-

quis vestrum proximam habeat ecclesiã, properet ad eandem, & ibi dominico die semetipsum precibus lachrymisque afficiat. Sint oculi manũsq; vestrę toto illo die ad Deum expãta, ipse est enim dies requietionis perpetuus, ipse nobis per septimæ diei umbram insinuatus noscitur in lege & prophetis. Iustum igitur est vt hanc diem vniuersimiter celebremus, per quam facti sumus, quod non fuimus. Fuimus enim antè serui peccati, sed per eam facti sumus filij iustitiæ. Exhibeamus domino liberam seruitutẽ, cuius nos nouimus pietate de ergastulis liberatos erroris, non quia hoc dominus noster à nobis expetit, vt corporali abstinentia diem dominicam celebremus, sed quærit obedientiam, per quam nos calcatis terrenis actibus, ad celum vsq; misericorditer prouehat. Siquis igitur vestrum hanc salubrem exhortationem paruipenderit, aut cõtempui tradiderit, sciat se pro qualitatis merito principaliter à Deo puniri, & deinceps sacerdotali quoque irę implacabiliter subiacere. Si caudidicus fuerit, irreparabiliter causam mittet, si rusticus aut seruus, grauioribus fustium ictibus verberabitur, si clericus aut monachus mensibus sex à consortio suspendetur fratrum.

Canon 2.

Pascha nostrum, in quo summus sacerdos & Pontifex pro nostris delictis immolatus est, omnes debemus festiuissime colere, & in illis sanctissimis sex diebus nullus seruale opus audeat facere.

Canon 3.

Decernimus vt extra tempora decreta baptismi, nullus filios suos baptizet, nisi infirmitas nimia vel dies extremũ compulerit filios suos baptismum suscipere.

Canon 4.

Itẽ statuimus vt omnibus dominicis diebus altaris oblatio ab omnibus viris & mulieribus offeratur tam panis quàm vini, vt per has immolationes & peccatorũ suorum fastibus careant, & cum Abel vel cæteris iuste offerentibus promereantur esse consortes.

Canon 5.

Omnes reliquas fidei sanctæ catholicæ causas, quas temporis longitudine cognouimus deterioratas

*De venera
tiõne Paschæ*

*De oblatio
ne altaris
diebus do-
minicis.
Gene. 4.*

Summa Matifconensis

De decimis
fructuū lo-
cis sacris
preſtandis

ſuiſſe, oportet nos ad ſtatum priſtinum reuoſare, ne nobis ſimus aduerſarij, dum ea quæ cognoscimus ad noſtri ordi- nis qualitatē pertinere, aut non corrigimus, aut (quod ne- fas eſt) ſilentio præterimus. Leges nanque diuinæ conſu- lentes, ſacerdotibus ac miniſtris eccleſiarum, pro heredi- taria portione, omni populo præceperūt decimas fructuū ſuorum locis ſacris præſtare, vt nullo labore impediti, per res illegitimas ſpiritualibus poſſint vacare miniſteriis, quas leges Chriſtianorum cōgeries longis tēporibus cu- ſtodiuit intemeratas. Vnde ſtatuimus, vt decimas eccle- ſiaſticas omnis populus inferat, quibus ſacerdotes, aut in pauperum vſum, aut captiuorum redemptionem proroga- tis, ſuis orationibus pacem populo ac ſalutem impetrent. Siquis autem contumax noſtris ſtatutis fuerit, à membriſ eccleſiæ omni tempore ſeparetur.

Canon 6. eſt Ca. 29. concilij Carthaginenſis tertij, qui etiam corrigitur per ca. 29. ſextæ ſynodi.

Canon 7.

Statuimus inſuper vt liberti eccleſiæ, per ſolos episco- pos iudicentur.

Canon 8.

Item decernimus vt quicumque, culpa compellente, aut potentium importuna non ſuſtinens, ſuæ gremium matris eccleſiæ petierit, in eodem loco incōcuſſe permaneat, nullo permiſſentes quolibet gradu dignitatis functo fugitiuo in locis ſacris violentiam inferre.

Canon 9.

Humana
temeritas
in ſacerdo-
tes dei graſ-
ſari nō de-
bet.

Statuimus etiam, vt episcopus per ſecularem poteſtatem non iudicetur. Neſas eſt enim vt illius manibus episcopus aut inſione de eccleſia trahatur, pro quo ſemper Deum exorat, & cui inuocato nomine domini, ad ſaluationē corporis animæq; eucharistiā ſæpe porrexit. Hoc enim de- cretum à nobis præfixū, qui fuerit audacter transgreſſus, tam ipſe quam omnes qui ei conſenſerint, vſque ad gene- rale concilium, anathemate de eccleſia ſeparentur.

Canon 10.

Clerici à lai-
cis iniuriam
pati nō de-
bent.

Quod de episcopis cenſuimus, vim obtineat, & in clero vt neque presbyter, nec diaconus, neque ſubdiaconus de eccleſiis trahantur, aut iniuriam aliquam (inſcio episcopo eorum) patiantur, ſed quicquid quis aduerſus eos habuc-

rit, in notitiā episcopi proprij perducatur, & ipſe cauſam iu- ſtitia præeunte diſcutiens, animo clericos accuſantis ſa- tisfaciat.

Canon 11.

Seſtatores hoſpitalitatis nos eſſe non ſolū dominus Ie- ſus admonet, cū ſe dicit in hoſpitem receptum fuiſſe, ſed etiam Apoſtolus omnibus pene præceptis. Propterea beatiſ- ſimi fratres, vnumquenque noſtrum oportet non ſolū ſe- metipſum ad hoc opus aptare, ſed etiam omniū fidelium mentes, vt poſſint apud Deum miſericordiæ operibus pro noſtris peccatis intercedere, & nos ei per veram hoſpi- talitatem reconciliari. Siquis ergo noſtrum non admonue- rit, aut exemplum exhortationis ſuæ ipſe prius proba- uerit opere, indignationem diuinæ proculdubio incurret maiestatis. Prædicetur hoc noſtræ mediocritatis ſtatutum in auribus omnium Chriſtianorum.

Canon 12.

De viduis
& pupillis

Quid autem ſcriptura diuina de viduis & pupillis præ- cipiat, nobis clam non eſt, ideoque quia prouifioni noſtræ (Deo authore) cauſæ principaliter viduarum & pupillo- rum ſunt commiſſæ, decernimus, vt iudices non prius vi- duas & pupillos conueniant, niſi episcopo nunciarint, cuius ſub velamine degunt. Quod ſi episcopus præſens non fuerit, archidiaconus & presbyter pariter ſedentes, com- muni deliberatione cauſis eorum terminos figant, ita iu- ſte & recte, vt deinceps de talibus antedictæ perſonæ nō conquaſſentur. Quod ſiquis iudex, aut impeditor eis iniu- riam aliquam ingeſſerit, aut hanc definitionem transgreſ- ſus fuerit, à communione ſuſpendatur.

Canon 13.

Canon hic
noſtris tem-
poribus ne-
gligitur.

Voluimus igitur quod episcopalis domus quæ ad hoc in- ſtituta eſt, vt ſine perſonarum acceptione omnes in hoſpi- talitate recipiat, canes non habeat, ne forte hi qui in ea mi- ſeriarum ſuarum leuamen habere confidunt, dum inſeſto- rum canum morſibus laniantur, detrimentum verſa vice ſuorum ſuſtineant corporum. Cuſtodienda eſt igitur epi- ſcopalis * habitatio, hymnis, non latratibus, operibus bo- nis, non morſibus venenofis. Vbi igitur Dei eſt aſſiduitas cantilenæ, monſtrum eſt, & dedecoris nota, canes ibi vel accipitres habitare.

Canon 14.

Quod nullus miserorum rebus suis fraudetur. Ex interpellatione quorundam cognouimus, quod cal-
catis canonibus & legibus, hi qui lateri regis adhærent,
vel aliqui, qui potentia seculari instantur, res alienas cõ-
petere, & nullis exertis actionibus aut coniunctionibus
prærogatis, non solum miseros de agris, sed etiam de do-
mibus propriis exulare. Idcirco in remedium cõsultentes
decernimus, vt deinceps huius mali licentiam quispiam
non habeat, sed secundum canonum atque legum tenorẽ
causarum suarum actionem proponat, vt nullus miserorũ
rebus suis per vim, aut assentationem quamlibet defraudetur.
Illi autem, qui contrafecerint, procellosi anathe-
matis vltione plectantur.

Canon 15.

De reuerẽcia præstãda clericis. Statuimus, vt si quis quempiam clericorum honoratorũ
in itinere obuium habuerit, vsque ad inferiorem gradum
honoris veneratẽ illi colla subdat, prout is officia & ob-
sequia fidelissima Christianitatis iure promeruit. Et si qui-
dem ille secularis equo vehitur, clericũque similiter, se-
cularis galerum de capite auferat, & clerico syncerã sa-
lutationis manus adhibeat. Si verò clericus pedes gradi-
tur, & secularis vehitur equo, ilico ad terram defluat, &
debitum honorem illi syncerã charitatis exhibeat. Qui
verò horum, quæ Spiritu sancto dictate sancita sunt, trans-
gressor fuerit, ab ecclesia, quandiu episcopus illius eccle-
siã voluerit, suspendatur.

Canon 16.

Illud quoque rectum nobis visum est disponere, vt quæ
vxor subdiaconi, vel exorcistæ, vel acolythi fuerat, mor-
tuo illo, secũdo, se non audeat sociare matrimonio. Quod
si fecerit, separetur, & in cenobis puellarum Dei tradatur,
& ibidem vsque ad exitum vitæ permaneat.

Canon 17.

De his qui sepulchra referant. Comperimus multos necdum marcidatis mortuo-
rum membris sepulchra referare, & mortuos suos super-
imponere, & aliorum (quod nefas est) pro mortuis suis
religiosa loca vsurpare sine voluntate domini sepulchro-
rum: ideoque statuimus, vt nullus deinceps hoc peragat.
Quod si factum fuerit, secundum legem superimposita
cõpora de eisdem tumulis reiciantur.

Canon 18.

re Incastam copulationem, in qua nec coniux, nec nuptias
ete appellare leges sanxerunt, catholica detestatur ec-
clesia, & grauioribus pœnis eos afficere promittunt, qui
natiuitatis suæ gradus libidinoso ardore contemnentes
in stercore, vt fues teterrimi conuoluuntur.

Canon 19.

Item statuimus vt ad locum vbi pro reatus sui qualita-
te quispiam interficiendus est, nullus clericorum accedat.

Canon 20.

Decernimus etiam, vt ad synodum post triennij tempus
omnes conueniant, & hoc adimplere sollicitudinis sit me-
tropolitani Lugdunensis episcopi, vnã cum dispositione
magnifici principis nostri definiẽtis locũ, ad quem omnes
congregerentur. Si aliquis eorum contumax fuerit, aut ex-
culationem falsæ necessitatis inuenerit, volumus, vt vs-
que ad concilium generale à communionẽ maneat alienus.

Accessit ad hæc ædictum regis Guntraniti insigniter
pium, de obseruando die dominico, & alijs statutis secun-
dæ synodi Matifchonenfis.

Explicunt canones concilij Matifchonen. 2.

Gregorius. I. sexagesimus quartus papa.

An. do.

Gregorius natione Romanus, ex patre Gordiano, se-
dit annos 13. menses 6. dies 10. Hic exposuit homelias eu-
angeliorum 40. in Iob scripsit libros 35. in Ezechielem
homelias 22. pastorale quoque, & Dialogorum libros
quatuor, edidit & alia multa, quæ vulgo suo nomine cir-
cunferuntur. Sub Gregorio celebrata sunt duo concilia
Romæ, quæ habentur in Registro, lib. 4. cap. 38. Celebra-
tum est sub eodem concilium Lateranense, de quiete &
libertate atque exemptione nigrorum monachorum.

190

Sabinianus 65. Papa sub Petro fedit annum vnum, mē-
ses 5. dies 11. nihil fecit memoria dignũ. Eius patria igno-
ratur, successit Gregorio, cuius res bene gestas perpetuo
aduersatus est.

An. do.

603. Sabinianus papa.

Bonifacius tertius patria Romanus, papa 66 sub Petro. an. do. 603.
obtinuit à Phoca Imperatore, vt sedes beati Petri, quæ Bonifacii
caput est omnium ecclesiarum, ita & diceretur & ha-
papa.

beretur ab omnibus, quem locum ecclesia Constantino-
politana sibi vendicare conabatur fauētibus malis prin-
cipibus, & affirmantibus eo loco primam sedem esse de-
bere, vbi imperij caput esset. Quantum temporis federit
Pontifex iste diuersitas est inter scriptores, nam ex Plati-
na colligitur quod federit menses nouem, nonnulli quod
octauum cum dimidio federit annum vnum, dies 25. Alij
verò annum vnū, menses quinque, dies 28. Alij quod mē-
se octauo, & die 22. sui Pontificatus obierit.

Ann. do. Bonifacius quartus papa 67. sub Petro, natione Mar-
606. Boni- sus, sedit annos 6. menses 7. dies 13. hic templum quod ve-
fac. us pap. teres Pantheon appellabant, (quia omnibus diis com-
mune esset) à Phoca Imperatore obtinuit, & consecrauit
in honorem beatæ Mariæ virginis & omnium Martyrū,
iectis prius gentium simulachris. vnde postea Virgo
ad martyres appellata est,

Ann. do. Deusdedit papa 68. sub Petro, natione Romanus, ex
613. Deus- patre Stephano subdiacono, hic sedit an. 3. dies 23. sub
dedit pap. hoc floruit in Hispania Isidorus Hispalēsis episcopus Leā-
dri successor. iste Deusdedit fuit vir sanctitatis eximia.
Sub hoc celebratum est concilium Antifiodorense, cuius
canones sunt sequentes, hoc concilium fuit prouinciale.

Canon 1.

Non liceat Calen. Ianuarij vecolo, aut ceruolo facere,
vel stenas diabolicas obseruare, sed in ipsa die sic om-
nia beneficia tribuantur, sicut & reliquis diebus.

Canon 2.

Vt omnes presbyteri ante Epiphaniā missos suos
dirigant, qui eis de principio quadragesimæ nuncient,
& in ipsa Epiphaniā ad populum indicent.

Canon 3.

De super- Non licet compensas in domibus propriis, nec vigiliis
sationibus in festiuitates sanctorum facere, nec inter sentes aut ar-
quorū d. bores sacros, vel ad fontes vota exsoluere, sed quicun-
que votum habuerit, in ecclesia vigilet, & matricolæ ip-
sum votum aut pauperibus reddat, nec subtilia, aut pede,
aut hominem lineo fieri penitus præsumat.

Canon 4.

De sortile- Non licet ad sacrilegos vel auguria respicere, nec ad
gus vel au- chrañcteres, nec ad sortes, quas sanctorum vocāt, vel quas
guriū.

de ligno, aut de pane faciūt aspicerem, sed quæcunque ho-
mo facere vult, omnia in nomine domini faciat.

Canon 5.

Omnino & inter supradictas cōditiones, vigiliis, quas *De vigiliis*
in honore domini obseruant, omnibus prohibemus.

Canon 6.

Vt à mediā quadragesimæ presbyteri Chriftina petant,
& si quis infirmitate detentus venire non potuerit, ad *De Chri-*
archidiaconum suum, vel archisubdiaconum transmittat, *mate.*
& Chriftario, & linteo imponant, sicut reliquæ sancto-
rum deportari solent.

Canon 7.

Vt omnes presbyteri ad synodum in ciuitatem veni-
ant, & cal. Nouemb. omnes abbates ad conciliū veniant.

Canon 8.

Non licet in altario in sacrificio diuino mellitum (quod
mulsū appellatur) nec vllum aliud poculum extra vi-
num cum aqua mistum offerre, quia ad grandē reatum &
peccatum pertinet presbytero illi, quicumque aliud po-
culum extra vinum in consecratione sanguinis Chrifti
offerre præsumpserit.

Extra vinū
nō fiat con-
secratio sã-
guinis
Chrifti.

Canon 9.

Non licet in ecclesiis choros secularium, vel puellarum
cantica exercere, nec conuiuia in ecclesia preparare, quia
scriptum est, Domus mea domus orationis vocabitur.

Matth. 21.

Canon 10.

Non licet super vno altario in vna die duas missas di-
cere, nec in altario, vbi episcopus missas dixerit, presby-
ter in illa die missas dicat.

Canon 11.

Non licet in vigilia Paschæ ante horam secundam no-
ctis vigiliam expedire, quia in illa nocte non licet post
mediam noctem bibere, nec in Natali domini, nec in re-
liquis solennitatibus.

Canon 12.

Non licet mortuis nec eucharistiam, nec osculum tra-
di, nec velo, neque palliis corpora eorum inuolui.

Canon 13.

Nō licet diacono vel ovel palla scapulas suas inuolui.

Canon 14.

Non licet in baptisterio corpora sepelire.

Canon 15.

Non licet mortuum super mortuum mitti.

Canon 16.

Non licet die dominico boues iungere, vel alia opera exercere.

Canon 17.

Quicumque se propria voluntate in aqua iactauerit, aut collo ligato se suspendarit, aut de arbore præcipitauerit, aut ferro percusserit, aut qualibet occasione voluntate se morti tradiderit, istorum oblata non recipiantur.

Canon 18.

Non licet absque Paschæ solennitate vlllo tempore baptizare, nisi illos quibus mors vicina est, quos Grabarios dicunt: quod si quis in alio pago, contumacia faciente post interdictum hoc infantes suos ad baptismum detulerit in ecclesias nostras non recipiantur, & quicumque presbyter ipsos extra nostrum præceptum recipere præsumpserit, tribus mensibus à communione ecclesiæ sequestratus sit.

Canon 19.

Non licet presbytero, aut diacono, aut subdiacono, post acceptum cibum vel poculum missas tractare, aut in ecclesia, dum missæ dicuntur, stare.

Canon 20.

Quod si presbyter (quod nefas est dicere) aut diaconus, aut subdiaconus post acceptam benedictionem infantes procreauerit, aut adulterium commiserit, & archipresbyter hoc episcopo, aut archidiacono non intimaerit, integro anno non communicet.

Canon 21.

Non licet presbytero in vno lecto post acceptam benedictionem cum presbytero dormire, nec in peccato misceri, nec diacono, nec subdiacono.

Canon 22.

Non licet relictæ presbyteri, nec relictæ diaconi, nec subdiaconi post eius mortem maritum accipere.

Canon 23.

Si monachus in monasterio adulterium commiserit, aut peculiare habere præsumpserit, aut furtum fecerit, & hoc Abbas per se non emendauerit, aut episcopo, aut archidiacono non intimaerit, ad penitentiam agendam in alio

monasterio retrudatur.

Canon 24.

Non licet Abbati vel monacho ad nuptias ambulare,

Canon 25.

Non licet Abbati filios de baptifino habere, nec monachis commatres habere.

Canon 26. Abbas non permittat mulieres monasterium ingredi.

Quod si quis Abbas mulierem in monasterium ingredi permiserit, aut festiuitates aliquas ibi spectare perceperit, tribus mensibus in monasterio tradatur, pane & aqua contentus.

A canon 27. vsque ad 32. tantum agitur de personis inter quas prohibitum est nuptias celebrare. Quod quidem omnibus notum est.

Canon 33.

Non licet Presbytero, nec Diacono ad trepalium, vbi rei torquentur, stare.

Canon 34.

Non licet Presbytero in iudicio illo sedere, vnde homo ad mortem tradatur.

Canon 35.

Non licet Presbytero aut Diacono, vel cuiquam clericorum de qualibet causa clericum suum ad iudicem secularem trahere.

Canon 36.

Non licet mulieri nuda manu Eucharistiam sumere, nec manum suam ad pallas dominicas mittere.

Canon 37. Nullus cum excommunicatis communicet.

Si quis Presbyter, aut quilibet de clero aut de populo excommunicatum absque voluntate ipsius qui eum excommunicauit, sciens receperit, aut cum illo panem manducauerit, vel colloquiū habere decreuerit, simili sententiæ subiacet.

Canon 38.

Non licet presbytero inter epulas cātare, nec saltare.

Canon 39.

Vnaquæque mulier quando communicat, Dominicale suum habeat. Quod si non habuerit, vsque in alium diem dominicum non communicet.

Cap. 40. Iudex secularis inconsulto episcopo nulli clericorum iniuriam inferat.

Quicumque iudex, aut secularis presbyterum aut Diaconum, aut quembet de clero, aut de iunioribus absq; audientia episcopi, aut Archidiaconi, aut Archipresbyteri iniuriam inferre præsumperit, anno ab omnium Christianorum confortio habeatur extraneus.

Cap. 41. Parendum est præceptis archipresbyteri.

Siquis ex secularibus institutionem, aut commotionem archipresbyteri sui contumacia faciente audire distulerit, tandiu à limitibus sanctæ ecclesiæ habeatur extraneus, quoad iudicium tam salubrem institutionem adimplere studuerit. Insuper & multam quam gloriosissimus Rex dominus instituit, sustineat.

Expliciuñ canones concilij Antifiodorensis.

An. do. Bonifacius quintus, papa, natione Campanus Heracilio
517. Bonif. Imp. sedit an. 5. dies 10. Hic Pontifex Campanos sacrilegos ab ecclesiis exclusit: sed ad ecclesias confugientes immunitate donauit.
Pon. 69.

Mahometi Sub hoc Pontifice Mahometus Arabs natus est ex patre
nigro, inge- pagano & ex matre Hebræa Hismaelici generis. Qui ma
nium, & gnum in Christianum populum excitauit incedium. Qui
abitus. cum magnum se Dei prophetam assereret, magicis artibus Africanos & Aphricanos deludens. ita populos quosdam concitauit noua à se religione imbutos, vt paulum abfuerit, quin omnino Imperij nomen deleret, capta Alexandria, multisque aliis Syriæ & Ciliciæ urbibus. Saracenos sectatores suos habuit. Qui annos natus penè 40. postquam tam tetra peste animos hominum infecisset, extinctus est. Visitur in Arabiæ vrbe Modina eius sepulchrum vti sanctorum apud nos.

An. do. Honorius primus papa 70. natione Campanus ex patre
522. Hon. 1 Petronio viro consulari, sedit annos 12. menses 11. dies 17.
Pont. 60. Hic Pont. ecclesias restaurans Heracilij permisso æreas Romuli ædis tegulas S. Petro supertexit. Quo mortuo vacauit sedes mensibus 19.

CONCILIVM HISPALENSIS

Concilium secundum, sub die iduum Nouembrium circa tempora Honorij papæ tempore Si febuti regis, Estque prouinciale.
Hispalense
secundum *Cap. 1. Non est obicienda præscriptio, vbi necessitas interest hostilitatis.*

Prima actione Theodolphi Malacitanæ antistitis eccle-

sia ad nos oblata precatio est: afferentis antiquam eiusdem urbis parochiam militari quodam discrimine fuisse decimam, & ab aliis ecclesiis esse remotam. Pro qua re placuit, vt omnis parochia, quæ ab antiqua ditione ante militarem hostilitatem retinuisse ecclesiam suam quisquis comprobaret, eius priuilegio restitueretur. Sicut enim per legem mundialem his, quos Barbarica seueritas captiua necessitate tráfluxit postliminio reuertentibus redidit antiqua possessio. Sic ecclesia receptura est parochiam, quam antea tenuit cum rebus suis. Non enim erit obicienda præscriptio temporis, vbi necessitas interest hostilitatis.

Cap. 2. Legitimus si deficiat limes, præscriptio longi temporis silentium repetenti imponit.

Placuit, vt si in diœcesi Episcopi possidentis sitam basilicam veteribus signis limes præuisus monstrauerit, ecclesiæ cuius est ius retentionis, sit æternum dominium. Quod & si limes legitimus eandem basilicam non recludit: & tamen longi temporis probatur obiecta præscriptio, appellatio repetentis episcopi nõ valebit, quia illi triennialis obiectio silentium imponit. Sin verò infra metas triennialis temporis extra alienos terminos basilicæ iniusta reuerentio reperitur, repetentis Episcopi iuri sine mora restituetur.

Cap. 3. De desertoribus clericis, vt episcopis suis restituantur.

Placuit, vt si quis clericus in monasteriis ecclesiæ propriæ destitutus ad aliam transitum fecerit, compellente (ad quem fugerit) sacerdote ad ecclesiam, quã prius incoluerat, remittatur. Qui verò eum susceperit, nec statim sine vilo nisu exceptionis ad propriam ecclesiam remittendum elegerit, quoad iudicium eum restituat, communionem se priuatum agnoscat. Desertorè autè clericum cingulo honoris atque ordinationis suæ exutum, aliquo tempore monasterio relegari conuenit: sicque postea in ministerio ecclesiastici ordinis reuocari.

Cap. 4. Bigami ad presbyterium vel diaconatum non sunt promouendi.

Nunciatum est nobis apud Astigitanam ecclesiam quãdam nuper ordinationes illicitas extitisse, ita vt quidam viduarum mariti Leuitarum ministerio sacraretur. Quos

*C. de capti
& post. l.
si quos.*

quidem conuenit à gradu suscepto in irritū deuocati, nec vltra proueni ad diaconij ministerium, qui contra diuina atq; ecclesiastica iura instituti reperiuntur.

Cap. 5. Presbyteri non presumant ordinare.

D. 23. Q. 80 Relatum est nobis de quibusdam clericis, quorum dum *rundam clericorum.* vnus ad presbyterium, duo ad Leuitarum ministerium sacrarentur, Episcopus oculorum dolore detectus, fertur manum suam super eos tantum imposuisse, & presbyter quidam illis, contra ecclesiasticum ordinem benedictionem dedisse. Qui licet propter tantā audaciā poterat accusatus damnari, si adhuc viueret, sed quia iam ille examini diuino relictus, humano iudicio accusari non potest, hi qui supersunt, gradum sacerdotij vel Leuitici ordinis, quem peruerse adepti sunt, amittant.

Cap. 6. Presbyteri vel Diaconi ab vno Episcopo non sunt deponendi.

Comperimus quēdam presbyterum à Pontifice suo iniuste olim deiectum, & innocentem exilio condemnatum. Ideo decreuimus (iuxta priscorū patrū decretū) synodali sententia vt nullus nostrū sine concilij examine, deiicendum quemlibet presbyterum vel diaconū audeat. Episcopus enim sacerdotibus & ministris solus honorem dare potest: auferre solus non potest. Tales enim neque ab vno damnari, nec vno iudicante poterunt honoris sui priuilegiis exui: sed presentati synodali iudicio, quod canon de illis praeceperit, definiri.

Cap. 7. Prohibita corepiscopis & presbyteris.

Relatum est nobis, Agapium Cordubensem episcopum, frequenter corepiscopos, vel presbyteros destinasse (qui tamen iuxta canones vnum sunt) qui absente Pontifice altaria erigerent, basilicas consecrarent. Quod quidem non est mirū id praecepisse virū ecclesiasticæ disciplinæ ignarum. Ergo, ne vltra talis à nobis licentia vsurpetur, communi sententia statuendum oportuit, scientes, quia sicut, presbytero vel corepiscopo illicita consecratio est altaris, ita & constitutio. In diuinis enim literis, præcipiente domino, solus Aaron in tabernaculo erexit altare, solus ipse vnxit: quia summus Dei sacerdos erat, sicut scriptum est de eo. Moses, & Aaron in sacerdotibus eius. ideoque quod tantum facere principibus sacerdotum iniustum est

Auō summus Dei sacerdos.

(quorum typum Moses & Aaron tenuerint) presbyteri, Presbyteri qui filiorum Aaron gestat figurā, arripere non præsumant. filiorū Aaron Nam quamuis cū episcopis plurima illis mysteriorū cōmunis sit dispensatio, quædam tamē autoritate veteris legis, quædam nouellis, & ecclesiasticis regulis sibi prohibita nouerint. Sicut presbyterorū, & diaconorum, ac virginum Prohibita consecratio. Constitutio altaris, benedictio, vel vnctio, si- co rpscop. quidē nec liceat eis benedicere ecclesiam, vel altaria cō- & rpsby secrare, nec per impositiones manus fidelibus baptizadis, teris eccle- vel conuersis ex hæresi spiritū sanctum tradere, nec chris- sificis sa- ma conficere, nec chrisinate baptizatorum frontem signa- cramentis. re, sed nec publice quidem in missa quenquam penitentē reconciliare, nec formatas cuilibet epistolas mittere. Hæc omnia illicita esse presbyteris, quia pontificatus apicem non habent, quæ solis deberi episcopis, autoritate cano- nū præcipitur, vt per hoc & discretio graduū, & dignitatis fastigium summi Pontificis demonstraretur. Sed nec coram episcopo licere eis in baptisterium introire, nec presentē Antistite infantem tingere, aut signare, nec penitentem sine præcepto episcopi sui reconciliare, nec eo presentē sacramentum corporis & sanguinis Christi conficere, nec eo corā populo docere, vel benedicere, aut salutare, nec plebē vtiq; exhortari. Quæ omnia eis à sede Apostolica prohibita esse noscuntur.

Can. 8. Ob ingratiudine liberti libertate priuentur.

Statuimus, vt qui ab episcopo suo libertati traditi sunt, si immemores beneficij accepti, ei ingrati ob superbiam suam extiterint, in seruitutem reuocentur; vt quorum libertas pernitiōsa est, sit salutifera seruitus.

Can. 9. est cap. 25. Concilij Calcedonensis.

Can. 10. Anathemate feriuntur monasteriorum expoliatores.

Siquis nostrum, vel nobis succedentiū sacerdotū quodlibet monasterium, aut vi cupiditatis expoliadum, aut simulatione aliqua fraudis conuellendū, aut dissoluendum tentauerit, anathema effectus maneat, & à regno Dei extraneus, nec proficiat illi bonum fidei, vel operis ad salutem, qui tantæ & salutaris vitæ destruxerit tramitē. Super hos etiā vniuersi illius prouinciæ episcopi cōgregati, eūdem sacrilegū, coetūque sui euerforē à cōmunionē suspēdant, quod impie vnus subuerterit, omnes restaurent.

Hic canon discussus est pp Heliseū Agabreus ecclesie.

Salutaris vite via, monastica vita.

Can. II. Vt virginum monasteria monachorum curæ committantur.

Decreuimus, vt monasteria virginum monachorum administratione gubernentur. Tunc enim salubria Christo dicatis virginibus prouidemus, quando eis patres spirituales eligimus, quorum non solum gubernaculis tueri, sed etiã doctrinis edificari possint. Et tamen circa monachos*cautela seruatur, vt remoti ab earum familiaritate maneant. Sed nec Abbati vel ei qui præficitur, extra eam quæ præest, loqui virginibus Christi aliquid, quod ad institutionem morum non pertineat, licebit, nec cum ea sola, qui præest, frequenter eis loqui oportet: sed sub testimonio duarum vel trium sororum, ita vt rara sit accessio; & breuis omnis locutio. Absit enim vt monachos (quod dictum etiam nefas est) Christi virginibus familiares esse velimus, sed eos tantum earundem gubernaculis deputamus, constituentes, vt vnus monachorum probatissimus eligatur, cuius curæ sit prædici earum rusticis, vel vrbanis intendere, fabricas extruere, &c. vt Christi famulæ solis diuinis cultibus, operibusque sanctis inseruiant. Sanè, is qui ab Abbate præponitur iudicio sui episcopi comprobetur. Vestes autem illæ iisdem cœnobiiis faciant, à quibus tuitionem expectant: & ab eisdem denuo laborum fructus, & procurationis suffragium recepturæ. Siqui monachorum contrafecerint, sciant, quod eorum temeritas excommunicationis sit plectenda censura.

Canon 12.

Iste episcopus natione erat Syrus. In isto canone hæresis cuiusdam episcopi Acephalorum abnegantis proprietatem duarum naturarum in Christo, & asserctis deitatem passibilem, damnatur, & eiusdè episcopi conuersio ad fidem describitur.

Canon 13.

In hoc canone agitur de duabus in Christo naturis & vna persona. Tertia decima prosecutione breuiter narrandum putauimus, ad refutationem eorundem hæreticorum, qui duas naturas Christi, post vniõnem delirantes confundit, & passibilem in eo diuinitatis substantiam asserunt. Cõtra quorum blasphemias oportet nos in vna persona Christi geminæ naturæ proprietatem ostendere: passionemque ei in sola humanitatis susceptione manifestare, vt si forte aliqui stultorum huius sententię errore decepti sunt, dũ ista legerint,

gerint, respiscat, rectæque fidei veritatem firmiter teneant. Ergo (sicut immaculata fides, & sancta Dei ecclesia docet) confitemur dominum nostrum Iesum Christum æternaliter ex patre Deum natum, temporaliter ex vtero gloriosæ virginis Mariæ hominem editum, & ob hoc in vna persona duas naturas habentem, deitatis, qua antefecula genitus est, & humanitatis, qua in tempore editus est. Cuius geminæ naturæ distinctio primum ex literis legis, deinde ex Prophetis, & Euangelicis atque Apostolicis depromenda est paginis, vt ea quæ asserimus, non argumentis, sed exemplis scripturarum firmemus. Primo ex illo: Ecce mitto angelum meum, qui præcedat te. Obserua eum, &c. quia est nomen meum in illo. Hic diuina demonstratur natura. Et illud: In semine tuo benedicentur omnes gentes, id est in carne Christi, quæ de Abraham stirpe descendit. Hic humana demonstratur natura. Secundo in Psal. Dauid sub vna Christi persona sic ostendit vtranque naturam, diuinam, secundum illud: Ex vtero ante luciferum genui te. Humanam, ibi: Homo natus est in ea. Rursus diuinam, ibi: Eructauit cor meum verbum bonum. Humanam, ibi Speciosus forma præ filiis hominum. Tercio Esai. Sub vna eadèque Christi persona vtranque ostendit naturam, Deitatis, ibi: Nunquid qui alios parere facio, ipse non pariam? Humanitatis verò, secundum illud: Ecce virgo in vtero concipiet, & pariet filium. Rursus, Deitatis, Korate cæli desuper, & nubes pluât iustum. Humanitatis, ibi: Aperiatür terra & germinet Saluatorem. Et iterum, Humanitatis, ibi: Paruulus natus est nobis. In euangelio quoque in vno eodèque Christo diuinæ naturæ significatio: Ego, & Pater vnus sumus. Humanæ naturæ insinuatio, ibi, Pater maior me est. Item diuinæ naturæ, ibi: Ego sum via, veritas, & vita. Humanæ naturæ, Tristis est anima mea vsque ad mortem. Paulus quoque apostolus in vno, eodèque Christo naturam diuinitatis exprimit, ibi: Primogenitus omnis creaturæ, ipse est ante omnes. Humanitatis, eũ dicit: Ipse est caput corporis ecclesiæ. De passione verò, quã in sola humanitate, non in deitate sustinuit, legis & prophetarum auctoritas, Euangeliorũ & Apostolorum prædicatio adhibenda est. Ex prophetis illud: Lauabit in vino stolam suam, & in

Exod. 23.

Gene. 22.

Psal. 109.

Psal. 36.

Psal. 44.

Ibidem.

Esai. 66.

Esai. 7.

Esai. 45.

Esai. 9.

Ioan. 10.

Ioan. 14.

Ioan. 14.

Matth. 26.

Colof. 1.

Ibidem.

Gene. 49.

sanguine vix pallium suum. Quid hic palliū, quid stola, nisi caro Christi, passionis sanguine decorata? Et alia multa, quæ superuacaneum est referre. Probatum ergo veteris ac noui testamenti testimoniis, in quibus duæ naturæ Christi patefactæ sunt, in vna subsistentes persona, in quibus & passio eius apparuit in homine solo expleta, deinde oportuit sententiis subnecti sanctorum patrum, qui in sacris literis ingenti gloria refulserunt, ut etiam eorum traditioe per pateat, quia dominus noster Iesus Christus ex duabus naturis, & vna persona subsistit, & quia mortem & passionem in sola carne suscepit.

Recensentur ad hoc Hilarius, Ambrosius, Gregorius Nazianzenus, Basilus, Cyrillus, Athanasius, Augustinus, Leo Papa, Fulgentius: quorum etiam testimoniis concluditur quæstio.

Hæc quidem, quæ tam diuinæ scripturæ, quàm etiam sanctorum patrum eloquia docuerunt, decretis nostris breuiter inserta protulimus, demonstrantes geminam carnis & deitatis naturam in vna Domini & saluatoris nostri persona, passum quoque eundem in ea natura, quæ corporis est: non tamen passum in ea natura, quæ deitatis est. His ergo concordis sententia in tribus secretariis definitis pro confirmatione sui propriam subscriptionem subiecit. Isidorus in Christi nomine ecclesiæ Hispalensis episcopus subscripsit. Malacitanus episcopus, Cordubensis episcopus, & cæteri omnes fecerunt similiter.

Explicunt canones secundi concilij Hispalensis.

CŒC. TOLET.
4. **CONCILIVM TOLETANVM**
quartum sub Honorio I. Papa, & anno tertio, regnante Sisennando rege, celebratum est ab omnibus episcopis Hispaniæ & Galliciæ. Era. 681.

Præfatio. Cum conuenissemus sacerdotes domini apud urbem Toletanam, ut regis imperiis atque iussis commoniti à nobis agitaretur de quibusdā ecclesiæ disciplinis tractatus, primum gratias saluatori nostro Deo omnipotenti egimus. Post hæc antefato ministro excellentissimo, & glorioso regi, cuius tanta erga Deum deuotio extat, ut non solum in rebus humanis, sed etiam in causis diuinis sollicitus maneat. Hic quippe dum in basilica beatissimæ & sanctæ martyris Leocadiæ omnium nostrum pariter iam

*Subscriptio
episcoporum.*

Cœc. Tolet.

4.

Præfatio.

*Deuotio
Sisennandi.*

cætas adesset, pro merito fidei suæ cum magnificentissimis & nobilissimis viris ingressus, primum coram sacerdotibus Dei humi prostratus, cum lachrymis & gemitibus pro se interueniendum domino postulauit. Deinde religiosa prosecutione synodum exhortatus est, ut patrum decretorum memores, ad conseruanda in nobis iura ecclesiastica studiū præberemus, & illa corrigere, quæ dum per negligentiam in usum venerunt, contra ecclesiasticos mores licentiam sibi de usurpatione fecerunt. Talibus eius monitis congruentes, necessariū extitit (iuxta eius nostrumque votum) quæ conueniunt tractare. Et quoniam generale conciliū agimus: Oportet primū nostræ vocis sermonem de cælo esse, ut post professionē fidei sequentia operis nostri nota quasi super fundamentum firmissimum disponantur.

Can. 1. De oratione & fidei confessione.

In ista primo canone pronunciatum publice generalis professio omnium pertinentium ad fidem per formam symboli. Specialiterque explicatur illud symboli, Descendit ad inferos, ut sanctos qui ibi tenebantur, erueret: per quem & nos sumus in nouissimo die resuscitandi in ea qua nūc viuimus carne, & in ea qua resurrexit idē dominus forma, percepturi ab ipso, alij pro iustitiæ meritis vitam æternā, alij pro peccatis supplicium æternū. Quæ omnia in aliis symbolis explicite non tradita sunt.

Can. 2. Diuersitas in his quæ ad religionem pertinent, prohibetur.

Placuit, ut vnus ordo orandi atque psallendi à nobis per omnem Hispaniam atque Galliciam conseruetur. Vnus modus in missarum solēnitatibus, vnus in vespertinis officiis, nec diuersa sit vltra in nobis ecclesiastica consuetudo, quia in vna fide continemur & regno.

Can. 3. Statuitur formula pro conciliis celebrandis.

Statuimus, ut saltem semel in anno à nobis concilium celebretur, ita tamē, ut si fidei causa est, aut quælibet alia ecclesiæ communi generalis Hispaniæ & Galliciæ synodus celebretur. Si verò talis non extiterit causa, speciale est conciliū. omnes autē, qui causas aduersus quoscūq; habere noscuntur, ad idē conciliū concurrāt, & pro cōpellēdis quibuscūq; personis quidā executor à principē postu-

*Explicatur,
Descendit
inferos.*

*Nullares
magis disci-
pline mo-
res ab eccle-
sia depul-
tæ inoran-
ta diuersi-
tas officij.*

letur, &c. Deinde annotatur modus obseruandus in concilio celebrado & in tractandis rebus synodalibus.

Can. 4. De solennitate Paschali.

Sup. in cō- Placuit, vt ante tres menses Epiphaniarum, metropoli-
ci. Aure. 4 tani sacerdotes literis se inuicem inquirant, vt diem resurrectionis Christi comprouincialibus suis insinuent, & vno tempore celebrandum annuncient.

Can. 5. De baptismi sacramento.

Lib. 1. Re- In isto canone docetur, quod in vltu baptismi teneatur
gistr. epist. modus ille, quem Gregorius primus consultus à Leádro
41. episcopo Hispano definiuit, scilicet vt siue trina, siue simpla mersione fuerit infans baptizatus, cēseatur baptizatus, quia in illa trina mersione triduanæ sepulturæ sacramenta significamus, vt dum tertio infans ab aquis educitur, resurrectio triduanæ tēporis exprimitur, etiā & trinitas designatur. In simpla verò mersione vnitas substatiæ in

De conse. d. Trinitate datur intelligi. Ne tamē hæreticis videamur cō
4. c. papa sentire, (qui tertio mergūt) dū eorū morē seruamus, cautū est, ne in Hispania fiat baptismus nisi in vna mersione.

vitandum.

In residuo capituli declaratur pulchre mysteriū, quare in vna mersione debeat fieri baptismus.

Canon 6. Vt passio Christi populis prædicetur,

Matth. 16. Statuimus in sexta sexta passionis Domini, mysterium crucis quod ipse Dominus cūctis annunciandū voluit, prædicari, atque indulgentiā criminū clara voce omnem populū præstolari, vt pœnitentiæ cōpunctione mandati, venerabile festū dominicæ resurrectionis, remisissis iniquitatibus suscipere mereamur, corporisque eius & sanguinis sacramentum mundi à peccato sumamus.

Canon 7. In die passionis Christi ieiuniū solui non debet.

Exprimi- Quicumq; in die passionis Domini ieiuniū, præter par-
tur causabe uulos, senes, & languidos, ante peractas indulgentiæ preces soluerit, à paschali gaudio depellatur, nec in eo sacramentum corporis & sanguinis Domini percipiat, qui die
nedictionis passionis eius per abstinentiā non honorauit.

ceret in vi-
gilia resur-
rectionis
domini.

Canon 8.

Lucerna & cereus in vigilia sacræ resurrectionis propter gloriosum noctis ipsius sacramentum solenniter benedicatur, vt sacræ resurrectionis Christi mysteriū, quod tempore huius noctis votiuè aduent, benedictione san-

ctificati luminis suscipiamus.

Canon 9. De efficacia orationis Dominicæ.

Nonnulli sacerdotum in Hispania reperiuntur, qui dominicam orationem, quam saluator noster docuit & præcepit, non quotidie, sed tantum die dominica dicunt. At tamen, quia quotidiana oratio est, quotidie quoque vt dicitur, dici oportet. Delet enim hæc quotidiana oratio minima & quotidiana peccata. Delet & illa, à quibus vita fidelium (etiam scelerate gesta) pœnitēdo in melius discedit mutata. Quisquis ergo sacerdotum, vel subiacentium clericorum hanc orationē quotidie, aut in publico, aut in priuato officio præterierit, ordinis sui honore priuetur.

Pro confirmatione huius canonis adducitur Cyprianus in sermone de oratione dominica. Hilarius, & Augustinus in libro Enchiridion vltra medium.

Canon 10. In quo tempore Alleluia decantari debeat.

Statuimus, vt in omnibus diebus quadragesimæ Alleluia non cantetur, quia tempus mœroris est. In temporibus verò reliquis, id est Calen. Iannarij, que propter errorem gentilium aguntur, omnino Alleluia non decantabitur. In quibus etiam, præter piscem & olus, sicut & in illis quadraginta diebus cæteris carnibus abstinetur, & à quibus etiā nec vinū bibitur. Siquis ergo episcopus, aut presbyter, aut diaconus cōtrafecerit, ordinis sui officio carere cogatur, & cōmunionem eiusdem Paschæ priuetur.

Canon 11. Vt post euangelium decantentur laudes.

Item decreuimus, vt in missa laudes post epistolam non decantentur, donec prædicetur euangelium. Nam laudes ideo euangelii sequuntur propter gloriam Christi, quæ per idē euangelium prædicatur. Qui verò hūc ordinē perturbauerint, excommunicationis pœnam suscipiant.

Canon 12. De Hymnis canendis.

De hymnis & psalmis etiā canendis publice in ecclesia, & Saluatoris & Apostolorum habemus exemplum, & hymno dicto, &c. Paulus hoc etiam docet: Implemini spiritu sancto, loquentes vobismetipsis in psalmis, & hymnis, &c. Et quia nonnulli hymni humano studio in laudem Dei compositi esse noscuntur, sicut hi, quos Hilarius & Ambrosius ediderunt, quos tamē quidam specialiter reprobāt, pro eo quod de scripturis sanctorum canonum,

De conse.

di. 1. De hy-

mnis.

Matth. 16.

Ephe. 5.

Summa Toletani

vel apostolica traditione non existunt. Respuant ergo illum hymnum ab hominibus compositum, quē in fine omnium psalmodum dicimus, Gloria & honor patri, & filio, & Spiritui sancto, &c. Similiter & torū illud quod sequitur post Angelicum hymnum, Gloria in excelsis Deo, &c. Quod tamen ecclesiastici doctores composuerunt. Ergo nec ipsi in ecclesiis canendi sunt, quia in sanctorum scripturarū libris non inveniuntur. Componuntur missæ, siue preces, vel orationes, siue commendationes, seu manus impositiones, ex quibus si nulla decantētur in ecclesia, vacant omnia officia ecclesiastica. Admonet enim hæc fieri, atque hortatur Apostolus Timotheum dicens. Obsecro igitur primū omnium fieri obsecrationes, postulationes, gratiarum actiones. Excommunicatione ergo plectendi sunt, qui hymnos reicere fuerint ausi.

1. Tim. 2. 4.

De hymno trium puerorum.

Psal. 28.

1. Apoc. 5.

Canon 13. De hymno trium puerorum.

Hymnum quoque trium puerorum, in quo vniuersa cæli & terræ creatura Deum collaudat, & quem ecclesia tota catholica per totum orbem diffusa celebrat, publice sanctum concilium decantari instituitur.

Canon 14. Quid in fine psalmodum dicendum.

Statuimus, vt in fine psalmodū, non gloria patri, sed gloria & honor patri dicatur, Dauid dicente, Afferte Domino gloriam & honorem. Et Ioan. Euange. audiuit vocem dicentem, Honor & gloria Deo nostro, &c. Qui verò hoc præterierit, excommunicetur.

Canon 15.

Statuimus, vt gloria in fine responsiorum in lætis sequatur. In tristioribus verò repetatur principium.

Canon 16. De libro Apocalypseos.

Apocalypsim librum multarum conciliorum auctoritas, & synodica sanctorum præfulum Romanorū decreta Ioannis Euangelistæ esse præscribunt, & inter diuinos libros recipiendum constituerunt. Et quia plurimi sunt, qui eius auctoritatem non recipiunt, eumque in ecclesia Dei prædicare contemnunt, si quis eum deinceps aut non receperit, aut à Pascha vsque ad Pentecosten missarum tempore in ecclesia non prædicauerit, excommunicationis sententiam habebit.

Canon 17. Quo loco & tempore communicandum.

Nonnulli sacerdotes post dictam orationem Dominicam statim communicant, quod deinceps interdicimus, sed data benedictione ad populum, tunc corporis & sanguinis Domini sacramentum sumatur, eo videlicet ordine, vt sacerdotes & Leuitæ ante altare communicent, in choro clericus, extra chorum populus.

Canon 18. A quibus debet esse immunis, qui in episcopū ordinatur.

In isto canone notantur qui sunt indigni ad honorem sacerdotij, quos ius nunc vocat irregulares. Inter quos etiam recensentur & isti, qui muneribus * honorem obtinere moliantur. Qui à decessoribus in sacerdotium eliguntur. Qui inscij literarum sunt. Qui nondum ad 30. annos peruenerūt. Qui nec à clero nec à populo propria ciuitatis electi sunt. Qui verò probatus inuentus fuerit, ab vniuersis comprouincialibus episcopis, aut certe à tribus in sacerdotē die dominica consecrabitur. Episcopus verò comprouincialis ibi consecrandus est, vbi metropolitanus elegerit. Metropolitanus autē non nisi in ciuitate Metropolitani, comprouincialibus ibi conuenientibus. Siquis autē ad gradum sacerdotij indignus aspirare contēderit, cum ordinatoribus suis adepti honoris periculo subiacebit.

D. 51. Qui
* Nota.

Canon 19. Quo tempore in veteri lege Leuitæ ordinabantur.

Decreuimus, vt 25. annorum ætatis Leuitæ consecrentur, & 30. presbyteri ordinentur, ita vt secundum præceptum Apostolicum probentur primum, & sic ministrent, nullum crimen habentes. Quoniam & in veteri lege ab anno 25. Leuitæ in tabernaculo seruire mandantur.

Canon 20. De sacerdotibus, quales esse debeant.

Quicumque in sacerdotio Dei positi sunt, irreprehensibiles esse debent, Paulo attestante: Oportet episcopum irreprehensibile esse. Inoffensus ergo & immaculatus decet Dei existere sacerdotes: nec vilius eos fornicationis cōtagio pollui, Abstineam⁹ ergo nos ab omni opere malo, vt mundi corpore, purgati mēte, possimus ad sacrificium Christi digni accedere, & Deū p̄ delictis oīm deprecari.

Canon 21. De eisdem.

Quantis conscientiam puram apud deum nos habere oporteat: tamen & apud homines famam optimam custodire oportet. Ideo conuenit episcopos testimonium probabiliū personarum conuersationis & vitæ in

D. 77. In
veteri lege.
Nu. 7.
1. Timo. 3.

Rom. 12. d.
& 2. Cor.
8. d.

conclauis suo habere: vt & Deo placeat per conuersationem bonam, & ecclesiæ per optimam famam.

Canon 22. De presbyteris & Leuitis.

Item placuit, vt quemadmodum Antifites, ita presbyteri, atque Leuitæ, quos forte infirmitas atque ætatis grauitas in conclauis suo manere non finit, vt & iidem in cellulis suis testes vitæ habeant, vitamque suam sicut nomine, ita meritis teneant.

Canon 23. Quod adolefcentes probatissimo seniori deputentur.

12. q. 1. Q. 1. 1.
et as.
Gene. 6. d.
Prouer. 30.

Omnis ætas ab adolefcentia prona est in malum. Nihil enim incertius quã vita adolefcentium. Ob hoc constituitur oportuit, vt si qui in clero impuberes, aut adolefcentes existunt, omnes in vno conclauis commaneant, vt lubricæ ætatis annos, non in luxuria, sed in disciplinis ecclesiasticis agant, deputari probatissimo seniori, quem & magistrum doctrinæ, & testem vitæ habeant.

Canon 24. Quod sacerdotibus maxime ignorantia vitanda est.

Dist. 38.
Ignorantia.

Ignorantia mater cunctorum errorum maxime in sacerdotibus Dei euitanda est, qui docendi officium in populo Dei susceperunt. Sacerdotes enim legere sanctas scripturas frequenter admonet Paulus, dicens ad Timotheum, Attende lectioni, & exhortationi, &c. Sciant ergo sacerdotes scripturas sanctas, & canones meditentur, omne opus eorum in prædicatione diuina & doctrina consistat, atque ædificent cunctos, tam fidei scientia, quã operum disciplina.

Canon 25. Quod officialem libellum ab episcopo accipiant presbyteri cum ordinantur.

Dist. 38.
Quando
presbyteri.

Quando presbyteri in parochiis ordinantur, libellum officialem à suo sacerdote accipiant, vt ad ecclesias sibi deputatas, instructi accedant, ne per ignorantiam etiam in ipsis diuinis sacramentis Christum offendant: ita vt quando vel ad litanias, vel ad concilium venerint, rationem episcopo suo reddant, qualiter susceptum officium celebrant, vel baptizent.

Canon 26. De castitate seruanda tempore suæ ordinationis presbyteri & diaconi votum emittant.

In Decr.
l. 1. lib. 3.

Quando presbyteri, aut diaconi per parochias constituuntur, oportet eos primum professionem suo episcopo

facere, vt caste & pure viuant sub Dei timore, vt dum eis talis professio obligauerit, vitæ sanctæ disciplinam retineant.

Canon 27. Presbyteri iniuste depositi, quomodo in pristinum restituantur statum.

Episcopus, presbyter, aut diaconus à gradu suo iniuste defectus, si in sancta synodo innocens inueniatur, gradus amissos recipiat coram altari de manibus episcoporum. Si episcopus est, orarium, annulum, & baculum. Si presbyter, orarium, & planetam. Si diaconus, orarium, & albam. Si subdiaconus, patenam, & calicem. Sic & reliqui gradus ea in reparatione sua recipiant, quæ, cum ordinantur, perceperunt.

Canon 28. Prius honor quicumque ex ordine clericorum magos consuluerit.

Siquis episcopus, aut presbyter, aut quilibet de ordine clericorum magos aut aruspices, aut certe augures, vel quis episcopus, fortilegos, vel eos qui profitentur artem magicam, aut alios quoslibet eorum similia exercentes, consuluisse fuerit deprehensus, ab honore dignitatis suæ depositus, monasterij censuram excipiat: ibique perpetuæ poenitentiam deditus scelus admissum sacrilegi soluat.

Canon 29.

Confinitimi hostium sacerdotes nullum mandatum ad gentem extraneam occulte accipere vel dirigere præsumant.

Canon 30. Nullus sacerdos sit iudex, vbi sanguinis sententia præparatur.

Siquis sacerdotum, vbi sanguinis sententia præparatur, iudex extiterit, reus effusi sanguinis sit apud Christum: & apud ecclesiam perdat proprium gradum.

Canon 31. Ne pauperes à potentibus opprimantur, episcopis cura committitur.

Episcopi (quibus hæc cura à Deo imposta est) dum cõspiciunt iudices ac potentes pauperum oppressores existere, prius eos sacerdotali admonitione redarguant: & si contempserint emendari, eorum insolentiam regis auribus intiment, vt quos sacerdotalis admonitio nõ fleuit ad iustitiam, regalis potestas ab improbitate coerceat. Siquis episcoporum id neglexerit, concilio erit reus.

Canon 32. Episcopi nihil de iure suæ diocesis præsumant auferre.

Auaritia radix est cunctorum malorum: cuius sitis etiã 1. Timo. 6.

16. q. 1. *Cōstitutum est 2.*
 10. q. 1. *No uerint.*
 sacerdotū mentes obtinet. Ideo constitutum est à presen-
 ti concilio, episcopos diœceses suas ita regere, vt nihil ex
 earum iure præsumant auferre: sed iuxta priorum autho-
 ritatē conciliorum tā de oblationibus, quā decimis, tri-
 butis, ac frugibus tertiā cōsequatū, vt cōcessa à fidelibus
 in Christi & martyrum honorem, ipsorum episcoporum
 parochiis intacta maneant. Nouerint tamen conditores
 basilicarum in rebus, quas eisdē ecclesiis cōferunt, nullā
 se potestatem habere, sed iuxta canonū instituta sicut ec-
 clesia, ita & dos eius ad ordinationem episcopi pertineat.

*Canon 33. Quod triennis possessio intra ean-
 dem prouinciam seruari debeat.*

16. q. 3. *Qui cunque e-
 piscopus.*
 Quicumq; episcopus alterius episcopi diœcesim per tri-
 ginta annos sine aliqua interpellatione possederit, admit-
 tēda nō est contra eū actio reposcendi. Sed hoc intra vnā
 prouinciam. Extra verò nullo modo: ne dū diœcesis defē-
 ditur, prouinciarū termini confundantur.

Canon 34.

10. q. 3. *Si-
 cut diœce.*
 Sicut diœcesim alienam triennis possessio tollit, ita
 territorij conuentum non adimit.

*Canon 35. In valetudine grauatus episcopus, vi-
 sitationis officium aliis committat.*

10. q. 1. *epi-
 scopum per.*
 Episcopi per cunctas diœceses parochiāq; suas per sin-
 gulos annos ire oportet, vt exquirāt, quo vnaquæque ba-
 silica in reparatione sui indigeat. Quod si ipse aut lāguo-
 re, aut aliis occupationibus implicatus id explere nequi-
 uerit, presbyteros probabiles, aut diaconos mittat, qui &
 redditus basilicarum, & reparationes & ministrantium
 vitam inquirent.

*Canon 36. Exoluat praelatus quod in remunerationē
 obsequii ecclesiæ impensū alicui promissit.*

12. q. 2. *Qui
 aūq; suffra.*
 Quicumque suffragio cuiuslibet aliquid ecclesiastica vti-
 litatis prouiderint, & pro eo quodcunque commodum
 in remunerationem promiserint, promissi solutionem eos
 exoluere oportebit.

*Canon 37. Fundatores ecclesiarum si ad inopiam de-
 uenerint, ab eisdem alimenta accipiant.*

Quicumque fidelium de facultatibus suis ecclesiæ ali-
 quid deuotione propria cōtulerit, si forte ipsi aut filij eo-
 rum redacti fuerint ad inopiā, ab eadem ecclesia suffragiū

vitæ (pro temporis vsu) percipiant. Si enim omnibus aliis
 necessitatem sustinentibus (pro solo religionis intuitu)
 in vsum res ecclesiæ largiuntur, quanto magis consulē-
 dum est, quibus retributio iusta debetur?

Canon 38. est ca. 7. sextæ synodi.

Can. 39. Vt Leuita vnum tantum humerorum ambiat orario.

Vnū orarium oportet leuitā gestare in sinistro humero
 ppter quod orat, id est prædicat. Dexterā autē partē opor-
 tet habere liberā, vt expeditius ad ministeriū sacerdotale
 discurrat. Caueāt ergo Leuitæ gemino vti orario, sed vno
 tantum & puro, nec vllis coloribus, aut auro ornato.

Canon 40. Vt clerici tonsuram deserant.

Oēs clerici vel lectores, sicut Leuitæ & sacerdotes detō-
 so superius capite toto, inferius solā circuli coronā relin-
 quant. Non sicut hucusque in Galliciæ partibus facere le-
 ctōres videntur, qui prolixis (vt laicis) comis in solo capi-
 tis apice modicū circulū tondunt. Ritus enim iste in Hi-
 spaniis hucusque hæreticorū fuit, vnde oportet vt pro am-
 putando ab ecclesiis scandalo hoc signum dedecoris au-
 feratur. Qui secus fecerit, fidei catholiciæ reus erit.

*Canon 41. & 42. idem continent quod & ca. 5.
 sextæ synodi.*

Canon 43.

Clerici qui sine consultu episcopi sui vxores duxerint,
 separari eos à proprio episcopo oportebit.

Can. 44. De clericis qui voluntarie arma sumunt.

Clerici qui in quacunque factione arma volentes sum-
 perunt, amisso ordinis sui gradu in monasterio pœnitē-
 tiæ tradantur.

Can. 45. Ne clerici sepulchra demoliantur.

Siquis clericus in demolendis sepulchris fuerit depre-
 hensus, à clericatus ordine submoueat, & pœnitentiæ tri-
 ennio deputetur.

Can. 46. De libertate clericorum.

Præcipiente domino nostro Sislebata rege, id constituit
 sanctum concilium, vt omnes ingenui clerici pro officio
 religionis ab omni publica iudictione, atq; labore habeā-
 tur immunes, vt liberi Deo seruiant.

Canon 47. est ca. 25. conc. Chalced.

*Can. 48. Quod paterna deuotio monachum faciat,
 sicut propria professio.*

*D. 25. Vnū
 orarium.*

*D. 81. Qui
 dā clerici.*

*23. q. 8. Cle-
 rici.*

20. q. 1. Monachum, aut paterna deuotio, aut propria profectio
Monachū. facit. Quicquid horum fuerit alligatum, tenebit. Proin-
De hoc vi- de his ad mundum reuertendi intercludimus aditum: &
de infra in omnes ad seculum interdiximus regressus.

cōcil. V or- **Canon 49. Quod liberum sit clericis monasti-**
maciē. c. 5. **cām profiteri vitam.**

Clerici qui monachorum propositū appetunt (quia meliorem vitā sequi cupiunt) liberos eis ab episcopo in monasteriis largiri oportet ingressus, nec interdicti propositum eorum qui ad contemplationis desiderium transire nituntur.

Canon 50. Quale ius episcopi in monasteriis habere debeant.

Nunciatum est presentī concilio quod monachi episcopi imperio seruilī opere mancipentur, & iura monasteriorum illicita p̄sumptione vsurpentur: ita vt pene ex cenobio possessio fiat, atque illustis portio Christi ad ignominiam seruitutemq; perueniat. Quapropter monemus eos qui ecclesiis p̄sunt, vt vltra talia nō p̄sumāt. Sed hoc tantum sibi in monasteriis vindicent sacerdotes, abbates, aliaque officia instituere, atque extra regulam facta corrigere. Qui contra fecerit, excommunicatur.

18. q. 2. Hoc tantū sibi.

Canon 51. De monachis à monasterio egredientibus.

Nonnulli monachorum egredientes à monasterio non solum ad seculum reuertuntur, sed etiam vxores accipiūt. Igitur reuocati in eodem monasterio à quo exierant, p̄nitentiæ deputentur.

Canon 52. Qui seipos infamia notant, ad clerum peruenire non possunt.

Hi qui in discrimine constituti p̄nitentiam accipiunt, nulla manifesta crimina confitentes, sed tantum se peccatores esse p̄dicantes, huiusmodi si reuelauerint, possunt etiam per morum probitatem ad gradus ecclesiasticos peruenire. Qui verò ita p̄nitentiam accipiūt, vt aliquod mortale peccatum se perpetrasse publice fateantur, ad clerum, vel honores ecclesiasticos peruenire nullatenus poterunt: quia se confessione propria notauerunt.

Canon 53. P̄nitentiæ statum qui semel acceperint, mutare non possunt.

Quicumque ex secularibus accipientes p̄nitentiam to-

ponderunt se, & rursus p̄uaricantes laici effecti sunt, ab episcopo suo ad p̄nitentiam reuocentur. Quod si aliqui ad moniti ad p̄nitentiam reuerti noluerint: vt verè apostata coram ecclesia anathematis sententia condemnentur. Hoc etiam totum seruetur in religiosis: etiā in viduis virginibusque sacris, ac p̄nitentibus sc̄eminis, quæ habitum religionis mutauerunt, aut ad nuptias transferunt.

In canone 54. idem habetur, quod de viduis in p̄cedenti dictum est.

Canon 55. Sicut Iudæi ad fidem non sunt cogendi, ita ne conuersi ab ea recedere permittuntur.

De Iudæis p̄cepit sancta synodus nemini deinceps ad credendum vim inferre. Cui enim vult Deus miseretur, & quem vult indurat. Nō enim tales inuiti saluandi sunt, sed volentes: vt integra sit forma iustitiæ. Sicut enim homo propria arbitrij voluntate serpenti obediens perit: sic (vocante se gratia Dei) propriæ mentis conuersione quisque credendo saluatur. Qui autem iam pridem ad Christianitatem venire coacti sunt (sicut factum est tēporibus religiosissimi principis Sisebuti) quia iam cōitat eos sacramenti diuini associatos, & baptismi gratiam suscepisse, & chrismate vnctos esse, & corporis domini & sanguinis extitisse participes, oportet vt fidem etiam quam vi vel necessitate susceperunt, tenere cogantur: ne nomen domini blasphemetur: & fides quam susceperunt, contemptibilibus habeatur.

D. 45. De Iudæis. Rom 9. Gen. 3.

Canon 56. Iudæis contra fidem Christianam dare suffragium prohibetur.

Quicumque Iudæis contra fidem Christianam suffragiū qualecunque p̄stiterit, vere vt prophanus & sacrilegus anathemate effectus ab ecclesia catholica & regno Dei habeatur extraneus.

Canon 57. De p̄uaricatione eorum qui ad fidem Christianam promoti fuerant.

Iudæi qui ad fidem Christianam promoti abominandas circuncisiones & alios Iudæicos vsus exercuerint, pontificali auctoritate corrigantur, & ad cultum Christiani dogmatis reuocentur. Eos autem quos circunciderunt, si filij eorum sint, à parentum consortio separentur. Si serui, pro iniuria corporis sui, libertati tradantur.

De conse. d. Plerique.

Can. 58. *Iudæorum filij post baptismum à parentibus separentur.*

28. q. 1. *Iudæorum filios vel filias baptizatos ne parentū inuoluantur erroribus, ab eorū confortio separari decernimus. Deputandos autem monasteriis, aut Christianis viris aut mulieribus Deum timentibus, vt in moribus & fide proficiant.*

Can. 59. *Perfidia parentum filiis obesse non debet.*

2. q. 4. *Iudæi baptizati si postea preuaricantes in Christū qualibet pœna damnati extiterint, à rebus eorū fideles filios excludi non oportebit: quia scriptum est: Filius non portabit iniquitatem patris.*

Exech. 18.

Hoc desideramus obseruari.

Can. 60. *Iudæi ad fidem conuer si cum remanentibus in veteri ritu non communicent.*

28. q. 1. *Sepe malorū.*

Nulla cōmunio sit Hebræis ad fidem Christianā translatis cum his qui adhuc in veteri ritu consistunt, ne eorū participatione subuertantur. Quicumque hoc non seruauerit, & hi Christianis donentur: & illi cum quibus prohibitum est eis conuersari, publicis cædibus deputentur.

Can. 61. *Iudæus ab vxore fidei separetur, nisi ad fidem accesserit.*

28. q. 1. *Iudæi qui.*

Iudæi qui Christianas mulieres in cōiugio habent, ad moneantur ab episcopo ciuitatis illius, vt si cum eis permanere cupiunt, Christiani efficiantur. Quòd si admoniti noluerint, separentur. Filij autē qui ex talibus nati sunt, fidem atque conditionem matris sequantur. Similiter & illi qui procreati sunt de infidelibus mulieribus, & fidelibus viris Christianam religionem sequantur, non Iudæam superstitionem.

Can. 62. *Iudæi testes esse non possunt.*

2. q. 7. *Non porest.*

Iudæi qui Christiani effecti sunt, & Christi fidē præuaricati sunt, ad testimonium dicendum admitti non debēt: quauis se esse Christianos annuncient: quia sicut in fide Christi suspecti sunt, ita in testimonio humano dubij habentur.

Canon 63. *Iudæi publicis officii non præficiantur.*

17. q. 4. *Cōstituit sanctum.*

Constituit sanctum concilium, vt Iudæi aut hi qui ex Iudæis sunt, officia publica nullatenus appetant: nec illa ex-

ercere iudices prouinciartū permittant. Siquis iudex hoc permiserit, excommunicetur, & is qui subreperit, publicis cædibus deputetur.

Canon 64. *Quòd non liceat Iudæis Christianos seruos habere.*

Iudæis nullo modo liceat Christianos seruos, nec Christiana mancipia emere. Si contra fecerint, ablati ab eis à sancti regis principe libertatem consequantur.

Canon 65.

Nullus episcoporū libertos ex familiis ecclesiæ facere presumat. Si secus fecerit, per successorē episcopum ad ecclesiam reuocentur.

Canon 66. *Liberti ecclesiæ à patrociniis ecclesiæ non discedant.*

Liberti ecclesiæ (quia nunquam moritur eorum patrona) ne à patrociniis ecclesiæ aliquando discedant, necesse est vt tam hi liberti quàm ab eis progeniti, professionē episcopo suo faciant. Qui si à patrociniis ecclesiæ præmissa admonitione nihilominus discesserint, manumissio eorum irrita sit.

Canon 67. *Quando libertatem quis integrā consequatur, ad clericatum suscipi potest.*

Quicūque libertatē à dominis suis ita percipiūt, vt nullum sibi in eis obsequium patronus retinet, isti si sine crimine capitali sunt, ad clericatus ordinem suscipiantur.

Canon 68. *Quòd de familiis ecclesiæ liceat presbyteros constituere.*

De familiis ecclesiæ constituere presbyteros & diaconos per parochias liceat, quos tamen vitæ rectitudo commendat. Ea tamen ratione vt antea manumissi libertatem status sui percipiant. In vltimo canone excommunicantur omnes qui contra regis regniq̄ue Hispaniæ conseruationē aliquid tyrannice attentauerint. Quibus omnibus subscripserunt omnes episcopi numero septuaginta. Subscripsit etiam episcopus Carcaſsonensis, & vicarij etiam episcoporum.

Explicit concilium Toletanum quartum.

CONCILIVM TOLETANVM Concilium
quintum. Circa tempora Honorij papæ primi, anno primo Chintillani Regis Gotthorum, præſidente Eugenio Toleta. 5.

ecclesiæ Toletanæ & quincie Carthagen. episcopo Metropolitano. Affuerunt & alij viginti episcopi.

Can. 1. Quando Lætania dici debeant.

In cuncto regno specialis & propria hæc religiosa omni tempore teneatur obseruantia, vt à die Iduum Decëbrium Lætania tri duo ybique annua successione peragatur. Quod si dies Dominica intercesserit, in sequenti hebdomada celebretur.

In canone secundo nihil aliud tractatur, nisi de custodia salutis Regum & defensione prolis præsentium principum.

Canon 3. Sine electione omnium nullus præficiatur in regem.

Siquis ad regie maiestatis ambit peruenire fastigia, quem nec electio omnium præficit, nec Gotticæ gentis nobilitas ad hunc apicem trahit, sit consortio catholicorum priuatus, & diuino anathemate condemnatus.

In reliquis canonibus cauetur sub anathemate, ne quis in principem maledicta congerat: aut illi aliquo modo infidetur.

Subscriperunt omnes episcopi, & vicarij etiam episcoporum.

Explicit concilium Toletanum quintum.

Concilium Tolet. 6.

CONCILIVM TOLETANVM sextum, sub eodem Honorio papa primo anno 2. Chintiliani regis in ecclesia Leocadiæ martyris, celebratum ab episcopis Hispaniæ & Galliciæ quinquaginta duobus, præfidente Eugenio episcopo Toletano.

Ex tribus

In primo canone pronunciatum symbolum fidei, in quo explicatius habetur illud: Quod ex tribus personis diuinis solum filium, solum filium, fatemur ad redemptionem humani generis propter culpam debitam, quæ per inobedientiam Adæ originaliter, & nostro libero arbitrio contraximus, resoluenda à secreto patris arcanoque prodidisse: & humanitatem sine peccato de sancta virgine assumpsisse, vt idem filius Dei patris, esset filius hominis, Deus perfectus, & homo perfectus, in duabus naturis vna persona, ne quaternitas Trinitati accederet, si in Christo gemina persona esset.

Et ibidem etiam habetur: Et cum tota cooperata sit Trinitas

nitas formationem suscepti hominis (quoniam inseparabilia sunt opera Trinitatis) solum tamen filius suscepit humanitatem in singularitate personæ, non in vnitate diuinæ naturæ, id est in eo quod proprium est filij, non quod commune est Trinitati: quoniam constat naturam Trinitatis esse, non tamen personam. Hic ergo dominus noster Iesus Christus mortuus est propter expiationem nostram. resurrexit propter iustificationem nostram. Quem etiam venturum in fine expectamus seculorum cum resurrectione omnium, æquissimo suo iudicio redditurum iustis præmia, & impiis poenas, &c.

In can. 2. agitur tantum de obseruantia Lætaniarum processuum regum.

Canon 3. Vt Hispaniarum reges iuramentum præstent de expellendis à suo regno infidelibus.

Sanctum concilium simul & cum consensu Christianissimi principis, suorumque optimatum, illustriumque virorum hanc promulgamus Deo placitam sententiam, vt quisquis succedetium temporum regni sortitus fuerit apicem, non antè conscendat regiam sedem, quam inter reliqua conditionum sacramenta pollicitus fuerit nullum non catholicum permittere in suo regno degere. Si verò postquam ad regni gubernacula accesserit, ipse temerator huius extiterit promissi, sit anathema maranata in conspectu sempiterni Dei, & pabulum efficiatur ignis æterni. Similiter & omnes qui cum eo consenserint.

Horum patrum sententia vsus est Ferdinandus Hispaniarum rex cognomento Catholicus, cum à tota ditione sua expulsi Iudæos & Sarracenos.

Canon 4 est can. 22. sextæ synodi, de his qui per pecunias ecclesiasticas gradus assumunt.

Canon 5. Qui beneficium ab ecclesia accipit, eius professionem nomine precarie faciat.

Siquis clericorum stipendium de rebus ecclesiæ cuiusquam episcopi percepit largitate, sub precarie nomine debeat professionem scribere, ne per retentionem diuturnam præiudicium afferat ecclesiæ.

Canon 6.

Quicumque religiosum spontanee semel indutum habitum dimiserint, excommunicentur si reuerti noluerint.

Filius Dei in singularitate personæ non in vnitatem naturæ assumpti.

Author.

12. q. 2. Scilicet per se fit.

Canon 8.

33. q. 2. c. f. *Qui in ætate adolescentiæ positus dum mortis formi-
Et habetur dat casum, peruenit ad pœnitentiæ remedium, si coniu-
in epist. Leo gatus & forte fuerit incôtinens, ne postea adulterij incur-
nis pap. ad rat lapsus, redeat ad pristinum coniugium, quousque pos-
Rusticum sit adipisci temporis maturitate continentia statû. Quod
Narbonen- nos sicut de viris, ita de fœminis æquo modo censemus:
sem episco- non quidem hoc generaliter & canonicè præceptum, sed
pi, quæ est pro humana fragilitate constat à nobis indultum: ea dum
90. respon. taxat ratione, vt si is qui pœnitentiæ non est legibus de-
11. ditus, antè ab hac vita decesserit, quàm ex communi con-
sensu ad continentiam vovs eorum fuerit regressus, su-
perstiti non liceat denuo transire ad vxoris amplexus. Si
autem illius vita superstes extiterit, qui nō acceperit* ab-
solutiorem pœnitentiæ, nubat si se cōtinere non potest: &
alterius consortio fruatur vxoris. In omnibus tamen sacer-
dotis expectetur ordinatio: vt iuxta quod ætatem aptam
perspexerit, pœnitentiæ absolutionis tribuat legem.*

*Vel bene-
dictionem.

Austhor.

*Cum coniugatus in ægritudine vouet continentiam, si postea
non potest continere, redibit ad vxorem. Ea tamen mortua non
transibit ad secundas nuptias. Visum est synodo dispensandum
cum illo in vsu primi matrimonij, & arcere eum à secundis nu-
ptiis. Quod tamen licebit coniugi non vouenti. Atque hic est sco-
pus huius canonis.*

Canon 9.

Novo adueniente Pontifice omnes ecclesiæ liberti, &
ab eis progeniti, chartulas & profefsiones suas in conspe-
ctu ecclesiæ renouare debent. Quod si intra annum non
fecerint, vacuæ remaneant & inanes.

Canon 10.

Libertorum filij intra ecclesiam erudiendi nutriantur: &
episcopo debitum reddant famulatum.

Canon 11.

3. q. 9. Di- *Quisquis à quolibet criminatur, nō antea accusatus sup-
gnū est vt. plicio detur, quàm accusator præsentetur.*

Canon 12.

*Quisquis patrator culparum extiterit, & ad hostiū refu-
gium confugerit, excommunicetur.*

Canon 13.

*Qui primatū dignitatis habent in palatio, à iunioribus
modestus honor per omnia deferatur: & minores à senio-
ribus dilectionis amplectantur affectu, & vtilitatis imbuā-
tur auxilio.*

Can. 14. est can. 6. conc. Tolet. 5.

Canon 15.

*Res ecclesiæ à quibuslibet iuste collatæ in earum iure
firma stabilitate permaneant.*

Can. 16. est can. 2. conc. Toletani 5.

Can. 17. est can. 4. in conc. Toletano 5.

Can. 18. est 18. can. in con. Toletano 5.

Can. 19. Confumitur in gratiarum actionibus deo,
& deinde regi: cuius studio & instantia collecti sunt epi-
scopi.

Subscripserunt episcopi qui ibi conuenerunt num. 52.
Ego Eugenius ecclesiæ Toleta. episcopus subscripsi.

Subscripserunt etiam vicem agentes absentium episco-
porum.

Explicit concilium Toletanum 6.

CONCILIVM BRACARENSE Concilium
primū sub Honorio papa primo: & anno 3. Arriamiri reg-
Braca. 1.
gis celebratum in Hispania citeriori ab episcopis Galli-
ciæ prouinciæ: in quo primum lectum est exemplar fidei
cum capitulis, quæ episcopi Tarraconenses, & Carthaginē-
ses, Lusitani & Bæitici contra impiam Priscillianæ hæresis
sectam olim facto inter se concilio tanquam regulam fi-
dei tradiderant. Proposita capitula sic habent.

Canon 1.

*Siquis patrem, filium, & spiritum sanctum non confite-
tur tres personas vnius substantiæ, & virtutis, ac potesta-
tis, sicut catholica ecclesia docet, sed vnā tantum ac so-
litariam dicit esse personā, vt ipse sit pater, qui filius, & c.
sicut Sabellius & Priscillianus dixerunt: anatema sit.*

Canon 2.

*Siquis extra sanctam Trinitatem alia (nescio quæ) & di-
uinitatis nomina introducit, dicens: Quod ipsa diuinitas
sit Trinitas, sicut Gnostici & Priscillianus dixerunt: ana-
thema sit.*

Canon 3.

Siquis dicit filiū Dei dominum noſtrum antequam ex Virgine naſceretur, non fuiſſe, ſicut Paulus Samoſatenus, & Fotinus, & Prifcillianus dixerunt: anathema ſit.

Canon 4.

Siquis natale Chriſti ſecundum carnem non vere honorat, ſed honorare ſimulat ſe, ieiunās in eodem die, & in domino, quia Chriſtum in hominis vera natura eſſe non credit, ſicut Cernon, Marcion, Manichæus, & Prifcillianus dixerunt: anathema ſit.

Canon 5.

Siquis animas humanas vel angelos ex Dei credit ſubſtantia extitiſſe, ſicut Manichæus & Prifcillianus dixerunt: anathema ſit.

Canon 6.

Siquis animas humanas dicit prius in cæleſti habitazione peccaſſe, & pro hoc in corpora humana interiectas, ſicut Prifcillianus dixit: anathema ſit.

Canon 7.

Siquis dicit diabolum non fuiſſe prius angelum bonum à Deo factum, nec Dei opificium fuiſſe naturam eius: ſed dicit eum ex tenebris emerſiſſe, nec aliquem ſui habere authorem, ſed ipſum eſſe primum abſque ſubſtantia mali, ſicut Manichæus & Prifcillianus dixerunt: anathema ſit.

Canon 8.

Siquis credit quòd aliquas immundas creaturas diabolus fecerit, & tonitrua, & fulgura, & tempeſtates, & ſiccitates ipſe diabolus ſua autoritate facit, ſicut Prifcillianus dixit: anathema ſit.

Canon 9.

Siquis animas & corpora humana fatalibus ſtellis credit aſtringi, ſicut Pagani & Prifcillianus dixerunt: anathema ſit.

Canon 10.

Siquis duodecim ſigna, id eſt ſydera, quæ Mathematici obſeruare ſolèt per ſingula animæ vel corporis membra diſſipata credunt, & nominibus patriarcharum aſſcripta dicunt, ſicut Prifcillianus dixit: anathema ſit.

Canon 11.

Siquis coniugia humana damnat, & procreationem naſcentium perhorreſcit, ſicut Manichæus & Prifcillianus dixerunt: anathema ſit.

Canon 12.

Siquis plaſmationem humani corporis diaboli dicit ſigmentum eſſe: & conceptiones in vteris matrum operibus dicit dæmonum figurari, propter quod reſurrectionē carnis non credit, ſicut Manichæus & Prifcillianus dixerunt: anathema ſit.

Canon 13.

Siquis dicit creationem vniuerſæ carnis non opificium eſſe Dei, ſed malorum angelorum, ſicut Manichæus & Prifcillianus dixerunt: anathema ſit.

Canon 14.

Siquis immūdos putat cibos carniū, quas Deus in vſu hominum dedit, & non propter afflictionem ſui corporis, ſed quaſi immunditiam putans, ita abſtineat ab eis, vt nec olera cocta cum carnis præguſter, ſicut Manichæus & Prifcillianus docuerunt: anathema ſit.

Canon 15.

Siquis clericorum vel monachorum præter matrē aut germanam, vel etiam quæ proxima conſanguinitate iunguntur, alias aliquas quaſi adoptiuas fœminas ſecum retinet, & cum ipſis habitat, ſicut Prifcilliani ſecta docuit: anathema ſit.

Canon 16.

Siquis feria Paſchali, quæ vocatur cœna Domini, hora legitima poſt nonam ieiunus in eccleſiis miſſas non tenet: ſed ſecundum ſectam Prifcilliani feſtiuitatem ipſius ab hora tertia per miſſas defunctorum ſoluto ieiunio colit: anathema ſit.

Canon 17.

Siquis ſcripturas (quas Prifcillianus ſecundum ſuū deprauauit errorem, vel tractatus Diſtinij, quos ipſe Diſtinij, antequam conuerteretur, ſcripſit ſub nomine Patriarcharum, Prophetarum, & Apoſtolorum, & ſuo errori conſona conſinxit) legit, & impia eorū ſigmenta ſequitur, aut defendit: anathema ſit.

Hæc ſunt dogmata Prifcillianiſtarum.

Poſt hæc pronuntiati ſunt canones ad inſtructionē cleſcalis diſciplinæ pertinentes.

Summa Bracarenſis

D. 12. Placuit oibus.

Canon 19. est Canon 2. conc. Toletani ſecundum di, & concil. Veneti. cap. 15.

Canon 20.

Item placuit, vt per ſolennium dierum vigilias, vel miſſas, omnes eaſdem & non diuerſas lectiones in eccleſia legant.

Canon 21. Vt ſit vnus modus ſalutandi in miſſa.

Item placuit, vt non aliter epiſcopi, & aliter preſbyteri populum, ſed vno modo ſalutent, dicentes, dominus ſit vobis cum, ſicut in libro Ruth legitur. Et vt reſpondeatur à populo. Et cum ſpiritu tuo, ſicut & ab ipſis apoſtoliſ traditum omnis retinet Oriens, & non ſicut Priſcillianiana hæreſis permutauit.

Ruth. 2.

Traditio apoſtolorum.

Canon 22. Vt vno ordine miſſa celebrentur.

Item placuit, vt eodem ordine miſſa celebrentur ab omnibus, quo Profuturus quondam huius metropolitane eccleſiæ epiſcopus, ab ipſa apoſtolicæ ſedis authoritate ſuſcepit ſcriptum.

Canon 23. Vt ſit vnus ordo baptizandi.

Item placuit, vt nullus eum ordinem baptizandi prætermittat, quem & antea tenuit metropolitana Bracarenſis eccleſia: & pro amputanda aliquorū dubietate prædictus Profuturus epiſcopus ſcriptum, & ſibi directum à ſede beatiſſimi Petri apoſtoli ſuſcepit.

Canon 24. Epiſcopi ſecundum tempus ordinationis ſedeant.

Item placuit, vt conſeruato Metropolitani epiſcopi primatu cæteri epiſcoporum ſecundum ſuæ ordinationis tempus alius alij ſedendi deferat locum.

Canon 25. Res eccleſiaſtica in quatuor partes diuidenda.

Item placuit, vt de rebus eccleſiaſticis tres ſiant æque portiones, id eſt, vna epiſcopi, alia clericorū, tertia in reparatione, vel in luminariis eccleſiæ. De quarta parte ſiue archipreſbyter, ſiue archidiaconus illam adminiſtrans epiſcopo faciat rationem.

Canon 26.

Item placuit, vt nullus epiſcopus clericum alterius ordinare præſumat ſine licentia alterius epiſcopi.

Canon 27.

Item placuit, vt diacones ſuperpoſito ſcapulæ vtantur oratio.

Canon 28.

Placuit, vt non liceat cuilibet ex lectoribus, ſacra altarum d. 23. Nō licet vafa portare, nec aliis niſi his, qui ab epiſcopo ſubdiaconi fuerint ordinati.

Canon 29.

Lectores in eccleſia in habitu ſeculari ornato non pſallant.

Canon 30.

Extra pſalmos veteris teſtamenti, nihil poetice compoſitum in eccleſia pſallatur.

Canon 31.

Ingredi ſacrarium ad communicandum non liceat laicis, niſi tantum clericis.

Canon 32. Ne ab eſu carniū abſtineat clericus.

Quicumque in clero cibo carniū non vtuntur, pro amputanda ſuſpicionem Priſcillianianæ hæreſis, vel olera cocta cum carniſ tamen præguſtare cogantur. Quod ſi contempſerint, neceſſe eſt pro ſuſpicionem hæreſis huius, vt excommunicentur, & ab officio remoueantur.

Canon 33. Vitentur excommunicati.

Qui pro hæreſi, aut pro crimine aliquo excommunicantur, nullus eis communicare præſumat. Quæ ſiquis ſpernit voluntarie, ſeipſum alienum à communione facit.

Canon 34.

Qui ſibi ipſis, quolibet modo culpabili inferunt mortem, nulla pro illis fiat commemoratio, nec cum pſalmis ſepeliantur. Hoc idem obſeruetur in illis, qui pro ſuis ſceleribus puniuntur.

Canon 35. De catechumenis ſine baptiſmo defunctis.

Catechumenis ſine redẽptione baptiſmi defunctis, ſimili modo non oblationis ſancæ commemoratio, nec pſallendi impendatur officium.

Canon 36. eſt can. 17. conc. Tiburtenſis.

Canon 37. Ne preſbyter altaria conſecret.

Siquis preſbyter, poſt hoc interdictum auſus fuerit chriſma benedicere, aut eccleſiam, aut altaria conſecrare, à ſuo officio deponatur.

Canon 38. Ne quis ex ordine laico aſſumatur ad ſacerdotium.

Ex laico ad gradum ſacerdotij, ante nemo veniat, niſi epiſcopi præcipiatur.

Hoc idẽ de epiſcopis præcipitur l. c. 5. 0.

Et auæ ſynodi. prius anno integro, in officio lectorum, vel diaconatus disciplinam ecclesiasticam discat: & sic per singulos gradus eruditus, ad sacerdotium veniat.

Canon 39. Qualiter distribuendæ oblationes fidelium.

Siquid ex collatione fidelium, aut per festiuitates martyrum, aut per cōmemorationem defunctorum offertur, apud vnum clericorum fideliter colligatur, & confituito tempore aut semel, aut bis in anno inter omnes clericos diuidatur.

Expliciuñt canon. conc. Bracarenſis primi.

CONCILIVM BRACARENSE

secundum anno 2. regis Ariamini. erat 610. sub Honorio papa 1. Est concilium prouinciale, in quo tractatur ea tantum, quæ ad ecclesiasticam disciplinam pertinent.

Canon 1. Qua forma visitabunt episcopi ecclesias suas.

10. q. 1. Placuit omnibus episcopis.

Placuit omnibus episcopis, atque conuenit, vt per singulas ecclesias episcopi, & per diœceses ambulantes, primum discutiunt clericos, quomodo ordinem baptismi teneant, vel missarum, & qualiter quæcunque officia in ecclesia peragant. Et si recte quidem inuenerint, Deo gratias agant, sin autem minime docere debent ignaros: & hoc modis omnibus præcipere, sicut antiqui canones iubent, vt ante dies 20. baptismi ad purgationem exorcismi concurrant catechumeni. In quibus viginti diebus omnes catechumeni symbolum, quod est, Credo in deũ, &c. specialiter doceantur. Postquam ergo ex his suos clericos discusserint, vel docuerint episcopi (alia die vocata plebe ipsius ecclesiæ) doceant illos, vt errores fugiãt idolorum, vel diuersa crimina, id est, homicidium, adulterium, perjurium falsum testimonium, & reliqua peccata mortifera, & quod nolunt sibi fieri, alteri non faciant, & vt credãt resurrectionẽ omnium hominum, & diem iudicij, in quo vnusquisq; secundum opera sua recepturus sit. Et sic postea episcopus de illa ecclesia proficiatur ad aliam.

Quæ ordine seruent epi visitantes diœcesim suam.

Canon 2. Quid accipient episcopi visitantes.

10. q. 3. Placuit vt nullus.

Nullus episcoporum per suam diœcesim ambulans, præter honore cathedræ suæ, id est, solidos duos, aliquid aliud per ecclesias tollat. Tertia verò pars oblationũ populi pro luminaribus, vel recuperatione, in ecclesiis parochialibus, seruetur. Similiter & parochiales clerici serui

timore in aliquibus operibus episcopis seruire nõ cogantur, quia scriptum est, Neque vt dominantes in clero, &c. *1. petri 5. a*

Canon 3. Non sunt accipiendã munera ab episcopo.

De ordinatione clericorũ episcopi munera nulla accipiunt, sed sicut scriptũ est, Gratis accepistis &c. quia anti-
1. q. 1. Placuit, vt de or. Mat. 10. a

Canon 4. Pro balsamo nihil accipiat episcopus, præter solutum.

Modicum balsami, quod benedictum pro baptismi sacramento per ecclesias datur, quia à singulis tremisses pro ipso exigi solẽt, nihil vltorius exigatur, ne forte quod pro salute animarum per inuocationem Sancti spiritus cõsecratur, sicut Simon Magus donum Dei pecunia voluit emere, ita nos venundantes, damnabiliter venundemus.

Acto. 8.

Canon 5. Pro consecratione ecclesiæ nihil accipiendum.

Placuit, vt quoties ab aliquo fidelium ad consecrandas ecclesias episcopi inuitantur, non quasi ex debito munus aliquod à fundatore requirant, sed, si ipse quidem aliquid ex suo voto obtulerit, non respuatur. Si verò aut paupertas illũ, aut necessitas retinet, nihil exigetur ab illo. Attamen vnusquisq; Episcoporum meminerit, vt non prius dedicet ecclesiam, nisi antea dotem basilicæ, & obsequium ipstus per donationem chartulæ confirmatum accipiat. Contra verò facere temeritas magna est.

1. q. 2. Placuit, vt quoties.

Canon 6. Qualiter edificandã basilicã.

Siquis basilicam, non pro deuotione fidei, sed pro quæstu cupiditatis ædificat, vt quicquid ibi de oblatione populi colligitur, medium cum clericis diuidat, eo quod basilicam in terra sua condiderit, nullus episcoporum tã abominabili voto consentiat, nec talem basilicam audeat consecrare.

De cõse. d. 1. Siquis basilicam.

Canon 7. Nihil exigendum pro baptismo.

Vnusquisque episcoporum per ecclesias præcipiat, vt hi, qui infantes suos ad baptismum offerunt, si quid volũtarie pro suo offerunt voto, suscipiatur ab eis. Siquid verò per necessitatem paupertatis aliquid non habent quod offerant, nullum illi pignus violenter tollatur à clericis.

1. q. 1. Placuit, vt vnusquisque.

Canon 8. Qualiter accusandi clerici.

2. q. 5. *Placuit vt ſiſq; aliquem.* Siquis aliquem clericorum in accuſatione fornicationis imperit, ſecundum præceptum Pauli, duo, vel tria teſtimonia requirantur ab illo. Quod ſi non potuerit datis teſtimoniis approbare quod dixit, excommunicatione accuſati accipiat.

De coſe. d.

3. *Placuit vt poſtquam.* Adueniente natalis Domini die, poſt lectionem euangelicam, ſuperuenturum ipſius anni Paſcha, quota Calendarum die, vel quota luna debeat ſuſcipi, à ſacerdotibus *Quadrageſimale ieiunium præcipitur.* nunciatur populo, & quadrageſimæ ieiuniis populo ſeruire præcipiant.

Can. 9. De ieiunio quadrageſimæ indicendo.

Cognouimus quosdam presbyteros in huius præſumptionis audacia retineri, vt miſſas mortuorum etiam poſt acceptum merum, vel oblationem auſi ſunt conſecrare. Ideoq; hoc præfixæ euidentis ſententiæ admonitione ſeruetur, vt ſiquis presbyter poſt hoc edictum noſtrum amplius in hac veſtania fuerit deprehenſus, hoc eſt non ieiunus, ſed quocunq; cibo præſumpto oblationem conſecrauerit in altari, cõtinuo ab officio ſuo priuatus, à proprio deponatur epifcopo.

Explicit concilium Bracarenſe ſecundum.

an. do. 634. Seuerinus papa. Seuerinus Papa ſeptuageſimus primus ſub Petro, patria Romanus, patre Labieno, in locum Honorij ſubrogatus, ab Iſatio totius Italiæ hexarcho, in Pontificatu confirmatur. Tunc enim nõ habebatur rata cleri ac populi electio, niſi id Imperatores, aut eorum hexarchi cõfirmarent. Seuerinus igitur pontifex vir ſingularis pietatis & religionis, amator pauperũ, ſedit meſes vndecim, dies verò quatuor

an. do. 635. Ioan. papa. Ioannes quartus papa ſeptuageſimus ſecundus ſub Petro, natione Dalmata, patre Venantio, ſedit annũ vnum, iuxta verò aliquos, tres annos.

an. do. 636. Theod. pa. 73. Theodorus papa ſeptuageſimus tertius ſub Petro, natione Græcus, ex patre Theodoro epifcopo Hieroſolymis oriundo, ſedit annos ſex, meſes quinque, dies octo. Hic fuit amator pauperum, largus, benignus ſuper omnes, & multũ miſericors. Iſti tres pontifices fuerunt ſub Heraclio Imperatore 57. anno Chriſti 612.

CONCILIUM TOLETANVM

ſeptimum. Circa tempora Theodori, vel Martini primi Papæ: in quo conuenerunt triginta & octo epifcopi.

Canon 1. De euentu languoris in clerico miniſtrante.

Conſuimus conuenire, vt cum à ſacerdotibus miſſarum tempore ſancta myſteria conſecrantur, ſi ægritudinis accidit quilibet euentus, quo cõceptum nequeat conſecrationis expleri myſterium, ſit liberum epifcopo, vel presbytero alteri conſecratione exequi officij cõcepti. Non enim aliud ad ſupplementum initiatis myſteriis competit; q̄ aut incipientis, aut ſubſequentis completa benedictio ſacerdotis, quia nec perfecta videri poſſunt, niſi perfectionis ordine compleantur. Dum enim ſumus omnes vnum in Chriſto, nihil contrarium perſonarũ diuerſitas format, vbi efficaciam proſperitatis vnitas fidei repræſentat. Quod etiã conſultum cuncti ordinis clerici indiuiduũ eſſe ſibi non ambigat, ſed præcedentibus libenter alij pro complemento ſuccedat. Ne tamẽ, quod naturæ languoris cauſa conſulitur, in præſumptionis perniciẽ conuertatur, nullus poſt cibũ potũmq; quemlibet minimũ ſumptũ miſſas facere, nullus abſq; patentiſ prouectu moleſtiæ miniſter, vel ſacerdos cũ cõeperit, imperfecta officia præſumat omnino relinquere. Qui contra fecerit, excõmunicetur.

Canon 2. De exequiis morientis epifcopi.

Siquis ſacerdotũ ad humada decedentis epifcopi mēbra venire cõmonitus diſtulerit, appellatibus clericis abeuntis epifcopi, apud ſynodũ, vel Metropolitanum epifcopũ tempore anni vnus nec faciẽdi miſſam, nec cõmunicandi habeat omnino licentiã. Presbyteri autẽ, ſiue cæteri clerici, quib; maior honoris locus apud eandẽ eccleſiã fuerit, cuius ſacerdos obierit, ſi omni ſolicitudine pro exequiis, aut iã mortui, aut continuo antiſtitis morituri, ad commonendũ epifcopũ tardi inueniãtur, aut per quacunq; moleſtiã animi id negligere cõprobetur, tertiõ an ſpatio ad poenitentiam in monaſteris deputentur.

Canon 3.

Ultra duos ſolidos, à parochianis eccleſiis epifcopus non præſumat accipere, & amplius quã vnã die per vnãquãque baſilicam morandi licentiam non habeat. omniſimus alia tria cap. aliã repetita.

De exequiis morientis epifcopi habetur in c. 4. in concl. Valentino Hiſpaniæ celebrato.

10. q. 3. Inter cetera deniq; que.

An. d. 643. Martinus Papa septuagesimus quartus sub Petro, de ciuitate Tudertina, prouinciæ Tusciæ, sedit annos sex, mensem vnum, dies viginti & sex, Imperatore Constante circa annum Christi 643. Huius temporibus fuit Paulus Constantinopolitanæ vrbis episcopus hæreticus, cõtra quem congregauit synodum Lateranen. in vrbe Roma, vbi conuenerunt episcopi, numero centum quinque, & condemnauerunt Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum Patriarchas Constantinopolitanos, quia nouitates contra immaculatam fidem præsumpserunt innectere, anathematis vltione percussi sunt. Quæ synodus hodie in archiuis ecclesiæ cõtinetur. Et faciens exemplaria, per omnes tractus Oriētis & Occidentis direxit, & per man⁹ orthodoxorum fidelium disseminauit.

Hic Paulus hæreticus suggessit Imperatori, vt deduceretur Martinus Constantinopolim occidendus, nisi cessaret à sua persecutione: quod obtinuit, quoniam delatus est Constantinopolim per Pellurium cubicularium Imperatoris. Qui cum nollet omnino acquiescere; directus est in exilium, in locum qui dicitur Cersona: & ibidem vitã finiuit in pace Christi confessor, vbi operatus est multa miracula.

Synodus Lateranensis. Canones synodi Lateranen. contra Theodorum, & Cyrum, & Paulum hæreticos, quondam episcopos, ac socios eorum.

Canon 1.

Siquis non confitetur, secundum sanctos patres, propriè & verè, patrem, & filium & spiritum sanctum, Trinitatem in vnitate, vnitatem in Trinitate, &c. sit condemnatus.

Canon 2.

Siquis non confitetur, secundum sanctos patres, propriè & verè, ipsum vnum sanctæ, & consubstantialis, & adorandæ Trinitatis Deum verbũ descendente de cælis, & incarnatum de Spiritu sancto, & Maria virgine, & hominẽ factum, &c. sit condemnatus.

Canon 3.

Siquis non confitetur propriè & verè Dei genitricem sanctam semper virginem immaculatam Mariam, in vlti-

mis seculorum absque semine concepisse ex Spiritu sancto, & incorruptibiliter enixam esse, & indissolubili permanente, & ante, & post partum eiusdem virginitate, sit condemnatus.

Canon 4.

Siquis non confitetur propriè & verè ipsius, & vnionis Domini nostri & Dei nostri Iesu Christi, duas natiuitates existere, vnam ante secula ex Deo patre incorporaliter & sempiternaliter, alteram autem de virgine Maria carnaliter in vltimis seculorum, & eundẽ Dominum, & Deum Iesum Christum consubstantialem Deo patri secundam deitatem, & consubstantialem virgini secundum humanitatem, ac eũdum passibilem carne, impassibilem deitate, &c. sit condemnatus.

Canon 5.

Siquis non confitetur propriè & verè vnam naturã Dei verbi incarnatam, ex hoc quòd incarnata dicitur nostra substantia perfecte in ipso Christo Deo, & indimute absque tantũmodo peccato significata, sit condemnatus.

Canon 6.

Siquis non confitetur propriè, & verè ex duabus naturis deitate, & humanitate, secundum subsistentiam vnitis, inconfuse & indiuisè, eundem & vnum Christum esse, sit condemnatus.

Canon 7.

Siquis non confitetur propriè & verè substantialẽ differentiam naturarum post ineffabilem vnionẽ, ex quibus vnus & solus extitit Christus in eo saluatam, sit condemnatus.

Canon 8.

Siquis non confitetur propriè & verè secundum coeptionem, id est secundum subsistentiã naturarum vnionem, ex quibus vnus & solus extitit Christus, inconfuse & indiuisè in eo cognitum, sit condemnatus.

Canon 9.

Siquis nõ confitetur propriè & verè naturales proprietates deitatis Christi, & humanitatis, indimute in eo, & sine defectione saluatas in affirmationem veracẽ, eundẽ ipsum Deum perfectũ & hominem perfectum secundum naturam existere, sit condemnatus.

Canon 10.

Siquis non confitetur propriè & verè, duas eiusdem & vnius Christi Dei voluntates similiter & operationes co-hæreter vnitas, diuinam, & humanam, ex hocque in vtraque eius natura volutarium efficacemque secundū naturā eundē existere nostræ salutis, sit condemnatus.

Canon 11.

Siquis confitetur, secundum sceleratos hæreticos, deitatis & humanitatis Christi vniā naturā, aut vniā voluntatem, aut vniā operationem, in peremptionem quidem sanctorum patrum confessionis, abnegationem autem eiusdem Saluatoris nostri dispensationis, sit condemnatus.

Canon 12.

Siquis secundum sceleratos hæreticos, in Christo Deo vnitis substantialiter saluatis, & à sanctis patribus nostris piè prædicatis duabus voluntatibus, & duabus operationibus, diuinā & humanam subterfugit simul confiteri, asserens contra sanctorū doctrinam & vnā voluntatem, & vniā operationem, sit condemnatus.

Canon 13.

Siquis secundum sceleratos hæreticos, cum vna voluntate & vna operatione, quæ ab eisdem hæreticis in Christo Deo impiè confunduntur, & duas voluntates, & duas operationes, diuinam & humanam, simul abnegat simul respuit, sit condemnatus.

Canon 14.

Siquis secundum hæreticos, Dei virilem operationem vniā insipienter suscipit, & non duplicè eam confitetur, hoc est, diuinā & humanam, sit condemnatus.

Canon 15.

Siquis secundū hæreticos in peremptionem in Christo Deo secundū vnitionem, saluatis essentialiter, & à sanctis patribus piè prædicatis duabus voluntatibus, & duabus operationibus, diuinā & humanā, dissensiones & diuisiones insipienter in mysterio dispensationis eius inuenit, & propterea euangelicas & apostolicas de eodē Saluatore voces non vni & eidem personæ essentialiter tribuit, id est Christo Iesu, sit condemnatus.

Canon 16.

Siquis non confitetur secundum sanctos patres, propriè & verè omnia quæ tradita sunt, & prædicata sanctæ & Apostolicæ dei ecclesiæ ab ipsis sanctis patribus, & probabilibus & vniuersalibus quinque conciliis vsquæ ad vnum apicem verbo & mente, sit condemnatus.

Canon 17.

Siquis secundum sanctos patres consonanter nobiscum eadem credens, non respuit, & anathematizat anima & ore omnes, quos respuit & anathematizat nefandissimos hæreticos, cum omnibus impiis eorum scriptis, vsque ad vniū apicem, sancta Dei catholica & apostolica ecclesia, hoc est, sanctæ & vniuersales quinque synodi, & ipsi omnes consonanter probabiles ecclesiæ patres. Dicimus autē Sabellium, Arriū, Eunomium, Macedonium, Apollinarē, Polemonē, Euthycē, Dioscorum, Timotheū, Elurū, Seuerū, Theodosium, Cholutum, Themistiū, Paulum Samosatenum, Chodorum, Theodorū, Nestoriū, Periam, Origenem, Didymum, Euagriū, & compendiose alios omnes hæreticos, qui à catholica ecclesiā reprobati atque abiecti sunt, quorum dogmata diabolicæ operationis sunt genimina, & eos, qui similia cum his vsque ad finem sine penitentia sapuerunt, aut sapiunt, vel sapient: cum quibus merito, utpote eadem dogmatizantes & docentes (sicut ostensum est) Theodorum quondam episcopum Pharanitanum, & Cyrū Alexandrinum, & Sergium Constantinopolitanum, & eius successores Pyrrhum, & Paulum, & omnia impia eorum scripta anathematizamus, & eos qui nobiscum consonanter non respuunt, & anathematizant prædictos hæreticos eorumque scripta.

Et subscripserunt Martinus Papa, ac ceteri episcopi numero 105.

Expliciuñt canones Martini papæ.

CONCILIVM TOLETANVM

octauum tempore Martini Papæ.
In primo canone pronunciatuñ tantū symbolum fidei, quomodo nunc proponit publice in ecclesia.

Canon 2. De incauto iuramento.

In secundo canone de incautis iuramentis differit multa. Primò quòd iuramenta resoluñ non possunt, Probat per

Colluuiis
hæreticorū
reconsita.

Conc. To-
let. 8.

Exod. 20. b illud Exodi. Non assumes nomen domini Dei tui in vanum, id est, frustra.

Secundo, quod iuramenta illicita non sunt seruanda, & comminatoria sunt mitiganda. Primum probat ex Ambrosio, qui pro hoc adducit illud Matth. 14. de Herode, qui iurauit, quoniam quicquid petitura esset, daret filia Herodiadis, & necem Ioannis praestitit, ne promissum denegaret: quod tamen negandum, & promissum seruandum non erat. Et illud etiam de Iephthe, qui immolauit filiam, &c. Melius fuerat nihil tale promittere, quam promissum soluere. Mirabilis (inquit) necessitas, quae soluitur parricidio. Et pro hoc alia multa adducit ex August. etiam ex Isidoro.

Secundum probat, quia Deus multoties talia comminatoria mutabat soluendaque iuramenta. Hoc in Niniuitis patet. Similiter Israelitico populo saepe vitio promissa suspeditur. Hinc etiam per Hieremiam Dominus ipse dicit: Si poenitentiam egerit gens illa super malo suo, quod locutus sum aduersus eam, agam & ego poenitentiam, &c. Si ergo nostra conuersio sic diuinam mutat sententiam, cur miserorum tantae lachrymae, vel pressurae, tam cruda non temperent ex miseratione vindictam?

18. b.

Quartum quod tractat, est: Vbi periculi necessitas compulerit, id debemus resoluere, quod minori nexu noscitur obligari. Quid autem ex his leuius, quidue sit grauius, pietatis acumine inuestigamus. Etenim dum periurare compellimur, creatorem quidem offendimus, sed nos tantum modo maculamus. Cum vero noxa promissa complemus, & Dei iussa superbe contemnimus, & proximis impia crudelitate nocemus, & nosipfos crudeliori gladio trucidamus.

Canon 3. de his qui sacros ordines muneribus assequuntur. est canon plus milies repetitus, ideo hoc loco omisus.

Canon P. De castitate episcoporum.

Omnes episcopi inter caetera virtutum ornamenta nitore carnis debent propensus enitere, vt ex hoc audientes munditiam appetant, ex quo doctores aliorum immunditia non deturpat, adeo vt si deinceps episcopi detecti fuerint, execrabilibus flagitiis cum quibuslibet fo-

Qualiter punitur mendicium episcopi fornicari.

minis pollui, ac familiari peculiaritate versari, nouerint se irreuocabili sententia patrum vlscisci, id est & loci & ordinis dignitate priuari. Diaconi vero & presbyteri, si omnino coerceri nequuerint, vsque ad exitum vitae suae monasteriis deputati, disciplinis monasticis maneat omnino subiecti. Hoc idem statuimus de subdiaconis, qui hoc deinceps vulnere fuerint sauciati, ita vt vsque ad extremum vitae suae sub poenitentiae oneribus in monasteriis religenter.

Canon 7. De his, qui post assumptum ecclesiasticum gradum ad coniugia redire volunt.

Sicut sanctum Chrisma collatum, & altaris honor propter consecrationem (quae per episcopos tantum exercenda & conferenda sunt) euelli non queunt, ita quoque sacrum decus honorum quod his comparatur & socium, qualibet fuerit occasione perceptum, manebit omnimode inconuulsum: sicut enim & sono sancti baptismatis inappretabile donum semper, & saepe non solum nolentibus, verum etiam (quod maius est) nescientibus impartitur, tamen hoc à nullo penitus profanari permittitur, sic nec quod diuina iussione, simulque Apostolicae traditionis auctoritate sacrum noscitur extitisse, à quoquam aliquando profanari licebit. Vnde quicumque etiam si inuiti, ad ecclesiasticarum officia dignitatum assumuntur, deserere quam semel receperunt gratiam donumque; nequaquam audeant. Si vero ad coniugia morisque seculi redire attentauerint, omni ecclesiastica dignitate priuentur, & apostatae habeantur: & in monasterio donec vixerint, sub poenitentia retrudantur.

Canon 8. Non ordinandus nisi nouerit psalterium.

Decreuimus, vt nullius cuiusque dignitatis ecclesiasticae deinceps percipiant gradum, qui non totum psalterium, vel canticorum vsualium, & hymnorum, siue baptizandi perfecte nouerint supplementum. Qui vero iam honore dignitatum funguntur, & hoc ignorant, aut sponte sumant intentionem necessariam perdiscendi, aut à maioribus ad lectionis exercitia cogantur inuiti. Solus ergo accedat ad sacra Dei mysteria tractanda, quem morum innocentia, & literarum splendor reddunt illustrem.

Canon 9. De his qui ieiunium quadragesimae soluunt.

Quisquis sine inuitabili necessitate, atque fragilitate, *Quam se-*

vere olimca uebatur e- sus carniū in quadra- gesima. & euidenti languore, seu etiam impossibilitate ætatis, diebus quadragesimæ esum carniū præsumperit attentare, non solum reus erit resurrectionis Dominicæ, verum etiam illi alienus ab eiufdem diei sancta communione, & hoc illi cumuleretur ad pœnam, vt ipsius anni tempore ab omni esu carniū abstineat gulam, quia sacris diebus abstinentiæ oblitus est disciplinam. Illi verò, quos aut ætas incuruat, aut languor extenuat, aut necessitas arctat, non ante prohibita violare præsumât, quàm à sacerdote permissum percipiant.

In Canone 10. cōmendatur obseruantia decretorū.

In Canone vltimo tantum definitum est, vt circa Iudeos seruentur decreta in concilio Toletano 4. Capitulis 56. 57. 58. 59. 60. & in multis alijs ca. illius concilij.

Subscripserunt quinquaginta & quinque episcopi. Subscripserunt & Abbates. deinde Vicarij episcoporū absentium. Vltimo viri illustres officij palatini.

Explicit concil. Toletanum 8.

Conc. To- let. 9

Præfatio.

À corre- ctione præ- latorum in choanda sy nodus.

CONCILIUM TOLETANVM nonum, habitum anno septimo Reccesunthi Regis, Caléd. Nouemb. ab episcopis 16.

Quia nequaquam recte subditos iudicat, qui non seipsum prius iustitiæ censura castigat, aptum nobis & expedibile visum est, antè nostris excessibus imponere modum, & sic errata corrigere subditorum. Tunc nanque melius iudiciorum exordia ducuntur, cum vita iudicum antè disponitur, eo quòd potius iudicij forma completur, cū negotiorum principiis æquitas iudicantium antefertur. Ideo exordium æquitatis inchoari à iudicibus debet, vt perfecta iuris causatio limitem apertius formet.

Canon 1. Qualiter hæredes fundatoris ecclesiæ, sollicitudinem eius gerant.

Nullus sacerdotum, vel ministrorum ex rebus ecclesiæ, quæ in quibuscunque locis à fidelibus largiuntur, aliquid auferat, vel iuri suo connectat. Et vt huius rei potior sollicitas habeatur, condignis filiis, vel nepotibus, honestioribusque propinquis eius qui construxit, vel ditauit ecclesiam, licitum sit, hanc bonæ intentionis habere solertiam, vt si sacerdotem, seu ministrum aliquid ex collatis rebus præuiderint re fraudare, aut commonitionis ho-

nestæ conuentione compefcant, aut talia episcopo, vel iudici corrigenda denuncient. Qui verò hæc monita temerare volueri, excommunicetur.

Canon 2. Fundatores ecclesiarum, ministros elegantibus seruitorios.

Quandiu fundatores ecclesiarum in hac vita superstites extiterint, pro eisdem locis curâ permittantur habere sollicitam, atque rectores idoneos in eisdem basilicis iidem ipsi offerant seruitorios.

Canon 3.

Si sacerdos vel minister de rebus ecclesiæ quidpiam alii cui sub præstationis obtentu concedat, instrumento causam præstiti euidenter exponat. Aliter verò pro huius negotij causâ deinceps scriptura non valeat.

Canon 4. De rebus acquisitis à clericis, qualis diuisio fiat.

De rebus acquisitis per eos quibus ecclesiasticarū reum cura cōmissa est, inter ecclesiā & sacerdotis hæc de æqualis diuisio fiat. Quicumque verò de prædictis sacerdotibus vel ministris pro sui utilitate atque amicitia, vel præstatione, aut quocunq; modo, aut per scripturæ seriem aliquid meruerint à quolibet percipere, in rebus ecclesiasticis nō poterit numerari: sed quod exinde voluerint facere, in ipsorum voluntatis arbitrio subiacebit.

Canon 5. Quid monasterio, vel ecclesiæ, episcopus conferre possit.

Si episcopus monasterium facit, vel ecclesiam Parochialem, quam p suis magnificare voluerit sepulturis, non amplius quàm centesimam partē census ecclesiæ cui præfidet, ibidem conferre licebit. At verò monasterio quinquagesimam tantum partem dare debet.

Canon 7. Episcopus tertiam partem sibi debitam, cui voluerit conferat.

Cum præteritis sanctionibus notissimū habeatur, quæ de rebus Parochialium ecclesiarū pars episcopo cōferatur, opportune tamè duximus decernendum, vt si episcopus tertiam partē, quam de rebus earundē sanctione sibi bitam nouit, aut ipsi ecclesiæ, cuius res esse patebit, aut alteri ecclesiæ, quam elegit, conferre decreuerit, & licitum maneat, & irreuocabile robur eius sententia ferat.

Can. 7. Ne extra ordinē per scriptū hæredes morientis sacerdotis res eius adire præsumant.

A ij

12. q. 4. Sa- cerdotes vel.

12. q. 3. Qui- cumque de sacerdot.

12. q. 2. Bo- hie rei dare.

12. q. 2. Episcopus si ter- tia partē. Nota, quòd hic nulla mētio fit consanguineorū, sed tantū ecclesiarū suarū.

Propinqui mortis episcopi nihil de rebus eius absque metropolitani cognitione usurpare præsumat. Quod si is qui decesserit, Metropolitanus fuerit, successoris ei sententiam aut consilium sustinebunt, ne passim hæreditatis adeundæ data licentia de rebus ecclesiæ, aut non retineatur ratio plena, aut fraus inueniatur illata. Quod si presbyteri, aut diaconi fuerint, quos obiisse cõfiterit, nõ sine agnitione sui episcopi rem eius hæredibus adire licebit.

Simile quid
dam in cõci.
Valent. ca.
no. 2.

16. q. 3. Si
sacerdos.

In concil.
Valent. ca.
non. 2.

15. q. 3. Cũ
multa.

Nato p̄ fi-
lius clericorũ

D. 54. Q. 1.
ex familiaris.

Can. 8. A quo tempore incipiat præscriptio in rebus ecclesiis.

Si episcopus, vel sacerdos, vel minister, illicite alienauerit res ecclesiæ, viuento ipso nulla præscriptio currit contra ecclesiã in rebus illis, sed eo mortuo incipit currere.

Canon 9. Quantum cõmodum sibi episcopus tollat de ecclesia cuius tumulauerit sacerdotẽ.

Communi decreto sancimus, vt cum pontificem mori contigerit, episcopus, qui ad humanandum corpus aduenit, descriptis thesauris atque ornamentis omnibus, si locuples decedentis ecclesia fuerit, non amplius quãam libram auri in rebus, quibus ei placuerit (exceptis ornamentis ecclesiæ) cum gratia offerentium auferre pertinet. Si verò minor rebus extiterit, dimidiam libram sibi scienter usurpet.

Can. 10. De filiis clericorum.

Cum multæ super incontinentia ordinis clericorũ hætenus emanauerint sententiæ patrum, & nullatenus ipsorum reformari quiuerit correctio morũ: Ideo que quilibet ab episcopo vsque ad subcãconũ deinceps, qui vel ex ancillæ, vel ex ingenuæ detestãdo connubio in honore constituti filios procrearint, illi quidem, ex quibus geniti probantur, canonica censura damnentur. Proles autem ex tali pollutione nata, non solũ hæreditatẽ parentum nunquam accipiet, sed etiam in seruitutem eius ecclesiæ, de cuius sacerdotis vel ministri ignominia nati sunt, iure perenni manebunt.

Canon 11. Serui ecclesiarum non ordinandi.

Serui ecclesiarum ordinari nõ debent, nisi prius libertatem ab episcopis consequantur. Et si honeste in clerica tu vixerint, poterunt ad officia maiora promoueri.

Canon 12.

Si seruis ecclesiæ à sacerdote libertas conferatur, tempus annorum à die mortis eius tantum computari debet.

Canon 13. Vt liberti ecclesiæ abstineant à coniugio Gothorum.

Cunctis ecclesiarum libertis, tam viris quãm fœminis, eorũque propagini interdicitur iudicio generali, ne deinceps causa connubij, aut Romanis ingenuis copulentur, aut Gothis. Quod si hoc factum quãdoque patuerit, permissione tali genita proles nunquam merebitur ius debitæ dignitatis, nec ecclesiæ vnquã carebit obsequiis.

Canon 14.

Quod si tales liberti ad ecclesiã reuertı noluerint, quacunque vel parentes eorum, vel ipsi ab ecclesia sunt adepti, insistente Pontifice, in ditione propriæ reducantur ecclesiæ.

Canon 15.

In canone 15, tantũ agitur de obsequio & disciplina libertorũ ecclesiæ.

Canon 16.

Libertis ecclesiæ, eorũmq; propagini ex omnibus, quæ de iure ecclesiæ noscuntur habere, nihil licebit in extraneũ dominiũ transferre. Suis ergo filiis, vel propinquis eiusdem ecclesiæ, vel seruitio, vel patrocinio subiugatis, quacunque donare vel vendere voluerint, poterunt.

Can. 17. Baptizati Iudæi cum episcopis celebrent dies festos.

Baptizati Iudæi quocunque loco certo tempore conuersentur. Festis tamen præcipuis noui testamenti ferie consecratis, ac diebus illis, quos olim sanctiõne veteris legis sibi met censebant esse solennes, in ciuitatibus publicisq; conuentibus cũ summis Dei sacerdotibus celebrare præcipimus, vt eorũ conuersationem & fidem & Põtifex approbet, & veritas seruet. Huius verò temerator edicti pro ut episcopus permiserit, aut flagris, aut abstinentiæ subiacebit.

Explicit concil. Tolet. 9.

Conc. Tol.

CONCILIVM TOLETANVM
decimum anno octauo Reccesvinthi regis tempore Martini papæ.

Can. 1. De celebritate annunciationis Dominice.

Quoniam die, qua inuenitur angelus virgini verbi conceptum, & nunciasse verbis, & indidisse miraculis, eadem die festiuitas non potest celebrari condi-

Summa Toletani

*Hæc festi-
tas in sola
Hispania
celebratur.*

gne, quòd interdum quadragesima, vel paschale festum videatur incumbere, in quibus nihil de sanctorum solennitatibus, sicut ex antiquitate regulari cautum est, conuenit celebrari: cum secundum ipsam incarnationem verbi non conueniat tunc celebritatibus prædici, quando constat ipsum verbum post mortem carnis gloria resurrectionis attolli. Ideo speciali constitutione sancitur, vt ante octauum diem, quo natus est Dominus, genitricis quoque eius dies habeatur celeberrimus, & præclarus. Ex pari enim honore constat, vt sicut natiuitatem filij sequentium dierum insequitur dignitas, ita festiuitatē matris tot dierum sequatur sacra solēnitas. Nam quòd festum matris est nisi incarnationis verbi? Cuius festum ita debet esse solēne, sicut est & eiusdem natiuitatis verbi. In multis itaque ecclesiis à nobis & spatio remotis, & terris, hic mos agnoscitur retineri. Solēnitas itaque Dominicæ matris die 15. calen. Ianuariarum omnimodo celebretur.

Canon 2.

Qui contra salutem principum, gentis, aut patriæ aliquid machinatur, ab episcopo vsque ad extremum ordinis clericorum, aut monachorum mox omni dignitate & honore priuetur.

Canon 3. Contra episcopos qui monasteriis, vel ecclesiis consanguineos, vel sibi fauentes præficiunt.

1. Petri. 5. 4

Agnouimus enim quosdam Pontifices præcepti principis Apostolorum, qui ait: Pascite, qui in vobis est gregem, non coacte, sed spontaneè, neque vi dominantes in clero, &c. ita esse immemores, vt quibusdā monasteriis, patriarchalibusque ecclesiis, aut suæ consanguinitatis personas, aut sui fauoris participes, iniquum sæpe statuant in prælarum, ita illis prouidentes commoda inhonestas, vt aut eisdem deferantur, quæ proprio episcopo dari iustus ordo depoposcerit, aut quæ rapere deputati exactoris violentia poterit. Proinde placuit nobis, & in præsentī tale rescindere factum, & non esse de cætero faciendum. Nam quisquis Pontificum deinceps, aut sanguine propinquis, aut fauore personis quibuscunque sibi coniunctis, talia commendare lucra tentauerit, ad suum nefandæ præsumptionis excidium, & quod iustum fuerit, deuocetur in irritum, & qui ordinauit, annuæ excommunicationi subiaceat.

*D. 89. De
ceter omni
hæc placet.*

Quæ verò ablata fortasse fuerint, ab eo qui tulit, reddantur in duplum.

*Canon 4. De professione & habitu
viduæ professæ.*

Vidua, quæ sanctæ religionis obtinere propositum voluerit, sacerdoti vel ministro, ad quem aut ipsa venerit, aut quem ad se venire contigerit, scriptis professionem faciat à se aut signo, aut subscriptione notatam, continentem se & religionis propositum velle, & hoc perenniter inuiolate seruare. Tunc accepta à sacerdote vel ministro apta religionis huius veste, seu lectulo quiescens, siue in quocunque loco consistens, incunctanter ea vtatur. Nec diuersi coloris, aut diuersæ partis eadem sit notabilis vestis, sed religiosa & non suspecta, quæ careat varietatibus colorum. Pallio purpureo, vel nigri coloris caput contegat ab initio susceptæ religionis, vt dum illic rulerit signū probabilis sanctitatis, vbi nullius falli poterit visio intuentis, nunquam ausus attentet detestandæ præsumptionis.

*q. 1. Vidua,
quæ sanctæ
religionis.*

Canon 5. De femina quæ propositum religionis abiecerunt.

Sanctimoniales feminae, quæ propositum abiecerunt religionis, commoneantur sacerdotis autoritate, vt redeant sponte. Quæ si redire noluerint, impulsu sacerdotis ad religionis cultum reducantur, & in monasteriis redactæ excommunicationis sententia feriantur. Hic idem quoque ordo in illarum condemnatione manebit, quæ quilibet à sacerdote sanctimoniam vestem non accepissent, ipsæ tamen aut indutæ sunt, aut in illo diu habitu consenserunt, qui religionis esse cultus ab intuentibus crederetur, si coram ecclesia, vel sacerdote, aut etiam competentibus testibus, quādoque indutæ certis indicis, aut testimoniis approbantur.

*27. q. 1. oēs
feminae ve
nientes.*

Canon 6. Quoto anno liceat parentibus, filios tradere religioni.

Si in qualibet minori ætate, vel religionis tonsuram, vel religionis debitam vestem in vtroque sexu filiis, aut vnus, aut ambo parentes dederint, certe, aut nolentibus, vel nescientibus sese susceptam, & non mox visam in filiis abdicauerint, sed vel coram se, vel coram ecclesia palamque in conuentu eisdem filios talia habere

*20. q. 2. Si
in qualibet
minori.
Et i decret.
Luo. lib. 3.*

permiserint, ad secularem habitum, ipsis filiis quandoque penitus non licebit, sed conuicti, quod tonsuram aut religiosam vestem aliquando habuerint, mox ad religionis cultum habitumque reuocentur, & sub strenua districtione huiusmodi obseruantia inferuire cogantur. Parentibus sane filios suos religioni contradere non amplius quam vsque ad quartum decimum aetatis eorum annum licentia poterit esse.

In decre. Item decretum pro Potamio episcopo.

Iuo. habe- Ecce enim tractantibus nobis in pace de ecclesiasticis
tur, v/q; ad regulis, delatum est conuentui nostro epistolium confusæ
decimum. confessionis, & abolendæ subscriptionis, quo Potamius
Confessio Bracarenfis ecclesiæ episcopus de factis propriis, suisque
episcopi qui verbis annotaret articulis. Quo referato, quid obliteratione
tactu scemi da pagina, & abolenda literarum panderent elementa fletibus
neo se pol- potius quæ sermonibus lachrymosa contio recessit,
luerat. Tunc solitarie tantum secretisque, adunatis pontificibus Dei, prædictum adesse coram nobis serimus episcopus. Quæ singulis aggrediens, amplius quam loquelis, referatam illi sue deformitatis, & nostræ confusionis scripturam protulimus. Quam accipiens, ac recurrans sciscitantibus nobis, vtrum sui operis & suæ annotationis intimatio esset: Ille suum actum, suisque oris eloquium, suorum quoque digitorum esse robur asseruit, quod illic relegendo peruidit. Rursus diuini nominis contestatione hunc adiurantes obtestati sumus, vt an de se sponte mendacium diceret, aut alicuius violentia premeretur, & perterritus talia narraret. Qui mox flebili voce, luminibusque ploratu madentibus, & fragore singultuum, cum vnus Dei nominis iuramento clamauit, se & verè eadem mala de se confiteri, & ad hæc confitenda nulla se violentia prægrauari. Vnde etiam per nouem menses sponte deseruisse regimen ecclesiæ suæ, & ergastulo quodam, pro admisso flagitio acturus penitentiam se conclusisse edixit. Tunc per fidelem confessorem eius agnito, quod tactu scemineo sorduisset, & declarato, licet huc paterna antiquitas sacris regulis deicere ab honore decernat, nos tamè miserationis iura seruantes, non abstulimus nomen honoris, sed valida auctoritate decreuimus, perpetua penitentia hunc inferuire officii, & ærumnis prouidentes, melius illum per aspe-

Nota

ram & dumofam ire poenitentia solitudinem, vt quandoque perueniret ad refrigerij mansionem, quam relictum in voluntatis suæ latitudine, ad præcipitium deiici æterna damnatione. Tunc venerabilem fructuosum ecclesiæ Dimiensis episcopum communi omnium nostrum electione constituimus ecclesiæ Bracarenfis gubernacula continere. Eugenius indignus Toletanæ sedis Metropolitanus episcopus, hoc iudicij nostri decretum subscripsi. Similiter & alij episcopi subscripserunt numero decem & septem.

Explicit concil Tolet. 10.

Eugenius primus, septuagesimus quintus papa sub Petro, natione Romanus, clericus à cunabulis, ex patre Ruffiniano, sedit annos duos, menses nouem, dies viginti quatuor. Benignus, mitis, mansuetus, omnibus affabilis, & sanctitate præclarior, Imperat. Constante. Eodem tempore Petrus in locum Pauli hæretici Constantinopoli. sufficitur, quo Eugenius Romæ in locum Martini Papæ.

C A B I L O N E N S E C O N C I L I V M
in Galliis celebratum tempore Eugenij Papæ. Est prouinciale.

Canon Primus.

Omnes inspirante domino vno animo definimus, vt fidei norma sicut & in Nicæno concilio pia est professione firmata, vel à sanctis patribus tradita, atque ab ipsis exposita, vel postmodum à sancto etiam Chalcedonen. concilio firmata, in omnibus, & ab omnibus conseruetur.

Canon 2.

Canonum statuta ab omnibus intemerata seruentur.

Canon 3.

Siquis episcopus, presbyter, aut diaconus, vel quicumque ex sacerdotali catalogo, cum qualicumque extranea muliere familiaritatem habuerit, quæ dedecoris vel adulterij possit asferre suspicionem, ab ordine degradetur.

Canon 4.

Vt duo in vna ciuitate penitus vno tempore, nec ordinentur, nec habeantur episcopi.

Canon 5.

Seculares verò, qui necdum sunt ad clericatum conuersi, res parochiarum, vel ipsas parochias ad regendum non habeant commissas.

An. do.
650. Eug.
Papa 75.

Cabilo. conc.

D

Summa Cabilonenſis

Canon 6.

Nullus ante audientiam res quorumlibet inuadere, aut auferre præſumat. Quod qui fecerit, vt necator pauperū habeatur.

Canon 7. *Vt bona eccleſiarum integra maneant.*

Defuncto presbytero, vel abbate, nihil ab episcopo auferatur, vel à quocunq; de rebus parochiæ, vel xenodochij, vel monasterij aliquid debeat minuere. Quod qui fecerit, iuxta decreta canonum coerceatur.

Canon 8. *Confitentibus propria peccata à sacerdote imponatur pœnitentia.*

De pœnitentiâ verò peccatorum, quæ est medela animæ, vtilem omnibus hominibus esse censemus, & vt pœnitentibus à sacerdotib; facta confessione indicatur pœnitentia.

Canon 9.

Nullus mancipium extra fines vel terminos, qui ad regnum Clodouei regis pertinent, penitus debeat venundare, ne per tale cōmercium, aut captiuitatis vinculo vel iudaicæ seruituti mancipia Christiana teneantur implicita.

Canon 10. *Ad quos pertineat electio episcoporum.*

Siquis episcopus de quacunque ciuitate fuerit defunctus, non ab alio, nisi à comprouincialibus, clero & ciuibus suis, alterius habeatur electio. Sin autē, huius ordinatio irrita habeatur.

Canon 11.

Statuimus, vt si iudices publici, præſumptione, vel potestate qua pollent, clericos, vel abbates coram se comparere fecerint, à communione omnium sacerdotū eos conuenit questuari.

Canon 12.

Duo abbates in vno monasterio esse non debent, verumtamen si quilibet Abbas sibi elegerit successorem, ipse qui sic eligitur, de facultatibus ipsius monasterij ad regendum nullā habeat potestatem.

Canon 13.

Nullus alterius clericū retinere præſumat, nec ad sacrum ordinem sine voluntate episcopi penitus promouere.

Canon 14.

Concilij.

190

Statuimus vt episcopis cura & potestas sit tam de ordinatione clericorum, quam de facultatibus collatis oratoriis, quæ per villas fiunt, qualiter ad ipsa oratoria & officium diuinum possit impleri, & sacra libamina consecrari. Quod si aliquis etiam fundatores illorum contradixerint, communionem priuentur.

Canon 15.

Abbatibus, vel monachis, aut agentes monasteriorum, patrocinio seculari penitus non vtatur, nec ad principis præsentiam, sine episcopi sui permissu ambulare audeant. Alias excommunicentur.

Canon 16.

Nullus episcopus, nec presbyter, vel abbas, seu diaconus per præmium ad sacrum ordinem accedat. Si accesserit, ipso honore priuetur.

Canon 17.

Nullus secularium nec in ecclesia, nec infra atrium ipsius ecclesiæ qualecunque scandalum, aut similitates excitare præſumat, nec arma trahere, aut quemcunque ad vulnerandum vel interficiendum appetere. Quod si fecerit, communionem priuetur.

Canon 18.

Hic agitur de obseruatione Dominici diei tantum, secundum statuta concilij Aurelianen. 3. can. 27.

Canon 19. *Ne turpia cantica in ecclesiis cantentur.*

Valde enim omnibus noscitur indecorū, quod per dedicationes basilicarum, aut festiuitates martyrum, ad ipsa solennia confluentes chorus foemineus turpia quidem & obscœna cantica decantare videntur, dū aut orare debeant, aut clericos psallentes audire. Vnde conuenit vt sacerdotibus loci talia à septis basilicarum vel porticibus ipsarum, ac etiam ab ipsis atriis vetare debeant. Et si voluntarie noluerint emendare, aut excommunicari debeant, aut disciplinæ aculeum sustinere.

Explicit concilium Cabilonenſe.

Vitalianus papa 76. natione Signensis prouinciæ Campaniæ, de patre Anastasio, sedit annos 14. menses 6. Imperat. Constante, circa annum Domini 656. Hic regulam ecclesiasticam ac rigorem (vt mos erat) omnimode conseruauit.

An. do. 653

Vital. 76.

pont. aliàs

Vitalianus

Summa Toletani

Concilium **CONCILIVM TOLETANVM**
Toleta. 11. vndecimum anno quarto Bambe regis, septimo Idus No-
 uembris, circa tempora Vitaliani papæ.

Primum omnium publice pronunciat fides catho-
 lica, & declarantur vniuersa dogmata fidei, maxime que ad
 incarnationis & Trinitatis mysteria pertinent, & hoc lon-
 ga & elegantissima disputatione. Ex quibus omnibus nõ-
 nullos articulos hoc in loco censuimus annotandos.

Primus, De processione Spiritus sancti.

Spiritum quoque sanctum, qui est tertia in Trinitate per-
 sona, vnum, atque æqualem cum Deo patre & filio credi-
 mus esse Deum, vnius substantiæ, vnius quoque esse natu-
 ræ, non tamen genitum vel creatum, sed ab vtrisque pro-
 cedentem, amborum esse spiritum. Hic etiam spiritus san-
 ctus nec ingenuus nec genitus creditur, ne, aut si ingenu-
 tum dixerimus, duos patres dicamus, aut si genitum, duos
 filios prædicare monstremur, qui tamen nec patris tantum
 nec filij tantum, sed simul patris & filij spiritus dicitur.
 Nec enim de patre procedit in filium, vel de filio proce-
 dit ad sanctificandam creaturam, sed simul ab vtrisque pro-
 cessisse monstratur, quia charitas siue sanctitas amborum
 esse agnoscitur. Hic ergo spiritus sanctus missus ab vtris-
 que creditur, sed minor patre & filio non habetur, sicut fi-
 lius propter assumptam carnem minorem se patre & spi-
 ritu sancto esse testatur. Hæc est sanctæ Trinitatis rela-
 ta narratio, quæ non triplex, sed Trinitas & dici & credi
 debet. Nec recte dici potest, vt in vno Deo sit Trinitas,
 sed vnus Deus Trinitas. In relatiuis verò personarum no-
 minibus pater ad filium, filius ad patrem, spiritus sanctus
 ad vtroque refertur. Quæ cum relatiue tres personæ dici-
 cantur, vna tamen naturalis substantia creditur.

*In vno deo
 non est Tri-
 nitas, sed
 vnus deus
 est Trinitas
 sancta nec
 capitur nu-
 mero, nec re-
 cedit à nu-
 mero.*

Secundus, Hæc ergo sancta Trinitas, quæ vnus & verus
 est Deus, nec recedit à numero, nec capitur numero. In re-
 latione enim personarum numerus cernitur, in diuinita-
 tis verò substantia quid enumeratum sit, non comprehenditur.
 Ergo hoc solo numero insinuat, quod adinuicem
 sunt, & in hoc numero carent, quod in se sunt. Nam ita san-
 ctæ huic Trinitati vnum naturale conuenit nomen, vt tri-
 bus personis non possit esse plurale. Ob hoc ergo credi-
 mus illud in sacris literis dictam: Magnus dominus no-

Psal. 146.

ster, & magna virtus eius, & sapientiæ eius non est nu-
 merus.

Tertius, Tres igitur personæ istæ dicuntur, iuxta quod
 maiores definiunt, vt agnoscantur. Nam & si attendamus
 illud, quod scriptura sancta dicit de sapientiæ Splendor est
 lucis æternæ, sicut splendorem luci videmus inseparabili-
 ter inhærere, sic confitemur filium à patre separari nõ pos-
 se. Tres ergo illas vnus atque inseparabilis naturæ perso-
 nas sicut non cõfundimus, ita separabiles nullatenus præ-
 dicamus, quandoquidem hoc nobis dignata est ipsa Trin-
 itas euidenter ostendere, vt etiam in omnibus quibus vo-
 luit sigillatim personas agnoscere, vnam sine altera non per-
 mittat intelligi. Nec enim pater absque filio cognoscitur,
 nec sine patre filius inuenitur. Relatio quippe ipsa vocabu-
 li, personalis, personas separari vetat.

*Sap. 7. d.
 In sancta
 Trinitate
 vna perso-
 na non in-
 telligitur si-
 ne alia quic-
 quid dispu-
 tent aliqui
 recentiores.*

Quartus, De his tribus personis solam filij personam
 pro liberatione humani generis, hominem verum sine peccato
 de sancta & immaculata Maria virgine credimus assump-
 sisse, de qua nouo ordine, nouaque natiuitate est geni-
 tus. Nouo ordine, quia inuisibilis diuinitate, visibilis
 monstratur in carne. Noua autem natiuitate est genitus,
 quia intacta virginitas & virilem coitum nesciuit, & sce-
 cundata per spiritum sanctum, carnis materiam ministravit.
 Qui partus virginis nec ratione colligitur, nec exem-
 plo monstratur. Quod si ratione colligitur, non erit mira-
 bile, si exemplo, non erit singulare dare. Nec tamen spi-
 ritus sanctus pater esse credendus est filij, pro eo quod Ma-
 ria eodem spiritu sancto obumbrante, concepit, ne duos
 patres filij videamur asserere, quod vtrique nefas est dici.
 In quo mirabili conceptu, ædificante sibi sapientiæ domum,
 verbum caro factum est, & habitauit in nobis.

*Explicatur
 incarnatio-
 nis filij Dei
 mysterium.*

Quintus, Nec tamen quia duas in filio diximus esse na-
 turas, duas causabimur in eo esse personas, ne Trinitati
 (quod absit) accedere videatur quaternitas. Deus enim
 verbum non accepit personam hominis, sed naturam, &
 in æternum persona diuinitatis temporalena accepit sub-
 stantiam carnis.

*Cum dua-
 bus naturis
 non sunt in
 Christo dua
 admittendæ
 personæ.
 Tres in
 Christo sub-
 stantiæ.*

Sextus, Item idem Christus in his duabus naturis tribus
 extat substantiis, verbi, quod ad folium Dei essentiam refe-
 rendum est, corporis & animæ, quod ad verum hominem

pertinet. Habet ergo in se geminam substantiam, diuinitatis suæ & humanitatis nostræ. Hic tamen per hoc, quod de Deo patre sine initio prodiit, natus tantum (nam neque factus nec prædestinatus accipitur) per hoc tamen, quod de Maria virgine natus est, & factus & prædestinatus esse credendus est.

Exponitur articulo 9° resurrectionis Septimus, Exemplo ergo capitis nostri confitemur vera fide resurrectionem carnis omnium mortuorum, nec in aere, vel qualibet alia carne (vt quidam delirant) resurcturos nos credimus, sed in ista qua viuimus, consistimus, & mouemur. Peraçto huius sanctæ Christi resurrectionis exemplo idem dominus noster paternam ascendo sedem repetiit, de qua nunquam per diuinitatē discessit. Illic ad dexteram patris sedens, expectatur in fine seculorum iudex omnium viuorum & mortuorum. Inde cū sanctis omnibus veniet ad ferendum iudicium, reddere vnicuique mercedis propriæ debitum, prout quisque gefit in corpore siue bonum siue malum.

Octauus, Hæc est confessionis nostræ fides exposita, per quam omnium hæreticorum dogma perimitur, & per quã omnium fidelium corda mundantur, per quam & ad Deū gloriose acceditur.

In primo canone tantum decernitur ne tumultu concilium agretur.

Canones concilii Toletani. II
Can. 2. Quod necesse sit episcopum prædicare, & ab aliis curis cessare.

Ad Titum Quantum quis præcelsi culminis obtinet locum, tantū necesse est præcedat cæteros gratia meritorum, vt in eo quod præsidet singulis, singulariter ornatur eminētia sanctitatis, habens semper & in ore gladium veritatis, & in opere efficaciam luminis, vt iuxta Paulum, potens sit exhortari in doctrina sana, & contradicentes reuincere. Nos proinde nostri ordinis gradum, vel suscepti regiminis modum magno opere cogitare debemus, vt qui officium prædicationis suscepimus, nullis curis à diuina lectione priuemur. Nam quorundam mentes pontificum, ita torporis otio à lectionis gratia secluduntur, vt quid doctrinæ gregibus subditis exhibeat, non inueniat præco mutus. Insuper ergo semper erit maioribus, vt quos sub regiminis cura tuentur, fame verbi Dei perire non sinant.

In residuo canonis tractatur id quod habetur in concilio Toletano 8. can. 8.

Canon 3. Quod etiam episcopi eundem habeant modum psallendi.

Pontifices rectorēsque ecclesiarum, vnū eundemque in psallendo teneant modum, quem in metropolitana sede cognouerint institutum. Qui contra fecerit, sex mensibus communionem priuatus apud Metropolitanam sub penitentia censura permaneat corrigendus.

Can. 4. De discordia sacerdotum componenda.

Relatum est nobis quosdam sacerdotes in tantum obstinationis efferuisse discordiam, vt non solum illos ab ira occasus solis non reuocet, sed nec annosa quidem transactio temporum ad bonum charitatis reclinet, quippe in quorum cordibus sol iustitiæ Christus occubuit, vt ad lumen charitatis redire vix possint. Horum ergo, & similibus discordantium fratrum oblationes nullo modo recipiendas censuimus. De personis tamen discordantium id precipimus, vt antequam eos reconciliatio vera innectat, nullus eorum accedere ad altare domini audeat, vel gratiam communionis sanctæ percipiat. Quod si vnus eorum alio contemne ad satisfactionem charitatis occurrerit, ex eo tempore, vt pacificus intra ecclesiam reputetur, ex quo ad concordiam festinasse conuincitur. Hoc tamen seruato, vt tempus quod in ira expendit, geminatum in penitentia satisfactione perfoluat.

In can. 5. agitur de corrigendis excessibus sacerdotum. Nihil tamen habet annotatione dignum.

Can. 6. A clericis causa sanguinis non iudicatur.

His à quibus domini sacramenta tractanda sunt, iudiciū sanguinis agitare non liceat. Aliàs verò, & ordinis honore priuetur, & loco sub perpetuo quoque damnationis tenetur relegatus ergastulo.

Canon 7.

Ecclesiarum rectoribus discretio esse debet, ne per inconditam & indiseretam disciplinam subeant homicidij notam.

Canon 8. Ne merces aliqua pro diuinis sacramentis sumatur.

Quicumque in ecclesiastico ordine constitutus pro ba-

D. 12. De bis qui contra.

Eph. 4. f.

23. q. 8. His à quibus domini.

1. q. 1. Quicquid inuisibilis.

Summa Toletani

ptizandis consignandisque fidelibus, aut collatione christi-
smatis, vel promotionibus graduum, pretia quælibet, vel
præmia, nisi voluntarie oblata susceperit, si sciente loci e-
piscopo, hoc impune euaserit, idem episcopus duobus me-
sibus excommunicationi subiaceat. Sin autē, parrator si pres-
byter est, trium mensium excommunicatione plectatur, si
diaconus, quatuor, subdiaconus vel clericus, excommuni-
centur.

*Canon 9. Quid custodiri debeat, si per præmium quis
episcopus fiat.*

Quisquis pontificale culmen ante domini altare perce-
pturus accesserit, sacramenti exactione astringatur, quod
pro conferenda sibi consecratione honoris, nulli personæ
cuiuslibet præmij collationem, vel aliquando dedisset, vel
aliquando in futurum dare procurat. Sicque aut mundus
accedat, aut publico hoc scelere, deudatus coram eccle-
sia, ad talem honorem nõ accedat. Quos autem post pre-
lationem per pretium ordinatos fuisse patuerit, vt verè si-
moniaci ab ecclesia separentur, & duorum annorum spa-
tio ex illo relegentur, vt lachrymis & pœnitentia hono-
rem conquirere & reparare intendant, quem premiis eme-
rant. Vnde si digna eos satisfactio commendauerit, pera-
cto indictæ pœnitentiæ tempore, non tatum communio-
ni, sed & loco, & totius ordinis officiis, à quibus separati
fuerant, restaurandi sunt.

*Canon 10. Quæ sint promittenda in ordina-
tione Pontificum.*

Omnes pontifices rectorésque ecclesiarum tēpore quo
ordinandi sunt sub cautione promittant, vt fidem catholi-
cam syncera cordis deuotione custodientes, iuste & pie
viuere debeant, atque obsequij reuerentiam præeminen-
ti sibi dependant.

*Can. 11. Quomodo puniendus qui acceptam à sacer-
dote eucharistiam non sumplerit.*

Quicumque fidelis ineuitabili qualibet infirmitate coa-
ctus eucharistiam perceptam reiecerit, in nullo ecclesiasti-
cæ damnationi subiaceat. Similiter nec illos cuiusquã pu-
nitionis censura redarguet, qui talia, aut tempore infantie
faciunt, aut in qualibet mētis alienatione positi, qui quod
fecerint, ignorare videntur. Iam verò quicumque aut de fi-
delium

delium, aut infidelium numero corpus Domini absque ine-
uitabili infirmitate proiecerit, si fidelis est, perpetua cõmu-
nionem priuetur: si infidelis, & verberibus subdatur, & per-
petuo exilio relegetur. Quod si horum quilibet huiusmodi
excessus digna pœnitentia satisfactione defleuerit, post
quinquennium licebit illi cõmunioni pristinæ reformari.

*Canon 12. Qualiter agendum cum pœnitente in
mortis periculo.*

Qui pœnitentiam in mortis agit periculo, non diutine
à reconciliationis gratia differendus est. Sed si præinfecto
mortis vrgeatur periculo, pœnitentia per manus imposi-
tionem accepta, statim ei reconciliatio adhibenda est, ne
prius ab humanis rebus æger abscedat, quàm donum re-
conciliationis accipiat. Vnde iuxta papæ Leonis edictum
his qui in tempore necessitatis, & in periculi vrgentis in-
stantia præfidiū pœnitentiæ ex more reconciliationis im-
plorant, nec satisfactio interdicenda est, nec reconciliatio
deneganda, quia in misericordia Dei, nec mensuras possu-
mus ponere, nec tempora definire. De his autem qui acce-
pta pœnitentia antequam reconcilientur, ab hac vita re-
cesserint, Placuit nobis vt & memoria talium in ecclesiis
commendetur, & oblatio pro eorum delicto à presbyte-
ris recipiatur.

Canon 13. De sacerdotibus qui vexantur à spiritu.

Bene siquidem maiorum regulis definitum est, vt demo-
niis, aliisque passionibus irretitis mysteria sacra tractare
nõ liceat. Cui præcepto consensu rationis adhibito id cõ-
muniter definiuimus, vt nullus de his qui in terram arre-
pti à dæmonibus eliduntur, aut quolibet modo vexatio-
nis incurfibus efferuntur, vel sacris audeant ministrare al-
taribus, vel indiscussi se diuinis ingerant sacramentis: ex-
ceptis illis qui variis corporum incommoditatibus dedi-
ti, in huiusmodi passionibus in terram approbantur elisi.
Qui tamen & ipsi tandiu erunt officij sui, & ordine, & lo-
co suspenfi, quousque vnus anni spatio per discretionē epi-
scopi inueniantur ab incurfu dæmonum alieni.

*Canon 14. Vt qui domino sacrificant, secum semper ha-
beant adiutoria constituta.*

Summopere cauendum est, ne horis illis atque tempo-
ribus quibus domino psallitur vel sacrificatur, vnicuique culi.

*7. q. 1. Illud
diuini ora-*

diuinis ſingulariter officiis inſiſtenti pernicioſa paſſio, vel corporis quælibet valetudo occurrat, quæ aut corpus ſubito ſubruï faciat, aut mentem alienatione vel terrore confundat. Ob hoc ergo inſtituimus, vt vbi temporis, vel loci, ſiue cleri copia ſuffragatur, habeat ille quiſquis canes Deo atque ſacrificas, poſt ſe vicini ſolaminis adiutorem, vt ſi aliquo caſu ille qui officia impleturus accedet, turbatus fuerit, vel ad terram eliuſus, à tergo ſemper habeat, qui eius vicem exequatur intrepidus.

In canone 15. habetur tantum, vt omni anno conueniãt epifcopi ad celebrandum concilium.

In canone 16. agitur ſolum de gratiarum actione Deo & regi.

Subſcripſerunt præſentes epifcopi, & abbates monaſteriorum, & Egila diaconus agens vicem epifcopi Arcobri cenſis, & Liberatus diaconus agens vicem epifcopi Segouienſis.

Explicit concilium Toletanum 11.

CONCILIUM BRACARENSE

Concilium tertium, tempore Vitaliani papæ celebratum, & eſt provinciale.
Bracaren. 3

Can. 11. *Vt excluſis omnibus opinionibus, panis tantum & vinum aqua permixtum in ſacrificio offerantur.*

De cõſe. d. 2. cum om- ne crimen. Audiuimus quosdam ſchiſmatica ambitione detentos, contra diuinos ordines, & Apoſtolicas inſtitutiones, lac pro vino in diuinis ſacrificiis dedicare, alios quoque intinctam euchariftiam populis, pro complemento communionis porrigere, quosdam etiam expreſſum vinum in ſacramento dominici calicis offerre. Quod quàm ſit euangelicæ atque apoſtolicæ doctrinæ contrarium, & conſuetudini eccleſiaſticæ aduerſum, non difficile ab ipſo fonte veritatis probatur, à quo ordinata ipſa ſacramentorum myſteria proceſſerunt. Ait enim euangelifta: Accepit Ieſus panem & calicem, &c. Ceſſet ergo lac in ſacrificio offerri, quia euidentis exemplum euangelicæ veritatis aliud offerri non finit. Illud verò quod pro complemento cõmunionis intinctam tradunt euchariftiam populis, nec hoc prolatum teſtimoniũ ex euangelio recipit, vbi apoſtoli corpus ſuum & ſanguinem commẽdauit. Nam quod Domi-

Matt. 26. c

nus intinctam buccellam Iude dedit, id fecit vt proditorẽ oſtenderet, non tamen vt ſacramenti huius inſtitutionem monſtraret. Quod verò de expreſſo botro, id eſt de vuarum granis populus communicatur, valde eſt omnino cõfuſum. Calix enim Dominicus vino & aqua permixtus debet offerri, quia videmus in aqua populum intelligi: in vino verò oſtendi ſanguinem Chriſti. Ergo quando in calice vino aqua miſceatur, Chriſto populus adunatur. Non enim poteſt calix Domini eſſe aqua ſola, aut vinum ſolũ, niſi vtrunque ſimul miſceatur.

Canon 2. *Ne vaſa Domino ſacrata, humanis vſibus ſeruiant.*

Siquis ſcienter diuina vaſa, vel miniſteria, aut in vſus ſuos tranſtulerit, aut comedere in his, vel poculum ſibi ſumẽdum elegerit, gradus ſui vel officij periculum ſuſtinebit. Si ſecularis fuerit, perpetua excommunicatione dãnetur: ſi religioſus, ab officio deponatur. Sub hac ſententia tenebuntur, qui eccleſiaſtica ornãmẽta, vela, vel alia quælibet indumenta, atque etiam vtenſilia ſcienter in ſuos vel aliorum vſus tranſtulerint.

Canon 3. *Ne ſacerdos ſine orario ſacrificet.*

Quando ſacerdos miſſam celebraturus accedit, non aliter accedat, quàm orario vtroque humero circumſeptus, ſicut & quando fuit conſecratus, ita vt de vno eodemque orario ceruicem pariter & vtrunque humerum premens, ſignum in ſuo pectore præparet crucis. Siquis aliter egerit, excommunicationi ſubiaceat. 23. d. Eccleſiaſt. inſtit.

Canon 4. *De vitanda extranearum mulierum familiaritate.*

Nullus de clero abſque honeſto & competenti teſtimonio excepta ſola matre, cum quibuſlibet ſcẽminis ſecrete ſe præſumat adiungere. Et non ſolum cum extraneis, ſed nec cum ipſis etiam ſororibus, vel propinquis, ne licentia ſororum, vel propinquarum mulierum, quiſque ſolus familiarior habeatur ad perpetrandum ſcelus. Huius præceptionis tranſgreſſor ſex menſibus pœnitentię ſubiaceat.

Canon 5. *A quibus & quomodo geſtandæ martyrum reliquie.*

In feſtis quibuſque diebus arcã Domini cum reliquiis, non epifcopi, ſed Leuitæ in humeris geſtent, quibus & in

Summa Bracarenſis Concilij III.

P. ar. 15. d. veteri lege onus idē impositum nouimus esse p̄ceptum. Quod si episcopus per se reliquias deportare elegerit, nō ipse à diaconibus in cella vehatur, sed potius pedestri eo vnà cum populis progressionē procedente ad ecclesias per eundem sanctæ Dei reliquiæ portabuntur.

Can. 6. Quomodo plectendi ecclesiastici ab episcopo.

D. 15. Cum beatus Pau. Qui gradus iam ecclesiasticos meruerunt, id est, presbyteri, abbates, & Leuitę, exceptis grauioribus & mortalibus culpis, nullis debent verberibus subiacere. Non est dignū vt p̄simum vnusquisque p̄latus honorabilia membra sua, prout voluerit verberibus subiiciat, & dolori, ne dum incaute subdita percutit membra, ipse quoque debitam sibi subditorum reuerentiam subtrahat.

12. q. 4. Quicunque sub hoc. Canon septimus est secundus canon in Chalcedonenſi concilio.

In canone octauo habetur vt rectores ecclesiarum curēt magis ecclesiastica iura, quàm sua.

Explicit concilium Bracarenſis tertium.

an. do. 671 Adeodatus pont. 77. Adeodatus septuagesimus septimus papa sub Petro, anno Christi 671. Sedit annos quatuor, menses 2. dies 5. patria Romanus, ex monacho Pontifex creatur, vir religione & omni comitate p̄ditus, Constantino Pogonato Imperat. 61.

an. do. 672. Donus pont. 78. Donus 78. papa natione Romanus, ex patre Mauricio, sedit annum vnum, menses quinque, dies sex. Sub hoc conuocata est synodus Constantinopolitana sexta, sub Agathone cœpta, sub Leone secundo absoluta est. Donus tantum doctrina & sanctitate vitæ ad eodē floruit, vt Rauennatum ecclesiam iam pridem à Romana segregatam, sedi Apostolicæ obtemperantem reddiderit.

an. do. 673. Agatho pont. 79. Agatho septuagesimus nonus papa, natione Siculus, ex monacho Pontifex creatur, sedit annos duos, menses sex, dies quatuor. Vir fuit ad eodē benignus & mansuetus, vt vniuersis hilaris & iocundus comprobaretur, & tantę sanctitatis, vt leprosum obuium factum osculo suo statim liberauerit. Huius pontificis morte, vacat sedes annum vnum,

an. do. 676 menses quinque.

Leo 2. pont. 80. sub Petro. Leo iunior, papa octuagesimus sub Petro, natione Siculus ex patre Paulo, sedit menses decem, dies 17. Vir inhumanus & diuinis scripturis sufficienter instructus, Græca

Sum. Constantinop. Conc. VI.

195

& Latina lingua eruditus, paupertatis amator, erga inopiam prouisione, non solum mentis pietate, sed & studij sui labore sollicitus. Hic excepit & probauit acta sextæ synodi in noua Roma celebratæ, residente magno principe Constantino, simulque cum eo legatis sedis Apostolicę, & duobus patriarchis Constantinopolitano, & Antiocheno, ac centum quinquaginta episcopis. In qua condemnati sunt Cyrus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, & Petrus, & Macarius cū discipulo suo Stephano, qui vnā voluntatem & vnā operationem in Christo p̄dicauerant, sed & supra scriptos defensores hæreticos Macarium, Stephanum, Polycronium, & Anastasium, dum nolent à suo recedere proposito, per diuersa monasteria retrusit. Mense decimo sui pontificatus p̄dictus Leo moritur, & sepelitur collachrymantibus omnibus, tanquam publico parente orbatis. vacat sedes menses vndecim, dies 21.

SEXTA SYNODVS CONSTANTINOPOLITANA, sub tribus supradictis pontificibus aduersus *6. synodus generalis.* Sergium, Paulum, Pyrrhum, Petrum, Cyrum, & Theodorum, omnes archiepiscopos Constantinopolitanos. Qui impie docuerunt vnā voluntatem, & vnā operationē in dispensatione incarnationis domini nostri Iesu Christi, residente Constantino Imperatore, & legatis missis ab Agathone papa, Theodoro, & Georgio presbyteris, & Ioanne diacono, qui p̄sentabant in concilio locum archiepiscopi antiquæ Romæ Agathonis.

Actio prima sub Agathone papa.

In nomine Dei & saluatoris nostri Iesu Christi, p̄sidente piissimo & Deo dilecto Magno Imperatore Constantino in secretario sacri palatii, quod cognominatur Trullus, &c. Conueniente quoque sancta & vniuersali synodo, quæ secundum imperialem sanctionem congregata est in hac regia vrbe, Theodoro & Georgio presbyteris, & Ioanne diacono, vicem agentibus archiepiscopi antiquæ Romæ, & Georgio archiepiscopo magnæ Constantinopoleos nouæ Romæ, & Petro Deo amabili presbytero, & monacho, & locum seruante sedis magnæ ciuitatis Alexandrię, & Macario archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioso presbytero monacho, &

Summa Constantinopolitani

apocrifario Theodori venerabilis vicarij sedis Hierosolymorum, Ioanne episcopo Portuenſi, Abondantio episcopo ciuitatis Paternenſis, Ioanne episcopo ciuitatis Rhegitanae, locum praesentantibus centum 25. venerabilium episcoporum sancti concilij antiquae Romae, residetibus gloriosis patriciis & consulibus ex latere piissimi nostri Imperatoris Constantini, & ex laeva quidem eius parte residentibus vicariis Agathonis archiepiscopi antiquae Romae, & qui ex persona synodi erant Deo amabiles episcopi. A dextera vero eius parte residentibus Georgio archiepiscopo nouae Romae, &c. Propositis in medio sacrosanctis euangelis Christi Dei nostri, Theodorus & Georgius presbyteri, & Ioannes diaconus vicarij apostolicae sedis antiquae Romae, necnon & qui ex persona synodi erant, dixerunt.

Benignissime domine secundum sacram a vestra fortitudine ad sanctissimum papam rogationem demadati sumus ad piissima vestigia vestrae serenitatis vna cum eius suggestionem, quam & obtulimus coronatam vestrae serenitati. Quoniam igitur ante hos 46. plus minus annos quaedam nouitates vocum contrarias orthodoxae fidei introduxerunt, qui in illo tempore fuerunt praesules huius regiae vestrae ciuitatis, id est Sergius, Paulus, Pyrrhus, & Petrus, necnon & Cyrus quondam Alexandrinae ciuitatis Antistes, & Theodorus episcopus ciuitatis Pharan, & alij quidam qui eos secuti sunt, non modice (quae per totum orbem terrarum est) ecclesiam turbauerunt, vnam voluntatem in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi, vnamque operationem dogmatizantes, & docentes, quae sumus a Deo coronatam vestram fortitudinem, vt dicant qui ex parte sunt sanctissimae ecclesiae Constantinopolitanae, vnde huiusmodi vocum adiuuenta est nouitas.

Constantinus piissimus Imperator dixit: Audientes Georgius archiepiscopus nostrae huius ciuitatis, & Macarius archiepiscopus Antiochena ciuitatis, & ei adiacens synodus, quae a parte Apostolicae magnae Romae sedis dicta sunt, quae eis videntur, prosequantur.

Macarius archiepiscopus Antiochia, vna cum Stephano presbytero, & monacho eius discipulo, & alij episcopi Orientis dixerunt: Has quidem vocum nouitates non edidimus, sed quicquid percepimus tam a sanctis vniuersalibus synodis, & sanctis probabilibus patribus, quamque a praesulibus huius regiae vrbs, id est, Sergio, Paulo, Pyrrho, & Petro, necnon & Honorio, qui fuit Papa antiquae Romae, & Cyro, qui fuit Papa Alexandria, hoc est, de voluntate & operatione, sic & credimus, & praedicamus, & docemus, & parati sumus hoc ostendere. Et petentibus illis iussit Imperator proferri & in medium legi gesta tertiae synodi generalis Ephesinae, & epistolam Cyrilli: & inter alia verba eius epistolae, habentur & ista: Christus Iesus est per quem reges regnant, &c. sequitur: Est enim eius omnipotens voluntas, &c. Quibus verbis perperam intellectis, contendebat Macarius archiepiscopus Antiochia probare vnam voluntatem in Christo. Et tandem consideratis & examinatis verbis illis Cyrilli, redargutus & confusus est Macarius a Vicariis Apostolicae sedis, & ab alijs Episcopis Orientalibus, & praeepto Imperatoris absolutus est prima actio.

Actio secunda.

Præsidente eodem piissimo & Magno Imperatore Constantino, &c. & conueniente sancta & vniuersali synodo, &c. sicut in actione prima. *Sessio 2.*

Prolata & lecta sunt acta quartae synodi Chalcedonenſis & cum legeretur epistola Leonis Papae, & ventum est ad illud: Agit enim vtraque forma cum alterius comunionem, quod proprium habuit, verbo quidem operante, quod verbi est, carnem autem exequente quod carnis est: & horum vnum coruscant miraculis, aliud vero succumbit iniuriis: exurgentes, qui ex parte Apostolicae sedis erant antiquae Romae clamauerunt: Ecce benignissime Domine, manifeste duas naturales operationes confuse & diuise in domino nostro Iesu Christo. Et respondente Macario & qui cum eo erant, finita est actio secunda.

Actio tertia.

Præsidente eodem piissimo & Magno Imperatore *Sessio 3.*
B iij

Constantino, &c. sicut in actione prima.

Præceptum est, ut legerentur acta in quinta synodo generali, & cum lector incepit legere initium libri qui ita continebat: Sermo sanctæ memoriæ Mænæ Archiepiscopi Constantinopoleos, ad Vigilium beatissimum Papæ Romanum, de eo quod vna sit Christi voluntas. Et exurgentes legati Apostolicæ sedis Romæ, exclamauerunt: Piissime domine, falsat⁹ est præfens liber quintæ synodi. Nequaquam relegatur sermo, qui dicitur Mænæ ad Vigilium, quia fictus est: sed iube diligenter aduertere præsentem librum. Et inspicientes Imperator vnâ cum iudicibus, & quibusdam de sancta synodo episcopis, inuenerunt tres quaterniones in principio libri additos, non habentes subnotationem numeri: falsatus enim erat liber ab hæreticis in nonnullis locis. Lecta sunt reliqua gesta quintæ synodi, & absoluta lectione, sancta synodus & iudices dixerunt: Ex lectione summorum conciliorum (sicut audistis) non inuenimus in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi vnâ voluntatem, & vnâ operationem.

*Falsat⁹ co-
dex ab hæ-
reticis.*

Actio quarta.

Sessio 4. Præsidente piissimo Imperatore, &c. sicut in actione prima. Prolata & lecta est epistola Agathonis Papæ ad Cæsarem, & synodum, cuius quidem epistolæ nonnulla duximus hic subiicienda, quæ sic habet:

*Epist. Agathonis ad
Cæsarem &
synodum.*

Ut autem vestræ pietati, quid Apostolicæ nostræ fidei vigor contineat, breuiter intinemus, quâ percepimus per Apostolicam Apostolicorumque Pontificum traditionem, & sanctarum quinque generalium synodorum, per quas fundamenta catholicæ Christi ecclesiæ firmata sunt. Hic igitur status est euangelicæ atque Apostolicæ fidei regularis traditio, ut consistentes sanctam & inseparabilem Trinitatem, id est, patrem, & filium, & Spiritum sanctum vnus esse deitatis, vnus nature, & substantiæ, siue essentiæ, vnus eam prædicemus & naturalis voluntatis, virtutis, operationis, dominationis, & maiestatis, potestatis, & gloriæ. Et quicquid de eadē sancta Trinitate essentialiter dicitur singulari numero, tanquam de vna natura trium consubstantialium personarum comprehendamus regulari ratione hoc institui. Cum verò de vno earundem trium personarum ipsius sanctæ Trinitatis, sicut Dei, Deo

verbo, & de mysterio admirandæ eius secundum carnem dispensationis confitemur omnia duplicia vnus eiusdemque domini saluatoris nostri Iesu Christi (secundum euangelicam traditionem) asserimus, id est, duas eius naturas prædicamus, diuinam scilicet & humanam, ex quibus & in quibus etiam post admirabilem atque inseparabilem vni-
Explicatur pluralitas voluntatū & operationum in Christo.
onem subsistit. Et vnâ quaque eius naturam proprietatem naturalem habere confitemur, & habere diuinam omnia quæ diuina sunt, & humanam omnia quæ humana sunt absque villo peccato. Et vtrasque vni⁹ eiusdem Dei verbi incarnati, id est, humanati, inconfuse, inseparabiliter, immutabiliter esse cognoscimus, sola intelligentia quæ vnita sunt discernentes propter confusionis duntaxat errorem. Aequaliter enim & diuisionis, & commissionis detestamur blasphemiam. Cum duas autem naturas duasque naturales voluntates, & duas naturales operationes confitemur in vno Domino nostro Iesu Christo, non contrarias eas, nec aduersas ad alterutrum dicimus (sic vt à via veritatis errantes Apostolicam traditionem accusant, absit hæc impietas à fidelium cordibus) nec tanquam separatas in duabus personis, vel subsistentiis, sed duas dicimus vnum eundemque Dominum nostrum Iesum Christum, sicut naturas, ita & naturales in se voluntates & operationes habere, diuinam scilicet, & humanam: diuinam quidem voluntatem & operationem habere ex æterno cum coessentiali patre communem: humanam, temporaliter ex nobis cum nostra natura susceptam. Hæc est Apostolica atque euangelica traditio, quam tenet spiritalis vestri felicissimi Imperij mater Apostolica Christi ecclesia. Hæc est mera confessio pietatis. Hæc est enim veræ fidei regula, quam & in prosperis & aduersis viuaciter tenuit Apostolica Christi ecclesia, quæ per Dei gratiam à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probabitur, nec hæreticis nouitatibus deprauata succubuit: quia dictum est Petro: Ego pro te rogavi, vt non deficiat fides tua. Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Hic dominus fidem Petri non defuturam promisit, & confirmare cum fratres suos admonuit, quod apostolicos Pontifices meæ exiguitatis prædecessores, confidenter fecisse semper, cunctis est cognitum: quorum & pusillitas mea

Luc. 22. c.

licet impar & minima, pro suscepto tamen diuina dignatione ministerio pedissequa cupit existere.

Ibidem anathematizat hæreticos, qui contra prædicta senserunt, Theodorum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum, qui fuerunt nouæ Romæ antistites, & Honorium qui fuit Papa antiquæ Romæ, & Cyrum Alexandrinum Episcopum, & Macarium, qui nuper fuerat Antiochiæ præsul, & Stephanum eius discipulum. Insuper & Arrianos, Apollinarianos, Eutychianos, Thimoteranos, Acephalos, Theodosianos, Sayanitas, & omnem denique furorem hæreticorum siue confudentium seu diuidentium incarnationis Christi mysterium.

*Probat
articulus de
pluralitate
voluntati-
um opera-
tionum mul-
tiplicitate.*

Quod autem duæ sint naturales voluntates & operationes in Christo, probat prædictus Papa multifarie.

Primum quia Deus perfectus est, & homo perfectus est Christus Iesus, ergo naturalibus proprietatibus utraque naturam perfectam necesse est esse, & duas in eo operationes & voluntates. Igitur sicut in tribus personis Trinitatis tres personales voluntates asserere absurdum est, quoniam vna natura est, quam sequitur voluntas vna: ita in vna Christi persona, quæ duas naturas habet, duas voluntates, & duas operationes naturales negare impium est.

*Mar. 14. d
Luc. 22. d
Mar. 7. c*

Secundo testimoniis scripturarum. Matth. 26 Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis. Et alibi: Non mea voluntas, sed tua fiat. Et in alio loco dicit: Non veni ut facerem voluntatem meam, sed eius qui misit me patris. Et iterum, Surgens venit in partes Tyri, & ingressus domum, noluit aliquem scire, & non potuit latere, cum tamen ille sit de quo dicitur: Omnia quæcunque voluit dominus, fecit in cælo, & in terra. Igitur hoc ad humanam eius voluntatem redigi oportet. Et alibi etiam, Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Spiritum, voluntatem intelligit diuinam, carnem vero, voluntatem humanam.

*Synod⁹ te-
stimonis
patrum pro-
bat ad fidem
pertinentia.*

Tertio, ut synodus probet hæc pertinere ad fidem, ut probatur expositione sanctorum doctorum, Ambrosii, Augustini, Chrysostomi, Athanasii, Cyrilli, utriusque Gregorij, Leonis Pontificis, cuius testimonio multoties libenter vtitur, præcipue cum scribit ad sanctum Fabianum episcopum Constantinop. vbi sic habet: Agit enim vtraque forma

cum alterius communionem, quod proprium est, verbo scilicet operante quod verbi est, & carne exequente quod carnis est, &c. Et sicut verbum ab æqualitate paternæ gloriæ non recedit, ita caro naturam nostri generis non relinquit. At verò illa ad diuinam naturam pertinere dicitur: scilicet, Sicut pater suscitavit mortuos, ita dedit & filio, &c. Et illud: Nemo potest cognoscere patrem nisi filius, & cui voluerit filius reuelare. Ad humanam tamen illa: Non lebat per Iudæam ambulare, quia quærebatur Iudæi eum interficere. Et quæ supra citauimus ex euangelio. Illud etiam quod Dauid in persona Christi ait, Ut faciam voluntatem tuam Deus meus, &c. & illud voluntarie sacrificabo tibi.

*Ioan. 5.
Matth. 11. d
Ioan. 7. a*

*Psal. 142.
Psal. 53.*

Solet hoc aliàs fieri in conciliis, etiam cum definiunt ad fidem pertinentia, iuvari sententiis antiquorum patrum.

Postremo confirmantur omnia ista definitione sancti concilij Chalcedonen. actione quinta, vbi hæc fides asseritur. Etiam & ex concilio Constantinopolitano quinto, cap. 7. Deinde refertur ex integro symbolum, quod publice in ecclesia cantatur, in quo obseruatur hæc forma loquendi.

Confitemur Trinitatem personarum, siue subsistentiarum, non trium nominum subsistentiam, sed bene trium personarum vnam subsistentiam. Item confitemur & Christum ex duabus naturis compositum.

*Desidera-
tur hoc sym-
bolum.*

Hæc fuit instructio legatorum, quorum superius fecimus mentionem.

Author.

Quibus omnibus subscripserunt, primum Agatho Papa, deinde innumerabiles episcopi Occidentales, per quos delecti sunt tres prædicti legati, qui ad concilium generale Constantinopolitanum mitterentur, ut hæc certa fidei confessio publice prædicaretur.

Habentur ibidem etiam argumenta hæreticorum, Apollinaris, Seueri, Theodosij, Cyri Alexandrini, & Theodori episcopi, contra pluralitatem operationum in Christo domino, quæ quoniam nihil habent nisi verba, missa fecimus.

Actio quinta.

Præsidente piissimo & magno Imperatore Constantino, &c. v. in actione prima.

Scilio. 5.

Summa Constantinop.

In hac actione commonuit Imperator Macarium, & socios, vt proferrent testimonia sanctorum patrum demonstrantia vnam voluntatem, & vnam operationem in domino nostro Iesu Christo, sicut dudum promiserant, & protulerunt duos codices, quorum prior in superscriptione ita continebat:

Testimonia sanctorum patrum, vnam Domini nostri Iesu Christi voluntatem docentia, quæ est etiam patris, & Spiritus sancti. Quibus lectis absoluta est iussu principis actio quinta.

Actio sexta.

Præsidente piissimo & Magno Imperatore, &c. sicut in actione prima.

Sessio 6.

In actione hac rursus cõmonitus est Macarius cum sociis si haberet alia testimonia de vna voluntate, & operatione Domini nostri Iesu Christi, quæ proferret in concilio. At ille protulit & alium codicem, qui in superscriptione continebat sic.

Testimonia prolata ab hæreticis detruncata.

Sequentia testimoniorum de voluntate. Et lectus est coram cõcilio. Quo lecto, & prædicto Macario cum sociis suis contentis & nolentibus alia testimonia pro se afferre, vicarij apostolicæ sedis Romanæ, & qui cum eis erant episcopi & clerici, & monachi dixerunt: Piissime domine, adhuc aliquid de vna voluntate, & vna operatione nõ ostenderunt Macarius Amabilis archiepiscopus, & eius socij p testimonia ab eis prolata, sed & ipsa quæ protulerunt, detruncauerunt, & quæ ad Trinitatis quidem attinet ratione de vna voluntate, pro incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi protulerunt. Quæ verò conueniunt, & quæ propriæ pro huiusmodi incarnationis dispensatione posita sunt, tam sensum quæ verba detruncauerunt. Vnde petimus vestram piissimam fortitudinem authenticos codices proferri ex venerabili patriarchio huius regis ciuitatis, & conferri cõ codicibus ab eis oblati, &c. Piissimus Imperator præcepit, vt in sequenti actione fieret.

Actio septima.

Conueniente sancta & vniuersali synodo, quæ per Imperialem sanctionem congregata est, &c. vt in actione prima.

Commoniti sunt vicarij sanctissimi Agathonis Papæ vrbis Romæ, vt proferrent testimonia prædicantia duas voluntates naturales, & duas operationes etiam naturales in dispensatione incarnationis domini nostri Iesu Christi, & prophanorũ hæreticorum similiter testimonia, manifestantia vnam voluntatem, & vnam operationem. Et protulerunt codicem superscriptum ita.

Testimonia sanctorum ac probabiliũ patrum demonstrantia duas voluntates & duas operationes in domino Deo & saluatore nostro Iesu Christo. Quem Stephanus monachus relegit ab initio vsque ad finem, tam sanctorum ac probabiliũ testimonia, quamque prophanorum hæreticorum. Et absoluta est actio septima.

Actio octaua.

Præsidente eodem Magno Imperatore, &c. sicut in actione prima.

Sessio 3.

Piissimus Imperator præcepit, vt Georgius archiepiscopus Constantinopol. & Macarius, & ei subiacens synodus edicat, si conuenit ei sensus suggestionum directarum ab Agathone sanctissimo Papa Romæ, & eius synodo. Respondit Georgius archiepiscopus, suscipio, & sequor domine directas suggestiones à sanctissimo Agathone Papa Romæ, & credo, & sic profiteor in vno sanctæ Trinitatis domino nostro Iesu Christo vero Deo nostro duas naturales voluntates, & duas operationes. Sic ceteri dixerunt. sic credimus, & sequimur, & omnes, qui docuerunt, & dicunt vnam voluntatem, & vnam operationem in duabus naturis vnus domini nostri Iesu Christi veri Dei nostri anathematizamus. Macarius protulit voce & scripto suam fidem iuxta editionem sanctarum & vniuersalium quinque synodorũ. Rogatus verò si cõfiteretur aperte duas naturales voluntates, & duas operationes in domino nostro Iesu Christo, respondit: Nõ dico duas voluntates, aut duas operationes in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi, sed vnam voluntatem, & dei virilem operationem: non tamen duas confiteor, etiam si membratim incidar & mittar in mare. Tandem omnes episcopi consenserunt vnanimes his, quæ per Agathonem Papam, & eius synodum antedicta sunt in epistola, & in legatorum suorum instructione lecta actione quarta, exceptis Macari-

Suscipitur à cõcil. episcopi Agathonis papæ

rio, & duobus, aut tribus eius discipulis, qui noluerunt cōfentire quod in Christo essent duæ naturales voluntates, & duæ operationes. Quos exilio relegatos coram toto concilio denudauerunt pallio episcopali, quo & nūc etiā vtuntur episcopi, alba scilicet camisia.

In eadem actione examinantur testimonia, quibus inducuntur hæretici vnam in Christo ponere voluntatem, & operationem, & repertum est illos multa consulto omisisse, alia deprauasse in codicibus, quæ possent suum errorem demonstrare. Tandem conuicti sunt de errore suo per duos presbyteros legatos episcopi Romani. Conuincuntur verò primum ex Ambrosio ad Gratianum, deinde ex Athanasio in libro de incarnatione verbi. Vltimo & efficacissime cum mirabili eloquentia ex Chrysostomo in sermone illo: Pater si possibile est, transeat à me calix iste.

Actio nona.

Sessio 9: Conueniente sancta & vniuersali synodo, quæ per Imperialem sanctionē congregata est in hac regia vrbe, &c. Sicut in actione prima.

Prolatus est codicillus testimoniorū, qui oblati à Macario & Stephano, & collatus est cum aliis codicibus authenticis, & inuentus est deprauatus & corruptus, & ex Athanasio Alexandrino, & Gregorio Nazianzeno, & Cyrillo euidenter demonstratum est duas esse naturales voluntates, & duas operationes in Christo Domino nostro, & sic absoluta est actio nona.

Actio decima.

Sessio 10: Præsidente eodem magno Imperatore Constantino, &c. sicut in actione prima.

Rursus collata sunt testimonia aliquorum patrum, nempe Leonis Papæ ex epistola secunda ad Leonem Imperatorem, & Ambrosij Mediolanen. episcopi ex 2. lib. ad Gratianum Imperatorem, prolata à Macario & Stephano cū codicibus authenticis ex patriarchio regie ciuitatis: & demonstratum est id quod supra. Rursus idem demonstratum est ex testimoniis multis adductis Ioannis Chrysostomi, Athanasij, Gregorij Nazianzeni, & Gregorij Niseni, & Cyrilli.

Actio vndecima.

Tota hæc actio consumitur in propositione epistolæ Sophronij Patriarchæ Hierosolymorum ad conciliū, quæ *Sessio 11.* postea in actione tertiadecima à tota synodo probata est. *Epistola So-* In qua longa admodum oratione, eloquentia, & Christiana *phrōy patri-* sapientia plenissima, & omnibus numeris absolutissima, disputat præcipua mysteria fidei. *archæ. eru-* *ditionis chri-* *stiane ple-* *missima.*

Primo sanctæ Trinitatis mysterium.

Secundo incarnationis dominicæ sacramentum, probans quod potissimum intenderat, vnam esse in Christo personam, sed duas distinctas naturas, humanā scilicet & diuinam, & duas distinctas operationes, &c.

Tertio, quod in incarnatione verbi non fuit Deitas copulata carni prius animatæ, aut prius præfactæ, vel animæ præexistenti coniuncta, sed tunc his, anima scilicet & carne ad subsistendum venientibus, quādo eis ipsū verbum & Deus naturaliter copulatus est, sed cum ipso verbo existentiam habuerunt, & nequaquam in ictu oculi hanc illā priorē habentia (sicut Paulus Samosatenus perstrept atq; Nestorius) simul quippe caro, simul Dei verbi caro animata rationalis. Cum conceptū quippe verbi hæc ad subsistendum prolata sunt, & secundum subsistentiam ei vnita sunt, quando ad subsistendum prolata sunt, nullūmq; prorsus tēpus propriæ constitutionis tulerunt, quod inconfusam atque inseparabilem ad eum compositionem præcederet. Ex inuiolabili nanque & virginali sanguine sanctæ & immaculatæ virginis Mariæ verbum verè factum est incarnatum, & veraciter homo, & in vtero virgineo deportatus, & tempus expleuit legitimi puerperij, & per singula naturalia, & peccatum non trahentia nobis omnibus similis factus, nostramque non dedignatus passibilem vilitatem: Nascitur Deo humano corpore, similitérque habitu animam rationalem & incorpoream habens, & virginem generantem conseruat *θεοτόκου* eam proprie & veraciter demonstrauit, quāuis Nestorius vecors scindatur, & eius Deo rebellis exercitus lachrymetur, lamentetur, & exulter, &c.

Hoc in loco singulariter & deuotissime de hoc diuino mysterio disputat sanctus iste episcopus, libentérq; vtitur testimoniis beati Dionysij desumptis ex libro de diuinis

nominiibus, quoniam persuasum habebat hunc librū esse Dionysij, & hunc esse illum Dionysium, quem Paulus ex Ariopago vocavit ad euangelium, &c.

Christus homo creatus, & increatus, corpus, & incorporeus. Ibidem etiam, non abhorret hanc formam loquendi, ut Christum vocet hominem creatum, & increatum, corpus & incorporeum, per omnia nobis similem, excepto peccato, & omnibus ipsum consequentibus, quoniā Christus arbiter & dominus erat motuum naturalium, & omnium suorum affectuum, siue passionū, quæ nisi eo annuente, non movebantur, quod nos minime sumus.

Ibidem docet, angelos, & animas, & cæteras inuisibiles substantias nō corrūpi, sed omnia esse à Deo immortalia creata. Quod verò ait illa esse immortalia, non per naturā sicut Deus, sed per gratiam eas à morte coercentem, puto intelligit, quod naturaliter à se nō habeant hanc immortalitatem, sed ex generali dono Dei.

Explicatur mysterium Trinitatis. Deinde explicat eleganter mysterium sanctæ Trinitatis, docens in diuinis esse tres substantias, sic: Trinitatē itaque in vnitatem credimus, & in vnitatem Trinitatem glorificamus. Trinitatem quidē pro tribus substantiis, vnitatem autem propter singularitatem Deitatis. Er iterum, seu igitur sancta Trinitas numerabilis personalibus facta est substantiis, siue sancta vnitatis, extra omnem numerum est, & hæc quidem indiuisibilem habet diuisionem, & inconfusam gerit coniunctionem. Vnde collige substantiam in diuinis & personaliter & essentialiter dici. Si personaliter accipias, tres substantiæ sunt, si essentialiter, vnicæ est substantia.

Idem in eadem epistola. Suscipio autem & veneror post quinque vniuersalia concilia, conscripta Cyrilli, præsertim quæ contra Nestorij insaniam facta sunt. Similiter & epistolam Orientalium episcoporum, quæ ad eundē Cyrillum scripta est, quam & ipse orthodoxam esse testatus est, & quæcunque Leo sanctissimæ Romanæ ecclesiæ sanctissimus dispensator scribit, & maxime quæ contra Eutychianam & Nestorianam prophanationem scripsit: hæc quidem vt Petri, illa verò vt Marci definitiones agnoscens.

Vltimo recenset ferè oēs hæreticos à Simone mago ad illorum vsque tempus, qui perperā de mysterio Trinitatis sunt

tis sunt locuti. Recensetur inter cæteros Origenes, & huius discipuli Didymus & Euagrius, qui animas ante corporum constitutionem aiebāt fuisse creatas, hoc dicit esse hæreticum & deliramentum impudens.

Finitis omnibus, quæ in ista actione acta sunt, Cōstantinus piissimus Imperator dixit: Sufficientia sunt etiam, quæ hodierna die sunt gesta. Quia verò in Christo amabilis vestræ reipublici causis occupamur; iubemus Constantinum & Anastasium patritios, Polyeuctum quoque & Petrum exconsules ex persona nostræ pietatis cum sancto & vniuersali vestro concilio in reliquis conuentibus inueniri, postquam præsentis causæ plurima & præcipua capitula coram nostra pietate iā peracta sunt.

Actio duodecima.

Conueniente sancto & vniuersali concilio, &c. sicut in actione prima.

Rursus disputatum est cum hæreticis, si ex scripturis sanctorum patrum possent demonstrare vnam voluntatem, & vnam operationem in domino nostro Iesu Christo, & non valentibus illud ostendere, prolata est à catholicis & lecta epistola Leonis Papæ decima, & luce clarius demonstrauerunt duas voluntates, & duas operationes in Christo Iesu, & dixit sancta synodus: Omnino necesse est, non solum secundum sensum sequi sanctorum patrum dogmata, sed & eisdem vocibus vt cum illis, nihilque penitus inuari.

Ibidem relectum est rescriptum epistolæ Honorij Papæ Romani ad Sergium Constantinop. in quo post explicatum satis late sacramentum dominicæ incarnationis, subiungit: Quod dominus Iesus Christus, filius ac verbum Dei, ipse sit vnus operator diuinitatis atque humanitatis, plenæ sunt sacræ literæ luculentius demonstratæ. Vtū autē propter opera diuinitatis & humanitatis, geminæ operationes debeant deriuatè dici vel intelligi, ad nos ista pertinere non debent, relinquētes ea grammaticis, qui solent paruulis exquisita deriuādo nomina vëdicare. Nos enim non vnā operationē, vel duas Dominū Iesum Christum, eiusque sanctum spiritū, sacris literis percepimus, sed multiformiter cognouimus operatum, iuxta illud: Diuinitates gratiarum sunt, idem autem spiritus, &c. Si enim

Sessio 12.

Sanctorum patrum dogmata non solū secundū sensum sequenda, sed eisdem vt cum illis vocibus.

1. Cor. 12.

diuisiones operationū sunt multæ, & has omnes Deus in membris omnibus pleni corporis operatur, quanto magis capiti nostro Christo hæc possunt plenissime coaptari: vt caput & corpus vnum sit perfectum, &c. Et nos quidem secundum sanctiones diuinorum eloquiorum oportet sapere, vel sperare, illa videlicet refutantes, quæ quidem nouæ voces noscuntur sanctis Dei ecclesiis scandalum generare, ne aut duarum operationum vocabulo offensi, sectantes Nestorianos nos vesana sapere arbitrentur, aut certe, si rursus vnam operationem domini nostri Iesu Christi fatendam esse censuerimus, stultam Eutychnitarum attonitis auribus dementiam fateri putemus, &c.

Relatum est & aliud rescriptum Sergij Patriarchæ Constantinopoli ad prædictum Honorium Papam, & collata sunt rescripta hæc cum exemplaribus authenticis, quæ producta sunt ex patriarchio regni vrbs, & consistebant exemplaria. De quibus proferetur sententia in sequenti actione.

Sessio 13.

Ibidem confirmata est depositio Macarij, & sociorum eius, & petium est à clericis Antiochiæ, vt alius pro Macario crearetur Archiepiscopus: & sic absoluta est actio duodecima.

Actio tertiadecima.

Conueniente sancto & vniuersali concilio, quod per imperiale decretum in hac regia vrbe, &c. sicut in actione prima.

Postulatum est, vt pronuncietur sententia de epistolis Sergij, Honorij, & Sophronij, quæ in actione præcedenti lectæ sunt. Sanctum concilium dixit: Secundum promissionem, quæ à nobis ad vestram gloriam facta est, retractantes dogmaticas epistolas, quæ à Sergio Patriarcha huius regni vrbs scriptæ sunt, tam ad Cyrum, qui tunc fuerat episcopus Phasidis, quam ad Honorium Papam antiquæ Romæ: similiter autem & epistolam ab illo, id est Honorio rescriptam ad eundem Sergium: hæcque inuenientes omnino alienas existere ab apostolicis dogmatibus, & à definitionibus sanctorum conciliorum, & cunctorum probabilium patrum, sequi verò falsas doctrinas hæreticorum, eas omnimodo abiicimus, & tan-

quam animæ noxias execramur. Quorum autem, id est *Hæreses* eorumdem impia execramur dogmata, horum & nomina *damnantur* à sancta Dei ecclesia, piici iudicauimus, id est Sergij præ hoc loco *scilicet* huius vrbs, qui aggressus est de huiusmodi impio dogmate conscribere, Cyri Alexandria, Pyrrhi, Petri, & Pauli, præsulum huius etiam ciuitatis, qui & similia eis *Cyrus, Pyrrhus, Petrus, Paulus, Honorius, Theodorus* senserunt.

Ad hæc & Theodori episcopi Pharam, quarum omnium *Paulus, Honorius, Theodorus* suprascriptarum personarum mentionem fecit Agatho sanctiss. Papa antiquæ Romæ in suggestione, quam fecit ad piissimum & magnū Imperatorem nostrum, eosque abiicit, vt pote contraria rectæ fidei sentientes, quos anathemati submitti definimus. Cum his verò simul proici à sancta Dei catholica ecclesia, simulque anathematizari præuidimus & Honorium, qui fuerat Papa antiquæ Romæ, eo quòd inuenimus per scripta, quæ ab eo facta sunt ad Sergium, quia in omnibus mentē eius secutus est, & impia dogmata confirmauit. Pertractauimus autem & synodica Sophronij Archiepiscopi Hierosolymitani, & hæc reperientes cum vna fide conuenientia, apostolicisque & sanctorum patrum doctrinis paria, vt pote quæ sunt orthodoxa, recipimus, & vt salubra sanctæ Dei ecclesiæ suscipimus, & nomen eius inseri sanctis diptychis sanctarum ecclesiarum iustum esse iudicauimus.

Post hæc produxit Georgius diaconus chartophylax epistolas Cyri duas ad Sergium Constantinopoli. & vnam Theodori ad eundem Sergium, & vnam Pyrrhi, & vnam Pauli, & vnam Petri Constantinopoli, quondam antistitem, & vnam Honorij Papæ totam hæreticam ad eundem Sergium, de quibus omnibus sanctum conciliū dixit: Congnitionem accipientes prolatorum nobis à Georgio diacono libellorum, atque chartarum, siue aliorum opusculorum, comperimus in vnam eademque impietatem concurrere, & præuidimus hæc tanquam prophana, & animæ perniciofa continuo ob perfectum exterminium igne cremari, & combusta sunt, & sic præcepto iudicum, & sancti concilij absoluta est actio tertiadecima.

Actio quarta decima.

Sessio 14.

Conueniente sancto & vniuersali concilio &c. & residentibus gloriosissimis patribus & consulis, &

nibus Deo amabilibus episcopis per ordinem in eodem secretario Trulli, & ppositis in medio sacrosanctis Christi Dei nostri euangeliis, Georgius diaconus produxit duos codices continentes acta sancti & vniuersalis quinti concilij, & Tomum septimæ actionis eiusdem concilij, & iussu concilij tangens præposita sacrosancta euangelia, dixit: Per istas sanctas virtutes, & Deum, qui locutus est per eas, cum veritate hi duo libri membranacei, sunt libri sancti quinti concilij, & volumen septimæ actionis eiusdem concilij iuxta quod iam excusi sunt, ita etiam nunc manifestati sunt, & pridem in bibliotheca inuenti atque suscepti, & neque additum est quicquam à me nec subtractum per me, neque cum conscientia mea à quoquam omnium. Surgentes episcopi concilij, & conferentes cum exemplaribus authenticis, inuenerunt ab hæreticis adiectos esse tres quaterniones in primo libro quinti concilij, & in secundo libro circa septimam actionem mutatum quidem fuisse quintum decimum quaternionem, & adiectum esse quadrifolium non superscriptum ante decimum sextum quaternionem. Quocirca acclamatum est à concilio: Anathema libello, qui dicitur Mænæ ad Vigilium. Anathema libellis, qui dicuntur facti fuisse à Vigilio ad Iustinianum & Theodorum diuæ memoriæ. Anathema simul, qui falsauerunt acta sancti & vniuersalis quinti concilij.

Falsati codices per hæreticos.

Introduxerunt Græci sub nominibus Vigilij Papæ, similiter & Mænæ, hos libellos continentes vnam voluntatem, & vnam operationem in Christo, cum tamen nullos tales scripsisset Vigilius, nec Mænæ, & hac de causa acclamatum est à concilio, & anathematizati sunt libelli illi.

Sermo Athanasii de duabus voluntatibus in christo. Deinde productus & lectus est sermo Athanasii super verbis illis Domini: Nunc anima mea turbata est, de quo sanctum concilium dixit aperte: Nunc in sermone, qui lectus est, duas naturales voluntates in dispensatione incarnationis vnus de sancti Trinitate domini nostri Iesu Christi veri Dei laudabilis Athanasius declarauit, & præcepto iudicum, & sancti concilij actio quartadecima absoluta est.

Actio quintadecima.

Conueniente sancto concilio, & c. vt supra.

Adductus est ad concilium Polychronius religiosus *Sessio. 15.* presbyter & monachus, & interrogatus, quæ esset fides eius in dispensatione incarnationis domini nostri Iesu Christi, Polychronius monachus dixit: Ego expositione fidei meæ do in opere mortui, rogans pro eo filium Dei, vt sustententis sciet eum, si autem non resurrexerit, ecce concilium, & suscitare Imperator, quæ eis placuerint in me faciant. Sanctum concilium dixit: Expositionem fidei tuæ profer, nam ecce hæreticorum mortuum in concilio preparatus est. Ille ait: In hoc est fides mea & ita veritatis te mihi ostendit Deus, vt ponam eam super mortuum, & si simoniam non surrexerit, ecce vt prædixi. Et protulit in medio vnâ chartulam propria scriptam manu, & ab Antiocho religioso lectore & notario aperta & lecta est, habens his verbis ita.

Constantino à Deo coronato ac mansuetissimo magistro Principi, ego Polychronius tanquam præsens, saluto & adoro: & quia vidi multitudinem virorum, & candidatorum, & in medio virum, cuius virtutem narrare non valeo, dicentem mihi: Quia nouam fidem componis, festina, & dic Imperatori Constantino: Non facias nouam fidem, neque acquiescas. Et veniente me ab Heraclea Chrysopoli, & stante me in solario (hora erat quasi septima diei) vidi virum terribilem candidatum valde, & stetit coram me, dicens: Quia qui non confitetur vnam voluntatem, & Dei virilem operationem, non est Christianus. Ego autem dixi: Hoc & Constantinus sapientissimus Imperator præfinit vnam voluntatem, & Dei virilem operationem. Ille autem dixit: Multum bene & Deo placet. Sanctum concilium dixit, vt illa chartula ab eodem Polychronio iuxta propositionem suam poneretur super mortuum iam ad hoc præparatum in loco publico in præsentia concilij & populi ad satisfactionem Christo amabilis plebis, qualiter Deus veritatem demonstraret. Et congregato plurimo populo in atrio publici lauacri, quod dicitur Zeuxippus, idem Polychronius posuit super mortuum huiusmodi fidei suæ chartulam, perque plures horas persequens, & insurrexans ei, nihil horum, quæ ab eo stolide ac blasphemè promissa fuerant valens peragere, idem Polychronius dixit, nullatenus se posse mortuum

fufcitare. Populus qui ibidem aderat, exclamauit dicens: Nouo Simoni anathema, Polychronio seductori populi anathema. Sancto concilio iterum interroganti, si adhuc perseveraret in illa sua fide, Polychronius respondit: Sicut continet chartula quam obtuli & posui supra mortuum, ita credo vnam voluntatem & Dei virilem operationem, & alterum quid non dico. Et cum perseveraret in proprio errore, per sanctum concilium tanquam seductor populi & manifestus hæreticus, depositus est ab omni ordine & officio sacerdotali. Gloriosissimi principes, & sanctum conciliū dixerunt: Sufficiunt, quæ hodierna die acta sunt.

Actio sextadecima.

Sessio 16.

Conueniente sancto & vniuersali concilio, &c. vt supra.

Adductus est Constantinus presbyter ecclesiæ quæ est in Apamia secundæ Syriorum prouinciæ ad concilium, & examinatus est de sua fide, qui rogatus à concilio, dixit se non cognoscere nisi vnam voluntatem, & vnam operationem in Christo, sicut Macarius sentiebat. Cui post longam disputationem, sanctum concilium dixit: Ita sentis, & ita perseveras vsque ad finem in hac secta? Et Constantinus dixit. Etiam Domini, sic sentio, & sic credo & nõ est possibile aliter. Sancta synodus exclamauit: Hæc secta Manichæorū est. Hæc est fides Apollinarij, Anathema illi cum dogmatibus suis. Anathema Theodoro hæretico Pharanitano, Sergio hæretico anathema, Pyrrho hæretico anathema, Paulo hæretico anathema, Petro hæretico anathema, Macario hæretico anathema, Polychronio hæretico anathema, Aspergio Pergensi anathema. Omnibus, qui suffragantur hæreticis, anathema. Sic absoluta est actio sextadecima.

Actio decimasextima.

Sessio 17.

In hac actione profertur symbolum, quod dominicis diebus nunc publice in ecclesiis cantatur, à synodo Nicæna constitutum, vbi obiter cõdemnatur Arius, qui aiebat de verbo quod erat aliquando, quando non erat, & antequam nasceretur, non erat, & quia ex nihilo factus est, vel ex altera substantia, vel essentia, dicentes esse aut

vertibilem, aut mutabilem filium Dei, hos anathematizat catholica & apostolica synodus.

Ibidem longa oratione explicatur mysteriū Dominicæ incarnationis in vnitæte personæ, & vnius substantiæ duas incurrisse naturas & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes indiuisæ, inseparabiliter, inconfuse, secundum sanctorum patrum doctrinam in Christo copulatas, non contrarias, iuxta quod impij afferunt hæretici, sed voluntatem humanam nunquam reluctantem, sed subiectam diuinæ eius, atque omnipotenti voluntati iuxta sententiam sapientissimi Athanasij.

Idem recenset hæreticos, quos supra anathematizat, & recipit tomum sanctissimi Leonis Papæ ad sanctū Flauianum, quem & titulum rectæ fidei appellat sancta synodus.

Item epistolas synodicas, quæ scriptæ sunt à beato Cyrillo aduersus ipsum Nestorium & ad Orientales episcopos.

Item etiam approbat & recipit quinque vniuersalia concilia, & sanctos & probabiles patres definientes dominū Iesum Christum vnum de sancta Trinitate. Et subscripserunt omnes episcopi, & absolutus est conuentus decimus septimus.

Actio decimoctaua.

Præsidente piissimo & magno Imperatore, conueniente quoque sancto & vniuersali concilio, quod per Imperiale sanctionem congregatum est, &c. vt supra.

In hac actione præsentate Imperatore confirmauerunt acta in actionibus præcedentibus, & subscripserunt omnes episcopi præsentates, & vices gerentes absentium episcoporum. Deinde & Constantinus Imperator subscripsit. Post subscriptionem habetur explicatæ hæreses, quæ circa Christi humanitatem sunt exortæ. Quidam enim personas in Christo diuidunt. Alij contrà, naturas permiscunt & confundunt, &c. Nos autem altrinsecus positam voraginem diuisionisque, & confusionis declinantes, periculum tanquãter regale pergetes, duas in Christo naturas, & harum pari numero naturales operationes confitemur, & in vnam indiuiduam concurrentes substantiam, & quæ suæ sunt alterutrum, in commune proprietates conferentes.

Recipitur
epistola
Leonis
Papæ
ad
Flavianum.

Recipiuntur
epistolæ
synodica
Cyrilli
aduersus
Nestorium.

Sessio 18.

Superfluas autem vocum nouitates, & earum inuenciores procul ab ecclesiasticis sepius abiciamus, & anathemati merito subiiciamus, id est Theodorum Pharanitanum, Sergium, & Paulum, Pyrrhum simul, & Petrum, Cyrum, & Honorium, deponetes Macarium, qui fuerat Antiochen- sis episcopus, & Stephanum eius discipulum. Similiter & Polychronium infantilis intelligentiæ delirum senem, qui mortuos suscitare pollicitus, dum non suscitaret, de- risus est, & omnes qui constituerunt, vel constituunt, con- stituere, vel præsumperint vnam voluntatem, & vnam operationem in dispensatione humanitatis Christi.

Ad hæc accessit edictum Constantini Imperatoris non minus Christiana eruditione, quam pietate refertum. Da- tum est autem ad populum Occidentalem ad corrobora- randa, & firmanda omnia, quæ à præsentī synodo definita sunt. Amplectitur autem & suscipit piissimus Imperator quinque vniuersales synodos, & hanc sextam cum eis, sub hac forma verborum.

Quinque vniuersalia, & à Deo consta concilia, sicut quandam hæreditatem cælestem in cordis conclauī repo- nentes, tanquam intellectuales margaritas, ab eis thesau- rizamus dogmata, & quos anathematizarunt, & quæ re- futarunt anathematizamus atque refutamus, quosque sus- ceperunt, suscipimus patresque nostros scribimus. Anathe- matizamus omnem hæresim, quæ à Simone vsque nunc in Dei ecclesiā introducta est, ad sciendā pacem & vni- tatem credentium. Super hæc omnia anathematizamus Theodorum, Sergium, Cyprum, Petrum, &c. quos supra pluries recensuimus.

Vltimo est epistola Leonis Papæ ad Constantinum Au- gustum, habens sic.

Regi regum in cuius potestate sunt regna mundi, ma- gnas gratias agim⁹, quod sancta vniuersalis & magna sex- ta synodus, quam nutu Dei vestra clementia, & sedule cō- uocauit, & cui pro Dei ministerio præfuit, Apostolicam in omnibus regulam, & probabiliū patrum secuta fue- rit. Et quia definitionem rectæ fidei plenissime prædica- nerit, quam & Apostolica sedes beati Petri Apostoli (cuius licet impares ministerio fungimur) veneratione suscipit, idcirco & nos, & per nostrum officium hæc venerag-

da sedes Apostolica cōcorditer, ac vnanimiter his, quæ de- finita sunt ab ea, consentit, & beati Petri autoritate cō- firmat, sicut supra soldatam petrā, qui Christus est, ab ipso Domino adeptus firmitatem. Propterea sicut suscepimus atque firmiter predicamus sancta quinque vniuersalia cō- cilia, Nicænum, Constantinopolitanum, Ephesinum pri- mum, Chalcedonense, & Constantinopolitanum, & quæ omnis Christi ecclesia approbat & sequitur: ita & quod nuper in regia vrbe pio vestræ serenitatis adnissu celebra- tum est sanctum sextum concilium, vt eorum pedissequi interpretes, pari veneratione atque censura suscipimus, & hoc cum eis digne connumerari, tanquam vna & æquali Dei gratia congregatū, decernimus: & qui in eo fideliter conuenerunt Christi ecclesiæ sacerdotes, inter sanctos ecclesiæ partes atque doctores ascribendos æque cense- mus. Nam & istis sicut & illis, idem Dei spiritus salutem animarum operatus est: & huius immarcescibilis fructus imperiali pietati vestræ à domino reputabitur, cui⁹ & per secula prædicando labore perfectum est.

Deinde anathematizat omnes hæreses & earum au- thores quos supra nominauimus.
CANONES SEXTAE SYNODI IN
Trullo celebratæ ex Græcis exemplaribus desumpti, in-
terprete Gentiano Herueto Aurelianen.

*In nomine Conciliorum excuso Colonia feruntur nouem
Canones adscripti sextæ synodo, cum tamen sciamus sextā syno-
dum, quando primò sub Constantino congregata est, nullos edi-
disse Canones: sed post, sub Iustiniano cōuenientes 227. patres
in Trullo regie palatij Constantinopoli Canones ediderunt se-
quentes 102. Hoc ita tradunt patres, qui ad septimam synodum
conuenerunt in Nicæa sub Constantino filio Leonis, & Irene ei⁹
matre in actione quinta, & explicatius in actione sexta, Tomo 1.
in vitroque loco citant Canonem octuagesimum secundum. Ho-
rum etiam Canonum meminit Nicolaus primus in epistola ad
Michaellem Imperatorem. Item & Anastasius Abbas aposto-
lica sedis Bibliothecarius in præfatione octauæ synodi, dicens, Cū
sexta synodus nullam protulerit, præter fidem, regulam, sed quas
eius assenerant regulas, longe post sextā synodum ab ipsis cōstat
esse penes se priuatimque depromptas, &c.*

Item patres qui ex Oriente & Occidente conuenerunt ad

synodum Florentinam, in sessione quinta citant hos 102. Canones sextæ synodi in Trullo.

Item Gratianus in Decreto citat aliquot Canones istorum (vt in proprijs locis indicabimus) & ascribit illos sextæ synodo. Propter hæc & alia visum est nouem Canones prædictos, vt notios & adulteros reicere, & istos 102. ex Græco Nomocanone vetustissimo nondum excuso.

Præmittitur loco præfationis allocutoria oratio Patrum, qui in Trullo conuenerunt ad Imperatorem Iustinianum qua ostenditur quod cum duæ vniuersales synodi, quinta scilicet quæ fuit regnante Magno Iustiniano, & sexta quæ fuit regnante Constantino Pogonato, non fecerint Canones ad ecclesiarum constitutionem, sicut reliquæ quatuor sanctæ vniuersales synodi fecerunt, hæc facta est ad supplementum duarum. Propterea enim nec sexta proprie numeratur, sed πρὸς ἑξῆς, id est, Quin sextæ. Nam quod quintæ & sextæ synodo deerat, repleuit. Est autem etiam vniuersalis.

Canon primus.

In primo Canone proponitur fides tenēda, vt per Apostolos & sacra concilia tradita est: & explicatur ratio sex synodorum vniuersalium, sicut in multis alijs cōcilijs explicata est. Sub anathemate etiam decernitur tenenda vniuersa, quæ in eis sunt à patribus definita.

Canon 2. Vt tam synodorum generalium, quarundamque prouincialium, Apostolorum, & aliorum Patrum Canones stabiles maneant, definitur.

Hoc quoque huic sanctæ synodo pulcherrime & honestissime placuit, vt ab hoc nūc tēpore deinceps ad animarum medelā, & perturbationum curationē firmi, stabilisq; maneant, qui à sanctis patribus, qui non præcesserunt, suscepti ac confirmati sunt, atque à Deo nobis etiam traditi sunt, sanctorum Apostolorū nomine 85. Canones. Quoniam autem in his nobis Canonibus præceptum est vt eorundem sanctorum Apostolorum per Clementem constitutiones suscipereamus, quibus iam olim ab iis qui à fide aliena sentiunt, adulterina quædam & à pietate aliena introducta sunt, quæ diuinorum nobis decretorum elegantem & venustam speciem obscurarūt. Has constitutiones ad Christianissimi gregis ædificationem ac securitatem vitiliter reieciimus, hæreticæ falsitatis foetus nequam im-

miscentes, & germane ac integre Apostolorum doctrinæ inferētes. Obfirmamus etiā reliquos omnes canones, qui à sanctis & beatis nostris patribus expositi sunt, id est à trecentis decem & octo diuis patribus, qui Nicææ conuenerunt: ab iisq; qui Ancyræ: etiam ab iis qui Neocæsareæ, similiter & qui Gangris. Præterea & ab iis qui Antiochia Syriæ: ab iis etiam qui Laodicea Phrygiæ. Præterea autē & à 150. patribus, qui in hac Dei cultrice & regia ciuitate conuenerunt: & ducentis qui in Ephesiorum Metropoli prius coacti sunt, & 630. sanctis patribus qui Chalcedone, similiter & ab iis qui Sardicæ, & qui Carthagine, & qui rursus in hac regia vrbe conuenerunt sub Nectario, qui regiæ huic ciuitati præsidebat, & Theophilo, qui fuit Alexandriæ archiepiscopus. Quinetiam canones Dionysij archiepiscopi Alexandrinorum Megalopolis. Et Petri Alexandriæ archiepiscopi & martyris Gregorij Neocæsareæ episcopi, qui θαυματουργός, id est mirabiliū operū effector dictus est, Athanasij Alexandrini archiepiscopi, Basilij archiepiscopi Cæsareæ Cappadociæ, Gregorij episcopi Nyssæ, Gregorij Theologi, Amphilocho Iconij, Timothei archiepiscopi Alexandrini, Cyrilli eiusdē Alexandriæ archiepiscopi. Et Gennadij patriarchæ huius regiæ ciuitatis. Præterea verò & à Cypriano Aphrorum regionis archiepiscopo & martyre, & synodo, quæ sub ipso fuit emissum canonem, qui in prædictorum præsulum locis, & solū secundum traditā eis consuetudinem seruatus est. Et nulli licere prius declaratos canones adulterare, vel abolerē, vel alios præter pri⁹ hic propositos canones admittere, à quibusdam falsa adiecta inscriptione compositos, qui veritatem cauponari nati sunt. Siquis autē quod prædictorū canonum aliquē innouare vel subuertere conetur, conuictus fuerit, reus erit secundum eum canonem, vt ipse pronunciat canon, pœnam laens, & per ipsum, in eo in quo offendit, medelam suscipiens.

Can. 3. Qualiter puniendi clerici, qui præter canonicas sanctiones vxores duxerint.

Rex noster allocutus est, vt ministros ecclesiæ puros, & eo ministerio dignos exhiberet synodus. At cum hi qui sunt Romane ecclesiæ canonis summū ius seruare proposuerint, huius autem ciuitatis sedes benignitatē, nos verò

Quo hic ca non Cypriani recipitur explicat 95. ca. infra & 19. Nicæ. syno.

Summa Constantinop.

vnium è duobus componentes (vt nec ex lenitate dissolutionem, nec ex rigore austeritate) sancimus, vt qui ad secundas transferunt nuptias, nec à peccato cui mancipati sunt, respicere voluerint, depositioni canonice subiace-
 re. Qui verò ad hanc secundarum nuptiarum affectione transferunt quidem, sed ante nostram cognitionem procul peregrinam spuriamque coniunctionem abiecerunt, vel quorum vxores secundæ obiere, vel ipsi ad conuersionem prouidentes, in animum sobrietatem reuocarunt, & subito eorum omnium que prius contra leges erāt, obli-
 ti sunt, siue presbyteri, siue diaconi sint, visum est eos cessare debere ab omni sacro munere & actione, in certum tempus damnatos, dummodo honores quidē suæ sedis & statum retineant contenti primo accubitu: lachrymis à domino efflagitantes, vt sibi remittat illud ignorantia peccatum: ineptum enim est vt aliis bene precetur, qui necesse habet curare sua vulnera. Cæterum qui vni quidē coniuncti sunt vxori, sed que vidua esset cum ascita fuit, simili-
 ter & qui postquam fuere electi nuptiis illegitimis adhæserunt, hoc est presbyteri, diaconi, & hypodiaconi, ad bre-
 ue aliquod tempus damnati, semotique à sacra administratione, rursus ad eosdem restituuntur gradus, dummodo ad maiorem non procedant gradum, latenter illegitimo contubernio soluto. Et hæc quidem solum in sacerdotibus disposuimus, definientes ab hoc tempore, & restitu-
 entes canonem illum, qui prohibet, vt qui ad secundas nuptias transferunt post baptismum, vel pellicem habuerint, nō possit episcopus aut presbyter creari, vel diaconus, aut omnino ordinis sacri. Similiter & qui viduam assumpserit, vel repudiatam, vel amitam, vel ancillam, vel meretricem, esse non potest episcopus, vel presbyter, vel diaconus, vel omnino ordinis sacri.

Ca. apost. 17. & 18. D. 33. Si quis post. D. 34. Si quis viduā.

Ex 25. ca. apostolorū, qui qualēū que mulierem supra ait clericus, deponitur. 27. q. 1. Si quis.

Canon 4. Clericus vitians monacham deponatur.

Siquis episcopus, vel presbyter, vel diaconus, vel subdiaconus, vel lector, vel cantor, vel ostiarius cū muliere deo dicata cœierit, deponatur, vt qui Christi sponsam violauit clericus, uerit. Si autem laicus, segregetur.
 In quinto canone statuitur, nequis ex clero habeat fecum mulierem extraneam. Canon repetitus in multis cōciliis.

Canon 6. Soli cantores & lectores possunt vxorem ducere.

Quoniam in Apostolicis canonibus dictum est, eorum qui nō ducta vxore in clerum promouentur, solos lectores & cantores vxorem posse ducere. Et nos hoc seruantes decernimus, vt deinceps nulli penitus hypodiacono, vel diacono, vel presbytero post sui ordinationem coniugium contrahere liceat. Si autem hoc facere ausus fuerit, deponatur. Siquis autem eorum qui in clerum accedunt, velit lege matrimonij mulieri coniungi antequam hypodiaconus, vel diaconus, vel presbyter ordinetur, hoc faciat.

Canon 7. Diaconi non sedeant loco honorationi, quā presbyteri.

Quoniam in nonnullis ecclesiis diaconos officia ecclesiastica habere cognouimus, & ex hoc nonnullos eorum arrogantia & licentia fretos ante presbyteros sedere, statuimus vt diaconus etiam si in dignitate, id est in quouis fit officio ecclesiastico, ante presbyterum nō sedeat, præterquam si proprii Patriarchæ, vel Metropolitanici vicem gerens, adsit in alia ciuitate super aliquo capite. Tunc enim vt locum illius implens honorabitur. Siquis autem tyrānica adductus audacia tale quid efficere ausus fuerit, is ex proprio gradu deiectus, fit omnium vltimus eius ordinis, in cuius est catalogo in sua ecclesia.

Hic canon erat reuouandus, quoniam videmus diaconos in dignitate constitutos ante presbyteros sedere. Puto exemplum ab ecclesia Romana sumentes in qua ante episcopos etiā sedent diaconi Cardinales.

In canone octauo statuit vt quotānis synodi prouinciales fiant, estque cap. 5. Nic. & Chalcedo. 19. Addit tamen vt saltem semel in anno fiat synodus.

Canon 9.

Nulli liceat clerico cauponariam habere tabernam. Ca. apost. non Apostolicus in cauponam ingredi clericum non per-

Hic habere pro eo quod est exercere, accipe.

Canon 10. Clerici vsuras non accipiant.

Episcopus, presbyter, aut diaconus, qui vsuras vel centesimas accipit, vel cesset, vel deponatur.

Ca. apost. 54. & 44. d.c. Nulli. Auctor. Ca. Nic. cō. ci. 18. apost. 44.

Canon 11. Nulli fidelium licet Iudeorum azyma comedere.

28. q. 1. Nul-
lus.

Nemo eorum qui in sacro ordine censentur, aut laicus, Iudeorum azyma comedat, vel villam cum eis familiaritate ineat, vel in morbis accersat, vel medicinas ab eis suscipiat, vel vna cum eis in balneis laetur. Siquis contra fecerit, si sit clericus, deponatur: si laicus, excommunicetur.

Nemo putet quod hic patres prohibuerint azyrum panem comedere, sed per azymam Iudaica festa celebrare.

Canon 12. Post ordinationem suam, episcopi a propriis vxoribus secedant.

Iubet omnino antistites, postquam sunt ordinati, a propriis vxoribus secedere. Ne autem contra quintum apostolicum canonem facere videantur, qui episcopis cum vxoribus suis habitare permittit, inferunt quod non diuinitus apostolis aduersantes hac decernunt, sed statum ecclesiasticum in pulchriorem ordinem prouehi volentes, quonia apostoli, cum fides inciperet, ad fidelium imbecillitatem se magis demittebant, cum autem euangelij predicatio sit magis ampliata, oportet & pontifices ad perfectam continentiam vitam suam dirigere: ne status ecclesiasticus vilo probro afficiatur.

Canon 13. Subdiaconi, & supra vicis sue tempore ab vxoribus separentur.

D. 31. Quo-
nam in
Is mos ser-
uatus est in
Oriente, vt
ex coniugio
licite assu-
matur ad
clerum.

Hoc canone patres decernunt. Primo eos qui vt ordinantur hypodiaconi, diaconi, aut presbyteri digni sunt, a prioribus suis legitimis vxoribus non separari. Adiciunt autem eos non cum suis coniugibus coniunctione indifferminatim habituros, sed ab eis abstenturos vicis sue tempore, eo scilicet tempore quo sacrificant, sicut definit Carthaginen. synodus secunda can. 2.

Secundo decernit deponendos eos qui audeant post ordinationem, diaconos & sacerdotes cum prioribus suis legitimis vxoribus consuetudine priuare: & ipsos qui ordinantur, suas vxores pietatis pretextu expellentes excommunicandos statuit.

Tertio dicunt patres se id facere cognoscentes Romanę ecclesię pro canone traditum esse, vt diaconi vel presbyteri in sua ordinatione profiteantur se non amplius suis

vxoribus coniungendos.

Canon 12. Prohibuit episcopus cum propriis vxoribus post ordinationem habitare, hic autem canon de diaconis & sacerdotibus subdit fingit, veluti corrigens quod ea de re fit in ecclesia Romana, sed tu Lector intellige, si iusto prohibentur in Oriente sacris initiati, cum propriis vxoribus manere vicis sue tempore, vbi sacerdotes & reliqui non presunt vicis hebdomadibus, sed perpetuo sacrificant, vt fit in Occidente, none aqua erit ea constitutio? De hac constitutione latius Innoc. in epistola 3. ad Exuperium Thollo. episcopi can. 1. habes supra.

Ab hac constitutione excipit sacerdotes qui sunt in ecclesiis Barbaricis, ca. 30. huius sextę synodi.

Canon 14. & 15. prohibet, ne diaconus ante 25. annum creetur, nec hypodiaconus ante 20. nec presbyter ante 30. nec diaconissa ante 40.

Canon 16. De quibus diaconibus loquatur liber Act. Apostolorum.

Quoniam Actorum liber septem diacones ab Apostolis conitutos esse tradit, & Neocesarien. synodus, in canonibus suis sic aperte disseruit, quod septem debent esse diaconi, &c. Nos cum dicto Apostolico mente patrum adaptassemus, inuenimus eos esse locutos non de viris qui ministrant ministerio, sed de ministerio quod in usu mensarum adhibeatur, cum liber Actorum sic habeat: Cum discipulorum multitudo, &c. Quod & accepimus a Ioanne Chrysofomo sic hec verba interpretante in comment. super Acta Apostolorum c. 6.

Canon 17. Sine demissoriis episcopi clerici a propriis ecclesiis non recedant.

Statuimus vt nullus omnino clericus possit sine proprii episcopi scriptura dimissoria in alienę ecclesię catalogo referri. Qui secus fecerit, deponatur.

Canon 18. Cessante causa recessus, clericus ad propriam redeat ecclesiam.

Clericus qui propter Barbaricam incursionem, vel aliquo alio modo reliquit suam ecclesiam, cessante hac circumstantia propter quam secessit, redeat statim ad ecclesiam.

Canon 19. Episcopi diebus omnibus, precipue Dominicis docere populum debent.

Quod oportet eos qui presunt ecclesiis in omnibus officio datu

Ca. 14.
Neocasa.
synod. cor-
vigitur per
presentem
canonem.

Excipe Co-
stantinopo.
& Cartha-
ginen. eccle-
siam.

Docere po-
pulum solum
episcopis ex

*De scriptura
ra suborta
controversia
per patrum
interpretationē
deluenda.*

quidem diebus, sed præcipue Dominicis omnem clerum & populum docere pietatis ac rectæ religionis eloquia, ex diuina scriptura colligentes intelligentias & iudicia veritatis, & non transgredientes iam positos terminos, vel diuinorum patrum traditionem. Sed & si ad scripturam peritens controuersia aliqua excitata fuerit, ne eam aliter interpretentur, quàm quomodo ecclesiæ luminaria & doctores suis scriptis exposuerunt: & maiorem ex iis laudem assequantur, quàm si quæ à se dicuntur componant: ne dum quandoque ad id hæsitant, ab eo quod conuenit excidant. Per prædictorum enim patrum doctrinam populi ad eorum quæ sunt bona & expetenda, & inutilia ac reicienda cognitionem venientes, vitâ in melius componunt, nec ignorantia vitij conuincuntur, sed doctrinæ mentem adhibentes, seipos ad id ne mali quid eis accidat, excitant, & imminentium suppliciorum metu sibi salutem procurant.

Can. 20. Ne in alia ciuitate episcopus doceat.

Non licet episcopo in aliena ciuitate publice docere. Si hoc facere deprehensus fuerit, cesset ab episcopatu, presbyteri autem munere fungatur.

Canon 21.

Clerici propter canonicum crimen depositi, si respiciant, recipiantur ab ecclesia.

Canon 22.

Ob pecuniâ promotos, siue episcopos, siue clericos deponi iubemus.

Can. 23. Pro eucharistia administratione nihil exigendum est.

1. q. 1. Nullus episcopus aut.

Nullus episcopus siue presbyter, siue diaconus purissimam præbens communionem, ab eo qui communicat eius participationis gratia, obolos vel quauis aliam speciem exigat. Non est enim venalis gratia, nec pecuniis spiritus sanctificatione impartitur: sed ea iis qui digni sunt absque ulla fraude est communicanda. Qui secus fecerit, deponatur.

Canon 24. est 25. canon concilij Laodicensis, & 11. ca. concilij Carthaginensis tertij, ne clerici aut monachi intersint ludis theatricis. Canon 25. est can. 17. synodi Chalcedonenfis.

Can.

Canon 26. Ignorantia non impedit, quin ab illicitis nuptiis presbyter abstinere teneatur.

Presbyter qui per ignorantiam illicitis nuptiis est implicatus, sit quidem cathedræ particeps: à reliquis autem operationibus abstineat. Ei enim qui talis est, satis est, si venia detur. Nec ergo publice nec priuatim benedicat, nec Christi corpus aliis distribuatur, nec aliquod aliud ministerium obeat: sed prima sede contentus, domino desceat, ut illi ex ignorantia peccatum condonetur. Manifestum est quod nefarium coniugium dissoluetur.

Canon 27.

Clericus vestem sibi conuenientem induat tam in vrbe quàm in via.

Can. 28. Vna non distribuatur simul cum eucharistia.

Quoniam in diuersis ecclesiis intelleximus vnam ad altare allatam ministris cum incruento illo oblationis sacrificio coniunctam, ex quadam quæ inualuit consuetudine, vtraque simul populo distribuere: decernimus ut nullus sacerdos hoc amplius faciat, sed ad viuificationem & peccatorum remissionem solam oblationem populo impertiat. Sacerdotes vero has vias allatas priuatim benedictes, non secus ac primitias quasdam distribuant penitentibus ad laudem datoris fructuam, per quas nostra corpora diuina dispositione augetur & nutriuntur. Siquis secus fecerit, deponatur.

Can. 29. Nec feria 5. in cœna Domini soluatur ieiunium, nec non ieiuni communicent.

Hoc canone abrogatur synodi Carthaginensis tertie decretum, ut quinta feria in qua cœna Domini peragitur, si deles cœnati communicent. Et renouatur can. 50. synodi Laodicensis. Ne ea die soluatur ieiunium.

Can. 30. Sacerdotes Barbarici cum ordinantur, vxores relinquere possunt.

Dispensat hic canon cum sacerdotibus qui sunt in Barbaricis ecclesiis, ut mutua consuetudine suarum vxorū abstinere. Sic tamen ut cum illis non amplius cohabitare contingat. Hoc autem indulgetur propter externos ac non factis firmos, sed agrestes mores.

Canon 31. Sine episcopi licentia clerici intra domos non baptizent.

D

D. 28. Presbyterum.

De cœse. 2. Didimus.

29. ca. Carthaginensis.

De consec.
d. i. cleri-
cos.
Infrà ca. 19

Clericos qui in oratoris quæ sunt intra domos mini-
strant, vel baptizant, hoc illius loci episcopi sententia fa-
cere decernimus. Qui hoc sic non seruauerit, deponatur.

Can. 32. *Vi. in sacrificio uinum aqua mistum offeratur.*

Armenij
male intelle-
xerunt ver-
ba Chryso.

Quoniam nouimus in Armeniorum regione uinum tan-
tum in sacra mensa offerri, aquam illi non miscentes qui
ingruentum sacrificium peragunt, prætexentes ecclesie
doctorem Ioannem Chryso. in interpretatione Matthæi
hoc asserentem. Ut iam nunc ab ignorantia liberentur, il-
lius patris mentem orthodoxe aperimus. Cum enim an-
tiquam Hydroparastarum hæresim qui pro uino sola a-
qua in sacrificio vsi sunt, subuerteret, illa oratione com-
posuit, in qua aqua in sacrificio missæ adiunctionem amo-
uere illi existimant, cū tamen nõ doceat sanctus per solū
uinum oblationem fieri, quandoquidem & suæ ecclesie
ubi est illi pastoralis administratio tradita, aquam uino
miscendam tradidit, quando ingruentū peragi sacrificium
oportet, ex pretioso & honorando nostri redemptoris san-
guine & aqua contemperationem attendēs, quæ in totius
mundi uiuificationem effusa est & peccatorū redemptio-
nem. Et in omni etiā ecclesia ubi spiritalia luminaria re-
fulserunt, hic ordo diuinitus traditus seruatur. Nam & Ia-
cobus Domini nostri Iesu Christi secundum carnem frater,
& Basilius Cæsariensis archiepiscopus, cuius gloria om-
nem terrarū orbem peruasit, mystico nobis inscripto tradi-
to sacrificio, ita peragendum in sacro ministerio ex aqua
& uino sacrū poculum ediderunt. Et qui Carthagine con-
uenerunt sancti patres ita aperte tradiderunt. Siquis ergo
episcopus uel presbyter non secundum traditum ab
Apostolis ordinē, facit, deponatur, ut imperfecte ac sim-
pliciter mysterium enuncians, & quæ tradita sunt inno-
uans.

De cōse. d.
i. Iacobus.

Author.

Annota quod à præsentis canone due hæreses subuertuntur
Hydroparastarum & Armeniorum. Isti in solo uino, illi in so-
lo aqua sacrificium peragebant. Secundo apparet ex præsentis ca-
none ritum sacri mysterij à Iacobo fratre Domini, qui fuit pri-
mus Hierosolymorum episcopus, fuisse traditum, quæ quidem tradi-
tio apud nos non inuenitur nec recognoscitur, ut quæ exoleue-
rit. Tertio apparet à S. Basilio, & S. Ioanne Chryso. traditum
nobis mysterij ritus, quos nunc obseruant Græci.

Can. 33. *Non attendatur genus, sed mores, ad
manus impositionem.*

Quoniam cognouimus in Armeniorum regione eos so-
los ad clerū admitti, qui sunt ex genere sacerdotali: imò
& nonnullos eorum non attonfos cantores, & diuinæ le-
gis lectores constitui. Decernimus ut deinceps non liceat
ad eius cui manus imponitur, genus respicere, sed exami-
nantes an digni sint, expositis in sacris canonibus decre-
tis, eos in cleri catalogum referri, & ecclesiasticè pro-
moueri, siue sint ex maioribus suis sacerdotibus, siue non.
Item ut nulli eorū liceat populo in suggestis diuinas scri-
pturas explicare, nisi is sacerdotali tonsura vsus fuerit, &
benedictionem à suo pastore canonice susceperit. Siquis
secus fecerit, deponatur.

Can. 34. est can. 18. synodi Chalcedonen.
de coniuurationibus.

Canon 35. *Spolia episcopi defuncti indiminuta
futuro seruentur.*

Nulli omnium Metropolitanarum liceat mortuo episco-
po, qui eius throno subest, res eius vel ipsius ecclesie sibi
uendicare, sed sint sub custodia cleri ecclesie, cui defun-
ctus præfuit, usque ad alterius episcopi promotionem: præ-
terquam si in eadem ecclesia non relictū sint cleri, tunc e-
nim Metropolitanus ea non diminuta seruabit, ordinando
episcopo omnia reddens.

Can. 22.
Chalced. 4.
post. c. 40.

Can. 36. *Sedes Constantinopolitana æquatur Ro-
manæ, dummodo sit secunda.*

Renouantes quæ à sanctis patribus 150. qui in hac regia
urbis conuenerunt, & à 630. qui Chalcedone conuenerūt,
constituta sunt, decernimus ut thronus Constantinop. æ-
qualia priuilegia cum antiquæ Romæ throno obtineat, &
in ecclesiasticis negotiis ut illa emineat, secundus post il-
lam existens. Post quem Alexandrinorum Metropolis nu-
meratur thronus. Deinde Antiochiæ, & post eum Hiero-
solymitanæ ciuitatis.

D. 22. Re-
nouantes. &
in c. 5. Con-
stan. concil.
Can. 2 8.
Chalce. sy-
uo. iuxta e-
ditiouē græ-
cam, quoniā
deest hic ca-
nis exēpla-
ribus.

Can. 37. *Episcopi si episcopali urbe priuentur, sua
tamen priuilegia non amittunt.*

Episcopo qui propter Barbaricam incurfionem, ad suā
ecclesiam venire nõ potuit, suus honor deferatur, ut in ca-
none 18. Antioche. synodi decretum est.

Summa Constantinop.

Can. 38. Noua ciuitas nouam habeat dignitatem episcopalem vel metropolitanam.

Chalcedo. synodi c. 12. Canonē qui à patribus factus est, nos quoque obseruamus. Qui sic edicit: Siqua ciuitas à regia potestate innouata est, vel innouabitur, ciuilem ac publicam formam, ecclesiasticarum quoque rerum ordo consequatur.

Canon 19.

Hic can. confirmat canonem octauum Ephesi. synodi, quo concessum est Cypri ecclesiam esse principalē & primam. Et prohibitum est Antiochenum episcopum facere in ea ordinationes.

Can. 40. De etate ingredientium monasteria.

Magnus Basilius in 18. suo canone eas quæ post sedecim annos se virginitatē suscipere profitentur, admittit, vt quæ bonum à malo possint secernere. Præsens autem canon eū qui decem annos natus est, si monachus esse elegerit, non reiiicit. Sed eum ad vitam monasticam non aliter recipiendum decernit, quàm si ab episcopo probatus examinatusque fuerit, vt sua prudentia admittatur, vel repellatur, vel prorogetur tempus. Adicit autem se hoc statuere, quoniam ecclesia Dei gratia ad anteriora procedat, & ad diuinorum mandatorum obseruationem firmior & validior euadat.

Canon 41. Quomodo probandi qui profitentur monachatum.

Eos qui in urbibus vel villis volunt secedere, ac sibi separatim attendere, prius quidem in monasterium ingredi oportet, & anachoritiam (hoc est) ab aliis separatā ac semotam viuēdi rationem exercere, & spatio triennij ei qui in mansione præest in Deitimore parere, & obedientiam in omnibus (vt æquum est) implere. Et ita huius vitæ eligendæ institutum profitentes, & quod eam ex toto corde sua spōte amplectuntur, ab eius loci præfule examinati approbentur. Deinde sic alio anno extra clausuram fortiter se gerere debent, vt scopus eorū magis manifestetur: tūc enim plenè ac perfectè significabunt, quod non inanè gloriam captates, sed propter ipsum pulchrum & honestum hoc silentium prosequantur. Post tati autem temporis complementum, si in eodem eligendæ vitæ instituto permanent, includi ipsos, & eis non amplius licere, quando ve-

luerint, ex tali mansione egredi: præterquam si propter communem vtilitatem vel aliam necessitatem ad mortē urgentem ad id trahantur, & ita cum benedictione eius loci episcopi. Qui autē exceptis his casibus exierint, primo quidē, vel inuitos ipsos dicta clausura coerceri: Dein de ieiunijs & alijs afflictionibus ipsos curare, sciētes quoniam nemo qui manum suam aratro immisit, & retro cōuersus est, aptus est regno cælorum.

Canon 42. eremite habitum cæterorum monachorum sumant.

De eremitis qui quidem nigris vestibus induti & capite comati vrbes obeūt, & cum viris ac mulieribus versantur, & propriæ professioni faciunt iniuriā, statuimus tonsis comis reliquorum monachorum amictū suscipere, eos in monasterio constitui. Quod si hoc non elegerint, eos omnino ex urbibus expelli, & solitudines quæ eremi dicuntur habitare, ex quibus sibi etiam denominationes cōtrahere.

Canon 43. Propter nullum crimen arcendus aliquis à monachatu.

Liceat omni Christiano vitam therapeuticam eligere, & rerum ad vitam pertinentium deposita tempestate monasteriorum ingredi, atque instar monachi tōderi, in quocunque crimine deprehensus fuerit. Saluator enim noster Deus inquit, Eum qui ad me venit, nō eiiciam foras. Nam sicut columna id quod in ea describitur, exprimit: ita & monachica professio, monachi pœnitentiam describit. Ei ergo qui ad illud germanè ac syncerè accedit, acquiescimus ac fauemus, nec vlli ei mores impedimentum afferrent, quominus proprium votum adimpleat.

Novitiana heresis est, venientes ad pœnitentiā nō suscipere

Vt est verisimile prohibebantur quidam, qui tonderi volebant, vel propter suam vitæ turpitudinem sordescere, vel propter aliquod delictum. Præsens canon dicit, quod nullum peccatum prohibet Christianam vitam exercitaticam eligere, & per pœnitentiam Deum placare, cum nullum sit peccatum quod Dei clementiam superet. Aliæ tamen sunt causæ, quæ tonderi prohibeant.

Author.

Can. 44. Monachus fornicator iure communi punitur.

Monachus fornicator vel qui ad matrimonij communionem vitæque societatem vxorem duxerit, fornicato-

rum poenis subiiciatur.

Canon 45. Futuræ monastriæ non induantur sumptuosus vestibus eo die quo ingressura sunt monasterium.

Quoniam intelleximus in nonnullis mulierum monasteriis mulieres, quæ sacro illo amictu dignæ habentur, prius sericis, & omnis generis vestibus, præterea autem & mundis auro & gemmis varietatis, ab iis qui illas ducunt exornari, & sic ad altare accedentes exui tanto materiæ apparatus: & statim in illis fieri habitus benedictionem, illas que nigro amictu indui: statuimus ne hoc deinceps fiat. Neque enim fas est, ut quæ iam propria voluntate omnem vitæ iocunditatē deposuit, & eam quæ est secundum Deū vitæ agēde rationem complexa est, & ita monasterium accessit, per eum qui interit ac fluit mundum, & quorū iam oblita erat memoriam reuocet, & ex eo anceps recedatur, & eius anima perturbetur instar exūdantium fluctuū, hucque & illuc versantium, adeo ut aliquam nonnunquā lachrymam emittens cordis per corpus, compunctionem ostendat: sed & si exigua aliqua lachryma exilierit, non tam propter affectionem quam habet propter exercitatorium certamen, quàm propterea quod mūdum relinquat, & ea à videntibus profluxisse putetur.

Can. 46. Monastria non exeant à monasterio nisi sub certa forma.

Quæ vitam exercitatoriā eligunt, & in monasteriis sunt constitutæ, ne omnino progrediantur. Siqua autem inexorabilis necessitas ad hoc trahit, cum benedictione eius quæ præest hoc agant. Tuncque non sole per se, sed cū ali quibus vetulis, & quæ in monasterio primæ sunt, cum mādato eius quæ præfecta est. Eis autem omnino extrā cubare non licet. Hoc idem & de viris, qui monasticam vitam persequuntur statuimus.

Can. 47. Vir in monasterio mulierū non dormiat, nec ediuerso.

Nec mulier in virorum monasterio, neque vir in mulierum dormiat. Extra offendiculum enim & scandalum fideles esse debent. Qui secus fecerit, segregetur.

Can. 48. Vxor episcopi reponatur in monasterium.

Vxor eius qui ad episcopalem dignitatem promotus est, communi sui viri consensu prius separata, postquam

Lege ca. 12. supra.

in episcopum ordinatus est ac consecratus, monasterium ingrediatur procul ab episcopi habitatione extructum, & episcopi prouidentia fruatur. Sin autem digna visa fuerit, etiam ad diaconatus dignitatem prouehetur.

Canon 49. est canon 24. synodi Chalcedonen.

Canon 50. Aleæ clericis interdicitur.

Nullum omnino siue clericum, siue laicum ab hoc deinceps tēpore alea ludere. Qui secus fecerit, excōicetur.

Canon 51. Ne mimi aut venationes spectentur.

Omnino prohibet hæc sancta & vniuersalis synodus eos qui dicuntur minos, & eorum spectacula, deinde venationum quoque spectationes, easque quæ sunt in scenasaltationes perfici. Qui secus fecerit, si sit clericus, deponatur: si laicus, segregetur.

Canon 52. Vt sabbato & Dominica in quadragesima consecratio tantum fiat.

In omnibus sanctæ quadragesimæ ieiunij diebus, præterquam sabbato & dominica, & Annunciationis die, fiat sacrum præsanctificatorum sacrificium.

Sacrificium præsanctificatorum, est oblatio sacrificij iam peracti & perfecti. Ieiuniorum autem dies, luctus & compunctionis in expiationem peccatorum, & quia Deo sacrificium offerre est festum diem agere, statuerunt patres non fieri nouam consecrationem tota quadragesima, nisi sabbato & Dominica, &c. In his enim factum agere non lugere, nec ieiunare iussi sumus. Quod nunc obseruatur apud Latinos in die Parasceus. Hæc ex Theodoro Balsamon.

Canon 53. Ordo cognationis spiritualis obseruetur.

Quoniam spiritualis cognatio corporum cōiunctione maior est, nouimus in quibusdam locis exceptores puerorum ex sancto & salutari baptismate, postea cum matribus illorum viduis matrimonium contrahere: statuimus, ne in posterum tale aliquid fiat. Si qui verò secus fecerint, hi quidem primo ab illicito matrimonio separentur, deinde fornicatorum poenis subiiciantur.

Canon 54. Nuptia prohibita.

Decernimus, ut qui deinceps cum fratris sui filia matrimonio societatem coierit, vel pater & filius, qui cum matre & sorore, vel cum duabus puellis sororibus pater & filius, vel cum duobus fratribus mater & filia, in

septennij canonem incidant, separatis ipsis publice à ne-
fario contubernio.

*Canon 55. Ne sabbatis aut Dominicis diebus
quadragesima ieiunetur.*

Quoniam intelleximus in Romanorum ciuitate in
sanctis quadragesima diebus, in eius sabbatis ieiunare
præter ecclesiam traditam consuetudinem, sancte synodo
visum est, vt in Romanorum ecclesia canō inconcusse ob-
tineat, qui dicit: Siquis clericus inuentus fuerit in sancto
Dominico, vel sabbato ieiunans, præter vnum & solum,
deponatur. Si autem laicus, segregetur.

*Propter hanc
canonē ali-
g Romani
nō recipie-
bant hanc
synodū tā-
quam vni-
uersalem.
Cā. aposto.*

*Canon 56. Ne oua & caseus in quadragesima
comedantur.*

Accepimus in Armeniorum regione, & in aliis locis in
sabbatis & Dominicis sanctæ quadragesima quosdam oua
& caseum comedere: visum est ergo, vt omnis Dei eccle-
sia, quæ est in vniuerso terrarum orbe, vnum ordinem se-
quens, ieiuniū perficiat: & abstineat sicut ab omni ma-
bili, sic & ab ouis & caseo: quæ quidem sunt fructus & fa-
tus eorum, à quibus abstinemus. Si autem hoc non serua-
uerit, si sint clerici, deponantur: si laici, segregetur.

Canon 57.

Ad altare mel & lac offerre non oportet.

Canon 57. Ne laicus sacramenta sibi ministret.

Nemo eorum qui sunt ex ordine laicorum, diuina sibi
mysteria impartiat præsentate episcopo, vel presbytero, vel
diacono. Qui secus fecerit, vna septimana segregetur.

Canon 59. Baptismus in ecclesiis tantum celebretur.

In oratorio priuato, quod domi est, nullatenus baptismus
peragatur, sed qui digni habebuntur huius purissimi lumi-
nis, ad catholicas ecclesias accedant, & hoc illic munere
perfruatur. Siquis contrafecerit, si clericus est, deponatur
si laicus, excommunicetur.

Canon 60. De his qui se simulant demoniacos.

Eos, qui se Dæmone correptos esse simulant, & morum
improbitate eorum figuram & habitum simulatæ præ se
ferunt, visum est omnimodo puniri, & eiusmodi afflictio-
nibus & laboribus eos subiici oportere, quibus, hi quia
Dæmone vere correpti sunt, vt à Dæmonis operatione li-
berentur, vere subiiciantur.

Canon 61. De sortilegis damnandis.

Qui se vatibus tradiderunt, vel iis, qui Centuriones di-
cantur, aut iis similibus, vt ab illis discat, si quid sibi reue-
lari velint, secundum ea quæ prius à patribus sancita, ca-
noni qui est de sexennio subiiciantur. Eidem poenæ subii-
sus Iudæos. cere oportet eos, qui vrsas aut similes bestias ab lusum & Legi sexē-
perniciorum circumferunt: & Ethnica instituta, omnino
nam, fatum, genealogiam, aut similitum verborum turbam est sexēnio
ad nugas deceptorias obloquuntur: eoque qui nubes fu-
excōmunic. gare dicuntur, & Imprecatores, & Amuletarios, & Vates.
In his autem perseverantes, nec mutantem sententiam, nec
fugientes hæc perniciofa & Ethnica instituta, omnino ei-
ciendos ab ecclesia definimus, sicut sacri canones dicunt.
Nam quæ luci cum tenebris communitio? Aut quæ con-
cordia Christi & Belial.

*Præfens ca. vniuersas Dæmoniacas operationes auertit. Vates
dicuntur palma inspectores, & qui in pelui diuinant, aut per sa-
crificia aliqua Sathanam interrogant, se Dæmoni addicentes.
Centuriones dicebantur senes quidam, qui se reliquis consulere
præferentes, per eiusmodi execrabiles operationes simpliciores
seducebant, & vt Pseudothei colebantur.*

*Vrsas trahere dicebantur, qui Vrsorum altores appellabantur,
qui quidem in capite & totius animalis corpore tincturas appē-
dentes, & pilos tondentes, eos vnā cum tincturis dabant, vt reme-
dia & tanquam in morbis & fascinantibus oculis conferre pos-
sint. Alia verò serpentes in sinu gestantes, hunc quidem die mali-
gno natum esse, illum verò felici sydere natum dicunt, & futuras
felicitates & infelicitates annunciant, & alia multa nugantur.
Nubium inspectores dicuntur, qui quæ multis ignota sunt ex nu-
bibus significant: maxime autem si sole Occidente inspiciantur.
Imprecatores sunt qui diuina quædam cantica dicunt, & nominū
martyrū & sanctissimæ virginis meminerūt. Quæ oia diuina pa-
tres & ecclesie doctores fugienda statuerūt: & plusquā alii Chryso.*

Canon 62. Ne festa gentilium celebrentur.

Calendas, & vota & Brumalia quæ vocantur, & qui in forte sūt sa-
primo die Martij mensis sit conuentū ex fidelium ciuitate
turnalia, q̄ omnino tollivolum: Sed & publicas mulierū saltationes
Bruma mē multā noxam exitiūque afferentes. Præterea & eas quæ se silicet
nomine eorū, qui falsō apud Græcos Dij nominati sunt, Decembri
vel nomine virorū ac mulierū sūt saltationes, ac myste-
siebant.

Brumalia

Summa Constantinop.

ria more antiquo, & à ritu Christianorum alieno, reiciimus: statuentes, vt nullus vir deinceps muliebris veste induatur, nec mulier veste viro conueniente. Sed nec Comicas, nec Tragicas, nec Satyricas personas induat, nec ex-cr-andi Bacchi nomen, vnam in torcularibus exprimentes inuocent, nec vinum in dolis effundentes, risum moueât, ignorantia vel vanitate ea, quæ à Dæmonis impostura procedunt, exercentes. Qui secus fecerit, si clerici sint, deponantur: si laici, segegentur.

Author. In mense Martio fiebat Græca vniuersalis contio propter temporum & aeris temperiem, in qua indecoræ saltationes à mulieribus virisque fiebant. Quas & indecora alia similia patres nullo modo permittebant.

Canon 63. Martyrum historia ab infidelibus scriptæ dånatur. Quæ à veritatis hostibus falso confictæ sunt Martyrum historia, vt Dei Martyres ignominia afficerent, & qui eas audituri essent, ad infidelitatem deducerentur, in ecclesia non publicari iubemus, sed eas igni tradi. Eos autem qui eas admittunt, vel tanquam veris eis mentem adhibent, anathematizamus.

Canon 94. Prohibetur laico publice docere.

Greg. Nazianzianus late tractat de hoc in lib. theolo. cuius testimo. vtitur hic synodus. Non oportet laicum publice disputare, vel docere, sed ordini à Domino tradito cedere, & aurem iis qui docendi gratiam acceperint aperire, & diuina ab eis doceri. Qui hæc transgressus fuerit, quadraginta diebus excommunicetur.

Canon 95. Ne regi in Nouilunii ritu Gentili accendantur. Quos in Nouiluniis quidam ante suas officinas & domos accendunt rogos, supra quos etiam antiqua quadam consuetudine salire inepte ac delire solent, deinceps cessare iubemus. Qui cõtra fecerit, si clericus sit, deponatur: si laicus, segegetur.

Canon 96. A die resurrectionis per integram hebdomadam fideles ferientur.

A sancta die resurrectionis vsque ad nouam Dominicam tota septimana ecclesiis vacare fideles iugiter oportet, psalmis & hymnis & spiritalibus canticis in Christo gaudentes, festumque celebrantes, & diuinarum scripturarum lectioni mentem adhibentes, & sanctis mysteriis iocunde & laute fruentes. Sic ergo cum Christo exulta-

bimus & vnà resurgemus. Nequaquam ergo prædictis diebus equorum cursus, vel aliquod publicum fiat spectaculũ.

Canon 67. Vt abstineant à sanguine & suffocato.

Sacra scriptura nobis præcipit, vt abstineamus à sanguine & suffocato & fornicatione. Merito igitur damnamus eos, qui cuiuscunque animalis sanguinem arte aliqua condunt, & sic comedunt. Qui hoc fecerit clericus deponatur: laicus excommunicetur.

Canon 68. Libri sacri communi & prophano vsu non consumantur. Nulli ex omnibus licere veteris & noui testamenti librorum, nec sanctorum nostrorum præconum ac doctorum commentarij rumpere, vel conscindere, vel librorum cauponatoribus, vel vnguentariis, vel alicui alij delendam tradere, nisi vsque vel à tineis, vel ab aqua, vel alio modo redditus fuerit inutilis. Qui tale aliquid fecerit, vno anno excommunicetur.

Canon 69. Laicus non ingrediatur chororum, excepto Cesare.

Nulli omnium, qui sit in laicorum numero, liceat intra sacrum altare ingredi. Ab eo tamen nequaquam prohibita potestate & autoritate regia, quando quidem voluerit Creatori dona afferre ex antiquissima traditione.

Canon 70. Mulieres in ecclesia taceant.

Ne liceat mulieribus in celebrationis tempore loqui, 1. Cor. 14. sed, vt est vox Pauli, sileant.

Canon 71. A quibus cauere debeant iuris professores.

Eos, qui docentur legibus ciuilibus, Græcis moribus vti non oportere, & neque in theatrum induci, aut quæ volunt dicuntur celebrare, vel præter usum communem sibi vestem induere, neque quo tempore disciplinam agrediuntur, vel ad finem eius perueniant. Qui secus fecerit, segegetur.

Canon 72. Ne orthodoxus Ethnicam ducat, aut contra.

Non licere virum orthodoxum cum muliere hæretica, nec orthodoxam cum viro hæretico copulari, sed si quid eiusmodi ab illo ex omnibus factum apparuerit, irritas nuptias existimari, & nefarium coniugium dissolui. Si autem adhuc infideles sunt inter se legitimo matrimonio coniuncti, deinde alter eorum conuertatur ad fidem altero in infidelitate manente, si fidei placeat cum in-

fideli habitare, non à se inuicem separentur, iuxta Pauli
1. Corint. 7 sententiam.

Canon 73. Ne Crucis figura in pavimento fiat.

Cum Crux viuifica illud salutare nobis ostenderit, nos omne studium adhibere oportet, vt ei per quam antiquo lapsu saluati sumus, eum, qui par est, honorem habeamus. Vnde & mente & sermone & sensu adorationem ei tribuentes, Crucis figuras, quæ à nōnullis in solo ac pauimento fiunt, omnino deleri iubemus, ne incedentium conculcatione victoriæ nobis trophæum iniuria afficiatur. Qui secus fecerit, excommunicari decernimus.

Canon 74. Vt ne agapes fiant in ecclesia.

Non oportet in Dominicis locis vel ecclesiis, charitates quas vocant, facere: & intus in æde comedere, & accubitus sternere. Qui hoc fecerint, cessent, vel excommunicentur.

Canon 75. Vt cantores ecclesiastici non vtantur modulatione inordinata.

Locos Dominicis vocant vestibula & porticus ecclesie. Accubitus, lectulos molles, quos ad delicias sternebant in templo. Lege Chryso. in oratione panegyrica super 6. c. Esai.

Eos, qui in ecclesiis ad psallendum accedunt, volumus nec inordinatis vociferationibus vti, nec naturam ad clamorem vrgere, nec aliquid eorum quæ ecclesiæ non cōueniunt, sed cū magna attentione & compunctione psalmodias Deo, qui est occultorum inspector, offerre.

Canon 76. Ne intra ecclesiarum ambitum mercimonia vendantur.

Non oportet intra sacros ambitus, cauponam, vel aromatum species proponere, vel alias venditiones facere, suam venerationem ecclesiis seruantes. Saluator noster nos instituit non facere domum Patris nostri, domum negotiationis. Qui secus fecerit, segregetur.

Canon 77. Ne fideles cū mulieribus vnà lauentur.

Ca. 30. synodi Laodicens. Coniugibus prohibetur etiam vnà lauari.

Non oportet sacris initiatos vel clericos, vel exercitatores siue monachos lauari cum mulieribus, nec omnem Christianum laicum. Hæc est enim prima condemnatio apud gentes. Qui hoc fecerit clericus, deponatur: laicus excommunicetur.

Canon 78. Vt fideles 5. feria apud cathedras fide recitent.

Quod oportet eos qui illuminantur, fidem addicere, & quinta septimanæ feria episcopo vel presbyteris renunciare.

Can. 79. Partus virginis fuit citra illum dolorem.

Abque villo dolore virginis partum esse confitentem (vt qui sine semine constitutus sit) eos, qui propter ignorantiam aliquid indecens faciunt, correctioni subiiciamus. Vnde quando aliqui post diem natalis Christi Dei nostri reperuntur coquentes similiam, & se hac mutuo donantes prætextu scilicet honoris secundinarum impollutæ Virginis matris, statuimus vt deinceps nihil tale fiat à fidelibus. Nec enim hoc honor est virginis (quæ supra mentem & fermonem quod comprehendere non potest, verbum peperit carne) ex cōmunibus & iis quæ in nobis fiunt, inenarrabilem eius partum metiri ac describere. Siquis hoc fecerit clericus, deponatur: laicus segregetur.

Canon 80. Clericus vel laicus per tres hebdomadas absens ab ecclesia punitur.

Siquis episcopis vel eorum qui in clero censentur, vel laicus nullam grauiorem habeat necessitatem vel negotium difficile, vt à sua ecclesia absit frequētius, sed in ciuitate agens tribus diebus Dominicis vnà non conueniat, si clericus est, deponatur: si laicus, à communionem separetur.

Canon 81. In trisagio non apponendam crucem.

Quoniam nouimus in quibusdam locis in trisagio acclamari post illud, Sanctus immortalis, ille crucifixus pro nobis, miserere nobis: Nos cum antiquis patribus statueres, anathematizamus eos, qui deinceps talem susceperint vocem in ecclesia, vel aliàs ter sancto hymno apponentes. Si transgressor fuerit sacerdos, deponatur: si laicus, excommunicetur.

Petrus Fallo in nouator huius hæresis & trinitas sit. crucifixus, in 5. synod. generali damnatur.

Trisagium appellant Græci hymnum in quo Deus ter sanctus nominatur, vt ibi: Sancte Deus, Sancte fortis, Sancte & immortalis. Anathematizant ergo patres illos, qui sic acclamauerunt: Sancte Deus crucifixus, &c. Sancte fortis crucifixus, Sancte & immortalis crucifixus, &c.

Canon 82. Vt Christus deinceps in figura humana pingatur, non Agni.

Inter venerabilium imaginum picturas Agnus digitus Præcursoris monstratus depingitur, qui in figuram receptus est gratiæ, adumbrans nobis verum illum (per legem) agnum Christum demonstratum. Antiquas ego il-

las figuras & umbras velut quasdam veritatis notas, ad umbrationesque ecclesie traditas vendicantes, gratiam eiusdem preponimus, & veritatem hanc (vt legis complementum) suscipimus. Itaque hoc iam quidem re perfectum, pictorum artibus ante omnium oculos prescribatur, & picturam illius Agni Christi Dei nostri, qui tollit peccata mundi, vt humanus character valet exprimere, & in imaginibus impostero pro veteri agno erigenda sancimus, per quam humilitatem Dei verbi contemplamur, & velut manuducimur ad memoriã illius conuersionis in carne, & passionis, eiusque mortis salutaris, & redemptionis quæ huic pro mundo facta est.

Author. Patres voluerunt cessare typos presente veritate. Hinc prohibuerunt spiritum sanctum sub columba figurari, & Magos sub stella, & Christum sub veteri agno, sed humana forma.

Can. 83. Mortuis non danda eucharistia.

Hoc idem precipit ca. 12. cõci. An. rissodoren. supra. Nemo cadaveribus mortuorum eucharistiam impartatur, scriptum est: Accipite & comedite. Cadavera nec accipere valent, nec comedere.

Canon 84. est can. 6. concilij Carthag. 5. De baptizandis infantibus quando non est certum eos baptizatos.

Can. 85. Quomodo libertas donata seruis, valet.

Serui à propriis dominis libertate donati coram tribus testibus (vt hoc honore fruantur) sancimus.

Canon 86. Contra alentes scorta.

Qui scorta in perniciem animarum congregant, & alunt, si clerici fuerint, deponantur: si laici, segregentur.

Ca. 87. Vir qui relicta vxore, aliam ducit, adulter est.

Hiere. 3. Quæ virum reliquit adultera, si ad alium se contulit (secundum sacratum Basilium, qui optime hoc ex propheta Hieremia colligit, &c. & qui reliquerit legitimam vxorẽ & aliã duxerit, iuxta Domini sententiam, adulter est. Sanctum est, vt hi tales per annum iugeant, per biennium sint audientes, per triennium subiaceant: & tandem sexto anno congregentur cum fidelibus, & ita demum mensa domini digni habeantur, si cum lachrymis penituerint.

Canon 88. Nequis iumentum in templum inducat.

Nemo in sacra templa iumentum inducat, præterquam siquis iter faciens maxima opprimatur necessitate, & carens domuncula aut diuersorio, ad huiusmodi templum

diuertit. Si enim iumentum non introduceret, forte illud periret, & ipse ob iumentum iacturam, inops consilij, ad celebrer viã capescendam mortis periculo obiiceretur. Sabbatum enim propter hominem esse factum docemur. Quare præ omnibus æstimanda est hominis salus, & commoditas. Qui secus fecerit clericus, deponatur: laicus segregetur.

Canon 89. Dies passionis Domini nostri ieiunio celebretur vsque ad mediam noctem.

Qui dies salutaris passionis in ieiunio & oratione & compunctiones cordis peragunt, oportet circa horum medietate noctis magni sabbati ieiunos esse, cum Euangelistæ Matthæus & Lucas, ille per dictionem, versere autem sabbati, hic verò per profundum diluculum, tarditatem noctis nobis prescribant.

Canon 90. Ne Dominicis diebus genua flectamus.

Ne Dominicis diebus genua flectamus, à diuinis patribus nostris canonice accepimus. Quare post vespertinum ingressum sacerdotum in sabbato ad altare (vt more obseruatum est) nemo genua flectit vsque ad sequentem vespertinam post Dominicam: in qua post accessum ad candlelabrum, rursus genua flectentes, sic preces domino offerimus, si celebramus resurrectionem domini nostri Iesu Christi.

Canon 91. Contra scæminas quæ abortus procurant.

Quæ pharmaca procurant abortus facientia, & quæ venena suscipiunt partus perimentia, pena occisoris accensentur.

Canon 92. Puniantur raptores, & consilij.

Raptores scæminarum sub nomine consortij, siue patrorum ipsi, sanciuit synodus sancta, vt clerici deponantur, laici anathematizentur.

Canon 93. Nequis ad secunda vota transeat, nisi certus de morte coniugis.

Mulier quæ viro secedente & incomperito quo terrarum agat, antequam de morte certa sit, alteri si nupserit, moechatur. Similiter & militum vxores quæ nubunt ignorantibus virorum fata, eidem subiaceant rationi, vt quæ non expectant reditum viri peregrinantis. Quam in hac re est quodammodo venia digna, quia plerumque mors presumitur.

Canon 94. Nequis ethnice iuret.

Iurantes iuramenta ethnica, nos huiusmodi homines excommunicandos decernimus.

Canon 95. Qualiter suscipiendi hæretici.

Ca. 19. Concilij Nicæ. Et c. 7. & 8. Laod. & ca. 7. synod. 2. Iuxta editione Græcæ, quoniam deest in Latinis exemplaribus.

Venientes ad ecclesiam hæreticos suscipimus secundum morem & ordinem traditum. Arrianos quidem & Macedonianos & Nouatianos (qui se puros simitrosque vocant) & Tetradistas, & Apollinaristas suscipimus, si libellos afferant, & execrentur quamlibet hæresim. De Paulianistis autem constitutio ab ecclesia catholica facta est, ut omnino rebaptizentur. Eunomianos verò, qui vna submersione baptizantur, & Montanistas, qui hic Phryges dicuntur, & Sabellianos, & reliquas omnes hæreses, præsertim qui à Galatarum regione sunt profecti, venientes ad ecclesiam non secus ac gentes suscipimus. Et primo die ipsos Christianos fecimus. Secundo verò catechumenos. Tertio tamen ipsos auctoramus postquam ter insusflauimus in faciem & aures. Sic illos iniciamus, faciuntque ut in ecclesia numerentur, & audiant scripturas, & tunc illos baptizamus. Manichæos verò & Valentinianos & Marcionistas, & huiusmodi hæresum libellos oportet facere, & execrari hæresim, & Nestorium, & Euthychea, & Dioscorum, & Seuerum, & reliquos huiusmodi hæresum principes, & omnes prolatas hæreses: & sic participes esse sanctæ communionis.

Canon 96. Nequis calami stratis crimibus incedat.

Qui per baptismum Christum induerunt conuersationem eius in carne imitatos professi sunt. Qui igitur capillos in perniciem intuentium excogitata quadam implicatione digerunt, intentæque ornant, veluti quasdam escas infirmis animabus ex eo proponentes, ea ratione paterna pœna curamus, ut pædagogii ipsos instruentes, & modeste viuere docentes, ut cum reliquerint deceptione hanc, & ineptias, ad perpetuam beatamque vitam assidue mentem conuertant, & in timore pure & caste conuersentur, ad Deumque quantum fieri potest, accedant, & interiorum potiusquam exteriorum hominum virtutibus orient, ut nullas secum reliquias ferant aduersæ stoliditatis. Qui secus se gesserit, excommunicetur.

Canon 97. Qui templa prophanant, reiciendi.

Qui

Qui cum vxore habitant, vel temere aliàs sacra loca prophanant, & sic in ipsis diuersantur, eiiciedos sancimus à penetralibus ædium sanctarum. Qui hoc non seruauerit, si clericus est, deponatur: si laicus, segregetur.

Canon 98.

Qui mulierem alij desponsatam viuente adhuc sponso, in vxore duxerit, iudicio adulterij subiaceat.

Canon 99. Ne particula stata sacerdotibus offerantur.

Et hoc in Armeniorum regione fieri intelleximus, quodam intus in sacris altaribus cum carniū portiones elixauerint, offerre particulas quasdam sacerdotibus, quæ solenniter à victimis abscindebantur, eas Iudaice distribuunt. Quare sancimus, ne sacerdotibus liceat præcipua certa que toruaculo carniū ab offerentibus accipere, sed illis contenti sint, quæ offerenti placuerint, & huiusmodi oblatio extra ecclesiam fiat. Qui secus fecerit, excommunicetur.

Canon 100. Ne turpes imagines pingere liceat.

Facile sensus corporei quæ sua sunt in animam deriuant. Picturas igitur oculorum præstigiatrices siue in tabulis, siue aliàs propositas, & mentis corruptrices, & sufflammationum ad turpes voluptates incitatrices, sancimus, ut nullatenus in posterum pingantur. Siquis autem hoc fecerit, excommunicetur.

Canon 101. Quo gestu accedere oportet ad eucharistiam.

Hominem ad Dei imaginem factum diuinus Apostolus vocat corpus Christi & templum. Cum omnem ergo sensilem possessione superet, qui salutari passione cælesti affecutus est dignitatem, manducans & bibens Christum, omnino vitæ applicatur æternæ, anima & corpore sanctificatus particeps est Diuinæ gratiæ. Quare si quis voluerit sinaxis tempore communicare purissimo Christi corpore, & cum ipso participatione esse, manus in formam crucis figurans, sic adeat, & suscipiat gratiæ communionem. Eos enim qui pro manu vascula quædam aurea, vel ex alia materia construunt ad susceptionem Diuini doni, & per illa immaculatam communionem volūt, nullo modo admittimus, ut præferentes materiam inanimam, hominiquè obnoxiam, Dei imagini. Siquis sacerdos participes fecerit communionis huiusmodi vascula admouentes, ex cõ-

E

municetur: qui hæc infert.

Canon 101. *In absoluendis hominibus à peccatis
quæ cura adhibenda.*

*Infra Ca.
7. concilij
Vormaciæ.*

Oportet, qui facultatem absoluendi & ligandi à Deo receperunt, peccati qualitatem speculentur, & peccatoris promptitudinem ad reuerfionem, vt sic medicamentum admoueant ægritudini aptum, ne fi de peccato sine discrimine ftatuant, aberrent à falute ægrotantis. Non enim simplex eft peccati morbus, verùm varius & multiformis plurimifque noxis propaginibus fuppullulans, ob quas malum longe latèque diffundit, ac ferpit quoufque tandè virtuti medicantis refiftat. Igitur qui oftendere voluerit quantum valeat in fpiritali medendi arte, oportet attente rimari, qualiter affectus fit qui peccauit, an ad falutem inclinè, an contrà moribus quibus familiariter affueuit, aduerfus fe ægritudinem prouocet infpicere: & quid ille fecum deliberet ad redeundum ad meliorem frugem. An obtemperet magiftro, an mentis vlcus per admota pharmaca crefcat: & fic mifericordiam æqua lance impartiri. Summa enim ratio & Deo & præfecto huic paftorali curæ errantem ouem reducere, & vulneratam ab angue curare, & nec per præcipitia desperationis detrudere, nec habenas laxare ad vitæ diffolutionem & contemptum, fed omnimodo qua pharmacis aufferioribus, qua mollioribus & leuioribus morbo contraire pugnarèque, vt vlcus cicatricem obducat, vt qui notos habeat pœnitentiæ fructus, & hominem (ad claritatem illam fupernam vocatum) prudenter gubernet. Vtraque igitur fcire oportet, & quæ funt rigoris, & quæ commiferationis: fequi verò non eos, qui fuperficiem traditarum figurarum fufcepere, vt nos diuinus Bafilius docuit. Imperator Iuftinianus fidelis in Deum Iefum Chriftum afiftens omnibus decretis & obtemperans, fufcripfit. Sanctiffimus Papa Romanus: Paulus epifcopus Constantinopo. nouæ Romæ, deficiens fufcripfit. Similiter & reliqui epifcopi ex omni prouincia fufcripferunt 227.

Expliciunt canones fextæ fynodi in Trullo congregatæ. In Decreto Gratiani afcribuntur aliquot decreta huic fynodo, & feptimæ etiam generali, quæ inter fufcriptos Canones non continentur. Ex quo certo apparet vitio ty-

pographorum id factum effe.

CONCILIVM TOLETANVM *Conc. Tol.*

XII. tempore Agathonis Papæ, vel Leonis Papæ, anno 12. primo Eringij regis.

Canon primus.

Agnofcitur verus Rex, & legitimus Bambæ fuffeffor Rex Hiffidæ Eringius, quem & diuinum iudicium in regno prælegit, *narum ele* & deeffor princeps fuffefforè fibi inftituit, & totius populi amabilitas exquisiuit, vnde fubiècit fynodus fic: *git fibi fuffefforem;* Dignum eft, vt facerdotum ordo honorabiliter veneretur & fufcipiat in regem. Vnde non erit iam deinceps ab anathematis fententia alienus, qui quis contra falutem eius crexerit vocem.

Can. 2. De his qui pœnitentiã nefcientes accipiunt.

Multos sæpe afpeximus in falute pofitos, vltimum defiderantes pœnitentiæ fructum: & rurfus nimietate ægritudinis ita loquendi & fentièdi naturale perdidiffe officium, vt nulla illis cura falutis fuæ videretur. inefse, nullo etiã priftinæ deuotionis noferentur defiderio anhelare: quorù tamè cafibus fraternitas condolens ita taliù neceffitates in fide fufcepit fuã, vt vltimù illis tribuatur viaticum, fcilicet ne fine fructu pœnitentiæ videantur tranfire à feculo. Quod fi forfitan refpiciente Domino, faluti priftinæ reformetur, agunt cautionibus vanis & oppofitionibus execrandis, qualiter à fe tonfuræ venerabile fignum expellant, atque habitum religionis abiiciant, impudentiffime afferentes ideo fe nullis regulis ecclefiafticæ difciplinæ fub hoc voto teneri, quia pœnitentiã nec ipfi petierunt, nec confentiens acceperunt: quorù impudentia diuinæ bonitatis, quæ eos ad tam venerabile ac fœcudum fructus vocauit facramentum, turpiter immemor, & obftinata procacitas non aliquando diceret talia, fi qualiter ad vitæ per ficrofancti lauacri gratiam veniret, meminiffet. Etenim paruulorum infantium vita originali peccato obnoxia, quæ nulli propter ætatè difcernendi, vel expetèdi fenfui aptior iudicetur, nifi ex fponfione fidelium baptifmi accipiat facramentum, nullo fenfu, nulla etiã difcretionis induftria id appetere poffunt. Vnde fic baptifma, quod, nefcientibus paruulis, fine vlla contentione in fidè tantum proximorum accipitur, ita pœnitentiæ donum, quod nefcientibus illa

bitur, aliisque impugnantia violationis, hi qui illud acceperint, obseruabunt. Siquis autem quolibet modo poenitentiam accipiens, hoc violauerit synodale institutum, vt vere transgressor paternis regulis ferietur. Nec enim ista statuētes, sacerdotes quosque vt passim & licenter donum poenitentiae non poenitentibus audeant prorogare, ab soluimus: sed hos, qui qualiter sorte poenitentia susceperint, ne ulterius ad militare cingulum redeant, religamus.

Canon 3. Vt quos regia admittit potestas, clerus non enitet.

Vidimus nonnullos & fleuimus, ex numero culpatorum, receptos in gratiam principum, extorres extitisse à collegio sacerdotum, ab eis nulla se abstinebit sacerdotum communio, sed quos regia potestas aut in gratiam benignitatis receperit, aut participes mensae suae effecerit, hos sacerdotum & populorum conuentus suscipere in ecclesiasticam communionem debet, vt quod principalis pietas habet acceptum, non à sacerdotibus Dei debet esse extraneum.

Canon 4.

Vt in villulis nullus ordinetur episcopus, in Sardiceni concil. 26. in Laodicensi 57. In Carthaginensi. 2. c. 5. & Carthaginensi. 3. c. 42.

Canon 5. Contra sacerdotes, qui non semper sacrificantes communicant.

De conse. d. 2. Relatum est nobis quosdam. Semper in oblatione sacrificij fiat communicatio. 1. Cor. 10

Relatum nobis est, quosdam de sacerdotibus non tot vicibus communionis sanctae gratiam sumere, quot sacrificia in vna die videntur offerre: sed in vno die, si plurima per se Deo offerant sacrificia, in omnibus se oblationibus à communione suspendunt, & in sola tantum extrema sacrificij oblatione communioni sanctae gratiam sumunt, cum dicat Apostolus: Nōne qui edunt hostias, participes sunt altaris? Certum est quod hi qui sacrificantes nō edunt, rei sunt Dominici sacramenti. Quicumque ergo sacerdotum deinceps, diuino altari sacrificium oblaturus accesserit, & se à communione suspenderit, ab ipsa qua se indecenter priuauit, gratia communionis anno vno repulsum se nouerit.

Canon 6. De auctoritate concessa Pontifici Toletano in promotiones episcoporum.

Illud quoque decernendum nobis occurrit, quod in quibusdam ciuitatibus, decedentibus episcopis propriis, dum differtur diu ordinatio successoris, non minima creatur officiorum diuinatorum offensio. Vnde placuit omnibus, (saluo priuilegio vniuscuiusque prouinciae) vt licitū maneat deinceps Toletano pontifici, quosunque regalis potestas elegerit, & iam dicti Toletani pontificis iudicium dignos esse probauerit, in quibuslibet prouinciis praefice re praefules, & decedentibus episcopis eligere successores. Sic tamen, vt quisquis ille fuerit ordinatus, post ordinationis suae tempus infra trium mensium spatium proprii metropolitani praesentiam visurus accedat, qualiter eius autoritate vel disciplina instructus, condigne susceptae sedis gubernacula teneat. Quod si per desidiam aut neglectum quilibet constituti temporis metas excesserit, excommunicetur. Hanc quoque definitionis formulam sicut de episcopis, ita de caeteris rectoribus placuit obseruandam.

Canon 7.

De recepto testimonio personarum, quae per legem testificandi licentiam perdiderunt. Nihil habet annotatione dignum.

Can. 8. De his, qui uxores suas temere relinquunt.

Praeceptum Domini est, vt excepta causa fornicationis, vxor à viro dimitti non debeat. Et ideo quicumque citra culpam criminis supradicti uxorem suam quacūque occasione dimiserit, quia quos Deus iunxit, ille separare disposuit, tandiu ab ecclesiastica communione priuatus, & à coetu omnium Christianorum maneat alienus, quandiu societatem relictæ coniugis synceriter amplectatur & foueat. Ita tamē, vt qui iam admoniti à sacerdote semel, bis, terque, vt corrigerentur, ad thorum suae coniugis noluerit redire, & à palatinae dignitatis officio ipsi se separabunt, & insuper generosae dignitatis testimonium, quandiu in culpa fuerint, amissuri sunt.

Canon 9.

De confirmatione legum, quae contra Iudaeorum nequitiam promulgatae sunt per Eringium regem.

Canon 10.

Consentiente pariter Domino nostro Eringio rege hoc sanctum concilium definiuit, quod nullus audeat eos, qui

*219
D. 63. Cū
longe latē-
que.
Toletanus
pontifex
praeferit no-
uos episco-
pos quos re-
gia potestas
prius elegerit.*

*23. q. 5. Prae-
ceptum do-
mini est.
Et in De-
creto
Iuo. lib. 7.
Matth. 5.*

*D. 54. c. 5.
Iudaeorum
serui.*

*17. q. 4. De
finiuit san-
ctum.*

confugiunt ad ecclesiam metu vel terrore, vel qui ibi resident, inde vi abstrahere.

Canon 11.

Contra cultores Idolorum, vt per regiã potestatem puniantur. Exo. 22. Deute. 17.

Canon 12.

Vt annis singulis in vnaquaque prouincia concilium celebretur.

Canon 13.

Totum consumitur in gratiarũ actionibus Deo, & Regi Eringio, & subscriptionibus episcoporum.

Explicit concilium Toletanum 12.

Bened. pa. 81. Benedictus 2. Papa 81. sub Petro, patria Romanus, diuinã scripturã ita operam dedit, vt exercitacione, & doctrina in rebus diuinis singularis tunc haberetur. Ad hunc Constantinus Imperator 61. (hominis sanctitate permotus) sanctionem misit, vt deinceps, quem clerus, populus, exercitũsque Romanus in Pontificem elegerit, eundem statim verũ Christi vicarium esse omnes crederent, nulla, aut Cõstantinop. Principis, aut Italiã hexarchi expectata autoritate, vt antea fieri consueuerat, id enim ratum erat in creando Pontifice, quod princeps confirmasset, vel qui eius vices in Italia gerebat, sedit annum vnum.

An. do. 679. Ioan. s. pa. 82. Ioannes 5. Antiochenus 82. sub Petro, sedit annos duos, vir singularis religionis, & mansuetudinis. Constantino Pogonato Imperato. circa annum Domini 685.

An. do. 680. Canõ pa. 83. An. do. 682. Serg. pa. 84. Huius temporibus Beda vixit in Anglia. Canon, Thracia oriundus 83. sub Petro, sedit an. vnũ. 9. Hic tempore Deodati pontificis Roma. veniens in clorum Romanum asciscitur. Deinde verò ob eius doctrinã & diligentiam circa mysteria, & rem diuinam, per ordinem ascendens sanctarũ Sufannã presbyter cũ titulo eius loci creatur. Nunc vocatur Cardinalis eius tituli, inde assumptus est ad pontificatum, Iustiniano Imperatore 62.

An. do. 690. Ioan. s. pont. 85. Ioannes 6. Græcus 85 sub Petro, sedit annos tres. Tempore huius Pontificis Sarraceni occupata Libya & Aphrica, transmissio Atlantico fretõ, omnes Hispanias præter Astures, & Cantabros occupant. Sub hoc floruit Beda, qui

ob religionem & modestiam Venerabilis nuncupatus est, & Srrabo, & Haymo Bedæ fratres.

Ioannes 7. papa 86. sub Petro, natione Græcus, sedit annos 2.

Sifinius Syrus 87. Papa sub Petro, sedit dies 20.

Constantinus Syrus 88. sub Petro sedit annos septem, Prædicti Pontifici fuerunt sub Iustiniano.

CONCILIVM TOLETANVM

XIII. Anno quarto eiusdem Regis Eringij, nihil habet singulari annotatione dignum.

Gregorius 2. Papa 89. natione Romanus ex patre Marcello, sedit annos 16. menses 9. dies 12. Leone Iconomacho Imperato. 68. Fuit hic Põtifex diuina scriptura eruditus, facundus eloquentia, constans animo, ecclesiasticorum dogmatum defensor, & contrariorum fortissimus impugnator. Eo tempore fluuius Tyberis aluerũ suum egressus se per campestria dedit, & intumuit inundatione aquarum multarum, & transcõdit aliquibus locis & muris vr-bis, & vltra basilicam sancti Marci per plateas se extendit, ita vt in via lata ad vnam & semis staturam aqua eiusdem fluminis excreuisset.

Similis inundatio fuit sub Clemente septimo anno Domini 1530. 8. die Octobris.

Extant aliquot huius pontificis epistolæ, maxime ad Thuringos, & Saxones, & Germanos, qui deserta fide ad idola colenda fuerant compulsi per Paganos, ad quos misit Bonifacium episcopum, qui eos ad fidem Catholicam euocaret.

Gregorius tertius 90. Papa sub Petro natione Syrus, ex patre Ioanne, sedit annos 10. menses 8. dies 25. vir mirissimus, & valde sapiens, in diuinis scripturis sufficiẽter instructus. Græca latinãque Lingua eruditus. Psalmos omnes per ordinẽ retinens memoriter, & in eorum sensibus subtilissimã exercitatione limatus, Leone 3. Iconomacho Imperato. circa annum Domini. 731.

Extant decreta illius, quæ in synodo quadam instituit obseruanda, in quib⁹ cauetur, ne inter consanguineos celebrentur coniugia, quomodo nunc cautum est in iure.

Extat epistola eius ad Bonifacium apud Germaniam

Legatum in qua consultus de duobus articulis, respondet, Primo legebatur in tua epistola, ut quota progenies propinquorum matrimonio copuletur. Dicimus quod oportuerat quidem quandiu se agnoscerent affinitate propinquos, ad huius copulæ non accedere societatem, sed quia temperantia magis & præsertim in tam barbaram gentem placet quam distinctio censuræ, concedendum est, ut post quartam generationem iungantur. Secundum, quod queris: Si mulier infirmitate correpta non valuerit debitum viro reddere, quid eius faciat iugalis. Respondet: Bonum esset si sic permaneret, ut abstinentiæ vacaret: sed quia hoc magnorum est, ille qui se non poterit continere, nubat magis: non tamen subsidij opera subtrahat ab illa, quæ infirmitas præpedit, & non detestabilis culpa excludit.

Author. Forſan ea infirmitas præceſſit vinculum matrimonij, & erat talis, quæ redderet illam incapacem coniugij: quoniam ſi ſubſecuta eſt infirmitas coniugium, non daretur ea venia denuo nubedi.

Zac. pont. 91. Zacharias Papa 91. sub Petro natione Græcus, ex patre Polychronio, sedit annos 10. menses 3 dies 14. vir mitissimus atque suavis, amator cleri & totius populi Romani, tardus ad irascendum, & velox ad miserendum, Constantino & Irene eius matre imperantibus. Hic inuenit totam Italiam bellorum turbatione commotam, quam suo prudentissimo studio penè totam pacavit. Extat epistola Bonifacij apud Germanos legati ad Zachariam Papatam, in qua requirit voluntatem sedis Romanæ in quibusdam, quæ visa sunt illi necessaria ad confirmandam fidem Germanorum.

Bonifacius petit cõfirmari per ep̃m Romanæ sedes episcopales, quas crexerat in Germania. Primum, Necessè habemus indicare paternitati vestræ, quia per Dei gratiam Germaniæ populis aliquantulum correctis, tres ordinauimus episcopos, & prouinciam in tres parochias discreuimus, & in illas tres vrbes in quibus constituti & ordinati sunt, scriptis autoritatis vestræ confirmari & stabiliri precantes desideramus: ut (si Dominus voluerit) per autoritatem & præceptum sanctis que iurisdictionibus apostolicis fundatæ & stabilitæ sint tres in Germania episcopales sedes, & ut præsentis vel futuræ generationes non præsumant, vel parochias corrumpere, vel violare præceptum apostolicæ sedis.

Secundum, Notum sit similiter paternitati vestræ, quod Carolomagnus Rex Francorum me accersitum ad se rogauit, ut in parte regni Fræcorum, quæ in sua est potestate, synodum inciperem congregare, & promissit de se ecclesiastica religione quæ iam longo tēpore, id est, non minus quàm per 60. vel 70. annos calcata & dissipata fuit, aliquid corrigere & emendare velle. Quapropter si hoc (Deo inspirante) veraciter implere voluerit, consilium & præceptum sanctæ vestræ autoritatis, id est, apostolicæ sedis habere, & scire debeo.

Tertium, Deinde si inuenero apud illos diacones, & presbyteros fornicarios, & adulteros, & sic pro populo sacras oblationes offerre, volo habere præceptum, & conscriptum autoritatis vestræ quid de talibus definiatis, ut per responsum apostolicum conuincantur, & arguantur peccatores.

Quartum, Inueniuntur quidam inter eos episcopi, qui licet dicant se fornicarios, vel adulteros non esse, sed sunt ebriosi, & incuriosi, vel venatores, & qui pugnant in exercitu armati, & effundunt propria manu sanguinem hominum paganorum, siue Christianorum: Volo scire sententiam vestrâ: quia seruus legatus apostolicæ sedis esse dinoscor, & vnum sit verbum meum hic & vestrum ibi.

Quintum, De vna re & consilium quærere & licentiam petere necesse habeo, eo quod venerandæ memoriæ prædecessor vester, sicut audistis, in præsentia vestra mihi præcepit, ut presbyterum post obitum meum (Deo volente) in ecclesiastico ministerio heredem & successorē constituere deberem, & hæc mihi (si Dei voluntas est) placet, sed modo dubito, & nescio si fieri possit, quia postea frater illius auunculū ducis regis Francorum occidit, & adhuc ignoramus qualiter ista discordia pacificari & finiri valeat. Ideo obsecro, ut autoritati vestræ licentia sit, ut cū consilio seruorū Dei de ista electione faciam quod nobis in communi pro Deo, & pro ecclesiæ utilitate, vel fructu spiritali, & defensione religionis optimū esse videatur, & mihi inspirare dignetur Deus: quia hoc non videtur posse fieri, si contrarius Princeps fuerit.

Sextum, Quærere, & interrogare paternitati vestræ consilium debeo de quadam confusione & scandalo præ-

Requirit autoritatē pontificis Romani ad congregandā synodū.

Rogat Bonifacius si postit eligere successorē sedis sue

*De scādalo
orto ex dis-
pēsatione.*

dicationis, quæ nuper ad nos veniens, mentem nostram conturbavit, & sacerdotibus ecclesiarum verecundiam incutiebatur, quia laicus quidam dicebat sibi ab apostolica sedis potestate sanctæ memoriæ Gregorio datam fuisse licentiã, vt in matrimoniu acciperet viduã Auunculi sui, quæ & ipsa fuit vxor consobrini, & illa eo viuente discessit ab eo, & isti viro in tertio gradu propinqua illius esse dignoscitur, qui nunc eam accipere desiderans affirmat sibi licentiam datam, & deinde votum vouit Deo castitatis, & velata fuit, & iterũ abiecto velamine maritata: tale enim matrimonium supradictus homo ab apostolica sede sibi affirmat esse concessum, quod non estimamus verum, quia synodus & ecclesia in qua natus & nutritus fuit, talem copulam & matrimonium maximum scelus, & incestum, & horribile flagitium, & damnabile piaculum fieri ex autoritate sanctæ scripturæ iudicabant. Quapropter paternitas vestra huius rei veritatem nobis indicare non dedignetur, vt ecclesiæ sacerdotibus, vel populo Christiano inde scandala, vel schismata, vel noui errores non oriantur & concreſcant.

*Facile trahi
tur in exē-
plum, quod
Romæ pec-
catur.*

Septimum. Quia carnales homines idiotæ, Germani, vel Franci, si iuxta Romanam urbem aliquid facere viderint ex his peccatis quæ nos prohibemus, licitum & concessum à sacerdotibus esse putant: & dum nobis impropriū deputant, sibi scandalum vitæ accipiunt, sicut affirmant se vidisse annis singulis in Romana vrbe, & iuxta ecclesiam sancti Petri in die vel nocte quando Calendæ Ianuarij intrant: Paganorum consuetudine choros ducere per plateas, & acclamationes ritu gentilium, & cantationes sacrilegas celebrare, & mensas illa die vel nocte dapibus onerare. Quæ omnia eo quod ibi à carnalibus & insipientibus videntur, nobis hic impropriū, & impedimentum prædicationis & doctrinæ perficiunt. Et si istas paganas paternitas vestra ibi in Romana vrbe prohibuerit, & sibi mercedē, & nobis maximum profectum in doctrina ecclesiastica perficiet. Hæc omnia domine charissime propterea vobis nota facimus, vt vestrae autoritatis responsum talibus dare possimus, & per cautelam vestræ doctrinæ oues ecclesiæ non seducantur,

sed lupi rapaces superati pereant.

Epistola Zachariæ papæ ad Bonifacium episcopum,

Suscepimus fraternitatis tuæ literas, & petis vt per auctoritatem nostræ sedis episcopales ibidem sedes firmen- *Quo consti-
tenda se-
tur. Sed tua sancta fraternitas pertractet mature, si expe-
dit, aut si loca vel populorum turbæ talia esse probantur, pales.
des episco-
dit, aut si loca vel populorum turbæ talia esse probantur, pales.
vt episcopos habere mereantur. Memineris quod in sacris D. 80. per
canonibus præcipimur obseruare, vt minime in villulas
vel in modicas ciuitates episcopos ordinemus, ne vileſcat
nomen episcopi. Sed nos tuis literis prouocati, quæ propo-
sisti absq; mora concedi patimur, & statuimus per aposto-
licam autoritatē episcopales illic sedes, quæ per succes-
sionē episcopos mereantur, & populis præſint, atque in qui-
bus verbū prædicationis subiectis insinuetur. Et nulli post
hæc liceat hæc quæ à nobis sancita sunt, quoquomodo vio-
lare, quæ autoritate beati Petri apostoli firma esse decer-
nimus.*

De eo autem quod intimasti quod Carlomagnus te rogauit: Respondemus quod dum iuuante Deo quæ à præfato filio nostro promissa sunt, ad effectum perducta fuerint, tuæque fraternitas memorato concilio confederit, si quos repererit episcopos, presbyteros, aut diaconos, contra canones vel statuta patrum excessisse, id est in adulterio si vel plures vxores habuerunt, aut si sanguinem Christianorum siue Paganorum effuderunt, &c. nulla ratione apostolica auctoritate permittas sacerdotio fungi, quia tales à suo proprio ore falsi nominantur sacerdotes, & peiores ac deteriores secularibus esse noscuntur, qui se neque à fornicationibus, nec à nefariis matrimoniis abstinent, neque ab hominum sanguinis effusione manus seruant innoxias.

Quales se esse sacerdotes existimant, dicente Domino: Sa- *Qualiter
cerdotes mei semel nubant, & Apostolus vnus vxoris vi-
rum, &c. Et hoc ante susceptū sacerdotiū vt licitum est, sum est sa-
nam à die suscepti sacerdotij, etiam ab ipso proprio con-
iugio phibēdi sunt, &c. Quomodo se sacerdotio fungi cō-
siderant, qui talibus sceleribus inuoluti esse monstrantur? Tit. i.
Qui peiora seculariū scelera committunt, vt plures vxores
habere præsumant, quibus nec vnā concessum est post
susceptum ministerium atrectare: Isti nāque (vt præmissi)*

nec sacerdotio fungi patiantur, nec diuina cōtingere mysteria commonemus.

7. q. 1. c. De eo autem. Ad quintum, De eo autem quod tibi successorem constituere dixisti, vt te iubente in tuo loco eligat episcopus, hoc nulla ratione concedi patimur, quia contra omnem ditur vt epi ecclesiasticam regulam, vel instituta patrum esse mōstrat. Sed volumus vt tibi ministret, & sit in euangeliū Christi adiutor. Nimis enim reprehensibile manifestum est, vt te viuente tibi alium substituamus. Sed hoc cōmonemus, vt quandiu te diuina iusserit clementia superesse, sine intermissione orare non cesses, vt tibi Deus illum successorem concedat, qui ei possit esse placabilis, & populū quē ad suam gratiam (per vestre sanctitatis industriam) vocare voluit, irreprehensibiliter regere valeat, atque ad viam

7. q. 1. c. Pe rmissio orare non cesses, vt tibi Deus illum successorem concedat, qui ei possit esse placabilis, & populū quē ad suam gratiam (per vestre sanctitatis industriam) vocare voluit, irreprehensibiliter regere valeat, atque ad viam

Conceditur vitæ elaboret perducere. Si autem cōtingat aliquem post tui transitus diem superesse, quem idoneum cognoueris, & in tua voluntate fuerit definitū, ea hora qua te de præteriti seculi migraturum cognoueris, præsentibus cūctis, tibi successorem designa, vt huc veniat. ordinandus. Hoc signet. nulli alij concedi patimur, quod tibi (charitate cogente) largiri censuimus.

Quantū ca Ad sextum, De illo autem qui viduam auunculi sui, & uebat episcopus Abiit hoc vt prædecessor noster ita præciperet. Nec enim **pus Roma** ab Apostolica sede illa diriguntur, quæ contraria esse patris dispensare contra **canones patrum.** trum siue canonum institutis perhibentur. Ideo admonere, adhortari, increpare eos frater ne cesses, quatenus ad tale scelestum recedant matrimonio, vt non in æternum perent.

Ad septimum, De Calendis verò Ianuariis, vel cæteris auguriis, vel aliis diuersis obseruationibus, quæ Gentili more obseruari dixisti apud beatum Petrum apostolum, vel in vrbe Roma, hoc à nobis & omnibus Christianis detestabile & perniciosum esse iudicamus, dicente Deo: Nō augurabimini, neque obseruabitis somnia. Ita & à nobis cauendum esse censemus, vt nullis auguriis, vel obseruationibus attendamus, quia omnia hæc abscessa esse à patribus sumus edocti. Et quia per instigationem diaboli iterū pululabant à die qua nos iussit diuina clemētia apostoli vicem gerere, ilico omnia hæc amputauimus. Pari enim modo volumus tuam sanctitatem populis tibi subditis prædi

Leuit. 19. Num. 23.

care, atque ad viam æternæ vitæ perducere, &c. Deus te incolumem custodiat reuerendissime frater.

Extrat altera epistola ad eundem Bonifacium.

Reuerendissimo fratri Bonifacio episcopo, &c. Retule runt quod fuerit in eadem prouincia sacerdos, qui Latinā linguam penitus ignorabat, & dum baptizaret, nesciens Latinum eloquium infringens linguam, diceret: Baptizote in nomine patriæ, & filia, & spiritu sancta: ac per hoc tua fraternitas considerauit rebaptizare. Sed sanctissime frater, si ille qui baptizauit non errorem introducens, aut heresim, sed pro sola ignorantia Romanæ locutionis infringendo linguam baptizans dixisset, non possumus consentire vt denuo baptizentur, quia quicumque baptizatus fuerit ab hæreticis in nomine patris, & filij, & Spiritus sancti (vt tua fraternitas bene cōpertum habet) nullo modo rebaptizari debet, sed per solam manus impositionem purgari. Vale frater.

*Ignorantia
linguæ Latinæ
mutans
verba baptis-
mi, verū
confert bap-
tismum.*

SYNODVS SVB ZACHARIA PA-pa mandato apostolico à sancto Bonifacio & Francorum episcopis sub Carlomagno duce, habita anno 742.

In nomine Domini, &c. Ego Carlomagnum dux, &c. Anno ab incarnatione Christi 742. 11. calen. Martij, cum consilio seruorum Dei, & optimatum meorum, episcopos qui in regno meo sunt cum presbyteris ad concilium, & synodum pro timore Christi congregauimus, Bonifacium archiepiscopum ac reliquos episcopos cum presbyteris eorum, vt mihi consilium darent, quomodo lex Dei & ecclesiastica religio recuperetur quæ in diebus præteritorum principum dissipata corruit, & qualiter populus Christianus ad salutem animæ peruenire possit. Et ordinauimus consilio sacerdotum, & optimatum meorum per ciuitates episcopos, & conituimus super eos archiepiscopum Bonifacium, qui est missus sancti Petri.

Can. 1. Quæ sint prohibita ecclesiasticis.

Statuimusque per annos singulos synodum congregari, & falsos presbyteros, & adulteros vel fornicatores diacones, & clericos de peculiis ecclesiarum abstulimus, degradauimus, & ad poenitentiam coegimus: Et seruis Dei per omnia omnibus armaturam portare, vel pugnare, aut in

Permittitur exercitum, & in hostē pergere omnino prohibemus, nisi principi ad illi tātummodo qui propter diuinum ministerium, id est missarum diuina adimplenda, & sanctorū patrocina portanda ad hoc electi sunt, id est vnum vel duos episcopos cum capellanis presbyteris princeps secū habeat, & vnusquisque præfectus vnum presbyterum, qui hominibus peccata confitentibus iudicare, & indicare pœnitentiam possit. Necnon & illas venationes, & syluaticas vagationes cum canibus omnibus serui Dei interdiximus. Similiter accipitres & falcones non habeant.

Can. 2. Vt singulis quadragesimis episcopo presbyter rationem ministerii sui reddat.

Decreuimus quoque iuxta sanctorum canones, vt vnusquisque presbyter in parochia habitans episcopo illi subiectus sit, in cuius parochia habitat, & semper in quadragesima rationem & ordinē ministerij sui, puta de baptismo, de fide catholica, de precibus & ordine missarum episcopo reddat & ostendat. Et quandocumque iure canonico episcopus circuit parochiam ad populos confirmandos, presbyter semper paratus sit ad suscipiendum episcopum cum collectione & adiutorio populi qui ibi confirmari debet: & in cœna Domini semper nouum chrisma ab episcopo quærat, & episcopo testis assistat castitatis & vitæ, & fidei, & doctrinæ illius.

Can. 3. Absque probatione ignoti episcopi, aut presbyteri non admittantur.

Statuimus etiam vt secundum cautelam omnes vndeque que superueniētes ignotos episcopos, vel presbyteros ante probationem synodalem in ecclesiasticum ministerium non admittamus.

Can. 4. Vt cum presbyteris vel diaconibus nulla mulier cohabitet.

Decreuimus quoque vt presbyteri vel diaconi non laici, laicorum more, sed castis vtantur, ritu seruorū Dei, & nullus in domo sua mulierē habitare permittat.

Canon 5. Episcopo sit cura spurcitiarum omnes Gentiliatis abicere.

Item decreuimus vt vnusquisque episcopus in sua parochia sollicitudinem habeat adiuuante Graphione, qui defensor ecclesiæ est, vt populus Dei paganas nō faciat sed

vt omnes spurcitiarum Gentilitatis abiciat.

Explicit synodus sub Carlomagno.

Stephanus secundus, papa, qui sub Petro sedit annos 5. dies 28. vir singularis religionis & prudentiæ. *Stephanus pontif. 92. an. do. 750.*
Paulus primus, papa 93. sub Petro, natione Romanus, Stephanus secundi frater, sedit annos decem, mensem vnum, vir tantæ pietatis & humanitatis, vt noctu cū duabus aut tribus familiaribus cubicula pauperum ægrotantium circuit, vnumquenque eorum & verbis & elemosynis ad recuperandam valetudinem cohortaretur, & carcerē quoque frequenter adibat.

Constantinus secundus, papa 94. sedit annum vnum. *an. do. 760*
Stephanus tertius Siculus, papa 95. sedit annos tres, menses quinque. *Cōstā. pa. an. do. 761.*

Adrianus primus, Romanus, 96. papa sub Petro, sedit 23. annos, menses 10. dies 17. nequaquam à prædecessoribus degenerauit, cum quouis optimo pontifice comparari potest. *Steph. pap. an. do. 764. Adrian. pa.*

SYNODVS SECVNDA NICAENA,

quam Græci septimam generalem appellant, Anno Domini 781. imperantibus Constantino & Irene eius matre, sub episcopo vrbs Romæ Adriano primo papa, celebrata contra eos qui imagines in ecclesiis damnant & eiiciunt, in qua imaginum expressiones adorandas & amplectendas relatiue, decretum est, & honorandas reliquias sanctorum.

Actio prima.

Imperantibus piissimis Constantino cum matre sua Irene, conueniente sancta & œcumenica synodo in Nicæa Bithyniæ Petro archipresbytero Romæ ecclesiæ, & Petro monacho vicariis existentibus apostolicæ sedis, præsentate Tarasio archiepiscopo inclytæ Constantinop. nouæ Romæ & cæteris episcopis, &c.

Primò omnium venerunt in conciliū tres episcopi ex conciliabulo Ephesino, in quo dante fuerant imagines, respicientes, & attulerunt libellos confessionis suæ. Primus erat Basilius Ancyre episcopus. Secundus Theodorus Cypri episcopus Myron, & tertius Theodosius episcopus Amorij. Basilius episcopus è libello sic cœpit legere.

Summa septimi gener.

Confessio catholica.

*Basilij pri⁹
hæreticorum
fessio catho-
lica.* Credo & confiteor in Deum patrem omnipotentem, & in vnicum dominum Christum filium eius vnigenitū, & in sanctum spiritum dominum viuificantem, & Trinitatem, consubstantialem in throno eodem confedentem, in vna deitate, potestate & auctoritate, adoratam & glorificatam, in vnus sanctę Trinitatis, & domini Dei nostri Iesu Christi œconomia, quemadmodum sex sacrę œconomię synodi tradiderunt. Hęc omnia sic cōfiteor. Vniuersam autem hæreticorum linguę incontinentiam abiiciens execror, quemadmodum ipsi sese reddiderunt execrabiles. Interpellans etiam intemeratę virginis nostrę Deiparę, sanctarum cęlestium potestatum, omniumque sanctorum intercessionem: horum etiam sanctas reliquias cum omni honore suscipiens & amplectens honorifice veneror, firmiter credens me illorum sanctitatis fieri posse participem. Eodem modo venerandas imagines, quę œconomiam Iesu Christi domini & Dei nostri, qui propter salutem nostram homo factus est, & inuolatę virginis dominę nostrę Deiparę, sanctorumque apostolorum, prophetarum, martyrum, & omnium sanctorum suscipio & amplector, eisdemque honorem debitum exhibeo: Abiiciens & execrans ex toto animo & corde congregatam ex deprauata mente & infania, & appellatam septimam synodum apud eos qui recte sapiunt, nimium quã iuste & canonicę *πεσδοσισμοσ* hoc est falsum conciliabulum appellatum: vt pote ab omni pietate & religione alienam, & à deo tradiuę ecclesiasticę legis latiori audenter & præfractę, ne dicam impie oblatrantem: Venerandásque imagines contumelia afficientem, iubentemque has è medio sacrarum ecclesiarum tolli, cui præfuit Theodosius falsò nominatus Ephesi episcopus, Sifinnius item Pergę cognomine Pastillas.

Anathematissimi eiusdem Basilij Ancyrę episcopi.

Primus, Qui doctrinas sanctorum patrum, & traditionē catholicę ecclesię contemnūt: qui que causantur & voces Arrij, Nestorij, Eutychis, & Dioscori iactant, dicentes quod nisi satis ex veteri & nouo testamento instructi essemus, sanctorum patrū, sacrarum sex synodorū doctrinas, & catholicę ecclesię traditiones sequeremur, execratio.

Secun-

Secundus, Qui iniquunt diabolicarum insidiarum inuentum sacrarum imaginum culturam & ædificationem, nequaquam autem sanctorum patrum nostrorum traditionem, execratio.

Ceteri anathematissimi eadem continent, quę & illi qui sunt in sine septimę actionis.

Hęc quidem confiteor & approbo, & ex tota anima, corde, & mente demonstro. Quod si autem siue ex calumnia, siue ex instinctu volens nolens vlllo tempore ab his disciuero, alienus sum & à sancta Trinitate, & à catholica ecclesia.

Similiter & alij duo produxerunt libellos confessionis suę sequentes Basilium Ancyrę episcopum ex Chrysoftomo, & ex Basilio in oratione in quadraginta martyres, probantes venerationem imaginum, & cinerum sanctorū martyrum: quos benigne excepit sacra synodus: etiã restitutus eis suis sedibus, in quibus continuo iussi sunt residere.

Deinde adducti sunt & alij plures episcopi ex eadē hæresi: & placuit sanctę synodo, secundum canonem octauę Nicęnę synodi, & tertium Ephesinę, & epistolam diui Basilij ad Amphilochem super simili negotio scriptam, eos ab hæresi venientes recipi cum manuum impositione.

Pręcessit autē longa disputatiō quomodo hæretici penitentes cum redeunt ad ecclesiam catholicam, sint recipiendi: sed ex sententiis patrum Basilij, Athanasij, Cyrilli, Chrysoftomi, & Sardicen. synodi deliberatum est eos cum manuum impositione recipiendos: & sic absoluta est actio prima.

Actio secunda.

Imperantibus Constantino, & Irene eius matre, &c. vt in actione prima.

Primo producta est in synodo epistola Adriani archiepiscopi Romani ad Constantinum & Irenem Augustos, in qua hæc insunt.

Primo historia Syluestri, & Constantini de lepra, & exilio montis Soracte, de visione apostolorum Petri & Pauli in somno, & de baptismo Constantini: de quibus in præfatione concilij Nicęni.

Secundo Gregorij Nissen locus pro veneratione imaginum.

F

Tertio Basilij magni testimonium, in libro aduersus Iulianum de inuocatione sanctorum, & imaginum ueneratione.

Item Chrysostrami in eandem rem sententia.

Item Cyrilli ad idem locus.

Item Athanasij & Ambrosij ad imperatorem Gratianum sententia.

Item Hieronymi locus de imaginibus habendis.

Item Stephani episcopi Boistorum sermo de imaginum ueneratione.

In eadem actione lecta est epistola synodica eiusdem Adriani papae ad Tarasium patriarcham: in qua primo dicitur quod pictura illa ueneranda, in qua agnus digito praecursoris demonstratur, a sexta synodo probata sit, unde usus inualuit eius frequentissimae picture.

Deinde tractat de autoritate Romani pontificis, & quod ecclesia Romana sit caput omnium ecclesiarum.

Postremo adiectae sunt sententiae omnium episcoporum, & synodi.

Petrus, & Petrus locum tenentes sanctissimi papae ueteris Romae Adriani dixerunt: Dicat nobis Tarasius patriarcha regiae urbis, consentitne literis sanctissimi papae, an minus?

Tarasius patriarcha respondit: Nos patrum praecipis imbuti, sic confessi sumus, & confitemur, concordamus, & uim literarum lectarum confirmamus, & imaginum picturas secundum priscam patrum traditionem recipimus, & has desiderio nostro adoramus, ut in nomine Christi Dei nostri, & intemeratae Deiparae uirginis, sanctorum angelorum, & omnium sanctorum factas: sed apertis uerbis testamur nos duntaxat in unum Deum uerum, Iatriam, hoc est cultum & fidem nostram referre & reponere.

Sancta synodus dixit: Uniuersa sancta synodus sic credit, & sic docet.

Petrus, & Petrus legati Apostolicae sedis dixerunt: Dicat nobis sacra synodus, num recipiat sanctissimi papae ueteris Romae literas, an minus?

Sancta synodus respondit: Sequimur, recipimus, & probamus.

In eandem sententiam & reliqui episcopi pronunciauerunt. Et sic absoluta est actio secunda.

Actio tertia.

In hoc secundo coeessu, primo restitutus est Gregorius episcopus Neocesareae ex haeresi ueniens, in priorem gradum dignitatis suae.

Secundo, producta est epistola synodica Tarasij archiepiscopi ad episcopos Orientales, & alia eorundem episcoporum ad praedictum Tarasium, in quibus explicatur per capita sex synodi generales, & quae in eis gesta sunt.

Deinde adduntur sequentia:

His itaque sex sacris synodis, quas solas uniuersales agnoscimus, concorditer orthodoxa fides stabilita est, nec aliam praeter has synodum accipimus. Locales autem synodos non auersamur, sed magis amamus, amplectimur, & recipimus, earum etiam diuinitus inspiratas canonicas constitutiones, correctiones, & utiles earum legislationes summa obseruantia colimus.

Apostolicas autem ecclesiae traditiones, quibus ueneratio culturaeque sanctorum docetur, recipimus, & ueneramur. Eos autem ut ministros, amicos, & filios Dei existentes honoramus. Honor enim qui a conseruis idem sententibus inuicem exhibetur, indicium est beneuolentiae erga dominum. Sunt enim promptuaria Dei & pura Christi habitacula, spiritusque sancti immaculata specula. Sancti enim in Dei manu sunt, ob idque pretiosa in conspectu domini mors sanctorum eius. Seruator noster Christus fontes salutaris, sanctorum reliquias nobis reliquit, multis modis beneficia fundens, martyrum enim ossa uirtutes multas operantur, atque id per Christum qui in ipsis habitat. Cum his etiam sanctas imagines reueremur, principio adorantes Dei uerbi propter nos incarnati, Domini nostri & seruatoris Iesu Christi, qui formam serui assumpsit, imaginem. Quanquam sciamus ipsam imaginem & typum Deitatis, quae cum carne illius immaculata incoeuulsum unita est, minime posse figuram praestare. Inuisibilis enim est diuina natura, nec depingi, nec figurari se permittit. Deum enim (ut ipse inquit) nemo uidit unquam: sed humanitatis illius imaginem coloribus ducentes adoramus. Ueneramur etiam & adoramus imaginem Deiparae & Dominae nostrae, irreprehensibilis, immaculatae, & inexplicite castitatis matris, quae illum peperit. Quin etiam sanctorum

Sancti ut si
ly Dei colitur.

Reliquiae
sanctorum
uirtute potentes.

Ioan. I.

apostolorum, prophetarum, & victorum martyrum, sanctorumque & beatorum, veluti amicorum Dei imagines colimus, non in materia, aut in coloribus honorem constituentes, sed per hoc officium nostrum, quod ipsis à Deo quorum typum imagines gestant, debemus impartientes, cum sciamus iuxta Basilij magni sententiam, quòd imagini honor exhibitus, ad ipsum prototypum referatur.

Omnia prædicta qui conuenerant episcopi receperunt & approbarunt, & subscripserunt omnes episcopi numero 350. & sic absoluta est actio tertia.

Actio quarta.

Imperantibus Constantino & Irene eius matre, conueniente sancta & vniuersali synodo, &c. iuxta ordinem in prima actione præscriptum.

In hac actione quarta multa ex scriptura & sanctorum doctrinis afferuntur testimonia de vsu pio & vtili imaginum.

Exod. 25.

Quòd in sacris scripturis imagines admittantur. Primo adducitur locus ex lib. Exodi, ibi: Facies propitiatorium, &c.

Secundo ex Numeris, ibi: Ipsa est dedicatio altaris, &c.

Ezech. 41.

Tertio ex Ezechiele, Introduxit me in templum, vt titretur, &c.

Heb. 9.

Quarto ex epistola ad Hebræos: Habebat quidè etiam prius tabernaculum iustificationes, &c.

Item temporibus Chrysofomi sanctorum imagines pingebantur: & ipse Chrysofomus habuit tabulam continentem picturam cædis Assyriorum veteris testamenti.

Item recensetur Gregorij Nissenii pathetica oratio de pictura, in qua à patre Isaac immolabatur, in qua in hunc modum loquitur Gregorius: Vidi sæpius inscriptionis imaginem, & sine lachrymis transire non potui, cum tam effica citer ob oculos poneret historiam, &c.

Quibus verbis auditis aliqui patres dixerunt: Si tanto doctori historia inspecta peperit vtilitatè & lachrymas, quanto magis rudibus & idiotis vtilitatem & commoditatem afferet? Alij verò sic dixerunt: Si Gregorius vigilantissimus ad diuina oracula, inspecta historia Abrahamæ fleuit, quanto magis œconomia incarnati Domini nostri

Iesu Christi verbi Dei nostri à nobis inspecta ad lachrymas, & vtilitatè contrèplantes nos adhorbitur? Et Cyrillus eandem picturam suo tempore extitisse probat in epistola ad Acatium episcopum.

Extat adhuc sermo sancti Athanasij de imagine domini nostri Iesu Christi, & de miraculo in Beryto ciuitatè prodito, cum imago cæsa est à perfidis Iudæis, & percussio latere sanctæ imaginis continuo exiuit sanguis & aqua, &c.

Hic sermo totus lectus est in concilio ad statuendam venerationem imaginum.

Ibidem annotatur à patribus ratio cur miracula à nostris imaginibus nunc non edantur: nempe (vt dicit Apostolus) quoniam miracula non credentibus data sunt, sed his qui in incredulitate versantur. 1. Corin. 14

Ibidem docetur & decernitur à sanctis episcopis, quòd templa non nugacibus & vanis picturis ornanda sunt, sed historiis veteris & noui testamenti: parietes templi reple re conuenit, vt hi qui literas non norunt, nec sacram scripturam legere queunt, contemplatione picturæ in memoriã reducant, quoniam germane vero illi Deo per fortia facta seruierunt, atque in certamen excitentur laudatorum facinorum, per quæ cum cælo terram commutauerunt.

Ibidem lecta est docta disputatio Leontij episcopi Neapoleos Cypri contra Iudæos pro imaginibus sanctorum conseruandis: est dialogus quidem satis elegans, lectione dignus, desumptus ex lib. 5. apologiæ eius: extabant tunc & alia opera sancti episcopi Leontij.

Item recensita sunt tria miracula ex lib. miraculorum sanctorum martyrum Cosmæ & Damiani pro statuenda imaginum veneratione.

Item traditur quòd omnis honor imagini exhibitus ad prototypum refertur. Quod probatur primo ex 4. libro contra Arrianos patris Athanasij.

Secundo ex codice 30. capitum ad Amphilochium de spiritu sancto beati Basilij, c. 7. Ex quo colligitur falsum & stultum esse axioma, quod falsa synodus sparserat, quicumque imaginem adorat, in duo Christum diuidit, & quicumque imaginem aspiciens dixerit aut inscripserit ei, hic est Christus, Christus diuidit.

Deinde producerunt vicarij Adriani papæ veteris Romæ in codice paruo verba Basiliij in epistola ad Iulianum apostatam, quæ sic habent: Confiteor etiam filij incarnatam *ἁνομιλίαν*. Deinde sanctam Mariam quæ secundum carnem illum peperit (hanc Deiparam vocans) suscipio enim sanctos apostolos, prophetas, & martyres, qui pro me apud Deum supplicant, quo per illorum mediationem propitius sit mihi Deus noster benignissimus, & remissionem peccatorum mihi gratis largiatur. Quam ob causam & historias imaginum illorum honoro, & palam adoro: hoc enim nobis & à sanctis apostolis non est prohibitum, sed in omnibus ecclesiis nostris eorum historias erigimus.

Postremo productæ & lectæ sunt quatuor epistolæ, primæ Gregorij papæ Rom. ad Germanum patriarcham Constantinopolitanum. Alij tres Germani ad diuersos episcopos Orientis pro refellenda hac improbitate hereticorum, & statuenda veneratione imaginum.

In confirmationem prædicti dogmatis adductus est ab Helia protopresbytero ecclesiæ Deiparæ virginis in Blachernis sextæ synodi, can. 32.

Recitato itaque ab Helia prædicto canone, Tarasius patriarcha dixit:

Sexta synodus.
Ex hac sententia apparet non esse canones, qui in exemplaribus Latinæ sextæ synodi scribuntur, falso ei synodo ascribi.

Quæ est hæc ignorantia, qua plerique laborant circa hos canones, scandalum enim est dubitare num sint sextæ synodi. Cognoscant igitur tales sextam synodum temporibus Constantinensi fuisse congregatam, nimirum contra eos qui tantummodo vnam actionem & voluntatem in Christo collocant. Illi igitur hæreticos anathemate verberantes, orthodoxamque fidem confirmantes, sub annum decimum quartum imperij Constantinensi domum redierunt, post annos tamen quatuor aut quinque iidem illi patres sub Iustiniano Constantinensi filio congregati, prædictos canones ediderunt: neque hac de re quisquam dubitet. nam qui temporibus Constantinensi subscripserunt, iidem illi sub Iustiniano quoque presentem hanc chartam subfigurarunt: quæ res satis clara est ex eorundem proprietarum manuum immutabili similitudine. Necessum autem erat post synodum vniuersalem definitam, canones quoque ecclesiasticos ederent. Igitur ad recordationem salutaris illius mortis in carne po-

litie ex venerandis imaginibus nos manuduci declararunt. Quod si autem in dispensationem Christi verbi Dei hoc modo manuducimur, quales eos esse arbitrandum est, qui has subvertere conantur?

Petrus primas presbyterorum in sancta Romana ecclesia subscripsi: & ceteri episcopi recipientes & approbantes omnia prædicta subscripserunt, & absoluta est actio quarta.

Actio quinta.

Imperantibus Constantino & Irene matre eius, conueniente sancta & vniuersali synodo, &c.

Productus & lectus est liber quidam beati Ioannis episcopi Thessalonicensis, in quo disputat cum gentili quodam de usu imaginum, interroganti gentili respondente vero Ioanne, obiecit autem gentilis in hunc modum:

Sancte Deum verbum hominem factum icone exprimitis, quid ad angelos hoc facit, quos ut homines pingitis & adoratis? Hi tamen homines non sunt, sed intellectuales & incorporei, & simpliciter existentes dicuntur. Sanè ea ratione & à nobis Deos venerabiles existima, non enim sic quicquam absurdi agimus, quemadmodum nec vos cum angelos adoratis.

Sanctus dixit: De Angelis & Archangelis, & eorum potestatibus, quibus & nostras animas adiungo, ipsa catholica ecclesia sic sentit, esse quidem intelligibiles, sed non omnino corporis expertes & inuisibiles, ut vos gentiles dicitis, verum tenui corpore præditos & aereo siue igneo, ut scriptum est: Qui facit angelos suos spiritus, & ministros eius ignem vrentem. Sic autem multos sanctorum patrum sensisse cognouimus, quorum est Basilius cognomento Magnus, & beatus Athanasius, & Methodius, & qui stant ab illis. Solummodo autem Deus incorporeus & informabilis: intelligibiles autem creature nequaquam ex toto sunt incorporeæ, & imitabiles pictura existunt, quare etiam in loco existunt, & circumferentiam habent. Quanquam autem non sunt, ut nos, corporei, utpote ex quatuor elementis & crassa illa materia. Nemo tamen vel angelos, vel dæmones, vel animas dixerit incorporeas, multoties enim in proprio corpore visi sunt, sed ab illis quibus dominus oculos aperuit. Nos igitur eos non ut Deum, sed ut creaturas intelligibiles & ministros

Disputatur an Angeli sint corporei.

Dei, non tamen vt vere incorporeos pingimus, & colimus. Quòd autem forma hominis pingantur, in causa est, quòd in ea visi sunt, siquando ministerium Dei apud homines obierunt.

Auitor.

Synodus non improbat, sed magis visa est approbare hanc sententiam, dicente Tarasio Patriarcha: Ostendit autem pater quòd & angelos pingere oporteat, quando circumscribi possunt, & vt homines apparuerunt. Sacra synodus respondit: Etiam Domine. August. ad Nobridii epistola 115. dicit Angelos aerea aut aetherea animantia, & in lib. de ecl. dog. c. 11. dicit, Nihil incorporeum & inuisibili natura credendum, nisi Deum solum. Et c. 12. creaturam omnem corpoream esse, Angelos & omnes virtutes caelestes corporeas, licet non carne subsistant. (addentes) Ex eo autem corporeas esse credimus. quòd localiter circumscribantur, sicut anima quæ carne clauditur. Et in q. 67. dixerat infimos Angelos animaliter viuere, quòd tamen in primo retracta. temperauit. Et nuper Card. Caic. in Commenta. ad Ephe. 2. dixit Demones esse aereos spiritus. Hæc dixerunt patres isti secuti Platonem. Contra multi alij patres ecclesiæ sentiunt Angelos omnino incorporeos: quos, vt videtur, secuti sunt patres concily Lateranen. primi, dicentes: Deus ab initio vtrunque de nihilo condidit creaturam corporalem & spiritualem. Angelicam scilicet & mundanam. Hæc illi. Quibus verbis spirituale opposuerunt corporali. Sed hæc controuersia nondum ecclesiæ censura terminata est.

Deinde productus est ab Epiphanio diacono locum tenente Thomæ episcopi Sardinix, codex quidam ex itinerariis falsò inscriptis sanctorum Apostolorum, in quo multa indigna & ridicula de Christo domino legebatur, vt illum nec bibisse, nec edisse, nec pedibus terræ calcasse, & his similia. Quò lecto sancta synodus dixit: Omnis hæresis ab hoc libro dependet.

Rursus sancta synodus dixit: Anathema fit illi libro à principio vsque ad calcem.

Deinde Cosmas cubiculari protulit ex patriachio codicem veteris testamenti cum scholiis suo loco appositis, in quo continebantur sequentia: Non erunt tibi Dij alieni præter me. Non facies tibi idolum, nec alicuius similitudinem. Quæcunque existunt in cælo suprâ, aut quæcunque in terra infrâ, & quæcumque in aquis deorsum subter

Exod. 10.

Leuit. 6.

terram, non adorabis ea, nec seruias illis. Scholion. Et si facimus hominum piorum similitudines, non tamen ea fiunt, vt adorètur vt Dij, sed vt eas videntes ad imitationem facinorum illorum irriteremur. Si verò similitudines Christianificamus, sanè non propter similitudinem adoramus, sed quo mens per ea quæ conspexit, sursum volet. Non enim imaginem corruptibilem hominis corruptibilis adoramus, sed quia Deus homo incommutate dignatus est fieri, facimus illius imaginem velut hominis, quantum sciamus eum natura Deum existentem. Non idem igitur Deum & imaginem dicimus, sed Deum cognoscentes, similitudinem in imagine dispensationis illius humanæ figuramus. Gentiles autem errantes, similitudines Deos esse arbitrantur.

Post hæc lectæ sunt historix quædam sanctorum, cum miraculis quæ fiebant pro veneratione imaginum.

Postremo lectis omnibus prædictis & aliis fragmentis scriptorum ecclesiasticorum, tota synodus proclamauit: Diuino quorum patrum doctrinæ nos correxerunt: ex illis haurientes, fidem & veritatem potati sumus, illos insequentes, mendacium persecuti sumus. Nos venerandas imagines suscipimus. Nos ita non affectos anathemate deuouemus, &c.

Actio sexta.

Hæc actio continet refutationem hæreticorum, qui in Constantinopolitano conciliabulo sub Leone hæretico Imperatore præsidente Phorio imagines damnauerant, quorum dicta referuntur per Gregorium, qui tunc fuerat conuersus ad meliorem mentem, & redarguitur per Epiphanium. Distributa est hæc actio per sex tomos.

Tomus primus.

Quòd non fuerit vera synodus sub Leone celebrata, quoniam non habuit cooperarium vt hæc quæ nunc celebratur, Romanum papam, nec illius sacerdotes, nec per vicarios, nec per prouinciales literas, quemadmodum fieri in synodis debet. Quin etiam nec concordantes sibi habuit Orientis Patriarchas, Alexandrium, Antiochenum, & vrbs sanctæ summos pontifices.

Secundo ostendit quòd imagines ab Apostolorum temporibus in ecclesia fuerint. Quod potissimum probat ex Canone 82. sextæ synodi, de qua dicit in hunc modum:

Qualiter imagines adorantur & fidelibus.

Nò est vera synodus, q̄ auctoritate Pap. Rō. caret.

Sacra sexta & vniuersalis synodus posteaquam sententiam suam de vna voluntate Christi sub Constantino, qui per ea tempora imperium administrabat, cuiusq; nutu & voluntate conuentus is erat indictus, pronunciaisset, cōtingit Imperatorem de vita decedere. Iustiniano autem eius filio Imperiū adsumente, iterū vnanimiter omnes diuina voluntate post quatuor aut quinque annos cōgregati, de rebus ecclesiasticis, statūsque earum correctione circiter duos & centum canones edidit: in quorum octuagesimo secundo de imaginibus sic tradiderunt.

In quibusdam venerandarum imaginum picturis agnus digito præcursoris indicatus, &c.

Videmus igitur omnes & intelligimus, quod & ante sacras sex synodos, & post has etiam sanctorū picturæ in ecclesia traditæ fuerint, nō aliter ac sacra euāgelij lectio. Nam quæ leguntur vbi ad aures venerint, ad animū deinde legamus, & transmittimus: & quæ oculis videmus in picturis, ea quoque mente complectimur: atque ita per duo ista inuicem cōsequentia, lectionem & picturā, vnam cognitionem acquirimus, qua ad recordationē rerum gestarum peruenitur. Vnde ex duobus istis sensibus in Canticis canticorum inuenire licet efficacem coniunctionē. Sic enim ibi dicitur: Ostende mihi faciem tuam, & audire fac mihi vocem tuam, &c. Quibus & adiungimus illud: Sicut audiuius, ita & vidimus.

Canti. 2.

Esal. 47.

Tomus secundus.

De sex synodis contra hæreticos celebratis, quas recensent hæretici Iconoclastæ. Deinde Epiphanius ostēdit picturam necessariam & vtilem, quæ vulgus erudiat. Nihil habet singulari annotatione dignum.

Idem profequitur in tertio Tomo, tantum eludit verba hæreticorum.

Tomus quartus.

Conuenientes in scelestā synodo dixerunt:

Imaginum falsi nominis praua appellatio, nec Christi, nec Apostolorum, nec Patrum traditione cōcepit, &c.

Epiphanius respondet.

Quod autem cum multis aliis, quæ in ecclesia obseruatur sine scripturā nobis imaginum veneratio tradita sit, ab Apostolorum temporibus late per historias traditum

est, de imagine maxime Hæmorrhoidis, quam multis scriptoribus confirmare possumus. Basilius magnus in diuersis opusculis suis mentionem imaginum facit. Gregorius etiam, illius & carne & spiritu frater, Nilsensū præterea in sermone in Abraham idem sentit. Item alter Gregorius, qui à theologia nomen sortitus est, in versibus à se conditis, qui de virtute inscribuntur, assentit. Chrylos. e. sententiam in oratione funebri in Meletium episcopum Antiochiæ, & in sermone, qui inscribitur, quod veteris & noui testamenti vnus sit legislator, Cyrillus in epistola ad Acatium episcopum Scythopoleos, Athanasius episcopus Theopoleos, Sophronius, Maximus. Sed quid hos nominatim citamus? Omnes enim sancti patres nostri imagines receperunt. Quam ob causam mendaces deprehenduntur in hoc quod dicunt nō esse patrum traditionem.

Et post pauca idem Epiphanius subdidit.

Qui imaginem Imperatoris videt, in ea ipsum Imperatorem contempletur. Et qui imaginem eiusdem adorat, ipsum Imperatorem & adorat: huius enim forma & figura illius est imago. Et quemadmodum despiciens imaginem Imperatoris, non aliter castigatur, quam si ipsum Imperatorem contumelia affecisset (cum tamē illa ipsa imago præter lignum & colores nihil sit) eodē modo qui typum siue figuram alicuius ignominia afficit, in illum ipsum, quem typus repræsentat, iniurius est. Quod quidem ipsa rerū natura repræsentat. Hoc etiam vniuersi mortales agnoscunt, patresque sanctos ita tradidisse norunt: & eos qui aliter docent, ecclesiæ catholicæ; immo naturæ rerū contradicunt.

Qui imagines reuocant, etiā contra naturam agunt.

Hæretici dixerunt.

Tam ex scriptura diuinitus afflata, quam ex patrum electorum testimoniis afferentibus piā nostram intentionem, exhibebimus nostram definitionem. Principio verbum diuinæ vocis sic dicentis præmittimus: Deus est spiritus. Quicumque Deum adorauerit, in spiritu, & veritate adoret. Et iterum: Deum nemo vidit vnquam, &c. nec formam eius vidistis. Beati sunt, qui nō viderunt, & cre-

Ioan. 4.

Ioan. 1.

Ioan. 20.

Epiphanius pro synodo.

Quoties recta dogmata homines iuxta suam opinionem subuere conantur, non miretur aliquis si scripturæ verba vsurpent Nam & omnes hæresiarchæ suorum errorum occasiones è diuina scriptura collegerunt: & quæ recte à Spiritu sancto dicta erant, peruersa animi sententia conuellerunt. Atque hoc Coryphæus apostolorum Petrus olim prædixerat dicens: Quæ imperiti & minime constantes, secundum proprias cupiditates peruertūt, &c. Quamobrem non est mirandum, si nouæ istius prauitatis hæretici nobis è diuina scriptura sumptiones quasdam adferunt. Et ideo quæ de inuisibili & incomprehensibili Deitate dicta sunt, in dispensationem domini nostri Iesu Christi secundum carnem commutarunt, vt illud: Deum nemo vidit vnquam, quod de diuina natura scriptum esse nemo ignorat. Et illud: Nec vocem eius audistis, nec formam eius vidistis. Quod si hæc secundum humanitatem quispian intellexerit, totum euangelium subuerret. Itē, Cognouimus Deum esse spiritum, & qui adorāt eum, in spiritu & veritate id facere debere, & quæ secundū fidem est, adorationem & cultum illi soli (vtpote omnium Deo in Trinitate laudato) offerendū. Non enim Christiani adorationem in spiritu & veritate imaginibus exhibuerunt, nec etiam diuinæ crucis effigiei, nec etiam vnquam inuisibilis & incomprehensibilis naturæ imaginem appararūt. Nam cum diuinam crucis effigiem, & venerandas imagines amore & desiderio amplectimur, ad ipsam prototypum respicimus. Sed quemadmodum verbum caro factum est, ita quoque humanam eius œconomiam describimus, & depingimus. Quam ob causam nugamenta illorum vana, & nupera, item putrida & à veritate exorbitantia deprehenduntur.

Hæretici dixerunt.

Leuit. 26. Ait Dominus ad Mosen & populum: Non facies tibi idolum, neque omnem similitudinē, quæcūque sunt in celo supra, & in terra infra. Quam ob causam in monte in medio ignis vocem verborum vos audistis, similitudinē autem non vidistis, sed tantūmodo vocem.

Epiphanius pro synodo.

Quæ in veteri lege contra eos, qui inter filios Israel vitulum adorabant, & Aegypti abominationibus insisterāt,

dicuntur, in Christianos quoque iactare non desinunt. Capitur autē labiis propriis oris. Vtinā autē cogitassent, quia Dominus eam gentem ducturus erat in terram promissionis, in qua habitabant gentes, quæ adorabant & colebāt idola, dæmones, solem, lunam, & astra, reliquasque creaturas, etiam volucres, quadrupedes, & serpentes, Deū autem verum ignorabant. Quare tam diligenter eis præcepit, ne facerent vllā similitudinem eorū, quæ in cælo, aut in terra sunt. Postquā autē eos ab idololatria abduxisset, iussissetque tabernaculū testimonij fabricari, Moses sensibilia Cherubin habentia hominum formam obumbrantia propitiatorium, quod Christū præfigurauit, (nā ipse propitiatio fuit pro peccatis nostris) formauit.

Hæretici dixerunt:

Et mutauerunt gloriam immortalis Dei, per imaginem, non solum ad mortalis hominis similitudinem effectam, & venerati sunt, & coluerunt ea quæ condita sunt, supra eum qui condidit. Et rursum: Si enim cognouimus Christum secundum carnem, iam non cognoscimus, per fidem enim ambulamus non per speciem. Et hoc quod ab Apostolo aperte dictum est: Igitur fides ex auditu, auditus autem per verbum Dei.

Epiphanius pro synodo.

Clarum enim omnibus est, Apostolum gentes reprehendisse in eo quod ait: commutauerunt gloriam incorruptibilis Dei, in similitudinem imaginis corruptibilis hominis. Infert etiam, volucrum, quadrupedum, & serpentium. Dolose tamen isti totam phrasim cõtaminauerūt, vt per eam immutatam simpliciores inescarent, quasi Apostolus de imaginū in ecclesia pictura verba faceret. Nam quæ ab Apostolo inferuntur, apertam habent manifestationem: volatiliū enim, quadrupedū, & serpentium mentionē facit. Item, ea & venerati sunt, & coluerunt (creaturas scilicet) supra creatorē. Norunt enim qui in historicis triti sunt, Aegyptios olium & boues, & reliqua animalia coluisse, vt diuersa volatilia, mures, vespas, itē vilia alia & abiecta animalium. Persæ verò, ignem & solem adorabāt. Græci præter ista, quamuis creaturam colebant. Quinetiam Hebræi quidam (vt testatur liber Regū) & prophetiæ enarrationes. Decepti denique sunt omnes & gentes

*2 Pet: 3.**Dent. 4.**Roma. 1.**2. Corint. 5.**Roma. 10.*

Summa septimi gener.

Roma. 1.

vanitatem induerunt, quare obscuratum est stultum eorum, & ante Christi aduentum, & post Christum, maxime tamen omnium antequam in Christum credidissent: clarum enim est hoc.

Ad illud verò (Si enim cognouimus Christum secundum carnem, &c.) adducemus insignes huius loci interpretes. Ioannes Chrysoströmus interpretando sic ait: Neminem fidelium iuxta carnem nouimus. Quid enim si in carne fuerint, cū vita illa carnalis perierit: de supernis enim nati sumus in spiritu. Nouimus aliam vitam, & statum, qui in cœlis est. Et mox eiusdem ducem Christū existentem ostendit, qua propter etiam induxit (Si verò iuxta carnem Christum nouimus) sed amplius iam non cognoscimus, quia si passibilem cognouimus Christum, at iam non amplius: nō quod reliquerit carnem, nā cum hac veniet iudicaturus terrarum orbem, &c.

Cyrillus Alexandrinus idem illud dictum explicans, ita commentatur: Quod Paulus inquit, tale est: Verbum caro factū est, & pro omnibus occubuit, atque ita illū cognouimus secundū carnem, sed amodo non cognoscimus. Nam etsi nunc sit in carne (resurrexit enim tertia die, ascendit in cœlos.) Verūm hæc supra carnem considerantur. Non enim amplius moritur, nec vllā aliam carnis infirmitatem sustinet, omnibus enim his superior est.

Animaduertitis igitur qui aduersari semper didicistis, quod non modo apostolicas sententias peruertitis, sed & sanctis patribus contraria statulistis?

Ad alium etiā locum eiusdē Apostoli (Per fidē ambulamus, & non per speciem) idē Chrysoströmus enarrans ait: Porro ne quis audiens, (peregrinamur à Domino,) dicat: cur hæc dicis? Alieni enim ab illo sumus, dum hic agimus, prius hæc corrigit dicens: Per fidē enim ambulamus, non per speciem: & hic quidem ista scimus, verū haud ita aperte. Quod & alibi dicit (in speculo & ænigmate, tunc autem facie ad faciem.)

Atque hæc à diuinis istis patribus dicta sunt.

Tomus quintus.

Gregorius pro hereticis.

Eadem etiam & apostolorum discipuli, & successores diuini patres nostri tradiderunt. Epiphanius enim Cyprus

inter antesignanos præclarus sic inquit: Estote memores dilecti filij, ne in ecclesiam imagines inferatis, nec in sanctorum cimiteriis eas statuatis, sed perpetuo circumferete Deum in cordibus vestris. Quinetiā nec in domo cōmunitolerentur. Non enim fas est Christianū per oculos suspensum teneri, sed per occupationem mentis.

Epiphanius pro synodo.

Decet omnē Christianū cum libros aliquos adulterinos audit aut legit, respuere, nec omnino animum adhibere. Nam & inter epistolas diuini Apostoli quedam feruntur ad Laodicenses, quam patres nostri tanquam alienam reprobauerunt. Ad hæc Manichæi euangelium secundum Thomā inuexerunt, quod ecclesia catholica merito (vt impii) auersatur, quæ admodum etiam id quod nunc è beato patre nostro Epiphanio dictū est, cū illius nequaquam existat. Diuini enim hic pater octoginta capitū librū edidit, in quo omnes hæreses Gētiles & Iudaicas, item quotquot post Christianismū susceptum inuectæ sunt, damnauit: in quo proculdubio & eā posuisset, quæ de imaginibus ab istis fertur, si alienā à Christi religione hanc existimasset. Ita & libros illos contra imagines nemo Christianorum (præter istos nouitatis magistros) recepit. Quod si tanto tempore in ecclesia non sunt recepti, quā ab rem nunc à nobis recipi debent? Attendamus autē qui floruerint per tempora supradicti patris nostri Epiphaniij in ecclesia, quos tanquā gloriosos doctores & tuta monimenta ecclesiæ dicere possumus. Profecto Basiliius magnus, Gregorius cognomento Theologus, Gregorius Nissenus episcopus, quem omnes patrum patrem vocat, Chrysoströmus. Præter hos etiam Ambrosius, Amphilocheus, Cyrillus Hierosolymorum episcopus. Quod si is qui hanc expositionem doctorum contra venerandas imagines edidit, ait se à sanctis patribus, qui per ea tempora floruerunt, nō fuisse receptum, quomodo ea quæ sancti patres non probauerunt, nos qui circa fines seculorum occurrimus, & indigni sumus vt discipuli eorum vocemur, recipiemus? Præsertim cum falso contra ecclesiam edita sint. Apage cum ista impia & intolerabili editione. Neque hic linguas suas acuunt & exercent vaniloqui isti accusatores

recte sentientum, quasi illi, qui antiquam ecclesiae traditionem recipiunt, beato Epiphano aduersentur, Nequaquam. Commentarium enim illud reuicimus, beatum autem patrem catholicae ecclesiae doctorem cognoscimus. Nam & diuini patres, qui in quarta vniuersali synodo fuerunt congregati, epistolam quae nomine Ibae episcopi Edesse ad Marin Persam circūferebatur, anathemate damnauerunt, quasi Nestorio consentientem. Eodē etiam modo in sacra quinta synodo conuenerunt: ipsum autem Ibam nequaquam (nō enim demonstrari poterat quōd esset Iba) Quam ob rem in anathematismis non ipsum Iba deuouerunt, sed Ibae epistolā. Dicebatur enim Ibae, cū tamen illius nequaquam esset. Iudicate ergo omnes qui auditis, & verum à falso discernite, quia editiones istae non sunt beati istius patris, sed potius Manichaeae, quas veluti amara bile plenas fugiamus. Manichaei enim & quicunque confusionis fuerunt auctores, contemperationem istam nunquam ferre potuerunt.

Gregorius pro haereticis.

Similiter & Gregorius theologus in versib⁹ suis dicit: Flagitium est, fidem habere in coloribus, & non in corde. Ea enim quae in coloribus existit, faciliter eluitur: quae verò in profundo mentis, illa mihi amica.

Epiphanius pro synodo.

Peruerse rursus cogitantes & aliud dictum Gregorij theologi subiiciunt, quod à dicto patre sic editum est: Flagitium fidem habere in coloribus, non in animis, quae facile elui potest, sed profunditas mihi chara. Ab his autem sic falso scribitur: Flagitium est, fidem habere in coloribus, & non in corde: ea enim quae in coloribus existit, faciliter eluitur, quae verò in profundo mentis, illa mihi amica. Beatus enim Gregorius theologus in metricis suis opusculis dictum illud quod hi citant, ad moralem quandam sensum attulit. Corrigit enim vitam nostram, vt abstineamus à téporalibus & mundanis rebus, voluptatibus scilicet carnalibus, & spiritalē rursus vitam (quae ad caelestia perducatur) eligamus. Nec credamus mundo huic, nec temporaneis, & non manentibus adhæreamus (haec enim colores vocauit) sed potius spiritalibus & veris insistamus, quae in corde stabilimentū habēt, & in aeternū manēt.

Gregorius

Gregorius pro haereticis.

Chrysostronus sic docet: Nos per scripta, sanctorū frui-
mur praesentia, non sanē corporū ipsorū, sed animarū ima-
gines habentes. Nam quae ab ipsis dicta sunt, animarum
illorum imagines sunt. Maxima verò recti inuestigatio
(inquit Magnus Basilius) meditatio scripturarum diuino
afflatu nobis datarum. In his enim & rerum argumenta
inuenitur, & vitæ beatorum virorum praescriptæ, veluti
imagines quaedam animarū.

Epiphanius pro synodo.

Qui quicquam recte sapit, nequaquam hæc ad subuer-
sionem sacrarum imaginum pertinere intellexerit. Om-
nibus enim manifestum est, cum audimus virilia & fortia
sanctorum facta, constantiam firmitudinēque animorū
illorū nos beatificare, & laudare. Quinetiā cum in diui-
nis scripturis sanctorum vitas legimus, cūque in pictu-
ris easdē contemplantur, in memoriā reuocamus quanto-
pere in Deum feruore fuerint accensi. Nam quae oratio
per auditū exhibet: hæc scriptura tacens per imitationem
ostendit, vt Magnus inquit Basilius.

Gregorius pro haereticis.

Et Alexandriae lumen Athanasius dixit: Quomodo non
miseratione persequendi sunt, qui creaturas adorāt, quōd
illi qui vident, non videntibus cultum exhibent, & audiē-
tes non audientes orant, precanturque. Creatura enim à
creatura nunquam seruabitur.

Epiphanius pro synodo.

Papæ quanta infama. Nunc enim nouam quandam bla-
sphemiae viam excogitantes, plane à veritate deuiant. Nam
ea quae diuinus vir contra idola locutus est, hæc isti ho-
mines etiam post cognitionem veritatis & confessionis
sinceræ, & diuinæ regenerationis tribuunt, & præter vnū
vniuersorum dominū, creaturis Christianos & idololatriam
commisisse asserunt.

Gregorius pro haereticis.

Similiter Amphilochius Iconij episcop⁹ ita inquit: Nō
enim nobis sanctorum corporales vultus in tabulis colo-
ribus effigiare curæ est, quoniam his opus non habemus,
sed politiae illorum virtutum memores esse debemus.

Epiphanius pro synodo.

Q

Hæreticus proprium est mutilatas exquirere sententias. Nam si quis studiose exquirat, haud facile hanc beati patris sententiam inuenit contra venerandarum imaginum representationem: sed affectionis animæ sanctorum virilitatem & constantiam celebrans, & prædicans virtutum efficaciam. hæc dicit beatus pater: maxime quo nos ad imitationem perducatur. Non enim sanctos propter carnalem amorem laudamus, nec pingimus, sed quo virtutum illorum sumus memores. Et in libris quoque vitas illorum describimus, in tabulisque illos depingimus: non quod hoc à nobis postulent ipsi, verum id nostra causa, & propter utilitatem nostram sancimus. Non enim solum passiones martyrum nos instituunt, sed & contextus, & scriptum de illorum passionibus, picturaque idem indicans. Vnde (ut veritatis verbum nos docet) hæc oportet facere, & illa non omittere. Hoc idem late disputat magnus Basilius in suis moralibus sermonibus. Asterius etiam Amasiæ episcopus similiter docet veterem esse de imaginibus traditionem, ut patet præter alia ex sermone, quem in Lazarum, & diuitem epulonem conscripsit.

M. Ath. 23.

Gregorius pro hæreticis.

Consentanea his etiam Theodotus Ancyrae episcopus sic docet: Sanctorum formas & species ex materialibus coloribus formari minime decorum putamus: horum autem virtutes, quæ per scripta traditæ sunt, veluti vias quasdam imagines reficere subinde oportet. Ex his enim ad similitudinem imitationem & zelum peruenire possumus. Dicat enim nobis qui illas erigunt statuas, quænam utilitas ex illis ad se redit? an quod qualiscumque recordatio eos habet ex tali specie ad contemplationem? Sed manifestum est quod vana sit eiusmodi cogitatio, & diabolicæ deceptionis inuentum.

Epiphanius pro synodo.

Multi nostrum diligenter quærentes & indagantes in sermonibus huius Theodoti præsentem sententiam, nusquam sanè inuenimus. Ex quo conuincitur e mentita esse testimonia ab istis citata: idèque nec locum sermonis, nec librum vnde hæc sententia descripta esset, designarunt.

Deinde adducunt & quædam alia testimonia similia ex Eusebio Pamphili hæretico, quæ Epiphanius cõtenens, refellit, quoniam auctor in reprobum sensum traditus, Arrii placitis consensit, ut ex cunctis historicis suis libellis constat, in quibus filium & verbum Dei creaturam vocat, & secundo adorandum loco. Huic opponit Epiphanius Athanasium in dogmatica ad Eufichyrum presbyterum epistola cuius initium: In quibus existimasti nos, &c. & Cyrillum in epistola ad Succensum, &c. contrarium docentes.

Tomus sextus.

Continet tantum anathematismos 19. conciliabuli sub Leone habiti: in quorum septem prioribus recte sentiunt, & patrum traditionibus conuenientia dicunt, quippe qui mysterium sanctæ Trinitatis, & incarnationis Dominicæ iuxta orthodoxas fidei regulas explicant. In reliquis vero anathematismis abrogandum imaginum usum, & damnandum in ecclesia catholica definiunt.

Acto septima.

Conueniente sancta & vniuersali synodo, iuxta diuinum & pium Imperatorum à Deo electorum decretum, congregata in Nicæa, &c.

Definitio sanctæ magnæ & vniuersalis in Nicæa synodi secundæ.

In hac definitione primo approbant sex vniuersales synodos. Deinde pronunciant profitenturque symbolum fidei. Tertio damnant omnes hæreticos, quos & sex vniuersales synodi dånauerant. Vltimo subiiciunt sic.

Fatemur autem vnam vniuersaliter nos ecclesiasticas traditiones, siue scripto, siue consuetudine valètes & decretas retinere velle: quarum de numero est imaginum effiguratio, ut quæ historiarum euangelicæ promissionis cõcinat ad credulitatem veræ & non phantasticæ incarnationis Dei, & ad utilitatem similitudinis, quæ nobis exhibet utiliter inuentam. His se sic habentibus regiam viam incedètes, & sanctorum nostrorum & diuinorum patrum doctrinæ insistentes, & catholicæ ecclesiæ in qua sanctus spiritus inhabitat, traditionem obseruantes, definimus cum omni diligentia & cura, venerandas & sanctas imagines ad modum & formam venerandæ & viuificatis crucis &

coloribus & tessellis, aut alia quavis materia commode paratas dedicandas, & in templis sanctis Dei collocandas habendâsque, tum in sacris vasis & vestibus, tum in parietibus, & tabulis, in ædibus priuatis, in viis publicis: maxime autem imaginem Domini & Dei seruatoris nostri Iesu Christi, deinde intemeratæ Dominæ nostræ Deiparæ, venerandorū angelorū, & omnium deinde sanctorū virorum. Quo scilicet per hanc imaginū pictarū inspectionem omnes qui contēplantur, ad prototyporum memoriā & recordationē & desiderium veniant, illisq̄ salutationem & honorariā adorationem exhibeant. Nō tamen secundum fidem nostrā verā latrāiam, quæ solum diuinæ naturæ cōpetit, sed quemadmodū typo venerandæ & viuificantis crucis, & sanctis euangeliis & reliquis sacris oblationib⁹ suffitorū & luminarium reuerenter accedimus, quemadmodū veteribus pie in consuetudinem hoc adductum est. Imaginis enim honor in prototypū resultat, & qui adorat imaginē, in ea adorat quoque descriptum argumentū. Sic enim sanctorum nostrorū patrū obtinet disciplina, vel traditio catholicæ ecclesiæ, quæ à finibus vsque ad fines euangelium suscepit. Igitur qui ausi fuerint aliud sentire, aut docere, aut more impiorum hæreticorū ecclesiasticas traditiones contaminare, aut nouam vaniloquentiam inducere, aut quicquam de cōsecratis in ecclesia abiacere, euangelij inquam, depictum codicem, aut figuram crucis, aut imaginis alicuius picturam, aut reliquias martyrum, quas sciuerit esse germanas & veras, aut contra ista vastre & improbe aliquid cogitare, quod sit contra constitutionem ecclesiasticam, aut uti tanquā communibus sacratīs Deo, repositis pretiosis, aut monasteriis reuerendis, si fuerint episcopi, aut clerici, deponūtur: si monachi, aut laici, communionē priuantur.

*Reliquiæ
sanctorum
venerandæ.*

Sancta synodus exclamauit: Omnes sic credimus, omnes idem sapimus, omnes approbantes subscripsimus. Hæc est fides Apostolorū. Hæc est fides patrum, hæc est fides orthodoxorum, hæc fides orbem terrarum confirmauit. Credentes in vnum Deum in Trinitate laudamus, venerandas imagines amplexamur. Qui secus agunt, anathemate percussuntur: qui sic non sentiunt, ab ecclesia depelluntur.

Quicumque sententias sacræ scripturæ de idolis cōtra venerandas imagines adducunt, anathema.

Qui venerandas imagines idola appellant, anathema.

Qui dicunt, quod Christiani imagines vt Deos adorent, anathema.

Qui scientes communicant cū illis, qui contra venerandas imagines sentiunt, aut eas dehonestant, anathema.

Qui præter Christum dominū Deum nostrum dixerit alium nos à cultu idolorū liberasse, anathema.

Qui audent ecclesiam catholicam dicere idola aliquādo suscepisse, anathema.

Siquis ex Iconoclastarū hæresi aliquem existentem defenderit, anathema.

Siquis Deum secundū humanitatem nō circumscriptionem confessus fuerit, anathema.

Siquis euangelicas narrationes per picturā repræsentatas non acceptauerit, anathema.

Siquis has non salutauerit in nomine domini, & sanctorum eius, anathema.

Siquis traditiones ecclesiæ siue scripto, siue consuetudine valentes non curauerit, anathema.

Ex hac septima synodo desumit argumenta Nicola. primus in epistola ad Michaelē Imperatorem.

SEPTIMA SYNODVS, QVAE SEMEL excusa est Coloniae, non habet suos Canones Latine excusos, nos autem ex Nomocanone Græco, ex quo & canones sextæ synodi assumpsimus, eos partim integros, partim in epitomen redactos, ne cresceret volumen summae, hic adiecimus: intrepere eodem Gentiano Herbeto Gallo.

In primo canone huius sanctæ synodi, hæc dicūt patres. A sanctis Apostolis prius editos canones, & à sanctis vniuersalibus, & localibus synodis amplectentes, eos anathematizamus, qui ab ipsis anathematizati fuere: deponimus, qui depositi fuere, nihilque his adiecimus, non inexplebiles vt auari existentes: sed his quæ ab illis constituta sunt, contenti sumus. Atque hic est quidē scopus huius canonis.

Hic Can. Apostolorum tantum & synodalis canonū meminit, secundus tamen Can. synodi in Trullo aliorum quoq; san-

Eorum decreta, ut sacros canones, obseruari iubet.

Canon 2. Non ordinandus quisquam, nisi saltē bene norit Psalterium.

D. 38. c. oēs psallentes. Decernimus, quemlibet quidem, qui ad episcopalem gradum est prouehendus, Psalterium omnino nosse, ut ex eo omnem quoque suum clericū ita initiari moneat. A Metropolitanano autem bene examinari, an ad sacros canones diligenter ac cum persequatione, non autē cursim obiterque legendos, prompto paratōque sit animo, & sacrum etiam euangelium, & librum diuini apostoli, omnemque diuinam scripturam & in diuini praeceptis versari, & populum docere. Nostrae enim hierarchiae substantia, sunt eloquia diuinitus tradita, diuinarū scilicet scripturarū uera scientia: sicut & Magnus Dionysius ostendit. Siquis autē dubius fuerit animi, & non lubenter haec facere & docere uoluerit, non ordinetur. Prophetice enim dicit Deus: Tu repulisti scientiam, & ego te repellam, ne sis mihi sacerdos.

Qsca. 4.

Can. 3. Electiones episcoporum quae vi principū procedunt, infirmari debent.

31. ca. Ap. st. 16. q. 7. Siquis episcopus. Et habetur et. D. 63. om. nis. 16. q. 1. Praedicator Omnem electionem, quae fit à magistratibus episcopi, vel presbyteri, vel diaconi, irritā manere ex canone dicente: Siquis episcopus magistratibus secularibus usus, per eos ecclesiam obtinuerit, deponatur, & segregetur, & omnes qui cū eo communicant: Oportet enim eū qui est promouendus ad episcopatū, ab episcopis eligi, quemmodū à sanctis patribus Nicæae decretum est can. 4.

In Episcopo electio proprie dicta est, in presbytero autem & diacono abusiue, pro ordinatione, quod non infrequenter offendet in canonibus.

Can. 4. Poena Thalonis puniendus Antistes, qui iniuste clericos arceat, vel templa claudit.

Actu 20.

Præco veritatis Paulus, quendam ueluti canone Ephesiorum presbyteris imponens, vel uiuersae potius sacerdotali multitudini, sic libere dixit: Argentum uel aurum, uel uestem nullius concupiui, omnia uobis ostendi, quoniam oportet sic laborantes infirmos acquirere, & apprehendere, dare beatū existimantes. Quocirca nos ab eo edocti statimimus, ne turpis lucri gratia Antistiti in mentē ueniat q-

rent excusationes in peccatis, aurū, uel argentum, uel illā aliam speciem ab iis, qui sibi subsunt episcopis, uel clericis, uel monachis exigere. Dicit enim Apostolus: Nō debent liberi parentibus thesaurum parare, sed parentes liberis. Siquis ergo per auri exactionem, uel alicuius alius speciei, uel propter aliquam propriam affectionē à ministerio arceat inuentus fuerit, uel segregare suorum clericorum aliquem, uel uenerandum templum claudere, ne in eo fiant diuina mysteria, talionis erit legi obnoxius, ut qui sit mandati Dei transgressor. Praecipit enim & Petrus apostolorum summus: Pascite gregē domini non coacte, sed spontaneae, &c.

In Ca. 5. definiunt patres seuerē puniēdos clericos, qui per auri dationē primas sedes, priorēque honores querūt. *Ca. 30. a. post. & ca. 2. concil. Sexto canone definitur, saltē semel in anno celebrari synodos prouinciales, sicut patres sextae synodi in Trullo Chalced. D. 10. statuerunt, canon. 8. Additur autem non licere Metropolitanano ex his quae secum affert episcopus, uel iumentum uel aliquam rem aliam petere. Si uerò hoc fecisse deprehensus fuerit, reddet quadruplum.*

Canon 7. Ut templa sine reliquiis sanctorum non consecrentur.

Qui uenerabilium imaginum aspectum ex ecclesia sustulerunt, alios quoque mores reliquerunt, quos quidem oporteat renouari, & tam ex iure scripto, quā non scripto sic obseruari. Quaecunque ergo templa consecrata sunt absque reliquiis martyrum, in eis fieri statuimus reliquiarum depositionem cum cōsuetis precibus. Qui autem templū consecrauerit sine sanctis reliquiis, deponatur.

Iudaei cum quorundam criminum rei agerentur, uellent autem damnationem effugere, ad fidem Christianam fictē accedebant, quod cauetur in sequenti canone.

Canon 8.

Quoniam hebraeorum religionis quidam errantes Christū Deū nostrū subfannare uisi sunt, sese Christianos esse fingentes, ipsi autem clanculam eum negantes, sabbata obseruantes, & multa alia Iudaica facientes: statuimus, ut nec ad communionē, nec ad orationem, nec ad ecclesiā admittantur, sed aperte sint secundum suam religionem Hebraei: & nec filios eorum baptizent, nec seruum emāt, uel

possideant. Si autem ex pura & sincera fide quis eorum
Scripta he- conuertatur, & ex toto corde confessus fuerit, cum reci-
reticorum, piant, & baptizent eorū filios. Et caueat ipsi se ab hebra-
puerilia lu- orum studiis, & institutis destituturos. Si autem non ita
dibria, quia serant, eos nullo admittant modo.

sunt soluta Canon. 9. *Hæreticorum scripta vulgo non permittuntur.*
facilia, vt Puerilia omnia ludibria, furiosaq; dicta ac scripta, quæ
puerorū lu- aduersus sanctas imagines edita sunt, oportet dari episco-
dibria, po Constantino politano, vt cum reliquis hæreticis libris
 reponantur. Siquis autem hæc celare inuentus fuerit, si sit

21. q. 2. quo
niā diuerso- episcopus, vel presbyter, vel diaconus, deponatur: si autem
 laicus aut monachus, segregetur.

rum. 9. q. 3
 cum sing. Canon. 10. est ca. 17. & 18. sextæ synodi in Trullo, etiam
 13. & 23. Chalcedonen.

19. q. 3. quo
niā d' qbus Canon. 11. est ca. 26. concilij Chalcedonenfis.
 Canon. 12. est ca. 39. Apost. Cavit synodus alienandas
 dam. res ecclesiæ, aut monasterij.

Di. 69. c.
 quoniam Canon. 13. est canon. 24. in concilio Chalce. & 49. canon
 videmus. 9. synodi in Trullo.

Canon. 14. *Abſque episcopi manus impositione nullus fiat lector.*
 Nullus efficiatur lector absque episcopi manus imposi-
 Abba- tione. Hoc ipsum etiam in monacho seruetur. Lectoris
 ruc in pro- autem manuū impositionem licet in proprio monasterio,
 priis possit etiam soli monasterij præfecto facere, si ipsi præfecto ab
 etiā lecto- episcopo manus est imposita. Similiter & ex antiqua con-
 res crearc. suetudine Chorepiscopus, episcopi permittit, oportet per
 21. q. 1. Cle- manuum impositionem lectores creare.

ricus. Canon. 15. *Ne aliquis clericus in duabus collocetur ecclesiis.*

Math. 3. Clericus ab hoc deinceps tempore in duabus ecclesiis
 1. Cor. 7. non collocetur: hoc enim est negotiationis & turpis lu-
 cri proprium, & ab ecclesiastica cōsuetudine alienum. Ab

Malit pa- ipsa enim Domini voce audiuius non posse quenquam
 tres vt ele- duobus dominis seruire, aut vnum amplectetur, & alterū
 ricus artificio negliget. Vnusquisque ergo (vt vox est apostolica) in eo i
 pare viciū, quo vocatus est, debet manere, & in vna ecclesia assidere.
 quā vt in Quæ enim propter turpe lucrum fiūt in ecclesiasticis ne-
 duabus col- gotiis, ea à Deo sunt aliena. Ad huius autem vitæ vsum
 locetur ec- sunt diuersa studia: ex his ergo si quis velit ea, quæ sunt
 clesiis. corpori ad vsum necessaria, comparet. Dixit Apostolus:

Actu. 20. Vini meo, & his, qui necū sunt, subministrauerunt manus

mze. Et hæc quidem in hac regia ciuitate. in his autem
 qui extra sunt locis, propter hominum inopiam per-
 mittitur.

Canon. 16. *Ne insignem vestem induat clericus.*

Omnis ornatus corporeus est à sacerdotali ordine ali- 31. q. 4.
 enus. Episcopus ergo vel clericos, qui se splendidis & in- Ois iactu.
 signibus vestibus exornant, corrigere oportet. Sin autem
 permaneant, supplicio tradi similitur & eos qui sunt vn-
 guentis delibuti. Et si inuenti fuerint aliqui, qui eos qui
 Hostes ima- vilem & modestum amictum induti sunt, irrideant, pœna
 ginū irride- corriganter: à superioribus enim vsque temporibus, om-
 bāt eos, qui vilioribus
 nis vir sacerdotalis cum moderato & honesto indumen-
 to versatur. vtebaturve

sub⁹ ppter
 humilitatē.
 In canon. 17. prohibetur, ne alicui monacho permitta-
 tur oratorium extra monasterium ædificare, si non habeat
 ea quæ ad perfectionem domus pertinent.

In canon 18. cauetur, ne vlla ratione in episcopatu aut
 monasterio mulier aliqua, ancilla vel libera versetur ad
 aliquod ministerium. Si secus fiat, episcopus aut præfectus
 deponatur.

Canon 19. est ca. 2. synodi Chalcedon. Aditur ad illud,
 nequis admittatur in monasterio per largitionem pecu-
 niæ, excepta ea quæ datur liberis à parentibus instar do-
 tis, vel cum sponte offertur.

Canon 20. *Ne fiant duplicia monasteria.*

Statuimus, non fieri duplex monasterium, quoniā hoc Duplicia vo
 fit multis scādālū & offensio. Si quæ autem sunt duplia, cāt monaste
 feruetur secundum constitutionē patris Basilij, quæ sic de-
 ria, quia in
 finit: In vno monasterio ne versentur monachi & mona- vno & eo-
 chæ: nec monachus libere cum monacha loquatur, & c. Si dē viri &
 autem eueniat vt aliquam cognatam monachus velit aspi- mulieres ha
 cere, præsentē præfecta cum ea colloquatur exiguo & bitabāt. 18.
 breui sermone: mox ab ea recedat. g. 2. Desi-
 nimus.

Canon 21.

Non oportet monachum, vel monacham proprium re-
 linquere monasterium, & ad aliud se conferre. Si autem
 hoc contigerit, ipsum in hospitē accipi est necessarium.

Canon 22.

Præfens canon prohibet laicis, ne cum scenicis Iudi- Habetur
 cris, & saltationibus, aut meretricis vocibus comedat, sed etiā in 53.

ca. *Aposto.* ei qui nutrimentum dat, gratias agant. Porro monachis & *in. c. 62.* sacerdotibus præcipit, ne seorsum cum mulieribus comestæ *syno* dant, etiam si cognatæ fuerint, nisi peregre versentur, & *di i Trullo.* non haberent ea, quæ sunt ad usum necessaria. Hic est huius canonis scopus.

Explicet septima synodus generalis cum suis canonibus.

an. do. 798
Leo. 3. pon.
97.

Leo 3. Papa 97. natione Romanus, patre Azzupio, vir castus & integer, doctorum virorū ita amator, vt eos vnde quaque præmiis alliceret, eorūque consuetudine mirum in modum delectaretur. Præterea verò ægrotos visitare, eosque ad patientiam adhortari, elemosynas indigentibus præbere: prædicationibus & admonitionibus (quibus plurimum ob eloquētiā & doctrinā valebat) incumbere ei peculiare fuit. Moritur anno 21. pontificatus sui. Quo etiam cometes apparuit (vt nonnulli putant) tantæ calamitatis indicium.

Prædicti pontifi. fuerunt sub Constantino & Irene eius matre. Sub hoc pontifice translatus est Imperiū ad Germanos. Hic coronauit Carolus Magnus.

Cō. Magūt

CONCILIVM MAGVNTIACVM celebratum anno salutis 813. quinto idus Iunij.

In tres turmas distinguitur cōcilium, ad instaurandam collapsam ecclesiam.

Congregati sunt ad concilium celebrandum episcopi, presbyteri, & monachi iussione Caroli Imperatoris, qui inchoantes tractare de statu veræ religionis & profectū Christianæ plebis:

Primo statuerunt de toto collegio clericorum siue laicorum per tres turmas fieri in hunc modum.

In prima turma confederunt episcopi cum quibusdam notariis, legentes ac tractantes sanctum euangelium, & epistolā, & actus apostolorum, canones quoque ac diuersa sanctorum patrum opuscula, & pastoralementem librum Gregorij, cum cæteris sanctis dogmatibus, diligenti studio perquirentes quibus modis statum ecclesiæ Dei & Christianæ plebis perfectum sana doctrina & exemplis iustitiæ inconuulsum (largiente gratia Dei) perficere & conseruare potuissent.

Secunda turma.

In secunda turma confederūt Abbates ac probati monachi regulam sancti Benedicti legentes ac tractantes diligenter qualiter monachorum vitam in meliorem statum

atque augmentum cum Dei gratia perducere potuissent.

In tertia turma confederunt comites & iudices in mūdānis legibus decertantes, vulgi iustitias perquirentes, omniumque aduenientium causas diligenter examinanter, quibus modis poterant iustitias terminantes.

Statuta concilij Maguntiaci.

Can. 1. *Sine operibus fides mortua est.*

Initiū actionis nostræ de fide esse decreuimus, quæ bonorum omnium est fundamentum, quia sine fide Deo placere non possumus: fides tamen indiget opere, quia fides sine operibus mortua est. Vnde Grego. Ille verè credit, qui exercet operando quod credit.

Can. 2. 3. & 4.

Commendant fidem, spem, charitatem, & sacramēta Christiana secundum Romanum ordinem celebranda.

Canon 5.

Commendantur pax & concordia in populo Christiano: quoniam ad vnā & verā hæreditatem regni cælestis vocati sumus, ad quam cupimus peruenire.

Can. 6. & 7.

Commendantur episcopis res pauperum.

Canon 8.

De conuenientia episcoporum cum laicis.

Can. 9. *De regulari obseruantia canonicorum.*

Decreuimus vt canonici clerici canonicè viuant, obseruantes diuinam scripturam & doctrinam, & documenta sanctorum patrum, & nihil sine licentia episcopi sui, vel magistri eorum agere præsumant: & vt simul mādudent, & dormiant, vbi his facultas id faciendi suppetit, vel qui de rebus ecclesiasticis stipendia accipiunt, & in suo claustro maneāt, & singulis diebus mane prima ad lectionem veniant, & audiant quod eis imperatur. Ad mensam verò similiter lectionem audiant, & obedientiam secundum canones suis magistris exhibeant.

Can. 10. *De vita clericorum.*

Pacuit sancto concilio, vt qui dicūt se seculū reliquisse, & qui adhuc seculum sectantur, ita discernantur sicut in regula clericorum dictum est. His igitur lege patrū caueatur, vt vulgari vita seclusi, à mundi voluptatibus sese abstinent.

Tertia turma.

neant. Non spectaculis, non pompis inter sint. Cōuiuia inhonesta turpia fugiant. Hieronymus ad Nepotianum dicit: Omnium Christianorum domos quasi proprias amare debemus, vt cōsolatores nos in meroribus suis, potius quàm conuiuas in prosperis nouerint. Et Isidorus: Clerici tamen conuiuia priuata, non tantum pudica, sed & sobria colant, vsuris nequaquam incumbant, nec turpium occupationes lucrorum, fraudis que alicuius studium non appetant. Amorem pecunię quasi matrem cunctorum criminū fugiant: secularia officia negotia que abiiciant. Honorum gradus per ambitionem non subeant, non vagis oculis, nō infræni lingua, aut petulanti tumido que gestu incedant, sed pudorem ac verecundiã mentis, simplici habitu & incessu ostendant, obscenitatem etiam verborum, sicut & operum, penitus execrentur, viduarum ac virginum uisitationes frequentissimas fugiant, contubernia sceminarum nullatenus appetant, castimoniam quoque inuiolati corporis perpetuo conseruare studeat, senioribus quoque debitam præbeant obedientiam, neque villo iactatiz studio se attollant. Postremo in doctrina & lectionibus, psalmis, & hymnis, & canticis exercitio iugi incumbant. Tales enim debent esse, qui diuinis cultibus se mancipandos student exhibere, scilicet vt dum scientiæ operam dant, doctrinæ gratiam populis administrent.

Can. 11. De vita monachorum.

Abbatibus autem censuimus cum monachis suis pleniter viuere, secundum doctrinã regulę sancti Benedicti, quantum humana permittit fragilitas.

Canon 12. Ne monachi ad placita secularia veniant.

Hoc tamen omnino volumus, vt monachi ad secularia placita nullatenus veniant, nec ipse abbas sine consensu episcopi sui & cum necessitas exigit, tunc per iussionem & consilium episcopi illuc vadat: nequaquam tamen contentiones aut lites aliquas ibi mouere præsumat, sed quicquid querendum vel respondendū sit, per aduocatos suos hoc faciat.

Canon 13.

Abbatissę cum monialibus regulariter viuant.

Canon 14.

Ministri altaris clerici, vel monachi à negotiis secularibus omnino abstineant.

Canon 15.

Interpretatus est hic locus Pauli Philip. 3. Imitatores mei estote, &c. ex Hierony. in Comment. ad Galat. & August. in primo lib. de Agone Christianorum.

Can. 16. & 17.

Quod clericos conueniat nudum & arma relinquere.

Canon 18.

De falsis virtutibus, & ex veris vitiis discernendis.

Canon 19.

Vt plus non mittatur in monasteria canonicorū vel monachorum aut puellarum, quàm sufferri possit.

Can. 20. De locis monasteriorum prouidendis.

Deinde dignum ac necessarium est vt missi per queque loca directi simul cum episcopis vniuscuiusque diocesis perspiciant loca monasteriorum canonicorum pariter & monachorum, similiter que puellarum, si in apto & congruo loco sint posita, vbi commodum necessarium possit acquiri, quod ad vtilitatem pertinet monasterij, sicut in sancta regula dicitur. Monasterium autem ita debet constitui, vt omnia necessaria infra monasterium exercean- tur, vt non sit necessitas monachis vel clericis, vel puellis vagandi foras, quia omnino non expedit animabus eorum. Similiter quoque ædificia monasteriorum supradicti missi & cum eis episcopi, per diuersa loca præuideat, si apta sint, & congruenter sanctę professioni composita: vel si claustrum firmum habeant, in quo saluari possint animæ in eis commorantium sub disciplina canonica vel regulari. Vbi autem aliter inuentum fuerit, hoc omnino do episcopus loci ipsius faciat emendari, ita vt condignā professionem eorum custodiam habeant canonici vel monachi atque nonnanes, ne detur eis occasio malefaciendi, quod absit.

Canon 21.

Sciant episcopi qualiter canonici viuant.

Can. 22. De clericis vagis.

De clericis vagis seu de acephalis, id est de his qui sunt sine capite, neque in seruitio domini nostri, neque sub episcopo, neque sub abbate, sed sine canonica vel regulari vi

Prosperien- dum mona- sterijs, vt nulla sit ne- cessitas mo- nachis va- gandi.

Hos potes nunc dicere exēptos ab obedientia suorū prætorum.

ta degentes, vt in libro Officiorum secundum capitulum & tertium de eis dicit. Hos neque inter laicos aut secularium officiorum studia, neque inter clericos religio tenet diuina, sed soliuagos atque oberrantes sola turpis vita complectitur, & vaga: quique dum nullum metuunt, explendæ voluptatis iuc licentiam sectantur, & si animalia bruta, libertate ac desiderio suo feruntur, habentes signū religionis, non religionis officium, hippocentauris similes, nec equi, nec homines. Tales omnino vbicumque inuenti fuerint, præcipimus vt episcopi sine vlla mora eos sub custodia constringant canonica, & nullatenus eos amplius ita errabundos & vagos secundum desideria voluptatum suarū viuere permittant. Sin autem episcopis suis canonicè obedire noluerint, excommunicentur, vsque ad iudicium archiepiscopi regionis illius. Et si ille eos corrigere non valuerit, tunc omnino sub vinculis cōstringantur vsque ad synodum, vt ibi eis indicetur, verum ad iudicium domini nostri, aut ad istam magnam synodum afferantur sub custodia publica.

Can. 23. De clericis iniuste tonsuratis.

De clericis verò hoc statuimus, vt hi qui hactenus inuenti sunt, siue in canonico, siue in monachico ordine tonsurati sine eorum voluntate, si liberi sunt, vt ita permantant: & deinceps cauendum, vt nullus tondeatur sine legitima ætate, & spontanea voluntate, vel cum licentia domini sui.

Can. 24.

De clericis aduentibus imperatorem, hoc placet omnibus modis obseruare, quod de eis in sacris canonibus constitutum est.

Can. 25.

Diebus Dominicis & aliis festiuitatibus verbum Dei prædicādū.

De officio prædicationis si forte episcopus nō fuerit in domo sua, aut infirmus est, aut aliqua causa exigente non valuerit, nunquam tamen desit diebus Dominicis aut festiuitatibus, qui verbum Dei prædicet, & iuxta quod intel ligere vulgus potest.

Can. 26.

Vt presbyteris per monasteria puellarum opportuno tempore liceat missarum solennia celebrare, & iterum ad proprias ecclesias redire.

Can. 27. Diligenter chrisma custodiendum.

Presbyteri sub sigillo custodiant chrisma, & nulli sub prætextu medicinæ vel maleficij, donare inde præsumat: quod si fecerint, honore priuentur.

Can. 28.

Presbyteri sine intermissione vtantur orariis propter differentiam sacerdotij dignitatis.

Can. 29.

Vt laici presbyteros non eiiciat de ecclesiis, neque cōstituunt sine consensu episcoporum suorum.

Can. 30.

Vt laici omnino munera iniusta non exigant à presbyteris propter commendationem ecclesiæ cuiquam presbytero.

Can. 31. De clericis fugitiuis.

Vt vnusquisq; episcopus in sua parochia diligēter presbyteros vel clericos inquirat, vnde sint: & si aliquem fugitiuum inuenerit, ad suum episcopum redire faciat.

Can. 32. Quid sit Lætania.

Lætaniæ autem Græco nomine appellantur, quæ Latine dicuntur rogationes. Inter *λατάνιας* autem & *ἔξομολογίαις* hoc differt, quòd exomologeses pro sola peccatorū confessione agantur: Lætaniæ verò quæ indicuntur propter rogandum Deum, & impetrandum in aliquo misericordiam eius. Sed nunc iam vtrunque vocabulum sub vna dignatione habetur.

Can. 33. De Lætania maiore.

Placuit nobis vt Lætania maior obseruanda sit à cunctis Christianis diebus tribus, sicut legēdo reperimus, & sicut sancti patres nostri instituerunt, non equitando, nec pretiosis vestibus induti, sed discalciati, cinere & cilicio induti, nisi infirmitas impediērit.

Can. 34. De quatuor temporibus obseruandis.

Constituimus vt quatuor tempora anni ab omnibus cum ieiunio obseruentur, id est mense Martio hebdomada prima, & feria quarta & sexta & sabbato veniant omnes ad ecclesiam hora nona cum lætaniis ad missarū solennia. Similiter in mense Iunio, hebdomada secunda, feria quarta & sexta & sabbato ieiunetur vsque ad horam

nonam & à carne ab omnibus abſtineatur. Similiter in mēſe Septembri, hebdomada tertia, & in mēſe Decembri, hebdomada quę fuerit plena ante vigiliã Natalis domini, ſicut eſt in Romana eccleſia traditum.

Can. 35. De indiſto ieiunio.

Si quis indiſtum ieiunium ſuperbiendo contempſerit, & obſeruare cū cęteris Chriſtianis noluerit, in Gangreſi concilio præcipitur, vt anathematizetur, niſi emendare ſe ſtudeat.

Can. 36. De feſtiuitatibus.

Feſtos dies in anno celebrare ſancimus, hoc eſt diẽ Dominicam Paſchæ, cum omni honore & ſobrietate venerari. Similiter feriam ſecundam, tertiam, & quartam, à feria quinta ante miſſam, licentia ſit arandi vel ſeminandi, & hortum & vineam excolendi, & ſæpem circũcludendi, ab alio verò opere ceſſare decreuimus. Poſt miſſam autem ab opere vacare. Diem Aſcenſionis Domini plener celebrare. Item Pentecoſten ſimiliter vt in Paſcha. In Natali apoſtolorum Petri & Pauli, diem vnum, Natiuitatem ſancti Ioãnis Baptiſte, Aſſumptionem ſanctę Marię, Dedicationem ſancti Michaelis, Natiuitatem ſancti Remigij, ſancti Martini, ſancti Andreę. In Natali Domini dies quatuor, Octauas Domini, Epiphaniã Domini, Purificationem ſanctę Marię: & illas feſtiuitates Martyrum vel Confeſſorum obſeruare decreuimus, quorum in vnaquaque parochia ſancta corpora requieſcunt. Similiter etiam dedicationem templi.

Can. 37. De Dominicis diebus.

Omnes dies Dominicos cum omni veneratione decreuimus obſeruare, & à ſeruili opere abſtinere, & vt mercatus in eis minime ſit, nec placitum, vbi aliquis ad mortẽ vel ad pœnam iudicetur.

Can. 38. De decimis.

Admonemus vel præcipimus, vt decima de omnibus dari non negligatur, quia Deus ipſe ſibi dari conſtituit. Quia timendum eſt vt quiſquis Deo debitũ ſuum abſtrahat, ne fortẽ Deus per peccatum ſuum auferat ei neceſſaria ſua.

Can. 39. De fugientibus ad eccleſiam.

Reum confugientem ad eccleſiam nemo abſtrahere au

deat,

deat, nec inde donare ad pœnam vel ad mortẽ, vt honor Dei & ſanctorum eius conſeruetur: ſed rectores eccleſiarum, pacem & vitam ac membra eius obtinere ſtudeant, tamen legitime componant, quod iniquẽ fecit.

Canon 40.

Præcipimus vt in eccleſiis, aut in domibus eccleſiarum vel atrijs placita ſecularia minime fiant.

Canon 41.

Eccleſiæ antiquitus conſtitutæ, nec decimis, nec alijs poſſeſſionibus priuẽtur. Ita vt nouis oratorijs tribuatur.

Canon 42.

Quicumque beneficium eccleſiaſticum habent, ad tecta eccleſiæ reſtauranda, vel ipſas eccleſias emendandas, omnino adiuuent, & nouam decimam reddat.

Can. 43. Ne ſolus presbyter peragat ſacrificium.

Nullus presbyter, vt nobis videtur, ſolus miſſam cãtare valet recte. Quomodo enim dicit, Dominus vobis cõ, vel ſurſum corda admonebit habere, & alia multa his ſimilia, cum alius nemo cum eo ſit?

Canon 44.

Oblationem quoque & pacem in eccleſia facere iugiter admoneatur populus Chriſtianus, quia ipſa oblatio ſibi & ſuis magnum remedium eſt animarum, & in ipſa pace vera vnanimitas & concordia demonſtratur.

Canon 45. De ſymbolo & oratione

Dominica.

Symbolum quod eſt ſignaculum fidei, & orationẽ Dominicam diſcere, ſemper admoneant ſacerdotes populum Chriſtianum. Volumusque vt diſciplinam condignam habeant, qui hæc diſcere negligunt, ſiue in ieiunio, ſiue in alia caſtigatione emendentur. Propterea dignum eſt vt filios ſuos donent ad ſcholam, ſiue ad monaſteria, ſiue foras presbyteris, vt fidem catholicam recte diſcant, & orationem Dominicam, vt domi alios edocere valeãt. Et qui aliter non potuerit, vel in ſua lingua hoc diſcat.

Can. 46. De malo ebrietatis.

Magnum malum ebrietatis, vnde omnia vitia pullulãt, modis omnibus præcipimus cauere, & qui hoc cauere noluerit, excommunicandum eum eſſe decreuimus, vſque ad emendationem congruam.

Canon 47.

Deinde præcipimus vt vnufquifque compater fpirituales filiolos fuos catholice inſtruat.

Canon 48.

Canticum turpe atque luxurioſum circa eccleſias agere omnino contradicimus, quod vbique vitandum eſt.

Canon 49. De ſubintroductis mulieribus.

Omnibus igitur clericis fœminas ſecũ in domibus ſuis habere vltra licentiam canonũ, firmiter ſit contradicendum.

Canon 50. Quales debeant eſſe miniſtri epiſcoporum.

Omnibus igitur epiſcopis, abbatibus, cuncto clero omnino præcipimus, vicedominos, præpoſitos, aduocatos, ſiue defenſores bonos habere, non malos, non crudeles, nõ cupidos, non periuros, non falſitatem amantes, ſed Deum timentes, & in omnibus iuſtitiam diligentes. De iudiciis autem vel centenariis, atque tribunis ſeu vicariis, digni eſſe cenſemus, vt ſi mali reperti fuerint, de miniſterio ſuo abiciantur.

Canon 51. Corpora ſanctorum de loco ad locum non transferantur.

Deinceps verò corpora ſanctorum de loco ad locũ nullus præſumat transferre, ſine conſilio principis vel epiſcopi, & ſanctæ ſynodi licentia.

Canon 52. Qui mortui poſſunt in eccleſia ſepeliri.

Nullus mortuus infra eccleſiam ſepeliatur, niſi epiſcopi, aut abbates, aut digni preſbyteri, aut fideles laici.

Canon 53. De inceſtuoſis.

Vt epiſcopi inceſtuoſos pariter inueſtigari ſtudeant, omnino præcipimus. Et ſi pœnitere noluerint, de eccleſia expellantur, donec ad pœnitentiam reuertantur.

Canon 54.

Contradicimus quoque, vt in quarta generatione nullus amplius coningio copuletur, & ſi poſt interdictum inuentum fuerit, ſeparetur.

Canon 55. Ne proprium filium de baptiſmo quis ſuſcipiat.

Nullus igitur proprium filium vel filiam de fonte baptiſmatis ſuſcipiat, nec filiolum, nec cõmatrem ducat vxorem, nec illam cuius filium aut filiam ad confirmationem

duxerit. Vbi autem factum fuerit, ſeparentur.

Canon 56. De damnatis nuptiis.

Siquis vxorem viduam duxerit, & poſtea cum filiaſtra ſua fornicatus fuerit, ſeu duabus fororibus nupſerit, ſeu cõpatre & filio: tales copulationes anathematizari & diſiungi præcipimus, nec vnquam amplius coniugio copulari, ſed magna diſtinctione fieri.

Canon 57. Clerici horis matutinis interſint.

Clericus quem intra muros ciuitatis ſuæ manere conſtitit, & matutinis hymnis ſine probabili excuſatione ægritudinis inuentus fuerit deſuiſſe ſeptem diebus, à communionem habeatur extraneus, quia miniſtrum ſacrorum eo tempore quo nõ poſteſt ab officio ſuo vlla honeſta neceſſitas occupare, ſas non eſt à ſalubri ceſſare.

In cõcil. V^o
neto ca. 14.

CONCILIUM VORMACIENSE,
eſt Prouinciale.

Primo pronuntiatur profeſſio fidei Chriſtianæ, in qua fuſus quæ habentur in ſymbolo explicantur: maxime illud de incarnatione Chriſti in hunc modum: Dei filius perſonam hominis non accepit, ſed naturã. Naturam quippe noſtram in vnitatem ſuæ perſonæ aſſumpſit: & idcirco filius Dei & filius hominis vnus eſt Chriſtus. In eo nãque quod filius eſt Dei, æqualis eſt patri, & in eo quod eſt fili⁹ hominis, minor eſt patre.

Canon 1.

Quid in ſacrificio altaris offerri debeat, &c. nihil additur ad ea quæ in concilio Bracaren. tentio, ca. 1. Eſtque ca. 3. Apoſt.

De conſec.
d. 2. cõ om-
ne.

Canon 2. Epiſcopus pro paruis cauſis neminem excommunicet.

Mandamus quòd nullus ſacerdotum quenquam rectæ fidei hominem pro paruis & leuibus cauſis à communionem ſuſpendat, præter eas culpas pro quibus antiqui patres arceri iuſſerunt aliquid committentes.

Nota.

Canon 3. Qualiter ſe expurgare debeant fratres à furis.

Sæpe contingit, vt in monaſteriis furta perpetrentur, & qui hæc committat, ignoretur. Idcirco ſtatuiſmus vt quando ipſi fratres de talibus ſeſe expurgare debeant,

miſſa ab abbate celebretur, vel ab aliquo, cui ipſe abbas præceperit, præſentibus fratribus: & ſic in vltima miſſa celebratione pro expurgatione ſua, corpus & ſanguinẽ Domini noſtri Ieſu Chriſti percipiant, quatenus ita inde innocentes ſe eſſe oſtendant. Vbi additur ad hæc, vt comunicantibus dicatur, corpus Domini ſit tibi hodie in probationem.

Author. *Eſt derogatus hic canon de conſec. diſt. 2. c. tribus & aliis locis prohibetur, ne ſuſpectis detur euchariftia. Et per beatum Sſtephanum Papam, vt S. Tho. vult in 3. p. q. 8. ar. 6. ad 3.*

Canon 4. De clericis iter agentibus ſine epiſtola epiſcopi.

Presbytero, aut diacono, aut clerico ſine antiftitis ſui epiſtola ambulanti, communionem in officio celebrãdo nullus impendat.

Can. 5. De paruulis à parentibus traditis monaſteriis.

Si pater filiũ filiamq; intra ſepta monaſterij in infantie annis ſub regulari tradiderint diſciplina, non liceat eis poſtquã ad pubertatis peruenerint annos egredi, & matrimonio copulari, quia nefas eſt, vt oblati à parentibus Deo filiis voluptatum frãna laxentur. Igitur, vt prædiximus, non liceat eis ſuſceptum habitum vnquam deſerere, ſed conuicti quod tonſuram aut religioſam veſtẽ aliquando habuerint, in religionis cultu habituq; velint nolint permanere cogantur.

Can. 6. De profeſſione monachorum.

Monachum ergo, aut paterna deuotio, aut profeſſio facit. Quicquid horum fuerit allegatum, tenebit. Proinde huic ad mũdum reuerti intercludimus aditum, & omnes ad ſeculum interdicimus reſſus.

Can. 7. Cantus ſit ſacerdos erga pœnitentes.

De hoc ſupra ca. 102. ſexta ſynodi. Pœnitentibus ſecundum differentiam peccatorũ ſacerdos in pœnitentia dãda ſingulorum cauſas ſingulatim conſiderare: originem quoque modumq; culparum, & affectus gemitũque delinquentium diligenter examinare, manifeſteq; cognoscere: temporum etiam & perſonarũ, locorum quoque & ætatum qualitates inſpicere, vt etiam pro conſideratione locorum, ætatum, vel temporũ, ſeu pro qualitate delictorum atque gemituum vniuſcuuſque de-

linquentis, à ſacris regulis oculos non reſpectat.

Can. 8. De his qui ſacerdotem ſponte occiderint.

Qui ſacerdotem morti voluntate tradiderit, carnem nõ comedat, nec vinũ bibere præſumat: & ieiunet vſque ad veſperam, exceptis feſtis diebus, atque Dominicis, arma non ſumat, & vbicunq; ire maluerit, nullo vehiculo deducatur: ſed propriis pedibus proficiſcatur. Eccleſiã per quinquenniũ tempus nõ ingrediatur, ſed cum ſacrarum orationum officia, aut miſſarũ ſolẽnia celebrantur, ante fores baſilicæ perfeueret orans ac deprecans Dominum, vt tanto crimine abluatur. Poſt expletum verò quinquenniũ ingrediatur eccleſiam, nondum verò comunicet, ſed inter audientes tantũmodo ſtet, vel dum facultas conceditur, ſedeat. Et cũ decimus anni curſus fuerit finitus, comunicandi ei licentia concedatur, & equitandi tribuatur medela, maneatque in reliquis obſervationibus, & tres dies per hebdomadam ieiunet, vt perfectius ad culmẽ purificationis peruenire mereatur.

Can. 9. De adulteris.

Si cuius vxor adulterium fecerit: aut vir in alienã vxorem irruerit, ſeptem annis pœnitentiam agat.

Can. 10.

De his qui ſuſpenduntur in patibulis ne denegentur ſepulturæ, & quòd oblationes pro eis fiant, & miſſæ celebrentur.

Reliqua decreta huius concilij ſunt ex Carthaginenſi cõcil. 2. 3. & 5. deſumpta, ideo miſſa fecimus.

Rhemenſis ſynodus ſub Leone tertio, anno Domini 813. congregata per piſſimum Carolum Cæſarem, more priſcorum imperatorum.

Capitula in hoc cõcilio ordinata vniuerſa tractat de inſtitutione clericorum, aliqua duximus annotanda.

Can. 11.

Lectræ ſunt ſententiæ libri paſtoralis beati Greg. in præſentia omniũ, vt paſtores eccleſiæ intelligerent quomodo ipſi viuerent, qualiter ſibi ſubiectos deberent admonere, quoniam teſte eodem beato Gregorio, aliter admonendi ſunt prælati, aliter ſubditi.

Can. 12.

Vetũrata eſt ratio pœnitentiæ, vt ſacerdotes certius intel-

ligerēt, quomodo cōfessiones recipere & pœnitentiã secundum canonicã institutionem pœnitentibus deberent indicare.

Can. 13.

Ventilata est ratio octo principaliorum vitiõrũ, vt vnus quisque diuersitatẽ illorũ sciret, & ab aliis Domino auxiliante se intelligerent custodire, & aliis prædicare.

Canon 14. Cui lectioni episcopi incumbere debeant.

Episcopi diligentius operã dent, lectioniq; diuinã incubant, id est canonicis libris & opusculis patrum, & verbũ Dei omnibus prædicent.

Canon 15. Quid episcopi prædicare habeant.

Episcopi sermones & homilias sanctorum patrũ, prout omnes intelligere possint, secundum proprietatẽ linguæ prædicare studeant.

Can. 16.

Vt episcopi & presbyteri examinent qualiter confitentibus peccata diiudicent, & tempus pœnitentiæ constituent.

Canon 17. Qualis debet esse mensa episcoporum & abbatum.

Episcopi & abbates ante se ioca turpia facere non permittãt, sed pauperes & indigentes secũ ad mensã habeãt, & lectio diuina ibi personet, & sumant cibum cũ benedictione & laude Domini, secundum Apostolum, siue manducent, siue bibant, omnia in laudem Dei faciant.

Canon 18. Vt ministri Dei sobrii sint.

Episcopi & Dei ministri non debet comestationibus & violentiis nimis incumbere, sed considerent sententiam Domini: Attendite ne grauetur corda vestra crapula, &c. Moderate enim cibũ & necessariũ potum sumãt, vt iuxta Apost. sobrii sint parati ad seruitium Domini.

Canon 19. Non omnia delicta ab hominibus punienda.

Episcopi & iudices iudicia discernant, quia sunt quedã iudicanda modo, quedã Dei iudicio referuanda, scriptũ est: Nolite ante tempus iudicare quoad usque veniat Dominus, &c. Et illius memores sint: In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabitur de vobis.

Canon 20.

Vt monachi ad placita secularia nullatenus vadant.

Reliqua capitula in Laodicens. & Carthaginen. 3. & 4. require.

1. Cor. 10.

Luc. 21.

1. Pet. 5.

1. Cor. 4.

Math. 7.

Stephanus Papa quartus sub Petro 98. vir sanctus, sedit menses septem, sub Ludouico Pio secundo Germano Cæsare.

Paschalis Romanus sedit annos septem. 99. Papa sub Petro.

Eugenius secundus Papa. 100. sub Petro.

Eugenius secundus patria Romanus sedit annos quatuor, menses sex, dies 24. Sub hoc Eugenio celebrata est synodus apud villam Theodonis, per Carolum Magnum congregata, ad cohibendam presumptionem quorundam tyrannorum in sacerdotibus domini vacantium. Nihil haberet præterea.

Valentinus Papa 101. tantæ sanctitatis, vt nõdum presbyter, sed diaconus summum Pontificatus gradum ascendere meruerit, sedit dies 40.

Gregorius quartus. 102. Papa sub Petro sedit annos 16. Sunt qui velint post mortem eius annis 8. mensibus 7. diebus 9. sedem vacasse Prædicti Pont. fuerunt sub Ludouico Pio secundo Germano Cæsare, à quo eorum quilibet sui pontificatus confirmationem petiit. adeo tunc premebatur ecclesia Christi, vt recusaret electus pontificatum recipere priusquam à Cæsare confirmaretur.

Sub hoc corpus sancti Marci ab Alexandria à mercatoribus Venetis in patriam delatum est, vbi nunc maxima veneratione habetur, extracto templo in celeberrimo vrbis loco.

Sergius secundus, Papa 103. sub Petro sedit annos duos, mensem vnum, dies 3. sub Lothario primo Germano Cæsare 3 Is Pont. primum mutauit suum nomen, nam antea Os porci fuit appellatus.

Leo 4. papa 104. sub Petro.

Ioannes 8. papa 105. sub Petro sedit annos 2. mensem 1. dies 4. De hoc ferunt quod malis artibus Pontificatum adeptus est, quoniam cum esset fœmina, sexum mentitus est, & postea à seruo compressa, doloribus circumuenta mortua est. Hæc vulgo feruntur, incertis tamen & obscuris authoribus.

Benedictus 3. pa. 106. sub Petro, diu reluctatus & inuitus Pontificũ munus suscepit. Sedit annos 2. menses 3. sub hoc tempus magnæ cõtentiones & tumultus exorti sunt pro-

H iij

An. do. 819.

Stephanus

põnf. 98.

An. d. 820.

Pascha pö.

99.

An. do. 829.

Eug. pont.

100.

An. do. 833.

Valent.

pont. 101.

Eodem.

Greg. pöf.

102.

An. do. 849

9. Ser. pöf.

103.

An. do. 841.

Leo pont.

104.

Ioannes 8.

pontif. 105.

An. do 850.

Benedictus

pontu. 106.

pter electionem: sed hos sedauit Lotharius Imperator.
An. d. 862. Nicolaus I. papa 107. natione Romanus, sedit annos
Nicol. pōt. 9. menses 6. dies 21. sub Ludouico 2. Germano Cæsare
107. quarto, circa annū Domini 858. Scripsit plures decretales
 epistolas, vt patet ex volumine per Gratianū collecto.

Extat Nicolai Papæ antiqua & insignis epistola ad
 Michaelē Imperatorem Constantinopolitanum, super
 depositione Ignatij Patriarchæ Constantinopolitani, quæ
 quidam episcopi ab ecclesia, cui iure præsidebat, tyrannice
 proiecerunt, & Phociū quendam ex foro ac seculari
 militia eductum ac subito tonsuratum, eidem ecclesiæ,
 contra sacros canones, præfecerunt.

Tractat multa in epistola. Primum inuehitur acriter
 in Imperatorem (seruata tamen modestia Christi vicario
 digna) propter epistolam quam ab eo acceperat, irreuerentem
 admodum, blasphemis vndique & iniuriis plenam. Docet
 ibidem, quanta secundum Deum sacerdotibus reuerentia
 debeatur, & quanta religione, venerati sint apostolicam
 sedem catholici Imperatores, vt ex historia ecclesiastica
 lib. 10. cap. 28. di. 97. c. vitor. facile constare potest.

Hæretici. Secundo, Demonstrat quomodo inimici & suspecti
indices esse indices esse non possunt.

nō possunt. Tertio, Idem de hæreticis & excommunicatis demon-
Subdit nec stratur, quia neminē deicere potest ipse primo prostratus.

leuiter re- Quarto, Eleganter & erudite disserit, quod subditi
prehendere prælatos suos aut iudicare, aut accusare, aut leuiter etiam
prælatos reprehendere nec debent, nec possunt. In quod probandū
suos debēt. inter cætera habet argumentum ex factō Dauid, primi
 Regnum cap. 24. vbi legimus quod Dauid percussit cor
 suum, eo quod oram chlamydis Saulis abscidisset, &c.

Sic (inquit) faciunt piæ subditorum mentes, si quando cōtra
 prælatos suos vix sese pro infirmitate sua continere
 valentes, leuia quædam loquuntur eorum manifesta mala
 tenuiter mordentes: vtique ad semetipsos redeunt, scq;
 vehementissimè, vel de tenuissima verbi laceratione reprehendunt.
 Facta quippe præpositorum oris gladio feriendi non sunt.
 Secundo addit & aliud argumentū, quo & tempore eius
 Pontificis adhuc ea seruaretur cōsuetudo in ecclesiis, vt
 nullus sacerdos maiore suo confacer-

Quæta reu-
retia à mi-

dote non innuente, cuiuslibet rei benedicere sic ausus. Sed
 & anterior sacerdos stans ad pronunciandum aliquam lectionem,
 benedictionem quidem postulat. Sed ei quilibet inferior non
 audet penitus benedicere, quia ad Hebræos legimus quod
 minor à maiore benedicitur: per quod innuitur quantæ
 censuræ fræno inferiores quique ad suos iudicandos præpositos
 coercendi sunt, si his nec benedicendum ius vllum penitus
 obtineat, vt reuera appareat, quod non est discipulus supra
 magistrum. Et si ad bene dicendum non est ius, quanto minus
 ad maledicendum? Quo circa minor non accuset, ne maledicat
 maiorem sacerdotem.

Quinto, Quod Romana sedes à nemine iudicari potest: quod
 inter cætera duobus demonstratur exemplis. Primo Concilij
 Chalcedonensis, in quo Sancti patres Dioscorū Alexandrinum
 Antistitem inter cætera idcirco potissimū, & sine vlla
 restitutione damnauerunt, vt ponens in cæsum os suum,
 lingua eius transeunte super terram, excommunicationem
 in sanctum Leonem Papam dictauit. Secundo exemplo
 concilij Romani, in quo habetur sic. Vnde factum est,
 vt in concilio episcoporum nullus in Marcellinum Papam,
 qui tempore Diocletiani & Maximiani Augustorū
 idolis compulsus sacrificauerat (sed postea insignis
 martyr effectus est) sententiam proferre ausus fuerit,
 dum ei sæpissime omnes dicerent, Tuo ore iudica causam
 tuam, non nostrō iudicio. Et iterum: Noli audiri in
 nostrō iudicio, sed collige in sinu tuo causam tuam, ex te
 iustificaberis, & ex ore tuo condemnaberis. Et rursus:
 Prima sedes non iudicatur à quoquam, &c.

Vltimo disseruntur multa de primatu Rom. sedis. Maxima
 pars epistolæ in hoc insumitur, vt demonstrat hanc primam
 esse inter omnes, superque omnes potestatem habere, vt
 pote quæ sola à domino immediate super Petrum fundata
 fuerit. Ibidem, quod synodus absque authoritate Romani
 Pont. non valet. Deinde quod ecclesiæ Romanæ non
 Nicæna, nec vlla alia synodus priuilegium aliquod contulit,
 quæ in Petro nouerat eam totius potestatis iura pleniter
 meruisse, & cunctarum Christi ouium regimen accepisse,
 cum cæteras alias episcopatum cathedras instituerit
 ecclesia Romana.

D. 21. in t. 2.
tum.
Sedes Ro-
Alexâdrinum
Antistitem
inter cætera
idcirco potissimū,
& sine vlla
restitutione
damnauerunt,
vt ponens in
cæsum os suum,
lingua eius
transeunte
super terram,
excom-
municationem
in sanctum
Leonem
Papam
dictauit.
Secundo
exemplo
concilij
Romani,
in quo
habetur
sic.
Vnde factum
est,
vt in
concilio
episcoporum
nullus
in
Mar-
cellinum
Papam,
qui
tempore
Diocletiani
&
Maximiani
Augustorū
idolis
compulsus
sacrificauerat
(sed
postea
in-
signis
martyr
effectus
est)
sententiam
proferre
ausus
fue-
rit,
dum
ei
sæpissime
omnes
dicerent,
Tuo
ore
iudica
causam
tuam,
non
nostrō
iudicio.
Et
iterum:
Noli
audiri
in
nostrō
iudicio,
sed
collige
in
sinu
tuo
causam
tuam,
ex
te
iustificaberis,
&
ex
ore
tuo
condem-
naberis.
Et
rursus:
Prima
sedes
non
iudicatur
à
quoquam,
&c.

D. 21. c. n. c.
autem.

Ecclesiæ
Romane
non
Nicæna,
nec
vlla
alia
synodus
priuilegium
aliquod
contulit,
quæ
in
Petro
nouerat
eam
totius
potestatis
iura
pleniter
meruisse,
&
cunctarum
Christi
ouium
regimen
accepisse,
cum
cæteras
alias
episcopatum
cathedras
in-
stituerit
ecclesia
Romana.
D. 22. c. 1.

Decreta eiusdem Nicolai ex Gratiani volumine in vñi collecta, & in aliquot titulos distributa.

De sede Apostolica titulus primus.

D. 79. c. 1.
Gr. c. Sigs.
Nō Papa,
sed apasta-
ra qui sine
canonica e-
lectione car-
dinaliū eli-
gitur. 25. q.
7. Siquis.

Siquis pecunia vel gratia humana, aut populari seu militari tumultu, Apostolicæ sedi sine concordia & canonice electione Cardinalium eius ecclesiæ, & sequentium clericorum religiosorum inthronizatur, non Papa vel Apostolicus, sed apostaticus habeatur.

Contra contemnentis mandata Apostolica.

Siquis dogmata, mandata, interdicta, sanctiones, vel decreta pro catholica fide, vel ecclesiastica disciplina, pro correctione imminentium & futurorum malorum à sedis apostolicæ præfule salubriter promulgata contempserit, anathema sit.

Quanti facienda decreta Apostolica in his quæ ad fidem spectant.

D. 19. Si
Romanorū

Si Romanorum Pontificum decreto, cæterorum opuscula tractatorum approbantur, vel reprobantur, ita ut quod vere sedes Apostolica probavit, hodie teneatur acceptum: & quod illa repulit, hæc tunc inefficax habeatur, quanto potius ea, quæ ipsa pro catholica fide, pro sanis dogmatibus, & multifariis ecclesiæ necessitatibus, & fidelium moribus diuerso tempore scripsit, omni honore debet præferri, & ab omnibus prorsus in quibuslibet necessitatibus, vel opportunitatibus, discretionem vel dispensationem magistra, reuerenter assumi.

De Imperatoribus titulus secundus.

D. 96. V-
binā. Im-
peratores
vniuersali-
b⁹ dūtaxat
synodis in-
teresse pos-
sunt.

Vbinam legis Imperatores antecessores vestros synodalibus conuentibus interfuisse, nisi forte in quibusdam, ubi de fide tractatum est, quæ vniuersalis est, quæ omnium cōis, quæ non solum ad clericos, verum etiam ad laicos, & ad omnes omnino pertinet Christianos?

Quæ spiritualia sunt non ad Imperatores attinent.

Mediator Dei & hominum Christus Iesus, idem Rex & Pontifex actibus propriis, & dignitatibus distinctis, officia potestatis vtriusque discreuit, ut Christiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro cursu temporalium tantummodo rerum imperialibus legibus vterentur, quatenus spiritualis actio à carnalibus distaret incurribus, & Deo militans, minime

se negotiis secularibus implicaret, ac vicissim, non ille rebus diuinis præsidere videretur, qui esset secularibus negotiis implicatus.

Non vita, sed dignitas in sacerdotibus consideranda.

Non quales sacerdotes domini sunt, sed quid de Domino loquantur, est vobis magnopere prouidendum, nec in vicariis beati Petri Apostoli vobis est attendendum quid sint, sed quid pro correctione ecclesiarum, quid pro salute vestra satagant. Nec enim illos dicetis inferiores scribis & pharisæis sedentibus super cathedram Moysi, de quibus Dominus præcepit dicens: Quæcunque dixerint vobis, facite, &c.

1. q. 1. Non quales. Malus præ latus non amittit potestatem. Matth. 23.

De dignitate sacerdotali idem Nicolaus in epistola ad Michaellem Imperatorem, quæ incipit: Proposueramus, &c. in 2. to. conc. multa dicit.

An non districte ultione feriendus est, qui in duabus vxoribus adulterium Lamech & flagitium imitatus esse dignoscitur? Quod Dominus non nisi post septuaginta septem generationes suo salutifero aduentu deleuit, cum Cayn fratricidium septima generatione, aquis abolitum sit cataclysmi, id est diluuij.

2. 4. q. 3. An non.

De episcopis titulus tertius.

Episcopi ab omnium bestiarum vel volucrum venatione penitus alieni existere, & ab immoderata filiarum suarum familiaritate, vnde mala oriatur fama, abstinere debent. Nullum enim sanctum (ut ait beatus Hieronymus) venatorem legimus.

D. 34. c. 1.

Episcopis dispensatio cælestis seminis iniuncta est, væ si non sparserint, væ si tacuerint, sicut vas electionis formidat & clamat.

D. 43. c. fi. 1. Cor. 9.

Propter infirmitatem impediti Pontifices abiciendi non sunt.

Pontifices qui aliqua occupantur infirmitate abiciendi non sunt, nec alij in loco eorum consecrandi sunt, nisi ex hac fuerint luce subtracti. Quod si de ministerio sibi concessio cōqueruntur, quæ licita sunt, sacerdotes expleant. In iis vero, quæ his præsumere non licet, vicinorum episcoporum vique ad recipiendam sanitatem, auxilia subrogentur.

7. q. 1. Pontifices.

Trifolici sint prelati ne vel coronam amittant.

Episcopos vero, qui dominici gregis suscipiunt curam, *Ibidem.*

Ibidem. atque sollicitudinem, ab administratione eorum discedere non oportet, ut accepti talenti pulchritudo non deleatur, sed certamen eorum salubriter augetur, & triplicetur fructus.

In persecutionibus episcopus oves suas non deserat.

Ibidem. Sciscitaris. Sciscitaris, utrum cum à Normanis ab episcopo depellaris, debeas de cætero in monasterio conuersari. In quoscias charissime frater quòd si perniciosum est proreptà in tranquillitate nauim deserere, quanto magis in fluctibus? vbi nò dicimus quòd persecutorum non fugiamus infidias (maximèq; piganorù) cū ad tēpus sæuiūt, & ob multitudinē delictorū nostrorum nocendi facultatē diuinitus assequuntur, præsertim cū eis prodire vltro nò debēamus, & multos prophetas & apostolos, ipsum quoque dominū huiusmodi fugisse infecutores luce clarius constet, sed q̄ præcipue nos, qui tanq̄ arietes ducaturū gregibus præbem⁹, imo qui & horum pastores sumus, Deo auctore, cum eis in periculis pro viribus persistere pro cætero conueniat. Et cū tranquillitas redita diuina fuerit pietate sopitaque furentium infestatio, mox gregem perquirere, & in vnū colligere, & eius animos cælesti patriæ pace ac securitate prædicata, erigere debemus.

23. q. 8. Rē p̄hēsbile. Non licet episcopis secularibus implicari negotiis. Quid enim ad episcopos & milites Christi pertinet, nisi ut vacent orationibus?

De Presbyteris titulus quartus.

D. 32. Nul lum. Nullus Missam audiat presbyteri, quem scit concubinā iudubitanter habere, aut subintroductam mulierem.

De sacerdote fornicario.

D. 50. Sa- querdotes. Sacerdotes si in fornicationis ceciderint laqueum, & criminis manifestus sit actus, sacerdotij honorem habere non possunt, secundum canonicæ institutionis auctoritatem.

Etiā à sacerdote manifeste malo licite sacramenta sumuntur.

35. q. 8. c. fin Ab omni sacerdote & manifeste malo possunt fideles sacramenta percipere, quoniā mali bona administrando se tantummodo lædunt. Fax accessit sibi quidem detrimentū præstat, aliis vero lumen in tenebris administrat, & vnde aliis comòdū exhibet, inde sibi dispendium prebet. Su-

mite ergo &c. qualiscunque enim sacerdos sit, quæ sancta sunt, coinquinari non possunt.

De Clericis titulus quintus.

Clericus qui vsque ad subdiaconatum caste vixit, vxorē ducere non potest. *32. De illo.*

Clericus qui Paganū occiderit, erit irregularis: nā differenti sunt milites seculi à militibus ecclesiæ, quibus militare seculo non conuenit.

De votis monasticis titulus sextus.

Non debet quisquam ad regulare disciplinā inuitus cogi, idcirco dominus non ferendam in via virgam, per quā violentiam vlli inferatur, præcepit, &c. Nullū enim bonū nisi voluntarium. *D. 50. clericus. 20. q. 3. p̄fēs*

De Laicis titulus septimus.

Non debent laici presbyterum iudicare, nec de vita eius quicquam inuestigare, sed episcoporum iudicio quicquid id sit, est referuandum. *D. 28. c. fi.*

Facta Pontificum Imperator iudicare non debet.

Non debet Princeps secularis facta Pontificum quorūcunque presbyterorūque iudicare, exēplo Constantini Imperatoris, quē scripturæ narrat dixisse. Verè si propriis oculis vidissem sacerdotem Dei, aut aliquem eorum qui in monachali habitu amicti sunt, peccantē, chlamyde meā expoliarem, & cooperire eū, ne ab aliquibus videretur. Hoc dicimus cantos vos reddere cupietes, ut si Domini sacerdotibus (qui iure patres animarum dicuntur) aliquid contigerit vos audire, quod confusionem piis mentibus ingerat, nò infrunitos, sed pudoratos filios Noe imitantes, patriā verecundā contegatis, ut affluenti benedictione repleti (sicut & illi) moderante Domino mereamini. *D. 96. In scripturis.*

De ecclesiis titulus octauus.

Sicut antiquitus à sanctis patribus statutū est, statuimus ut maior ecclesia per circuitum quadraginta passus habeat. Capellæ verò vel mimores ecclesiæ triginta. Qui autem confinia eorum infringere tentauerit, aut personā hominis, aut bona eius inde subtraxerit (nisi publicus latro erit) quousque emendet, & nisi quod rapuerit reddat, excommunicetur. *17. q. 4. Si- cut.*

De Baptismo titulus nonus.

A quodā Iudæo nescitis, vtrum Christiano an Pagano *D. 4. Aquo dē Iudæo.*

Summa decret. Nicolai papæ.

multos in patria vestra baptizatos asseritis, & quid inde sit agendum consulitis. Si profecto si in nomine Trinitatis, vel tantum in nomine Christi (sicut in actis Apostolorum legitur) baptizati sunt, rebaptizari non debent.

De Pœnitentia titulus decimus.

De publica pœnitentia, qua inuasores & grassatores itinerum pœnitere debent, habes 12. q. 2. c. de viro.

De pœnitentia publica interfectorum suarum coniugum, &c. 33. q. 2. c. Interfectores.

*Statuitur pœna pro matricidis.*33. q. 2. *La-*
torum.

Matricida, sic pœniteat, per vnum annum integrum ecclesiam non ingrediatur, sed ante fores basilicæ stans oras & deprecans Deum, perseueret, qualiter tanto eripiarum piaculo. Completo anno introeundi in ecclesiam licentiâ habeat, tantum inter audientes stet, sed nondum communicet. Completis tribus annis sacrae communionis ei gratia concedatur, oblationes verò nō offerat, nisi prius aliorum septem annorum curricula expleantur. His autem omnibus annis carnem non manducet, nec vinum bibere præsumat, exceptis festis diebus, atq; dominicis, & à Pascha vsque ad Pentecosten. Et quocumque ire voluerit, nullo deducatur, sed pedes proficiascatur. Arma non sumat, nisi cōtra Paganos. Ieiunet autē tribus diebus per hebdomadā vsque ad vesperā, & à propria & legitima coniuge non separetur, ne in fornicationis voraginem corruat. Si autē ante annorum triū cursum finis vitæ illius appropinquauerit, corporis & sanguinis domini nostri particeps fiat. Sin autem, vt supra statuimus. Efficiatur tamen si illius cōuersionem & lachrymarum fontem in omnibus videritis floridis actionibus & optimis operibus pullulare, humanus circa eum sollicitudo peruigil appareat, mirisq; in omnibus demonstrerur.

*De Matrimonio titulus vndecimus.*27. q. 2. *Suf-*
ficiat.

Sufficiat solus, secundum leges, consensus ad coniugiū: qui solus si defuerit, cætera etiam cum ipso coitu celebrata frustrantur.

33. q. 5. *Ne*
uxorem.

Nec uxorem ducere, nec conuiuia facere in quadagesima, conuenire posse, villo modo arbitror.

Reliqua cap. huius tituli explicant impedimenta matrimonij. Quæ quia circumferuntur in iure canonico, mis-

sa fecimus.

De Bellis titulus duodecimus.

Monomachiam in lege non afluimus. Quam præceptam fuisse non reperimus, cum hæc & huiusmodi sectantes Deum solummodo tentare videantur.

Quod omni tempore sit à præliis abstinendū.

Si nulla viget necessitas, non solum quadagesimali tempore, sed etiā omni tempore est à præliis abstinendum. Si autem ineuitabilis viget importunitas nec quadagesimali tempore pro defensione tam sua, quàm patriæ, seu legū paternarum, est bello præparationi proculdubio parcendum, ne Deum videatur homo tentare, si habet quod faciat, & suæ ac aliorum saluti cōsulere non procurat, & sanctæ religionis detrimenta non præcauet.

Omissimus aliqua capitula Nicolai papæ, ne eadem vel communia toties repeteremus.

Adrianus 2. Papa 107. sedit annos 5. menses 9. dies 12. sub Ludouico 2. Germano Cæsare quarto, à clero & populo electus est.

An. do. 871
Adrianus
pont. 107

SYNODVS VNIVERSALIS OCTAVA Constantinopoli anno Basilij Imperatoris tertio celebrata sub Adriano papa secundo.

De origine huius synodi dixi in controuersia quarta, & etiam cum ageremus de Nicolao primo. Tota synodus cōsumitur in depositione Photij & restitutione Ignatij Archiepiscopi Constantinopolitani.

Atho prima.

Anno tertio piissimorū Imperatorum Basilij & Constantini, cōuenientibus Donato & Stephano episcopis & Marino diacono, & locum tenentibus Adriani sanctissimi archiepiscopi senioris Romæ, & Ignatio archiepiscopo Constantinopolitano nouæ Romæ, &c.

Hic primo synodus exegit à legatis Romanæ sedis literas, quibus notam facerent potestatem suā, vt præfiderēt in synodo. At illi produxerunt epistolā Adriani papæ ad Basilium Imperatorem, cuius titulus est:

Adrianus Episcopus seruus seruorū Dei, piissimo Imperatori Basilio Augusto Christianissimo & desiderabilissimo filio. Legationis excellentiæ tuæ, &c. Et post pauca subiungit: Volumus per vestræ pietatis industria Constantinopoli numerosum celebrare conciliū, cui nostri quoque

missi præsidetes, & culparum personarumque differentias liquido cognoscentes (iuxta quod in mandatis acceperunt) singulorum libere discretionibus exerceat: in quo sacro cœtu execrandi vanitatis concilij, quod aduersum hanc sedem actum est, cuncta decernimus exemplaria à possessoribus suis ablata (contemplantibus cunctis) igne cremari, nec superesse apud quemlibet ex his omnibus, saltem vnum iota vel vnum apicem, nisi quis totius clericatus, imo totius nominis Christiani (anathemate percussus) carere voluerit. Nō enim tā detestandum collegiū nisi Ariminensi sub Constantio, vel Ephesino à Dioscoro cōgregato, latrocinio comparandum decernimus. Et dilectos fratres meos Donatum sanctæ ecclesiæ Hostiensis, & Stephanum ecclesiæ Repefinæ reuerend. episcopos, atque filium meum Marinum apostolicæ sedis diaconū consiliarios nostros tuæ commendamus pietati. Precamur, vt eos ob amorem præcipuorum apostolorum Petri & Pauli (à quorum sede mittuntur) benigne suscipias, & tanquā nobismetipsis aures credulitatis accommodes.

Deinde productus est libellus à sancta Romanorum ecclesia missus, & lectus audiēte tota synodo. Cuius summa est:

33. q. 2. La-
tozem. De-
finitio syno-
di Romanæ
celebratæ
sub Nico-
lao.

Anathematizamus omnes hæreses simul cum Iconomachis. Anathematizam⁹ etiā Photiū, qui cōtra sacras regulas, & sanctorum pontificum Romanorū veneranda decreta repēte de curiali administratione, secularique militia sublatus (superstite Ignatio Patriarcha) in Constantinopoli est persuasorie, imo tyrannicè à quibusdam schismaticis, vel anathematizatis atque depositis institutus ecclesia, donec sedis apostolicæ sanctionibus inobediens perseuerans, eius sententiam tam de se, quam de Patriarcha nostro Ignatio spreuerit, & cōciliabuli acta, quod se authore contra sedis apostolicæ congregatum est, anathematizare distulerit. Sequimur autē sanctam synodū, & amplectimur, quam beatæ recordationis Papa Nicolaus (cui & ipse domine coangelice summe pontifex Adriane subscripsisti) ante sacratissimum Petri & Pauli (apostolorum eximij) corpus celebravit. Simul & quam tu ipse nuper egisti, & omnia quæ in his statuta sunt, secundum decreti vestri moderationem venerabiliter conseruabimus,

seruabimus, recipientes quos recipiunt, & damnantes omnes, qui in illis damnati sunt, & præcipue iam dictum Photium & Gregorium Syracusanum, patricidas videlicet, qui contra spiritalem patrem suum linguas eximere minime formidarunt, atque perseuerates in schismate sequaces eorum, necnō & qui in illorum cōmunionis societate permanserint.

Sancta synodus dixit: Omnibus placet libellus à sancta Romanorum ecclesia expositus.

Deinde lecta est definitio episcoporum Orientis super depositione Ignatij, quæ facta fuerat priusquā vicarij senioris Romæ venissent, quæ conueniebat cum ea quæ facta fuerat à synodo Romana præsentē Nicolao Papa. Et sic absoluta est actio prima.

Actio secunda.

Ad hanc sessionem venerunt, qui ceciderant cum Photio, episcopi, presbyteri, diaconi, & subdiaconi: & profertentes libellos pœnitentiæ coram synodo, recepti sunt ab ea cum sola manus impositione. Et absolutus est conuentus secundus.

Actio tertia.

In hoc conuentu lecta est epistola Imperatoris Basilij, & epistola Ignatij Patriarchæ ad Nicolaū Papā: & deinde epistola Adriani Papæ ad Ignatiū Patriarcham super damnatione Photij, & suorum sectatorum.

Actio quarta.

In hac sessione primo legitur epistola Nicolai ad Michaellem Imperatorē, missa per Rhodoaldum, & Zachariam olim episcopos: in qua ostendit Cæsari, hominē laicum nō promouendum ad sacerdotiū subito, sed per suos gradus, sicut Sardicēse conciliū (vt de laicis non eligeretur antistites) in cap. 13. per omnia prohibuit. Itē & Cælestinus Papa in decreto suæ sanctionis cap. 21. & Leo Romanæ sedis pontifex hoc ipsum in decretalibus suis prohibuit, ca. 33. Itē & Gelasius non solū episcopos de laicis fieri prohibuit, sed etiā presbyteros ne talia præsumerēt, vetuit in decretorum suorum cap. 3.

Accedit, quod prædecessor noster Adrianus primus in epistola quam Constantinopolim pro venerandis imaginibus destinauerat, ita instituit, vt amplius de laicis nullatenus ordinareretur antistites. Hęc Nicolaus. Subinde verò cōmendat venerationem sanctarum imaginum.

Nectarius ex prætoribus vrbano catechumenus sacerdotium suscepit in secunda synodo generali, cui præfuit, vt refert historiæ eccl. lib. II. cap. 21. Tripar. hist. lib. 9. cap. 13.

Secundo, legitur altera eiusdem Nicolai ad Photium epistolâ, in qua inuehitur in illum propter vsurpatum sacerdotium contra ordinem sacrorum canonum. Deinde ad illud quod scripserat ad Nicolaum Papam, quod exemplo aliorum patrum fecerat, responderet:

Temere & imprudenter ad tanti honoris culmen ascendere presumpsisti, assumens tibi quasi à sanctissimo viro Nectario occasionem, quem sancta secunda synodus non ob aliud ad sacerdotalem eligere atque ordinare ex laicali ordine voluit dignitatem, nisi quia magnæ necessitatis contritione anxietabatur, eo quod in Constantinopolitana ecclesia nullus clericorum inueniri poterat, qui pessime hæreticos nimbofa caligine non fuerat impeditus. Et ob hoc ne diu iam dicta ecclesia sub destitutione pastoris quasi viduata maneret, prædictum Nectarium expurgatorem hæreticorum, & defensorem ecclesiarum ad ecclesiasticam curam & dignitatem sacerdotalem secunda sancta synodus elegit. Sed vt hoc iterum fieret, non confirmavit, nec instituit. Et ideo licet contra patrum, atque cononicas institutiones, quod per necessitatis fieri euentus comprobatur, non in autoritate tenendum est: sed ne iterum talis proueniat necessitas, magis magisque cauendum.

Tarasius ex laico ordine assumitur ad archiepiscopatum.

De Tarasii quidem promotione, qui similiter ex laicali cœtu ad Patriarchatus extemplo culmen promotus est, quam & vos quasi in autoritate vestræ defensionis assumere vultis, si sanctam (quæ apud vos tempore sanctissimi viri Adriani Papæ celebrata est) synodum diligentius scrutati fueritis, inuenietis quid in eadem sanctissimus vir cõsultus decreuit: & quod dum eius cõsecrationis reprehendere tactus, & mœrorem se pro tã presumptiua factione minimũ sustinere profiteretur. Dicit enim quod nisi in erigendis imaginibus feruentius contra illorum depositores atque conculcatores vt verus miles Christi resisteres, nequa quã vestræ cõsecrationi assensum præberemus, aut in ordine Patriarchatus vestrã dilectionem suscipere, quã tantũ declaratur inordinate promotus, quantum cõprobatur contra apostolica decreta enormiter præsumpta.

Hist. eccl. lib. II. c. II.

Beatissimum quoque Ambrosium splendidissimam lumen ecclesiæ, qui ex catechumeno (diuino præfagio)

ad episcopalem per continuos gradus promotus est dignitate, cur nobis pro vestro tutamine opponitis? Qui non instinctu hominum, sed diuina vocatione per miraculorum prodigia electus est.

Tertio, legitur & alia epistola Nicolai ad Imperatorem, quæ idem tractat argumentum.

Actio quinta.

Ad sessionem venit Photius, & statim in præsentia patrum interrogauerunt eum ter legati, si susciperet constituta sanctorum patrum. At Photius non respondit verbum. Sed tamen vrgentibus vicariis senioris Romæ, tandem dixit: Vocem meam etiam me tacente Deus audit.

Præsidentes synodi dixerunt: Per silentium non effugies manifestiorem damnationem. Et eo præsertim fecerunt, vt legerentur epistola, quæ in actione quarta fuerant lectæ. Quibus lectis, vicarij senioris Romæ dixerunt: Nos ergo non nouum aliquod vel recens iudicium iudicabimus, aut introducemus, sed vetus ex multo tempore iudicatum à beatissimo Papa Nicolao: firmatum autem à sanctissimo Papa Adriano, & nos non possumus cõmoueri à paternis definitionibus & legibus. Quem ergo nec sedes nostra apostolica, nec sedes receperunt Orientalium, quis de cætero (Christianus esse volens) vltius suscipiet? Sed talem conatum abiicimus, & anathematizamus, ne vltius contra ecclesiam talis quælibet alia forte in omne seculum maligna introducatur actio, nec temere à mundana potestate eiciatur legitimus pontifex, & pro eo subrogetur alter inique & illegaliter.

Sancta & vniuersalis synodus exclamauit: Rectipimus hæc omnia, valde quippe sunt discreta, & congrua ecclesiasticis regulis atque legibus. Et sic cõmonitus est ad penitentiam Photius & dimissus, & absoluta est actio quinta.

Actio sexta.

Vocati sunt ad synodum episcopi Photij, ante quos lectæ sunt epistolæ Nicolai Papæ ad Michaellem Imperatorem & Photium per Leonem à secretis missæ (quasque quarta continet actio) & cum nolent respicere, commouit eos coram synodo Basilius Imperator. Et cum nec sic agnoscerent errorem suum, denuo commonuit eos imperator dicens: Ecce qualiter & quoties admonimus

vos, & audistis, & non est vobis rationis sermo. Si enim vultis subici adiuuentionibus omnium nostrum, ecce potus & medicina: quod si non, Imperium nostrum præbet vobis inducias septem dierum, vt si quidem curam gesseritis salutis vestræ, bene & optime: si verò minime, vettura sexta feria in sancta & vniuersali synodo staret omnes, & quicquid definiert vniuersalis synodus, fiet. Et absoluta est actio sexta.

Actio septima.

Ingressus est Photius ad synodum baculo innixus, quæ ab eo Marinus vicarius Romanus iussit auferri, dicēs, Baculus signū est dignitatis pastoralis, quod hic habere nullatenus debet, quia lupus est, non pastor. Et hortabantur illum vicarij senioris Romæ ad faciendū libellū pœnitentiæ: & tota synodus prouocabat illū ad pœnitentiā sed ille eos e contrario cū suis ep̄is ad pœnitentiā magis impellebat.

Lecta epistola Nicolai Papæ ad clerum Constantinopoli. in qua late tractat hoc argumentū de scelerata depositione Ignatij, & introductione Photij.

Episcopus romanus non iudicatur de quoquam nisi in casu hæresis.

Mox recitata sunt gesta synodi, quæ facta est ab Adriano Romanorum papa super promotione Photij. In tertia autem allocutione Adriani ad synodum sic habetur: Romanum pontificem de omnium ecclesiarū præsulibus iudicasse legimus: de eo verò quenquam iudicasse non legimus. Licet enim Honorio ab Orientalibus post mortem anathema sit dictū, sciendū tamē est, quia fuerat super hæresi accusatus, propter quā solū licitum est minoribus, maiorum suorum moribus resistere, vel prauos suos sensus libere respicere, quanuis & ibi nec patriarcharum, nec cæterorum antistitum cuiquam de eo quamlibet fas fuerit proferre sententiam, nisi eiusdem primæ sedis pontificis consensus præcessisset.

Hic damnatur synodus in tēplo apostolorum celebrata Constantinopoli, per Photium, quæ habet 17. canones.

Adrianus papa de profano conciliabulo Constantinopoli congregato penitus abolendo.

Conciliabulum vanitatis à Photio, & huius fauore Michaelē videlicet tyrannice imperante, Constantinopoli nuper aduersus Apostolicæ sedis reuerentiam, & priuilegium cōgregatum, vtpote veritatis inimicū, & omni falsitate repletum: cum & sibi cōsentientium animas interficiens Ephesino latrocinio comparādum fore statuimus,

& ipsius execranda gesta (quibuscunque habeantur monumentis inserta) summi iudicis domini nostri Iesu Christi, sanctorum Apostolorum principum Petri & Pauli, nostræque mediocritatis autoritate penitus abolenda decernimus, ita vt igni tradantur, & anathemate perpetuo percellantur. Similiter & de cæteris scripturis, quæ (viris iam nominatis authorib⁹) contra eandē sedem tēpore diuerso sunt editæ, gerendum definimus.

Pari etiam modo de cōuenticulis ab eisdem viris Michaelē scilicet imperante, seu Photio Constantinopolitano inuasore bis aduersum fratrem & coepiscopum nostrū Ignatiū factiose collectis, deliberamus:

Photium, qui licet sit à decessore meo & à nobis pro criminibus antè patratis iure damnatus & anathematizatus, nūc tamen quia recentioribus excessibus priores iniquitates transcendit, & ponens in cælum os suum aduersus veneranda sedis Apostolicæ priuilegia noua temeritate prorupit, cui resistere minime formidauit, apostolicæ autoritatis censura iterato dānamus, & anathematis nexibus innodamus. Si tamen via vocē ac proprio apostolicæ sedi in omnibus obedire sponderit, & prophanū conciliabulum à se Constantinopoli celebratum dāauerit, laicæ cōmunionis gratiam non negamus.

His sententiis subscripsit Adrianus papa, etiam & alij Episcopi.

Post hæc verò Stephanus diaconus fecit anathematissimum Photij, & sequacium, & cooperatorum eius, in quo ipsum Photium vt secularē & tyrannum, vt schismaticum & danum, vt mœchum, & parricidam, vt fabricatorē mēdaciij, & vt nouum Dioscorū anathematizat cum omnibus sequacibus & fautoribus eius.

Actio 8.

In cōuentu octauo tractatum est de abolendis chirographis iniustis, & vniuersis actis conciliabulorum, quæ à Photio contra Papam Nicolaum, & Patriarcham Ignatiū celebrata sunt. Quæ vniuersa præcepto Imperatoris & synodi combusta sunt.

Deinde venerunt ad synodum aliqui sacerdotes Iconomachi, & monitis sanctæ synodi & Imperatoris conuersi, recepti sunt cum sola manus impositione.

De cōuenticulis contra Ignatiū collectis similiter abolendis. De Photio inuasore iterato damnato. Damnatur & altera synodus Photij in tēplo Sophiæ celebrata habent tres canones.

Summa generalis

Postremo Stephanus diaconus è suggestu anathematizauit Iconomachos & Photium in hac forma: Concilio quò adhuc fremit contra venerabiles imagines, anathema.

His qui sumunt diuinæ scripturæ dicta, quæ sunt aduersus idola contra venerandas imagines, anathema. Cætera sicut in synodo septima & vniuersali actione 7. in fine.

Actio 9.

Quæ nona continentur actione. Nunciatur synodo. venisse Ioseph vicarium Alexandrinæ sedis: huius, horrante synodo, epistola cõmendatitia legitur, & ipse receptus, quæ acta sunt in octo actionibus prædictis approbat.

Mox examinatur falsi testes, qui cõtra Ignatium iurauerant, & cū præscripta à synodo satisfactione penitentia recepti sunt ad communionem ecclesiæ. Sic recepti sunt & cæteri, qui defecerat ad Photium deserto legitimo antislite Ignatio.

Actio 10.

In postrema sessione annuente tota synodo præceperit vicarij senioris Romæ, vt legerentur canones, quos statuerat sancta synodus; quos integros nec libuit, nec licuit trãscribere propter intolerabilem codicum deprauatione. Nactus sum exemplar quoddã Latinum & per Amaniensem scriptum insigniter deprauatum. Græcũ aliquod exemplar cum quo cõferrem Latinum nõquam potui videre, ideo plerosque canones in epitomen redegei.

Can. 1. De obseruatione canonum vniuersalium & localium synodorum.

Regulas, quæ sanctæ, catholicæ, & apostolicæ, tam à sanctis apostolis, quàm ab orthodoxorum vniuersalibus, nec non & localibus conciliis, vel etiam à quolibet de illo quo patre ac magistro ecclesiæ, traditæ sunt, seruare ac custodire profitemur: quibus & propriam vitam, & mores, & omnem sacerdotij catalogum regamus. Sed & omnes qui Christiano, censentur vocabulo, damnationibus & iustificationibus, quæ per illas prolata sunt, canonicè subitici decernimus. Tenere quippe traditiones quas accepimus siue per sermonem, siue per epistolam sanctorum qui ante fuerunt, Paulus aperte admonet.

2. Theß 4. 2

D. 63. c. Canon 2. Vt seruentur definitiones Nicolai & Adriani Papæ. Adrianus. Secundus canon habet, vt conseruentur definitiones synodicae à beatissimo Nicolao papa & Adriano Romanis

Patriarchis pro defensione ecclesiæ Cõstantinop. ac restitutione Ignatij, atque Photij neophyti expulsiõne, ac cõdemnatione eiusdẽ Photij. De quibus in actione quarta.

Canon 3. Vt venerentur imagines.

Sacram imaginem domini nostri Iesu Christi & omnium saluatoris æquo honore cum libro sanctorum euageliarum adorari decernimus. Sicut enim per syllabarum eloquia, quæ in libro feruntur, salutem consequuntur omnes, ita per colorum imaginariam operationem & sapientes & idiotæ cuncti, ex eo quod in promptu est, perfruntur vtilitate. Quæ enim in syllabis sermo, hæc & scriptura quæ in coloribus prædicat, & commendat. Dignũ est enim vt secundum congruentiam rationis, & antiquissimam traditionem propter honorem, quia ad principalia ipsa refertur, etiam deriuatiuæ imagines honorentur, & adorentur vt sanctorum euangeliorum sacer liber, atque typus pretiosæ crucis.

Quartus canon declarat quòd neophytus Photius nunquam fuerit episcopus, nec illi, qui in sacerdotali gradu consecrati sunt ab eo, putetur esse sacerdotes: sed subuertenda esse omnia quæcunque ille ad dandum aliis gradum sacerdotij operatus est.

Canon 5. Nullus ex laico ordine assumatur episcopus.

Nullus de Senatoria dignitate, vel de aliquo laicorum ordine nuper tonsus eligatur, vel suscipiatur Patriarcha, nisi secundum definitionem quæ prolata ab hac est sancta & magna synodo, scilicet si omnem gradum ecclesiasticũ transigens per definita nunc tempora irreprensibilis inuentus extiterit, & probatus, ita vt in gradu lectorum annum cõpleat, in subdiacono verò duos, sitque diaconus tribus, & presbyter quatuor annis: bene placuit huic sanctæ & vniuersali synodo eligi hunc, & admitti.

Hoc idẽ de sacerdotali dignitate statutum in canon. 38. Conci. Brac. 2.

Canon 6. Anathematizatur Photius.

Anathematizamus Photium. Primo, propter nequissimam inuasionem ecclesiæ Constantinopolit. cū aliis malis operibus suis. Secundo, propter inuentionem falsorum vicariorũ. Tertio, propter conciliũ vanitatis quod celebrare tentauit. Quarto, propter crimina quæ falsò cõtra sanctissimũ papã Nicolau in suo cõciliabulo proposuit.

Canon 7. De non admittendis hostibus imaginum.

Valde proficuum est & venerabiles imagines pingere, sed & proximo disciplinas diuinæ ac humanæ sapientiæ docere. Non autem bonum est, nec omnino proficuum ab indignis horum aliquid fieri huius rei gratia, nequaquam imagines operari in sacris templis: sed neque in quouis loco docere anathematizatos ab hac sancta & vniuersali synodo, definimus & promulgamus, vsque à propria seductione ac malitia conuertantur. Quisquis ergo post hanc definitionem ad picturam sanctarum imaginum in ecclesiis, aut doctrinæ actionem quoquo modo eos admiserit, siquidem clericus fuerit, proprio gradu periclitetur: si laicus, communione priuetur.

Canon 8. & 9.

Apparet exactis octauæ sessionis huius synodi solitum fuisse Photium, cum eius vigeat hæresis, extorquere chirographas tum à quouis ordine clericorum, tum etiam à nobilibus & ignobilibus vsque ad cerdones, & pelliones, & reliquam plebis faciem, quibus promittebatur se illi adhæsurus pugnaturusque pro eius opinione. Ipse præterea Photius solebat alias vicissim chirographas dare, quibus facultatem dabat ad docendum, vel discendum. Ex hoc improbo more arripere ansam & catholici, ut vellent à piis sacerdotibus habere syngraphas, ut discerent, & docerent, essentque tuti & securi talibus muniti scripturis. Ob hoc sancitum est his duobus canonibus octauo & nono, ut qui creantur episcopi, vel Patriarchæ, nullas chirographas à catalogo clericorum exposculet, sed tantum fiant solennitates de more: & ut liceat omnibus idoneis discere, vel docere libere, sine facultate per chirographas.

Canon 19. Ne quis vitet superiorem præsullem ante sententiam.

Nullus clericus ante diligentem examinationem & synodicam sententiam à communione proprii Patriarchæ separet, licet criminalem quamlibet causam eius se nosse prætendat, nec recuset nomen ipsius referre inter diuina mysteria. Idem statuimus de episcopis erga proprios Metropolitanos: similiter & de Metropolitanis circa Patriarchæ suum. Qui vel contra fecerit, ab omni sacerdotali operatione & honore decidat.

Canon 11. Quod vnica sit hominis anima.

Apparet quosdam id temporis in tantum impietatis venisse, ut hominem duas animas habere impudenter dogmatizent. Tales igitur impietatis inuectores & similia sentientes, cum vetus & nouum testamentum, omnesque ecclesiæ patres vniam animam rationalem habere hominẽ assueverent, sancta & vniuersalis synodus anathematizat.

Canon 12. Ne quis potentia principum fretus assumat dignitatem episcopi.

Siquis episcopus per versutiam vel tyrannidem principum suæ dignitatis consecrationem susceperit, deponatur, utpote qui non ex voluntate Dei & ritu ac decreto ecclesiastico, sed ex voluntate carnalis sensus ex hominibus & per homines Dei donum possidere voluit, vel consensit.

Canon 13. Ex minoribus ordinibus assumantur ad maiores.

Decernimus, ut soli clerici magnæ ecclesiæ qui in minoribus ordinibus morati sunt, ad maiores gradus & honores ecclesiasticos (si digni inueniantur) ascendere debeant. Nullo tamẽ modo hi qui foris sunt, ad tales dignitates vel honores admittantur.

Canon 14. In quanto honore habendi sunt episcopi à principibus secularibus.

Qui diuina gratia episcopalem sortiuntur dignitatem, ordinem cælestis hierarchie referunt in terris. Quare merito sancimus, ut digno in honore tam à principibus, quam à cæteris omnibus habeantur. Non oportet itaque, ut principibus vel viris militari dignitate præditis ob viam longinquisime procedat ab eorum ecclesiis: nec à nullis equiue descendant in occursum, aut timide abiectè que ante genua procidant, vel ut adoraturi. Immo verò non accedat ad mensas secularium principum, sed cum omni modestia quæ spiritalem deceat dignitatem, officia omnibus & debita tribuant, cui vectigal, vectigal, cui honorẽ, honorem. Dummodo principes, & pij Imperatores agnoscant sibi æquales episcopos, ut libere audeant reprehendere increparè que & principes & cæteros, qui militari honore fruuntur, siquid peccauerint. Siquis verò episcopus post hanc sanctionem suam dehonestauerit dignitatem, cadens ab honore sibi per canones debito, vixeritque abiectè secundum veterem & agrestem consuetudinem, amoueatur

per annum, & princeps qui in causa fuerit, excommunicatur per biennium.

Canon 15. In quem vsus ecclesie possessiones seruari debeant.

12. q. 2. *A-*
postolicos.

Decernimus, vt episcopo vendere vel vtiq̄ue alienare vasa aut vestes sanctas, nec alias rusticas possessiones venditare liceat, ne propter hoc ecclesiastici redditus laudantur, quos ad propriam vtilitatem & ob escam pauperū & peregrinorū sustentationē esse definimus. Nec etiā p̄ emphiteosim salaria ecclesiarū tribuere possit, excepta causa olim ab antiquis canonibus ordinata, videlicet in redemptionem captiuorum.

Canon 16.

Colligere licet solenne fuisse in aulis principum statis quibusdam diebus, cōponere aliquem laicum insignibus episcopalibus, qui & tonsura & cæteris ornamentis personatum episcopum ageret: & creasse etiam ridiculum Patriarcham, quo se oblectaret. Quæ omnia, vt in dedecus ecclesie accersita, prohibentur sub grauibus censuris.

Canon 17.

Auitor.

Quia deprauata exemplaria reddunt hunc canonē insigniter obscurum, visum est hac summa illum complecti, & non integri transcribere. triaque continet canon præfens.

Primum, quod Metropolitanus sup̄ vniuersos epos, qui ab ipsis pmouetur, & siue p̄ manū impositionē, siue per paludationē episcopalis dignitatis firmitatē accipiunt, habeat potestatem, videlicet ad cōuocādū eos (virgēte necessitate) ad synodalē cōuentū: vel etiā ad coercēdū illos, & corrigendū, cum fama eos super quibusdam delictis forsitan accusauerit. Hoc primū est ex canone sexto Nicani concilij desumptum, quem refert in hac forma: Quia & in Romanorum ciuitate huiusmodi mos præualuit.

De episcopis, qui cauantur se impeditos à mūdi principibus ne veniant ad synodos.

Secundum, Quoniam sunt quidā episcoporū, qui ne secundum vocationem apostolici præfules occurrant, se à mundi principib⁹ impeditos causantur: Placuit talem excusationem omnimodo esse inualidam. Cum enim principes pro suis causis frequenter conuentum agant, inopium est vt summos præfules ad synodos pro ecclesiasticis negotiis celebrandas impediunt, vel quosdam à conciliis eorum prohibeant, licet tale impedimentum & si etiam prohibitionem episcoporum suggestionē diuersis modis fieri didicerimus.

Tertium est: Illud autem tanquam perosum quiddam ab auribus nostris repulimus, quod à quibusdam imperitis dicitur, non posse synodum absque principali presentia celebrari, cum nusquam sacri canones conuenire seculares principes in conciliis sanxerint, sed solos antistites. Vnde nec interfuisse illos synodis, exceptis conciliis vniuersalibus, inuenimus. Nec enim fas est seculares principes spectatores fieri rerum, quæ sacerdotibus Dei nonnunquam eueniunt.

Quod ad principes seculares non pertinet synodis interesse.

Canon 18. Vt in ecclesiis antiqua conferuntur priuilegia.

Placuit huic sanctæ & magnæ synodo, vt res vel priuilegia quæ Dei ecclesiis ex longa consuetudine pertinēt, & siue à diuæ recordationis Imperatoribus, siue ab aliis Dei cultoribus in scriptis donata, & ab eis per annos triginta possessa sunt, nequaquam à potestate præfulis quecunque persona secularis per potestatem subtrahat, aut per argumenta que libet auferat, sed sint omnia in potestate ac vsu præfulis ecclesie quæcūque intra triginta spatium annorum ab ecclesiis possessa fuisse noscuntur. Qui contra fecerit, vt sacrileg⁹ iudicetur, & donec talia priuilegia seu res restituerit, anathema sit.

Can. 19. Ne Metropolitanus grauet subiectos episcopos.

Definiuit sancta hæc & vniuersalis synodus nullum archiepiscoporum, aut Metropolitanorum relinquere propriam ecclesiam, & sub occasione quasi visitationis ad alias accedere, & consumere redditus qui apud illos inueniuntur ad ecclesiasticam dispositionem & alimenta pauperū. Sed tamen si contingat aliquod per illas ecclesias necessario iter agere, tunc non alia nisi ex his quæ ad præfens de compendio præparata inueniuntur, cum reuerentia, & cū timore Dei dignanter accipiat, & maturius propositum iter perambulet. Si enim vnumquenque episcoporum ecclesie propriæ rebus cū multa parcitate vti, & nullatenus in proprias vtilitates importune, ac sine ratione cōsumere redditus ecclesiasticos sacri canones decernunt, qua putas impietate iudicabitur dignus, qui aliis episcopis commissas ecclesias grauare non formidat: Qui cōtra fecerit, deponatur, & sequestratur vt sacrilegus, & alter idololatras factus iuxta magnum Apostolum.

Hoc canone sancitum est vt possessiones in emphiteosim datas ab ecclesia, non liceat emphiteotā spoliare prætèr textu non seruati pacti. Verùm si per tres annos cõtinuam pensionem non soluerit, liceat tunc ecclesie vindicare suas possessiones, dummodo id fiat ordine iudiciali coram cõpetente iudice. Qui secus fecerit, cogetur ad restitutionem in integrum. Quòd si noluerit parere, deponitur.

Can. 21. *Quanta reuerentia agendum est contra episcopum Romanum.*

22. di. c. De
fratim.

Definimus neminem prorsus mundi potentium quenquam eorū qui patriarchalibus sedibus præsunt in honore, aut mouere à proprio throno tètare, sed omni reuerentia & honore dignos iudicare, præticipue quidem sanctissimum Papam senioris Romæ: deinceps autem Constantinopoleos Patriarchā. Deinde verò Alexandriæ, ac Antiochiæ, atque Hierosolymorum. Sed nec alium quenquam conscriptiones contra sanctissimum Papam senioris Romæ, ac verba complicare vel componere liceat, sub occasione quasi diffamatorum quorundam criminum, quod & nuper Photius fecit, & multo antè Diofcorus. Quisquis autem tale facinus contra sedem Petri principis apostolorum ausus fuerit intentare, æqualè & eandem quam illi condemnationem recipiat. Porro si synodus vniuersalis fuerit congregata, & facta fuerit etiam de sancta Romanorum ecclesia quæuis ambiguitas & controuersia, oportet venerabiliter, & cū conuenienti reuerentia de proposita quæstione sciscitari, & solutionem accipere, aut proficere aut profectum facere: non tamen audacter sententiam dicere contra summos senioris Romæ pontifices.

Can. 28. *Ne princeps secularis se immisceat promotioni episcoporum.*

Sancta & vniuersalis synodus definit neminem laicorū principum vel potētum semet inferere electioni vel promotioni Patriarchæ, vel Metropolitanæ, aut cuiuslibet episcopi, ne videlicet inordinata hinc & incongrua fiat confusio vel contentio: præsertim cū nullam in talibus potestatem quenquam potestatiuorum, vel cæterorum laicorū habere conueniat, sed potius silere, ac attēdere sibi vique quo regulariter à collegio ecclesie suscipiatur finem electio

futuri pontificis. Quisquis autem secularium principum & potentum, vel alterius dignitatis laicæ aduersus communem ac consentaneam, atque canonicam electionem ecclesiastici ordinis agere tentauerit, anathema sit.

Canon 23. *Ne quid præsumat agere episcopus in aliena ecclesia.*

Nullus episcoporum possessionum aliarum ecclesiarū locationem sibi fieri ab alio episcopo rogare audeat: nec ipse rogatus suæ ecclesie possessiones alicui cõferat: nec etiam constituat presbyteros, aut quemlibet alium clericum in ecclesiis, quæ sibi subiectæ non sunt præter voluntatem episcopi.

Can. 24. *Ne Metropolitanæ exerceant ministeria episcopalia per subiectos episcopos.*

Diuina scriptura dicente, Maledictus homo qui facit opus Domini negligenter: quidam Metropolitanorū extrema negligentia & desidia delapsi, præceptionibus suis subiectos ad se adducunt episcopos, & cominunt eis ecclesie propriæ diuina officia & litanias, & cuncta omnino sacra, quæ ad se pertinent mysteria, vt per illos celebrent omnia, quæ per semetipsos alacriter agere debuerunt: ac per id eos qui episcopalem dignitatem meruerunt, quodammodo clericos sibi subiectos exhibeant. Vancant iidem præter ecclesiasticas leges secularibus curis, atque dispositionibus, dimittentes perseuerare in orationibus & obsecrationibus pro suis delictis, ac populi ignorantibus: quod nusquam apud aliquos penitus inuenitur, cū sit canonicis nimirum contrarium omnino præceptis.

Hæc autem omnia magnis & multis, ac vehementissimis damnationibus dignos huiusmodi statuunt. Probantur enim tales per hæc quæ faciunt, etiam sathanica iactantia & superbia languere. Quisquis ergo Metropolitanorum post hanc sanctæ ac vniuersalis synodi definitionem eadē audacia, vel superbia & contemptu abusus non per se cū timore & alacritate, seu conscientia bona debita ministeria in propria ciuitate, sed per suffraganeos episcopos suos efficere tentauerit, pœnas exoluat corā proprio patriarcha, & aut corrigatur, aut deponatur.

Can. 25. *Vt deponantur clerici qui defecerunt ad Photium.*

Definimus, vt clerici rite prius ordinati à Methodio vel

*Ecclesiastici
præsules
abstineat à
curis secularibus,
et vacent orationi
& lectioni.*

Ignatio, & resluerūt à cōsortio fidelīū vt adhærerent Pharaonis hæresi, & obdurati exemplo Pharaonis nolunt resipiscere, deponantur omnino: nec postea recipiantur in ordinem clericorum, imo semper exosi sint, vt Esau. Nī fortē ad magnam pœnitentiam à misericordia ecclesiæ admīsi fuerint.

Can. 26. De ordine appellationis.

Ordo prouocationis datur in hoc canone, vt qui se laicum arbitrabitur à proprio episcopo, possit Metropolitanū appellare, qui datis dimissoriis ad se causam aduocet. Liceat tamen episcopis pronocare ad Patriarcham, si crederint se iniustitiam pati à Metropolitanano, à quo militibus finis imponatur, vt nullatenus Metropolitanus in Metropolitanam, aut episcopus in episcopum vicinum ius habeat.

Canon 27.

Hic canon decernit qualiter oporteat uti pallio, vt scilicet episcopi non ultra stata tempora & loca eo utantur, ne signum sit superbiæ, aut arrogantia. Præterea monachi qui vita & doctrina vt episcopi creentur meruerint, non mutant habitus, vestisq; rationem ob nouam dignitatem: non minus enim hoc arrogas esset, quàm pallio inepte uti. Quisquis ergo episcopus præter definita sibi tempora se pallio induerit, aut monasticam vestem deposuerit, aut corrigatur, aut à Patriarcha proprio deponatur.

Postremo iussu vicariorum senioris Romæ plus est & lectus terminus (vt illi vocant) in quo ad modum epilogi continentur omnia, quæ acta sunt in hac sancta synodo. Primo ibi paucis explicantur mysteria sanctæ Trinitatis, & Dominicæ incarnationis. Mox explicatur ratio septem synodorum generalium, & probantur à tota synodo presenti. Deinde explicatur etiam intentio huius octauæ synodi, & quæ acta sunt pro Ignatio Patriarcha contra Photionem: & vltima episcoporum vniuersorum acclamatione recepta sunt & probata, subscribentibus vniuersis. Primo vicariis senioris Romæ. Secundo, Ignatio Patriarcha Constantinopoli. Tertio, vicariis ecclesiarum Orientis. Quarto, Imperatoribus Basilio, Constantino, & Leone, qui noluerunt ante vicarios subscribere. Postremo reliquis episcopis. Et absoluta est octaua synodus generalis.

*Monachi
creati episcopi
non mutant
vestis
rationem.*

Extat allocutio quædam Baslij imperatoris ad totam synodum, in qua post alia amica & gratulatoria verba subiungit: Quisquis habet aliquid contra hanc sanctam & vniuersalem synodum, aut eius canones, stet in medio, & quæ sibi videntur dicat, siue sit de ecclesiastico clero, siue etiam laicus sit, aut ex his qui ciuilibus officiis mancipantur. Quæquam non datum sit istis secundum canonem dicendi quicquam penitus de ecclesiasticis causis. Opus enim hoc pontificum & sacerdotum est. Sed ex aduocanti omne os iniquum obstruere volentes, licentiã præstamus omnibus, vt qui in mente habet quid ambiguum de his quæ decreta sunt ab hac sancta synodo, hoc in medium exhibeat, & suscipiat satisfactionis salubre remedium. Nam soluta sancta & vniuersali synodo, qui apparuerit ecclesiæ Dei contradicens, aut non communicans ei (quicumque ille sit) veniam ab imperio nostro minime consequetur, sed iuste condemnabitur, & à ciuitate nostra pelletur vt pestilens & corruptor, & membrum putridum & inutile, & commune corpus ecclesiæ violans.

Explicit octaua synodus vniuersalis Constantinopoli celebrata.

In decreto Gratiani ascribuntur multa decreta huic octauæ synodo, quæ in exemplaribus Latinis non inuenimus. Vnde vel falsò illi ascribuntur, vel Gratianus nactus fuit alia exemplaria magis integra.

Ioannes 9. papa 109. sedit annos decem, dies duos, sub Ludouico secundo Imperat.

an. do. 877

Martinus secundus papa 110. malis artibus pontificatum adeptus, sedit annum vnum, menses quinque, sub Arnol-

Ioan. 9. p. 109.

pho Germano Cæsare sexto.

an. do. 883.

Adrianus 3. papa 111. sub Petro, natione Romano, hic tanti animi fuit, vt initio sui pontificatus ad senatum populumque retulerit ne in creando pontifice Imperatoris

Mart. p. 110.

authoritas expectaretur, vt quæ libera essent & cleri & populi suffragia. quod institutum à Nicolao primo tentatum potiusquam inchoatum fuerat, &c. Obiit anno primo, mens

an. do. 883.

secundo sui pontificatus, sepeliturque in basilica S. Petri

Adrian. 3.

collachrymantibus omnibus tantum parentem tam repente sibi sublatum esse.

pa. 111.

CONCILIVM TRIBVRIENSE PRO-
vinciale. Celebratum eſt ſub Imperatore Arnolfo à vigin-
ti duobus epiſcopis Germanorum, anno Domini 895. ad
reformationem morum & ſtatus non modo clericorum,
ſed etiam laicorum, à quo Gratianus tranſcripſit multa in
volumine Decretorum.

- Cap. 1. Quòd excomunicati, ſi poſt excommunicatione non ſe
inclinauerint ad poenitentiam, per principem puniri debet.
Cap. 10. Vt epiſcopus non deponatur niſi à duodecim epiſcopis,
presbyter à ſex, diaconus à tribus.
Cap. 11. Si quis clericus homicidium fecerit, etiam ſi nimiùm co-
ctus, ab ordine ceſſare debet.
Cap. 12. Vt præter Paſcha & Pentecoſten baptiſma non celebre
tur, excepta neceſſitate periclitantium.

Cap. 13. Quibus de cauſis offerendæ ſint decima.

Decimæ offerendæ ſunt à populo, vt hac ratione Deus
placatus largius præſtet quæ neceſſaria ſunt, & vt miniſtri
eccleſiæ exinde releuari liberiores fiant ad ſpiritualis offi-
cij expletionem, & vt munus populi exhibere in quotidiana
oblatione Domino imoletur, nec non ſecundum ſtatuta
canonum in ſuſtentionem pauperum & reſtaurationem
eccleſiarum proficiant. Quatuor enim fieri partes, iuxta ca-
nones, iudicamus de decimis & oblationibus fidelium, vt
vna ſit epiſcopi, altera clericorum, tertia pauperum, quar-
ta reſtaurationi eccleſiarum ſeruetur, ſicut in epiſtola Ge-
laſij papæ cap. 27. legitur.

Cap. 15. Vbi quis decimam ſoluit, ibi ſepeliendus.

Vbicunq; facultas rerum & opportunitas temporum
ſuppetat, ſepulturam morientium apud eccleſiam vbi eſt
epiſcopi ſedes, ordinam⁹ celebrari. Quòd ſi ex aliqua cau-
ſa difficile æſtimetur, vbi decimam perſoluebat viuus, ſe-
peliatur mortuus.

Cap. 16. Ne ſepultura pro mortuis vendantur.

Interdictum ſit omnibus Chriſtianis terram mortuis ven-
dere, & debitam ſepulturam denegare, niſi forte proximis
& amici defuncti propter nomen Domini, & redemptionem
animæ viri gratis aliquid donare velint.

Cap. 17. Vbi ſepeliendi ſint laici.

Nullus laicus in eccleſia ſepeliatur, niſi in communi
cimiterio: corpora tamen antiquitus in eccleſia ſepulta
nequa-

Eleemoſy-
na proſunt
defunctis.

nequaquam proficiantur, ſed pauimento deſuper facto nul-
lo tumultorum veſtigio apparente eccleſiæ reuerentia con-
ſeruetur.

Cap. 18. De vaſculis quibus myſteria ſacra conſciuntur.

Vaſa in quibus ſacroſancta conſciuntur myſteria, calices
ſunt & patenæ, de quibus Bonifacius marty⁹ & epiſcop⁹ in-
terrogatus ſi liceret in vaſculis ligneis ſacramenta conſci-
re, reſpondit: Quondam ſacerdotes aurei ligneis calicibus
vtebantur, nunc econtra, lignei ſacerdotes aureis vtuntur
calicibus. Zepherinus 14. Romanus epiſcopus patenis vi-
treis miſſas celebrare conſtituit. Nos ſtaruimus vt deinceps
nullus ſacerdos ſacrum myſterium corporis & ſanguinis
Domini in ligneis vaſculis villo modo conſcicere pſumat.

Cap. 19. Ne vinum ſine aqua in calice offeratur.

Non debet in calice Domini aut vinum ſolum, aut aqua
ſola offerri, ſed vtrunq; permiſtum, quia vtrunq; ex la-
tere eius profluxit: ſed ſic vt duæ partes ſint vini, tertia ve-
rò aquæ, quia maior eſt maietas ſanguinis Domini, quam
fragilitas populi, qui per aquam deſignatur, iuxta illud:
Populi multi, aquæ multe.

Cap. 20. De raſura clericorum.

Clerici in hoc raduntur vt ſollicitudinē coronæ Domini
in capitibus ſuis gerant, quos & ſeruos ſuos dici & eſſe vo-
luit, ſortemq; illorum ſe conſtituit, ſicut de eis ſcriptum
eſt, Ego hereditas eorum, quos qui percuſſerit, aut iniuria
aliqua aſſecerit, grauiter puniri debet.

Cap. 21. Vt presbyteri iurare non cogantur.

Presbyter in iudicio ad iurandum cogi non debet, ſed
vice ſacramenti per ſanctam conſecrationem interroge-
tur: quia ſacerdotes ex leui cauſa iurare non debent, cum
Dominus in euangelio diſcipulis ſuis dicat, Nolite iurare
omnino, &c. quod autem his abundantius eſt, à malo eſt.
Nō dixit, Quod amplius eſt, malū eſt, ſed à malo eſt, id eſt
à malo homine, de cuius incredulitate cogimur iurare.

Qui infamia laborat, permittitur vt per ignē candenti
ferro ſe purget. Colligitur ex hoc nō eſſe natura ſua ma-
lum. Sunt tamen hæc iam abrogata.

Cap. 27. De his qui in clero iam deputati ſunt.

Semel in clero deputati, nec ad militiam, nec aliquam ven-
niant dignitatem mundanā, vt in ſynodo Chalcedoneſi.

De conſec.
d. 1. Vaſa
in quibus,
&c.

Eſt canō 32
ſextæ ſyno-
di.

Apoc. 17.

Num. 8.
Deut. 18.

2. q. 4. Sig⁹
presbyter.

Matth. 5.

Cap. 22.

statutum est cap. 7. ne tales sint, sicut S. Isidorus dixit esse, similes hypocausturis, qui nec equi nec homines, sed quasi bruta animali libertate ac desiderio suo feruntur.

Cap. 31. De furibus & latronibus.

Dura ad-
modum san-
ctio. Si inuentus fuerit quis furtum aut rapinam exercere, & in ipso diabolico actu mortem meretur incurere, nullus pro eo præsumat orare, aut eleemosynam dare, & eleemo-
syna pro eo data in memoriam nec clericorum nec pauperum veniat, sed execrabilis fordescat.

Cap. 35. Placita in diebus festis iudices non habeant.

Ut nullus iudex diebus festis vel dominicis, seu ieiuniorum aut quadragesimæ placitum habere præsumat. Et ut nullus pœnitens eo veniat in hoc sancto statuimus concilio, quia inde irascitur Deus, cum quâdo suo sancto seruitio debet populus desudare, inueniatur lites & cõtentiones frequentare. Diebus verò Dominicis & sanctorum festis, vigiliis & orationibus insistendum, & ad missas cullibet Christiano cum oblationibus est currendum, & tantum Deo vacandum. Diebus quadragesimæ & ieiuniorum summa deuotione ieiunandum, & omni deuotione est orandum, atque ab vnoquoque pro facultatibus suis eleemosynæ tribuendæ, & nullæ lites vel contentiones habendæ. Arguit enim Dominus per prophetam, eos qui cõtentiones & lites tempore ieiuniorum exercent.

Quid in ieiunio quadragesimæ agendum. Es. 58.

Cap. 39. De matrimonio inter alienigenas.

Siquis alienigenam, hoc est alienæ gentis, non tamè religionis, sceminam in matrimonium duxerit, velit nolit tenenda est, nec vltra ab eo separanda, excepta fornicationis causa, sicut synodus Romana ait, quod non dimittenda sit vxor post baptismum quæ habita est & ante baptismum. In baptismo soluuntur crimina, non tamen legitima coniugia.

Cap. 40. Prohibetur matrimonium inter adulteros.

Extra de eo, qui duo in m. & c. cū haberet.

Qui vxorem alterius, eo viuente, constuprauit, & insuper iuramento confirmauit, si ambo eius legitimum superuixissent maritum, ut ille fornicator illam adulteram adulterio pollutam sibi associaret legitimo coniugio. Nos tale coniugium anathematizamus, & Christianis omnibus obseramus, quia non oportet Christianæ religioni, ut vltus ea vtatur in matrimonio cū qua prius pollutus est adul-

terio. Idem sine vlla limitatione prohibetur infra cap. 51.

Cap. 45. De illo qui cum duabus sororibus fuerit pollutus.

Qui cū duabus sororibus fuerit pollutus, vsque ad exitum vitæ pœnitens & continens permaneat, & soror quæ posterior sciens se cum eodem commaculauerit, vsque ad finem vitæ pœnitens & continens perduret.

Cap. 46. De confugiente ad episcopum ne ob adulterum à marito interficiatur.

Si cuius vxor constuprata fuerit, & propterea maritus capitali sententia delere illam machinauerit, ipsa verò vrgentis mortis periculo ad episcopos confugerit, & auxilium quæsierit, operosiore, si potest episcopus labore desudet ne occidatur, si vitam ei obtinere possit, reddat, sin autem omnino non reddat. Maritus verò quandiu ipsa viuat, nullo modo alteram ducat.

Cap. 54. Statuitur pœna pro homicidio voluntario.

Qui voluntarie homicidium fecerit, quod in Ancyrano concilio cap. 22. legitur, obseruet, quia instituta canonica & S. Patrum decreta, nostro & omnium orthodoxorum iudicio inuiolabilem habent firmitatem. Nobis tamen, quia pastores ouium Christi sumus, pro moderni temporis qualitate, & hominum fragilitate, bonum & vtile videtur, ut autoritate synodali modum castigationis imponamus, ne prolixum tempus pœnitentiæ generet fastidium negligentibus. Igitur si quis sponte homicidium fecerit, 40. diebus ab ingressu ecclesiæ arceatur, & nihil manducet in illis 40. diebus præter solum panem & salē, nec bibat nisi puram aquam, nudis pedibus incedat, lineis non induatur vestibus, nisi tantum femoralibus, secularia arma non portet, nullo vehiculo vtatur, & c. Post illos 40. dies vnum annum integrum ab introitu ecclesiæ suspendatur, & abstineat se à carne & caseo & vino. Secundum verò & tertium annum simili modo pœniteat. 4. autè annum & 5. 6. & 7. isto modo obseruet. Ieiunet autem his singulis tres quadragesimas. Vnā ante pascha Domini à caseo & pinguibus piscibus, à vino & medone: Alterā ante natiuitatē S. Ioanis Baptistæ. Tertiā ante natiuitatē Domini saluatoris ieiunet, & abstineat se à carne & cæteris rebus prædictis. His septē annis sic expletis reconcilietur, & more pœnitentiū

Summa vitæ

facris altaribus & sanctę cõmunioni restituatur atq; perfectionē consequatur, id est cõmunionis Christi gratiam. Vnanimes subscripserunt 22. episcopi, p̄sident e & adiuuante pio principe Arnolpho.

Reliqua capitula requirat Lector in volumine magno conciliorum, quæ sustulimus ne aliàs dicta reperi teremus.

- an. do. 890* Stephanus 5. papa 112. sub Petro, sedit annos 7.
Stephanus pontif. 112. Formosus 113. papa, sedit annos 6. Iterũ tumingens dis-
an. do. 896. sidium fuit Romę de electione.
an. do. 901. Bonifacius 6. papa 114. sedit dies 26. De tẽpore quo sedit in sede Petri, magna controuersia est inter scriptores.
Bonifacius 6. pont. 114. Stephanus 6. papa 115. sedit annum 1. Hic magno odio persecutus est Formosi nomen, cuius inordinationes omnes rescidit & damnauit. Iam enim tunc cõperat pontificum & virtus, & integritas deficere.
an. do. 901. Stephanus Romanus 1. papa 116. sedit menses 3. in quibus vniuersa acta Stephani improbat, & abrogat.
an. do. 902. Theodorus 2. papa 117. sedit dies 20.
Romanus 2. pontif. 116. Ioannes 10. papa 118. sedit annos 2.
902. Benedictus 4. papa 119. sedit annos 4.
902. Leo 5. papa 120. sedit dies 40. quem Christophorus familiaris illius honore p̄tificatus spoliavit, cupidine quadam dominandi.
an. do. 904. Benedictus Christophorus 1. papa 121. pontificatũ malis artibus adeptum, male amisit, septimo mense dignitate eiectus, monasticam vitam obire cogitur.
4. pont. 119. Christoph. Sergius 3. papa 122. sedit annos 7. Hic Christophorum e monasterio tractum in vincula cõiecit, & Formosi nomẽ subinde prosequitur, cuius corpus humatum truncari capite iussit, res plena horroris, vt videas quantum iam degenerabant pontifices à maioribus suis, ne cui mirum sit interim siqui abusus & peruersę opinioniones in ecclesiam irreperunt.
an. do. 907. Anastasius 3. papa 123. sedit annos 2.
907. Landus 1. papa 124. sedit menses 6.
Christoph. 1. p̄t. 121. Ioannes 11. papa 125. sedit annos 13.
Sergius 3. pontif. 112. Leo 6. papa 126. sedit menses 7. sub Hencico Germano Cæsare 9.
an. do. 907. Stephanus 7. papa 127. sedit annos 2.
an. do. 914. Ioannes 12. papa 128. sedit annos 4.
916.

plurimorum pontific.

259

Leo 7. papa 129. sedit annos 3. sub eodẽ Hẽrico Cæsare.
 Stephanus 8. papa 130. sedit annos 3.

Martinus 3. papa 131. sedit annos 3. menses 6. dies 10. Electus fuit sub Othone primo Germano Cæsare decimo.

Agapetus 2. papa 132. sedit annos 9. sub eodẽ Cæsare.
 Ioannes 13. papa 133. potentia patris fretus pontificium munus sibi desumit. Vir qui venationibus magis quàm orationibus vacabat, & multa alia auditu indigna de eo dicuntur. Sedit annos 8. Is Othonẽ Cæsare corona exornauit.

Benedictus 5. papa 134. sedit menses 6. Hic eiectus Othone imperator à sede sua, & cõpulit clerũ, vt susciperet Leonem illius loco.

Leo 8. papa 135. sedit annum 1.
 Ioannes 14. papa 136. sedit annos 6. Ab hoc Otho 2. corona imperij donatus est.

Benedictus 6. papa 137. sedit annum vnũ. Hic à Cynthio Romano ciue capitur, & in arcem (quam sancti Angeli vocant) includitur: & eodem loco non multo post fame moritur sub Otho. 2. Cæsare.

Donus 2. papa 138. sedit annũ vnũ sub eodẽ Cæsare.
 Bonifacius 7. papa 139. sedit menses septẽ, malis artibus pontificatum adeptum, male amisit sub eodem Cæsare.

Benedictus 7. papa 140. sedit annos octo sub eodem Cæsare.
 Ioannes 15. papa 141. sedit menses quatuor. Hic mense 3. sui p̄tificatus à Romanis capitur, & in mole Adriani inclusus, p̄dore carceris inedia moritur sub Othone 3. Germano Cæsare 12.

Ioannes 16. papa 142. sedit menses 8. nihil cõmemoratione dignum gessit hoc tempore, sub eodem Cæsare.
 Ioannes 17. papa 143. sedit annos decem, menses 6. dies 10. sub eodem Cæsare.

Gregorius 5. papa 144. sedit annos duos, menses quinque. Hic seditione quadam eiectus est à pontificatu, sed vndecimo mense p̄sidio Imperatoris Othonis restitutus est.

Ioannes 18. Hic fuit qui viuente Gregorio sedem per tyrannidem occupauit. Moritur autem & cum ignominia decimo mense vsurpati pontificatus, sub eodem Cæsare. Annumeratur papa 145.

Syluester 2. papa 146. malis artibus pontificatum adeptus.

Agapetus 2. pont. 132.

Benedictus 5. p̄t. 134.

Leo 8. p̄t. 135.

Bened. 6. pontif. 136.

Donus 2. pontif. 138.

Ioannes 15. pontif. 141.

Ioannes 17. pontif. 142.

Gregorius 5. pont. 144.

Syluester 2. pontif. 146.

Summa vitæ

- ptus, anno 4. moritur sub eodem Cæsare. Is magus fuisse fertur.
- Ioannes 19. papa 147. sedit mēses 4. dies 20. electus sub Henrico 1. Germano Cæsare 13.
- Ioannes 20. papa 148. sedit annos 4. mēses 4. sub eodē Cæsare, ad orium conversus, nihil dignū memoria gessit.
- Sergius 4.** 4. papa 149. sanctissimus pater ecclesiæ, anno 1. sui pontificatus moritur sub eodem Cæsare.
- pont. 149.** Benedictus 8. papa 150. sedit annos 11. sub eodē Cæsare.
- Ioannes 21. papa 151. sedit annos vndecim sub eodem Cæsare.
- Benedictus 9.** 9. papa 152. sedit annos 11. electus sub Corrado 2. Germano Cæsare 14. Hunc propter ignauiam eiecerunt Romani à sede, & in eius locum suffecerunt Ioannē Sabinum episcopum, Syluestrum tertium appellantes: sed post nouem & quadraginta dies pulso adulterino pontifice Benedictus restituitur.
- Syluester 3.** Syluester tertius annumeratur papa 153. qui tamen (vt diximus) nō fuit verē papa, sed seditione populi intrusus.
- pont. 153.** Gregorius 6. papa 154. sedit annos 2. viuente adhuc Benedicto, à quo pontificatum (vt quidam volūt) acceperat, quanuis alij aliud dicant.
- Gregorius 6.** 6. pont. 154. Clemens 2. papa 155. in synodo pōrifex creatur, imperante & cogente Henrico 3. sed abeunte Imperatore Romani veneno pontificem è medio sustulere pōrificatus sui mense nono.
- Clemens 2.** 2. pont. 155. Damafus 2. pa. 156. per vim pontificatum occupat, nullo cleri populique cōsensu. Adeo inoleuerat hic mos, vt cuique ambitioso liceret Petri sedem inuadere. Sed non diu tulit Deus hanc tyrannidem, nam 23. die vsurpati pontificatus moritur: quare merito à nonnullis non recensetur inter pontifices.
- Damafus 2.** 2. pont. 156. Leo 9. papa 157. anno Domini 1049. pontificatum optima ratione obtinuit, non assumēs sibi honorem, sed à Deo vocatus velut alter Aaron, sic optime functus est officio suo. Sedit annos quinque, menses duos, & dies sex, sub Henrico 3. qui niger dictus est. Sub hoc tempus fuit Berengarius author erroris de sacramento cene Dominicæ: cuius error à Leone in concilio Vercellenſi damnatus est.
- Leo 9.** 9. pont. 157. Victor 2. Papa 158. hic magnā synodū Florētiae habuit, in qua multos episcopos, tum simoniæ, tum fornicationis causa epātu priuauit, clericūque admonuit, quid maxime ad se pertineret, proposita pœna his qui leges transgredentur. Moritur anno secundo, mense 3. die 14.
- Stephanus nonus, papa 159. sedit menses septem, dies octo.
- Steph. 9.** 9. pont. 159. Benedictus 10. Papa 160. sedit menses 9. dies 20. eiectus est è sede, suborta Romæ contentione quadam super electione sua: subrogatus est eius loco Gerardus quidam episcopus Florentinus.
- Bened. 10.** 10. pont. 160. Nicolaus 2. papa 161. qui pro Benedicto suffectus est. Hic apud Lateranum habito concilio sacerdotali, legem tulit, quæ sic habet:
- Nic. 2. pon.** Siquis pecunia aut gratia humana, aut populari militariæ tumultu sine concordia & canonica electione Cardinaliū fuerit in throno Petri collocatus, is non apostolicus, sed apostaticus, id est, à ratione deficiens merito vocetur. Liceatque Cardinalibus, clericis, & laicis. Deū colētibz illū (vt p̄donem) anathemazare, & quouis humano auxilio à sede apostolica propellere. atq; quouis in loco (si in vrbe non liceat) catholicos huiusce rei causa congregare.
- Is pon. pri-** In eodem concilio ferunt reuocatum ab errore suo m^o statuisse Berengarium diaconum Andegauensis ecclesiæ, qui arbitrabatur in sacramēto eucharistiæ nō esse verum Christi corpus integrūque sanguinem, nisi vt in signo & figura: quem errorem instante & vrgente Nicolao publice confessus est. Tertio pontificatus sui anno moritur sub Henrico 3. Germano Cæsare 15.
- Alex. 2.** Alexander secundus Papa 162. sedit annos vndecim, menses sex, sub eodem Cæsare.
- pontif. 162.** Gregorius 7. papa 163. omnium bonorum cōsensu Pōrifex creatur anno salutis 1072. Habes formā electionis suæ, & alia annotatione digna in Platina, ex quibz vnum est, quod Henricum quartum Imperatorē, qui quia multis malis & iniuriis affecerat ecclesiam Romanam, ipsam priuatum prius omni regia administratione anathemate notauit, nec fuit absolutus, donec deposito regali ornamento, nudis pedibus (quamuis aspera esset hyems, & gela cuncta rigescerent) venit ad ipsum Pontificem,
- Greg. 7.** 7. pontif. 163.

& veniam petēs absoluitur, & ecclesiæ reconciliatur, pace iureiurando confirmata, & integra obediētia præmissa. Sedit annos 12. mensem vnum.

Vict. 3. pōt.
164. Victor tertius, papa 164. ex Abbate montis Casimī pōtifex creatur, qui (vt aliqui ferunt) opera Henrici veneno in calice eiecto, dum sacrificat, necatur anno primo. sui pontificatus sub Henrico 4. Cæsare Germano 16.

Vrb. 2. pōt.
165. 1086. Urbanus secundus papa 165. Hic Archiepiscopo Tolentino pallium & priuilegia multa concessit, eundemque totius Hispaniæ primatē instituit, & regem Gallitię cum omni diocēsi sancti Iacobi anathematus vinculo illigauit, quia prouincię episcopum in carcerem inaudita causa coniecerat. Cisterciensium ordinem primo in Burgundia excitatum sua auctoritate cōfirmavit. Sunt etiam qui scribāt Carthusianos monachos hui⁹ pontificis tempore originem habuisse, quanuis alij temporibus Victorij tertij hoc adscribant. Sedit annos 12. sub eodem Cæsare.

Paschalis 2.
pōt. 166. Paschalis secundus, Papa 166. Hunc totus clerus nolitētem & latitantem Pontificem creat, quōd diceret humeros suos nequaquam tanto oneri suffecturos. Sub hoc floruit Anselmus vir æque sanct⁹ & doct⁹, & diuus Bernardus vitæ monasticæ facile princeps, Abbas Claræualensis. Sedit autem Paschalis annos decem & octo, mēses sex, electus sub eodem Cæsare.

Gelasius 2.
pōt. 167. Gelasius secundus, papa 167. Huius temporibus scribūt quidam habuisse originem Templarios milites, qui non longe à sepulchro Domini habitates, peregrino suscipiebāt, eosq; per loca sacra armati ducebāt, ac reducebāt: quo eis sine periculo iusere loca sacra liceret. Sedit annū vnū.

Calixtus 2.
pōt. 168. Galixtus secundus, Papa 168. electus est in Cluniacensī cenobio, in quo loco obierat Gelasius. Verūm is non prius pōtificium habitum sibi desumpsit, quā intellexit se ab his quoque cardinalibus confirmari, qui Romæ & in Italia remanserant. Anno 5. mense decimo sui pontificatus moritur in Domino, electus sub Henrico 5. Germano Cæsare 17.

Honorius 2.
pōt. 169. Honorius 2. pap. 169. familiaritate præclarorū virorū mirifice delectatus est, quos & Romæ retinebat. Sub hoc floruit Hugo de Sancto Victore, qui scribendo sui ingenij præclara monumenta reliquit. Huius tempore Arnul-

phus Christianæ religionis prædicator egregi⁹ clericorū insidiis necatur, quod acerbe nimium in eorum lasciuam & libidinem inucheretur, quōdque eorum pompam & in comparādīs diuitiis nimium studiū improbarer, pauperatem Christi & integerrimam vitam ad imitationē omnibus proponens. Moritur anno quinto sui pontificat⁹, & mēse secundo sub eodem Cæsare.

Innocentius 2. papa 170. Contra hunc Petrus Roman⁹ cuius Romę Antipapa (eo absente) creatur, Anacletū sive vocatur: quem post dies aliquot Lotharius Germanorum rex, Roma expulit, & Innocentium restituit. Sedit annos 14. menses 7. sub eodem Cæsare.

Cœlestinus 2. papa 171. sedit mēses 5. electus sub Corrado Sueno Germano Cæsare 19.

Lucius 2. papa 272. Huius consensu in Gallia synodus episcoporum & Abbatum facta est contra Biliardum philosophum peripateticum, qui presente Ludouico rege rationibus victus, non modo sententiam mutauit, sed monasticam vitam & religionem professus est. Sedit menses 7. dies quatuor sub eodem Cæsare.

Eugenius tertius, papa 173. antea sancti Anastasii Abbas, quem sanctus Bernardus monachū induerat, ad quem sedentem in cathedra Petri scripsit libros de consideratione, sua religione & eruditione refertissimos. Sedit annos 2. menses 4. dies 20. sub eodem Cæsare.

Anastasius 4. papa 174. sedit annū vnū, menses 4. sub eodem Cæsare. Tunc doctrina & vita florebat Ricardus de sancto Victore, cuius scripta nunc extant integra.

Adrianus quartus, Papa 175. sedit annos 4. menses 10. sub eodem Cæsare.

Alexander 3. papa 176. sub eodem Cæsare. Contra hunc electus est per tres cardinales Octauimus Romanus ciuis (Victor appellatus) & fuit schisma in ecclesia fermè per 20. annos. Alexander verò post longos & assiduos labores, cum iam quieturus à tyrannicis perturbationibus videretur, pontificatus sui anno 21. Romæ moritur, subla-

Operæ cōtra
Hic Senares, cum iam quieturus à tyrannicis perturbationibus videretur, pontificatus sui anno 21. Romæ moritur, subla-
tatoris est
in sede re-
positus.

Ian. 2. pōt.
170.

Cæl. 2. pōt.
171.

Luc. 2. pōt.
172.

Eug. 3. pōt.
173.

Anastasius.
4. pōt. 174.

Adr. 4. pōt.
175. 1165.

Alex. 3. pōt.
176.

Luc. 3. Pont. Lucius tertius Papa 177. Hic ab vrbe deiectus, eo quod solum nomen abolere adnitebatur, pontificatus sui anno 4. mense 2. die 18. moritur Veronæ sub Friderico 1. Germano Cæsare 20. Scribat aliqui Petrum Comestorem, qui historiam vtriusque testamenti conscripsit, in p̄tio tunc fuisse.

Vrb. 3. pont. Urbanus 3. papa 178. Hoc admiristrante sacerdotium, occupata est ab infidelibus Hierosolyma ciuitas sancta. Urbanus proficiscens Venetias comparandæ classis gratia, dolore animi, quem ex calamitate Christianorum acceperat, Ferrariæ moritur, pontificatus sui anno 1. mense 10. die 25. sub eodem Cæsare.

Gregorius 8. pont. Gregorius octauus Papa 179. tractat de recuperanda Hierosolyma, sed dum hæc agit Pisis moritur pontificatus sui die quinquagesimo septimo. Sub eodem Cæsare.

Clemens 3. pont. Clemens tertius papa 180. sedit annos tres, menses quinque, sub eodem Cæsare.

Cælestinus 3. pont. Cælestinus 3. papa 181. Hic Constantiam monacham rege Rogerio natam occulte è monasterio Panormitano eduxit, & Henrico sexto dispensatione apostolica in matrimonium collocari. Vir sanctissimus nihil in vita prætermisit, quo terra sancta recuperaretur, sedit annos sex, menses septem, dies vndecim, electus sub Friderico primo.

Innocentius 3. pont. Innocentius 3. Papa 182. vir ante pontificatum doctrina & moribus insignis à Cælestino in numerum cardinalium refertur, quo mortuo, omnium consensu in eius loco pontifex sufficitur, sub Henrico 6. Germano Cæsare 21. Huius temporibus oborta apud Tholosam hæresis est, quam eodem procurante, beatus Dominicus (à quo ordo fratrum Prædicatorum fuit institutus) mira celeritate compefcuit.

CONCILIVM LATERANENSE.

Concilium Lateranum maximum sub Innocentio tertio celebratum, anno salutis 1215. cui interfuit Hierosolymitanus, & Constâncipolitanus Patriarcha Metropolitani 70. Episcopi 400. Abbates 12. priores conuenticales 800. Græci & Romani imperij legati, regum verò Hierusalem, Franciæ, Hispaniæ, Angliæ, & Cypri oratores. Papa moritur Petrus pontificatus sui anno 18. mense 7. die 16. Adiuuarunt huius pontificis virtutem & doctrinam beati Dominici & beati Francisci Assisinas sanctitas, è quibus Prædicatorum & Minorum ordo ortum habuit.

ACTA CONCILII LATERANENSIS per titulos distributa.

De fide catholica,

Cap. 1.

In capitulo primo sunt articuli sequentes, qui ad fidem pertineant.

Vnus est Deus indiuisus in essentia, & discretus in personis, creator omnium, &c. Is ab initio temporis vtranque de nihilo condidit creaturam corporalem & spiritualem (angelicam scilicet & mundanam.) Deinde humanam, quasi communem ex spiritu & corpore constitutam.

Diabolus à Deo quidem natura creatus est bonus, sed ipse per se factus est malus: homo verò diaboli suggestionem peccauit, &c.

Hæc sancta Trinitas secundum communem essentiam indiuidua, & secundum personales proprietates est discreta, &c.

Vnigenitus Dei filius à tota Trinitate communiter est incarnatus, ex Maria virgine spiritus sancti cooperatione conceptus.

Omnes mortales cum suis propriis corporibus resurgēt, quæ nunc gestant, vt recipiant secundum merita sua, siue bona fuerint, siue mala, mali cum diabolo pœnâ perpetuâ, boni cum Christo gloriâ sempiternam.

Vna est fidelium vniuersalis ecclesia, extra quam nullus saluatur, &c.

Verum Christi corpus & sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis & vini veraciter continentur, transubstantiatis pane in corpore & vino in sanguine potestate diuina, &c. Hoc sacramentum nemo potest conficere, nisi sacerdos fuerit rite ordinatus secundum clauas ecclesiæ, quas ipse concessit Apostolis & eorum successoribus: Iesus Christus.

Sacramentum baptismi, quod cum inuocatione Trinitatis consecratur in aqua, tam paruulis quam adultis in forma ecclesiæ à quocunque rite collatum fuerit, proficit ad salutem, &c. Si tamen post susceptionem baptismi contingat prolabi in peccatum, per veram pœnitentiam semper potest recuperari, &c.

Non solum virgines & continentes, verum etiã coniugati per fidem rectam & operationem bonam, ad æternam merentur beatitudinem peruenire, &c.

De summa

cap. 1.

Summa Lateranensis

De errore Abbatis Ioachim. Cap. 2.

Damnamus ergo, & reprobamus libellum, siue tractatum, quem Abbas Ioachim edidit contra Magistrum Petrum Lombardum de vnitae seu essentia Trinitatis, appellans hæreticum & insanum, pro eo quod in suis dixit sententiis, quomodo quædam summa res est pater & filius & spiritus sanctus, & illa non est generans, neque genita, nec procedens. Vnde asserit, quod ille non tam Trinitatē, quā quaternitatem asserbat in Deo, videlicet, tres personas, & illam communem essentiam, quasi quartam, manifeste protestans, quod nulla res est, quæ sit pater & filius & spiritus sanctus. (*Hic deest aliquid*) sunt vna essentia, vna substantia, vnæque natura, verum vnitatem huiusmodi non veram & propriam, sed quasi collectiuam, & similitudinariam esse fatetur, quemadmodum dicuntur multi homines vnus populus, & multi fideles vna Ecclesia, iuxta illud: Multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna: Et qui adhæret Deo, vnus spiritus est. Item: Qui plantat: & qui rigat, vnum sunt: & omnes vnum corpus sumus in Christo. Rursus in libro Regum, Populus meus & populus tuus vnum sunt. Ad hanc autem suam sententiam asserendam illud potissimum verbum inducit, quod Iesus Christus de fidelibus inquit in Euangelio: Volo pater, vt sint vnum in nobis, sicut & nos vnum sumus, vt sint consummati in vnum. Nō enim ait, vt fideles Christi sint vnū, id est vna quædam res, quæ cōmunis sit omnibus, sed tantum vnū, id est, vna ecclesia propter catholicæ fidei vnitatem, & tandē vnum regnum propter vnionē indissolubilis charitatis. Quemadmodum in canonica Ioānis epistola legitur. Quia tres sunt qui testimoniū dant in cælo Pater, & Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres vnū sunt. Itaque subiungit: Et tres sunt qui testimoniū dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis, & hi tres vnum sunt, sicut in cōdicibus quibusdam inuenitur. Nos autem sacro & vniuersali concilio approbante, credimus & cōstemur cū Petro, quod vna quædam res est incōprehensibilis quidem & inestimabilis, quæ veraciter est pater & filius & spiritus sanctus, tres simul personæ, ac singulatim quælibet earundē, & ideo in Deo Trinitas est solummodo, nō quaternitas: quia

quælibet trium personarū est illa res, videlicet substantia, essentia, siue natura diuina, quæ sola est vniuersorum principium, præter quā aliud inueniri non potest: & illa res nō est generans, neque genita, nec procedens: sed est pater qui generat, filius qui gignitur, & spiritus sanctus, qui procedit, vt distinctiones sint in personis, & vnitatis in natura. Licet igitur alius sit pater, alius filius, alius spiritus sanctus, non tamen aliud. sed id quod est pater, est & filius, & spiritus sanctus, id est omnino, vt secundum orthodoxam & catholicam fidem consubstantiales esse credantur. Pater enim ab æterno filium generando, suam substantiam ei dedit, iuxta quod ipse testatur: Pater quod dedit mihi, maius est omnibus. ac dici non potest, quod partem suæ substantiæ illi dederit, & partem retinuerit ipse sibi, cum substantia patris indiuisibilis sit, vt pote simplex omnino. Sed nec dici potest, quod pater in filium transtulit suam substantiam generando, quasi sic dederit eam filio, quod non retinuerit ipsam sibi: alioquin deseruisset esse substantia. Patet ergo quod sine vlla diminutione filius nascendo substantiam patris accepit, & ita pater & filius habent eandem substantiam, & sic eadem res est pater & filius & spiritus sanctus ab vtroque procedens. Cum ergo veritas pro fidelibus suis ad patrem orat, Volo, inquit, vt ipsi sint vnum in nobis, sicut & nos vnum sumus: hoc nomen, vnum, pro fidelibus quidem accipitur, vt intelligatur vnio charitatis in gratia: pro personis vero diuinis, vt attendatur identitatis in natura vnitatis, quemadmodum veritas alibi ait: Estote perfecti, sicut & pater vester cælestis perfectus est, perfectione naturæ, vtroque videlicet suo modo: quia inter creatorem & creaturam non potest tanta similitudo notari, quin inter eos maior sit dissimilitudo notanda. Siquis igitur sententiam siue doctrinam præfati Ioachim in hac parte defendere vel approbare præsumperit, tanquam hæreticus ab omnibus confutetur. In nullo tamen per hoc florenti monasterio, cuius ipse Ioachim extitit institutor, volumus derogari, quoniam regularis institutio est & obseruantia salutaris, maxime cum idem Ioachim omnia scripta sua nobis assignari mandauerit, apostolicæ sedis iudicio approbanda seu etiam corrigenda, dictans epistolam cui

Actu. 4.
1. Cor. 6. 3.
et 12.
3. Reg. 21.

Ioan. 17.

1. Ioan. 5.

Ioan. 10

Aliter sunt
vnum fideles
Christi.

personæ di-
uina.

Mat. 7

Nō ipse Io-
achim, sed ei-
liber dan-
natur.

propria manu subscriptis. In qua firmiter confitetur se illam fidem tenere, quam Romana tenet ecclesia, quæ cunctorum fidelium disponente domino mater est, & magistra. Reprobamus etiam & damnamus peruersissimum dogma impij Amalrici, cuius mentem sic pater mendacij excæcauit, ut eius doctrina, non tam hæretica censenda sit, quam insana.

De hæreticis. Cap. 3.

Excommunicamus & anathematizamus omnem hæresim, extollentem se aduersus hanc sanctam orthodoxam catholicam fidem, quam superius exposuimus, condemnantes vniuersos hæreticos, quibuscunque nominibus censeantur: facies quidem habentes diuersas, sed caudas ad inuicem colligatas quia de vanitate cõueniunt in idipsum.

Punitio hæreticorum secularibus potestatibus committenda

Damnati verò, secularibus potestatibus præsentibus, aut eorum baluicis relinquuntur animaduersione debita puniendi, clericis prius à suis ordinibus degradatis: ita quòd bona huiusmodi damnatorum, si laici fuerint, confiscentur: si verò, clerici, applicentur ecclesiis à quibus stipendia perceperunt.

Contra suspectos de hæresi.

Qui autem inuenti fuerint sola suspitione notabiles, nisi iuxta considerationes suspitionis qualitatemque personæ propriam innocentiam congrua purgatione monstrauerint, anathematis gladio feriantur, & vsque ad satisfactionem condignam ab omnibus euententur, ita quòd si per annum in excommunicatione persistierint, extunc velut hæretici condemnentur.

Quòd iuramentum debent prestare seculares potestates.

Moneantur autè & induantur, & si necesse fuerit, per censuram ecclesiasticam compellantur seculares potestates cuiuscunque officij, etiam sicut reputari cupiunt & haberi fideles, ita pro defensione fidei præstent publice iuramentum, quòd de terris suæ iurisdictioni subiectos, vniuersos hæreticos ab ecclesia denotatos, bona fide pro viribus exterminare studeant, ita quòd amodo quancumque quis fuerit in potestatem siue spiritualem siue temporalem assumptus hoc teneatur capitulum firmare.

Si verò dominus temporalis requisitus & monitus ab ecclesia, terram suam purgare neglexerit, ab hac hæretica fecditate, per Metropolitanum & cõprouinciales episcopus

pos excommunicationis vinculo innodetur. Et si satisfacere contempserit infra annum, significetur hoc summo pontifici, ut extunc ipse vasallos ab eius fidelitate denunciaret absolutos, & terram exponat catholicis occupandam, qui eam exterminatis hæreticis sine vlla contradictione possideant, & in fidei puritate conseruent, saluo iure domini principalis, dummodo super hoc ipse nullum præstet obstaculum, nec aliquid impedimentum opponat, eadem nihilominus lege seruata circa eos, qui non habent Dominos principales.

De priuilegijs concessis catholicis qui hæreticorum exterminio insistant.

Catholici verò qui crucis assumpto caractere, ad hæreticorum exterminium se accinxerint, illa gaudeant indulgentia, illoque priuilegio sint muniti, quod accedentibus in terræ sanctæ subsidium conceditur.

Excommunicentur qui sine licentia prædicant.

Quia verò nonnulli sub specie pietatis, virtutem eius (iuxta quod ait Apostolus) abnegantes, auctoritatem sibi vendicant prædicandi, cum ipse Apostolus dicat: Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? omnes qui prohibiti, vel non missi, præter auctoritatem ab Apostolica sede vel catholico episcopo loci susceptam, publice vel priuatim prædicationis officium usurpare præsumperint, excommunicationis vinculo innodentur: & nisi quantocumque resipuerint, alia cõpetenti pœna plectantur.

2. Tim. 3.

Roma. 10.

Deponatur Episcopus qui ad expurgandas hæreses negligens inueniatur.

Voluimus igitur & mandamus, & in virtute obedientiæ districte præcipimus, ut ad hac efficaciter exequenda episcopi per dioceses suas diligenter inuigilent, si canonicam effugere voluerint vltionem. Siquis enim episcopus super expurgando de sua diocesi hæreticæ prauitatis fermento negligens fuerit vel remissus, cum id certis indiciis apparuerit, ab episcopali officio deponatur, & in loco ipsius alter substituatur idoneus, qui velit & possit hæreticam confundere prauitatem.

Cap. 4. De superbia Græcorum contra Latinos.

De hoc habes extra de bap. & eius effectu, &c.

Cap. 5. De ordine sedium Patriarchalium.

Vt post Romanam ecclesiam, quæ mater vniuersorum Christi fidelium est & magistra, Constantinopolitana primum, Alexandrina secundum, Antiochena tertium, Hierosolymitana quartum locū obtineant, &c.

Cap. 6. Vt singulis annis prouincialia celebrentur concilia.

Metropolitani singulis annis cum suis suffraganeis prouincialia non omittant concilia celebrare, in quibus de corrigendis excessibus, & moribus reformatandis, preferatim in clero, diligentem habeant cum Dei timore tractatum, &c.

Cap. 7. De correptione excessuum.

De hoc habes extra de officio iudicis ordinarij, c. Irrefragabili.

Cap. 8. De inquisitionibus.

Contra delinquentes tribus modis potest procedi, per accusationem, denunciationem, & inquisitionem. Diligens tamen adhibeatur cautela, vt sicut accusationem legitima debet præcedere inscriptio, sic & enunciationem charitativa admonitio, & inquisitionem clamorosa insinuatio præuenire, &c.

Cap. 9. De diuersis ritibus in eadem fide per episcopum tolerandis.

De hoc habes extra de officio iudicis ordinarij, c. Quoniam.

Cap. 10. De prædicatoribus instituendis cum episcopi prædicare non valeant.

Cum sæpe cõtingat, quod episcopi propter occupationes multiplices, vel inueterudines corporales, seu occasiones alias (nec dicamus defectum scientiæ, quod in eis est reprobandum omnino, nec de cætero tolerandū) per seipso non sufficiunt ministrare populo verbū Dei, maxime per amplas dioceses & diffusas, generali constitutione sancimus, vt episcopi viros idoneos ad sanctæ prædicationis officium salubiter exequendū assumant, potentes in opere & sermone, qui plebes sibi commissas vice ipsorum (cum per se idem nequeunt) solite visitantes, eas verbo ædificent & exēplo, quibus ipsi cum indigerint congrue necessaria ministrent: quos habebunt episcopi coadiutores & cooperatores, non solū in prædicationis officio, verū etiam in audiendis confessionibus, & pœnitentis iniungendis,

gendis, ac cæteris quæ ad salutem pertinet animarum. Si quis autem hoc neglexerit adimplere, districtæ subiacet ultioni.

Cap. 11

De magistris scholasticis in ecclesiis cathedralibus instituentis, de triennio in triennium celebrandis, &c.

Extra de magistr. ga

Cap. 12. Extra de statu mona. in singulis. Cap. 13.

De nouis religionibus prohibitis.

Extra de reli gi. do- mic. fi.

Cap. 14. De incontinentia clericorum puniendi.

De hoc habes extra de vita, & honesta. cleri. vt clerico- rum.

Cap. 15.

De arcenda ebrietate clericorum. ibidē. c. seq. *Cap. 16. De iumentis clericorum. ibidem.*

Cap. 17. De comessationibus prælatorum, & negligentia eorū super diuinis officiis, &c.

De hoc habetur de celebratione missarū cap. dolētes.

Cap. 18.

De iudicio sanguinis clericis interdicto, & de duello ab eis non exercendo: & præcipue ne quisquam sacerdos, & diaconus purgatione aquæ feruentis, vel frigidæ, seu ferri candētis ritū cuiuslibet benedictionis, aut consecrationis impēdat, saluis nihilominus prohibitionib⁹ de nomachiis, siue duellis antea promulgatis, &c.

Extra ne cle. vel mona. Sententiam.

Cap. 19.

Relinqui nolumus incorrectū, quod quidam clerici sic exponunt ecclesias supellectilibus propriis & etiā alienis, vt domus potius laicæ quàm Dei basilicæ videantur, &c.

Extra de custodia eu charistia.

Cap. 21. Fideles omnes semel in anno confiteri tenentur.

Omnis vtriusque sexus omnia sua peccata confiteatur fideliter saltem semel in anno proprio sacerdoti, vel alieno, prius tamē à proprio sacerdote impetrata venia, quoniā aliter ille ipsum non potest absoluerē, vel ligare. Et suscipiat reuerenter, ad minus in pascha, Eucharistiæ sacramentū, nisi proprius sacerdos ab ei⁹ perceptione duxerit abstinendū, &c. Sit autē sacerdos discretus & cautus, diligenter inquirens & peccatoris circumstantias & peccati per quas prudēter intelligat quale illi consiliū debeat exhibere, & cuiusmodi remediū adhibere, diuersis expiētis vtēdo ad sanandum ægrotū, &c. Caveat autē omnino ne verbo, vel signo, vel alio quouis modo prodatur aliquaten⁹ peccatorem, sed si prudentiorum cõsilio indigerit, illud ab-

Ca. 202. sexta syno.

que vlla expositione personæ caute requirat, &c.

Cap. 22.

Extra ibidem c. seq. Quoniam infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato prouenit, medici ante omnia curēt aduocare medicos animarū, vt postquam infirmis fuerit de spiritali salute prouisum, ad corporalis medicinæ remediū salubrius procedatur, cū causa cessante cesset effectus. Ceterū cū anima sit multo præstantior corpore, sub anathemate prohibemus nequis medicorū pro corporali salute aliquid egroto sua deat, quod in periculū animæ conuertatur.

Cap. 24.

Extra de electio. Triplex est duntaxat via iuridicæ electionis, per inspirationem spiritus sancti, per scrutinium, per compromissionē, qui verò contra prædictas formas eligere tentaerit, eligendi (ea vice) potestate priuetur, &c.

Cap. 29. De multa prouidentia.

Extra de praben. & digni. c. cū multa. Fuit in hoc cōcilio prohibitū, vt nullus diuersas dignitates ecclesiasticas, & plures ecclesias parochiales recipere cōtra sacrorū canonum instituta. Hoc idē in personatibus decernimus obseruandum, addentes, vt in eadē ecclesia nullus plures dignitates habere præsumat, aut personatus, etiam si curam non habeat animarū. Circa sublimes tamē & literatas personas, quæ maioribus sunt beneficiis honorandæ (cū ratio postulauerit) per sedē apostolicam poterit dispensari, &c.

Cap. 31.

Extra de fili. presby. Ad abolendā pessimæ quæ in plerisque inoleuit ecclesiis, corruptelam firmiter prohibemus, ne canonicorum filij (maxime spurij) canonici hiant in secularibus ecclesiis, in quibus instituti sunt patres, &c.

Cap. 32.

Extra de praben. & dign. c. extirpanda. Extirpandæ consuetudinis vitium in quibusdam partibus inoleuit, qd patroni ecclesiarum parochialium, & aliæ quæ dā personæ, prouentus ipsarū sibi penitus vendicantes prebyteris earundem seruitio deputatis relinquunt adeo exiguā portionē, vt ex ea congrue nequeant sustentari, vnde fit vt his regionibus penē nullus inueniatur sacerdos parochialis, qui vel modicā hēat notitiā literarum. Cū igitur os bouis trituranis alligari nō debeat, &c. Statuimus, vt portio sufficiens ipsis assignetur. Qui verò parochiale habet ecclesiā, non p vicariū sed p seipsum illi deseruiat, in ordine quē ipsius ecclesiæ cura requirit, nisi forte præ-

bendē, vel dignitati parochialis ecclesiæ sit annexa: in quo casu concedimus, vt is qui talem habet præbendam vel dignitatem, cum oporteat eum in ecclesiā maiori seruire, in ipsā parochiali ecclesiā idoneū & perpetuū studeat habere vicarum canonicè institutum, &c. Illud autē penitus interdicimus, nequis in fraudē de prouētibz ecclesiæ (quæ curam proprii sacerdotis debet habere) persionē alij quasi pro beneficio conferre præsumat, &c.

Cap. 41.

Nulla valet absque bona fide præscriptio tam canonica quam ciuilis, cum sit generaliter omni constitutioni atque consuetudini derogandum, quæ absque mortali peccato non potest obseruari. Vnde oportet, vt qui præscribit, in nulla temporis parte rei habeat conscientiam alienā.

Cap. 46. Clerici etiam propter cōmunes utilitates grauati non possunt.

Aduersus consules & alios, qui ecclesias & viros ecclesiasticos taliis, seu collectis & exactionibus aliis grauare nituntur, cōcilium Lateranense immunitati ecclesiasticæ volēs puidere, præsumptores huiusmodi sub anathematis districtione prohibuit, ex cōmunicationi præcipiēs subiacere transgressores & fautores eorū, donec satisfactionē impendat cōpetentem. Verū si quando forsā episcopus simul cum clericis tantam necessitatē & vtilitatē inspexerint, vt absque vlla coactione ad releuandas vtilitates & necessitates communes (vbi laicorū non suppetunt facultates) subsidia p ecclesias duxerint cōferendā, prædicti laici humiliter & deuote recipiāt, cū actionibz gratiarū. Propter imprudentiā tamen quorundā Romanū prius cōsulat pontificē, cuius interest cōibz vtilitatibus puidere, &c.

Cap. 50. Prohibitio copulæ coniugalis quartum gradum non excedat.

Prohibitio copulæ cōiugalis quartū cōsanguinitatis & affini gradū de cætero nō excedat, quoniā in vterioribz gradibus iā nō potest absq; graui dispēdio huiusmodi phibitio generaliter obseruari.

Cap. 51.

Clandestina coniugia penitus inhiemus, &c.

Cap. 54. Vt prius soluantur decimæ quàm tributa.

Statuimus, vt exactionē tributorum & censuum præcedat solutio decimarū, vel saltē hi ad quos cēsus & tributa

L ij

Extra de præscri. Quoniam.

Extra de immu. eccl. Aduersus.

Extra de cō. san. & aff. Non de bet.

Extra de clandest. de. spon. cū in. hibitio.

Extra de primic. & obla. Cūmō. indecimata peruenerint (quoniam res cū onere suo tran- sit) ea per censuram ecclesiasticam decimare cogatur ec- clesiis, quib. iure debeatur.

Cap. 58. Tēpore interdicti possunt monachi diuina celebrare.

Extra de primic. Quod nō nullis. Celebrare diuina possunt tā monachi, quā clerici tē- pore interdicti (sed exclusi excommunicatis & interdi- ctis) ianuis clausis & suppressa uoce, nō pulsatis cāpanis.

Cap. 62. De reliquis sanctorum.

Extra de reli qui. & uene. san. l. Cum ex co. Cum ex eo q̄ quidam sanctorū reliquias exponunt ve- nales, ut eas passim ostendant, Christianæ religioni sit de- tractum sapius: imposterum præsentī decreto statuimus, ut antiquæ reliquæ amodo extra capsam non ostēdantur, nec exponantur venales. Inuentas autem de nouo nemo publice venerari præsumat, nisi prius autoritate Ro- mani pontificis fuerint approbatæ. Prælati uero de cætero non permittant illos, qui ad eorum ecclesias causa uenera- tionis accedunt, uanis figmentis, aut falsis decipi documē- tis, sicut & in plerisque locis occasione quæstus fieri con- suevit. Eleemosynarū quoque quæstores quorū quidam se alios mentiendo abusiones nonnullas in sua prædicatione proponunt, admitti (nisi apostolicas uel diocesani episco- pi literas ueras exhibeant) prohibemus, & tunc præter id quod in ipsis continebitur literis, nihil populo proponere permittantur.

Cap. 62.

Quæstores modesti & discreti.

Moderamē in indulgentiarum.

Qui autem ad quæstus eleemosynas destinantur, mode- sti sint & discreti, nec in tabernis aut locis incongruis hospitentur: nec inutiles faciant aut sumptuosas expensas, cauentes omnino ne falsum religionis habitū gestent.

Ad hæc, quia p̄ indiscretas indulgentias atq; superfluas, quas quidam ecclesiarum prælati facere non uentur, & clauis ecclesiæ contemnuntur, & pœnitentialis satisfacti eneruatur, decernimus, ut cū dedicatur basilica, nō exten- datur indulgentiā extra annum, siue ab vno solō siue à pluribus episcopis dedicetur: ac deinde in anniuersario dedicationis tēpore quadraginta dies de iniūctis pœni- tentiis iudulta remissio nō excedat: & infra hunc quoque dierū numerū indulgentiarū literas præcipim⁹ moderari, quæ pro quibuslibet causis aliquoties cōceduntur, cū Ro- manus pōtifex (qui plenitudinem obtinet potestatis) hoc in talibus moderamē cōfueuerit obseruare. Cap. 63.

Ne pro consecrationibus episcoporum aut benedictionibus, aut ordinibus clericorum aliquid accipiantur.

Cap. 64. Monachæ pretio receptæ unā cum re- cipientibus de monasterio expellantur.

Quoniam simoniaca labe adeo plerasque moniales in- fecit, ut uix aliquas sine pretio recipiāt in sorores, pauper- tatis pretextu uolentes huiuscemodiuicium palliare: ne id de cætero fiat penitus prohibemus, statuentes, ut quecun- que de cætero talem prauitatem cōmiserit, tam recipiens q̄ recepta, siue sit subdita, siue prælata, sine spe restitutio- nis de suo monasterio expellatur, in locū arctioris regula ad agendam perpetuo pœnitentiā retrudenda.

De his autem quæ ante hoc synodale statutū taliter sunt receptæ, ita duximus prouidendum, ut remotæ de mona- steriis, quæ perperam sunt ingressæ, in aliis eiusdem ordi- nis collocentur.

Quod si propter nimiam multitudinē alibi forte nequi- uerint cōmode collocari, ne forte damnabiliter in seculo euagentur, recipantur in eodē monasterio dispensatiue de nouo, mutatis prioribus locis, & inferioribus assignatis.

Hoc etiā circa monachos & alios regulares decernim⁹ obseruandum. Verūm ne per simplicitatē uel ignorantiam se valeāt excusare, præcipimus ut diocesani Episcopi sin- gulis annis hoc faciāt per suas dioceses publicari.

Cap. 65. Extra ibidem.

Cap. 66. Extra ibidem.

Cap. 67. Iudæi etiam compellendi sunt ad restituendas vsuras.

Statuimus ut si de cætero quocunq; pretextu Iudæi à Christianis graues & imoderatas vsuras extorserūt, Chri- stianorū eis participiū subtrahatur, donec de immodera- to grauamine satisfecerint competenter. Censura etiā ec- clesiastica Iudæos decernimus compellendos ad satisfaci- endū ecclesiis pro decimis & oblationibus debitis, quas à Christianis de domibus & possessionibus aliis percipere consueuerant, anteq̄ ad Iudæos quocunq; titulo de- uenissent.

Cap. 68.

Statuimus ut Iudæi utriusque sexus in omni Christia- norum prouincia, & in omni tempore, qualitate habitus publice ab aliis populis distinguantur.

Cap. 69.

Extra de si- mo. Sicut proterio.

Extra ibi- dem. Quo- niam.

Extra de vsuris. Quā- to amplius. Quando co- guntur Iudæi satisfacere pro vsuris.

Extra de Iudæis. & Sarracenis.

*Extraibidē
Cum sit.* Nec Iudæi, nec Pagani officiis publicis præficiantur. Postremo loco habetur in hoc concilio bulla expeditionis pro recuperanda terra sancta, sanctissime edita. In qua expeditione omnes clerici mandato concilij bonam partē ecclesiasticorū prouentuū in subsidium terræ sanctę tradiderūt. Papa verò & Cardinales integrā decimā. In reliquis capitulis remittimus lectorem ad magnū volumē conciliorū, quę ne eadē pluries repeteremus, omisimus.

Explicit conciliū Lateranen. primum.

*A. D. 1114
Honorius 3.
pontif. 183.* Honorius 3. Papa 113. ordinē beati Dominici eo inflāte cōfirmat, & Fridericum secundū anathemate notatū imperij dignitate priuat.

Idem & ordinē beati Francisci comprobauit, quē biennio post Gregorius in catalogo sanctorum retulit. Sedit annos 10. menses 7. dies 13.

*Grego. 9.
pontif. 184.* Gregorius 9. Papa 184. Hic beatum Dominicū & beatum Franciscū in sanctos retulit, circa annū Domini 1240. Sedit annos quatuordecim, menses quinque, sub Friderico secundo Germano Cæsare 24.

*Cælestinus
4. Pontif. 185.* Cælestinus 4. Papa 185. sedit tantū dies 18. vacat sedes vno & viginti mensibus, donec Cardinales qui à Friderico Imperatore in carcere detinebantur, libertate donati sunt.

*Inn. 4. Pontif.
186.
Subbocetiā
Decretaliū
volumē est
editum.* Innocentius 4. Papa 186. Hic beatum Petrum Veronensem ordinis Prædicatorū ab hæreticis occisum inter sanctos martyres retulit. Idem statuit vt Cardinales galero rubeo vterentur honestandi ordinis causa: & Hugonē ex ordine sancti Dominici, virum vita & doctrina insignem, in Cardinalis dignitatem euexit, qui cōmentarios in totā Biliam scripsit. Sub hoc floruit Alexander ordiois minorum, qui summā in theologiam scripsit. Sedit annos vndecim, menses 6. dies 12. sub eodem Cæsare.

*Alexā. 4.
Pontif. 187.* Alexander 4. Papa 187. sedit annos 7. Vacat sedes mensibus tribus, diebus 4. Huius pontificis vita ab omnibus certe mirifice laudatur, electus sub Vuillhelmo Germano Cæsare 26.

*Vrbā. 4.
Pontif. 188.
A. D. 1265* Vrbanus 4. Papa 188. Scribunt aliqui sub Vrbanus fuisse Albertum cognomento Magnum, & Diuum Thomam Aquinatem ordinis Prædicatorum. Sedit autē annos tres, mensē 1. sub eodem Cæsare.

*Clem. 4.
Pontif. 189.* Clemens 4. Papa 189. Hic vxorē & liberos habuerat, qua mortua factus est ep̄s, deinde Cardinalis, & absens

electus papa sub eodem Cæsare. Sedit annos tres. Quo mortuo non solum inter populos Italię, quos in officio sanctissimus Pontifex autoritate sua continebat, verum etiam inter Cardinales, discordia orta est de creādo nouo Pontifice, vt biennio sedes vacauerit. Bona ecclesię Clemēs vir integerrimus adeo accurate dispēsaui, vt cū haberet duas filias ex mortua vxore ante pontificatum susceptas, vni in monasterio collocatę triginta tantum libras dedit. Alteri, que marito suę conditionis nupserat, trecentas libras dotis nomine numerauit, & hac conditione nequid vnquam amplius peteret. Habuit & nepotē clericū, quem vbi comperit tres præbendas habere, optionē facere cōpulit, vt quam vellet ex his retineret & duas relinqueret. Instantibus autem amicis vt non tantū nepoti illa dimitteret, sed maiora & plura tribueret, respōdit se Deo, non autem carni & sanguini acquieturum: quem vtinam vniuersi pontifices imitati essent.

Gregorius 10. papa 190. sub eodem Cæsare, sedit annos quatuor. Sub hoc celebratum est conciliū Lugdunense generale, in quo sequens veritas definita est.

Fideli & deuota p̄fessione fatemur quod spiritus sanctus æternaliter ex patre & ex filio, nō tanquā ex duobus principiis, sed tanquā ex vno principio, non duabus inspirationibus, sed vnicā inspiratione procedit. Hoc professa est hæcten⁹, p̄dicauit, & docuit sacrosancta Romana ecclesia, mater omnium fidelium & magistra. Hoc habet orthodoxorum patrū atq; doctorū Latinorū pariter & Græcorum incōmutabilis & vera sentētia. Sed quia nonnulli p̄pter irrefragabilis præmissæ veritatis ignoratiā in erroribus rios sunt prolapsi, nos sacro approbante cōcilio, dānamus & reprobam⁹ oēs, qui negare præsumperint æternaliter spiritū sanctū ex patre & filio procedere: siue etiā temeratio ausu asserere quod Spiritus sanctus ex patre & filio tanquam ex duobus principiis, & non tanquam ex vno procedat. Habentur de summa trinit. & f. cath. in 6.

In eodem concilio mandatum est, quod nullus sacerdos manifestos vsurarios ad cōfessionem admittat, siue ipsos absoluat, nisi de vsuris satisfecerint, vel de satisfaciendo pro suarum viribus facultatum præstent idoneam cautionem.

Nota.

*Deo, nō tantū
men carni
& sanguini
acquiescit
sanctus Pō
ntifex.*

*Processio spi
rit⁹ sancti
à patre &
filio profite
tur.
Vnica i spi
ratione. s.
æternaliter
procedit.*

*Vsurarij nō
absolui.*

Inn. 5. pon. Innocentius 5. papa 191. ex ordine sancti Dominici assumptus ad pontificatum anno domini 1275. Sedit menses 6 sub Rudolfo Germano Cæsare 27.

Adr. 5. pont. 192. Adrianus quintus papa 192. sedit dies quadraginta sub eodem Cæsare.

Ioan. 22. pon. 193. Ioannes 22. papa 193. Vir literatus, sed in rebus gerendis, vt dicitur, parum prudens. Moritur pontificatus sui mense 8. sub eodem Cæsare. Sub hoc facta est definitio contra eos, qui dicunt Christum & eius discipulos nihil habuisse, & in his quæ habuerunt, nullum ius eis fuisse.

Heretica sententia contra asserentes xpm nec eius discipulos nihil habuisse. Eiusmodi sententiam erroneam & hæreticam esse censendam declarat in extrauagan. Cum inter nonnullos, de verb. sig. Sub eodem Ioanne 22. damnantur errores Ioannis de Poliano doctoris Parisiensis.

Primus, quod confessi fratribus habentibus licentiã generalem audiendi confessiones, tenentur eadẽ peccata quæ confessi fuerant, iterum confiteri proprio sacerdoti.

Errores Ioannis de Poliano. Secundus, quod stante (omnis vtriusque sexus) edicto in concilio generali, Romanus pontifex non potest facere, quod parochiani non teneantur omnia peccata sua semel in anno proprio sacerdoti confiteri (quem dicit esse parochianum curatum.) Imo nec Deus posset hoc facere, quia (vt dicebat) implicat contradictionem.

Tertius, quod Papa non potest dare potestatem generalem audiendi confessionem, imo nec Deus, quin confessus habenti licentiã teneatur eadem confiteri proprio sacerdoti, quem dicit esse (vt premititur) proprium curatum. Prædictos articulos, & quemlibet eorum, tanquam falsos & erroneos & à doctrina sacra devios, auctoritate apostolica condemnamus, & reprobamus de fratrum nostrorum consilio, & contrariam esse catholicã fidem asserimus, scilicet quod illi qui prædictis fratribus confitentur, non magis teneantur eadem peccata confiteri iterum, quam si ea aliis confuissent eorum proprio sacerdoti, iuxta concilium generale. Habentur in extrauag. communi. Vas electionis, &c.

Nico. 3. Pont. 194. Nicolaus 3. Papa 194. Scribunt historici neminẽ ante ipsum sacrificasse religiosius visum, cum semper, dum solennia ageret, lachrymas funderet. Vacantibus ecclesiis celerime consulebat, & eas statim oï timo & idoneo mi-

nistro cõmittebat. Notarios & tabelliones à se, vt pestiferos, eiecit. Gregorium 10 & Ioannem 21 imitatus. Religionis obseruantissimus. instituti sancti Francisci, ob rerum humanarum contemptum, amator: ideo & decretali epistola quædam suæ regulæ ambigua delarauit. Sedit annos tres, menses quinque, sub eodem Cæsare. Vacat sedes menses quinque.

Martinus 5. papa 195. sedit ann. 4. mensem 1.

Honorius 4. papa 196. sedit annos duos, sub eodẽ Cæsare. Vacat sedes menses decem propter ægritudinẽ Cardinalium, qua apud sanctam Sabinam correpti sunt.

Nicolaus 4. papa 197. sedit annos 4. sub eodẽ Cæsare, assumptus ex ordine minorum.

Cælestinus 5. papa 198. Deducta electione discordia Cardinalium per biennium, & 3. menses assumptus est ex eremo Petrus Moroneus vocatus Cælestinus. Verum cū à priore vita ob pontificatum nequaquam declinaret, visus est rebus agendis parum idoneus: hanc ob rem de abrogatione eius mentio fieri cœpta est inter Cardinales. Tandem persuasus est, vt pontificatu se abdicaret, ne ecclesia Dei ob imperitiã gubernantis periclitaretur. Quo factõ Cælestinus ad priuatã vitã se redegit, & alterius subrogandi Pontificis Cardinalibus potestatẽ dedit, pontificat' sui mense 6. Imperatẽ Adolfo Germano Cæsare 28.

Bonifacius 8. Papa 199. Ab hoc ferunt deceptum Cælestinum voce tanquam cælitus missa per cannam ad eum factam, vt desereret pontificatum, & Bonifaciam institueret. Ingentia bella in Italia excitauit: Excommunicauit Gallorum regem Philippum, & titulum regni Gallici donauit Alberto Austriacæ domus 1. Cæsari, vt hac occasione tandem inter se conflictarentur Germani & Galli. Postremo captus est Bonifacius, & in carcere periit. Atque hinc est quod dicitur de eo: Intrauit vt vulpes, regnavit vt lupus, mortuus est vt canis. Sedit annos octo, menses 5. sub eodem Cæsare.

Benedictus 11. Papa 200. ex ordine sancti Dominici assumptus ad pontificatũ. Ita semper vixit, vt post mortem inter beatos merito censeatur. Sedit menses 8. dies 15. Electus est sub Alberto Germano Cæsare 29.

Clemens 5. papa 201. sub eodem Cæsare. Hic apud Lug-

Notarij & tabelliones vt pestiferi reuicendi.

Mart. 5. p. 195.

Hon. 4. pon. 196.

Cæ. 5. pon. 198.

Cessit pontificati bonus pastor, ne oues periclitaretur.

Bonif. 8. Pont. 199.

Benedictus 11. po. 200. Cle. 5. pon. 201. An. do. 301.

dunēſes egit in Gallia, & iā inde ab hoc tēpore. i. an. 1307. tranſlata eſt pontificia ſedes ab vrbe Roma Auiniūm Galliaē vrbe, ad vbi ſeptuaginta & quatuor annos remanſit cū magno Chriſtianorum incommodo. Interim noua hæreſis apud Nouarienſes per Dulcinum & Margaritam inuenta eſt, qua mares & fœminæ ſimul habitætes, in omnem libidinem prolabebantur, & Anabaptiſtarum more (qui noſtra hac ætate in incertum vagantur) ſenſerunt nihil proprij habendum, non eſſe adminiſtrandas reſpublicas Chriſtianis: & ſimiles phanaticas opiniones habere. Sub hoc celebratum eſt concilium Vienneſe, in quo & librum Clementinarum à ſe compoſitum edidit. Fertur hoc ferme tempore Templarios olim Chriſti milites à noſtris ad Sarracenos defeciſſe. Quam ob rem interfecti ſunt quotquot comprehendi potuerunt, eorūque bona partim Rhodianis militibus, partim nouis religionibus ſunt attributa. Sedit annos 8. meſes 10. dies 15.

Conci. Vienenſe. Cōcilium Vienneſe generale ſub Clemente quinto celebratū: in quo probatæ ſunt cōſtitutiones illæ & definitiones, quæ in volumine Clementinarū ſeruntur. Vna eſt ſub hac forma: Doctrinam omnem ſeu poſitionē temere aſſerentē, aut vertentē in dubium quòd ſubſtantia animæ rationalis ſeu intellectualis vere ac perfectē humani corporis non ſit forma, velut erroneam, ac veritati catholicæ inimicā fidei, hoc ſacro approbante concilio reprobam⁹: definiētes vt cūctis nota ſit fidei ſynceræ veritas: ac præcludatur vniuerſis erroribus aditus, ne ſubintrent, quòd quilibet deinceps aſſerere, defendere, ſeu tenere pertinaciter præſumpſerit, quòd anima rationalis, ſeu intellectualis nō ſit forma corporis humani per ſe & eſſentialiter, tanquā hæreticus ſit cenſendus. Item baptiſma vnicum baptizatos omnes in Chriſto regenerans eſſe (ſicut vnus Deus ac fides vnica) ab omnibus fideliter conſtitendum, quod celebratur in aqua in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti, credimus eſſe tam adultis quàm paruulis cōmunitè perfectum remedium ad ſalutem. Verūm qui quantum ad effectū baptiſmi in paruulis reperiūtur doctores quidam theologi opinionēs contrarias habuiſſe, quibusdā ex ipſis dicentibus per virtutem baptiſmi paruulis quidē culpam remitti, ſed gratiam non cōferri, aliis contra aſſerē-

Anima rōnalis per ſe eſt forma humani corporis.

tibus, quæ & culpa eiſdē in baptiſmo remittitur, & virtutes ac informas gratia infundūtur quo ad habitū, & ſi nō pro illo tēpore quo ad vſum. Nos attēdentes generalē efficaciam mortis Chriſti, quæ per baptiſma applicatur pariter omnibus baptizatis, opinionem ſecundā (quæ dicit tā paruulis quàm adultis cōferri in baptiſmo informantē gratiā & virtutes) tanquā probabiliorem, & dictis ſanctorū, & doctorum modernorū theologiæ magis conſonā & concordē, ſacro approbātē concilio duximus eligendā. Habetur prædictæ duæ definitiones in Cle. de ſum. tri. & ſ. catho.

Tā paruulis quàm adultis in baptiſmo conferuntur gratia virtutē que infunduntur.

In eodem concilio facta eſt conſtitutio, vt feſtū corporis Chriſti celebretur feria 5. poſt octauam Pentecoſtes. conceſſis indulgentiis iis, qui in eo feſto, vel ſub octauis officio vel horis intererint. Habetur in Clem. de reli. & venera. ſanctorum.

In eodem damnati ſunt errores Begardorum & Beguinarum mulierum Alemaniae.

Errores Begardorū & Beguinarū dānantur.

Primus, quòd homo in vita præſenti tantum & talem perfectionis gradū poteſt acquirere, quòd reddetur penitus impeccabilis, & amplius in gratia proficere non valebit. Nam (vt dicunt) ſiquis ſemper poſſet proficere, poſſet aliquis Chriſto perfectior inueniri.

Secundus, Ieiunare non oportet hominē, nec orare poſt quā gradū perfectionis huiuſmodi fuerit aſſecutus: quia tūc ſenſualitas eſt ita perfectē ſpirituū & rationi ſubiecta, quòd homo poteſt libere corpori concedere quicquid placet.

Tertius, quòd illi qui ſunt in prædicto gradu perfectionis, & ſpiritu libertatis, nō ſunt humanæ ſubiecti obedientiæ, nec ad aliqua præcepta eccleſiæ obligantur. Quia (vt aſſerunt) vbi ſpiritus Domini, ibi libertas. 2. Cor. 3.

Quartus, quòd homo poteſt ita ſinalem beatitudinē ſecundum omnem gradum perfectionis in præſenti aſſequi, ſicut eam in vita obtinebit beata.

Quintus, quòd quælibet intellectualis creatura in ſe ipſa naturaliter eſt beata: quòdque anima non indiget lumine gloriæ ipſam eleuante ad Deum videndū, & eo beate fruendū.

Sextus, quòd ſe in actibus exercetur virtutum eſt hominis imperfecti, & perfecta anima licentiat à ſe virtutes,

Summa vitæ

Septimus, quod mulieris osculum (cum ad hoc natura non inclinet) est mortale peccatum: actus autem carnalis (cum ad hoc natura inclinet) peccatum non est, maxime cum tentatur exercens.

Octavus error, quod in elevatione corporis Christi Iesu non debent assurgere, nec eidem reuerentiam exhibere: assentes quod esset imperfectionis eisdem si à puritate & altitudine suæ contemplationis tantum descenderet, quæ circa ministerium, seu sacramentum eucharistiæ, aut circa passionem humanitatis Christi aliqua cogitaret. Sacro approbante concilio sectam ipsam cum præmissis erroribus danamus, & reprobamus omnino. Habentur in Clement. Ad nostrum, de hæreticis.

Puniantur In eodẽ concilio. Siquis in illum errorem incidit, ut
ut hæretici, pertinaciter affirmare præsumat (exercere vsuras non esse
qui affirmat se peccatum) decernimus eum velut hæreticum puniendum. Locorum nihilominus ordinariis, & hæreticæ prauitatis inquisitoribus districtius iniungentes, ut contra eos quos de errore huiusmodi diffamatos inuenerint, aut suspectos, tanquam contra diffamatos, vel suspectos de hærese si procedere non omitterent. Habentur in Clement. de vsuris. cap. Sanè.

Ioan. 23. pō Ioannes 23. papa 202. sedit annos 19. menses 4. imperatore Ludouico Bauaro, in quem censuris pontificiis animaduertit.
tif. 202.

Bened. 12. Benedictus 12. papa 103. sedit annos 4. menses 3. sub eodem Cæsare. Vir sanctissimus omnibus collachrymantibus sepelitur.
pontif. 203

Clemens 6. Clemens 6. papa 204. sedit annos 10. menses 6. Hic emit (ut fertur) Auiniũ Franciæ, atque ita vrbs hæc iuris Pontificij facta est.
pont. 204.

Innocen. 6. Innocentius 6. papa 205. Hic præbendas ecclesiasticas non nisi probatissimis sacerdotibus, tum vita, tum doctrina dedit. Fecitque ut omnes prælati ad ecclesias suas proficerentur. Sedit annos 9. menses 8. sub eodem Cæsare.
pont. 205.

Vrban. 5. Vrbanus 5. papa 206. sedit annos 8. menses 4. electus sub
pont. 206. Carolo 4. Germano Cæsare 32.

Gregorius Gregor. II. papa 207. electus sub eodem Cæsare. Hic Romam ex Gallia transtulit iterum pontificiam sedem anno Domini 136. motus maxime ex verbis cuiusdam episcopi, qui

plurimorum pontific.

271

interrogatus à pontifice (dum simul inambularent, cur non rediret ad ecclesiam suam, quam malum erat tandiu sine pastore nudam relinquere) cur, inquit, tu summe pontifex cæteris exemplum daturus, tuum episcopatum non repetis? Moritur Romæ anno Domini 1378. sui pontificatus anno 7. mense 5.

Post Greg. II. ingens schisma ortum est. Itali Italum pontificem (Vrbanum 6. dictum) crearunt, & is Romæ mansit. Galli item elegerunt pontificem in Italia, quem Clementem 7. appellarunt. Is Auinium se recepit. Erant itaque pontifices duo, alter in alterum cæsuris sæuiebat. Durauit hoc schisma vsque ad concilium Constantiense.

Vrbanus 6. papa 208. pontificatus sui satis infeliciter
Vrban. 6. acti anno 11. mense 8. Romæ moritur, Ruperto Cæsare 34.
pontif. 208

Bonifacius 9. papa 209. sub eodem Cæsare. Hic annorum circiter triginta erat, cum pontificatum iniuit: ita tamen vixit in tanta vel peccandi licentia, ut nulla ei voluptas impingi vel obici posset. Interim mortuo Clemente septimo adulterino pontifice, Petrus de Luna (Benedictus tertius decimus appellatus) Auinionem sufficitur.
Bonifacius
9. pon. 209

Bonifacius hic annatarum (hostium potentiam veritus, vel augendæ ditionis ecclesiasticæ causa, ut aliqui volunt) vsu beneficij ecclesiasticis primus imposuit hac conditione, ut qui beneficium consequeretur, dimidium annui proventus fisco apostolico persolueret. Quauis sint, qui hoc inuentum Ioanni 22. ascribant. Hanc consuetudinem omnes admiserunt præter Anglos, qui id de solis episcopatibus concessere: de cæteris beneficiis non adeo. Sedit annos 14. menses nouem.
an. do. 1390

Innocentius 7. papa 210. duobus annis sacerdotio infeliciter administrato mortuus est.
Innocen. 7.

Gregorius 12. papa 211. Is promissit cessurum se pontificatu, si Benedictus itidem non recusaret. Cæterum fugiente Benedicto in Cataloniã relicta Auinione reuocauit promissum suum Gregorius de resignando papatu: proinde concilio Pisæ à cardinalibus vniuersis habitò, vterque & Gregorius & Benedictus pontificatus sunt depositi, & in locum successus tertius papa Alexander quintus. Gregorius profugit Ariminum, vbi mansit vsque ad Constantiensis concilij tempora. Alexander quintus Bononiæ egit.
pont. 210.
Gregor. 12.
pontif. 211.

Alexan. 5. Alexander 5. papa 212. ſedit menſes octo, ex ordine mi-
pontif. 212. norum aſſumptus, ſanctus Dei.

Ioānes 24. Ioānes 24. papa 213. Hic Ioannes 24. Bononiæ, Gregori⁹
pontif. 213. Ariminij, Benedictus in Hiſpania ſuperſtites vixerunt,
vſque dum opera Sigifmundi Imperatoris Conſtantiæ pu-
blica ſynodus cogeretur. Sunt autem tres hi pariter in eo
concilio papatu deiecti.

Martin⁹ 5. Martinus 5. papa 214. electus in concilio Conſtantiēſi,
pontif. 214. ſedit annos 14. menſes 3.

**ACTA CONCILII CONSTANTIEN-
ſis** ſub Ioanne papa 24. conuocati & inchoati tēpore ſchi-
ſmatis. Ferebantur enim tunc tres pontifices, prædictus
Ioannes & Benedictus 13. & Gregorius 12.

In ſeſſione 1. anno Domini 1415. præſente Sigifmundo
Imperatore, promiſit Ioannes 24. ſe ceſſurum papatui ſub
hac forma: Ego Ioannes papa 24. propter quietem totius
populi Chriſtiani præſteor, ſpōdeo, promitto, iuro, & vo-
ueo Deo & eccleſiæ & huic ſacro concilio, ſponte & libe-
re dare pacem eccleſiæ Chriſti per viā meę ſimpliciter ceſ-
ſionis papatus, & eam facere & adimplere cū affectu iuxta
deliberationem præſentis concilij, ſi & quando Petrus de
Luna, Benedictus 13. & Angelus de Corario, Gregorius
12. in ſuis obediētiis nūcupati, papatui quem præſtendūt,
per ſe vel procuratores ſuos legitimos ſimpliciter cedat,
&c. Nihil ad hæc addiderunt in ſeſſione ſecūda & tertia.

In ſeſſione quarta & quinta habetur ſic definitum, quod
ipſa ſynodus in ſpiritu ſancto congregata legitime gene-
rale concilium faciēns, eccleſiam catholicam militantem
repræſentans, poteſtatem à Chriſto immediate habet, cui
quilibet cuiuſcunq; ſtatus vel dignitatis, etſi papalis exi-
ſtat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem & ex-
tirpationem dicti ſchiſmatis, & reformationem generale
eccleſię Dei in capite & membrīs, &c.

Item declarat quod quicumque cuiuſcunq; conditio-
nis, ſtatus, dignitatis etiam papalis, qui mandatis, ſtatutis,
ſeu ordinationibus, aut præceptis hui⁹ ſacrę ſynodi, & cu-
iuſcunq; alterius concilij generalis legitime congrega-
ti ſuper præmiſſis, ſive ad ea pertinentibus factis vel faciē-
dis obedire cōtūmacer cōtempſerit, niſi reſpūerit, con-
digne pœnitentię ſubiſciatur & debite puniatur, &c.

Item diffinit & ordinat ſancta ſynodus q̄ dominus Io-
annes papa 23. Romanam curiam & officia publica illius,
&c. de hac ciuitate Conſtantiēſi non mutet ſine delibe-
ratione & conſenſu ipſius ſacrę ſynodi. Siquid contrā ten-
tauerit, totum fit irritum & inane.

In ſexta & ſeptima ſeſſione tātum tractatum eſt de mō-
nendo & citando Ioanne papa, qui fugerat à loco cōcilij.

In ſeſſione octaua pronuntiata eſt ſententia damnatio-
nis doctriņæ Ioannis Vuicleſſ & articulorum 45. quorū
tenor eſt qui ſequitur.

1 Subſtantia panis materialis & vini materialis manēt *Errores V-*
in ſacramento altaris, &c. *uicleſſ dam-*

2 Accidentia panis non manent ſine ſubiecto in eodē *nati.*
ſacramento.

3 Chriſtus non eſt in eodē ſacramēto identice & rea-
liter propria præſentia corporali.

4 Si epiſcopus vel ſacerdos eſt in peccato mortali, nō
ordinat, non conficit, non confeſcrat, non baptizat.

5 Non eſt fundatum in euange lio, quod Chriſtus miſ-
ſam ordinauerit.

6 Deus debet obedire diabolo.

7 Si homo debite fuerit contritus, omnis cōfeſſio ex-
terior eſt ſibi ſuperflua & inutilis.

8 Si papa ſit præſcitus & malus, & per cōſequens mem-
brum diaboli, non habet poteſtatem ſuper fideles, niſi for-
tè à Caſare.

9 Poſt Vrbanum 6. non eſt aliquis recipiendus in papā,
ſed viuendum eſt more Græcorum ſub propriis legibus.

10 Contra ſcripturam ſacram eſt quod eccleſiaſtici ha-
beant poſſeſſiones.

11 Nullus prælatus debet aliquem excommunicare, niſi
prius ſciat eſſe excommunicatum à Deo, & qui ſic excom-
municat, eſt hereticus.

12 Prælatus excommunicas clericū, qui appellauit ad re-
gē & ad cōcilij regni, eo ipſo traditor eſt regis & regni.

13 Illi qui dimittūt prædicare ſiue audire verbum Dei
propter excommunicationē hominū, ſunt excommunicati.

14 Licet alicui diaconō vel preſbytero prædicare ver-
bum Dei abſque authoritate ſedis apoſtolicę vel epiſco-
pi catholici.

- 15 Nullus est dominus ciuilis, nullus est prælatus, nullus est episcopus, dum est in peccato mortali.
- 16 Domini temporales possunt ad arbitrium suum auferre bona temporalia ab ecclesia, possessionatis habitum liter delinquentibus.
- 17 Populares possunt ad suum arbitrium dominos delinquentes corrigere.
- 18 Decimæ sunt puræ eleemosynæ, & parochiani possunt propter peccata suorum prælatorum, ad libitum suum auferre eas.
- 19 Speciales orationes applicatæ vni personæ per prælatos vel religiosos, non plus profunt eidem quam generales cæteris paribus.
- 20 Conferens eleemosynam fratribus est excommunicatus ipso facto.
- 21 Siquis ingreditur religionem priuatam qualemcunque, redditur ineptior & inhabilior ad obseruationem mandatorum Dei.
- 22 Sancti instituentes religiones priuatas, sic instituendo peccauerunt.
- 23 Religiosi viuentes in religionibus priuatis, non sunt de religione Christiana.
- 24 Fratres tenentur per labores manuum victum querere, & non per mendicitatem. Prima pars est scandalose & præsumptuose asserta, pro quanto sic generaliter & indistincte loquitur. Secunda erronea, pro quanto asserit mendicitatem fratribus non licere.
- 25 Omnes sunt simoniaci, qui se obligant orare pro aliis, eis in temporalibus subuenientibus.
- 26 Oratio præsciti, nulli valet.
- 27 Omnia de necessitate absoluta eueniunt.
- 28 Confirmatio inuenim, clericorum ordinatio, locorum consecratio reseruatæ papæ & episcopis propter cupiditatem lucri temporalis & honoris.
- 29 Vniuersitates, studia, collegia, graduationes, & magisteria in eisdem sunt vana gentilitate introducta, & tantum profunt ecclesiæ sicut diabolus.
- 30 Excommunicatio papæ vel cuiuscunque prælati nõ timenda, quia est censura Antichristi.
- 31 Peccant fundantes claustra, & ingredientiæ sunt viri diabolici.

- 32 Ditare clerum, est contra regulam Christi.
- 33 Syluester papa & Constantinus Imperator errauerunt ecclesiam dotando.
- 34 Omnes de ordine mendicantium sunt hæretici, & dantes eis eleemosynam sunt excommunicati.
- 35 Ingrediens religionem sunt inhabiles ad obseruandum diuina præcepta, & per consequens ad perueniendum ad regnum cælorum, nisi apostatauerint ab eisdem.
- 36 Papa cum omnibus clericis suis possessionem habentibus sunt hæretici, eo quod possessionem habent.
- 37 Ecclesia Romana est synagoga Sathanæ: nec papa est immediatus vicarius Christi, & Apostolorum.
- 38 Decretales epistolæ sunt apocryphæ & seducunt à fide Christi, & clerici sunt stulti qui student eis.
- 39 Imperator & domini temporales seducti sunt à diabolo vt ecclesiam dotarent bonis temporalibus.
- 40 Electio papæ à cardinalibus per diabolum est introducta.
- 41 Non est de necessitate salutis credere Romanam ecclesiam esse supremam inter alias ecclesias. Error est si per Romanam ecclesiam intelligat vniuersalè ecclesiam aut concilium generale: aut pro quanto, negare primatum summi pontificis super alias ecclesias particulares.
- 42 Fatuum est credere indulgentiis papæ & episcoporum.
- 43 Iuramenta illicita sunt quæ sunt ad roborandum manus contractus & commercia ciuilia.
- 44 Augustinus, Benedictus, Bernardus damnati sunt, nisi penituerint, de hoc quod habuerunt possessiones, & instituerunt & intrauerunt religiones. Et sic à domino papa vsque ad vltimum religiosum, omnes sunt hæretici.
- 45 Omnes religiones indifferenter introductæ sunt à diabolo.
- Hos sancta synodus præfatos articulos 45. examinari fecit & sæpius recenseri: quibus examinatis, fuit reperiunt aliquos & plures ex ipsis fuisse & esse notorie hæreticos, & à sanctis patribus reprobatos, alios non catholicos sed erroneos: alios scandalosos & blasphemos, quosdam piarum aurium offensiuos: nonnullos eorum temerarios & seditiosos. Propterea concilium pronunciat hæ

reticum Ioānem Vuicleff, ac memoriam eiusdem condē-
nat & mandat exhumari ossa ipsius & cremari.

In 9. 10. & 11. nihil annotatione dignum actum est. In ses-
sione 12. pronunciata est publica sententia diffinitiuā de-
positionis à papatu contra Ioannē papam 14. propter re-
cessum quem fecerat à ciuitate Constantiensis, & dicto sa-
cro concilio generali clandestine noctu hora suspecta, &
in habitu dissimulato, & propter scandalum datum ab il-
lo turbatiuum pacis & vnionis ecclesiæ à voto & promif-
sione, & iuramento per ipsum Ioannem papam Deo &
ecclesiæ & huic sacro concilio præstiris deuiatiuum.

Item statuit & decernit sancta synodus pro bono vnio-
nis ecclesiæ, quòd nullo vnquam tēpore reeligatur in pa-
pam dominus Baltasar Costa nuper Ioannes 24. nec Ange-
lus de Corario Gregorius 12. nec Petrus de Luna Benedi-
ctus 13. in suis obedientiis sic nominati. Si cōtrarium fiat,
id ipsum sit irritum & inane.

Sessio 13.

Cū in nōnullis mūdi partibus quidā temerarie asserere
præsumant populum Christianum debere sacramentū Eu-
charistiæ sub vtraque panis & vini specie suscipere, & nō
solum sub specie panis, sed etiam sub specie vini populum
laicum passim communicent, & post cœnam vel aliās nō
ieiuni, & communicandum esse pertinaciter asserant con-
tra laudabilem ecclesiæ consuetudinem rationabiliter ap-
probatam. Hinc est quòd hoc generale concilium decla-
rat, decernit, & diffinit cōtra hunc errorē, quòd licet Chri-
stus post cœnam instituerit, & suis discipulis administra-
uerit sub vtraque specie panis & vini hoc venerabile sa-
cramentum: tamen hoc non obstante sacrorum canonum
auctoritas, & approbata cōsuetudo ecclesiæ seruauit & ser-
uat q̄ huiusmodi sacramentum nec conficiatur post cœnā
nec sumatur à non ieiunis, nisi in casu infirmitatis, aut al-
terius necessitatis à iure vel ecclesia concessio vel admis-
sio, &c. Et similiter q̄ licet in primitiua ecclesia huiusmo-
di sacramētum reciperetur à fidelibus sub vtraque specie:
tamē hæc cōsuetudo ad euitandū aliqua pericula & scan-
dala, est rationabiliter introducta, q̄ à conficientibus sub
vtraque specie, & laicis tātummodo sub specie panis sus-
cipiatur, cū firmissime credēdum sit, & nullatenus dubi-

tādum integrum Christi corpus & sanguinē tam sub spe-
cie panis quā sub specie vini veraciter contineri, &c.
Quapropter dicere quòd hanc consuetudinem & legem
obseruare sit sacrilegium aut illicitum, censi debet er-
roneum, & pertinaciter asserentes oppositum præmissio-
rum tanquam hæretici arceudi sunt, & grauiter puniendi
per diœcesanos locorum, aut inquisitores hæreticæ prauit-
tatis, &c. Item præcipimus sub pœna excommunicationis
quòd nullus presbyter communicet populum sub vtraq;
specie panis & vini.

Sessio 14.

Carolus de Malatestis renūciauit papatui nomine Gre-
gorij 12.

Sessio 15.

Articuli Ioannis VIII damnati in concilio, quoniam pu-
blice prædicabat Ioannem Vuicleff virum catholicum &
authorem euangelicum.

*Errores Io-
annis VIII.*

1. Vnica est sancta vniuersalis ecclesia, quæ est præde-
stinatorum vniuersitas.

2. Paul⁹ nunquā fuit membrum diaboli, licet fecerit a-
ctus quosdam actibus ecclesiæ malignantium consimiles.

3. Præsciti non sunt partes ecclesiæ; cum nulla pars e-
ius ab ea finaliter excidat, eo q̄ prædestinationis charitas
quæ ipsam ligat, non excidit.

4. Dux naturæ diuinitas & humanitas sunt vnus Chri-
stus.

5. Præscitus etsi aliquando sit in gratia secundum præ-
sentem iustitiam, tamen nūquam est pars sanctæ ecclesiæ,
& prædestinatus semper manet membrum ecclesiæ, li-
cet aliquando excidat à gratia aduentitia, sed non à gra-
tia prædestinationis.

6. Sumendo ecclesiam pro conuocatione prædestinato-
rum, siue sint in gratia siue non secundum præsentem iusti-
tiam, isto modo ecclesia est articulus fidei.

7. Petrus non fuit, neque est caput ecclesiæ sanctæ ca-
tholicæ.

8. Sacerdotes quomodolibet criminosè viuētes sacerdo-
tij polluent potestatem, & sicut filij infideles sentiūt infide-
liter de septē sacramētis ecclesiæ, de clauib⁹, de censuris.

9. Papalis dignitas à Cæsare inoleuit, & pape perfectio
& institutio à Cæsaris potentia emanauit.

10 Nullus sine reuelatione assereret rationabiliter de se vel alio, quòd esset caput particularis ecclesie: nec Romanus pontifex est caput Romanæ ecclesie.

11 Non oportet credere quòd iste quicquæ est particularis Romanus pōtifex sit caput cuiuscūque particularis ecclesie, nisi Deus eum prædestinauerit.

12 Nemo gerit vicem Christi, vel Petri, nisi sequatur eū in moribus, cum nulla alia sequela sit pertinentior, nec aliter à Deo recipiat procuratoriam potestatem, quia ad illud officium vicarij requiritur & morum conformitas, & instituentis auctoritas.

13 Papa non est manifestus & verus successor apostolorum principis Petri, si viuat moribus contrariis Petro: & si querit auaritiā, tunc est vicarius Iudæ Iscariotis. Et pari euidentiā cardinales non sunt manifesti & veri successores collegij aliorum apostolorum Christi, nisi vixerint more apostolorum, seruantes consilia & mādāta Domini nostri Iesu Christi.

14 Doctores ponentes quòd aliquis per cēsūram ecclesiasticā emendandus, si corrigi noluerit, iudicio seculari est tradendus, pro certo sequitur in hoc Pōtifices, Scribas, & Pharisæos, qui Christum nolentem eis in omnibus obedire, tradiderunt Pontio Pilato.

15 Obedientiā ecclesiasticā, est obedientiā secundum adinuentiōnem sacerdotum ecclesie propter expressā auctoritatē ecclesie.

16 Quòd nulla sint opera indifferentia, sed hæc sit diuisio immediata humanorum operum quòd sint vel virtuosa vel vitiosa, quia si homo est vitiosus, & agat quicquam, tunc agit vitiose: & si est virtuosus & agat quicquam, tūc agit virtuose: quia sicut peccatum inficit vniuersaliter omnes actus hominis vitiosi: sic virtus viuificat omnes actus hominis virtuosus.

17 Sacerdos Christi viuens secundum legem eius & habens notitiā scripturæ, & affectum ad ædificandū populū, debet prædicare, non obstante præterita excommunicatione.

18 Quilibet prædicantis officium de mandato accipit, qui ad sacerdotium accedit, & illud mandatū debet exequi non obstante excommunicatione.

19 Per censuras ecclesiasticas excommunicationis, suspensionis vel interdicti ad sui exaltationem clerus populū sibi laicalem suppeditat, auaritiā multiplicat, malitiā protegit, viam præparat Antichristo.

20 Si papa est malus, & maxime si est præscitus, tunc vt Iudas apostolus est diabolus, fur, & filius perditionis.

21 Gratia prædestinationis est vinculū quo corpus ecclesie & quodlibet eius membrum iungitur Christo capiti indissolubiliter.

22 Papa vel prælatus malus & præscitus est æquiuocus pastor & verè fur & latro.

23 Papa non debet dici sanctissimus etiam secundū officium, quia aliās rex deberet dici sanctissimus secundum officium, & tortores & præcones dicerentur sancti, imò & diabolus deberet dici sanctus, cum sit officarius Dei.

24 Si papa viuat Christo contrarie, etiam si ascēderet per legitimā electionem secundum constitutionem humanā, tamen aliunde ascēderet quā per Christū, dato etiam quòd intraret per electionem à Deo principaliter factam. Nā Iudas Scarioth ritè & legitimè est electus à Deo ad apostolatū, & tamen ascēdit aliunde in ouile ouium.

25 Condemnatio 45 articulorum Ioannis Vuicleff per doctores facta, est irrationabilis & iniqua & malefacta.

26 Non eo ipso quo electores, vel maior pars eorum consenserit viuā voce secundum ritus hominum in personā aliquā, eo ipso illa persona est legitime electa. Vnde siue electores bene vel male elegerint, operibus electi debemus credere.

27 Non est scintilla apparentiæ quòd oporteat esse vnum caput in spiritualibus regēs ecclesiam, quòd semper cum ipsa militanti ecclesia conuerfetur & conseruetur.

28 Christus sine talibus capitibus monstruosis per feruos veraces discipulos sparfos per orbem terrarū melius suam ecclesiam regularet.

29 Apostoli & fideles sacerdotes Domini strenue in necessarijs ad salutem regularunt ecclesiam antequam papæ officium foret introductum.

30 Nullus est Dominus ciuilis, nullus est prælatus, nullus est episcopus dum est in peccato mortali.

Pronunciata est sententia damnationis horū articulo-
rum sub eadem forma qua cōdemnati sunt articuli Ioan-
nis Vuicleff.

Condemnatur articulus sequens.

Quilibet tyrānus potest & debet licite & meritorie oc-
cidi per quemcunque vassallum suum vel subditum, etiam
per clanculares infidias & subtiles blanditias vel adula-
tiones, non obstante quocunque præsfito iuramento seu
confederatione factis cum eo, non expectata sententia
vel mandato iudicis cuiuscunque. Aduersus hunc errorem
fatagens hæc sancta synodus exurgere, & ipsum funditus
tollere, declarat & definit huiusmodi doctrinam erroneā
esse in fide & in moribus, ipsamque tanquam hæreticam,
scandalosam & ad fraudes, deceptiones, mendacia, prodi-
tiones, periuria vias dantem reprobatur & cōdemnat. Decla-
rat insuper & decernit quod pertinaciter doctrinā hanc
perniciosissimam asserentes sunt hæretici, & tanquam ta-
les iuxta canonicas sanctiones puniendi.

Sesiones 16. 17. & 18. nihil habent lectione dignum.

Sessio 19. Anno 1415. 23. die Septembris. Abiuratio Hieronymi de Praga.

Ego Hieronymus de Praga artium liberaliū magister,
cognoscens veram catholicam ecclesiam & apostolicam
fidem, anathematizo omnem hæresim, præcipue eam de
qua hæctenus infamatus fui, & quam præteritis tempori-
bus dogmatizauerunt & tenuerunt Ioannes Vuicleff, &
Ioannes Vll, in suis oppusculis, libellis, seu sermonibus ad
clerum & ad populum. Consentio autem sanctæ Rom. ec-
clesiæ & apostolicæ sedi, & huic sacro concilio, & ore ac
corde profiteor in omnibus & per omnia & præsertim de
clauibus, sacramentis, ordinibus, officiis & censuris eccle-
siasticis, indulgentiis & reliquiis sanctorum, ecclesiastica
libertate, & de ceteremoniis & aliis omnibus ad religionē
Christianam pertinentibus.

In sessione 10. agitur causa ciuili inter ducem Austria
& episcopum Tridentinum.

Sessio 21. Anno 1416. 31. die mensis Maij.

Sententia contra Hieron. de Praga laicum, magistrum
in artibus, qui post abiurationem in sessione 19. annotatā

audientiam publicam sibi dari in hac sancta synodo pos-
tulauit: qua sibi concessa coram eadem synodo publice
asseruit, dixit, & professus est quod præfata sententiā dānatio-
nis dictorū Ioannis Vuicleff, & Ioannis Vll inique cōsen-
serat, & illam sententiā approbando mētutus fuit, nec ve-
rebatur se confiteri mentitum, quinimmo confessionē su-
per illorum damnatione reuocabat nunc & in æternū, as-
ferens se in libris Ioannis Vuicleff, & Ioannis Vll, nullā
vnquam hæresim vel errorem legisse, licet antè fuerit cō-
fessus, & c. propter quæ sancta synodus prædictū Hieron.
palmitem putridum, aridum, in vite non manentem foras
mittendum decernit, ipsūque hæreticum, & in hæresim
relapsū excommunicatum, anathematizatum pronun-
ciat & declarat atque damnat. Qui Hieron. traditus est
potestati seculari & combustus.

Sesiones intermediæ totæ tenentur in citādo & depo-
nēdo Petro de Luna Benedicto 13. nūcupato, & recipiendis
oratoribus regum Aragonum, Castellæ, & Nauarræ.

Sessio 39. anno 1417. die 9. Octob.

Statutum de conciliis generalib⁹ erga futura schismata.
Edicto perpetuo sancimus & ordinamus, vt amodo cōci-
lia generalia celebrētur, ita quod primū à fine huius conci-
lij in quinquennium immediate sequens. Secundū verò
à fine illius in septēnium, & deinceps de decēnio in decē-
nium perpetuo celebrentur in locis quæ summus Pōtifex
per mensem ante finem cuiuslibet concilij, approbante &
consentiente concilio, vel in eius defectu ipsū cōciliū
deputare & assignare teneatur, vt sic per quandā continu-
ationem semper aut cōcilium vigeat, aut per termini pen-
dentiā expectetur, quem terminū liceat summo Pontifici
de suorū fratrum sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalium
cōsilio ob emergentes forte casus abbreviare, sed nulla-
tenus prorogetur. Locum autē pro futuro celebrando cō-
cilio deputatum absque euidenti necessitate non mutet.

Sessio 40. Reformationes fienda per Papam vnā cum concilio antequam concilium dissoluatur.

Sacrosancta generalis synodus Cōstantiensis in Spiritu
sancto legitime congregata, vniuersalem ecclesiā repræ-
sentans, statuit & decernit, quod futurus Romanus pontifex
per Dei gratiam de proximo assumendus cum hoc sacro

concilio, vel deputandis per singulas nationes debeat reformare ecclesiam in capite, & in membris, & curiam Romanam secundum æquitatem, & bonum regimen ecclesie, antequam hoc concilium dissoluatur super materiis articulorum aliis per nationes in reformatorio oblatorum, quæ sequuntur. Primo de numero, qualitate, & natione dominorum Cardinalium. Item de reservationibus sedis apostolicæ. Item de Annatis, communibus seruitiis & minutis. Itē de collationibus beneficiorū, & gratiis expectatiuis. Item de confirmationibus electionum, Item de causis in curia Romana tractandis, vel non. Item de appellationibus ad Romanā curiam. Item de officiis cancellariæ & pœnitentiariæ. Item de exemptionibus & incorporationibus tempore schismatis factis. Item de commendis. Item de fructibus medij temporis. Item de non alienandis bonis Romanæ ecclesie. Item propter quæ & quomodo Papa possit corrigi & deponi. Item de extirpatione simoniæ. Item de dispensationibus. Item de prouisione Papæ & Cardinalium. Item de indulgentiis. Item de decimis. Hoc adiecto quod facta per nationes deputatione prædicta, liceat aliis de licentia Papæ libere ad propria remeare.

Sessio 41. anno. 1417. die 8. Nouembris.

Constitutio Papæ Clementis 6. super modo & forma obseruandis à Cardinalibus in conclauis existentibus super electione Pontificis.

Decretum de non spoliando electum in Papam sub pœna excommunicationis.

Die 11. Nouembris anni supradicti in festo sancti Martini, reuerendissimi patres in conclauis existentes Reuerendissimum in Christo patrem dominum Odonem de Columna sancti Gregorij diaconum Cardinalem de Columna vulgariter nuncupatum, natione Romanum, concorditer in Romanum Pontificem elegerunt, qui Martinus Papa 5. nominari voluit, & sic per Serenissimum principem Sigismundum Romanorum regem vnā cum facta synodo apud ecclesiam maiorem huius ciuitatis Constantiensis fuit inthronizatus & coronatus papa.

Sessio 42. Nihil habet, quo iuste possimus lectorem occupare

*Sessio 43. Presidente Papa Martino 5. 21. mensis Martij.
Decretum contra simoniam.*

Martinus, &c. Multæ contra simoniacam prauitatem olim factæ sunt constitutiones, quibus morbus ille non potuit competenter extirpari. Nos sacro approbante concilio declaramus quod ordinati simoniace ab excommunicatione suorum ordinum sint eo ipso suspensi. Electiones autem, postulationes, confirmationes, & quæuis prouisiones simoniacæ ecclesiarum, monasteriorū, dignitatum, personarum, officiorum, & beneficiorum ecclesiasticorum quorumcumque deinceps factæ nullæ sint ipso iure, nullūque per illas ius cuiquam acquiratur, nec promoti, confirmati, aut prouisi faciant fructus suos, sed ad illorum restitutionem tanquam inique ablata percipientes teneantur, statuentes insuper quod dantes & recipientes ipso facto sententias excommunicationis incurrāt.

De decimis & aliis oneribus ecclesiasticis.

Martinus, præcipimus, &c. Iura quæ prohibent inferioribus à Papa decimas & alia onera ecclesie & personis ecclesiasticis imponi districtius obseruari, per nos autem nullatenus imponatur generaliter super totum clerum, nisi ex magna & ardua causâ & vtilitate, vniuersalem ecclesiam concernente, & de consilio & consensu & subscriptione fratrum nostrorū. S. Romanæ ecclesie Cardinalium & prælatorum, quorum consilium commode haberi poterit. Nec specialiter in aliquo regno vel prouincia inconsultis prælatis ipsius regni vel prouinciæ, & ipsis non consentientibus vel eorum maiori parte, & eo casu per personas ecclesiasticas & autoritate apostolica duntaxat leuentur.

In sessione 44. statuitur locus futuri concilij.

Sessio 45. & vltima de dissolutione concilij.

Martinus papa 5. dixit quod omnia & singula determinata, conclusa, & decreta in materiis fidei per præsens concilium conciliariter tenere & inuiolabiliter obseruare volebat, & nunquam contraire quoquo modo. Ipsaque sic conciliariter facta approbat & ratificat, & non aliter nec alio modo, quo dicto ipsum concilium absoluit, omnibus & singulis in eo existentibus ad propria remeandi, ipso approbante concilio, facultatem fecit.

*Bulla Martini 5. de condemnatione Ioannis Vucleff de
Angelia, & Ioannis Vss. de Bohemia, damnati
in hoc sacro concilio Constantiensi.*

Martinus episcopus, &c. Inter curas pastoralis cura
solicitudines, &c.

*Sequuntur errores Ioannis Vucleff 45. & errores Ioan-
nis Vss 30. in eadem forma qua supra recensit.*

Super præmissis autem articulis quilibet de eis sus-
pectus seu in eorum assertione deprehensus iuxta hunc mo-
dum interrogetur. In primis vtrum cognouerit Ioanem Vuc-
leff de Angelia, & Ioannem Vss de Bohemia, & Hierony-
mum de Praga. Item vtrum teneat & credat quod quodlibet co-
ciliū generale, & etiā Constantiense, vniuersalē ecclesiam
repræsentet. Item, vtrum credat quod illud quod conciliū
Constantiense vniuersalem ecclesiam repræsentat, appro-
bavit & approbat in fauorem fidei & ad salutem anima-
rum, quod hoc est ab vniuersis Christi fidelibus, approba-
tum & tenendum. Item vtrum credat & asserat quod in
nullo casu sit licitum iurare. Item vtrum credat quod ad māda-
tū iudicis iuramentum de veritate dicenda, vel quodlibet ali-
ud ad causam opportunum etiam pro purificatione infami-
æ faciendum, sit licitum. Item, vtrum credat quod periuriū
scienter commissum ex quacunque causa vel occasione pro
conseruatione vitæ corporalis vel patriæ, vel alterius et-
iam in fauorem fidei, sit mortale peccatum. Item, vtrum
credat delibenter animo contēnens ritū ecclesiæ cerimo-
nias exorcismi & catechismi atque baptismatis cōsecre-
tæ peccet mortaliter. Item, vtrum credat quod post cōsecre-
tionē sacerdotis in sacramēto altaris sub velamento panis
& vini non sit panis materialis & vinum materiale, sed
idē per omnia Christ⁹ qui fuit in cruce passus, & sedet ad
dexterā Patris. Item, vtrum credat & asserat quod facta conse-
cratione per sacerdotē sub sola specie panis tantū & præ-
ter spēm vini, sit vera caro Christi & sanguinis, & aia, &
Deitas, & cōtus Christus, ac idem corpus absolute, & sub
vna qualibet illarum specierum singulariter. Item, vtrum
credat, quod cōsuetudo cōmunicandi personas laicas sub
specie panis tamen. ab ecclesia vniuersali obseruata, &
per sacrum concilium Constantiæ approbata, sit seruanda,
sic quod non liceat eam reprobare, aut sine ecclesiæ

aut horitate pro libito immutare. Item, vtrum credat quod
Christianus contemnens susceptionem sacramentorū cō-
firmationis, vel extremæ vnctionis, aut solennizationis
matrimonij, peccet mortaliter. Item vtrum credat, quod
Christianus vltra contritionem cordis habita copia sa-
cerdotis idonei, soli sacerdoti ex necessitate salutis con-
fiteri teneatur, & non laico, seu laicis quantumcunque bo-
nis & deuotis. Item, vtrum credat, quod sacerdos in casti-
bus sibi permisis possit peccatorem confessum & contri-
tum à peccatis absoluerē, & sic pœnitentiam iniungere.
Item, vtrum credat quod malus sacerdos cum debita ma-
teria & forma, & cum intentione faciendi quod facit ec-
clesia, verē conficiat, verē absoluat, verē baptizet, & verē
conferat alia sacramenta. Item, vtrum credat, quod beatus
Petrus fuerit vicarius Christi habens potestatem ligandi
& soluendi super terrā. Item, vtrum credat quod Papa canoni-
ce electus, qui pro tempore fuerit, sit successor beati Petri,
habens supremā potestatem in ecclesia Dei. Item, vtrum
credat authoritatē iurisdictionis Pape, Archiepi, & Episco-
pi in soluēdo & ligādo esse maiore authoritate simplicis
sacerdotis, etiā si curam animarū habeat. Item, vtrum cre-
dat, quod Papa omnibus Christianis verē contritis & cōfes-
sis ex causa pia & iusta possit concedere indulgentias in
remissionē peccatorū, maxime pia loca visitantibus. Item,
vtrum credat quod ex tali concessione visitates ecclesias ipsas,
& manus adiutrices eis porrigentes, eiusmodi indulgen-
tias consequi possint. Item, vtrum credat, quod singuli epi-
scopi suis subditis secundum limitationē sacrorum canonū
huiusmodi indulgentias cōcedere possint. Item, vtrum cre-
dat & asserat licitum esse sanctorū reliquias & imagines
à Christi fidelibus venerari. Item, vtrum credat quod papa
vel alius prælatus, vel ipsorum vicarij possint suum subdi-
tū ecclesiasticū siue secularē propter inobedientiam siue
cōtumaciam excōmunicare, ita quod talis pro excōmuni-
cato sit habēdus. Item, vtrum credat quod inobedientia siue cō-
tumacia excōmunicatorū crescente plati vel eorū vicarij
in spiritualibus habeat potestatem aggrauādi, interdictum
ponendi, & brachiūulare inuocandi, & quod illis censuris
per inferiores sit obediendum. Item, vtrum credat quod
liceat personis ecclesiasticis absque peccato, huius mundi

Summa Basiliensis

habere possessiones & bona temporalia. Item, vtrū credat, quod laicis ipsa ab eis auferre potestate propria non liceat, etiam si male viuerent personæ ecclesiasticæ bona huiusmodi possidentes. Item, vtrū credat quod liceat laicis vtriusque sexus viris & mulieribus liberè prædicare verbum Dei. Item, vtrum credat quod singulis sacerdotibus liberè liceat prædicare verbum Dei vbiunque, quandounque, & quibuscunq; placuerit etiã si nō sint missi. Itē, vtrū credat, q̄ omnia peccata mortalia, & specialiter manifesta sint publice corrigenda & extirpanda.

Qui de præmissis hæresib⁹, vel articulis, vel aliquo præmissorū infamati fuerint, ad arbitrium vestrum expurgare teneantur. Alij verò qui per testes, seu propriam confessionem, vel alias legitimas probationes cōiuncti fuerint de prædictis hæresibus, vel articulis, vel aliquo præmissorum, eosdem articulos & errores solenniter & publice reuocare, abiurare, pœnitentiam condignam subire cogantur, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis, &c. Datum Constantiæ pontificatus nostri anno primo.

Finiunt acta in concilio Constantiensi sub Martino quinto.

CONCILIUM BASILIENSE.

In præfatione annotatur quis modus sit obseruandus in publica sessione conciliorum generalium, & qui fuit obseruatus in concilio generali Constantiensi.

Concilium Basiliense inchoatum anno Domini 1431, præsidente Iuliano Cardinale sancti Angeli legato Apostolico legitima potestate à felicis recordationis Martino 5. & Eugenio 4. tunc recens electo facta. Istud concilium inchoatum fuerat Senis, trãssatum est certis de causis in Basileam per Martinum 5. vt notatur in sessione prima eius concilij.

Sessio secunda.

Hæc sancta synodus legitime congregata autoritate Apostolica legitime interueniente, sacris Constantien. & Senen. concilijs generalibus decernentibus atque ordinantibus, fuit & est in hoc loco Basiliensi debite, legitime, ac rite inchoata & congregata: ideo in præsentis ses-

sione ordinat & declarat quæ sequuntur.

Primo declarat, quod ipsa synodus in spiritu sancto legitime congregata generale concilium faciens, & ecclesiã militante repræsens, potestatem immediate à Christo habet, cui quilibet cuiuscunque status vel dignitatis, etiã si papalis existat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidē & extirpationē dicti schismatis, & generalem reformationē ecclesiæ Dei in capite & in membris.

Item declarat quod quicunque cuiuscunque status vel dignitatis, etiã si papalis existat, qui mādatis, statutis, seu ordinatiobus aut præceptis huius sacræ synodi, & cuiuscunque alterius concilij generalis legitime cōgregati super præmissis vel de ea pertinentibus, obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subiiciatur, & debite puniatur.

Sessio 3.

Primo repetuntur eadem decreta, que in sessione secunda sunt definita & declarata.

Secundo decernitur dissolutionē huius concilij nullatenus fieri posse per Eugenium papam: quoniã est contra decreta Constant. concilij, & tendit in graue periculū fidei, & status ecclesiastici turbationem & detrimentū, atq; scandalū totius populi Christiani. Agnouerant prælati in concilio tunc congregati, q̄ Eugenius Papa cū collegio Cardinaliū dissoluisset illud conciliū. In alijs sessionibus nihil habetur, tantū cōmonetur Papa, vt veniat ad cōciliū & accusatur eius cōtumacia nolentis parere.

Sessio 12.

Eligantur episcopi & quicunque alij prælati, ac confirmentur iuxta statuta iuris cōmunis, nempe vt singulæ ecclesiæ episcopus, singula collegia, singuli cōuentus, prælatos sibi eligant, qui rursus ab illis cōfirmentur ad quos de iure cōfirmatio spectat, nēpe episcopi à Metropolitanis: Metropolitanis à Papa, & inferiores prælati ab episcopis.

Sessio 13. & 14. Tota teritur in monendo & citando Eugenio papa 4.

Sessio 15.

Synodales congregationes singulis annis saltem semel sunt celebrandæ: Prouincialia verò concilia ad minus de triennio in triennium: in quibus infra missarum solennia

Const. cō-
a. sessione
4. & 5.

Const. cō-
cil. Sessione
5.

vel post, diocesanus, vel alius eius nomine, verbum Dei proponat, exhortando omnes ad bonos mores sectandum, abstinendum à vitiiis, & ad ea que pertinet ad ecclesiasticam disciplinam & officia singulorum, & presertim ut iis quibus animarum cura commissa est, diebus Dominicis & aliis solennibus plebem subiectam doctrinis & monitis salutaribus instruant. Postea legantur statuta provincialia & synodalia, & inter alia aliquis compendiosus tractatus, docens quomodo sacramenta administrari debeant: & alia utilia pro instructione sacerdotum. Deinde ipse diocesanus de vita & moribus subditorum solerter inquirat, habet simoniacæ prauitatis, contractus usurarios, concubinatum, fornicationem, & alia quævis crimina & excessus debita correctione cohibeat: Alienationes rerum ecclesiasticarum à iure prohibitas reuocet, clericorum abusus & aliorum subiectorum, qui circa diuinum officium & delationem debiti habitus defuerint, in melius reformet & emendet: Præcipua autem in ipsa synodo Episcopi cura sit inquirere ac debitis modis occurrere ne aliquod dogma hæreticum, erroneum, & scandalosum, sortilegia, diuinationes, incantationes, superstitiones, & quævis diabolica signum diocesium suam inficiant.

Sessio 16 & 17.

Eugenius Papa annullat dissolutionem ab eo factam concilij Basiliensis quia graues dissensiones ex prædicta dissolutione ortæ sunt, & grauiores oriri possent, decernit & declarat prædictum concilium à principio inchoationis suæ fuisse & esse legitime congregatum, & reuocat bullas quas ad dissoluendum illud concilium antè dederat.

Sessio 18.

Repetuntur decreta concilij Constantiensis de autoritate & potestate conciliorum generalium, absentibus legatis Papæ vt supra in hoc Basiliensi concilio Sessione 2. & 3. Quod concilium generale potestate immediate à Christo habet, cui quilibet cuiuscunque status vel dignitatis, etiã si papalis existat, obedire tenetur, vt supra.

Sessio 19.

In hac sessione promulgatur decretum, quomodo prædicanda sit fides Iudæis & cæteris infidelibus cum Christianis commorantibus, & quomodo tractandi sunt illi quæ

diu durant in infidelitate sua, & de his qui volunt ad fidem conuerti, vt bona sua quæcunque habent mobilia & immobilia eis intacta illæsaque permaneant, nisi ex usura aut illicito quæstu fuerint acquisita, & notæ sint personæ, quibus de iure sit restitutio facienda: quia tunc illis restitui omnino oportet, iis verò personis non stantibus, quia talia per manus ecclesiæ in pios essent usus conuertenda, hæc sancta synodus in fauorem concedit suscepti baptismatis tanquam in pium usum apud eos remanere debere. Si verò conuersionis tempore inopes & indigentes fuerint, per viscera misericordiæ Dei nostri omnes tam ecclesiasticos quàm seculares hæc sancta synodus exhortatur, vt ipsis conuersis manus porrigat adiutrices. Ipsi quoque diocesani non solum Christianos ad subueniendum illis exhortentur, sed tam de redditibus ecclesiasticis quàm de his quæ ad pauperum usus per ipsos conuertenda deuoluuntur, huiusmodi neophytos sustentare non neglegant, ipsosque detractionibus, contumeliis paterna affectione defendant. Et quoniam per gratiam baptismi ciues sanctorum & domestici Dei efficiuntur, longæque dignius sit regenerari spiritu quàm nasci carne, lege præsentis statuimus vt ciuitatum & locorum, in quibus sacro baptismo regenerantur, ibi legis libertatibus & immunitatibus gaudeant, quæ ratione duntaxat natiuitatis & originis aliis consequuntur. Curent insuper sacerdotes baptizantes & diocesani, ne cum Iudæis seu infidelibus saltem per longum tempus conuersentur: quoniam experientia teste mutuam inter se neophytorum conuersationem ipsos in fide nostra fragiliores reddere, ac saluti illorum plurimum officere compertum est. Exhortatur hæc sancta synodus locorum ordinarios, vt quantum pro incremento fidei viderint expedire curent, & studeant neophytos ipsos cum originariis Christianis matrimonio copulare. Prohibeatur & iis neophytis sub grauibus pœnis ne mortuos more Iudæorum sepeliant, aut sabbata aliasque solennitates, & antiquæ sectæ ritus quoquomodo obseruent, sed ecclesiæ & prædicationes nostras prout alij catholici frequentent, & in omnibus se Christianorum moribus conformes reddant.

Sessio 20. Constitutio de concubinariis.

Siquis fuerit publicus concubinaris, à perceptione fru-

Etiam omnium suorum, vel beneficiorum trium mensuram spatio sit ipso facto suspensus, quos suus superior in fabricam vel aliam evidentem ecclesiarum utilitatem, ex quibus hi fructus percipiuntur, conuertat. Deinde eiusmodi concubinarium monere teneatur ut concubinam dimittat: quam si non dimiserit, vel dimissam aut aliam publice resumserit, iubet hæc sancta synodus, ut ipsum suis omnibus beneficiis omnino priuet.

Sessio 21. De annatis.

Constitutio de annatis non exigendis tam in curia Romana quam alibi pro confirmatione electionum, vel admissionione postulationum, aut aliqua collatione.

Altera constitutio quomodo diuinum officium in ecclesia celebrandum sit: quo tempore quisque debet esse in choro.

In 8. sy. gen canon. 16. Turpem etiam illum abusum in quibusdam frequentatum ecclesiis, quo certis anni celebritatibus nonnulli cum mitra, baculo, ac vestibus pontificalibus more episcoporum benedicunt. Alij ut reges ac duces induti, quod festum fatuorum vel Innocentium vel puerorum in quibusdam regionibus nuncupatur, ut alij laruales & theatrales iocos. Alij choreas & tripudia marium ac mulierum facientes homines ad spectacula & cachinnationes mouent. Alij comestationes & conuiuia ibidem præparant, hæc sancta synodus detestans, statuit & iubet ordinariis & ecclesiarum rectoribus ne hæc aut similia ludibria, nec etiam mercatias, seu negociationes nundinarum in ecclesia, quæ domus orationis esse debet, ac etiam cimiterio exerceri amplius permittant, transgressoresque per tonsuram ecclesiasticam aliisque iuris remedia punire non negligant.

Sessio 22. De erroribus Archiepiscopi Nazareni.

Quendam libellum editum ab Augustino de Roma archiepiscopo Nazareno, cuius primus tractatus de sacramento diuinitatis Iesu Christi & ecclesie intitulatur. Secundus de Christo capite & eius inclyto principatu. Alius de charitate Christi circa electos & de eius infinito amore, tanquam non sanam & erroneam in fide doctrinam continentem cum suis defensoriis hæc sancta synodus damnat & reprobat, & potissime scandalosam assertionem erroneam in fide in ipso libello contentam, scilicet Christum quotidie

quotidie peccat, & ex quo fuit Christus, quotidie peccauit, quauis pro capite ecclesie Christo Iesu dicat se non intelligere, sed ad membra sua, quæ cum Christo capite vnum esse Christum asseruit, intelligentiam eius esse referendam dicat. Necnon & propositiones istas & eis in sententia similes, quas in articulos damnatos in concilio Constan. incidere declarat, scilicet non omnes fideles iustificati, sunt membra Christi, sed soli prædestinati. Humana natura in Christo, verè est Christus, & eadè est persona Christi. Humana natura in Christo est persona verbi. Humana natura assumpta à verbo ex vnione personali, est veraciter Deus naturalis & proprius, &c. Christus secundum voluntatem creatam tantum diligit naturam humanam vnitam personæ verbi, quantum diligit naturam diuinam, sicut duæ personæ in diuinis sunt æqualiter diligibiles, ita duæ naturæ in Christo humana & diuina sunt æqualiter diligibiles propter personam communem.

Anima Christi videt Deum tam clare & intense, quantum clare & intense Deus videt seipsum:

Ratio suppositatis determinans humanam naturam in Christo, non realiter distinguitur ab ipsa natura determinata. Quas propositiones & alias ex eadem radice procedentes tanquam erroneas in fide, damnat & reprobat hæc sancta synodus, anno 1435.

Sessio 23.

Qualis debet esse electio Pontificis. Secundo, de modo & qualitate Cardinalium ut numerum 24. non excedant, & de omnibus regionibus Christianitatis assumantur viri in scientia & moribus ac rerum experientia excellentes, non minores 30. annis, magistri, seu licentiati in iure diuino vel humano. Sit saltem tertia vel quarta pars de magistris in sacra scriptura, non nepotes ex fratre vel sorore Romani Pontificis, aut alicuius Cardinalis viuentis, non illegitime nati, non corpore vitiat, nec alicuius criminis aut infamie nota reperi.

Sessio 26. & 27.

Tractatur de admonitione & citatione contra Eugenium Papam & Cardinales.

Sessio 28. & 29.

In qua causatur contumacia Papæ, & declaratur contumax, quia tractabat de dissolutione eius concilij.

Hæc sancta synodus decernit & declarat quòd fideles laici siue clerici, communicantes & non conficientes, non astringuntur ex præcepto domini ad suscipiendū sub vtraque specie, panis scilicet & vini, sacrum Eucharistæ sacramentum, sed ecclesia quæ regitur spiritu veritatis secum manente in æternum, & cum qua Christus manet vsque ad consummationem seculi, ordinare habet quomodo ipsis non conficientibus ministraretur, prout pro reuerentia ipsius sacramenti & saluti fidelium viderit expedire, & vt supra in concilio Constan.

Sessio. 31. & 32. tractant de præbendis ecclesiasticis canonice per ordinarios conferendis, & de suspensione Eugenij papæ 4.

De veritate fidei catholicæ p tres veritates. Primo diffinitur quòd generalis synodus in spiritu sancto legitime cōgregata generale concilium faciens, ecclesiā militantē representans, potestatem à Christo immediate habet, cui quilibet cuiuscūque status, etiam si papalis existat, obedire tenetur in his que pertinent ad fidem & ad extirpationem schismatum, & ad generalem reformationem ecclesiæ in capite & in membris.

Secundo declarat quòd quicumque cuiuscunque dignitatis, etiam si papalis existat, qui mandatis aut præceptis huius sanctæ synodi & cuiuscunque alterius concilij generalis legitime congregati super præmissis, siue ad ea pertinentibus obedire cōtumaciter contēpserit, nisi resipuerit, condignæ poenitentia subiciatur, & debite puniatur.

Tertio declarat quòd ipsum generale concilium pro præmissis eaque concernentibus congregatum sine ipsius consensu per nullum, quavis autoritate, etiā si papali dignitate præfulgeat, dissolui, transferri, aut ad aliud tēpus prorogari potest.

Et licet has esse veritates fidei catholicæ satis cōstet ex pluribus declarationibus præcedentibus, ad maiorem tamen soliditatem & firmitatem veritatum ipsarum hæc sancta synodus definit, & declarat: Primo quòd veritas de potestate concilij generalis supra Papam, & quenlibet alterum declarata per Constantiense, & hoc Basiliense generalia concilia, est veritas fidei catholicæ. Secundo, veri

Has tres veritates reprobavit & damnauit Eugenius papa 3. libello quæ incipit, Moses seruus dei, vt patet extra 38. sessione. In Const. sessione 4. & 8. In Basili. sessione 2.

tas hæc quod Papa concilium generale legitime congregatum, sine eius consensu nullatenus potest dissolui, est veritas catholicæ fidei. Tertio, quod veritatibus prædictis pertinaciter repugnans est censendus hæreticus. anno 1439.

In hac & sequenti tractatur de depositione Eugenij papæ & stabilitate concilij.

Hactenus difficilis quæstio in diuersis partibus super conceptione ipsius gloriosæ virginis MARIAE matris Dei & exordio sanctificationis eius facta est, &c. Nos diligenter inspectis autoritatibus & rationibus quæ iam à pluribus annis ex parte vtriusque doctrinæ allegatæ sunt, aliisque etiam plurimis super hac reuisis, & matura consideratione pensatis, doctrinam illam differetem gloriosam virginem MARIAM, præueniente & operante diuini numinis gratia singulari, nunquam actualiter subiacuisse originali peccato, sed immunem semper fuisse ab omni originali & actuali culpa, sanctamque & immaculatam, tanquam piam & consonam cultui ecclesiastico, fidei catholicæ, rectæ rōni, & sacræ scripturæ, approbandam fore, tenendam, & amplectendam diffinimus & declaramus, nullique de cætero licitum esse in contrarium prædicare, seu docere, renouantes præterea institutionem de celebranda sancta eius conceptione, quæ sexto Idus Decembris antiqua & laudabili consuetudine celebratur.

Sessio 37. & 38. Tractant de electione noui Pontificis.

Deposito Eugenio fuit electus Amadeus dux Sabaudie, qui in solitudine Ripaliæ à pluribus annis in virtute cōtinentiæ fuerat conuersatus.

Sessio sequens consensit electioni factæ nuncupatus est Felix Papa quintus.

Bulla Nicolai papæ 5. qui successit Eugenio 4. De approbatione gestorum in concilio Basiliensi, propter securitatem animarū, & cauenda pericula conscientiarū confirmat Nicolaus papa gesta per Amadeum nuncupatum Felicem quintum, & per congregatos in concilio Basiliensi, quod spectat ad ceteras, & causas beneficiales. De aliis nihil, nec de probatione eius concilij, anno 1449. sui pontificatus anno tertio.

Amadeus felix nuncupatus ceteri iuri quod in papatu essebat se habere, & creatus est Cardinalis, & vicarius Pontificis Romani.

Author. Quæ in his duabus congregationibus Constantiensi & Basiliensi statuta sunt nõ habent aliquod auctoritatis robur, nisi dñta xat illa quæ in bulla Martini quinti, aut Nicolai quinti pñsificia auctoritate probata sunt, quorũ paucis mentionem fecimus supra.

Eugenius quartus papa 215. sedit annos 16. fuit electus Romæ anno 1431. viuente adhuc Sigisfrundo Germano

pontif 215. Cæsare 35.

Eugenius 4. Hic durante concilio Basiliensi conuocauit concilium generale Ferrarię, vt tractaretur de vnione ecclesię Orientalis cum ecclesia Latina: vbi cœpit celebrari pæsente Paleologo Imperatore, & Patriarcha Constantinopolitano, cum aliis ecclesię Orientalis pontificibus, abbatibus, monachis, & cruce signatis. Attamen inchoatum non potuit absolui propter ingruentem pestem: & translatum est ab Eugenio Florentiam, vbi & absolutum est. Celebratiũ est concilium pædictum per viginti & quinque sessiones, quarum sexdecim celebratæ sunt Ferrariæ: reliquæ verò Florentiæ. In quibus omnibus disputatum est inter Latinos & Græcos. Primum de processione spiritus sancti à filio: & an rite facta fuerit à Latinis ea additio in symbolo (filiõque procedit, &c.) Secundo, de igne purgatorio. Tertio, de Papæ principatu. Quarto, de azymo & fermentato pane. Quinto de panis in Eucharistia trãsmutatione. Quæ tamen disputationes solam contentionẽ inter Græcos & Latinos pepererunt, vt coacti fuerint cessare à disputatione, & res citra vllam controuersiam inter eos tractaretur: & sic facta est vnio earum ecclesiarum, & sequens definitio pædictorum articulorum sub hac forma.

CONCILIUM FLORENTINVM.

De processione sancti spiritus Approbante hac sancta synodo Florentina definimus, vt hæc fidei veritas ab omnib⁹ Christianis credatur, & suscipiatur, quia spiritus sanctus à patre & filio æternaliter est: & essentiã suã, suãq; esse subsistens habet ex patre, simul & filio, & ex vtroque æternaliter tanquã ab vno principio. & vnica spiratione procedit, declarãtes, qd id quod sancti doctores & patres dicunt ex patre per filiũ procedere spiritũ sanctũ, ad hanc intelligentiam tendit, vt per hoc significetur filium quoq; esse secundum Græcos quidẽ causam, secundũ Latinos verò, principium subsistentiæ

spirit⁹ sancti, sicut & patrem. Et quoniã omnia quæ patris sunt, ipse pater vnigenito filio suo gignẽdo dedit (præter esse patrem) hoc ipsum quòd spiritus sanctus procedit ex filio, ipse filius à patre æternaliter habet, à quo æternaliter etiam genitus est.

Definimus etiam explicationem verborum illorũ (filiõque) veritatis declarandæ gratia, & imminente tunc necessitate, licite, ac rationabiliter symbolo fuisse appositum.

Itẽ, in azymo, sine fermentato pane triticeo corpus Christi veraciter cõfici: sacerdotẽsque in altero ipsum Domini corpus conficere debere, vnumquenque scilicet iuxta suã ecclesię, siue Occidentalis, siue Orientalis consuetudinẽ.

Item, si vere pœnitentes in Dei charitate decesserint, an tequam dignis pœnitentiæ fructibus de commissis satisfecerint, & omisis, eorum animas pœnis purgatorii purgari. Et vt à pœnis huiusmodi releuentur prodesse eis viuorum fidelium suffragia, missarũ scilicet sacrificia, orationes, & elemosynas, & alia pietatis officia, quæ à fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueuerunt secundũ ecclesię instituta. Illorũ etiam animas, qui post baptisma susceptũ, nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiã quæ post contractam peccati maculam, vel in suis corporibus, vel eisdem exutæ corporibus (prout superius dictũ est) sunt purgatæ, in cælũ mox recipi, & intueri clare ipsum Deum trinum & vnum sicuti est: meritorum tamẽ diuersitate aliũ alio perfectius. Illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato, vel solo originali decedunt, mox in infernũ descendere pœnis tamen disparibus puniendas.

Item definimus sanctam apostolicã sedem, & Romanũ Pontificem in vniuersum orbẽ tenere primatum, & ipsum Pontificem Romanũ successorem esse beati Petri principis apostolorũ, & verum Christi vicariũ, totiusque ecclesię caput, & omnium Christianorum patrẽ ac doctore existere, & ipsi in beato Petro pascendi, regendi, & gubernãdi vniuersalem ecclesiam à Domino nostro Iesu Christo plenã potestatem traditam esse, quẽadmodum etiã gestis œcumenicorũ conciliorũ, & in sacris canonib⁹ continetur. Datũ Florentię in sessiõe publica synodali, anno 1439.

De particula illa filioque procedit.

In azymo & fermentato corpus Christi cõficiuntur.

De purgatorio.

De peccato originis.

Romanus pñsifex successor Petri & Christi vicari⁹ est.

Dum hæc Florentiæ agerentur, in vltima sessione subita morte defunctus est Patriarcha Constantinop & quarentibus Græcis ac Latinis causam tã subitæ mortis, eius famuli responderunt, ipsum postquam cœnasset, in penitralia domus scribendi causa (vt sui moris erat) intrasse, & dum scriberet tremore ac animi læguore affectum, statim occubuisse. Literæ autem sequentia continebant:

*Confessio
Archiepiscopi
Constantinopolitani.*

Ioseph miseratione Diuina Constantinopolis & nouæ Romæ Archiepiscopus, ac œcumenicus Patriarcha: quoniam ad extremū vitæ meę perueni, idcirco pro meo munere dilectis filiis benignitate Dei meam sententiam his literis palā facio. Nā quæ domini nostri Iesu Christi catholica & apostolica ecclesia Romæ veteris sentiat ac celebret omnia, me quoque sentire crederēque profiteor, ac ipsis plurimum acquiesco. Beatissimum autem patrū patrem ac summū Pontificem Romæque veteris Papā Dominum nostri Iesu Christi vicarium esse concedere, atque animarum purgatorium esse non inficio. Datum Florentiæ die octauo mensis Iunii, anno 1439.

Dum iam absolueretur concilium Armeniorū Patriarchę legati ad synodum ipsam venerunt, dicentes se suamque ecclesiam cum catholica coniungi, ac ipsum synodi decretum pie seruare velle. Quibus benignissime susceptis sub quodam breui compendio orthodoxæ fidei veritatem, quam Romana profitetur ecclesia, per hoc decretum sacro approbantē concilio, ipsis etiam oratoribus ad hoc consentientibus tradidit Eugenius papa. Quo ab eis excepto vnā cum Græcis Florentia discesserunt, & dissolutum est concilium.

Decreta concilij Florentini super vnione Iacobinorum & Armeniorum.

In primis damus eis sanctum symbolum à centū quinquaginta episcopis œcumenico Constantinopolitano concilio editum, cum illa additione (silioque) ipsi symbolo declaradæ veritatis gratia, & vrgente necessitate, & rōnabiliter apposita. Cuius tenor est: Credo in vnū Deū, &c. Hoc autem symbolum sicut apud Latinos mos est, ita decernimus per omnes Armeniorum ecclesias intra missarum solennia singulis saltē Dominicis diebus, & maioribus solennitatibus decantari vel legi.

Secundo, tradimus eis definitionem quartę & vniuer-

salis synodi Chalcedonenfis, in quinto postea & sexto vniuersalibus conciliis renouatam de duabus naturis in vna Christi persona. Cuius tenor talis est:

Sufficeret quidem sapiens hoc, &c.

Tertio, definitionem de duabus Christi operationibus in prædicto sexto concilio promulgatam, &c.

Quatuor instruxim⁹ eos, & declarauimus synodū Chalcedonensem, & beatissimum Leonem sancte & recte veritatem de duabus in vna persona Christi naturis superius descriptam definisse contra impia Nestorij & Euthychis dogmata. Iniungim⁹que vt ipsum beatissimū Leonem (qui veræ fidei columna fuit, & omni sanctitate & doctrina refertus) tanquam sanctum, & in catalogo sanctorum merito descriptum, cæteris reuerent & venerentur: atque non solum dictas tres synodos, sed & omnes alias vniuersales auctoritate Romani pontificis legitime celebratas, sicut & cæteri fideles reuerenter suscipiant.

Quinto, ecclesiasticorum sacramentorum veritatem sub hac redigimus formula.

Septem sunt sacramenta nouæ legis.

Nouæ legis septem sunt sacramenta, scilicet, baptismus, confirmatio, eucharistia, pœnitentia, extrema vnctio, ordo, & matrimonium. Quæ multum à sacramentis differunt antiquę legis. Illa enim non causabant gratiam, sed eam solū per passionem Christi dandam figurabant. Hæc verò nostra & continent gratiam, & ipsam digne suscipientibus conferunt.

Horum quinque prima ad spirituale vniuscuiusque hominis in seipso perfectionem, duo vltima ad totius ecclesiæ regimen, multiplicationemque ordinata sunt. Per baptismum enim spiritualiter renascimur: per confirmationem augemur in gratia, & roboramur in fide, renati autem & roborati, nutrimur diuina eucharistiæ alimonia. Quòd si per peccatum ægritudinem incurrimus animæ, per pœnitentiã spiritualiter sanamur. Spiritualiter etiam & corporaliter (prout animæ expedit) per extremam vnctionem. Per ordinem verò ecclesiæ gubernatur & multiplicatur spiritualiter: per matrimonium corporaliter augetur.

*Cōmēdatur
definitio be-
atissimi Le-
onis Papæ*

*Sacramēta
antiquæ le-
gis gratiã
dandam per
Christum
figurabāt.*

*Ad quid
ordinata
sint sacra-
mēta nouæ
legis.*

rib⁹ perficiuntur sacra-
 menta. Hæc omnia sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & persona ministris conferentis sacramentum, cum intentione faciendi quod facit ecclesia. Quorum si aliquid desit, non perficitur sacramentum. Inter hæc sacramenta tria sunt, baptisimus, confirmatio, & ordo, quæ characterem, id est, spirituale quoddam signum à cæteris distinctum imprimunt in anima indelebile: vnde in eadem persona non reiterantur. Reliqua verò quatuor characterem non imprimunt, & reiterationem admittunt. Primum omnium sacramentorum locum tenet baptisimus, quod vitæ spiritualis inuena est: per ipsum enim membra Christi, ac de corpore efficiuntur ecclesiæ. Et cum per primum hominem mors introierit in vniuersos, nisi ex aqua & spiritu sancto renascimur, non possumus (vt inquit veritas) in regnum cælorum introire.

Ioan. 3.

Materia
 baptisimi.
 Formaba-
 ptisimi.

Minister
 baptisimi.

Effectus ba-
 ptisimi.

De sacra-
 mento confir-
 mationis.

Materia huius sacramenti est aqua vera, & naturalis: nec refert frigida sit, an calida. Forma autem est: Ego te baptizo in nomine p. & f. & s. scilicet. Non tamē negamus, quoniam & per illa verba, baptizetur talis seruus Christi in nomine p. & f. & s. scilicet, vel, baptizatur manibus meis talis, in nomine p. & f. & s. scilicet, verum perficitur baptisima, quoniam cum principalis causa, ex quo baptisimus virtutem habet, sit sancta trinitas, instrumentalis autem sit minister, qui tradit exterius sacramentum, si exprimitur actus, qui per ipsum exercetur ministrum cum sanctæ trinitatis inuocatione, perficitur sacramentum. Minister huius sacramenti est sacerdos, cui ex officio cõpetit baptizare. In causa autem necessitatis, non solum sacerdos vel diaconus, sed etiam laicus & mulier, imo etiam paganus & hæreticus baptizare potest, dum modo formam seruet ecclesiæ, & facere intendat, quod facit ecclesia.

Huius sacramenti effectus est remissio omnis culpæ originalis, & actualis: omnis quoque pœnæ, quæ pro ipsa culpa deberetur, propterea baptizatis nulla pro peccatis præteritis iniungenda est satisfactio, nec morientes antequam culpam aliquam committant, statim ad regnum cælorum & Dei visionem perueniunt.

Secundum sacramentum est confirmatio, cuius materia est chrisma confectum ex oleo, quod nitorem significat cõscientiæ & balsamo, qui odorem significat bonæ famæ, per

episcopum benedicto. Forma autem est, Signo te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Ordinarius minister est episcopus. Minister sa-
 Et cum cæteras vñctiones simplex sacerdos valeat exhibere, hanc non nisi episcopus debet conferre, quia de solis confirmationis
 apostolis legitur (quorum vicem tenent episcopi) quod per manus impositionem spiritum sanctum dabant. Loco autem illius manus impositionis datur in ecclesia confirmatio. Legitur tamen aliquando per apostolicæ sedis dispensationem ex rationabili & urgente admodum causa simplicem sacerdotem chrismate per episcopum confecto hoc administrasse confirmationis sacramentum.

Effectus autem huius sacramenti est, quia in eo datur spiritus sanctus ad robur, sicut datus est apostolis in die Pentecostes, vt Christianus audacter Christi confiteatur nomen. Ideoque in fronte vbi verecundiæ sedes est, confirmandus inungitur, ne Christi nomen cõfiteri erubescat: & præcipue crucem eius, quæ iudæis est scandalum, gentibus autem stultitia, propter quod signo crucis signatur.

De sacramento Eucharistiæ.

Tertium est eucharistiæ sacramentum, cuius materia panis triticeus, & vinum de vite, cui ante consecrationem aqua modicissima admisceri debet. Aqua autem ideo admiscetur, quoniam iuxta testimonia sanctorum patrum, creditur ipsum dominum in vino aqua permixto hoc instituisse sacramentum. Deinde quia hoc cõuenit dominicæ passionis repræsentationi. Inquit enim beatus Alexander papa 5. à beato Petro, In sacramentorum oblationibus, quæ intra missarum solennia domino offeruntur, vinum & aqua permixtum offerri debet, quia vtrūque, id est, sanguis & aqua ex latere Christi produxisse legitur.

Tertio etiam cõuenit ad significandum huius sacramenti effectum, qui est vino populi Christiani ad Christum. Aqua enim populum significat, &c.

Forma huius sacramenti sunt verba saluatoris, quibus hoc conficitur sacramentum. Sacerdos enim in persona Christi loquens, hoc conficit sacramentum. Nam ipsum verborum virtute substantia panis in corpus Christi, & substantia vini in sanguinem conuertuntur, ita tamen quod totus Christus cõinetur sub specie panis, & totus sub spe-

Effectus cõ-
firmationis.

1. Cor. 1.

Quare ap-
ponatur a-
qua i vino.
De consec.
d. 1. In sa-
cramentorum.

Apoc. 17.

cic vini, sub qualibet quoque parte hostiæ consecratæ, & vini consecrati (separatione) totus est Christus.

*Effectus eu-
charistiæ.* Huius sacramenti effectus, quæ in anima operatur di-
gne sumentis, est adunatio hominis ad Christum. Et quia
per gratiam homo Christo incorporatur, & membris eius
vnitur, sequitur quod per hoc sacramentum in sumentibus
digne gratia augetur: omnemque effectum, quem materi-
alis cibus & potus quo ad vitam agunt corporalem, hoc
idem quo ad vitam spiritualem & hoc sacramentum operatur.

*De sacra-
mento pœ-
nitentiæ.*

Quartum sacramentum est poenitentia, cuius quasi ma-
teria sunt actus poenitentis, qui in tres distinguuntur par-
tes. Quarum prima est cordis cõtritio, ad quam pertinet, vt
doleat de peccato cõmissio cum proposito nõ peccadi de
cætero. Secunda est oris confessio, ad quam pertinet, vt
peccator omnia peccata quorum memoriã habet, suo sa-
cerdoti cõfiteatur integraliter. Tertia, satisfactio pro pec-
catis secundum arbitrium sacerdotis: quæ quidem præcipue
fit per orationem, ieiunium, elemosynam.

Forma huius sacramenti est: Ego te absoluo, &c.

Minister huius sacramenti est sacerdos, habens autho-
ritatẽ absoluedi, vel ordinariã, vel ex cõmissione superio-
ris. Effectus huius sacramenti est absolutio à peccatis.

*De extre-
ma vnctio-
ne.*

Quintum sacramentum est extrema vnctio, cuius materia
est oleum oliuæ per ep̃m benedictum. Hoc sacramentum nisi
infirmo, de cuius morte timetur, dari nõ debet: quoniam
est in oculis propter visum, in auribus, propter auditum, in na-
ribus propter odoratum, in ore propter gustum, vel locutionẽ
in manibus, propter tactum, in pedibus propter gressum, in re-
nibus propter delectationem ibidẽ vigente. Forma huius
sacramenti est hæc: Per istã sanctã vnctionem, & suã piissi-
mã misericordiã indulgeat tibi dominus quicquid peccati
per visum, &c. Et similiter in aliis membris. Effectus verò
est mentis sanatio, in quantum autem expedit, ipsius etiam
corporis. De hoc sacramento habetur Iacobi 5.

*De sacra-
mento ordi-
nis.*

Sextum sacramentum est ordinis, cuius materia est illud,
per cuius traditionem cõfertur ordo, sicut presbyteratõ
traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionẽ.
Diaconatus verò per libri euãgeliorum dationem, subdiacono-
natus per calicis vacui cum patena vacua superposita tra-
ditionem. Et similiter de aliis per rerum ad ministeria sua
pertinentium assignationem. Forma sacerdotij talis est:

Accipe potestatem offerendi sacrificium in ecclesia pro
viviis & mortuis, in nomine patris, & filij, & spiritus san-
cti, & sic de aliorum ordinum formis. Ordinarius mini-
ster huius sacramenti est episcopus. Effectus augmentum
gratiæ, vt quis sit idoneus minister.

Septimum est sacramentum matrimonij, quod est signum
coniunctionis Christi & ecclesiæ, secundum Apostolum.
Causa efficiens matrimonij regulariter est mutuus con-
sensus per verba de presenti expressus.

Tria sunt bona matrimonij. Primum, proles suscipien-
da & educanda ad cultum Dei. Secundum, fides, quam v-
nus coniugum alteri seruare debet. Tertium, indiui-
sibilitas matrimonij, propter hoc quod significat indiui-
sibilem coniunctionem Christi & ecclesiæ. Quauis au-
tem ex causa fornicationis liceat thori separationem fa-
cere, non tamen aliud matrimonium contrahere fas est,
cũ matrimonij vinculum legitime contracti perpetuũ sit.

*Tria sunt
bona matri-
monij.*

Sexto, compendiosam illam fidei regulam per beatissi-
mum Athanasium editã ipsis præbemus, videlicet: Qui-
cunque vult saluus esse, &c.

Septimo, decernimus vnũ atque eundem Deum veteris
ac noui testamenti, hoc est, legis & prophetarum, atque euã-
gelij profitemur authorem. Quoniam eodem spiritu in-
spirante, vtriusque testamenti sancti locuti sunt: quorum
libros suscipit & veneratur ecclesia, qui titulis sequenti-
bus continentur.

Quinque Moysi, id est Gene. Exod. Leuit. Nume. Deu-
teron. Iosue, Iudic. Ruth, Quatuor Regum, duobus Paral-
ip. Esdras, Neemias, Tobias, Iudith, Esther, Psal. David,
Parabolæ, Ecclesiastic. Cantica canonicorum, Sapient. Eccle-
siasticus, Esaias, Hieremias, Baruch, Ezechiel. Dan. Duodecim pro-
phetarum minores, id est, Osea, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, Mi-
cheas, Naum, Abacuc, Sophonias, Agæus, Zacharias, Ma-
lachias. Duo Machabeorum. Quatuor euãgelia, Matthei,
Marci, Lucae, Ioannis. Quatuordecim epistolæ Pauli. Ad
Roma. duas, ad Corinth. ad Galat. ad Ephes. ad Philippen.
Duæ ad Thessalonic. ad Coloss. Duæ ad Timotheum. ad Titum,
ad Philemonem, ad Hebræos. Petri duæ, Ioannis tres,
vna Iacobi, vna Iudæ. Acta apostolorum, & Apoc. Ioan. Pro-
pretea anathematizamus Manicheorum insaniã, qui duo

principia posuerunt, vnum visibilibus, aliud inuisibilibus, & aliud noui testamenti Deum, aliud veteris esse dixerunt.

Octauo tradidimus quod in consecratione corporis Christi hac vteretur forma ecclesia Romana: Hoc est enim corpus meum: sanguinis vero, Hic est enim calix sanguinis mei, noui & æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Panis vero triticeus in quo sacramentum conficitur, an eo die an antea decoctus sit, nihil omnino refert, dummodo panis substantia maneat.

Rom. 7. Decimo, quoniam asseritur nonnullas quartas nuptias tanquam condemnatas respicere, ne peccatum ubi non est, licite quis esse putetur (cum secundum Apostolum, mortuo viro mumentum non licet sit ab eius lege soluta, & nubendi cui vult in domino obstat, sæpe habeat facultatem, nec distinguat mortuo primo, secundo, ac sæpius cõ vel tertio) declaramus non solum secundas ac tertias, sed & quartas atque vltiores, si aliquo d canonico impedimento non obstat, licite contrahi posse. Commendatio res tamen dicimus, si vltius à coniugio abstinentes in castitate permanserint: quia sicut virginitatem viduitati, ita nuptias castam viduitatem laude ac merito præferendam esse censemus.

His omnibus explicatis prædicti Armeniorum oratores nomine suo & sui patriarchæ, & omnium Armeniorum hæc saluberrima synodalia decreta cum omnibus suis capitulis, declarationibus, definitionibus, necnon quicquid tenet & docet sancta sedes apostolica & Romana ecclesia, cum omni deuotione & obedientia suscipiunt & amplectuntur.

Explicit concilium Florentinum.

an. d. 1447 Nicolaus 5. papa 219. Hic cum se indignum tanto magistratu arbitraretur, supplex rogauit cardinales, vt maturius ecclesiæ consulere: & tandem inuitus assumptis sacerdotium. Quo per octo annos administrato, moritur Frederico 3. Germano Cæsare 37.

His temporibus anno 1453. die Maij 29. post diuinam obsidionem, grauissima tandem oppugnatione, potius est Mahometes Turcarum Imperator vrbe Constantinopoli: in eaque tantam crudelitatem exercuit, vt nulla id queat oratione explicari.

Calistus 3. papa 217. Hic beatum Vincentium ordinis prædicatorum in sanctos retulit. Sedit annos tres sub eodem Cæsare.

Visum est necessarium hoc loco summam duarum extravagantium Martini quanti, & Calisti tertij subicere, & explicare conditiones quibus olim prædicti pontifices permisissent eiusmodi contractus, quibus emuntur annui census cum pacto retrouendendi, &c. Quoniam videmus nunc intolerabiles abusus exerceri hoc colore, & passim celebrari prædicto contractus vix vna aut altera conditione seruata, & hoc falso titulo emptionis multi prætexant suas vsuras, Decretum Martini s. idem est & Calisti 3.

Martinus episcopus, & c. & Calistus episcopus, & c. Petio dilectorum filiorum nobis exhibita continebat quod à tanto tempore cuius contrarij memoria hominum non existit, quædam cõsuetudo rationabilis obseruata, per scripta ac moribus vrentium approbata ad communem vtilitatem hominum introducta fuisset, pro quibus princeps miles, siue oppidanus partium earundem cum hoc expedire videbatur personæ ecclesiasticæ aut seculari, collegio aut vniuersitati super bonis suis, oppidis, terris, agris, prædijs, domibus, & hæreditatibus vendere consuevit, & vendidit annuos census vnus, vel plurium marcarum: & pro qualibet marca annui census decem, vndecim, tredecim, quatuordecim marcarum, aut plus vel minus secundum temporis qualitatem (prout ipsi contrahentes tunc inter se conuenerant) ipsi venditori tunc integraliter in pecunia numerata solui consueuerant bonis in ipso contractu tunc expressis, pro ipsius census annui solutione in perpetuum obligatus. Et semper in ipsis cõtractibus expresse ipsis venditoribus data fuit facultas atque gratia quod ipsum annum censum in toto vel in parte pro eadem summa denariorum, quam ab ipsis temporibus receperant, quandoque vellet libere absque alicuius requisitione, contradictione, vel assensu possent extinguere & redimere, ac se ab ipsius census solutione extunc penitus liberare. Sed ad hoc huiusmodi census venditores inuiti nequaquam per emptores arctari, aut astringi valerent, etiã ipsis possessionibus & bonis obligatis penitus interemptis seu destructis. Sed iidem ementes etiam si bona, domus, terræ, agri, possessiones, & hæreditates huiusmodi processu tempo-

Author.

ris ad omnimodæ destructionis, siue desolationis reduce-
rentur opprobrium, pecuniam ipsam etiam agendo repe-
tere non valerent. Apud aliquos tamen an huiusmodi cõ-
tractus emptionis & venditionis liciti existant, hesitatur.
Quare pro parte eorundem nobis fuit humiliter supplica-
tum, an contractus huiusmodi liciti vel illiciti censeri de-
beant, declarare de benignitate apostolica dignaremur.

Nos igitur comperimus contractus huiusmodi iuridicos,
& iuxta determinationem doctorum licitos fore, & iuri cõmuni conformes, ideo ipsorum censuum venditores
ad illorum solutionem obligari autoritate apostolica tenore
præsentium ex certa scientia declaramus, nõ obstantibus, &c.

Condiçiones quibus annuus cõsus licite emi possunt & vendi.

Prima conditio, Oportet quod vendens designet & exprimat rem aliquam, quam vendat, & alius emat, puta domum, aut agros, &c. Et rei vel rerum designatarum tantum debet fieri emptio & venditio, & ea sola debet manere obligata ad solutionem prædicti census, & non alia vendentis bona, quia si vniuersa alia bona cum persona vendente obligantur (ut fit apud nos) iam destruitur emptio & venditio, & est oppignoratio, & fit contractus usurarius.

Secunda conditio, quod iusto & competenti pretio ematur annuus census, & quo tempore celebratur contractus integraliter numeretur pecunia.

Tertia, quod in eodem contractu expresse venditori detur facultas, quod ipsum annum censum in toto, vel in parte pro eadem summa denariorum quam ab emptore recepit, quandoquæ velit, liberet (absque alicuius requisitione, aut contradictione) possit extinguere, vel redimere, & se ab ipsius census solutione extunc penitus liberare.

Quarta, quod ad redimendum annum censum venditor inuitur nullo modo obligari possit, sed liberum fuerit illi vel soluere censum, vel redimere in toto vel in parte cadem numerata pecunia.

Quinta, quod si contingat aliquando bona ipsa (domus, agros, aut possessiones alias, quæ obligata sunt ad solutionem census, & quorum facta est emptio) processu temporis omnino destrui, & penitus interire, ementes pecuniam ipsam quam dederunt pro prædictis bonis repetere amplius nequaquam valebunt, quoniam ementis periculo de-

bet perire res empta: alioquin non fuit vera emptio & venditio, sed contractus usurarius.

Sexta, non debet obligari ad censum res aliqua, nisi sit vendibilis res, & fructuosa: & annuus census, ad cuius solutionem talis res est obligata, non debet excedere valorem fructuum, quos ex re ipsa percipere solet ut potest dominus rei. Si enim plus est in annuo censu quam in fructibus rei venditæ, iam destruitur emptio, & palliatur usus, & emens accipit rem ipsam in pignus suæ pecuniæ.

Seruatæ prædictis conditionibus utcumque tolerandos iudico tales contractus, aliqua earum omissa, nulla ratione puto tolerandos.

Pius 2. papa 218. Catherinam Senensem inter sanctas retulit, sedit annos sex, Friderico Cæsare. *An. d. 1458. Pius 2. pontif. 218.*

Paulus 2. papa 219. sub eodem Cæsare. Sacerdotio illa dabiliter procurato 6. anno, mense 10. suæ assumptionis, solus in cubiculo nemine vidente, secunda hora noctis apoplexia moritur. Suo tempore omnia officia Romæ venalia erant, & ferè semper beneficia, & episcopatus his committebat, qui officium aliquod venale haberent, unde elici munus posset. *Paulus 2. pontif. 219.*

Sixtus 4. papa 220. Friderico Cæsare. Hic Bonauenturam theologum albo sanctorum inscribi iussit. Moritur assumptionis suæ anno 13. Sub hoc pontifice & eius speciali commisso anno Domini 1479. facta est congregatio per reuerentiam in Christo patrem Alfonsum Carillum archiepiscopum Toletanum Compluti multorum doctorum theologiarum, & vtriusque iuris super libello confessionis edito per Petrum Oxomensis sacre theologiæ professorem, in vniuersitate Salmantina Hispaniæ. Accepit autem prædictus archiepiscopus Toletanus autoritatem declarandi ac definiendi omnes propositiones & conclusiones falsas, erroneas, hæreticas, aut malè sonantes, quæ in præfato libello continerentur. *Sixtus 4. pontif. 220.*

Conclusiones autem productæ ex libello dicti magistri Oxomen. discussæ & disputatæ, tandemque damnatæ sunt, quæ sequuntur.
Prima conclusio, Peccata mortalia quantum ad culpam & pœnam alterius seculi delentur per solam cordis contritionem sine ordine ad clauas.

Secunda conclusio, quod confessio de peccatis in specie fuerit

ex aliquo statuto vniuersalis ecclesiæ, nõ de iure diuino.

Tertia conclusio, quòd prauæ cogitationes cõfiteri nõ debêt, sed sola displicentia delètur sine ordine ad clauas.

Quarta conclusio, quòd confessio debet esse secreta (id est) de peccatis secretis, non de manifestis.

Quinta, q̄ non sunt absoluedi pœnitentes, nisi peracta prius pœnitentia eis iniuncta.

Sexta, quòd papa non potest indulgere alicui viuo pœnam purgatorij.

Septima, quòd ecclesiã vrbis Romæ errare potest.

Octaua, quòd papa non potest dispensare in statutis vniuersalis ecclesiæ.

Nona conclusio, quòd sacramentũ pœnitentię quantum ad collationem gratiæ sacramentum naturæ est, non alicuius institutionis veteris vel noui testamenti.

Quibus cõclusionibus sic propositis, ac per plures dies sigillatim disputatis, recepto tandẽ ab eisdem doctoribus solenni iuramento tactis sacrosanctis euãgelij, & sententia excommunicationis in eos, & in eorum quemlibet primitus prolata, quòd in prædictis quæstionibus diceret veritatem secundum suam sententiam, & cõscientiam, vti sique eorum coram notario & testibus sigillatim in scriptum redactis 24. Maij præfatus Reueren. dominus sedes pro tribunali, sententiam protulit, quæ conclusiones prædictas tanquam hæreticas, erroneas, ac scandalosas, & male sonantes, apostolica & primitiua authoritate dãnauit, ac damnandas decreuit: librumque illum comburendum iudicauit, quem ilico promotor fiscalis curiæ tradidit seculari.

Adiuratio dicti magistri Petri Oxomensis in forma canonum.

Quoniam ego magister Petrus Oxomensis composueram librum confessionis continentem nonnullas propositiones, quas tunc credebã veras, & determinationi sanctæ matris ecclesiæ & communi opinioni doctorum consonas, sed quia primũ ex libro illo orta sunt maxima scãdala in cordibus fidelium, maxime in partibus horũ regionum, adeo quòd reuerẽdisimus in domino pater ac dominus, archiepiscopus Toletanus aũthoritã apostolicã (acceritis quam plurimis magistris & sacre theologiæ doctoribus, & aliis viris eruditissimis) maturo consilio

ho ac deliberatione pronunciauit, & declarauit dictũ librum cõtinere nonnullas propositiones falsas, hæreticas, scandalosas, male sonantes, & erroneas, & ideo cõburendum, prout in sententia latius cõtinetur. Quapropter ego præfatus magister desiderans salutẽ animæ meæ, ac propriũ recognoscens errorẽ & culpã, dico & cõfiteor me grauiter errasse in cõpositione dicti libelli, vtpote continentis propositiones falsas, erroneas, scandalosas, hæreticas, & male sonantes. Quas, vt tales, confiteor, & declaro: summittoq; me determinationi sanctæ matris ecclesiæ, & determinationi & sententiæ præfate & prolatae per dictũ reuerend. dominum, cui ego exnunc & specialiter, & expresse assentior. Et cognoscens veram fidem, anathematizo omnẽ hæresim, maxime eam de qua hactenus sum infamatus, & cõsentio sanctæ matri ecclesiæ Romanæ & sedi apostolicæ, & ore ac corde confiter sacramenta ecclesiæ, & illam fidem tenere, quam dominus Sixtus papa modernus authoritate apostolica & euangelica tenet: & per hæc sancta Dei euangelia omnes qui contra hanc fidem venerint, cum suis doctrinis dignos æterna damnatione pronuncio.

Celebrata est ea cõgregatio per quinquaginta duos viros doctos magistros in theologia, vel iure canonico, præfidente præfato reuerendissimo. Accessit ad hæc specialis confirmatio eorum, quæ acta sunt in prædicta cõgregatione per Sixtum papam quartum. Exemplar autem bullæ, qua confirmantur prædicta, habetur in bibliotheca ecclesiæ Toletanæ, & extat alterum exemplar sententiæ in monasterio sancti Vincentij instituti beati Dominici in vrbe Placentina: Quam confirmationem ego legi, & vidi in legitimo exemplari, sed ne plus iusto cresceret vò lumen huius summæ, hic nolui illam subiicere.

Innocentius 8. papa 221. Friderico Cæsare. Sedit annos septem. *Innocen. 8. pontif. 221.*

Alexander 6. papa 222. patria Hispanus ex gẽte Borgia originem duxit. Sedit annos 11. Electus imperante eodem Friderico. *Alexan. 6. p. 222.*

Pius 3. papa 223. Sedit dies 30. Maximiliano Cæsare 38. Pr^o 3. pont. Iulius secundus, papa 224. moritur bellica gloria. clausus pontificatus sui anno decimo, dum celebratur concilium. *Pi^o 3. pont. 223. Iu. 2. p. 224.*

Summa Lateranensis

lium Lateranense, Maximiliano Cæsare.

Leo 10. pontif. 225.

Leo 10. papa 225. Cæsare Maximiliano. Moritur pontificatus sui anno 9. Sub hoc pontifice celebratum est concilium Lateranense.

CONCILIUM LATERANENSE
sub Iulio 2. & Leone 10.

Iulius 2. nuper electus iurauit se celebraturum concilium generale pro reformatione ecclesiæ, & pace inter principes Christianos componenda. Requisitus autè post, vt prædictum iuramentum seruaret, & iuxta constitutionem concilij Constantien. expleto decennio à proximo concilio celebrato nouum celebraret, ille tamen differabat. Tandem instatibus aliquibus prælatis ecclesiæ, & urgentibus celebrationem concilij, & pōtifice, vel non valente, vel nō volente, Bernardinus de Carauial Hispanus, & Federicus de sancto Seuerino Ecclesiæ Romanæ Cardinales, cum quibusdam aliis cardinalibus venerunt Pisas, deinde Mediolanum, & contra voluntatem & auctoritatem Rom. pontificis vocauerunt episcopos & Christianos principes ad generale concilium in prædictis locis indictum. Contra hoc conciliabulum indixit Iulius pontifex generale cōciliū Romæ apud Lateranū celebrandū.

Sessio 1. 10. die mensis Maij, anni 1512.

Pontifex exhortatur synodū ad ecclesiæ reformationem & schismatis extinctionem, pacem inter Christianos principes componendā, & expeditionem contra infideles conficiendam. Mox annotantur per pontificem causæ non celebrati concilij, cum toties antè fuisset promissum, nec tamen vsque ad illū diem fuerat inchoatum. Præcipua autem fuit conflictus apud Rauennam ciuitatem Romanolæ, habitus inter exercitū ipsius Iulij pontificis, & regis Hispaniæ Ferdinandi cognomento Catholici, & exercitum Ludouici regis Francorum, & aliorū adherentiū conciliabulo Pisano. In quo conflictu fuerunt interfecta multa millia hominum. Et absoluta est actio prima.

Sessio 2. 17. mensis Maij eiusdem anni.

Legitur bulla in qua Pisianum cōciliabulum damnatur, & omnia in eo gesta annullantur & irritantur. Lateranense quoque concilium legitime & spiritu sancto esse cōgregatum definitur. Excipiuntur suffragia omnium præsentium.

Sessio 3. 3. Decemb. eiusdem anni.

Tantum legitur bulla, in qua iterum reprobatur omnia & singula per cardinales schismaticos acta, tã in Transalpinis, quàm Cisalpinis locis. Reuocantur quoque concessa priuilegia, siue gratis per sedē apostolicā in eisdē locis.

Sessio 4. 10. Decemb. eiusdem anni pontificatus Iulij papa anno 10. præsidente eodem.

Legitur bulla, in qua pragmatica sanctio, & gesta per cōciliabulum Pisianum super eadem annullantur.

Sessio 5.

Præsidente episcopo Hostiense Cardinali propter ægritudinem Iulij pontificis 16. Februarij anni 1513.

Legitur bulla innouationis & confirmationis cōtra simoniacam prauitatem in electione pontificis non cōmittenda. In qua sacro approbante cōcilio statuitur, quòd electio Rom. pontificis per simoniā facta eo ipso nulla existat, & sic electo nulla in spiritualibus vel temporalibus tribuatur facultas. Et cardinales qui simoniace aliquē elegerint, à suis ordinibus, dignitatibus & beneficiis sint absque alia declaratione priuati. Mediatores etiã tam clerici, quàm laici cuiuscunque dignitatis sint, priuantur omnibus beneficiis, honoribus, & bonis eo ipso, & ad similia sunt inhabiles, &c.

Prædicta constitutio placuit vniuersis episcopis & patribus, exceptis quinque episcopis.

Quatriduo post hanc sessionem 25. Februarij, anni 1513: Iulius secundus papa obiit Romæ apud sanctum Petrum in palatio pontificum.

Feria sexta 11. Martij eiusdem anni eligitur canonice episcopus Romanus & papa vniuersalis ecclesiæ cardinalis de Medicis, nuncupaturque Leo decimus.

Sessio 6. 27. Aprilis prædicti anni.

Fit electio 24. prælatorū, qui adsunt cū cardinalibus in his quæ pertractada sunt corā pontifice. Et distributi sunt per classes, vna classis erat ad conferenda pertinentia ad cōponendā pacem inter principes, & extirpandū schisma. Alia ad tractandum quæ pertinent ad generalem reformationem curiæ. Tertia verò ad ea quæ pertinerent ad fidem, & pragmaticam sanctionem.

Septima sessio. feria 6. 17. Iun. 1513. præsidente Leone 10.

Leguntur literæ subscriptæ per Bernardinum Carauaiæ & Federicū de S. Seuerino olim cardinales, super materia abiurationis schismatis & vnionis ecclesiæ, & confessionis erroris ipsorū, & veniæ petitionis propter suscitatum ab illis schisma, &c. Qui post paucos dies in palatio apostolico pristina dignitati sunt restituti in consistorio secreto post solennem abiurationem schismatis, venientes ad palatium tanquam priuati clerici, & ante pedes papæ abiurato schismate alta & intelligibili voce.

Sessio 8. 19. Decemb. anni 1513. presidente Leone 10.

Legitur cedula super fide animæ humanæ sub hac forma.

Cum diebus nostris nonnulli ausi sint dicere de natura animæ rationalis, quod mortalis sit, aut vnica in cunctis hominibus: & aliqui temerè philosophantes (secundū saltem philosophiam) verum esse asseuerant, sacro approbāte concilio damnamus, & reprobamus omnes asserentes animam intellectiua mortalem esse, aut vnitam in cūctis hominibus, & hæc in dubiū vertentes. Cū illa non solum verè & per se & essentialiter humani corporis forma existat, sicut in can. Clementis papæ 5. in generali Viensensi concilio edito continetur, verum & immortalis & pro corpore quibus infunditur multitudine singulariter multiplicabilis, & multiplicata, & multiplicāda sit. Quod manifeste constat ex euangelio, cū Dominus ait, animam autem occidere non possunt. Et alibi: Qui odit animā suā in hoc mundo, &c. Et etiā cum æterna pœna & æterna supplicia pro merito vitæ iudicandis repromittit: aliā incarnatio & alia Christi mysteria nobis minimè profuissent: nec resurrectione expectanda foret, ac sancti & iusti miserabiliores essent (iuxta Paulum) omnibus hominibus.

Cumq; verum vero minime contradicatur, omnem assertionem veritatis illuminatæ fidei contrariam, omnino falsam esse definimus, & vt aliter dogmatizare non liceat, distinctius inhibemus. Omnēque huiusmodi erroneis assertionibus inhærentes, tanquam hæreticos vitandos & puniendos fore decernimus.

Insuper omnibus & singulis philosophis in vniuersitatibus studiorū generalū, & alibi publice legentibus districtè præcipimus, vt cū philosophorū principia aut conclusiones, in quibus à recta fide deniare noscuntur, auditori-

Quod anima hominis vnica sit, ipseque immortalis definitur.

Fides non contrariatur vero.

Præcipitur præceptoribus philosophiæ vt di-

bus suis legerint, seu explicauerint (quæ hoc de immortalitate anime, aut vnitatis, & mundi æternitate ac alia huiusmodi) teneantur eisdem veritatem religionis Christianæ declarare, & peruenire ad omnem conatum manifestam facere, & persuadendo (pro posse) docere, ac omni studio huiusmodi philosophorum argumenta (cum omnia solubilia existant) pro viribus excludere atque resolvere.

Statuimus insuper ne quis de cætero in sacris ordinibus constitutus, in studiis generalibus, vel aliis publice audiendo, philosophiæ aut poësis studiis vltra quinquennium, post grammaticā & dialecticam, sine aliquo studio in sacris orationibus, post grammaticā & dialecticam, sine aliquo studio in theologiæ, aut iuris pontificij, incubat. Verū exacto dicto quinquennio, si illis studiis insudare voluerit, liberum sit ei, dum tamen simul aut seorsum, theologiæ, aut sacris canonibus operā nauauerit, vt in his sanctis & vtilibus professionibus sacerdotes domini inueniātur, vnde infectas philosophiæ & poësis radices purgare & sanare valeant. Hoc canones per ordinarios locorum & rectores vniuersitatibus singulis annis in principio studij in virtute sanctæ obedientiæ publicari mandamus.

Sessio 9. 5. Maij 1514. presidente Leone papa.

Legitur in hac sessione publice bulla reformationis curiæ Rom. in qua sequentes canones subiiciuntur.

Decernimus vt seruetur quod Innoc. papa 3. in Lateranensi conc. decreuit de ætate & grauitate morū, & literarum scientia in personis promouendis in episcopos & ab-

bates diligenter inquirenda.

Canon 1. De elect. cū in cunctis.

C. 2. Ne episc. aut abbas amoueat nō præmissa de sessionis copia.
Statuimus vt nullus episcopus aut abbas, quouis instante aut requirete (nisi sibi copia & facultas legitime defensionis permittatur) etiam si crimina fuerint notoria, diligenterque partibus auditis causā plenarie probata fuerit, priuari valeat. Neve aliquis prælatus inuitus, nisi aliis iustis efficacibusque rationibus & causis transferatur, iuxta formam ac decretum Constantiensis concilij.

Can. 3. Ne monasteria alicui commendentur.

Et quoniam ex commendis monasteriorum, monasteria ipsa tam in spiritalibus quam in temporalibus grauitè læduntur quippe quorum ædificia partim cōmendatariorum negligentia, partim auaritia vel incuria collabuntur,

Summa Lateranensis

& in dies diuinus cultus in eis magis diminuitur, volumus & sancim⁹, vt cū illa per obitū abbatū, qui illis præerant, vacauerint, nullo modo cuiquam possint commendari: sed de persona idonea, iuxta præscriptā constitutionem, eis ita prouideatur, vt illis idonei abbatēs (prout decet) præfuturi sint.

Can. 4.

Vniones perpetue (præterquam in casibus à iure permis-
sis, vel sine rationabili causa) nequaquam fiant.

Can. 5. Ne plura incompatibilia quis habeat.

Dispensationes autem ad plura incōpatibilia vltra duo nisi qualificatis iuxta formam iuris communis non concedantur, nisi ex magna & vrgente causa.

Can. 6. Vt cardinales assistant Romano pontifici.

Cū cardinalium officium in primis versetur in frequen-
ti Romani pontificis assistentia, & sedis apostolicę nego-
riis: Statuimus vt omnes cardinales in Romana curia re-
sident, & qui sunt absentes, si in Italia intra sex menses, si
extra Italiā infra annum à die publicationis presentis cō-
stitutionis reuertantur. Alioquin fructus beneficiorum, &
omnium officiorum emolumenta amittant.

Can. 7. De officio præceptorum puerorum.

Statuimus vt magistri scholarum & præceptores pueros
suos siue adolescentes, nedum in grammatica, & rhetori-
ca, ac cæteris huiusmodi instruere debent, verum etiā do-
cere teneantur ea quę ad religionem pertinent, vt sunt
Præcepta diuina, Articuli fidei, Sacri hymni, & Psalmi, ac
Sanctorum vitę. Diebusque festiuis nihil aliud eos doce-
re possint, q̄ in rebus ad religionem & bonos mores per-
tinētibus. Eosque in illis instruere, hortari, & cogere in-
quantum possint, teneantur, nedum admissas, sed etiam ad
vesperas, diuinaq; officia audienda ad ecclesias accedant.
Similiter ad sermones audiendos impellant. Nihilq; con-
tra bonos mores, aut quod ad impietatem inducat, eis le-
gere permittant.

Can. 8. De inuouatione constitutionum contra simoniacos.

Vt nefarię simonię labe ac pestis non solū à Romana
curia, sed ex oī etiā Christiana ditione in perpetuū deu-
ciatur, constitutiones per antecessores nostros, etiam in
eris conciliis editas contra huiusmodi simoniacos, inno-
uamus: easq; inuiolabiliter obseruari præcipimus.

Ca. 9. Vt priuetur beneficio, qui canonicas non recitauerit horas.

Statuimus, & ordinamus, vt quilibet habēs beneficium
cum cura vel sine cura, si post sex mēses ab obtento bene-
ficio diuinū officium non dixerit, legitimo impedimento
cessante, beneficiorum suorum fructus non faciat, pro
rata omissionis officij, & temporis: sed eos tanquam in-
iuste perceptos in fabricas huiusmodi beneficiorum, vel
pauperum eleemosynas erogare teneatur. Si verò vltra
dictum tempus in simili negligentia contumaciter per-
manferit, legitima monitione præcedente, beneficio ipso
priuetur, cū propter officium detur beneficium. Intelligatur
autem officium omittere quo ad hoc, vt beneficio priuari
possit, qui per quindecim dies illud bis saltem nō dixerit.

Reliquos canones quia non necessarios iudicauimus,
huc minime transcripsimus.

Sessio decima, quarta Maij 1515. præfidente Leone papa 10.

In hac sessione edita est decretalis super confirmatio-
ne Montis Pietatis, sub hac forma:

Cum inter nōnullos cōtrouersia quandā nō sine popu-
lorū scādalo olim exortā esse cōperimus circa pauperum
reuelationē in mutuis eis publica autoritate faciēdis, qui
Montes pietatis vulgo appellantur, quique à nonnullis
prædecessoribus nostris probati & cōfirmati sunt: nōnul-
lis etiā magistris & doctoribus dicentibus eos mōtes nō
esse licitos, i quibus aliquid vltra sortē, per ministeriū hu-
ius mōtis ab ipsis pauperib⁹, quibus mutuū datur, exigitur.
Nos super hoc opportune prouidere volētes, sacro ap-
probante cōcilio declaramus, & definimus: Mōtes Pieta-
tis antedictos per respu. institutos, & autoritate sedis a-
postolicę hætenus probatos, in quibus pro eorū impēsis
& indemnitate aliquid moderatum ad solas ministrorū
impēsas, & aliarū rerū ad illarū cōseruationē (vt præfer-
tur) p̄tinentiū, p̄ eorū indēnitate dūtatur vltra sortē absq;
lucro eorūdem Montium recipitur, nec specię mali præ-
ferre, nec peccādū incētiū p̄stare, ne villo pacto iprobari:
Quinimmo meritoriū esse ac laudari & probari debere
tale mutuū, & minime vsurariū putari, licitēq; eorū pie-
tatem & misericordiam populis prædicare, etiam cū in-
dulgētis à sede apostolica eā ob cām cōcessis: & deinceps
alios similes Montes cum apostolicę sedis approbatione

Qui officium
nō dixerit
beneficiorum
fructus nō
facit.

ertgi posse. Multo tamē perfecti⁹, multoq̄e sanctius fore, si oino tales Montes gratuite constituerentur (hoc est) si illos erigētes aliquos cēsus assignarēt, quibus, si nō omni, saltem vel media ex parte huiusmodi Martiū ministrorū soluantur impensæ: vt ad leuiorem æris soluendi portionem medio hoc pauperes grauari contingat.

Omnes autem religiosos & ecclesiasticas ac seculares personas qui contra præsentis declarationis & sanctionis formam decætero prædicare, seu disputare verbo vel scriptis ausi fuerint, excommunicationis latae sententiæ poenam incurrere volumus, non obstantibus, &c.

In eadem sessione edicta est decretalis super Impressione librorum, sub hac forma:

Sacro adprobante concilio statuimus & ordinamus, q̄ decætero nullus librum aliquem, siue aliam quancunq̄e scripturā tam in vrbe nostra quā in aliis ciuitatibus & diocesisbus imprimere seu imprimi facere præsumat, nisi prius in vrbe per vicariū nostrū & sacri palatij magistrū, in aliis verò diocesisbus p̄ ep̄m vel aliū ab ep̄o ad id deputandū & inq̄sitorē hæreticę prauitatis illius diocesis in q̄bus librorū impressio eiusmodi fieret, diligēter examinetur, & per horū manu ppria subscriptionē gratis, & sine dilatione imponēdam approbetur. Qui autē secus præsumpserit, vltra librorum amissionē, & illorum publicam cōbustionē, excommunicationis sententia innodat⁹ existat.

In eadem sessione statuitur, vt contra exemptos diocessani & alij locorū ordinarij procedere possint, quando ab illis quibus per apostolicā sedem emandata est illorum correctio, non corrigantur.

Ibidem definitur vt singulæ causæ quolibet ecclesiasticum forū concernentes, in prima instantia extra Romanam curiam coram ordinariis locorum terminentur: & nulli ante definitiuam sententiam liceat appellare, nec appellatio admittatur, nisi ab interlocutoria.

Sessio vndecima 19. Decembris 1516. presidente Leone 10.

In hac sessione edita est decretalis super modo prædicandi verbum dei, in qua post alia multa subiicitur: Sacro approbante concilio statuimus & ordinamus, vt nullus tam clericus secularis, quā cuiuscunq̄e etiam mendicantium ordinis regularis, aut cuius alius ad quem facultas

prædicandi tam de iure quā de consuetudine, vel privilegio, aut aliās pertinet, ad huiusmodi officium exercēdum admittatur, nisi prius per superiorem suam diligenter examinatus (in qua re conscientiam ipsius superioris eneramus) ac morū honestate, ætate, doctrina, probitate, prudentia, & vitæ exemplo ad illud aptus & idoneus reueriatur. Et hic quocūq̄; postea prædicaturus, accesserit de huiusmodi examine & idoneitate sua per literas, seu aliās ius examinantis approbatorisq̄e episcopis & aliis locorum ordinariis fidem legitime faciat. Mandamūsq̄e omnibus qui per hoc onus sustinent, quicq̄; in futurū sustinebunt, vt euangelicam veritatem & sanctam scripturam iuxta declarationem & interpretationem doctorum quos ecclesia vel vsus diuturnus approbavit, legendosq̄; hætenis recepit, & in posterum recipiet, prædicet & explanet, nec quicquam eius proprio sensu contrarium, vel dissonū adiciant: sed illis semper insistant, quæ ab ipsi⁹ sacre scripturæ verbis ritè ac sanè & prefatorum doctorum interpretationibus intellectis non discordant. Tempus quoque præfixum futurorum malorum, vel Antichristi aduentum, aut certum diem iudicij prædicare vel asserere nequaquā præsumant, cum veritas dicat, non esse nostrum nosse r̄pa vel momēta. Cæterū si quibūdā eorū domin⁹ futura q̄dam in dei ecclesia inspiratione quapiā reuelauerit, vt p̄ Amos prophetā ipse p̄mittit, & Paul⁹ apostol⁹ inquit: Prophetiā nolite spernere, &c. hos aliorū fabulosoꝝ & mēdacium gregi cōnumerari, vel aliter impediri minime volumus.

Et quoniam res magni momenti est, eo q̄ non de facili credendum sit omni spiritui, sed sit probandum spiritus an ex Deo proueniat, volumus vt lege ordinaria tales asserat inspirationes antequā publicetur aut populo prædicetur, exnūc apostolicę sedis examini referuat̄ intelligatur. Quod si sine moræ periculo id fieri nō valerit, aut vrgeḡ necessitas aliud suaderet, tūc eodē ordine seruato ordinario loci notificetur, vt ille adhibitis secū trib⁹ aut quatuor doctis & grauib⁹ viris, & hmōi negotio cū eis diligēter examinato, q̄n id expedire videbūt (sup̄ quo eorum cōsciētias oneram⁹) licentiā cōcedere possint. Si q̄ aut cōtra p̄missorū aliqd cōmittere quicquā ausi fuerint, ex cōtatiōis suam incurrāt, à qua nō nisi à Ro. p̄t. absoluantur.

*Quæ sint
prohibita
prædicatori
bus prædicare.*

*Act. 1.
Amos. 3.
1. Theff. 5.*

Et vt horum exemplo alij attentare similia minime au-
deant, eis prædicationis officium interdictū esse perpetuo
decernimus, nō obstātibz quibuscunq; privilegijs, &c.

In eadem sessione edita est decretalis, quæ disponebat
circa religiosos & eorum priuilegia.

Sessio duodecima 16. Martij 1517. presidente Leone papa 10.

In hac sessione prolata est decretalis cum censura
excommunicationis maioris contra inuadentes domos
Cardinalium in noua electione Ro. pontif.

Hac sessione absolutum est concilium: & confirmatum,
& probata vniuersa & singula quæ definita sunt in conci-
lio per Leonem decimum.

Ambiguum tamen est an censuræ latæ in hoc concilio
sint vsu receptæ, vt annotatur à Cardinali Caietano in sua
summa, verbo excommunicatio, & à me etiā ambigitur, ple-
raque eorū vsu nō obseruatur, quo solo poterāt abrogari.

Explicit concilium Lateranense.

Temporibus Leonis decimi suscitatus est nouus
Hæresiarches in Germania Martinus Luther. q. primū
contra indulgentias pontificis & prædicauit & scripsit.
Deinde contra primatū ecclesiæ Rom. mox contra celi-
batū, & cæteros ritus veteris ecclesiæ. Nec quieuit donec
Germaniam repleuit nouitatibus & hæresibus. Hunc nā-
que morem habent hæretici, quoties vno verbo pietatem
cōtempserint, & à veritatis via aberrauerint, in multos &
varios errores labi. Vniuersis n. res veritas, mēdaciū au-
tē in varia distrahitur. Post hunc ibidē anno 1525. concio-
nator ecclesiasticus, Thomas Monetarius dict⁹, palām do-
cuit restauraturum se collapsum ecclesiæ statum. Gloriam
batūque priuatim sibi reuelationes à deo fieri, & ad-
uertendam tyrannidem impiorum gladium Gedeonis si-
bi commissum esse. Eduxit turmatim cohortes vulgi:
institq; nobiliū domos diripi, & monasteriorum bona cō-
pilari. Hic primos autor fuit phanatici illius erroris ana-
baptistarū, qui etiā nūc passim turbas excitatī Germania.

Eodem anno 1525. Ioannes Oecolampadius Basiliæ, &
Zuinglius primū omniū scriptis libellis damnatum Berē-
garij errore renouauerunt, in participatione mensæ Do-
minicæ non distribui verum corpus & sanguinē Christi:
tamen anno superiori idē hoc odiosū argumētū insān⁹ hō

Martinus
Lutherus.

Thomas
Monetari⁹.

Ioannes
Oecolamp-
adius.
Zuinglius
errorē Berē-
garij reno-
uauit.

Andreas Carlostadius iam antea proposuerat.

Et quoniam secta parit sectam, tota Germania diuexatur
à multitudine sectarum & hæreseon.

Adrian⁹ 6. papa. 226. vir eo magistratu dignus elect⁹ sub
Carolo 5. Germano Cæsare 39. sedit annos circiter duos.

Clemens 7. papa 227. Sedit annos 10. mēses totidem, sub
eodem Cæsare.

Paulus 3. papa 228. sub eodē Cæsare electus. Hic ad ex-
tinguendas hæreses suscitatas per Martinum Lutherū in
Germ. concil. generale iādiu multūque desideratū ab vni-
uersis fidelibus indixit. Et primo Mantuā locum aptū as-
signauit. Deinde aliquib⁹ de causis Vincentiæ: tertio Tri-
dentū designauit locū anno 1545. & aspirate Christo inchoa-
tum est tertiadecima Decēbris eiusdē anni, legatis & a-
postolicæ sedis vicariis, præsidētibz Ioanne Mario Car-
dinali episcopo Prænestino, & Marcello presbitero Car-
dinali sanctę Crucis, & Reginaldo Polo Anglo diacono
cardinali. Verū ea res quid tandē exitus habitura sit,
Deus nouit. Faxit Christus q̄ feliciter & ex voto vniuerso-
rum fideliū inchoatū est, tā feliciter absoluitur.

Fuerunt & alia multa celebrata cōcilia, quæ nō potui-
mus videre, vel quia nō extāt integra exemplaria, vel quia
ad manus nostras nondum venerunt. Horū est vnū concilium
Vienense sub Clemente 5. celebratum, cuius integra
exemplaria nō licuit videre. Alterū est Lugdunen. sub Gre-
gorio decimo, quæ ambo fuerunt generalia.

Fuerunt & alia partim sacra, partim prophana, vt apud
Aluerniā celebratum est prouinciale conciliū, cuius meminit
Gratia. 6. q. 2. q̄ autē ibidē meminit cōci. Varenfis.
c. Si tantū. Item & apud Alpheum, de quo Gratia. 21. q. 1.
illud verū. Itē conciliū apud Hermeriā, de quo Gratia. de
sumpsit in multis locis decreta. Itē concilium celebratū
apud Faentiā. Item aliud apud Alteū. Itē aliud conciliū
Hyponense. Item conciliū Genuense. Item conciliū Ma-
tisenfē. Item concilium Manetenfē. Item concilium Vrba-
nense. Ex quibus singulis desumpsit decreta Gratianus.
Horum tamen exemplaria non feruntur.

Sub Iulio papa primo, partim sacrum, partim sacrilegū *Concilium*
in Sirinio celebratum est conciliū, præcepto Constantini in *Sirmio*,

Adria. 6.
pōt. 226.

Clemen. 7.
pōt. 227.

Paul. 3. pon
228.

Imperatoris: in quo episcopi Orientales Arriani dānauerunt Photiū, & catholici de fide sua propositiones ediderunt, quas habes suprā. ad quem conuentum inuitus venit Osius episcopus Hispanus. Sed cū eis cōsentire respueret, tormēta longæuus, plagāq; p̄pessus est. Vnde etiā necessitate vehemētī definitionibus tūc editis cōsensit, aut subscripsit. Hæc Socrates in hist. tripar. li. 5. c. 6. & 7. Sed post eum Liberio episcopo Rom. & aliis p̄tificibus est pater Osius in exiliū actus, quia noluit impia decreta Arrianorum in cōc. Mediolanē. propria subscriptione firmare, vt refert Theodoretus c. 16. eiusdē historiæ. Ad hūc modum celebrarūt Arriani decē concilia, cōtendentes firmare suā fidē in ecclesia, vt refert Athanasius in epistola ad Aphros. Eorum vnū est illud celebratum in Seleucia Isauriæ 160. episcoporum, de quo Socrates in hist. trip. lib. 5. c. 34. Cuius acta recenset Sozomenus in eodem lib. c. 35.

Sub Leone papa 1. iussu Theodosii Iunioris coactum est concilium secundū Ephesinum prophanum, cui præfedit Dioscorus, qui Flavianū sanctissimum occidit, & legatos Leonis papæ contempnit: epistolas Leonis papæ nec legi permisit, sed fidem Eutychem definiuit, cui & sacerdotium restituit. Contra hunc Dioscorum anno 2. Martiani Imperatoris Chalcedone sancta facta est quarta synodus, quæ Dioscorū & Eutychem & deposuit, & damnauit.

Sub Leone 3. & Adriano 2. celebrata est synodus à Photio, qui vsurpauerat sedem patriarchalē in templo Apostolorum, & habet 17. canones, & alia per eundem in cōc. Sapientiæ, quæ habet tres canones, feruntur in Nomocanone Græco; sed ambæ reiectæ & damnatæ sunt per octauam synodum in Actione 7. & 8.

Item concilium apud Compendium, cuius meminit Gratianus 6. q. 3. Placuit. & 33. q. 5. Mulier si sine, & 33. q. 1. Siquis acceperit.

Item 22. q. 5. ex concilio apud Sanctum Medardum citatur decretum, quibus temporibus iurare prohibeamur. c. Decreuit.

Item concilium apud Beluacum, ex quo Gratia. De cōsec. dist. 4. Siquis voluerit.

*Isus exiit pro fide
Ita. syno.
Decē concil.
Celebrata ab
Arrianis.
Concil. in
Seleucia.
Conc. Ephes.
inū 2. pro
phanum.*

*Concilia sub
Photio celebra.
ta.*

FINIS.

DECRETVM PRIMÆ

sessionis Tridentinæ pronunciatum per
Reuerendum dominum Episcopum
Castrimaris Hispanum, die se-
prima mensis Ianuarij an-
no Domini

1546.

Acrosancta Tridentina Synodus in Spiritu sancto legitime congregata, in ea præsentibus tribus Apostolicæ sedis Legatis, agnoscens cum beato Iacobo Apostolo quod omne datum optimum & omne donū perfectum defursum est, descendens à patre luminum, qui iis qui postulant à se sapientiam dat omnibus affluenter, & non improperat eis: & simul sciens quod initium sapientiæ est timor Domini: Statuit & decreuit omnes & singulos Christi fideles in ciuitate Tridentina congregatos, exhortandos esse, prout exhortatur, vt se à malis & peccatis hactenus commissis emendare, ac decætero in timore Domini ambulare, & desideria carnis non perficere, orationibus instare, sæpius confiteri, Eucharistiæ Sacramentum sumere, ecclesias frequentare, præcepta denique diuina quantum quisque poterit adimplere, necnon quotidie pro pace principum Christianorum, & vnitatem Ecclesiæ priuatim orare velint. Episcopus verò & quoscunque alios in ordine sacerdotali constitutos œcumenicum Concilium in ciuitate hac celebrantes, vt assidue Dei laudibus incubere, hostias, laudes, & preces offerre, sacrificium missæ quolibet saltem die dominico, in quo Deus lucem condidit, & à mortuis resurrexit, Spiritum sanctum in discipulos infudit, peragere satagant, facientes sicut idem Spiritu san-

*Iacob. 1.**Eccle. 1.**Actum.*

Etus per Apostolum præcepit, obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro sanctissimo domino Papa, pro Imperatore, pro Regibus & cæteris qui in dignitate constituti sunt, & pro omnibus hominibus, vt quietam & tranquillam vitam agamus, pace fruamur, & fidei incrementum videamus. Præterea hortatur vt ieiunent saltem singulis sextis feriis in memoriam passionis Domini nostri Iesu Christi, & eleemosynas pauperibus erogent. In ecclesia autem cathedrali singulis quintis feriis celebretur missa de Spiritu sancto, cum litanis & aliis orationibus ad hoc institutis. In aliis verò ecclesiis dicatur ad minus litanæ & orationes. Tempore autem quo sacra peragentur, colloctiones & confabulationes non fiant: sed ore & animo celebranti assistatur. Et quoniam oportet Episcopos esse irreprehensibiles, sobrios, castos, domus suæ bene præpositos, hortatur etiã vt ante omnia quilibet in mensa seruet sobrietatem, moderationem ciborum. Deinde quum in eo loco sæpe otiosi sermones oriri soleant, vt in ipsorum Episcoporum mensis diuinarum scripturarum lectio admisceatur. Familiars verò suos vnusquisque instruat & erudiat, ne sint rixosi, vitiosi, impudici, cupidi, elati, blasphemii, & voluptatum auctores & amatores: vitia denum fugiant, & virtutes amplectantur, & in vestitu & cultu & in omnibus actibus honestatem præferant, sicut decet ministros ministrorum dei. Ad hæc quum huius Sacrosancti Concilij præcipua cura, sollicitudo, & intentio sit, vt propulsi hæresum tenebris, quæ per tot annos operuerunt terram, catholicæ veritatis lux, Iesu Christo qui vera lux est, annuente, & candor puritasque resulgeat, & ea quæ reformatione egent reformatentur, ipsa Synodus hortatur omnes catholicos congregatos & congregandos, atque eos præsertim qui sacrarum literarum peritiam habent, vt sedula meditatione diligenter secum ipsi cõsiderent, quibus potissimum vitis & modis ipsius Synodi intetio dirigi, & optatum effectũ fortiri possit, quo maturius & consultius damnari damnanda, & probari probanda queant, ac per totum orbem omnes vno ore & eadem fide glorificent Deum & patrẽ Domini nostri Iesu Christi. In sententiis verò dicendis, iuxta Toletani Concilij statutum, in loco benedictionis

1. Timo. 3
Titum. 1.

Ioan. 1.

confidentib⁹ Domini sacerdotibus nullus debeat aut immodestis vocibus perstrepere, aut tumultibus perturbare: Nullus etiam falsis, vanisve aut obstinatis disceptationibus contendere: sed quicquid dicatur, sic mitissima verborum prolatione temperetur, vt nec audientes offendatur, nec recti iudicij acies perturbato animo inflectatur. Insuper ipsa sacra Synodus statuit & decreuit, quod si forte contigerit aliquos debito in loco non sedere, & sententiam etiam sub verbo Placet proferre, congregationibus interesse, & alios quoscumque actus facere Concilio durante, nulli propterea præiudicium generetur, nullique nouum ius acquiratur.

Decretum secundæ sefsionis Cõcilij Tridentini, pronuntiatum die quarta mensis Februarij, Anno M. D. 1546. per Reuerendum Dominum Archiepiscopum Turritanum.

Nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filij & Spiritu sancti hæc sacrosancta œcumenica & generalis Tridentina Synodus in Spiritu sancto legitime cõgregata, in ea præsidentibus eisdem tribus Apostolicæ sedis. Legatis; magnitudinem rerum tractandarum considerans, præsertim earum quæ duobus illis capitibus de extirpandis hæresibus & moribus reformatandis continetur, quorũ causa præcipue est congregata: agnosces autem cum Apostolo non esse sibi colluctationem aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus spirituales nequitias in cælestibus: cum eodem omnes & singulos in primis hortatur, vt confortentur in Domino & in potetia virtutis eius, in omnibus sumetes scutum fidei, in quo possint omnia tela nequissimi ignea extinguere: atque galeã spei salutis accipiant, cum gladio spiritus, quod est verbum Dei. Itaque vt hæc pia eius sollicitudo principium & progressum suum per Dei

Eph. 6.

Matth. 16.

gratiam habeat, ante omnia statuit & decreuit, præmittē-
dam esse confessionem fidei, Patrum exempla in hoc se-
quuta, qui sacratoribus Conciliis hoc scutum contra om-
nes hæreses in principio suarum actionū opponere cō-
sueuerunt: quō solo aliquando & infideles ad fidem tra-
xerunt, hæreticos expugnarunt, & fideles confirmauerūt.
Quare symbolum fidei quo sancta Ecclesia Romana uti-
tur, tanquam principium illud in quo omnes qui fidem
Christi profitentur necessariō conueniunt, ac fundamen-
tum firmum & vnicum contra quod nunquam portæ in-
feri praualebunt, rotidem verbis quibus in omnibus ec-
clesiis legitur, exprimendum esse censuit, quod quidem
eiusmodi est: Credo in vnum Deum, &c. vt est in Missali.
Eadem Sacrosancta œcumenica & generalis Tridentina
Synodus in Spiritu sancto legitimē congregata, in eadem
præsidentibus eisdem tribus sedis Apostolicæ Legatis,
intelligens multos Prælatos ex diuersis partibus accin-
ctos esse itineri, nonnullos etiam in via esse quo huc ve-
niant: cogitansque omnia ab ipsa sacra Synodo decer-
nenda, eo maioris apud omnes existimationis & hono-
ris videri posse, quo maiore fuerint & pleniore patrum
Concilio & præsentia sancita & corroborata: statuit &
decreuit futuram sessionem post præsentem celebrandā
esse die Iouis quæ subsequetur Dominicā Lætare proxi-
mē futuram. Interim tamen non differri discussionem &
examinationem eorum quæ ipsi Synodo discutienda &
examinanda videbuntur.

Decretum tertię sessionis Concilij Tri-

dentini, quæ celebrata fuit quinta
Aprilis eodem anno.

Acrosancta œcumenica & generalis
Tridentina Synodus in Spiritu san-
cto legitimē congregata, præidenti-
bus in ea eisdem tribus Apostolicæ
sedis Legatis, hoc sibi ante omnia p-
petuō proponens, vt sublatis omnib⁹
erroribus puritas ipsa Euangelij in
Ecclesia

Ecclesia conseruetur, quod promissum antē per prophe-
tas in scripturis sanctis dominus noster Iesu Christus Dei
filius proprio ore primū promulgauit, deinde per suos
Apostolos tanquam fontem omnis salutaris veritatis &
morum disciplinæ, omni creaturæ prædicari iussit: pro-
spiciensque hanc veritatem & disciplinam contineri in li-
bris scriptis, & sine scripto, traditionibusque ipsius Chri-
sti, quæ ab Apostolis acceptæ, aut ab ipsis Apostolis Spi-
ritu sancto dictante quasi per manus traditæ ad nos vsque
peruenerunt: orthodoxorum Patrum exempla sequuta,
omnes libros tam veteris quàm noui Testamenti (quum
vtriusque vnus Deus sit auctor) necnon traditiones ipsas,
tum ad fidem tum ad mores pertinentes, tanquam vel ore
tenus à Christo, vel à Spiritu sancto dictatas, & conti-
nua successione in Ecclesia catholica conseruatas, pari
pietatis affectu ac reuerentia suscipit ac veneratur. Sacro-
rum verò librorum indicem huic decreto adscribendum
censuit, ne cui dubitatio suboriri possit, quinam sint qui
ab ipsa Synodo suscipiantur. Sunt verò infra scripti: Testa-
menti veteris, quinque libri Moyssi, scilicet Genesis, Exo-
dus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium: deinde Iosue,
Iudicum, Ruth, quatuor Regum, Paralipomenon duo, Es-
dræ duo, primus scilicet & secundus, qui dicitur Nehe-
mias, Tobias, Iudith, Esther, Iob, Psalterium Dauidicum
centum quinquaginta psalmorum, Parabola Salomonis;
Ecclesiastes, Canticum Canticorum, Sapientia, Ecclesia-
sticus, Esaias, Hieremias, Baruch, Ezechiel, Daniel: Duo-
decim prophetæ minores, scilicet Osee, Ioel, Amos, Ab-
dias, Ionas, Michæas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Ag-
gæus, Zacharias, Malachias: Duo Machabæorum, primus
scilicet & secundus: Testamenti noui, quatuor Euangelia,
scilicet secundum Matthæum, Marcum, Lucam, & Ioan-
nem: Acta Apostolorum à Luca Euangelista conscripta:
quatuordecim epistolę beati Pauli Apostoli, scilicet ad Ro-
manos, ad Corinthios duæ, ad Galatas, ad Ephesios, ad
Philippenses, ad Colossenses, ad Thessalonicenses duæ, ad
Timotheum duæ, ad Titum, ad Philemonē, ad Hebræos:
Petri Apostoli duæ: Ioannis Apostoli tres: Iacobi Apo-
stoli vna: vna Iudæ Apostoli: vna Apocalypsis Ioannis
Apostoli. Si quis autem libros ipsos integros cum omni-

bus suis partibus prout in Ecclesia catholica legi consueverunt, & in veteri vulgata Latina editione habentur, pro sacris & canonicis nō suscepit, & traditiones prædictas sciens & prudens contempserit, anathema sit. Omnes itaque intelligant quo ordine & via, ipsa Synodus, post iactum fidei confessionis fundamentum, sit progressura, & quibus potissimum testimoniis ac præsiidiis in confirmandis dogmatibus, & instaurandis in Ecclesia moribus sit usura. Insuper eadem Sacrosancta Synodus considerans non parum utilitatis accedere posse Ecclesiæ Dei, si ex multis Latinis editionibus, quæ circumferuntur sacrorum librorum, quænam pro authentica habenda sit, innotescat: Statuit & decreuit, vt hæc ipsa verus & vulgata editio, quæ longo tot seculorum vsu in Ecclesia ipsa probata est, in publicis lectionibus, disputationibus, prædicationibus, aut expositionibus, pro authentica habeatur, & quod eam nemo reiicere quouis prætextu audeat, vel præsumat. Præterea ad coercenda petulantia ingenia, decreuit vt nemo suæ prudentiæ innixus, in rebus fidei & morum ad ædificationem doctrinæ Christianæ pertinentium, sacram scripturam ad suos sensus contorqueat, aut contra eum sensum quem tenuit & tenet sancta mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu & interpretatione sanctarum scripturarum, aut etiam contra vnanimem consensum Patrum, ipsam scripturam sacram interpretari audeat: etiam si huiusmodi interpretationes nullo vnquam tempore in lucē edendæ forent. Qui contrauerint, per ordinarios declarentur, & pœnis a iure statutis puniantur. Sed & impressoribus, modū in hac parte (vt par est) imponere volēs, qui iam sine modo, hoc est putantes sibi licere quicquid libet, sine licentia superiorum & ecclesiasticorum, ipsos sacræ scripturæ libros, & super illos annotationes & expositiones quomodo libet indifferentes sæpe tacito, sæpe etiam ementito prælo, & (quod est grauius) sine nomine authoris imprimunt, alibi etiam impressos libros huiusmodi temere venales habet: decreuit & statuit vt posthac sacra scriptura, potissimum verò hæc ipsa verus & vulgata editio quæ emendatissimè imprimatur, nullique liceat imprimere, vel imprimi facere quosuis libros de rebus sacris sine nomine authoris, neq;

illos in futurum vendere, aut etiam apud se retinere, nisi primū examinati probatique fuerint ab ordinario, sub pœna anathematis & pœnæ in canone Concilij nouissimi Lateranensis appositæ. Et si regulares fuerint, ultra examinationem & probationem huiusmodi, licentiam quoque à suis superioribus impetrare teneantur, recognitis per eos libris iuxta formam istarum ordinationum. Qui autem scripto eos communicant vel euulgant, nisi ante examinati probatique fuerint, eisdem pœnis subiaceant, quibus impressores. Et qui eos habuerint vel legerint, nisi auctorem prodiderint, pro authoribus habeantur. Ipsa verò huiusmodi librorum probatio in scriptis detur, atque ad eō in fronte libri vel scripti vel impressi authenticè appareat. Idque totum hoc, etiam probatio & examē, gratis fiat, vt probanda probentur, & improbanda reprobentur.

Post hæc temeritatem illam reprimere volens, qua ad prophana quæque conuertuntur & verba torquentur, & sententiæ sacræ scripturæ ad scurrilia scilicet, fabulosa, vana, adulationes, detractiones, superstitiones, impias & diabolicas incantationes, diuinationes, sortes, libellos etiā famosos: mandat & præcipit ad tollendam huiusmodi irreuerentiam & contemptum, & ne de cætero quisquam quomodolibet verba sacræ scripturæ ad hæc & similia audeat vsurpare, vt omnes eius generis corruptores, temeratores, & violatores verbi Dei, iuris & arbitrij pœnis per Episcopos coerceantur.

Item hæc sacrosancta Synodus statuit & decreuit, proximam futuram sessionem tenendam & celebrandam esse feria quinta post sacratissimum festum Pentecostes.

Primum decretum quartæ sessionis Tri-

dentini Concilij X VII. mensis Iunij
M.D.XLVI. celebratæ.

Hsb.ii.

T fides nostra catholica, sine qua impossibile est placere Deo, purgatis erroribus in sua sinceritate integra & illibata permaneat, & ne popul⁹ Christianus omni vento doctrinæ circumferatur: cum serpens ille antiquus humani generis perpetuus hostis inter plurima mala quibus ecclesia Dei his nostris temporibus perturbatur, etiam de peccato originali eiusque remedio non solum vetera sed noua etiam dissidia excitauerit, sacrosancta œcumenica & generalis Tridentina Synodus in Spiritu sancto legitime congregata, præfidentibus in ea eisdem tribus Apostolicæ sedis Legatis, iam ad reuocandos errantes, & nutantes confirmandos accedere volens, sacrarum scripturarum & sanctorum Patrum ac probatissimorum Conciliorum testimonia, & ipsius Ecclesiæ iudicium & consensum sequuta, hæc de ipso peccato originali statuit, fatetur, ac declarat.

Si quis non confitetur primum hominem Adam cum mandatum Dei in paradiso fuisset transgressus, statim sanctitatem & iustitiam in qua positus fuerat amisisse, incurrisseque per offensam præuaricationis eiusmodi iram & indignationem Dei, atque ideo mortem, quam antea illi comminatus fuerat Deus, & cum morte captiuitatem sub eius potestate qui mortis deinde habuit imperiū, hoc est diaboli, solumque Adam per illam præuaricationis offensam secundum corpus & animā in deterius commutatum fuisse, anathema sit.

Si quis Adæ præuaricationem sibi soli & non eius propagini asserit nocuisse, acceptam à Deo sanctitatem & iustitiam quam perdidit sibi soli & non nobis eum perdidisse, aut inquinatum illum per inobedientiæ peccatum mortem & penas corporis tantum in omne genus humanum transfudisse, non autem & peccatum quod mors est animæ, anathema sit: quum contradicat Apostolo dicenti, Per vnum hominem peccatum intravit in mundum, & per

Roma. 5.

peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccauerunt.

Siquis hoc Adæ peccatum, quod origine vnum est, & propagatione non imitatione transfusum, in omnibus inest unicuique propriū, vel per humanæ naturæ vires, vel per aliud remedium asserit tolli, quam per meritum vnius mediatoris Domini nostri Iesu Christi, qui nos Deo reconciliauit in sanguine suo, factus nobis iustitia, sanctificatio, & redemptio: aut negat ipsum Iesu Christi meritum per baptismi sacramentum in forma Ecclesiæ rite collatū tam adultis quam paruulis applicari, anathema sit, quia non est aliud nomen sub celo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri. Vnde illa vox, Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Et illa, Quiconque baptizati estis, Christum induistis.

Act. 4.
Ioan. 10.
Gal. 3.

Si quis paruulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat, etiam si fuerint à baptizatis parentibus orti: aut dicit in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lauacro necesse sit expiari ad vitam æternam consequendam: vnde sit consequens, vt in eis forma baptismatis in remissionem peccatorum non vera sed falsa intelligatur, anathema sit. quoniam non aliter intelligendū est id quod dixit Apostolus, Per vnum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccauerunt, nisi quemadmodum Ecclesia catholica vbique diffusa semper intellexit. Propter hanc enim regulam fidei, ex traditione Apostolorum, etiam paruuli qui nihil peccatorum in semetipsis adhuc committere potuerunt, ideo in remissionem peccatorum veraciter baptizantur, vt in eis regeneratione mūdetur, quod generatione contraxerunt. Nisi enim quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.

Roma. 5.

Ioan. 3.

Siquis per Iesu Christi domini nostri gratiam quæ in baptismate confertur, reatum originalis peccati remitti negat: aut etiam asserit non tolli totum id quod veram & propriam peccati rationem habet, sed illud dicit tantum radi aut non imputari: anathema sit. In renatis autem nihil odit Deus: quia nihi est damnationis iis qui verè con-

Corin. 1.

Decreta concil.

1. Cor. 3.
Col. 3.

Roma. 8.

2. 1. mo. 2.
Col. 3.

sepulti sunt cum Christo per baptisma in mortem, qui non secundum carnem ambulant, sed veterem hominem exuentes & nouum induentes qui secundum Deum creatus est, innocentes, immaculati, puri, innoxii, ac Deo dilecti, effecti sunt hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi, ita ut nihil prorsus eos ab ingressu cæli remoretur. Manere autem in baptizatis concupiscentiam vel fomitem hæc sancta Synodus fatetur & sentit: quæ quum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, & viriliter per Iesu Christi gratiam repugnantibus non valere: quinimo qui legitime certauerit, coronabitur. Hæc concupiscentiam, quam aliquando Apostolus Peccatum appellat, sancta Synodus declarat Ecclesiam catholicam nunquam intellexisse Peccatum appellari, quod verè & propriè in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat. Siquis autem contrarium senserit, anathema sit.

Secundum decretum quartæ selsionis
Tridentinæ Synodi.

Adem sacrosancta Synodus piis summorum pontificum & probatorum Conciliorum constitutionibus inhærens, easque amplectens, & illis adiciens, ne cælestis ille thesaurus sacrorum librorum quem spiritus sanctus summa liberalitate hominibus tradidit, neglectus iaceat: statuit & decreuit quod in illis Ecclesiis, in quibus præbenda aut præstimonium, seu aliud quouis nomine nuncupatum stipendium pro lectoribus sacre Theologiæ deputatum reperitur, Episcopi, Archiepiscopi, Primates, & alij locorum ordinarij, eos qui præbendam, aut præstimonium, seu stipendium huiusmodi obtinent, ad ipsius sacre scripturæ expositionem & interpretationem per seipsos si idonei fuerint, alioquin per idoneum substitutum ab eis Episcopis, Archiepiscopis, Primatibus, & aliis locorum ordinariis eligendum, etiam per subtractionem fructuum cogant & compellant. De cætero verò præbenda, præstimonium, aut stipendium huiusmodi, non nisi personis idoneis, & qui per seipsos id munus explicare possint, conferatur: & aliter facta prouisio nulla sit, & inualida.

In Ecclesiis autem Metropolitanis vel Cathedralibus, si ciuitas insignis vel populosa, ac etiã in collegiatis existentibus in aliquo insigni oppido etiam nullius diocesis, si ibi clerus numerosus fuerit, vbi nulla præbenda, aut præstimonium, seu stipendium huiusmodi deputatum reperitur, præbenda quomodocunque (preterquam ex causa resignationis) primò vacatura, cui aliud onus incompatible iunctum non sit, ad eum usum ipso facto perpetuo constituta & deputata intelligatur. Et quatenus in ipsis Ecclesiis nulla vel non sufficiens præbenda foret, Metropolitanus, vel Episcopus ipse per assignationem fructuum alicuius simplicis beneficii, eiusdem tamen debitis supportatis oneribus, vel per contributionem beneficiorum suæ ciuitatis & diocesis, vel alias prout commodius fieri poterit, de capituli consilio ita prouideat, ut ipsa sacre scripturæ lectio habeatur: ita tamen, ut quæcunque alia lectiones, vel consuetudine, vel quauis alia ratione institutæ, propter id minimè prætermittantur.

Ecclesiæ verò quarum annui prouentus tenues fuerint, & vbi tam exigua est cleri & populi multitudo, ut Theologiæ lectio in eis commodè haberi non possit, saltem magistrum habeant ab Episcopo cum capituli consilio eligendum, qui clericos aliosque scholares pauperes grammaticam gratis doceat: ut deinceps ad sacre scripturæ studia, annuente Deo, transire possint. Ideoque illi magistro grammatices, vel alicuius simplicis beneficii fructus, quos tandiu percipiat quandiu in docendo perstiterit, assignentur, dum tamen beneficium ipsum suo debito non fraudetur obsequio: vel ex capitulari, vel ex Episcopali mensa, cõdigna aliqua merces persoluatur: vel alias Episcopus ipse aliquam rationem inecat, suæ Ecclesiæ & diocesi accommodam, ne pia hæc utilis atque fructuosa prouisio quouis quæsito colore negligatur.

In monasteriis quoque monachorum vbi commodè fieri id queat, etiam prælectio sacre scripturæ habeatur: Quia in re si Abbates negligentes fuerint, Episcopi locorum in hoc ut sedis Apostolicæ delegati, eos ad id opportunis remediis compellant.

In cõuentibus verò aliorum regularium, in quibus studia cõmodè vigere possunt, etiam lectio sacre scripturæ

habeatur: quæ lectio à capitulis generalibus, vel prouincialibus, assignetur dignioribus magistris.

In Gymnasijs autem publicis, vbi tam honorifica & cæterorum omnium maximè necessaria lectio hæctenus instituta non fuerit religiosissimorum Principum ac Rerum-publicarum pietate & charitate ad catholicæ fidei defensionem & propagationem instituatur: & vbi instituta foret, & negligetur, restituatur.

Et ne sub specie pietatis, impietas disseminetur, statuit eadem sancta Synodus, neminem ad huiusmodi lectionis officium tam publicè quàm priuatim admittendum esse, qui prius ab Episcopo loci de vita, moribus, & scientia examinatus, & probatus non fuerit. Quod tamen de lectoribus in claustris monachorum non intelligatur.

Docentes verò ipsam sacram scripturam, dum publicè in scholis docuerint, & scholares qui in ipsis scholis student, priuilegijs omnibus de perceptione fructuum, præbendarum, & beneficiorum suorum in absentia à iure concessis plenè gaudeant, & fruantur.

Quia verò Christianæ Reipublicæ non minus necessaria est prædicatio Euangelij, quàm lectio, & hoc est præcipuum Episcoporum munus, statuit & decreuit eadem sancta Synodus, omnes Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & omnes alios Ecclesiarum prælatos teneri per seipos (si legitime impediti non fuerint) ad prædicandū sanctum Iesu Christi Euangelium.

Si verò contigerit Episcopos & alios prælatos legitimo detineri impedimento, iuxta formam generalis Concilij viros idoneos assumere teneantur ad huiusmodi prædicationis officium salubriter exequendum. Si quis autem hoc adimplere contempserit, distinctè subiacet ultioni.

Archipresbyteri quoque, plebani, & quicumque parochiales, vel aliàs curam animarum habentes, Ecclesias, quæcunque modo obtinent, per se vel alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem dominicis, & festis solennibus plebes sibi commissas pro sua & earum capacitare pascant salutaribus verbis, docendo ea quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annuntiandò que eis

cum breuitate & facilitate sermonis vitia quæ eos declinare, & virtutes quas eos sectari oportet, vt pœnam æternam euadere, & cælestem gloriam consequi valeant. Id verò si quis eorum præstare negligat, etiam si ab Episcopi iurisdictione quavis ratione se exemptum esse prætenderit, etiam si Ecclesiæ quouis modo exemptæ diceretur, aut alicui monasterio etiam extra dioccesim existenti forsân annexæ vel vnitæ, modo re ipsa diocesi sint, prouida pastoralis Episcoporum sollicitudo non desit, ne illud impleatur: Paruuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis. Itaque vbi ab Episcopo moniti, trium mensium spatium muneris suo defuerint, per censuras Ecclesiasticas seu aliàs ad ipsius Episcopi arbitrium cogantur. Ita vt etiam si ei sic expedire visum fuerit, ex beneficiorum fructibus alteri qui id præstet, honesta aliqua merces persoluatur, donec principalis ipse recipiens officium suum impleat. Si quæ verò parochiales ecclesiæ reperiuntur subiectæ monasterijs in nulla diocesi existentibus, si Abbates & regulares prælati in prædictis negligentes fuerint, à Metropolitanis in quorum prouincijs dioceses ipsæ sitæ sunt, tanquam quoad hoc sedis Apostolicæ delegatis compellantur. Neque huius decreti executionem cõsuetudo, vel exèptio, aut appellatio, aut reclamatio, siue recursus impedire valeat, quousque desuper à competenti iudice, qui summarie & sola facti veritate inspecta procedat, cognitum sit & decisum.

Regulares verò cuiuscunque ordinis, nisi à suis superioribus de vita, moribus, & scientia examinati & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam si in Ecclesijs suorum ordinum, prædicare non possint: cum qua licentia personaliter se coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur antequam prædicare incipiant.

In Ecclesijs verò quæ suorum ordinum non sunt, vltra licentiam suorum superiorum etiam Episcopi licentiam habere teneantur, sine qua in ipsis Ecclesijs non suorum ordinum nullo modo prædicare possint. Ipsam autem licentiam Episcopi gratis concedant.

Si verò (quod absit) prædicator errores, aut scandala disseminauerit in populum, etiam si in monasterio sui vel

alterius ordinis prædicet, Episcopus ei prædicationem interdicit. Quod si hæreses prædicauerit, contra eum secundum iuris dispositionem aut loci consuetudinem procedat, euiã si predicator ipse generali vel speciali priuilegio exemptum se esse prætenderet. Quo casu, Episcopus auctoritate apostolica, & tanquam sedis apostolicæ delegatus procedat. Curent autem Episcopi, ne quis prædicator vel ex falsis informationib⁹, vel aliàs calumniose vexetur, ne iustam de eis conquerendi occasionem habeat.

Caveant præterea Episcopi, ne aliquem vel eorum qui cum sint nomine regulares, extra claustra tamen & obedientiam religionum suarum viuunt, vel presbyterorum secularium, nisi ipsis noti sint, & moribus atque doctrina probati etiam quorumlibet priuilegiorum prætextu, in sua ciuitate vel diocesi prædicare permittant, donec ab ipsis Episcopis super eo sancta sedes Apostolica consulatur: à qua priuilegia huiusmodi, nisi tacita veritate, & expresso mendacio, ab indignis extorqueri verisimile non est.

*ferentes re-
Contra de-
liquias.*

Quæstores verò eleemosynarij, qui etiam quæstuarij vulgo dicuntur, cuiuscunque conditionis existant, nullo modo nec per se, nec per alium prædicare præsumant: & contra facientes, ab Episcopis & ordinariis locorum, priuilegiis quibuscunque non obstantibus, opportunis remedijs omnino coerceantur.

Item hæc sacrosancta Synodus statuit & decreuit, primam futuram sessionem tenendam & celebrandam esse die Iouis feria quinta post festum beati Iacobi Apostoli.

F I N I S.

DECRETVM DE PECCATO Originali sacrosancti œcumenici cõcili Tridētini, sessione quinta, vno Patrum consensu promulgatum.

P R O L O G V S.

Acrosancta œcumenica Tridētina synodus, in spiritu sancto legitime congregata, præsentibus nomine sanctissimi domini nostri Pauli, diuina prouidentia papæ 3. Reuerendis. dominis, D. Ioâne Maria de monte, episcopo Prenestino, & Marcello Ceruino, tituli sanctæ Crucis in Hierusalē

presbytero, & Reginaldo Polo tituli sanctæ Mariæ in Cosmedin, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, & apostolicis de latere legatis. Etsi oportet hæreses esse, vt qui probati sunt, manifesti fiant, decet tamen, vt fides catholica, sine qua impossibile est placere Deo, extirpatis erroribus vniuersis, in vna sinceritate iotegra, & illibata permaneat, quo per eam ecclesia sancta Dei de suis hostibus, à quibus nunquam non impetitur, gloriosissima triumphare possit. Cum igitur nostris etiam temporibus, de peccato originali, & de illius remedio, quæ velut Christianæ nostræ fidei fores, omnibus citra controuersiam manifestissima esse debuerant, serpens ille antiquus humani generis perpetuus hostis, noua certamina suscitauerit, iã tandem ad reuocandos errantes, & nutantes confirmandos sese accingēs, indeque sumens exordium, vnde & morbus cœpit, ne populus Christianus omni vento doctrinæ circumferatur, sacrarum scripturarum & sanctorum Patrum & probatorum conciliorum testimonia, & ipsius catholicæ Ecclesiæ iudicium & consensum secuta, hæc de ipso peccato originali statuit.

1. Cor. 11.

C A N O N E S.

Si quis non confitetur primum hominem Adam, cum

mandatum Dei in paradiso fuisset transgressus, statim sanctitatem & iustitiam, in qua creatus fuit, amisit, incurritque per offensam huiusmodi prævaricationis iram & indignationem Dei, atque adeo mortem, quam antea illi comminatus fuerat Deus, & cum morte captiuitatem sub eius potestate, qui deinde mortis habuit imperium, hoc est diaboli, totumque Adam, per illam prævaricationis offensam, secundum corpus & animam in deterius commutatum fuisse, anathema sit.

*De consec.
dist. 24. ca.
firmissime.*

2 Siquis soli Adæ, prævaricationem suam, non aliis etiam & eius propagini asserit nocuisse, acceptam à Deo sanctitatem, & iustitiam, quam perdidit, non nobis, sed sibi soli perdidisse, inquinatoque illo per inobediens & peccatum, mortem & penas corporis tantum in omne genus humanum, & secundum communem legem transfudisse, non autem & peccatum, cui pro pena debebatur utraq; mors, corporis videlicet & anime, anathema sit. Cui contradicat Apostolo dicenti, Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccauerunt.

Rom. 5.

2. Cor. 5.

3 Siquis morbum huius originalis peccati, quod vnum est, & in nobis, propagatione, non imitatione diffusum refidet, vnicuique proprium, vel per humanæ nature vires, vel per aliud remedium asserit auferri, quam per meritum vnus domini nostri Iesu Christi qui Deo nos in sanguine suo reconciliauit, factus nobis sanctificatio, iustitia, & redemptio: aut negat ipsum meritum nobis per fidem, & baptismi sacramentum applicari, anathema sit. Huic enim omnes prophetæ testimonium perhibent remissionem peccatorum accipere per manum eius, omnes qui credunt in eum, neque aliud nomen esse sub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri. Vnde illa vox, Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi, & illa, Quicumque baptizati estis, Christum induistis.

*Act. 10.
Act. 4.
Ioan. 1.
Galat. 3.*

4 Siquis paruulos recentes ab vteris matrum baptizandos negat, etiam si fuerint à baptizatis parëtib; orti, aut dicit in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lauacro necesse sit expiari ad vitam æternam consequendam, vnde sit consequens vt in eis forma baptismi-

nis in remissionem peccatorum, non vera, sed falsa intelligatur, anathema sit. Quoniam non aliter intelligendum est, quod ait Apost. per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccauerunt, nisi quemadmodum ecclesia catholica, vbique diffusa, semper intellexit. Propter hanc enim regulam fidei ex traditione apostolorum etiam paruuli, qui nihil peccatorum in semet ipsis adhuc committere potuerunt, ideo in remissionem peccatorum veraciter baptizantur, vt in eis regeneratione mundetur, quod generatione contraxerant. Nisi enim quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Hæc fidei & sanctorum Patrum normam imitatio, hoc sancta synodus fatetur ac declarat, in baptisate per Iesu Christi gratiam, quam confert & continet, non modo remitti reatum originalis peccati, sed totum id auferri, quod veram & propriam rationem peccati habet.

Rom. 5.

Ioan. 3.

5 Siquis ergo per Iesu Christi domini nostri gratiam, quæ in baptisate confertur, reatum originalis peccati remitti negat: aut etiam asserit non tolli totum id, quod veram & propriam peccati rationem habet, sed illud dicit tantum radi: aut non imputari, anathema sit. In renatis enim nihil odit Deus, quia nihil est damnationis iis qui verè consepulti sunt cum Christo, per baptismum in mortem, qui non secundum carnem ambulant, sed veterem hominem exuentes, & nouum, qui secundum Deum creatus est, induentes: innocentes, immaculati, puri, innoxij. ac Deo dilecti effecti sunt, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi, ita vt nihil prorsus eos ab ingressu cæli remoretur. Manere autem in baptizatis concupiscentiam, vel fomitem hæc sancta synodus fatetur & sentit, quæ cum ad agonem relicta sit, nocere non consentiëtib; & viriliter per Christi Iesu gratiam repugnantibus non valet, quinimodum qui legitime certauerit, coronabitur. Hanc concupiscentiam, quam aliquando Apostolus peccatum appellat, sancta synodus declarat, ecclesiam catholicam nunquam intellexisse peccatum appellari, quod verè & proprie in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat. Siquis autem contrarium senserit, anathema sit.

Rom. 8.

Rom. 7.

DECRETVM DE IVSTI-

ficatione factum Triden. in V. sessione, die

13. Januarij, 1547.

Um hoc tempore non sine multarum animarum iactura, & graui ecclesiasticę vnitatis detrimento erronea quedam disseminata sit de iustificatione doctrina: ad laudem & gloriam omnipotentis Dei, ecclesię tranquillitatem & animarum salutem, sacrosancta oecumenica & generalis Tridentina synodus, in spiritu sancto legitime congregata, præfatis in ea nomine sanctissimi in Christo patris, & domini nostri D. Pauli diuina prouidentia papæ tertij, reuerendissimis dominis, dominis Ioanne Maria episcopo Prenestino de Môte, & Marcello tituli sanctę crucis in Hierusalem presbytero sanctę Romanę ecclesię cardinalibus, & Apostolicis de latere legatis, exponere intendit omnibus Christi fidelibus veram sanamque doctrinam ipsius iustificationis, quam sol iustitię Christus Iesus fidei nostrę author & consummator docuit, Apostoli tradiderunt, & catholica ecclesia, spiritu sancto suggerente, perpetuo retinuit: districtius inhibendo, ne deinceps audeat quisquã aliter credere, prædicare, aut docere, quam præsentis decreto statuitur ac declaratur.

De naturæ & legis ad iustificandos homines imbecillitate. Cap. 1.

Primum declarat sacrosancta synodus, ad iustificationis doctrinam probè & syncerè intelligendam, oportere vt vnusquisque agnoscat & fateatur, quod cū omnes homines in præuaricatione Adæ innocentiam perdidissent, facti immundi, & (vt Apostolus inquit) natura filij irę, quęadmodum in decreto de peccato originali exposuit, vsque adeo serui erant peccati, & sub potestate diaboli ac mortis, vt nõ modo gētes p vim naturę, sed ne Iudęi quidē per ipsam etiam literã legis Moyssi inde liberari, aut surgere possent: tamen in eis liberũ arbitrium minime extinctum esset, viribus licet attenuatum, & inclinatum.

Eph. 2.

De dispensatione & mysterio aduentus Christi. Cap. 2.

Quo factum est, vt cęlestis pater, pater misericordiarum & Deus totius consolationis, Christum Iesum filium suum, & ante legem, & legis tempore, multis sanctis patribus declaratum ac promissum, cū venit beata illa plenitudo temporis, ad homines miserit, vt & Iudeos, qui sub lege erant, redimeret: & gentes quę non sectabatur iustitiam, iustitiam apprehenderent, atque omnes ad optionem filiorum reciperent. Hunc proposuit Deus propitiorem *Eph. 1.* per fidem in sanguine ipsius pro peccatis nostris, non solũ *1. Ioan. 2.* autem pro nostris, sed etiam pro totius mundi.

Qui per Christum iustificantur. Cap. 3.

Verũ etsi ille pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis eius beneficium recipiunt, sed ij duntaxat, quibus meritum passionis eius communicatur. Nam sicut reuera homines nisi ex semine Adæ propagati nascerentur, non nascerentur iniusti cum ea propagatione, per ipsum dum concipiuntur, propriam iniustitiam contrahant: ita nisi in Christo renascerentur, nunquam iustificarentur, cum ea renascentia, per meritum passionis eius, gratia qua iusti fiunt, illis tribuatur. Pro hoc beneficio Apostolus gratias nos semper agere hortatur patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine, & eripuit de potestate tenebrarum, transtulitque in regnum filij dilectionis suę, in quo habemus redẽptionem & remissionem peccatorum.

Coloss. 5.

Insinuatur descriptio iustificationis impij, & modus eius in statu gratiæ. Cap. 4.

Quibus verbis iustificationis impij descriptio insinuat, vt sit trãslatio ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi Adæ, in statum gratiæ, & adoptionis filiorum dei, per secundum Adam Iesum Christum saluatorem nostrũ. Quę quidem trãslatio post euangelium promulgatum, sine lauacro regenerationis, aut eius voto, fieri non potest, sicut scriptum est: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.

Ioan. 3.

De necessitate preparationis ad iustificationem adultis, & vnde sit. Cap. 5.

Declarat præterea ipsius iustificationis exordium.

in adultis, à Dei, per Christum Iesum, præueniente gratia, sumendum esse, hoc est ab eius vocatione, qua, nullis eorū existentibus meritis, vocantur: vt qui per peccata à Deo aversei erant, per eius excitantem atque adiuuantem gratiam, ad conuertendum se ad suam ipsorum iustificationē, eidem gratiæ libere assentiendo & cooperando, disponantur: ita vt tangente Deo cor hominis per spiritus sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat inspirationem illam recipiens, quippe qui & illam abicere potest, neque tamen sine gratia Dei mouere se ad iustitiam coram illo libera sua voluntate possit. vnde in sacris literis cum dicitur, Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos, libertatis nostræ admonemur, cū respondemus, Conuerte nos domine ad te, & conuertemur, Dei nos gratia præueniri confitemur.

Modus preparationis. Cap. 6.

Disponuntur autem ad ipsam iustitiam, dum excitati diuina gratia & adiuti, fidem ex auditu concipientes, libere mouentur in deum, credentes vera esse quæ diuinitus reuelata & promissa sunt: atque illud in primis à Deo iustificari impium per gratiam eius, per redemptionem quæ est in Christo Iesu: & dum peccatores se esse intelligentes, à diuinæ iustitiæ timore, quo vtiliter concutiuntur ad considerandā Dei misericordiam, se conuertendo in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore, illumque tanquam omnis iustitiæ fontem diligere incipiunt, ac propterea mouentur aduersus peccata per odium aliquod & detestationem, hoc est per eam pœnitentiam, quā ante baptismum agi oportet: denique dū proponunt suscipere baptismum, inchoare nouam vitam, & seruare diuina mandata. De hac dispositione scriptū est: Accedentem ad Deum oportet credere quia est, & quod inquirentibus se remunerator sit. & Confide filii, remittuntur tibi peccata tua. & Timor Domini expellit peccatū, & Pœnitentiam agite. & Baptizetur vnusquisque vestrū in nomine Iesu Christi, in remissionem peccatorum strorum. & Accipietis donū spiritus sancti. & Eūtes ergo docete oēs gentes, baptizātes eos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti: docētes eos seruare ea quæcunq; mādaui vobis, denique, Præparate corda vestra Domino.

Quid

Quid sit iustificatio impij, & quæ eius causæ.

Cap. 7.

Hanc dispositionem seu præparationem iustificatio ipsa consequitur, quæ non est sola peccatorum remissio, sed & sanctificatio, & renouatio interioris hominis, per voluntariā susceptionem gratiæ & donorum. vnde homo ex iniusto fit iustus, & ex inimico fit amicus, vt sit hæres secundum spem vitæ æternæ. Huius iustificationis causæ sunt: Finalis quidem, gloria Dei & Christi, ac vitæ æternæ. Efficiens verò, misericors Deus, qui gratuito abluit & sanctificat, signans & vngens spiritu promissionis sancto, qui est pignus hæreditatis nostræ. Meritoria autem, dilectissimus vnigenitus suus dominus noster Iesus Christus, qui cum essemus inimici, propter nimiam charitatem qua dilexit nos, sua sanctissima passione, in ligno crucis nobis iustificationē meruit, & pro nobis Deo patri satisfecit. Instrumentalis item, sacramentum baptismi, quod est sacramentum fidei, sine qua nulli vnquam iustificatio contigit. Demum vnica formalis causa est, iustitia Dei, non qua ipse iustus est, sed qua nos iustos facit: qua videlicet ab eo donati renouamur spiritu mentis nostræ, & nō modo reputamur, sed verè iusti nominamur, & sumus, iustitiam in nobis recipientes, vnusquisque suam secundū mēsuram, quā spiritus sanctus partitur singulis, prout vult, & secundum propriam cuiusque dispositionē & cooperationem. Quamquā enim nemo possit esse iustus, nisi cui merita passionis domini nostri Iesu Christi communicantur: id tamen in hac impij iustificatione fit, dum eiusdem sanctissimæ passionis merito, per spiritum sanctum charitas Dei diffunditur in cordibus eorum qui iustificatur, atque ipsis inhæret. Vnde in ipsa iustificatione cum remissione peccatorū, hæc omnia simul infusa accipit homo per Iesum Christū, cui inferitur, fidē, spem, & charitatē. Nā fides, nisi ad eā spes accedat, & charitas, neque vnit perfecte cū Christo, neque corporis eius viuum membrū efficit, qua ratione verissime dicitur, Fidē sine operibus mortuā & otiosam esse: & in Christo Iesu neque circuncisionē aliquid valere, neque præputium, sed fidem, quæ per charitatem operatur. Hanc fidē ante baptismi sacramentum ex Apostolorum traditione catechumeni ab eccle-

Zach. 1.
Psal. 84.

Heb. 11.
Math. 9.
Ecl. 1.
Act. 1.

Math. 28.

1. Reg. 1.

Iaco. 2.
Galat. 5.

Tit. 2. iam à peccato, serui autem facti Deo, sobriè, iustè, & piè viuentes, proficere possunt per Christum Iesum, per quem accessum habuerunt in gratiam istam. Deus nanque sua gratia semel iustificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur. Itaque nemo sibi in sola fide blâdiri debet, putans se de sola se hæredem esse constitutum, hæreditatemq; consequuturum, etiam si Christo non compatiatur, vt & glorificetur. nam & Christus ipse (vt inquit Apostolus) cū esset filius Dei, didicit ex his quæ passus est obedientiâ, & cōsummatus, factus est oībus obtemperantibus sibi, causa salutis æternæ. Propterea Apostolus ipse monet iustificatos, dicens: Nescitis quod ij qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed vnus accipit brauium? sic currite, vt comprehendatis. ego igitur sic curro, non quasi in incertum: sic pugno, non quasi aerem verberans, sed castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne fortè cum aliis prædicauerim, ipse reprobus efficiar. Itē princeps apostolorum Petrus, Satagite, vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis: hæc enim facientes, nō peccabitis aliquādo. Vnde cōstat eos orthodoxæ religionis doctrinæ aduersari, qui dicunt iustum in omni bono opere, saltem venialitèr peccare, aut (quod intolerabilius est) pœnas æternas mereri: atque etiam eos qui statuunt in omnibus operibus iustos peccare, si in illis suam ipsorum focordiam excitando, & sese ad currendum in stadio cohortando, cum hoc, vt in primis glorificetur Deus, mercedem quoque intuentur æternam, cum scriptum sit, Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas propter retributionem: & de Mose dicat Apostolus, quod respiciebat in remunerationem.

Prædestinationis temerariam præsumptionem cauendam esse. Cap. 12.

Nemo quoque quandiu in hac mortalitate viuatur, de arcano diuinæ prædestinationis mysterio vsque adeo præsumere debet, vt certo statuat se omnino esse in numero prædestinatorum: quasi verum esset, quod iustificatus, aut amplius peccare non possit, aut si peccauerit, certam sibi respicientiam promittere debeat. Nam, nisi ex speciali reuelatione, sciri non potest, quos Deus sibi elegerit.

De perseverantia munere. Cap. 13.

Similiter de perseverantiæ munere, de quo scriptum est, **Matth. 24.** Qui perseverauerit vsque in finem, hic saluus erit: quod quidem aliunde haberi non potest, nisi ab eo qui potens est eum qui stat, statuere vt perseveranter stet, & eum qui cadit, restituere: nemo sibi certi aliquid absoluta certitudine polliceatur: tametsi in Dei auxilio firmissimâ spem collocare & reponere omnes debent. Deus enim nisi ipsi illius gratiæ defuerint, sicut cœpit opus bonum, ita perficiet, operans velle & perficere. Veruntamen qui se existimant stare, videant ne cadant: & cum timore ac tremore salutem suam operentur, in laboribus, in vigiliis, in elemosynis, in orationibus, & oblationibus, in ieiuniis, in castitate, formidare enim debent, scientes quod in spem gloriæ, & nondum in gloria renati sunt de pugna quæ superest cum carne, cum mundo, cum diabolo, in qua victores esse non possunt, nisi cum Dei gratia apostolo obtemperant dicenti, Debitores sumus, non carni, vt secundum carnem viuamus. Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. **Rom. 8.**

De lapsis, & eorum reparatione. Cap. 14.

Qui verò ab accepta iustificationis gratia per peccatum exciderunt, rursus iustificari poterunt, cū, excitante Deo, per pœnitentiæ sacramentum, merito Christi, amissam gratiam recuperare procurauerint. Hic enim iustificationis modus, est lapsi reparatio: quam secundam post naufragium deperditæ gratiæ tabulam sancti patres apte nuncuparunt. Etenim pro his qui post baptismum in peccata labantur, Christus Iesus sacramentum instituit pœnitentiæ, cum dixit, Accipite spiritum sanctum: quorum remissis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Vnde docendum est, Christiani hominis pœnitentiam post lapsum, multo aliam esse à baptismali: eaq; contineri nō modo cessationem à peccatis, & eorum detestationem, aut cor cōtritum & humiliatum, verum etiâ eorundem sacramentalem confessionem, saltem in voto; & suo tempore faciendam, & sacerdotalem absolutionem: Itemque satisfactionem, per ieiunia, elemosynas, orationes, & alia pia spiritualis vitæ exercitia: non quidem

pro pœna æterna, quæ vel sacramento, vel sacramenti voto vestra cum culpa remittitur, sed pro pœna temporalis: quæ (vt sacræ literæ docent) non tota semper, vt in baptismo fit, dimittitur illis qui gratiæ Dei quam acceperunt, ingrati spiritum sanctum contristauerunt, & tēplum Dei violare non sunt veriti. de qua pœnitentia scriptum est: Memor esto vnde excideris: age pœnitentiam, & primum opera fac. & iterum, Quæ secundū Deum tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur. & rursus, Pœnitentiam agite, & facite fructus dignos pœnitentiæ.

Quolibet peccato mortali amitti gratiam, sed non fidem. Cap. 15.

Aduersus etiam hominum quorūdam callida ingenia, qui per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium, asserendum est non modo infidelitate, per quam & ipsa fides amittitur, sed etiam quocunque alio mortali peccato, quanuis non amittatur fides, acceptā iustificationis gratiam amittit, diuinæ legis doctrinā defendendo, quæ à regno Dei nō solum infideles excludit, sed & fideles quoque fornicarios, adulteros, molles, masculorum cōcubitores, fures, auaros, ebriosos, maledicos, rapaces, cæterosque omnes, qui lethalia committunt peccata, à quibus, cū diuinæ gratiæ adiumento, abstinere possunt, & pro quibus à Christi gratia separantur.

De fructu iustificationis, hoc est, de merito bonorum operum, de quæ ipsius meriti ratione.

Cap. 16.

Hac igitur ratione iustificatis hominibus, siue acceptā gratiam perpetuo cōseruauerint, siue amissam recuperauerint, proponenda sunt Apostoli verba; Abundate in omni opere bono, scientes quōd labor vester non est inanis in domino. Non enim iniustus est Deus, vt obliuiscatur operis vestri, & dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius. & Nolite amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem. Atque ideo bene operantibus vsque in finem, & in Deo sperantibus, proponenda est vita æterna; & tanquam gratia, filiis Dei per Christum Iesum misericorditer promissa: & tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorū operibus & meritis, fideliter reddenda. Hæc est enim illa corona iusti-

tiæ, quam post suum certamen & cursum repositam sibi esse aiebat Apostolus, à iusto iudice sibi reddendam: non solum autem sibi, sed & omnibus qui diligunt aduentum eius. Cum enim ille ipse Christus Iesus tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites, in ipsos iustificatos iugiter virtutem influat, quæ virtus bona eorum opera semper antecedit, comitatur, & subsequitur, & sine qua nullo pacto Deo grata & meritoria esse possunt: nihil ipsis iustificatis amplius deesse credendum est, quo minus plene, illis quidem operibus quæ in deo sunt facta, diuinæ legi, pro huius vitæ statu satisfecisse, & vitam æternam suo etiam tempore (si tamen in gratia decesserint) consequendam vere promeruisse censeantur, cū Christus Saluator noster dicat: Si quis biberit ex aqua quæ ego dabo ei, nō sitiet in æternū, sed fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam: ita neque propria nostra iustitia, tanquam ex nobis propria, statuitur: neque ignoratur aut repudiatur iustitia Dei, quæ enim iustitia nostra dicitur, quia per eam nobis in hærentem iustificamur, illa eadem Dei est, quia à Deo nobis infunditur per Christi meritū. Neque verò illud omittendum est, quōd licet bonis operibus in sacræ literis vsque adeo tribuatur, vt etiam qui vni ex minimis suis potum aquæ frigidæ dederit, promittat Christus eum non esse sua mercede cariturum: & Apostolus testetur, id quod in præsentem est momentaneum & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operari in nobis: absit tamen vt Christianus homo in seipso vel confidat, vel glorietur, & non in Domino: cuius tanta est erga omnes homines bonitas, vt eorum velit esse merita, quæ sunt ipsius dona. Et quia in multis offendimus omnes, vnusquisque, sicut misericordiam & bonitatem, ita seueritatem & iudicium ante oculos habere debet: neque seipsum aliquis, etiam si nihil sibi conscius fuerit, iudicare: quoniam omnis hominum vita non humano iudicio examinanda & iudicanda est, sed Dei, qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordiū: & tunc laus erit vni iuque à Deo, qui (vt scriptum est) reddet vnique secundum opera sua.

P O S T hanc catholicam de iustificatione doctrinam,

Q iij

*Apoc. 2.
2. Cor. 7.
Luc. 3. i*

2. Tim. 4.

Ioan. 4.

Mar. 9.

Et Mar. 10

2. Cor. 4.

Iaco. 3.

1. Cor. 4.

Matt. 16.

Et Ro. 12.

1. Cor. 15.

quam nisi quisque fideliter firmiterque receperit, iustificari non poterit, placuit sanctæ Synodo hos canones subiungere, ut omnes sciant non solum quid tenere & sequi, sed etiam quid vitare & fugere debeant.

C A N O N E S.

- 1 **SI QVIS** dixerit hominem suis operibus, quæ vel per humanæ naturæ vires, vel per legis doctrinam fieri, absque diuina per Christum Iesum gratia posse iustificari coram Deo, Anathema sit.
- 2 **SI QVIS** dixerit ad hoc solum diuinam gratiam per Christum Iesum dari, ut facilius homo iuste viuere, ac vitam æternam promereri possit, quasi per liberum arbitrium, sine gratia, vtrunque, sed ægre tamen & difficulter possit, Anathema sit.
- 3 **SI QVIS** dixerit sine præueniente spiritus sancti inspiratione, atque eius adiutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut poenitere posse, sicut oportet, ut eius iustificationis gratia conferatur, Anathema sit.
- 4 **SI QVIS** dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum & excitatum, nihil cooperari assentiendo Deo excitanti atque vocanti, quod ad obtinendam iustificationis gratiam se disponat ac præparet, neque posse dissentire si velit, sed velut inanime quoddam nihil omnino agere, merèque passiuè se habere, Anathema sit.
- 5 **SI QVIS** liberum hominis arbitrium post Adæ peccatum amissum & extinctum esse dixerit, aut rem esse de solo titulo, imò titulum sine re, figmentum denique à Sathana inuectum in ecclesiam, Anathema sit.
- 6 **SI QVIS** dixerit non esse in potestate hominis vias suas malas facere, sed mala opera, ita ut bona Deum operari, non permisiue solum, sed etiam proprie, & per se, adeo ut sit eius proprium opus, non minus proditio Iudæ. quæ vocatio Pauli, Anathema sit.
- 7 **SI** quis dixerit opera omnia quæ ante iustificationem fiunt, quacunque ratione facta sint, vere esse peccata, vel odium Dei mereri: aut quanto vehementius quis nititur se disponere ad gratiam, tanto eum grauius peccare, Anathema sit.
- 8 **SI** quis dixerit gehennæ metum, per quem ad Dei misericordiam de peccatis dolendo confugimus, vel à pec-

cando abstinemus, peccatum esse, aut peccatores peiores facere, Anathema sit.

SI quis dixerit sola fide impium iustificari, ita ut intelligat nihil aliud requiri quod ad iustificationis gratiã consequendam cooperetur, & nulla ex parte necesse esse eum suæ voluntatis motu præparari atque disponi, Anathema sit.

SI quis dixerit homines sine Christi iustitia, per quam nobis meruit iustificari, aut per eam ipsam formaliter iustos esse, Anathema sit.

SI quis dixerit hominem iustificari vel sola imputatione iustitiæ Christi, vel sola peccatorum remissione, exclusa gratia & charitate, quæ in cordibus eorum per spiritum sanctum diffundatur, atque illis inhæreat, aut etiam gratiam qua iustificamur, esse tantum fauorem Dei, Anathema sit.

SI quis dixerit fidem iustificantem nihil aliud esse quam fiduciam diuinæ misericordiæ peccata remittentis propter Christum, vel eam fiduciam solam esse qua iustificamur, Anathema sit.

SI quis dixerit omni homini ad remissionem peccatorum assequendam, necessarium esse ut credat certo & absque ulla hæsitacione propriæ infirmitatis & indispositionis peccata sibi esse remissa, Anathema sit.

SI quis dixerit hominem à peccatis absolui, ac iustificari ex eo quod se absolui ac iustificari certo credat: aut neminem vere esse iustificatum, nisi qui credit se esse iustificatum, & hac sola fide absolutionem & iustificationem perfici, Anathema sit.

SI quis dixerit hominem reatum, & iustificatum, terneret ex fide ad credendum se certo esse in numero prædestinatorum, Anathema sit.

SI quis magnum illud vsque in finem perseverantiæ donum se certo habiturum absoluta & infallibili certitudine dixerit, nisi hoc ex speciali reuelatione didicerit, Anathema sit.

SI quis iustificationis gratiam non nisi prædestinatis ad vitam contingere dixerit, reliquos verò omnes qui vocantur vocari quidem, sed gratiam non accipere, utpote diuina potestate prædestinatos ad malum, Anathema sit.

- 18 SI quis dixerit Dei præcepta, homini etiam iustificato & sub gratia constituto, esse ad obseruandum impossibilia, Anathema sit.
- 19 SI quis dixerit nihil præceptum esse in euangelio præter fidem, cætera esse indifferentia, neque præcepta, neque prohibita, sed libera: aut decem præcepta nihil pertinere ad Christianos, Anathema sit.
- 20 SI quis hominem iustificatum & quantumlibet perfectum dixerit non teneri ad obseruantiam mandatorum Dei & ecclesiæ, sed tantum ad credendum, quasi verò Euangelium sit nuda & absoluta promissio vitæ æternæ, sine conditione obseruationis mandatorum, Anathema sit.
- 21 SI quis dixerit Christum Iesum à Deo hominibus datum fuisse vt redemptorem cui fidant, non etiam vt legistatorem cui obediant, Anathema sit.
- 22 SI quis dixerit iustificatum vel sine speciali auxilio Dei in accepta iustitia perseuerare posse, vel cum eo non posse, Anathema sit.
- 23 SI quis hominem semel iustificatum dixerit amplius peccare non posse, neque gratiam amittere, atque ideo eum qui labitur & peccat, nunquam vere fuisse iustificatus: aut contra, posse eum tota vita peccata omnia etiam venialia vitare, nisi ex speciali Dei priuilegio, quemadmodum de beata Virgine tenet ecclesiæ, Anathema sit.
- 24 SI quis dixerit iustitiam acceptam non conseruari, atque etiam nõ augeri corâ Deo per bona opera, sed opera ipsa fructus solummodo & signa esse iustificationis adeptæ, non etiam ipsius augendæ causam, Anathema sit.
- 25 SI quis in quolibet bono opere iustum saltem venialiter peccare dixerit, aut (quod intolerabilius est) mortaliter, atque ideo pœnas æternas mereri, tantumque ob id non damnari, quia Deus ea opera non imputet ad damnationem, Anathema sit.
- 26 SI quis dixerit iustos non debere pro bonis operibus quæ in Deo fuerint facta, expectare & sperare æternam retributionem à Deo per eius misericordiã & Iesu Christi meritum, si bene agendo, & diuina mandata custodiendo vsque in finem perseuerauerint, Anathema sit.
- 27 SI quis dixerit nullum esse mortale peccatum nisi infidelitatis, aut nullo alio quantumuis graui & enormi, præ-

terquam infidelitatis, peccato semel acceptam gratiam amitti, Anathema sit.

SI quis dixerit amissa per peccatum gratia, simul & fidem semper amitti: aut fidem quæ remanet, non esse veram fidem, licet non sit viuã: aut eum qui fidem sine charitate habet, non esse Christianum, anathema sit.

SI quis dixerit eum qui post baptismum lapsus est, nõ posse per Dei gratiam resurgere: aut posse quidem, sed sola fide amissam iustitiam recuperare sine sacramento penitentia, prout sancta Romana & vniuersalis ecclesiæ à Christo Domino & eius Apostolis edocta, hucusq; professæ est, seruauit & docuit, Anathema sit.

SI quis post acceptam iustificationis gratiam, cuiuslibet peccatori penitenti ita culpam remitti, & reatû æternæ pœnæ deleri dixerit, vt nullus remaneat reatus pœnæ temporalis exoluendæ, vel in hoc seculo, vel in futuro in purgatorio, antequã ad regna cælorum aditus patere possit, Anathema sit.

SI quis dixerit iustificatum peccare, cû intiutu æternæ mercedis bene operatur, Anathema sit.

SI quis dixerit hominis iustificati bona opera ita esse dona Dei, vt non sint etiam bona ipsius iustificati merita: aut ipsum iustificatum bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam & Iesu Christi meritum (cuius viuum meritum est) sunt, non vere mereri augmentum gratiæ vitæ æternæ, & ipsius vitæ æternæ (si tamen in gratia discesserit) consecutionem, atque etiam gloriæ augmentum, Anathema sit.

SI quis dixerit per hanc doctrinam catholicam de iustificatione à sancta Synodo hoc præfenti Decreto expressam, aliqua ex parte gloriæ Dei, vel meritis Iesu Christi domini nostri derogari, & non potius veritatem fidei nostræ, Dei denique ac Iesu Christi gloriam illustrari, Anathema sit.

DECRETVM DE SACRA-

mentis Ecclesiæ, & de residentia ac reformandis
in ecclesia moribus, factū in Sacrosancta Oe-
cumenica & generali Tridentina Synodo,
V II. Sessione, die III. Martij,

1547.

D consummationem salutaris de iustificatione doctrinæ (quæ in præcedenti proxima sessione vno omnium patrum consensu promulgata fuit) consentaneum visum est de sanctissimis ecclesiæ Sacramentis agere: per quæ omnis vera iustitia vel incipit, vel cœpta augetur, vel amissa reparatur: propterea sacrosancta œcumenica & generalis Tridentina Synodus in spi ritu sancto legitime congregata, præsentibus in ea eisdem apostolicæ sedis legatis, ad errores eliminandos, & extirpandas hæreses, quæ circa sanctissima ipsa sacramenta hac nostrâ tempestate, tum de damnatis olim à patribus nostris hæresibus suscitata, tum etiam de nouo adiuventæ sunt: quæ catholicæ ecclesiæ puritati, & animarum saluti magnopere officiunt, sanctarum scripturarum doctrinæ, apostolicis traditionibus, atque aliorum conciliorum & patrum consensui inhærendo, hos præsentis Canones statuendos & decernendos censuit: reliquos qui supersunt, ad cœpti operis perfectionem, deinceps diuino spiritu adiuuante æditura.

CANONES DE SA-
cramentis in genere.

7. Sacra-
menta.

- 1 S I quis dixerit sacramenta nouæ legis non fuisse omnia à Iesu Christo domino nostro instituta, aut esse plura vel pauciora quàm septem, videlicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, extremam Vnctionem, Ordinem, & Matrimonium: aut etiam aliquod horum septem non esse vere & proprie sacramentum, Anathema sit.
- 2 S I quis dixerit ea ipsa nouæ legis sacramenta à sacramentis antiquæ legis non differre, nisi quia cœrimoniæ sunt alia, & alij ritus externi, Anathema sit.

S I quis dixerit hæc septem sacramenta ita esse inter se 3.
paria, vt nulla ratioe aliud sit alio dignius, Anathema sit.

S I quis dixerit sacramenta nouæ legis non esse ad salutem necessaria, sed superflua, & sine eis aut eorum voto per solâ fidem homines à Deo gratiâ iustificationis adipsi, licet omnia singulis necessaria non sint, Anathema sit.

S I quis dixerit hæc sacramenta propter solam fidem 5.
triendam instituta fuisse, Anathema sit.

S I quis dixerit sacramenta nouæ legis nõ continere gratiam quam significant, aut gratiam ipsam non ponentibus obicem non conferre, quasi signa tantum externa sint acceptæ per fidem gratiæ vel iustitiæ, & notæ quædam Christiænæ perfectionis, quibus apud homines discernuntur fideles ab infidelibus, Anathema sit.

S I quis dixerit non dari gratiam per huiusmodi sacramenta semper & omnibus, quantum est ex parte Dei, etiâ si rite ea suscipiant, sed aliquando & aliquibus, Anathema sit.

S I quis dixerit ipsa nouæ legis sacramenta opere operato non conferre gratiam, sed solum fidem diuinæ promissionis ad gratiam consequendam sufficere, Anathema sit.

S I quis dixerit in tribus sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione, & Ordine, non imprimi characterem in anima, hoc est, signum quoddam spirituale & indelebile, vnde ea iterari non possunt, Anathema sit.

S I quis dixerit Christianos omnes in verbo & omnibus sacramentis administrandis habere potestatem, Anathema sit.

S I quis dixerit in ministris, dum sacramenta conficiunt & conferunt, non requiri intentionem, saltem faciendi, quod facit ecclesia, Anathema sit.

S I quis dixerit ministrum in peccato mortali existentem, modo omnia essentialia quæ ad sacramentum conficiendum aut conferendum pertinent seruauerit, non cõficere aut conferre sacramentum, Anathema sit.

S I quis dixerit receptos & approbatos, & ecclesiæ catholicæ ritus in solenni sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à mi-

Decreta. Concilij

nistris pro libito omitti, aut in nouos alios per quemcūque ecclesiarum pastorem mutari posse, Anathema sit.

DE BAPTISMO.

- 1 S I quis dixerit baptismum Ioannis habuisse eandem vim cum baptismo Christi, Anathema sit.
- 2 S I quis dixerit aquam veram & naturalem non esse de necessitate baptismi, atque ideo verba illa domini Iesu Christi, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, ad metaphoram aliquam detorserit, Anathema sit.
- 3 S I quis dixerit in ecclesia Romana, quæ omnium ecclesiarum mater est & magistra, non esse veram de baptismi sacramento doctrinam, Anathema sit.
- 4 S I quis dixerit baptismum, qui etiam datur ab hæreticis in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, cum intentione faciendi quod facit ecclesia, non esse verum baptismum, Anathema sit.
- 5 S I quis dixerit baptismum liberum esse, hoc est non necessarium ad salutem, Anathema sit.
- 6 S I quis dixerit baptizatum non posse etiã si velit gratiam amittere, quantuncunque peccet, nisi nolit credere, Anathema sit.
- 7 S I quis dixerit baptizatos per baptismum ipsum solius tantum fidei debitores fieri, non autem vniuersæ legis Christi seruandæ, Anathema sit.
- 8 S I quis dixerit baptizatos liberos esse ab omnibus sanctæ ecclesiæ præceptis, quæ vel scripta vel tradita sunt, ita vt ea obseruare non teneantur, nisi se sua sponte illis submittere voluerint, Anathema sit.
- 9 S I quis dixerit ita reuocandos esse homines ad baptismi suscepti memoriam, vt vota omnia quæ post baptismum fiunt, vt promissionis in baptismo ipso iam facta, irrita esse intelligant, quasi per ea & fidei quæ professa sunt, detrahatur, & ipsi baptismi, Anathema sit.
- 10 S I quis dixerit peccata omnia quæ post baptismum fiunt, sola recordatione, & fidei suscepti baptismi, vel dimitti vel venialia fieri, Anathema sit.
- 11 S I quis dixerit verum & rite collatum baptismum iterandum esse illi, qui apud infideles fidem Christi negauerit, cum ad poenitentiam cōuertitur, Anathema sit.
- 12 S I quis dixerit neminem esse baptizandum, nisi ea

ætate qua Christus baptizatus est, vel in ipso mortis articulo, Anathema sit.

S I quis dixerit paruulos, eò quòd actum credendi nõ habent, suscepto baptismo inter fideles computandos nõ esse: ac propterea cum ad annos discretionis peruenerint, esse rebaptizandos: aut prestare omitti eorũ baptismum, quàm eos non actu proprio credentes baptizari in sola fide ecclesiæ, Anathema sit.

S I quis dixerit huiusmodi paruulos cum adoleuerit interrogandos esse an ratum habere velint, quod patrini eorum nomine dum baptizarentur polliciti sunt, & vbi se nolle responderint, suo esse arbitrio relinquēdos, nec alia interim pœna ad Christianam vitam cogendos, nisi vt ab Eucharistiæ aliorũque sacramentorum perceptione arcantur, donec respiciant, Anathema sit.

DE CONFIRMATIONE.

S I quis dixerit confirmationem baptizatorum ociosam ceremoniam esse, & non potius verum & proprium sacramentum, aut olim nihil aliud fuisse, quàm catechesim quandam, qua adolescentiæ proximi, fidei suæ ratione coram ecclesia exponebant, Anathema sit.

S I quis dixerit iniurios esse Spiritui sancto eos qui sacro confirmationis chrismati virtutem aliquam tribuunt, Anathema sit.

S I quis dixerit sanctæ confirmationis ordinarium ministrum non esse solum episcopum, sed quenuis simplicè sacerdotem, Anathema sit.

Eadem sacrosancta synodus eisdem præsentibus & legatis inceptum residetiæ & reformationis negocium, ad Dei laudē & Christianæ religionis incrementũ prosequi intendens, vt sequitur, statuendũ censuit: Salua semper in omnibus sedis apostolicæ autoritate.

Ad cathedralium ecclesiarum regimen, nullus nisi ex legitimo matrimonio natus, & ætate matura, grauitate morum, literarũque scientia, iuxta constitutione Alexandri II, quæ incipit, Cum in cunctis, in concilio Lateranensi promulgatam, præditus assumatur.

Nemo quacunque etiam dignitate, gradu, & præminentiã præfulgens, plures metropolitanas seu cathedrales ecclesias in titulũ siue commendã, aut alio quouis nomine

contra sacrorum canonum instituta recipere, & simul retinere præsumat, cum valde felix sit ille cæsendus, cui vnâ ecclesiam bene ac fructuose, & cum animarum sibi commissarum salute regere cõtigerit. Qui autê plures ecclesias contra præsentis Decreti tenorem nunc detinent, vna quâ maluerint retenta, reliquas infra sex menses (si ad liberâ sedis apostolicæ dispositionem pertineant) aliâs infra annum dimittere teneantur. Alioquin ecclesiæ ipsæ, vltimo obtenta duntaxat excepta, eo ipso vacare censeantur.

3. Inferiora beneficia, præsertim curam animarum habentia, personis dignis & habilibus, & quæ in loco reside-re ac per se ipsos curam ipsam exercere valeant, iuxta cõstitutionem Alexandri III. Lateranensis, quæ incipit, Quia nonnulli: & aliam Gregorij X. in generali Lugdunensi concilio, quæ incipit, Licet canon, aditam, conferantur: Aliter autem facta collatio, siue prouisio, omnino irritetur: & ordinarius collator pœnas constitutionis concilij generalis, quæ incipit, Graue nimis, se nouerit incursum.

4. Quicumque plura curata, aut aliâs incompatibilia beneficia ecclesiastica, siue per viam vnionis ad vitam, seu commendæ perpetuæ, aut alio quocunque nomine & titulo, contra formam sacrorum canonum, & præsertim cõstitutionis Innocentij I. quæ incipit, De multa, recipere ac simul retinere præsumperit: beneficiis ipsis, iuxta ipsius constitutionis dispositionem, ipso iure etiam præsentis canonis vigore priuatus existat.

5. Ordinarij locorum, quoscunque plura curata, aut aliâs incompatibilia beneficia ecclesiastica obtinentes, dispensationes suas exhibere districte compellant: & aliâs procedant iuxta constitutionem Gregorij X. in generali Lugdunensi concilio aditam, quæ incipit, Ordinarij. Quâ eadem sacrosancta Synodus innouandam censet & innouat: Addens insuper, quod ipsi ordinarij, etiam per idoneorum vicariorum deputationem, & congruæ portionis fructuum assignationem omnino prouideant, vt animarum cura nullatenus negligatur: & beneficia ipsa debitis obsequiis minime defraudentur: appellationibus & exemptionibus quibuscunque, etiam cum iudicium specialium deputatione, & illorum inhibitionibus, in præmissis ne-

mini

mini suffragantibus.

Vniones perpetuæ à XL. annis circa factæ, examinari ab ordinariis tâquam à sede Apostolica delegatis possint: & quæ per subreptionem vel obreptionem obtentæ fuerint, irritæ declarentur. Illæ verò quæ à dicto tempore citra concessæ, nondum in toto vel in parte sortitæ sunt effectum, & quæ deinceps ad cuiusvis instantiam fient (nisi eas ex legitimis aut aliâs rationabilibus causis coram loci ordinario vocatis quorum interest, verificandis factas fuisse constiterit) per subreptionem obtentæ præsumantur: ac propterea, nisi aliter à sede Apostolica declaratum fuerit, viribus omnino careant.

Beneficia ecclesiastica curata, quæ cathedralibus collegiatis seu aliis ecclesiis, vel monasteriis, beneficiis seu collegiis, aut piis locis quibuscunque, perpetuo vnita & annexa reperiuntur, ab ordinariis locorum annis singulis visitentur: qui sollicitè prouidere procurent, vt per idoneos vicarios perpetuos (nisi ipsis ordinariis pro bono ecclesiarum regimine aliter expedire videbitur) ab eis cum tertiæ partis fructuum, aut maiori vel minori, arbitrio ipsorum ordinariorum, portione etiam super certa re assignanda, ibidem deputandos, animarum cura laudabiliter exerceatur, appellationibus, priuilegiis, exemptionibus, etiam cum iudicij deputatione, & illorū inhibitionibus quibuscunque, in præmissis minime suffragantibus.

Locorum ordinarij, ecclesias quascunque quomodo libet exemptas, authoritate apostolica singulis annis visitare teneantur, & opportunis remediis prouidere, vt quæ reparatione indigent, reparentur: & cura animarum, si qua illis imminet, aliisque debitis obsequiis minime defraudentur: Appellationibus, priuilegiis, cõsuetudinibus etiâ ab immemorabili tẽpore præscriptis, iudicij deputationibus, & illorū inhibitionibus, penitus exclusis.

Ad maiores ecclesias promoti, munus consecrationis infra tempus à iure statutum suscipiant, & prerogationes vltra sex menses concessæ, nulli suffragentur.

Non liceat capitulis ecclesiarum sede vacante, infra 10 annum à die vacationis ordinandi licentiam, aut literas dimissorias seu reuerendas (vt aliqui vocant) tam ex iuris cõmunis dispositione, quàm etiâ cuiusvis priuilegij, aut

R.

consuetudinis vigore, alicui, qui beneficij ecclesiastici recepti siue recipiendi occasione arctatus non fuerit, concedere: si secus fiat, capitulum contraueniens, ecclesiastico subiaceat interdicto: & sic ordinati, si in minoribus ordinibus constituti, nullo priuilegio clericali, præsertim in criminalibus, gaudeant. in maioribus verò, ab executione ordinũ ad beneplacitũ futuri prælati sint ipso iure suspẽsi.

11 Facultates de promouendo à quocunq; non suffragentur nisi habentibus legitimam causam, ob quam à proprijs episcopis ordinari non possint, in literis exprimendam: & tunc non ordinentur, nisi ab episcopo in sua diocesi residente, aut pro eo pontificalia exercente, & diligenti præuio examine.

12 Facultates de non promouendo, præterquã in casibus à iure expressis concessã, ad annum tantũ suffragentur.

13 Præsentati, seu electi vel nominati quibusuis ecclesiasticis personis, etiam sedis apostolicæ nunciis, ad quæuis ecclesiastica beneficia non instituantur, nec confirmentur, neque admittantur: etiam prætextu cuiusuis priuilegij seu consuetudinis, etiam ab immemorabili tempore præscriptæ, nisi fuerint prius à locorum ordinarijs examinati, & idonei reperti, & null' appellacionis remedio se tueri possit, quominus examen subire teneatur: presentatis tantum electis seu nominatis ab vniuersitatibus seu collegijs generalium studiorum exceptis.

14 In exemptorum causis constitutio Innocentij III quæ incipit, Volentes, in generali concilio Lugdunensi ædita seruetur: quam eadem sacrosancta Synodus innouandam censuit, & innouat: Addendo insuper, quòd in ciuilibus causis mercedum & miserabilium personarum clerici seculares aut regulares extra monasterium degentes quomodolibet exempti, etiam si certum iudicem in sede apostolica deputatum in partibus habeant: In alijs verò si ipsum iudicem non habuerint, coram locorum ordinarijs, tanquam in hoc ab ipsa sede delegatis, conueniri, & iure medio ad soluendum debitum cogi & compelli possint: Priuilegijs, exemptionibus, Conseruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduersus præmissa nequaquam valituris.

15 Curent ordinarij, vt hospitalia quæcunq; à suis ad-

ministratoribus, quocunq; illi nomine censeantur, etiam quomodolibet exemptis, fideliter & diligẽter gubernentur: Constitutionis concilij Viennensis quæ incipit, Quia contingit, forma seruata. Quam quidem constitutionem eadem sancta synodus innouandam duxit, & innouat, cũ derogationibus in ea contentis.

Eadem sacrosancta synodus, eisdem præsentibus & Apostolicæ sedis legatis, ad restituendam collapsam admodum ecclesiasticam disciplinam, deprauatosq; in clero & populo Christiano mores emendandos se accingere volens: ab iis qui maioribus ecclesijs præsunt, initium censuit esse sumendum. Integritas enim præsentium, falsus est subditorum. Confidens itaque per Domini ac Dei nostri misericordiam, prouidamque ipsius Dei in terris vicarij solertiam, omnino futurum, vt ecclesiarum regimen (onus quippe angelicis humeris formidandum) qui maxime digni fuerint, quorumque prior vita ac omnis ætas à puerilibus exordijs vsque ad perfectiores annos per disciplinæ ecclesiasticæ stipendia laudabiliter acta testimonium præbeat, secundum venerabiles beatorũ Patrum sanctiones assumantur omnes. Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, & cathedralibus ecclesijs quibuscunq; quouis nomine ac titulo præfectos monet, ac monitos esse vult, vt attendentes sibi, & vniuerso gregi, in quo spiritus sanctus posuit eos regere ecclesiã Dei, quam acquisiuit sanguine suo, vigilent: sicut Apostolus præcipit: In omnibus laborent, & ministerium suum impleant. Implere autem illud se nequaquam posse sciant, si greges sibi commissos mercenariorum more deserãt: atque ouium suarum (quarum sanguis de eorum manibus est à supremo iudice requirendus) custodiã minimè incumbent: cum certissimum sit, non admitti pastoris excusationem, si lupus oves comedit, & pastor nescit. Ac nihilo minus quia nonnulli (quod vehementer dolendum est) hoc tempore reperiuntur, qui propriæ etiam salutis immemores, terrenaque cælestibus, ac diuinis humana præferentes, in diuersis curis vagantur: aut negociorum temporalium sollicitudine (ouili derelicto, atque ouium sibi commissarum cura neglecta) se detinent occupatos: Placuit sacrosanctæ Synodo antiquos Canones, qui temporũ

atque hominum iniuria penè in desuetudinem abierunt, aduersus non residentes promulgatos innouare: quemadmodum virtute præsentis Decreti innouat: ac vltius pro firmiori eorundem residentia, & reformandis in ecclesia moribus, in hunc qui sequitur modum statuere atque sancire.

SI quis à patriarchali, primatiali, metropolitana seu cathedrali ecclesia sibi quocunque titulo, causa, nomine seu iure commissa, quacunque ille dignitate, gradu, ac præ eminentia præfulgeat (legitimo impedimento, seu iustis & rationabilibus causis cessantibus) & sex mensibus continuis extra suam diocesim morâdo abfuerit: quartæ partis fructuum vnus anni fabricæ ecclesiæ, & pauperibus loci, per superiorem ecclesiasticum applicandorum, penam ipso iure incurrat. Quod si per alios sex menses in huiusmodi absentia perseverauerit, aliam quartam partem fructuum similiter applicandam eo ipso amittat. Crescete verò contumacia (vt seueriori sacrorum canonum censura subiiciatur) Metropolitanus suffraganeos episcopos absentes, Metropolitanum verò absentem suffraganeus Episcopus antiquior residens, sub pœna interdicti ingressus ecclesiæ, eo ipso incurrenda, infra tres menses per litteras seu nuncium Romano Pontifici denunciare teneatur: qui in ipsos absentes (prout cuiusque maior aut minor contumacia exegerit) suæ supremæ sedis autoritate animaduertere, & in ecclesiis ipsis de pastoribus vtilioribus prouidere poterit, sicut in domino nouerit salubriter expedire.

Episcopi inferiores quæuis beneficia ecclesiastica personalem residentiam de iure seu consuetudine exigentia, in titulum siue commendam obtinentes, ab eorum ordinariis (quemadmodum eis pro bono ecclesiarum regimine, & diuini cultus augmento, locorum & personarum qualitate pensata, expediens videbitur) opportunis iuris remediis residere cogantur: Nullique priuilegia seu indulta perpetua de non residendo, aut de fructibus in absentia percipiendis suffragentur: Indulgentiis verò & dispensationibus temporalibus ex veris & rationabilibus causis tantum concessis, & coram ordinario legitime probatis, in suo robore permansuris. Quibus casibus, nihilominus ef-

ficiam sit Episcoporum tanquam in hac parte à sede apostolica delegatorum prouidere, vt per deputationem idoneorum vicariorum & congruæ portionis fructuum assignationem, cura animarum nullatenus negligatur, nemini quoad hoc priuilegio seu exèptione quacunque suffragate.

Ecclesiarum prælati ad corrigendum subditorum excessus, prudenter ac diligenter intendant, & nemo clericus secularis cuiusuis personalis vel regularis extra monasterium degens, etiam sui ordinis priuilegij prætextu tutus censeatur, quominus si deliquerit, ab ordinario loci, tanquam super hoc à sede apostolica delegato, secundum canonicas sanctiones, visitari, puniri, & corrigi valeat.

Capitula cathedralium & aliarum maiorum ecclesiarum, illorumque personarum, nullis exemptionibus, consuetudinibus, sententiis, iuramentis, concordijs (quæ tantum suos obligent authores, non etiam successores) tueri se possint, quo minus à suis episcopis, & aliis maioribus prælati, per se ipsos solos, vel illis quibus sibi videbitur adiutis, iuxta canonicas sanctiones, coriis, quotiens opus fuerit, visitari, corrigi, & emédari, etiam auctoritate apostolica possint, & valeant.

Nulli episcopo liceat cuiusuis priuilegij prætextu, pontificalia in alterius diocesi exercere, nisi de ordinarij loci expressa licentia, & in personas eidem ordinario subiectas tantum. Si secus factum fuerit, episcopus ab exercitio pontificalium, & sic ordinati ab executione ordinum, sint ipso iure suspensi.

Hucusque progressum fuit in concil. Trident. quod certis ita vrgentibus negotiis, Bononiã translatus est. Vbi & intermissum. Interim verò Paulus 3. fatu concedere iussus, successorẽ habuit Iulium 3. cui prius nomen Ioannes Marius, cardinalis à Mõte, episcopus Prænestinus, vir cū morũ grauitate & doctrinæ conuictam habens præstantiam, & Christianæ pietatis affectum: qui nec immeritò ipsius concilij Tridentini negotiis præsidebat.

Iulius 3. papa 229. Aretinus, imperante Carolo 5. in pontificalẽ dignitatẽ anno 1549. die verò 8. mensis Februarij summo cardinaliũ omnium suffragio assumptus est. Qui (deo fauente) concil. Tridentinũ ita inchoatũ prosequuturus, ac (modo adfit pius principum Christianorum fauor) absoluturus est, in totius Reipub. Christianæ utilitatẽ, Amẽ.

PRINCIPIUM EX FIDE.

FINIS IN CHARITATE.